

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

FUGLEÅRET 2019

Ansv. redaktør: Peter Lange

ÅRGANG 14

FUGLEÅRET 2019, Årgang 14

ISSN 1903-3109

Ansvarshavende redaktør:	Peter Lange (peterlange@dofoj.dk)
Redaktion:	Ann-Britt Andersen og Anne-Grete Ditlevsen
Fotoredaktion:	Peter Lange, Nina Rosendahl Larsen og Jens Gregersen
Afsnit	
Fra de store fuglekolonier: Fjandø	Jens Overgaard Christensen
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark – Punkttællinger:	Joakim Matthiesen, Charlotte M. Moshøj, Thomas Vikstrøm, Michael Fink Jørgensen og Daniel Palm Eskildsen.
Årsrapporten (red.):	Peter Lange, Hans Christophersen og Jørgen Staarup Christensen
Nye arter for landet:	Kent Olsen, Michael Mosebo Jensen, Frank Desting og Simon S. Christiansen
SU-rapporten:	Kent Olsen, Morten Bentzon Hansen, Sakari Kauppinen, Andreas Bruun Kristensen, Anders Odd Wulff Nielsen, Henrik Haaning Nielsen, Rasmus Due Nielsen og Troels Eske Ortvad
Fuglestationer:	Bent Jakobsen, Bo Kayser, Clausjannic Amland-Labuz, Hans Lind, Søren Brinch, Henning Ettrup, Knud Pedersen, Lasse Braae, Jacob Sterup, Ole Thorup, Thomas Bregnballe, Preben Berg, Jørgen Staarup Christensen, Rasmus Due Nielsen, Kent Olsen, Jonas Dencker Kjærgaard, Morten Jenrich Hansen, Mogens Stoustrup Jensen og Peter Lange (red.)
Rovfugletrækket:	Rene Christensen og Peter Lange
Fugleværnsfondens reservater:	Søren Ring og Hanne Havemose
Projekt Ørn:	Kim Skelmoose, Daniel Palm Eskildsen, Anders Tøttrup, Ole Friis Larsen, Leif Novrup og Tscherning Clausen
Projekt Hedehog:	Lars Maltha Rasmussen, Iben Hove Sørensen, Aage Matthiesen, Jesper Leegaard, Svend Anker Schwebs og Timme Nyegaard
Feltornitologisk Udvalg:	Henrik Böhmer
DOFbasen:	Timme Nyegaard
Statens fugleovervågning, skarv:	Jacob Sterup og Thomas Bregnballe
Ynglefugle i Vadehavet:	Ole Thorup og Thomas Bregnballe
Fugleforskning og ringmærkning:	Henning Ettrup, Jesper J. Madsen, Jens M. Lausten, Jens S. Hansen, Kasper Thorup og Anders P. Tøttrup
Illustrationer	
Fotografer:	Fotografer: Aage Matthiesen, Albert Steen-Hansen, Allan Gudio Nielsen, Allan Kjær Villesen, Anders Odd Wulff Nielsen, Anders Rasmussen, Asbjørn Jensen, Axel Mortensen, Bent Jakobsen, Bjørn Frikke, Bo Kayser, Bo Lassen Christiansen, Bo Tureby, Carsten Gørges Laursen, Casper S. Jensen, Christian Andersen Jensen, David Manstrup, Dorte Sørensen, Emil Skovgaard Brandtoft, Erik Biering, Erik Christophersen, Erik Thomsen, Eva Foss Henriksen, Finn Carlsen, Gert Juul Jeppesen, Hanne Havemose, Hans Lind, Hans Rytter, Hans Skov, Helge Sørensen, Hans Ægidius, Heidi Quist, Henning Ettrup, Henrik Haaning Nielsen, Henrik Mikkelsen, Ib Jensen, Jacob Sterup, Jan Skriver, Jane Ditzel, Jens Søgaard Hansen, Jesper Vodder, Joakim Matthiesen, John Frikke, John Larsen, Johnny Madsen, Jonas Dencker Kjærgaard, Karin Gustausen, Kim Fischer, Keith Fox, Keld Skytte Petersen, Kent Olsen, Kim Biledgaard, Klaus Bjerre, Klaus Dichmann, Klaus Malling Olsen, Knud Pedersen, Kristian Bruus, Lars Andersen, Lars Grøn, Lars Maltha Rasmussen, Leif Jensen, Lisa Flam, Martin Rheinheimer, Michael Brunhøj, Michael Koch, Michael Mosebo Jensen, Morten Jenrich Hansen, Ole Amstrup, Ole Friis Larsen, Ole Krogh, Per Ekberg Pedersen, Per Schiermacker-Hansen, Poul Holm Pedersen, Preben Berg, Ruth Christensson, Rasmus Romme, Rune Sø Neergaard, Steen Erik Jensen, Steen Højmark-Jensen, Stig Mortensen, Sune Riis Sørensen, Svend Rønneft, Søren Brinch, Tage Legaard, Tim Hesselballe Hansen, Torben Andersen, Troels Eske Ortvad, Ulf M. Berthelsen, Vicky Knudsen, Xenia Salomonsen
Tegninger – akvareller:	Jens Overgaard Christensen og Jens Gregersen
Layout / trykning:	Vivian Buch / www.steprintpower.dk
Oplag:	1100 stk.

MIX
Papir fra
ansvarlige kilder
FSC® C011323

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	5
Fra de store fuglekolonier: Fjandø	6-9
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark - beretning fra Punkttælling 2019	11-24
Fugle i Danmark 2019– Årsrapport fra Rapportgruppen	26-134
Brandstifter	136-137
Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2019	138-176
Nye arter i Danmark 2019	
Spansk spurv	178-179
Tajgafluesnapper	180-182
Østlig lundsanger	183-185
Krognæb	186-187
Projekt truede og sjældne ynglefugle 2018-2020	189-190
Danske Fuglestationer 2019	
Indledning	192
Skagen Fuglestation	193-207
Gjerrild Fuglestation	208-211
Ynglefuglene på Tipperne	212-216
Blåvand Fuglestation	217-221
Fanø Fuglestation	222-225
Keldsnor Fuglestation	226-229
Rørvig Fuglestation	230-235
Hyllekrog/Saksfjed Fuglestation	236-241
Gedser Fuglestation	242-246
Rovfugletrækket 2019	248-251
Fugleværnsfondens naturreservater – status 2019	252-260
Fiskeørnen i Danmark 2019	262-264
Havørnen i Danmark 2019	265-268
Kongeørnen i Danmark 2019	269-270
Hedehøg i Danmark 2019	271-279
Feltud 2019	281-282
Årsberetning for DOFbasen 2019	284-287
Skarvens ynglekolonier i 2019	288-292
Optællinger af ynglefugle i Vadehavet 2019	294-300
Dansk ringmærkning 2019	302-308
Danmarks Ringmærkerforening 2019	310-313
Artsindex	318-319

Sortstrubet bynkefugl, Filsø, 3. juli 2019. Foto: Karin Gustausen

FORORD

Fugleåret 2019

Så lykkedes det endnu en gang, og du sidder nu med den 14. årgang af *Fugleåret* i hænderne.

Fugleåret 2019 er som altid et resultat af mange frivilliges indsats, hvilket både er bogens styrke, og svaghed.

Styrken består i de mange bidragsyderes formidling af hver deres unikke viden om årets aktiviteter med fuglene, og *Fugleåret* ville ikke være her uden denne storstilede indsats. Takket været de mange frivillige arbejdstimer, kan *Fugleåret* tilbydes til DOF's medlemmer stort set gratis. Ingen forening ville have råd til at lønne os for de mange timer brugt i felten og på at skrive *Fugleåret*.

Det kan være en udfordring at få de mange frivilliges forskellige tidsplaner og hverdag til at mødes med redaktionens deadlines, men det er rart at opleve, at alle gør en stor indsats, for at få enderne til at mødes.

Jeg håber at læserne på trods af alt finder viden og fornøjelse ved at læse *Fugleåret*, og vil her gerne opfordre til, at man kontakter redaktionen hvis man finder fejl eller mangler.

Intet fugleår er som de andre, og fugleåret 2019 gjorde sig bemærket ved et tidligt forår, en sommer, der var en blandet omgang, samt et lunt og langt efterår, der fortsatte næsten til jul!

Den ornitologiske aktivitet ser ud til at stige og stige, og igen kan vi notere rekordmange indtastninger i DOFbasen, adskillige nye arter for landet og mange fund af sjældne fugle – alt sammen noget du kan læse om på de kommende godt 300 sider.

At få en publikation som *Fugleåret* på gaden er en lang og til tider krævende proces. Mange frivillige, samt ansatte i Fuglenes Hus, skal involveres, og der er mange elementer der skal spille sammen og lykkedes, for at vi kan få *Fugleåret* på gaden til tiden.

En særlig betydning for et vellykket *Fugleåret*, er de mange data der findes i DOFbasen, som danner grundlaget for især Årsrapporten og beretningen fra Sjældenhedsudvalget. Det kan ikke siges og skrives ofte nok: Brug DOFbasen, hvis du ønsker at dine registreringer bevares og indgår i datagrundlaget for fremtidige publikationer og oversigter!

Jeg vil benytte lejligheden til at takke alle for den store indsats. Tak til alle der har bidraget med data, tekst, fotos eller tegninger.

Stjær, november 2020
Peter Lange

Fra de store fuglekolonier: Fjandø

Akvareller og tekst af Jens Overgaard Christensen

Jeg har haft det privilegium og den store fornøjelse igennem en periode på godt 35 år at kunne følge og årligt optælle fuglelivet, især ynglefuglene, på den ubeboede ø, Fjandø, i Nissum Fjord.

Som sikkert en hel del her kan nikke genkendende til, er der en særlig værdi ved det at vende tilbage år efter år og følge forandringerne ud fra efterhånden en bedre og bedre personlig erfaring med stedet. Når

man når punktet, hvor iagttagelsen af, at fjordterne i år mangler ude på spidsen, så er de sikkert i stedet inde i krogen bag den vestlige vig. Og ja, der er de så.

Besøgene på øen har gennem årene fodret med indtryk og givet oplevelser og overraskelser årligt - på sin vis som en rutschebanetur med fremskridt og tilbagegange. Og overraskelser som da der i 1983 pludselig lå 11 ægfyldte reder af skarv yderst på nordspidsen. På daværende tidspunkt var skarv opfattet som en, der yngede i træer på østligere øer i Danmark. Men det var så reelt et startskud til noget, som snart afstedkom voldsomme debatter, Kyst Land og Fjord, forvaltningsplaner og de

mange delte meninger - sidenhen vist kun overgået af ulven også i denne landsdel. Få år efter denne debut i 1983 yngede flere hundrede par på Fjandø, men nu får de ikke en unge på vingerne, skulle de forsøge igen på et statsligt areal her. Reder fjernes, og jagt på dem tillades inde i vildtreservater af hensyn til laks.

Men tilbage til starten af min periode på øen, cirka 1982. De årlige ture på øen var ganske simple og enkle som en gåtur i skridtstøvler. Allerede kort efter at have forladt den lille naturhavn på fastlandet mødtes man med varslede havterner, strandkader, klyder og stormmåger. Senere ude på øen fulgte de store hættemågekolonier, gerne op mod 10.000 par, splitnerkoloni, måske en hundrede par fjordterner og - typisk i udkanten af en hættemågekoloni i midtøens lyngvegetation - en halv snes par af sandterner, der varslede med deres lidt grinende stemme. Spidsand og skeand, foruden selvfølgelig gravand og gråand, rugede jævnt fordelt over øen. Og de store mågearter dominerede suverænt de højeste midterdele.

Fra 1987 var sandterneerne forsvundet, og spidsænderne var også snart på retræte, men meget af den øvrige rigdom og variation bestod stadig op gennem 1990'erne. Efter starten på det nye århundrede ændredes alt imidlertid markant.

Nu er det så ræv, der bliver fortællingens hovedaktør. Hidtil havde ræv blot optrådt på øen, når et enkelt dyr var strandet efter en vinter med isdække på fjorden, og det skete egentlig kun med adskillige års mellemrum. Men inde i det nye århundrede blev

det reglen, at indtil flere forskellige ræve besøgte øen mere eller mindre dagligt igennem foråret og sommeren ganske enkelt ved at svømme fra og tilbage til fastlandet, vel normalt en afstand på knap 100 meter uden at kunne bunde.

Med de konstante rævegæster inde fra fastlandet blev fuglelivet udsat for et prædationspres, som især de kolonirugende fugle umuligt kunne bære. I løbet af blot et par ynglesæsoner var de fleste ynglende fugle fortrukket. Stormmåge var den mest udholdende, men også den var væk efter 4-5 år. Mindre antal af måger, terner og klyder kunne fortsat yngle en tid på den lille holm Kolling Ø lidt udenfor Fjandø og åbenbart udenfor rævs rækkevidde.

Senere i 2000'erne iværksattes årlige rævereguleringer på Fjandø, og efterhånden lykkedes det at holde øen mere eller mindre rævefri hvert forår. Og det har givet næsten den ønskede effekt med tilbagekomst af kolonirugende fugle fra omkring 2012 og frem til idag, omend dog ikke rigtig helt med fordums tiders antal og variation.

Indsatsen for bortholdelse af ræve vil skulle være fortløbende, da der næsten hvert år optræder nye ræve tidligt på året. Men metoder af mere vedvarende virkning udvikles også på flere lokaliteter. Naturstyrel-

sen udlægger såkaldte flydespærere, dvs reb med påbundne flamingoklodser, rundt om udvalgte småøer både på Harboøre Tange og i Vest Stadil Fjord. Ræv vil tilsyneladende ikke forcere disse anordninger ude på åbent vand. Ligeledes er der skabt helt nye øer et par steder, og ved Vest Stadil Fjord er der omkring en kreaturgræsningsfenne etableret ekstra tråde forinden i de strømførende hegn, hvilket nu har givet både hættemågekoloni i fennen og ynglende vadefugle med tilsyneladende flere ungeførende par end udenfor denne særligt beskyttede fenne.

Alle initiativerne kræver årlige ressourcer og arbejdstid, men hvis det ikke gøres vil de pågældende fuglebestande, især kolonierne, være udsat for alt for store prædationspres. Det bliver de selvsagt ikke ved med at overleve.

*Christensen, Jens Overgaard, 2012:
Fjandø og Fuglene. Sterna*

*Østergaard, Egon & Christensen, Jens Overgaard,
2012: Ynglende kyst- og engfugle ved Nissum Fjord
1983-2010. - DOFT 106-4.*

Tårnfalk, Fyn, 18. marts 2019. Foto: Erik Thomsen

Unge torsangere, Syltemade Ådal, 21. juni 2019. Foto: Martin Rheinheimer

Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2019

Af Joakim Matthiesen, Charlotte M. Moshøj, Thomas Vikstrøm, Michael Fink & Daniel Palm Eskildsen.

Indledning

Nærværende rapport beskriver bestandsudviklingen for de almindelige danske ynglefugle og vinterfugle i form af indeks baseret på punkttællingsdata fra de sidste 44 år (1975/76-2018/19 for vinterfugle og 1976-2019 for ynglefugle). Rapporten beskriver bestandsudviklingen for 133 arter af ynglefugle og 101 arter af vinterfugle i Danmark og tillige fire arter af pattedyr i begge sæsoner. Samlet set bringes der punkttællingsindeks for 152 fuglearter.

Punkttællingsprogrammets primære formål er at opnå viden om den langsigtede bestandsudvikling for de almindelige danske fuglearter, og med sin start i vinteren 1975/76 er programmet blandt de ældste fugleovervågningsprojekter i Europa. Se eventuelt mere på www.dof.dk/punkt.

Punkttællingsprogrammet er den eneste langtidundersøgelse af sin art i Danmark, og for langt hovedparten af de almindelige fuglearter tilvejebringer programmet den eneste viden, vi har om fuglenes bestandsudvikling. Resultaterne indgår yderligere i et europæisk samarbejde om at overvåge fuglelivet, hvorved de giver indsigt i fuglearternes bestandsudviklinger og levestedernes tilstand på europæisk plan.

Punkttællingerne indgår i DOF's fugleovervågningsstrategi, der søger at sikre en systematisk og bredt dækkende dataindsamling med fokus på tre grundelementer: arter, lokaliteter og levesteder. Herved udgør Punkttællingsprogrammet et vigtigt redskab i Danmarks naturovervågning og naturbeskyttelse.

Hvert år udarbejdes der en rapport, der præsenterer de grundlæggende data fra punkttællingerne, herunder indeks på alle relevante arter og oversigter over deltagere og ruter. Rapportens formål er at samle og præsentere undersøgelsens væsentligste resultater for de mange involverede fugletællere og andre ornitologer og at højne lysten til fortsat at deltage i denne og lignende undersøgelser. Forhåbentlig vil diverse myndigheder og forskere, der arbejder med den danske natur, også finde rapporten interessant og anvendelig.

Rapporten præsenterer endvidere opdaterede, overordnede, naturtypespecifikke indikatorer, der er udarbejdet på baggrund af bestandsindeks og kan anvendes til at beskrive den generelle tilstand for fuglelivet i en given naturtype.

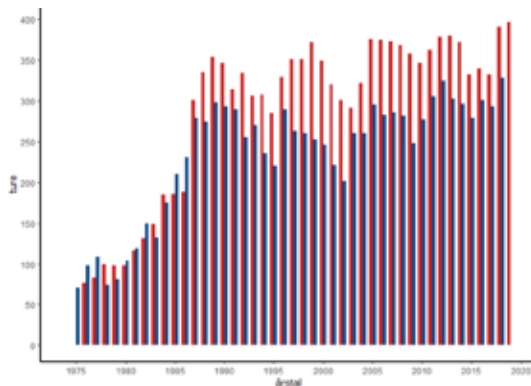
Fugleovervågningen udføres af frivillige deltagere blandt DOF's medlemmer, der således sikrer gennemførelse af

overvågningen af Danmarks fugle for relativt begrænsede midler. En stor tak skal derfor lyde til alle deltagere gennem årene. Fugleovervågningen kan kun gennemføres takket være den store frivillige indsats fra disse mange deltagere. Rapporten rummer oplysninger om alle optalte ruters geografiske fordeling for henholdsvis vinterfugletællingerne 2018/19 og ynglefugletællingerne i 2019. Navnene på optællerne i disse sæsoner er vist i appendiks 5 og 6.

Der skal desuden lyde en stor tak til Jan Skriver for det smukke forsidefoto samt til Poul Holm Pedersen, John Larsen, Hans Henrik Larsen, Kirsten Laursen, Hans-Henrik Wienberg, Jørn Skeldahl, Torkild Kristensen, Erik Biering, Tonny Ravn Kristiansen, Sune Riis Sørensen, Peter Dam, Peter Vadum & Torben A. Broager for udlån af de øvrige fotos.

Overvågningen af de almindelige danske fugle indgår i en samarbejdsaftale mellem DOF og Miljøministeriet (gældende til og med 2020).

Teksten om Punktællingsprogrammet i Fugleåret 2019 udgøres af de væsentligste passager fra årsrapporten: *Moshøj, C.M., DP Eskildsen, M.F. Jørgensen, T. Vikstrøm (2020): Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2019. Årsrapport for Punktællingsprogrammet, Dansk Ornitologisk Forening.* Rapporten, der kan konsulteres for flere detaljer, findes på www.dof.dk/punkt sammen med alt andet relevant fra Punktællingsprogrammet.

Figur 1. Antallet af punktællingsruter i henholdsvis vintersæsonerne 1975/76-2018/19 (blå søjler) og ynglesæsonerne 1976-2019 (røde søjler). The number of point count census routes in the winter seasons 1975/76-2018/19 (blue columns) and in the breeding seasons 1976-2019 (red columns).

Metoder

Dataindsamling

Punktællingsmetoden anvendes i både vinter- og ynglesæsonen. Hver deltager fordele 10-20 punkter på en selvvalgt rute i landskabet og markerer dem på et kort, så de kan genfindes de følgende år. På hvert punkt registreres alle sete og hørte fugle inden for

Stormmåge, Melsted, 29. maj 2019. Foto: Albert Steen-Hansen

Tabel 1. Antallet af optalte punkttællingsruter fordelt på DOF's lokalafdelinger i ynglesæsonen 2019 og i vintersæsonen 2018/19. The number of routes per local branch monitored in the breeding season 2019 and winter season 2018/19.

Lokalafdeling	Yngle 2019	Forskel	Vinter 2018/19	Forskel
DOF-Bornholm	15	2	12	2
DOF-Fyn	32	-1	33	3
DOF-København	42	0	34	1
DOF-Nordjylland	37	6	24	10
DOF-Nordsjælland	31	1	32	7
DOF-Nordvestjylland	22	0	17	1
DOF-Storstrøm	17	-5	19	1
DOF-Sydvestjylland	16	5	13	4
DOF-Syddøstjylland	44	3	36	1
DOF-Sønderjylland	20	-1	18	6
DOF-Vestjylland	40	1	30	4
DOF-Vestsjælland	41	-3	26	-5
DOF-Østjylland	39	-2	34	0
Total	396	6	328	35

Skovsnepe, Vestre Sømark, 25. Juni 2019. Foto: Erik Biering

en periode på fem minutter uanset registreringsafstanden. Optællingen foretages i godt vejr mellem 20. december og 20. januar (vinterfugletællinger) og mellem 1. maj og 15. juni (ynglefugletællinger) og helst i de tidlige morgentimer, hvor fuglene er mest aktive og lettest at opdage.

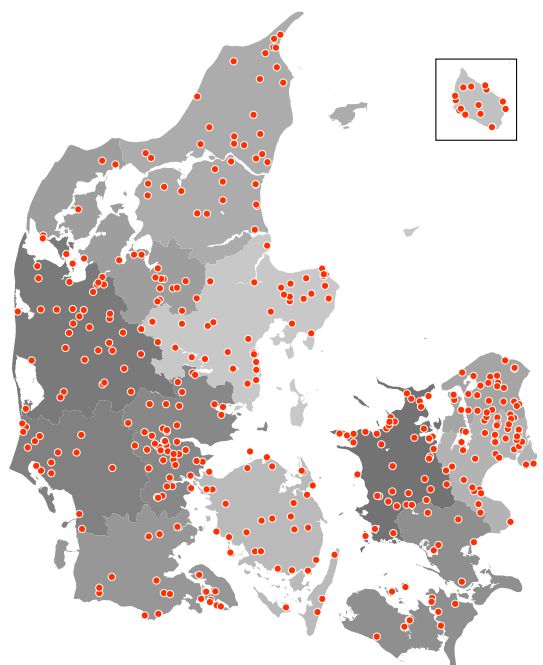
På hvert punkt beskriver optælleren naturtype-forholdene i fjerdedele vha. en firecifret talkode; et punkt placeret i en ensartet naturtype vil således blive beskrevet med fire ens cifre, mens et punkt beliggende mellem forskellige naturtyper vil blive beskrevet med 2-4 forskellige cifre. Dette muliggør analyser af registreringerne af fuglene i specifikke naturtyper. De ni definerede koder er 1) nåleskov, 2) løvskov, 3) agerland, 4) mose/kær, 5) hede, 6) klit/strand, 7) bymæssig bebyggelse, 8) sø og 9) eng.

Optællerne rapporterer antallet af fugle de har registreret på rutens punkter og beskriver tillige vejrforholdene under tællingen. Dette sker ved anvendelse af DOFbasens punkttællingsmodul (www.dofbasen.dk) eller ved indsendelse af skema.

Ruter og deltagere

I vinterfugletællingen 2018/19 har 287 personer optalt fugle på 328 ruter, hvilket er 35 ruter mere end året før. I ynglesæsonen 2019 har 311 personer optalt fugle på 396 ruter, hvilket er 6 ruter mere end året før (figur 1, tabel 1). Alt i alt har 365 personer deltaget i en af de nævnte sæsoner, og af disse har 233 optalt i begge sæsoner. Således ser vi i år det højeste antal både ynglefugle- og vinterruter, der er gennemført i programmets historie.

Afslutningen på DOF's projekt Atlas III 2014-2017 har formentlig kanaliseret frivillige optællere fra ynglefuglekortlægningen over i optællingen af de almindelige fugle, hvilket har bidraget til det stigende antal ruter.

Figur 2. Ynglefugleruter optalt i 2019 (a) og vinterfugleruter optalt i 2018/19 (b) angivet med farvede prikker. Kortene viser tillige grænserne for DOF's lokalafdelinger. Distribution of the census routes in the breeding season 2019 (a) and in the winter season 2018/19 (b), indicated with colored dots. Borders of the local branches of DOF are also shown.

Hertil kommer det fortsatte hvervearbejde, som er foretaget af personale fra Fuglenes Hus såvel som af de frivillige punkttællere og koordinatore i lokalafdelingerne.

Set over hele tidsperioden har antallet af ruter i begge sæsoner efter en eksponentiel stigning i undersøgelsens første 10-15 år været svagt stigende siden slutningen af 1980'erne (figur 1). Den geografiske fordeling af ruterne er ligeledes forbedret i løbet af projektets levetid, både hvad angår ynglefugletællinger og vinterfugletællinger. Med enkelte undtagelser er der relativt god dækning i alle landsdele (tabel 1, figur 2a og 2b).

Arternes bestandsudvikling

Et af de vigtigste formål med overvågningen af de almindelige fugle er kendskabet til de enkelte arters bestandsudvikling. Vurderingen af de enkelte arters bestandsudvikling kan anvendes som en form for barometer, der viser, om arterne er gået frem eller tilbage. Derfor udarbejdes der hvert år bestandsindeks for alle de almindelige fuglearter. For hver art vises yderligere en tendens, der beskriver udviklingen for hele perioden, der nu er på 44 år. For visse af arterne er tidsperioden dog kortere som følge af, at antallet af registrerede individer ikke har været tilstrækkelig stort til at beregne troværdige indeks i de første år. Udviklingen for de enkelte arter er vist som tendenser (appendiks 1) og som grafer (appendiks 2). Selve indeksene (med usikkerheder) er ikke vist, men kan findes på www.dof.dk/punktindeks.

Følgende kategorier er her anvendt til at beskrive tendenserne:

Kraftig fremgang (▲▲)	Øges signifikant med >5 % per år. Nedre grænse af konfidensinterval >1,05
Moderat fremgang (▲)	Øges signifikant med <5 % per år. 1,00< nedre grænse af konfidensinterval <1,05.
Stabil (●)	Ingen signifikant fremgang eller tilbagegang. Konfidensinterval omslutter 1,00; nedre grænse >0,95 og øvre grænse <1,05
Moderat nedgang (▼)	Aftager signifikant med <5 % per år. 0,95< øvre grænse af konfidensinterval <1,00.
Kraftig nedgang (▼▼)	Aftager signifikant med >5 % per år. Øvre grænse af konfidensinterval <0,95
Usikker (?)	Ingen signifikant fremgang eller tilbagegang. Konfidensinterval omslutter 1,00; nedre grænse <0,95 eller øverste grænse >1,05

Gråspurv, Helsingø, 18. maj 2019. Foto: Erik Biering

Indeks

Bestandsindeksene i rapporten er såkaldte TRIM-indeks (TRends and Indices for Monitoring data), der anvendes til lange tidsseriestudier (Pannekoek & van Strien 2004). TRIM kan tage højde for to almindelige problemer i overvågningsdata, nemlig at fuglene ikke er ensartet fordelt i landskabet, og at data ikke er uafhængige af data fra det foregående år, men at der tværtimod ofte er stor korrelation mellem en bestandsstørrelse i to på hinanden følgende år (Pannekoek & van Strien 2004 – en manual, som også kan konsulteres for andre oplysninger). Indeks for de enkelte arter er beregnet fra det år, hvor de er registreret på mindst 30 aktive ruter. Dog er startåret yderligere udskudt, hvis de første år har en meget større variation end i de resterende år. Indeks sættes til 100 det første år, hvor dette krav opfyldes, og fremtidige ændringer beregnes i forhold til basisåret. Efter hver ny sæson genberegnes alle værdier fra første til sidste år i perioden, da en eventuel ændring i gamle data vil kunne give mindre ændringer i de gamle indeksværdier. Sådanne ændringer i gamle data skyldes oftest håndskrevne punkttællingsobservationer, som ikke er ført ind i DOFbasen inden fristens udløb, og som derfor først kommer med i forbindelse med næste års analyser.

Indekset er en relativ størrelse, hvilket vil sige, at et indeks på 200 betyder en fordobling af bestanden i forhold til basisåret og et indeks på 50 en halvering, uanset bestandens absolutte størrelse. For en nogenlunde stabil bestand kan indeks variere omkring et niveau enten højere eller lavere end 100, afhængigt af om udgangsåret tilfældigvis var godt eller dårligt for arten. For hvert indeks beregner TRIM en usikkerhed i form af en standardfejl og et 95 %-konfidensinterval, der angiver intervallet inden for hvilket, den sande parameter værdi med 95 % sikkerhed vil ligge. Desuden beregner TRIM for hver art tendensen i form af den gennemsnitlige relative bestandsændring per år med angivelse af signifikansniveau. Denne beregning viser den gennemsnitlige udvikling set over hele perioden, hvilket er anvendeligt til sammenligning af arter eller forskellige bestande af samme art. Det er dog sjældent, at en fuglearart har en lineær bestandsudvikling over mere end tre årtier. Ofte vil det ses, at arten har gennemgået en udvikling med skiftende tendenser over tid. Tendenserne er beregnet for hele perioden på 44 år og er samlet i en oversigt over udviklingen for alle fuglearter i henholdsvis ynglesæsonen og vintersæsonen (appendiks 1). Indeks for hver art i ynglesæsonen såvel som vintersæsonen kan findes på www.dof.dk/punktindeks.

Indikatorer

Dansk Ornitologisk Forenings punkttællingsdata anvendes til at udarbejde indikatorer til Miljøministeriet på baggrund af bestandsindeks. Disse anvendes i forbindelse med projektet "Streamlining European Biodiversity Indicators" ([www.http://biodiversity.europa.eu/topics/sebi-indicators](http://biodiversity.europa.eu/topics/sebi-indicators)) og er en europæisk pendant til den globale målsætning om at udvikle indikatorer, der viser, om man opfylder Biodiversitetskonventionens mål om ikke at miste flere arter, økosystemer eller genetiske ressourcer. Indikatorerne kan ses på www.miljostyrelsen.dk.

Blåmejs, Geelskov, 7. april 2019. Foto: Finn Carlsen

Tabel 2. Tendenserne for indikatorerne i perioden 1976-2019 i de overordnede danske naturtyper analyseret med lineær regression. Signifikansniveauer: ***: $p < 0.001$, *: $p < 0.05$ og NS: ikke signifikant.

Habitat	Hældning	R ²	P	Signifikans
Landbrugsland	-0.5 ± 0.088	0.44	<0.001	***
Skov	-0.35 ± 0.29	0.033	0.2374	NS
Øvrige	-0.95 ± 0.09	0.73	<0.001	***
Alle	-1.48 ± 0.17	0.65	<0.001	***

Biodiversitetskonventionens mål om at standse tabet af biodiversitet blev desværre ikke nået i 2010. Målet er derfor rykket til 2020, hvilket er nærmere beskrevet i rapporten 'Danmarks natur frem mod 2020 om at stoppe tabet af biologisk mangfoldighed' (Det Grønne Kontaktudvalg 2012). På Biodiversitetskonventionens COP 10 i Japan i oktober 2010 enedes det internationale samfund om at forlænge fristen for at stoppe tabet af biodiversitet til 2020. Danmark har som de øvrige EU-lande været forpligtet til at udarbejde en national strategi og handlingsplan for den biologiske mangfoldighed. Den globale strategiplan indeholder 20 biodiversitetsmål, der skal danne rammerne for dette arbejde. For at kunne udarbejde strategi og handlingsplan, har det været nødvendigt at inddrage opdateret viden om naturens tilstand i Danmark.

DOF fortsætter som hidtil med at indsamle data om de mange ynglefugle, så der fortsat vil være et kvalificeret grundlag for at kunne vurdere udviklingen hos de danske ynglefugle. Punkttællingerne bidrager således med et vigtigt element til den samlede vurdering af, om 2020-målsætningen nås.

Formål med indikatorer

Indikatorerne kan anvendes til at beskrive den generelle tilstand for fuglelivet i en given naturtype. DOF bidrager hvert år med bestandsindeks for cirka 100 ynglefugle til et europæisk projekt, der kaldes Pan-European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS), hvis formål er at udarbejde indikatorer for karakteristiske fuglearter i henholdsvis landbrugsland og skov og for øvrige almindelige arter på europæisk niveau (PECBMS 2018). Disse indikatorer indgår i EU's såkaldte strukturelle indikator "Population Trends of Farmland Birds", som er et af EU's få direkte mål for den biologiske mangfoldighed.

På europæisk plan er de i alt 163 almindeligt forekommende ynglefugle blevet kategoriseret inden for tre overordnede kategorier: Almindelige landbrugslandsfugle (common farmland birds), almindelige skovfugle (common woodland birds) samt øvrige almindelige fugle (all other common birds). Sidstnævnte kategori rummer de arter, der enten har deres primære forekomst i en anden naturtype end de to nævnte, eller som er udbredt i flere forskellige naturtyper.

På baggrund af indeks for alle ynglefugle er der udarbejdet en indikator inden for hver kategori, baseret på henholdsvis 39, 33 og 91 arter. DOF har i samråd med Miljøministeriet og Aarhus Universitet, Institut for Bioscience valgt at lade de enkelte arters kategorisering følge beslutningerne taget i PECBMS.

PECBMS har defineret artssammensætningen i disse kategorier inden for forskellige europæiske regioner, der tilnærmelsesvis svarer til de anerkendte biogeografiske regioner. Danmark hører til den atlantiske region med samme sammensætning af fuglearter som de øvrige vesteuropæiske lande.

Natugle, Frederiksdal, 5. januar 2019. Foto: Finn Carlsen

I denne rapport anvendes de samme kategorier derfor til at udarbejde tilsvarende indikatorer for Danmark. Artsantallet er selvfølgelig mindre, da en lang række fuglearter enten slet ikke findes i Danmark eller er for fåtallige til at lave indeks for, og således indgår henholdsvis 23, 25 og 42 arter i de tre tilsvarende danske indikatorer.

Eftersom DOF udarbejder indeks for en del fuglearter, der ikke indgår ved udarbejdelsen af indikatorer på europæisk plan, præsenteres yderligere en indikator i rapporten. Denne indikator, kaldet "alle almindelige danske ynglefugle" (i alt 133 arter), rummer samtlige ynglefugle i punkttællingsdatamaterialet. Kategorien inkluderer en række fuglearter, der ikke indgår i PECBMS' kategorier. Dette drejer sig primært om fugle, der yngler i kystnære egne og/eller i vådområder i indlandet. Artslisten for de fire danske indikatorer kan ses i appendiks 3.

Beregning af indikatorer

Inden for hver af naturtypekategorierne 'landbrugsland', 'skov' og 'øvrige almindelige arter' er det gennemsnitlige indeks beregnet for at skabe en indikator for fuglelivet i disse naturtyper. Dette er beregnet som et såkaldt geometrisk gennemsnit, hvilket betyder, at en fordobling af et indeks for en art har samme betydning for den endelige indikatorværdi, som en halvering af en anden arts indeks har. Ved beregning af disse indikatorer er indeks for hver art genberegnet, således at indeks er sat til 100 i år 2010. Dette har ingen betydning for tendensen for de enkelte arter men derimod for indikatorerne. Hvis ikke indeks genberegnes, vil de arter der mangler indeks i periodens første år, påvirke det gennemsnitlige indeks/indikatoren, så den trækkes mod udgangspunktet på 100 alene af den grund, at arten er tilføjet til indikatoren på et senere tidspunkt.

Sandløber, Vigsø, 20. oktober 2019. Foto: Albert Steen-Hansen

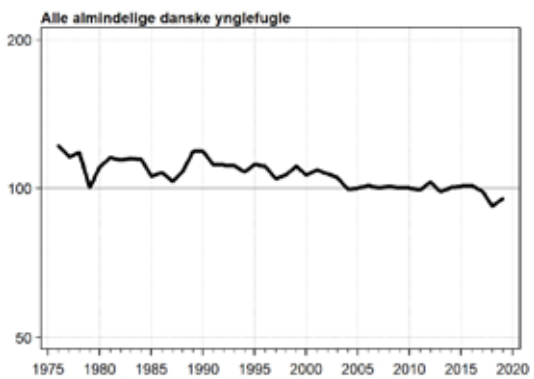
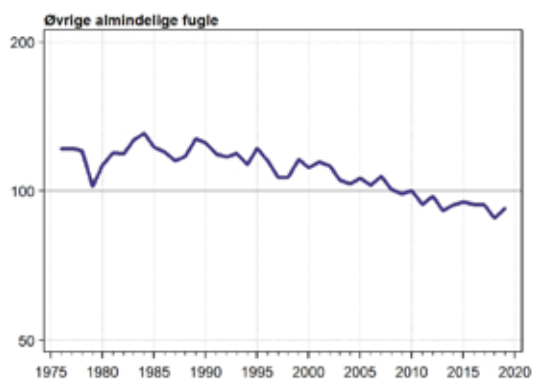
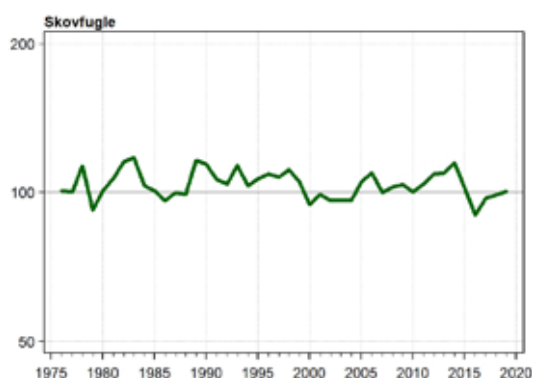
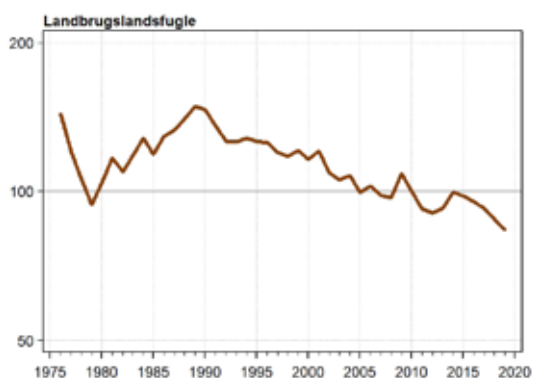
Skovsneppe, Vestre Sømark, 22. juni 2019. Foto: Erik Biering

Tendenser for indikatorerne

Indeks er udarbejdet for perioden 1976-2019 (www.dof.dk/punktindeks). Udviklingen for de fire indikatorer i perioden 1976-2019 blev beregnet med lineær regression og viste, at der var en tilbagegang for almindelige landbrugslandsfugle, øvrige almindelige fuglearter samt for alle almindelige danske ynglefugle, hvorimod der ikke sås nogen signifikant hverken positiv eller negativ tendens for skovfuglene (tabel 2, figur 3).

De præsenterede indikatorer bliver opdateret hvert år, så udviklingen i de forskellige naturtyper kan følges. Indikatorerne vil desuden blive udviklet og tilpasset, hvis det viser sig at være hensigtsmæssigt.

Landbrugslandsfuglenes dramatiske nedgang ses også på europæisk plan, hvor det gennemsnitlige indeks for 'farmland birds' faldt med 57 % i perioden 1980-2016. Nedgangen var størst i den første halvdel af perioden, og indekset synes nu at være på et nogenlunde stabilt om end lavt niveau (www.pcbms.info/trends-and-indicators/indicators/indicators/E_C_Fa/).

Figur 3. Udviklingen for indikatorerne for fuglearter i samme naturtype/kategori for henholdsvis 'landbrugslandsfugle' (23 arter), 'skovfugle' (25 arter), 'øvrige almindelige arter' (42 arter) samt 'alle almindelige danske ynglefugle' (133 arter). Bemærk, at y-aksen er logaritmisk.

Skovhornugle, Nordfyn, 5. juli 2019. Foto: Finn Carlsen

Årets tema: Punkttællinger 2.0 – DOF's nye store frivilligprojekt

Gennem 45 år har DOF's frivillige ornitologer bidraget til et helt unikt indblik i de almindelige fuglearters op- og nedture i det danske landskab. Man behøver ikke at have set på fugle i mange årtier for at have bemærket de stigende mængder af grågæs på marker og enge eller fraværet af den brogede fluesnappers ellers så velkendte og smukke sang fra haverne og skovene.

Men det er kun på grund af de frivilliges enorme indsats gennem årene, at DOF kan *dokumentere* ændringerne og *benytte* de indsamlede registreringer til naturpolitisk arbejde til gavn for fuglene. Det er vi i foreningen meget stolte af, og dette vigtige arbejde skal selvfølgelig fortsætte. Tiden er nu kommet til at forny, opgradere og på mange måder gentænke Punkttællingsprogrammet.

Med støtte 2020-2023 fra Aage V. Jensen Naturfond og under det nye navn "Punkttællinger 2.0" kommer projektet til at fortsætte de lange og uvurderlige tidsserier, men skuer også fremad, og med en række nye tiltag skal vores datagrundlag blive endnu bedre - til gavn for fuglene. Nye feltaktiviteter i foreningen har været stærkt efterspurgt siden afslutningen på Atlas III, og det er projektets forhåbning, at de frivillige, der har lagt tusindvis af timer i Atlas III og Punkttællingsprogrammet indtil nu, vil dedikere sig lige så meget til dette nye projekt. Vi håber, at DOF's mange medlemmer vil blive lige så begejstrede for projektet, som vi er her i Fuglenes Hus - og at mange vil være med i vores fællesskab omkring fremtidens Punkttællinger 2.0. Herunder følger en beskrivelse af nogle af de nye tiltag:

Spontantællinger: Via app - eller notesbog - skal vi i felten lave såkaldte spontantællinger. Det er tællinger af få minutters varighed, hvor man noterer alle de fugle, som man ser og hører. Tællingerne kan foregå hvor som helst og når som helst. Det eneste krav er, at tælleren dedikerer sig til at registrere og tælle alle de arter, som kan bestemmes. Sådanne indtastninger af alle arter fra en optælling kaldes internationalt for *complete lists* og er i mange sammenhænge et minimumskrav til anvendelig fugleovervågning. Formålet med at introducere sådanne tællinger er først og fremmest at indhente systematiske data af høj kvalitet, der - som et supplement til de eksisterende punkttællinger - løbende og hurtigt vil skabe viden om ændringer i fuglenes relative tæthed, bestandsstørrelser og udbredelse. Den samme optæller behøver ikke tælle mere end én gang på et punkt, og tællingen kan foretages hele året og som nævnt hele døgnet. Vi ser dog gerne, at så mange som muligt tæller det samme punkt mange gange, men det er ikke noget krav. Metoden er således mere uforpligtende for deltagerne end de eksisterende punkttællinger og forventes derfor at øge antallet af deltagere og dækkede landskabstyper betragteligt.

Flere almindelige punkttællinger: Antallet af punkttællinger har overordnet været stigende lige siden programmet startede i 1975 (fig.1). Med opgraderingen af programmet håber vi på at kunne fordoble antallet af vinter og yngletidspunkttællinger. Flere punkttællingsruter giver nemlig et forbedret datagrundlag, hvilket vil betyde, at vi kan producere indeks for flere arter. Blandt de fuglearter, som er tættest på at kunne indgå i punkttællingsrapporten, er lille præstekrave og splitterne med yngletidsindeks og tornirisk med vinterindeks. I øjeblikket kan deltagerne selv bestemme hvor i landet og landskabet, de ønsker at påbegynde nye ruter, og sådan vil det fortsætte. Men fremover vil vi fra centralt hold i DOF udlægge et fast netværk af ruter over hele landet og opfordre nye tællere til at tælle på disse nye ruter, tællinger der vil gøre vores datagrundlag endnu bedre.

Punkttællinger om natten: Vi skal have mange flere punkttællinger om natten! Det vil forbedre indekserne for bl.a. natugle og sumpsangerne. I øjeblikket har vi

Stor præstekrave, Lendrup, 23. juni 2019.
Foto: Albert Steen-Hansen

blot nogle få tællinger, der udføres om aftenen og meget tidligt om morgenen og slet ingen i de egentlige nattetimer. Måske skal vi danne et punkttællerkorps af 'natteravn', som rejser landet tyndt for at udføre nattetællinger og som tilbydes specialuddannelse og særlige arrangementer?

Punkttællinger i det tidlige forår: Siden punkttællingernes start i 1975 har programmet som bekendt bestået af en yngletidstælling i det sene forår og forsommeren samt en vintertælling. Da DOF i forbindelse med Atlas III indførte de såkaldte TimeTælleTure til brug for at vurdere arternes bestandstæthed, blev det hurtigt klart, at der udover TimeTælleTure i maj-juni og om vinteren også var brug for ture i det tidlige forår. Disse ture skulle til for bedre at dække ynglesæsonen for standfugle som spætmejsje og grønirisk samt kort-distancetrækkere som gransanger og sangdrossel. I forlængelse heraf indfører DOF nu punkttællinger i det tidlige forår, dvs. marts/april. Hermed imødekommer vi samtidig mange punkttælleres udtalte ønske om, at programmet kommer til at indeholde nogle flere aktiviteter end blot to årlige tællinger.

Orientering og tilmelding: For at give alle interesserede mulighed for at holde sig opdateret om det fornyede punkttællingsprogram bliver der snarest indført månedlige nyhedsbreve med indhold om fremdriften for de forskellige projektelementer samt spændende resultater, når dette bliver muligt. Nyhedsbrevet vil fra starten blive sendt til alle nuværende deltagere i Punkttællingsprogrammet, mens alle andre er velkomne til at skrive til thomas.vikstroem@dof.dk for at tilmelde sig såvel programmet som nyhedsbrevene. Det vil således også være i nyhedsbrevene, man kan holde sig orienteret om, hvornår og hvordan det bliver muligt at udføre fx en spontantælling eller en tidlig forårs-punkttælling. Her og nu kan det slås fast, at ifølge projektets aktivitetsplan skal der:

- udføres de første tidlige forårs- ruter i 2021,
- foreligge en app til spontantælling i 2022,
- afholdes årsmøder for punkttællerne i alle årene 2020-23.

Vi ser frem til at byde mange nye deltagere velkomne i indeværende og de følgende år!

Stær, Tøndermarsken, 19. september 2019. Foto: John Frikke

Appendiks 1: Oversigt over tendenser for ynglefugle og vinterfugle. For hver art er der vist en langtidstendens dækkende alle de år, hvor der er udarbejdet indeks for arten, og det gennemsnitlige antal observerede individer pr. år. For hver art er der angivet den gennemsnitlige procentuelle ændring per år, om tendensen er signifikant (**: $p < 0,001$, *: $p < 0,05$), samt om artens bestandsudvikling er positiv, negativ, stabil eller usikker.

Art Species	Yngle Breeding						Winter Winter									
	1976 - 2019			2009 - 2019			1975/76 - 2018/19			2009/10 - 2018/19						
	Startår	ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens	Startår	ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens				
Lille Lappedykker (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	1984	35	-1.17	●	3.82	?	1986/1987	70	3.71	**	▲	10.16	**	▲		
Toppet Lappedykker (<i>Podiceps cristatus</i>)	1982	447	-2.48	**	▼	0.62	1986/1987	95	5.68	**	▲	15.2	**	▲▲		
Gråstrubet Lappedykker (<i>Podiceps grisegena</i>)	1986	99	-0.07	●	-8.71	*	▼▼									
Skarv (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	1983	1625	5.03	**	▲	2.32	*	▲	1986/1987	861	6.24	*	▲▲	18.2	**	▲▲
Rørdrum (<i>Botaurus stellaris</i>)	2007	24	1.8	?	4.04	?										
Fiskehejre (<i>Ardea cinerea</i>)	1976	454	2.41	**	▲	4.4	**	▲	1975/1976	355	1.19	**	▲	10.62	**	▲▲
Knopsvane (<i>Cygnus olor</i>)	1976	1173	-0.12	●	4.57	**	▲	1979/1980	2855	0.85	*	▲	3.88	**	▲	
Sangsvane (<i>Cygnus cygnus</i>)								1978/1979	2138	7.32	**	▲▲	7.11	**	▲	
Tajgasædgås/Tundrasædgås (<i>Anser fabalis/A. serrirostris</i>)								1989/1990	319	-12.33	**	▼▼	-42.82	*	▼▼	
Kortnæbbet Gås (<i>Anser brachyrhynchus</i>)								2005/2006	5295	13.32	*	▲	9.95		?	
Blisgås (<i>Anser albifrons</i>)								2004/2005	299	17.36	**	▲▲	35.93	*	▲▲	
Grågås (<i>Anser anser</i>)	1982	1694	7.57	**	▲▲	6.72	*	▲▲	1985/1986	2746	21.24	**	▲▲	4.59	**	▲
Canadagås (<i>Branta canadensis</i>)	2006	41	17.93	*	▲	15.98	?	1987/1988	895	8.1	*	▲▲	-4.58		?	
Bramgås (<i>Branta leucopsis</i>)	2005	3632	43.37	*	▲▲	20.52	*	▲▲	1998/1999	2108	23.16		?	25.91	**	▲▲
Gravand (<i>Tadorna tadorna</i>)	1976	837	-2.66	**	▼	-3.52	**	▼	1987/1988	245	-3.17	**	▼	2.22		?
Pibeand (<i>Mareca penelope</i>)								1996/1997	955	8.42	**	▲▲	25.56	**	▲▲	
Knarand (<i>Mareca strepera</i>)	2008	35	3.58	?	2.69	?										
Krikand (<i>Anas crecca</i>)	1987	50	4.34	*	▲	-1.66	?	1987/1988	190	9.97	**	▲▲	13.57	*	▲▲	
Gråand (<i>Anas platyrhynchos</i>)	1976	2049	0.67	**	▲	-0.83	●	1976/1977	6559	2.55	**	▲	-1.64	*	▼	
Skeand (<i>Spatula clypeata</i>)	1988	46	-2.65	**	▼	-5.38	?									
Taffeland (<i>Aythya ferina</i>)	1989	72	-1.17	●	1.75	?	1986/1987	260	-2.34	*	▼	-3.76		?		
Troldand (<i>Aythya fuligula</i>)	1985	382	-0.41	●	-8.06	*	▼▼	1982/1983	1780	1.62	**	▲	8.17	**	▲	
Ederfugl (<i>Somateria mollissima</i>)	1996	1385	-1.59	**	▼	-3.78	*	▼	1996/1997	1302	-0.65	●	-0.03		●	
Hvinand (<i>Bucephala clangula</i>)	1990	69	1.5	●	-8.12	*	▼	1982/1983	1479	1.59	**	▲	2.76		?	
Lille Skallesluger (<i>Mergellus albellus</i>)								1996/1997	94	3.54	?	?	-5.38		?	
Toppet Skallesluger (<i>Mergus serrator</i>)	1987	139	-2.62	**	▼	-4.07	*	▼	1986/1987	288	-0.37	●	12.46	*	▲▲	
Stor Skallesluger (<i>Mergus merganser</i>)								1976/1977	722	1.72	**	▲	6.6	**	▲	
Hvepsevåge (<i>Pernis apivorus</i>)	1981	18	-1.31	●	-2.61	?										
Rød Glente (<i>Milvus milvus</i>)	2002	19	10.21	**	▲▲	14.03	**	▲▲	2005/2006	12	18.92	**	▲▲	19.84	*	▲▲
Havørn (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	2006	14	13.1	**	▲▲	15.24	**	▲▲	2000/2001	22	12.36	**	▲▲	11.22	*	▲▲
Rørhøg (<i>Circus aeruginosus</i>)	1983	75	3.65	**	▲▲	2.93	*	▲								
Blå Kærhøg (<i>Circus cyaneus</i>)								1985/1986	31	-2.13	**	▼	3.51		?	
Duehøg (<i>Accipiter gentilis</i>)	1985	12	-3.89	**	▼	-10.54	?	1977/1978	15	-0.01	●	-6.32		?		
Spurvehøg (<i>Accipiter nisus</i>)	1976	36	-1.07	*	▼	-4.78	?	1975/1976	81	-1.79	**	▼	-5.01	**	▼	
Musvåge (<i>Buteo buteo</i>)	1976	359	0.97	**	▲	-3.14	**	▼	1975/1976	609	1.26	**	▲	-1.12	*	▼
Fjeldvåge (<i>Buteo lagopus</i>)								1977/1978	49	-4.05	**	▼	-5.07	*	▼	
Fiskeørn (<i>Pandion haliaetus</i>)	1988	6	-0.9	●	6.3	?										
Tårnfalk (<i>Falco tinnunculus</i>)	1976	105	-0.22	●	1.68	●	1975/1976	138	-1.24	**	▼	2.52	*	▲		
Vandrefalk (<i>Falco peregrinus</i>)								2005/2006	8	4.56	?	?	10.78	*	▲	
Agerhøne (<i>Perdix perdix</i>)	1976	88	-2.69	**	▼	-5.69	**	▼	1981/1982	173	-4.53	**	▼	-12.02	*	▼▼
Vagtel (<i>Coturnix coturnix</i>)	1998	12	5.58	**	▲	-6.45	?									
Fasan (<i>Phasianus colchicus</i>)	1976	1782	-1.13	**	▼	-3.36	**	▼	1975/1976	426	1.18	**	▲	0.53		●
Vandrikse (<i>Rallus aquaticus</i>)	1996	19	0.93	●	6.97	*	▲	1996/1997	8	0.09	●	2.28		?		
Rørhøne (Grønbenet) (<i>Gallinula chloropus</i>)	1978	116	-2.07	**	▼	-1.35	●	1986/1987	62	2.45	**	▲	-0.68		●	
Blisshøne (<i>Fulica atra</i>)	1976	1201	-1.4	**	▼	0.39	●	1982/1983	2620	0.89	*	▲	5.34	**	▲	
Trane (<i>Grus grus</i>)	2006	41	19.49	**	▲▲	16.64	**	▲▲								
Strandskade (<i>Haematopus ostralegus</i>)	1982	571	-1.62	**	▼	-1.79	●									
Klyde (<i>Recurvirostra avosetta</i>)	2000	168	-2.54	*	▼	-6.05	?									

Art Species	Yngle Breeding							Winter Winter						
	1976-2019				2009-2019			1975/76 - 2018/19				2009/10-2018/19		
	Startår	ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens	Startår	ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens		
Stor Præstekrave (<i>Charadrius hiaticula</i>)	1987	53	-4.1	** ▼	3.45	?								
Hjeje (<i>Pluvialis apricaria</i>)							1996/1997	180	-6.73	?	29.58	?		
Vibe (<i>Vanelius vanellus</i>)	1976	1456	-2.27	** ▼	-2.3	** ▼	1988/1989	287	6.26	?	32.5	?		
Dobbeltbekkasin (<i>Gallinago gallinago</i>)	1983	72	-3.07	** ▼	2.62	?	1984/1985	18	1.88	●	8.56	?		
Skovsneppe (<i>Scolopax rusticola</i>)							1985/1986	7	2.95	* ▲	6.6	?		
Storspove (<i>Numenius arquata</i>)	1987	75	0.92	●	2.7	?	2000/2001	228	3.52	?	13.27	** ▲		
Rødben (<i>Tringa totanus</i>)	1983	273	-1.99	** ▼	-3.92	** ▼	1996/1997	84	-3.81	** ▼	10.14	* ▲		
Svaleklire (<i>Tringa ochropus</i>)	1988	10	-1.5	●	-9.34	?								
Mudderklire (<i>Actitis hypoleucos</i>)	1987	19	-2.82	** ▼	8.62	* ▲								
Hættemåge (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)	1976	5147	-3.12	** ▼	-1.61	* ▼	1975/1976	5583	-3.19	** ▼	-2.48	* ▼		
Stormmåge (<i>Larus canus</i>)	1976	1578	0.14	●	-5.23	** ▼	1975/1976	5659	2.11	** ▲	4.98	** ▲		
Sildemåge (<i>Larus fuscus</i>)	1987	122	7.45	** ▲▲	-1.14	●	1987/1988	35	-0.81	?	24.54	?		
Sølvmåge (<i>Larus argentatus</i>)	1976	3224	1.2	** ▲	-2.8	** ▼	1975/1976	5294	-0.62	* ▼	-2.07	* ▼		
Svartbag (<i>Larus marinus</i>)	1985	143	1.5	** ▲	-8.92	* ▼▼	1977/1978	285	-1.81	** ▼	-6.44	** ▼		
Fjordterne (<i>Sterna hirundo</i>)	1985	66	-0.98	●	1.61	?								
Havterne (<i>Sterna paradisaea</i>)	1987	103	-1.69	●	-9.72	** ▼								
Klippedue (tamdue) (<i>Columba livia</i>)	2007	70	5.7	?	0.94	?								
Huldue (<i>Columba oenas</i>)	1985	82	4.64	** ▲	3.23	* ▲	1993/1994	22	-2.03	?	-4.31	?		
Ringdue (<i>Columba palumbus</i>)	1976	5339	1.3	** ▲	-1.04	** ▼	1975/1976	8117	2.7	** ▲	-8.86	** ▼▼		
Tyrkerdue (<i>Streptopelia decaocto</i>)	1979	379	-0.68	** ▼	-5.64	** ▼	1977/1978	203	-2.12	** ▼	-1.02	●		
Gøg (<i>Cuculus canorus</i>)	1976	1366	-0.96	** ▼	-3.5	** ▼								
Natugle (<i>Strix aluco</i>)	1987	14	0.16	●	-5.33	?	1993/1994	5	0.07	●	0.37	?		
Mursejler (<i>Apus apus</i>)	1978	1626	-0.75	** ▼	-5.85	** ▼								
Isfugl (<i>Alcedo atthis</i>)	1990	9	0.22	●	11.72	* ▲	1991/1992	10	1.97	●	14.5	* ▲		
Grønspætte (<i>Picus viridis</i>)	1985	27	-3.98	** ▼	-1.48	?	1984/1985	15	-2.09	** ▼	14.15	* ▲		
Sortspætte (<i>Dryocopus martius</i>)	1982	28	-1.73	** ▼	-2.32	?	1982/1983	19	-1.73	* ▼	-1.08	?		
Stor Flagspætte (<i>Dendrocopos major</i>)	1976	486	1.1	** ▲	1.73	** ▲	1978/1979	420	1.13	** ▲	-1.76	** ▼		
Sanglærke (<i>Alauda arvensis</i>)	1976	4717	-2.12	** ▼	-2.37	** ▼	1982/1983	100	-4.28	** ▼	-13.11	** ▼		
Digesvale (<i>Riparia riparia</i>)	1976	1151	-3.76	** ▼	-5.84	** ▼								
Landsvale (<i>Hirundo rustica</i>)	1976	3785	-0.25	●	-1.42	** ▼								
Bysvale (<i>Delichon urbicum</i>)	1976	1682	0.25	●	-2.69	** ▼								
Skovpiber (<i>Anthus trivialis</i>)	1976	576	-0.91	** ▼	-1.54	* ▼								
Engpiber (<i>Anthus pratensis</i>)	1981	230	-2.2	** ▼	1.09	●	1984/1985	89	-0.9	●	42.39	** ▲▲		
Gul Vipstjert (<i>Motacilla flava</i>)	1984	75	-4.57	** ▼	4.39	* ▲								
Bjergvipstjert (<i>Motacilla cinerea</i>)	1988	13	-2.93	** ▼	-3.02	?								
Hvid Vipstjert (<i>Motacilla alba</i>)	1976	519	2.04	** ▲	-1.86	** ▼								
Silkehale (<i>Bombycilla garrulus</i>)							1988/1989	316	-0.4	●	-3.14	?		
Vandstær (<i>Cinclus cinclus</i>)							1985/1986	17	-3.06	** ▼	-0.81	?		
Gærdesmutte (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	1976	1702	1.09	** ▲	14.72	** ▲▲	1975/1976	423	1.71	** ▲	9.01	** ▲▲		
Jernspurv (<i>Prunella modularis</i>)	1976	321	-2.43	** ▼	-1.75	* ▼	1975/1976	21	-1.02	●	4.71	?		
Rødhals (<i>Erithacus rubecula</i>)	1976	822	0.25	* ▲	3.53	** ▲	1975/1976	184	0.52	* ▲	8.22	** ▲▲		
Nattergal (<i>Luscinia luscinia</i>)	1976	628	-1.91	** ▼	-3.42	** ▼								
Husrødstjert (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	1991	24	-0.39	●	1.22	?								
Rødstjert (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	1976	219	2.52	** ▲	3.15	** ▲								
Bynkefugl (<i>Saxicola rubetra</i>)	1981	108	-4.01	** ▼	0.38	●								
Stenpikker (<i>Oenanthe oenanthe</i>)	1987	26	-1.8	* ▼	-10.26	** ▼								
Solsort (<i>Turdus merula</i>)	1976	6247	0.51	** ▲	1.21	** ▲	1975/1976	2975	0.11	●	1.61	** ▲		
Sjagger (<i>Turdus pilaris</i>)	1982	156	-4	** ▼	1.88	?	1975/1976	6092	-1.29	** ▼	1.92	●		
Sangdrossel (<i>Turdus philomelos</i>)	1976	1078	0.28	* ▲	2.9	** ▲								
Vindrossel (<i>Turdus iliacus</i>)							1978/1979	265	4.01	** ▲	-4.69	?		
Misteldrossel (<i>Turdus viscivorus</i>)	1981	99	-1.26	** ▼	2.95	?	1983/1984	28	-5.71	** ▼	-6.23	?		
Græshoppesanger (<i>Locustella naevia</i>)	1984	38	-1.78	** ▼	-4.3	?								

Art Species	Yngle Breeding						Winter Winter					
	1976-2019			2009-2019			1975/76 - 2018/19			2009/10-2018/19		
	Startår	ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens	Startår	ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens
Sivsanger (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	1985	87	-0.26	●	-1.3	●						
Kærsanger (<i>Acrocephalus palustris</i>)	1976	267	-0.03	●	-2.95	** ▼						
Rørsanger (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	1976	423	-1.26	** ▼	-1.01	●						
Gulbug (<i>Hippolais icterina</i>)	1976	277	-3.25	** ▼	-4.51	** ▼						
Gærdesanger (<i>Sylvia curruca</i>)	1976	337	-1.38	** ▼	1.98	** ▲						
Tornsanger (<i>Sylvia communis</i>)	1976	1991	0.23	* ▲	-1.65	** ▼						
Havesanger (<i>Sylvia borin</i>)	1976	1079	-1.29	** ▼	-0.06	●						
Munk (<i>Sylvia atricapilla</i>)	1976	1751	2.58	** ▲	-0.2	●						
Skovsanger (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	1976	153	-2.26	** ▼	0.17	●						
Gransanger (<i>Phylloscopus collybita</i>)	1976	1315	4.33	** ▲	-1.15	** ▼						
Løvsanger (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	1976	2319	-3.02	** ▼	-4.79	** ▼						
Fuglekonge (<i>Regulus regulus</i>)	1976	386	-1.69	** ▼	2.88	** ▲	1975/1976	1236	-2.21	** ▼	-0.67	●
Grå Fluesnapper (<i>Muscicapa striata</i>)	1976	65	-0.61	●	-3.14	?						
Broget Fluesnapper (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	1977	58	-3.81	** ▼	-9.14	** ▼						
Halemejsje (<i>Aegithalos caudatus</i>)	1981	74	-1.68	** ▼	-3.87	?	1975/1976	298	-1.72	** ▼	5.68	** ▲
Sumpmejsje (<i>Poecile palustris</i>)	1976	115	-0.4	●	1.03	●	1975/1976	337	-0.22	●	2.37	** ▲
Topmejsje (<i>Lophophanes cristatus</i>)	1981	61	-2.68	** ▼	-6.92	** ▼	1976/1977	150	-1.53	** ▼	-2.05	?
Sortmejsje (<i>Periparus ater</i>)	1976	366	-1.53	** ▼	-2.01	* ▼	1975/1976	347	-0.21	●	-2.16	●
Blåmejsje (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	1976	736	0.54	** ▲	-2.14	** ▼	1975/1976	1579	0.12	●	0.2	●
Musvit (<i>Parus major</i>)	1976	2526	-0.81	** ▼	-2.41	** ▼	1975/1976	3846	-0.7	** ▼	-1.07	** ▼
Spætmejsje (<i>Sitta europaea</i>)	1976	156	2.39	** ▲	2.75	** ▲	1975/1976	462	2.28	** ▲	3.77	** ▲
Træløber (<i>Certhia familiaris</i>)	1976	75	0.08	●	-4.48	** ▼	1976/1977	86	-0.13	●	-0.02	●
Korttået Træløber (<i>Certhia brachydactyla</i>)	2004	23	6.23	** ▲	12.6	** ▲▲						
Pirol (<i>Oriolus oriolus</i>)	1988	7	0.52	●	-16.72	** ▼						
Rødrygget Tornskade (<i>Lanius collurio</i>)	1976	50	-1.99	** ▼	0.79	●						
Stor Tornskade (<i>Lanius excubitor</i>)							1984/1985	13	1.02	●	3.05	?
Skovskade (<i>Garrulus glandarius</i>)	1976	290	-0.56	** ▼	-3.57	** ▼	1975/1976	610	-0.19	●	-4.07	** ▼
Husskade (<i>Pica pica</i>)	1976	1070	0.04	●	-3.13	** ▼	1975/1976	1704	-0.62	** ▼	-4.52	** ▼
Allike (<i>Coloeus monedula</i>)	1979	1782	0.52	* ▲	0.97	●	1975/1976	5574	1.57	** ▲	-5.03	** ▼
Råge (<i>Corvus frugilegus</i>)	1977	4963	0.87	** ▲	1.17	●	1975/1976	6333	-0.4	●	1.5	●
Sortkrage (<i>Corvus corone</i>)	2005	76	-3.05	* ▼	-4.45	?	2005/2006	129	-5.13	** ▼	0.47	?
Gråkrage (<i>Corvus cornix</i>)	1976	3733	-0.11	●	-1.83	** ▼	1975/1976	7157	-1.46	** ▼	-2.56	** ▼
Ravn (<i>Corvus corax</i>)	1984	140	7.4	** ▲▲	5.6	** ▲	1982/1983	191	10.35	** ▲▲	8.73	** ▲▲
Stær (<i>Sturnus vulgaris</i>)	1976	6459	-2.69	** ▼	-3.17	** ▼	1982/1983	838	1.87	** ▲	12.93	* ▲
Gråspurv (<i>Passer domesticus</i>)	1976	1892	-1.52	** ▼	-2.15	** ▼	1975/1976	1598	-3.25	** ▼	-2.1	●
Skovspurv (<i>Passer montanus</i>)	1976	1312	1.64	** ▲	-2.03	** ▼	1975/1976	1539	0.13	●	-3.52	** ▼
Bogfínke (<i>Fringilla coelebs</i>)	1976	5541	-0.16	** ▼	-2.87	** ▼	1975/1976	3005	-1.17	** ▼	0.65	●
Kvækerfínke (<i>Fringilla montifringilla</i>)							1975/1976	2043	-1.58	** ▼	-20.13	** ▼▼
Grønirisk (<i>Chloris chloris</i>)	1976	1069	0.53	** ▲	-9.22	** ▼▼	1975/1976	1613	-1.47	** ▼	-10.33	** ▼▼
Stillits (<i>Carduelis carduelis</i>)	1976	158	4.81	** ▲	-1.1	●	1975/1976	325	1.46	* ▲	12.26	** ▲▲
Grønsisken (<i>Spinus spinus</i>)	1982	44	-3.38	** ▼	-16.56	** ▼▼	1975/1976	2530	-0.84	** ▼	-9.07	** ▼▼
Tornirisk (<i>Linaria cannabina</i>)	1976	709	-2.38	** ▼	-0.77	●						
Bjergirisk (<i>Linaria flavirostris</i>)							1987/1988	357	-4.01	** ▼	13.23	** ▲
Nordlig Gråsisken/Lille Gråsisken (<i>Acanthis flammea/A. cabaret</i>)	1984	103	-4.93	** ▼	-16.43	** ▼▼	1975/1976	635	-3.02	** ▼	-0.09	?
Nordlig Gråsisken (<i>Acanthis flammea</i>)							2004/2005	146	-0.02	?	27.93	* ▲
Lille Gråsisken (<i>Acanthis cabaret</i>)	2008	46	22.06	** ▲▲	13.84	* ▲▲						
Lille Korsnæb (<i>Loxia curvirostra</i>)	1983	170	-3.37	** ▼	-17.47	** ▼▼	1975/1976	606	0.45	●	-12.77	** ▼▼
Dompap (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	1976	111	0.64	* ▲	2.68	* ▲	1975/1976	560	-0.56	* ▼	1.13	●
Kernebider (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	1981	65	-0.54	●	-1.83	?	1976/1977	47	0.67	●	-4.75	?
Gulspurv (<i>Emberiza citrinella</i>)	1976	2402	-2.42	** ▼	-6.45	** ▼▼	1975/1976	2375	-2.95	** ▼	-5.29	** ▼
Rørspurv (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	1976	385	-0.89	** ▼	-1.11	●	1987/1988	15	0.47	●	-9.55	* ▼
Bomlærke (<i>Emberiza calandra</i>)	1981	319	-1.07	** ▼	-3.2	** ▼	1975/1976	322	1.86	●	-5.17	* ▼

Skovhornugle, Nordfyn, 5. juli 2019. Foto: Finn Carlsen

Rødtoppet fuglekonge, Velling Skov, 28. maj 2019. Foto: Carsten Gørges Laursen

Fugle i Danmark 2019

Årsrapport over observationer – meddelelse nr. 46 fra Rapportgruppen

Redigeret af Peter Lange, Hans Christophersen og Jørgen Staarup Christensen

Med bidrag af Esben Sloth Andersen, Knud-Erik Andersen, Niels Peter Andreasen, Sten Asbirk, Ulf M. Berthelsen, Lasse Braae, Thorkil Brandt, Thomas Bregnballe, Ursula Burmann, Peter S. Christensen, René Christensen, Per Ekberg, Henning Ettrup, Jens Gregersen, Inger F. Jensen, Ole Jensen, Tommy Kaae, Bent Birk Kristensen, Arne Bo Larsen, Nina Rosendahl Larsen, Mette H. H. Hansen, Jesper Leegaard, Leif Novrup, Henrik Nyrup, Ole C. Olesen, Søren Peter Pinnerup, Palle A. F. Rasmussen, Per Rasmussen, Hans Skov, Jan Skriver, Jacob Sterup, Erik Stokholm, Morten Swayne Storgaard, Henrik Møller Thomsen, Ole Thorup og Egon Østergaard.

Indledning

Hermed præsenteres den 42. årsrapport fra Dansk Ornitologisk Forenings Rapportgruppe. Teksten præsenterer en samlet oversigt over forekomsten af en række udvalgte fuglearter og -racer i Danmark. Årsrapporten omhandler de fåtallige arter, som hverken dækkes af punkttællingerne (de almindelige arter) eller Sjældenhedsudvalget (de meget sjældne arter og

racer). I alt omtales ca. 160 arter og racer, hvilket er på niveau med de foregående år. Data, som danner grundlaget for Årsrapporten, stammer altovervejende fra DOFbasen (www.dofbasen.dk). For 2019 findes der 1.710.446 dataposter (2018: 1,60 mill.) i DOFbasen, indtastet af i alt 2615 (2017: 2449) observatører. Hertil kom 4470 poster med ynglepar. Observationerne fordeler sig på 14.404 lokaliteter.

Aftenfalk, Vejrhøj, 20. august 2019. Foto: Steen E. Jensen

Fugleåret 2019

Fugleåret 2019 blev indledt med en mild vinter med varmerecord i februar og et tidligt forår, hvor især april var mild. Dette betød relativt tidlig ankomst for en række trækfugle og tidlige kulminationer for en række arter, herunder rovfugle. Sommeren blev ustadig, men efteråret blev igen mildt, og uden markante blæsevejrsperioder, hvilket f.eks. afspejles i lave antal for en række havfugle. Til gengæld var efteråret rekordvåd, og helt usædvanligt faldt der intet sne i årets sidste måneder..

I 2019 blev der ifølge DOFbasen registreret i alt 383* fuglearter i Danmark. Heraf var 68 (54 i 2018 og 62 i 2017) arter på SU's liste, og det endelige antal arter i landet i 2019 afventer derfor SU's godkendelse. 14 af arterne var med sikkerhed undsluppet fra fangenskab eller efterkommere efter fugle, der er udsatte eller undslupne, fx moskusand, kongefasan og påfugl.

2019 blev rekordår for sangsvane (ynglepar), nilgås, trane (ynglepar), skestork (ynglepar), kærløber, rovterne, fiskeørn, havørn, sort glente, hærfugl, grønspætte, bjerglærke, sydlig nattergal, sydlig blåhals og sortstrubet bynkefugl.

Yderligere en række arter havde i 2019 et godt år med forekomst tæt på rekord; rustand, vagtel, nordisk lappedykker, plettet rørvagtel, almindelig skråpe, sølvhejre, tejt (ynglepar), sorthovedet måge, steppehøg, lille flagspætte, fyrremejse, skægmejse, savisanger, drosselrørsanger og rødtoppet fuglekonge.

En række arter havde en meget lille forekomst. Således forekom sabinemåge, sandterne, kirkeugle og markpiber i hidtil uset lave antal, lige som tajgasædgås, turteldue, mallebuk, sodfarvet skråpe, dværgryle, thorshane, flodsanger og hortulan havde forekomster langt under middel og tæt på bundnoteringen. Flere af disse arter er ynglefugle, der sandsynligvis er ved at forsvinde fra landet mens andre, f.eks. stormfuglene, er med her pga. vejrliget i 2019.

Artsliste

Rapportgruppens artsliste omfatter fortsat omkring 190 arter/racer (ekskl. arter der kun omtales i træktabeller). Principielt burde alle de arter, der ikke omfattes af punktællingerne eller er SU-arter, medtages i Årsrapporten, men forhold som pladshensyn samt mangel på skribenter, der vil bearbejde det store datamateriale fra DOFbasen, gør, at kun en del af arterne er omtalt i denne publikation.

* arter der forekommer i flere racer er kun talt med en gang.

Canadagæs. Filsø,
26. august 2019.
Foto: Karin Gustausen

For en omtale af status for de almindelige fuglearter, henvises til beretningen fra Punktktællingsprojektet. For en række arter/racer er det kun yngleføremønstre eller sommerforekomster, der behandles i Årsrapporten. Dette er markeret efter artsnavnet ved de pågældende arter. Arternes latinske navne er opdateret ud fra artslisten på DOFbasen.

Usædvanlige forekomster og svært bestemmelige arter/racer er underlagt kvalitetskontrol af data i DOF-basen, som varetages af DOFbasens Kvalitets Udvalg (DKU). Med hensyn til svært bestemmelige arter/racer, fænologi og usædvanlige antal har Årsrapportens redaktører ligeledes foretaget en kritisk gennemgang i forbindelse med udarbejdelsen af manuskripter, da DKU ikke har nået at behandle alle forekomster. Dog er udeladelse af observationer som hovedregel sket i overensstemmelse med DKU.

Især for sjældnere arter/racer, typisk arter med under 100 fugle årligt i Danmark, er alle fund kritisk vurderet, og alle opfordres til ved fund af disse arter/racer at tilføje kommentarer i DOFbasens kommentarfelt. Fund, der er under behandling af DKU ved redaktionens deadline ult. oktober, medtages som hovedregel ikke i Årsrapporten. Vi skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at for storlommerne, kongeederfugl, steppehøg, aftenfalk, kjover (ekskl. almindelig kjove), hvidvinget måge, kaspisk måge, middelhavssølvmåge,

gråmåge og hvidvinget terne medtages som hovedregel kun observationer med køns-, alders- og/eller dragtangivelse, da disse med rimelighed må kunne forventes noteret, før en sikker bestemmelse har kunnet finde sted.

Systematik

Fra og med 2015 har Fugleårets redaktion valgt at skifte systematik, og følge den artsrækkefølge, der præsenteres af DOFs navnegruppe og som DOFs hovedbestyrelse har anbefalet DOFs publikationer at benytte. Der henvises til en omtale af den nye systematik i Fugleåret 2015 samt til DOFs hjemmeside for yderligere oplysninger.

Materiale

Rapportgruppen har udarbejdet Årsrapporter siden 1970. Fra og med 1978 er rapporterne udarbejdet efter stort set samme retningslinjer og hovedsageligt baseret på samme kilder som nærværende rapport. Grundlaget for rapporten er data i DOFbasen suppleret med informationer fra DOFs lokalrapporter samt fuglestationsvirksomheden og de rutinemæssige trækobservationer ved en række træksteder.

Der er ved redaktionens slutning i oktober 2020 kun udgivet en lokalrapport for 2019; *Nordjyllands Fugle 2019*. Til denne rapport er der udover data fra DOFbasen, i et vist omfang anvendt data fra andre kilder, såsom

Krogneb, juv han,
Skagen, 9. november 2019.
Foto: Bjørn Frikke

hjemmesiden fugleognatur.dk, Birdcall samt personlige meddelelser fra en række ornitologer med specialviden om enkeltarter eller lokaliteter; Thomas Bregnballe, Jesper Tofft, Rolf Christensen (via Nordjyllands Fugle og Skagen Fuglestation), Miljøstyrelsen via Frits Rost m.fl.

Det skal her præciseres, at det ikke er muligt for Årsrapportens medarbejdere at gennemgå de mange hjemmesider på internettet, hvor der offentliggøres aktuelle observationer. Det er overladt til Årsrapportens skribenter selv at afgøre, om de vil eftersøge observationer af deres arter på andre hjemmesider end www.dofbasen.dk.

Fuglestationsvirksomhed og rutinemæssige trækobservationer på en række lokaliteter har bidraget med et stort materiale via DOFbasen. Der henvises til afsnittet om årets fuglestationsvirksomhed i *Fugleåret 2019*.

Tak

Tak til Tim Andersen, Preben Berg, Mathias B. Bjerregård, Lasse Braae, Thomas Bregnballe, Bent Jacobsen, Bo Kayser, Dennis Langholz, Knud Pedersen, Jørgen Staarup Christensen, Jacob Sterup, Steen Søgaard, Michael Thelander og Michael Trasborg for hjælp med sammenstilling af data for udvalgte lokaliteter og arter. Tak til Ann-Britt Lillelund, Hans Christophersen og Jørgen Staarup Christensen for hjælp med korrekturlæsning. Jørgen Staarup Christensen takkes endvidere for det store arbejde med at opdatere tabellerne med statistik for udvalgte arter. Tak til Timme Nyegaard for hjælp med prikkort.

Den største tak skal lyde til de mange, der har indsendt deres oplysninger via www.dofbasen.dk, til medarbejderne i de lokale rapportgrupper samt til observatørerne på fuglestationerne. Uden dem var denne rapport ikke blevet til.

Forkortelser anvendt i Årsrapporten

ad.	adult, voksendragt.
imm.	immatur, dragt mellem juv. og ad.
juv.	juvenil, den første fulde fjerdragt.
pull.	pullus, dunungedragt.
2K	aldersangivelse i kalenderår (fuglen "fylder år" ved årsskiftet).
3K+	Fuglen er mindst i sit 3. kalenderår.
pri.	Primo, de første 10 dage i måneden.
med.	Medio, den 11.-20. dag i måneden.
ult.	Ultimo, fra den 21. og måneden ud.
NNØ	Trækretning, verdenshjørne (også S, Ø, SV osv.).
SU	Dansk Ornitologisk Forenings Sjældenhedsudvalg.
DKU	DOFbasens KvalitetsUdvalg.
sdr.	sommerdragt.
odr.	overgangsdragt.
vdr.	vinterdragt.
h	fuglen hørt.
R	rastende
RI	ringmærket (fuglen er fanget til ringmærkning).
fou.	fouragerende.
sy.	syngende.
T	trækkende.
TF	trækforsøg.
OF	overflyvende.

Kort med oversigt over regionsinddelingen der er anvendt i denne rapport.

Læsevejledning til baggrundsstatistikker

- Hyppighed er angivet som gennemsnitlig antal fugle pr. 10-års interval. En parentes omkring et tal betyder, at der mangler data fra et eller flere år. Det vil være anført i kommentarfeltet, hvilke år, der mangler i statistikken.
- < 1 betyder, at der er færre end en fugl pr. år i et 10 års interval (samlet 0-9 fugle). > 1 betyder, at der er mellem 10-14 fugle i et 10 års interval, mens 15-20 er rundet op til et gennemsnit på 2 fugle. Det samme gælder ynglepar.
- For år, hvor årstotalen er angivet i interval, f.eks. 70-74 fugle, er max. antal anvendt.
- Hvis det samlede antal overstiger 100.000 fugle, opsummeres artstotalen ikke.
- For arter, der er taget af SU's liste, medtages kun godkendte fund fra de år hvor arten var SU-art.
- For enkelte arter findes en komplet artstotal, ellers er artstotalen som hovedregel opgjort fra 1970. Tallene skal læses med et vist forbehold. Dels har Årsrapporten først fra og med 1978 haft det i dag kendte format, dels er den ornitologiske aktivitet steget markant i løbet af de seneste 30 år, og ikke mindst er indrapportering og indsamling af data løbende blevet forbedret og systematiseret, ikke mindst med etableringen af DOFbasen.
- NA: Total ikke opgjort eller data ikke tilgængelige.

Skægmejse, Han Vejle, 23. oktober 2019. Foto: Poul Holm Pedersen

Stor hornugle, Klosterheden, 29. maj 2019. Foto: Klaus Dichmann

Pibesvane, Ulvedybet, 22. april 2019. Foto: Rune Sø Neergaard

Artsgennemgang

Pibesvane *Cygnus columbianus*

Årets sum af rastende fugle udgjorde 6936, heraf 3850 i første halvår og 3086 i andet halvår. I perioden 2009-18 har årssummen i gennemsnit udgjort 7724 med en halvårlig fordeling på hhv. 4021 og 3703. Årets nøgletal lå således lidt lavere end de seneste 10 års gennemsnit. I tabellerne er der som vanligt efter bedste evne renset for gengangere indenfor de enkelte lokalområder.

De største rastforekomster i første halvår var 3/1 144 Tipperne (VJ), ligeledes 3/1 221 Gammel Hviding Enge (SVJ), 12/2 243 Allerup ved Toftlund (SJ), 22/2 300 Nørre Abild ved Tønder (SJ), 14/3 186 Bolle og Try Enge (NJ) og endelig 15/3 272 Gårdbo Sø (NJ). De største forekomster i andet halvår blev 1/12 267 Rosvang/Egebaksande ved Thisted (NJ), 10/12 158 Kongens Mose (SJ), 23/12 158 Hodsager (VJ) samt 27/12 166 Tipperne (VJ).

Årssummen af trækkende fugle udgjorde 1477, heraf 763 i første halvår og 714 i andet halvår. Gennemsnittet af trækkende fugle udgjorde i perioden 2009-18 2271 med en halvårlig fordeling på hhv. 1211 og 1060. Årets træketal lå således langt under middel.

De største træketal i første halvår blev fire pæne forekomster 16/3, nemlig 54 Nordmandshage (NJ), 80 Årslev Engsø (ØJ), 58 Hyllekrog og 88 Bøtø Nor (begge ST) samt 20/3 111 Gedser Odde (ST). De største i andet halvår blev 28/10 34 Ølene (B), 30-31/10 hhv. 25 og 31 begge Gjerrild Nordstrand (ØJ), 31/10 31 Dovns Klint (F) og endelig 24/11 32 Gedser Odde (ST).

Ungfugle udgjorde i første halvår 7,6 % af 3918 aldersbestemmelser og i andet halvår 6,1 % af 3508 aldersbestemmelser. I årene 2009-18 har ungfugle gennemsnitligt udgjort 8,3 % af forårsfuglene og 8,7 % af efterårsfuglene. Årets ungfugleprocenter hørte således til i den lave ende i forhold til det i øvrigt også ganske lave gennemsnit for det seneste tiår.

Som vanligt er en væsentlig andel af de mange aldersbestemmelser hentet i notefelterne til de enkelte observationer. En alternativ, bedre og faktisk også lettere måde at rapportere de mange flotte og grundige aldersbestemmelser på, er at indtaste hver aldersklasse som en særskilt datapost.

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af pibesvane 2019.

Rast	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	895	569	625	82	81	1500	36	16	12	2	27	5	3850
2. halvår	840	1050	250	111	87	600	48	12	5	36	20	27	3086
Årssum													6936

Træk	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	70	0	11	126	16	9	5	12	83	44	362	25	763
2. halvår	40	19	36	149	38	20	31	23	112	112	82	52	714
Årssum													1477

Sangsvane *Cygnus cygnus* (yngle- og sommerfund)

Det blev endnu et rekordår, og for første gang er der registreret et tocifret antal ynglepar, i alt 11, heraf blot et enkelt par udenfor Nordjylland.

Forekomsterne beskrives herunder med de nye lokaliteter først, alle fra NJ:

Tandrup Sø og Mose, vest for Farsø. Der blev i foråret bygget rede og rugning påbegyndt. Ynglen blev dog opgivet.

Høgsted, øst for Vrå ved Hirtshalsmotorvejen. Et par ses rugende, men parret blev ikke senere genfundet. Med redens placering kunne der meget vel være tale om det par, der i 2017 blev set med unger langs Hirtshals motorvejen og blev Vendsyssels første ynglefund af arten.

Bredmose ved Millosevej, sydvest for Astrup. Der ses på en enkelt dato et par gamle fugle med seks unger. Redeplaceringen er ukendt, og parret genfindes ikke senere på sommeren.

På de gamle lokaliteter blev det et rigtigt godt år.

Veggerby. For andet år i træk er der et nyt par ved den gamle Veggerby lokalitet. Parret ses med tre pulli fra 18/5, og de forlader området 30/5 for ikke at blive set resten af sommeren.

Lyngsø ved Veggerby. Igen i 2019 yngler det gamle Veggerby par ved Lyngsø, hvor parret har ynglet siden 2016. Parret får syv pulli, hvoraf de fem bliver flyvefærdige.

Lovns sø. Reden blev fundet i 2018. I 2019 ses to adulte og tre juvenile.

Siem Udflytter, vest for Terndrup. Der ses unger fra 15/5, hvilket er tidligt. Parret får otte unger, hvilket er næsthøjeste antal i et kuld i Danmark. Fuglene flytter

igen i år til en nærliggende sø, hvor de også blev fundet i fjor, og de holder til der hen over sommeren.

Moser ved Hvarre Mark & Hede. Yngleparret var tilbage i området igen i 2019 efter ikke at have ynglet året før. Parret har ellers alle år haft god ynglesucces, og 2019 blev det hidtil bedste år med ni unger (ny dansk rekord), hvor af otte blev flyvefærdige.

Moser ved Hedegaarde. Det nye par holdt til i området hele sommeren, men havde tilsyneladende ikke held med at yngle.

Lille Vildmose. Parret yngler igen i 2019 og får seks unger. Hen over sommeren er der mange indrapporteringer af de seks unger, der forsvinder gradvist i løbet af juli og august, så ingen unger kommer på vingerne her.

Bølling sø (ØJ/VJ). Det midtjyske par fik efter et par år uden ynglesucces fire unger. Parret har dermed siden 2007 fået i alt 33 pulli, hvoraf 28 er blevet flyvefærdige. Det kan i lyset heraf undre, at den midtjyske bestand ikke vokser.

Alt i alt et fantastisk år, skønt enkelte lokaliteter, der var besatte i 2018, var forladte i år. Det gælder ved Hjeds, Borup Mose og Torsted Sø (alle NJ). Der var dermed kun tale om et enkelt års ynglesucces på disse lokaliteter.

Oversomrende fugle

Der findes oversomrende fugle i de fleste regioner, og for andet år i træk i rekordstort antal med 129. Der må snart forventes en kraftig forøgelse af ynglebestanden. Største sommerfund var i 2019 lidt atypisk 6/8 45 Lund Fjord (NJ).

(Henrik Møller Thomsen)

Regional fordeling af sangsvane juni – august 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	101	3	3	7	3	0	0	2	1	3	5	1	129

Lysbuget knortegås *Branta bernicia hrota*

I en stor del af året opholder det meste af den øst-atlantiske bestand af lysbuget knortegås sig i Danmark, især omkring Limfjorden og Jyllands østkyst ned til Mariager fjord. Aarhus Universitet har 23/5 under optimale forhold fra Egholm til Troldholmene optalt i alt 8225 lysbuget knortegås, hvilket er den største kendte forekomst fra området. På det tidspunkt af maj var der stadig 525 gæs ved Agerø-området og 255 på Plet Enge (begge områder talt 17/5) – hvorfor det samlede antal lysbuget knortegås i Nord- og Nordvestjylland var på mindst 9015 fugle. De senere års høje antal skyldes at bestanden havde tre forholdsvis gode ynglear i 2014-2016, og bestanden i 2016/17 blev opgjort til godt 10.000 fugle. Efter et par mindre gode år i 2017-2018 kom gæssene efter sommeren 2019 retur med mere end 35% 1K-fugle i flokkene, det hidtil bedste yngleresultat i den 40-årige periode, hvor bestanden er blevet fulgt (Clausen m.fl. 2020, Clausen & Craggs 2018).

I første halvår var der 408 observationer fra 114 lokaliteter, i andet halvår 480 observationer fra 129 lokaliteter. Det er et fald på 39 observationer (9%) for første halvår i forhold til 2018, men en stigning på 158 observationer (48%) i forhold til andet halvår, hvilket måske også forklarer den store forskel på antal registrerede fugle i de to halvår i forhold til 2018. Tallene for antal lokaliteter i 2019 contra 2018 viser samme tendens som antal observationer.

Regional fordeling af lysbuget knortegås 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	26780	6017	38	2719	0	45	101	0	1	0	2	0	35703
2. halvår	65921	33	790	8437	0	21	28	4	0	29	2	0	75265

Første halvårs sidste rastende fugle var 8/6 21 Sneum Sluse (SVJ), 1-8/6 1 Hirtshals Øststrand (NJ) og 1/6 13 Ballum Sluse (SJ). Forårets sidste større antal rastende fugle var 23/5 243 Agerø, dæmningen (NJ). Sommeragttagelserne i 2019 var 15/6 1 Harboøre Fjord (VJ), 24/6 1 Hundige Strand (KBH) og 10/8 3 Kysten mellem Als og Øster Hurup (NJ). I efteråret blev de første fugle set primo september og første trækobservationer var 5/9 35 Rødhus Strand (NJ), 6/9 10 Fanø Vesterstrand (SVJ) og 7/9 182 Nordmandshage (NJ).

Arten raster fortrinsvis i den østlige del af Limfjorden og ved Mariager Fjord. Første halvårs største antal er noget lavere end i 2018, hvor de største forekomster var 6200 og 4800 fugle. Første halvårs største antal blev 12/2 2900 Staun, Barmer og Valsted enge (NJ), 18/1 1500 Nibe Bredning (NJ), 20/4 1060 Attrup Dæmning (NJ) og 30/1 1000 Nørholm Enge (NJ). Største flok ved Mariager Fjord var 12/2 750 Hadsund-Havnø (NJ), og største flok i vestlige Limfjord var 18/4 500 Hindsel Fuglholm (VJ). For andet halvår var de største tal 6/10 4500 Limfjorden ud for Østerkær (NJ), 8/11 3900 Limfjorden nord og vest for Egholm (NJ), 27/9 3740 Nørholm Enge (NJ) og 28/11 2700 Ulvedybet (NJ). Andet halvårs største antal rastende er noget større end de største fra 2018, der var 2570 og 1530.

(Ole C. Olesen)

Sortbuget knortegås *Branta bernicia nigricans*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Fire største år		Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2006	2004, 2007 og 2013	
2019	0	0	< 1	< 1	8	9	9	15	11	156

Kommentar: Artstotalen skal tages med forbehold, da denne indeholder et stort antal tilbagevendende fugle på faste lokaliteter.

11 observationer af vurderet fem fugle blev totalen for 2019. To i Nordjylland, en i Østjylland, en i Sydvestjylland og en på Fyn. Fundene var i første halvår 7/3 1 Barnekold (ØJ), 30/3 1 Hirsholmene (NJ), 8/4 1 Græsholm

– nok samme (NJ), 26/4 og 28/4 1 Thurø Rev (F), 10/5 1 Jerup Strand og Enge (NJ) og fra andet halvår 1/11 og 2/11 1 Mandø Låningsvej (SVJ).

(Ole C. Olesen)

Bramgås *Branta leucopsis* (yngleforekomst)

Udenfor Saltholm og Peberholm (KBH) blev der registreret yngleforekomst på fire lokaliteter. 10/5 – 13/6 8 par med 28 unger ved Hundemyre (B), baseret på fire observationer, 3/6 1 par med 5 pull., Stavsgårdsmosen (B), 29/6 1 par med 2 pull., Brændegårdshaven (B), og udenfor Bornholm 13/4 – 4/6 1 par med 2 unger Haderslev Dam (SJ), baseret på otte observationer.

Kolonien ved Hundemyre er tilsyneladende halveret fra 2018 (16 par, 40 unger).

Ynglefuglene på Saltholm er ikke optalt, men 29/5 tælles 41 ynglepar på Peberholm.

Der var 401 observationer af rastende fugle i juni og juli, fordelt over alle rapportområder. Dette er en stigning fra 2018, hvor der var 306.

(Erik Stokholm)

Rødhalsed gås *Branta ruficollis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2015	2018	2001	
2019	8	< 1	> 1	3	10	17	17	27	22	18	305

Med syv fugle i første halvår og syv i andet halvår var 2019 et år, som lå lidt under gennemsnittet på 15 fugle/år for sidste ti år.

Arten følger ofte med bramgæs, og derfor er det ikke overraskende, at de fleste fugle sås i områder med bramgæs, halvdelen af fuglene sås således i region SJ (3) og ST (4).

Forårets sidste fugl var 17/4 1 Avnø (ST), mens efterårets første fugl var 12/10 1 Rødvig (KBH).

Alle observationer, undtagen 16-23/3 op til 3 Tøndermarsken (SJ), var af enlige fugle..

(René Christensen)

Regional fordeling af rødhalsed gås 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	1	1	0	0	0	3	0	0	1	0	1	0	7
2. halvår	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	3	0	7

Canadagås *Branta canadensis* (yngleforekomst)

I 2019 blev der kun registreret sikre ynglefund i Sønderjylland og på Bornholm. Henholdsvis fem par i Sønder-

jylland og to par på Bornholm. Til sammenligning blev der i 2018 registreret fire sikre ynglefund.

(Erik Stokholm)

Rødhalsed gås, Ishøj Strand, 6. april 2019. Foto: Helge Sørensen

Snegås *Chen caerulescens*

Renset for gengangere på enkeltdage var der 96 observationer af 193 fugle. En yderligere finsortering ender med en årssum på 14-16 fugle. Flest fugle sås i Nordjylland (NJ) efterfulgt af Vestjylland (VJ). Fordelingen på regioner var som følger: NJ (4-6), VJ (4), SVJ (3), SJ (2) og VSJ (1). Der var observationer fra alle årets måneder.

De fleste observationer var af 1-2 fugle. Der sås dog op til fire fugle i januar/februar samt i juni på flere lokaliteter i Nordvestjylland (NJ) og fire fugle i februar i området omkring Skjern Enge (VJ). Det kan evt. dreje sig om de samme fugle i de to regioner.

(René Christensen)

Regional fordeling af snegås 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	4-6	4	3	0	0	2	0	1	0	0	0	0	14-16

Indisk gås *Anser indicus*

Renset for gengangere på enkeltdage var der 146 observationer af 172 fugle. En yderligere sortering giver 32-35 fugle. I 2018 sås mindst 26 fugle og i 2017 mindst 42 fugle. Er det en indikation af færre fugle eller blot, at den ikke rapporteres så konsekvent. Af de 32-35 fugle sås blot 10-11 øst for Lillebælt. Kun tre regioner havde

ikke besøg af Indisk gås, VSJ, NSJ og B. Der var observationer i alle årets måneder.

De fleste observationer var af 1-3 fugle, de største flokke var 14/5 N indre København (KBH) og 26/6 4 Arup Vejle (NJ).

(René Christensen)

Regional fordeling af indisk gås 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	7	3-4	4	2	2	2	2-3	0	7	0	3-4	0	32-35

Indisk gås, Ishøj Strand, 22. august 2019. Foto: Steen Højmark-Jensen

Tajgasædgås *Anser fabalis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1981	1985	1987	
9897	NA	(25.476)	(35.210)	(32.090)	(13.985)	14.247	14.247	51.931	48.871	45.328	-

Kommentar: Tajgasædgåsen er kun inkluderet i Rapportgruppens Årsrapporter fra 1974, 1978-1987, samt 1991 og igen fra 2005. Ovenstående oversigt skal derfor kun anvendes med store forebehold. Samtidig er det usikkert, hvordan gengangere (rastende flokke) er behandlet fra år til år. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Årssummen udgjorde 9897, heraf 6899 i første halvår og 2998 i andet halvår. Der er som vanligt efter bedste evne renset for gengangere indenfor de enkelte lokal-områder. I årene 2009-18 har årssummen i gennemsnit udgjort 13.710 med en halvårlig fordeling på hhv. 9145 og 4565. Årets nøgletal lå således i begge halvår væsentligt under middel – præcis som i 2018, hvor vinterperioderne ligeledes i begge halvår var præget af mildt vejr. Kerneområderne for Tajgasædgås var som

vanligt landsdelene NJ, VSJ, KBH og ST. Men kun i NJ og VSJ var forekomsterne på normalt, højt niveau.

De største meldinger blev i første halvår 3/1 670 Rosvang ved Thisted (NJ), 6/1 590 Pollerup på Møn (ST), 20/1 600 Rødby (ST), 30/1 600 Tystrup ved Tissø (VSJ), 2/2 948 Tjele samt 18/2 1515 Lille Vildmose (begge NJ). De største i andet halvår blev 30/10 418 Rosvang, 2/12 1650 Lille Vildmose og endelig 25/12 280 Bredlund ved Hjørdemål (alle NJ).

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af tajgasædgås 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	3500	6	0	35	7	2	45	920	320	58	1950	56	6899
2. halvår	2250	1	0	42	4	0	15	126	80	14	450	16	2998
Årssum													9897

Tundrasædgås *Anser serrirostris*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2007	2006	2009	
8762	2	< 1	6	65	8238	9389	9389	18.384	17.637	13.860	-

Kommentar: Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Årssummen udgjorde 8762 heraf 4506 i første halvår og 4256 i andet halvår. Der er som vanligt efter bedste evne renset for gengangere indenfor de enkelte lokal-områder. I perioden 2009-18 har årssummen i gennemsnit udgjort 8252 med en halvårlig fordeling på hhv. 4481 og 3771. Nøgletallene lå således i begge halvår tæt på de seneste 10 års gennemsnit.

Helt som normalt sås langt de største forekomster i det sydøstlige Danmark. Største i første halvår blev således 12/1 1820 Berritsgård på Østlolland, 19/1 1600 Rødby Fjord samt 28/1 375 Egelev på Falster (alle ST),

mens de største i andet halvår blev 14/12 2018 Solbjerggård og Søllested ved Nakskov, 26/12 430 Toreby på Østlolland samt 29/12 500 Ydø-Jordbjerg-Bogø-Store Vejlø på Vestlolland (alle ST). I perioden 22/10-19/12 registreredes i alt 947 trækkende ved Gedser Odde (ST).

Største meldinger udenfor ST blev i første halvår 12/2 37 Uge ved Åbenrå, 14/2 180 Nørre Abild ved Tønder (begge SJ), 3/3 28 Skørrebro (B) og i andet halvår 17/11 95 Gubbenisse Høj ved Hasle (B), 30/11 45 Bøllemosen på Sydfyn (F), 2/12 26 Stubbe Sø (ØJ), 2/12 121 Lundby på Tåsinge (F) samt 19/12 155 Udkæret (B).

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af tundrasædgås 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	45	34	1	35	6	229	26	15	59	6	4000	50	4506
2. halvår	15	16	12	34	39	40	195	24	51	10	3500	320	4256
Årssum													8762

Grønlandsk blisgås *Anser albifrons flavirostris*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	2019	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	2002	2012	
1	2	2	3	7	5	5	5	22	21	16	198

Efter at der ingen observationer var i 2018, sås Grønlandsk blisgås atter i Danmark. Det blev dog kun til en

enkelt fugl, 27/3 1 ad. Thorup og Klim Fjordholme (NJ).
(René Christensen)

Dværggås *Anser erythropus*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	2019	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	2010	2017	
34	41	< 1	3	10	16	33	33	67	50	41	622

Der foreligger observationer af mindst 34 fugle. 31 af dem sås i første halvår og to i andet halvår.

23/4 1 Staun, Barmer, Valsted Enge (NJ).
20/10 1 T Downs Klint (F).
29/10 1 Sneum Sluse (SVJ)

Fuglene er set på seks lokaliteter/områder:

26-24/3 op til 29 Roden Fed (ST).
30/3 – 22/4 1 Kobæk Strand (VSJ).
22-26/4 1 Utterslev Mose (KBH).

Fuglene ved Roden Fed stammer fra et svensk udsætningsprojekt, og de kommer årligt tilbage til området.
(René Christensen)

Regional fordeling af dværggås 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	29	0	34

Dværggås, Utterslev Mose, 24. april 2019. Foto: Finn Carlsen

Kongeederfugl *Somateria spectabilis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2003	1996	2018	
2019	NA	> 1	4	11	12	10	10	20	19	19	361

Med fund af ni fugle kom årets antal ned på jorden igen efter et rekordagtigt godt år i 2018 med hele 19 fugle. Årets observationer fordelte sig med fem fugle fra første halvår, hvoraf de fire blev set østtrækkende ved Hyllekrog (ST). I andet halvår blev der gjort fire observationer. Alle indberettede fund drejede sig om adulte hanner.

Årets første var 12-13/2 1 R Øster Hurup Havn (NJ), hvorefter Hyllekrog (ST) tog over med den første 18/2

efterfulgt af kulmination primo april med enkeltfugle 5/4, 6/4 og 8/4 – alle østtrækkende.

Første fugle fra andet halvår blev 6/10 1 V Gedser Odde (ST), 19/10 1 R Dovns Klint (F), efterfulgt af 20/10 1 S Mandehoved, Stevns (KBH). Årets sidste var 7/11 1 SV/R Gedser Odde (ST).

(Peter Staarup Christensen)

Lille skallesluger *Mergus albellus*

Efter tre år med nye danmarkrekorder blev årets forekomst mere moderat. Som vanligt blev årets højeste forekomst optalt først på året i Storstrømsregionen 27/1 1200 Guldborgsund Syd (ST) – samme lokalitet, hvor der sidste år 17/2 blev noteret et rekordantal på 3442 fugle. Uden for Guldborgsund var der 10/1 205 Orehæld (ST) og 29/1 220 Stege Nor (ST) og fra Sjælland var den største forekomst 15/2 126 Arresø ved Sørupvang (NSJ). Fra Vestdanmark var tallene noget lavere, de bedste lokaliteter var 4/3 71 Ulvedybet (NJ) og 14/1 60 Stubbe Sø (ØJ).

Forårsfuglene forlader typisk landet marts/april, men som altid blev enkelte fugle observeret i maj, og

forårets sidste meget sene fugl blev 24/5 1 Holløse Bredning (NSJ).

Der var ingen sommerfund af arten i år.

Tiltræk skete primært fra medio oktober, og efter-årets første fugl var derfor lidt tidligt på den med 3/10 1 hun Kalvebod Fælled (KBH).

Den største forekomst i andet halvår blev igen optalt i Storstrømsregionen og var 13/12 275 Maribo Sønderø (ST). De største vestdanske forekomster var fra Ulvedybet (NJ), hvor der gennem november og december blev talt mellem 76 og 79.

(Peter Staarup Christensen)

Lille skallesluger, Vestamager, 1. februar 2019. Foto: John Larsen

Stor skallesluger, Ulvshale, 9. juni 2019. Foto: Erik Biering

Stor skallesluger *Mergus merganser* (yngleforekomst)

Der blev indsamlet oplysninger om 120-155 par på 51 lokaliteter. I 2018 var det 143-147 par fordelt på 50 lokaliteter. Grunden til den større usikkerhed i 2019-tallet er, at en del lokaliteter ikke er opsøgt i 2019, og antallet er derfor kun anslået.

Intet tyder på, at der er nedgang i bestanden, tværtimod er bestanden nu så stor, at det er svært at nå at

kontrollere alle lokaliteter lige grundigt hvert år.

Det største problem for bestanden er, at en stor del af dem yngler i opsatte redekasser, og de er derfor afhængige af, at der bliver sat nye op, når de ældre kasser bryder sammen. Af 80 par, hvor man med sikkerhed kender redestedet, er kun tre par fundet i et naturligt hul i et træ.

(René Christensen)

Stor skallesluger, Hammermølle Skov, 2. december 2019. Foto: Axel Mortensen

Nilgås *Alopochen aegyptiaca*

Der var 689 observationer af 2228 fugle, en stigning på knap 300 fugle i forhold til 2018. Antallet af ynglepar var på mindst otte par, og som tidligere var parrene koncentreret til Fyn, samt i Syd- og Østjylland. Endnu

en gang sås de fleste fugle i Sønderjylland (>50%). Kun B og KBH havde ikke besøg af Nilgås. Den største flok var 1/10 138 Klatrup Grusgrav (SJ) og var den eneste observation af over 100 fugle.

(René Christensen)

Regional fordeling af nilgås 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal	91	180	211	104	63	1243	226	26	0	58	26	0	2228
Ynglepar		1	2	1	0	2	2	0	0	0	0	0	8

Rustand *Tardorna ferruginea*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Arstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1994	2012	1995/2013	
2019	19	(5)	14	(28)	24	27	27	100	41	35	(4595)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972, 1975-76, samt 1991. Årstotal fra invasionen i 1994 er kun opsummeret til ca. 100 fugle.

Med observationer af 29-33 fugle blev årets total den højeste i en årrække og siden 2013 med 29-35 fugle. Bortset fra Bornholm og Vestjylland blev arten registreret i alle landsdele, som vanligt med flest fugle i Sønderjylland.

Årets første var 3-4/4 2 han Uge (SJ), efterfulgt af årets højeste antal 11/4 4 (2 par) Bremsbøl Sø (SJ). Årets sidste fugle blev 13/9 1 Sneum Sluse (SVJ) samt 19-21/9 2 Keldsnor (F).

De rustænder, som observeres i Danmark, vurderes primært til at være efterkommere af undslupne burfugle, som har etableret fritlevende bestande syd for grænsen i bl.a. Tyskland, Østrig og Schweiz. Rustænder fra oprindelige bestande i SØ-Europa foretager med års mellemrum store fældningstræk, hvor arten optræder invasionsagtigt i NV-Europa. Seneste kendte invasion daterer sig dog tilbage til 1994.

(Peter Staarup Christensen)

Rødhovedet and *Netta rufina*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Arstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2017	2019	2015	
80	NA	(8)	12	12	28	66	66	135	80	75	(1242)
	NA	(2)	< 1	< 1	(6)	(11)	NA	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972 og 1974-76. For ynglefugle mangler oplysninger fra 1971-1972 og 1974-76. Tre største år gælder kun forekomst efter 1970.

Uden for artens kernelokaliteter ved Maribosøerne (ST) blev årets forekomst på beskedne 10 fugle, næsten en halvering i forhold til året før, hvor der blev fundet 18-19 fugle.

Arten blev primært registreret øst for Storebælt, dog var der var kun et enkelt fund på Fyn samt et fra Jylland.

Der huserede som vanligt en han i søer i hovedstaden, som blev observeret på fire forskellige lokaliteter, denne regnes som det samme eksemplar med følgende ophold: 17-20/2 Utterslev Mose (KBH), 22-23/2 Peblinge/Skt Jørgens Sø (KBH), 24-26/2 Utterslev Mose (KBH), 27/2 Gentoft Sø (KBH), 18-19/3

Sortedamssøen (KBH), 23/3-2/6 Gentoft Sø (KBH) og 10/6-23/7 Utterslev Mose (KBH). Der blev i løbet af året gjort fund af yderligere tre fugle i Hovedstadsområdet med 8/3 1 han Søholm Engsø (KBH), 26/5-7/6 1 han Klydesøen, Kalvebod Fælled (KBH) samt 19/10 1 han Søndersø (KBH).

Øvrige observationer udenfor kernelokaliteterne nævnes her kronologisk : 20/5 1 han Ø Hyllekrog (ST), 17/6 1 hun Gyldensteen (F), 7/10 1 hun Gåsesøen, Ulvs-hale (ST), 17/11-28/12 1 hun Kruså Møllesø (SJ), 23/12 1 han Karrebæk Fjord (ST) samt årets sidste fugl 29-31/12 1 han Haraldsted Sø (VSJ).

På kernelokaliteterne ved Maribo-Søerne registreres arten gennem hele året med de første 3/1 2 (par) Hejrede Sø (ST). Max. i første halvår blev 12/6 8 Røgbølle Sø (ST) samt 16/6 8 (1 hun med 7 pull.) Hejrede Sø (ST). Fra sensommeren opbyggedes igen pæne flokke i området, max. antal fra andet halvår blev 8/8 med 70, heraf 58 i Hejrede Sø (ST) og 12 i Røgbølle Sø (ST), hvilket er det næsthøjeste antal optalt her i nyere tid. Det er dog stadig et stykke fra danmarkrekorden fra 22/9 2017, hvor 111 fugle blev optalt i området. Årets sidste

fugle her blev 21/12 4 hanner Maribo Sønderø (ST).

Der var flere angivelser af ynglefugle blandt årets observationer, bl.a. ovennævnte fra 16/6 1 hun med 7 pull. Hejrede Sø (ST). Indberetning af en del 1K-fugle blandt de mange rastende fugle i sensommeren tyder på et fint yngleår her. I den afsluttende DATSY-rapport 1998-2012 (Nyegaard et al. 2014) blev ynglebestanden estimeret til 7-11 ynglepar.

(Peter Staarup Christensen)

Regional fordeling af rødhovedet and 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	0	0	0	0	0	1	1	1	4	0	73	0	80

Rødhovedet and, Gentoft Sø, 12. april 2019. Foto: Helge Sørensen

Atlingand *Anas querquedula* (yngleforekomst)

Igen i år er der en faldende tendens i antal indberettede ynglepar med 15-31 sikre/sandsynlige ynglepar fra 20 lokaliteter mod 19-50 sikre/sandsynlige ynglepar fra 26 lokaliteter i 2018.

Formentligt på grund af et meget tørt forår var der kun et enkelt ynglepar på landets traditionelt bedste ynglelokalitet, Bygholmengen i Vejlerne (NJ), men stadig blev flest ynglefund gjort i Nordjylland med 10-14 par, og landets bedste ynglelokalitet var Lille Vildmose (NJ) med tre par. Arten er dog formentlig noget overset

som ynglefugl, idet den blev observeret på ca. 70 muligt egnede ynglelokaliteter i yngletiden fra medio maj til ultimo juli, uden nærmere angivelse af yngleadfærd.

Største optælling af rastende fugle var 28/7 21 Nørresø, Tønder (SJ).

Årets første fugle blev fundet 23/3 på tre lokaliteter: 2 (par) Studemose (ST), 1 han Kalløgrå (ST) samt 2 (par) Vallensbæk/Ishøj Strandenge (KBH). Årets sidste fugl var meget sen, 15/10 1 Keldsand, Fanø (SVJ).

(Peter Staarup Christensen)

Regional fordeling af ynglepar af atlingand 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	10-14	0	0-3	0	0	1-2	1-5	1-1	0-2	0-1	1-2	1	15-31

Knarand *Anas strepera* (yngleforekomst)

En indberetning af 95-127 sikre/sandsynlige ynglepar var udtryk for en stigning ift. 81-104 i 2018, men dog stadig et antal i den lavere ende i forhold til de seneste år. Samtidig var der et fald i antal ynglelokaliteter med 50 mod 54 året før. Arten blev herudover registreret

på ca. 100 mulige ynglelokaliteter, dog uden angivelse yngleadfærd.

Traditionelt blev Bygholmengen, Vejlerne (NJ) bedste ynglelokalitet med 12-17 par, efterfulgt af Nørresø, Tønder (SJ) med 12 par.

Atlingand, Gudhjem, 29. maj 2019. Foto: Albert Steen-Hansen

Det højeste antal af rastende fugle blev i lighed med de to seneste år registreret først på året i Maribo Sønder sø (ST) 10/1 med hele 900 fugle. Årets næsthøjeste og

efterårets største antal var 23/11 735 Bygholm Nordlige Rørskov (NJ), det højeste antal registreret i Nordjylland nogensinde.

(Peter Staarup Christensen)

Regional fordeling af ynglepar af knarand 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	14-26	8-8	5-7	14-14	0-1	19-22	10-11	5-10	0	6-12	13-14	1-2	95-127

Spidsand *Anas acuta* (yngleforekomst)

Der blev indberettet 7-9 sikre/sandsynlige ynglepar fra fire lokaliteter, hvilket næsten svarer til antallet fra 2018 med 5-9 par fra tre lokaliteter. Dog lå årets antal stadig noget under 2017, hvor 10-18 par blev registreret fra 12 lokaliteter.

Bedste ynglelokalitet blev som altid Bygholmengen, Vejlerne (NJ) med fem par.

Herudover blev arten observeret på ca. 25 måske egnede ynglelokaliteter i yngletiden, dog uden nærmere angivelse af yngleadfærd.

De største trækforekomster blev som vanligt optalt om efteråret, og Gedser Odde (ST) blev som altid bedste lokalitet med 2321 i perioden 21/8-10/12, efterfulgt af Dueodde (B) med 858 i perioden 9/9-24/10 samt Blåvand (SVJ) med 570 i perioden 25/8-22/10.

Største antal af rastende fugle i begge halvår blev optalt i Vadehavsregionen med 10/3 2470 Ballum Enge (SJ) samt 13/11 2600 Det Fremskudte Dige (SJ). De seneste fire år har største efterårsantal været registreret ved Klægbanken (VJ), men der forelå ingen optællinger herfra i efteråret 2019.

(Peter Staarup Christensen)

Knarand, Filsø, 23. juni 2019. Foto: Karin Gustausen

Amerikansk krikand *Anas carolinensis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Fire største år 1999, 2001, 2002, 2004	Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19			
2019	0	0	< 1	2	7	4	4	Alle år max. 9 fugle	132

Kommentar: Første fund er fra 1981.

Med en årstotal på fire fugle lå årets forekomst helt i tråd med gennemsnittet for de seneste 10 år. Samtidig er der tale om en fordobling i forhold til 2018, hvor der kun blev registreret sølle to fund. Som altid drejede årets fugle sig om hanner, og årets første var en langtdrastende 22/2-5/4 Bygholm Vejle (NJ). Dette

var den eneste forårsfugl, og de resterende fund blev gjort sent på året, idet to fugle blev fundet samme dato med 17/11-31/12 1 Vest Keldsand/Hønen, Fanø (SVJ) og 17-27/11 1 Sneum Digesø (SVJ). Årets sidste blev 23/12 1 Skibsted Ådal (NJ).

(Peter Staarup Christensen)

Vagtel *Coturnix coturnix*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2011	2012	2014	
2019	NA	(8)	37	85	563	864	864	1916	1124	989	(14.669)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76.

2019 var et forrygende vagtelår med mange registreringer fra mange lokaliteter. Der blev registreret 515 fugle, hvilket er omkring 200 flere end sidste år. Observationerne er fra 359 forskellige lokaliteter. Nordjylland er topscorer med 156 fugle efterfulgt af Sønderjylland med 93 fugle. Første fugl blev hørt 22/4 Over Randlev/Hovgård (ØJ). Den største enkeltobservation er 24/7 27 Sørå Strandenge (NJ).

Årets sidste blev noteret 1/9 med fire fugle set ved Harboslette (NJ) og enkeltfugle ved Tversted (NJ) og Røgend Bæk (VJ) samme dag.

(Inger F. Jensen)

Lokaliteter med vagtel 2019.

Regional fordeling af vagtel 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	156	86	38	55	13	93	17	29	12	10	24	6	515

Nordisk lappedykker *Podiceps auritus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2018	2014	2013	
2019	NA	(64)	79	134	234	534	534	619	568	529	(9717)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Der blev i 2019 foretaget 627 indrapporteringer af 236 observatører, hvilket er et lille fald (5%) i forhold til 2018. Efter fjernelse af de mest åbenlyse gengangere blev

rapporteringerne fra 2019 reduceret fra 1418 fugle til mindst 509 fugle på 134 lokaliteter, hvilket er knap 18 % færre fugle end i 2018 (på niveau med tallene for 2017),

men på stort set samme antal lokaliteter (en færre end i 2018). 34% af fuglene er indberettet fra tre lokaliteter, 99 Havet ud for Ålebæk Strand (ST), 40 Østersøen syd for Als (SJ) og 37 Gedser Odde (ST). Der er mange indberetninger af en benskadedt fugl, som har holdt til i Klintholm Havn (ST) gennem flere år, i 2019 fra 1/1-19/4 og igen fra 30/9-31/12. 58% af fuglene er set i første halvår, hvilket er en del flere forårsagttagelser end de foregående år. I første halvår blev der set enkelte større flokke (> 10): 24/2 63 Havet ud for Ålebæk Strand (ST), 11/3 34 Østersøen syd for Als (SJ), 19/3 12 Selbjerg Vejle (NJ) samt 19/4 12 Havet ud for Nordfelt (ST). Der er rapporteret flere trækobservationer fra første halvår: Ud over 2/1 3 Gjerrild Nordstrand (ØJ), 24/4 2 Hirtshals Fyr (NJ) og 26/1 2 Kikhavn (NSJ) har der været tale om 13 datoer med enkeltindivider fordelt på otte klassiske træksteder. Der blev heller ikke i 2019 rapporteret om unglepar af nordisk lappedykker.

Den eneste oversommende nordisk lappedykker i 2019 blev set fra 3/7 helt frem til 28/10 i og omkring

havnen på Strynø (F). Ellers blev de første rastende fugle i andet halvår set fra primo september, hvilket er senere end normalt: 8/9 1 Borre (Horsens Fjord) (SØJ), 20/9 1 Havet ud for Ålebæk Strand, 22/9 1 Fanø Vesterstrand (SVJ), 24/9 1 R Felsted Kog (VJ) og 29/9 1 R Brændegård Sø (F). De største forekomster (> 5) af rastende/fouragerende fugle i andet halvår var alle fra Havet ud for Ålebæk Strand med max. 34 30/10 med undtagelse af 21/11 8 Fanø Vesterstrand (SVJ). 74% af de trækkende fugle i efteråret er observeret i ST. Efterårstrækket startede 6/9 1 Rågeleje Strand (NSJ) efterfulgt af 15/9 1 Dueodde (B) samt 21/9 1 Gedser Odde. I Jylland sås den første efterårstrækkende 10/10 1 Gjerrild Nordstrand samt 15/10 1 Fanø Vesterbad. Blandt de 53 trækkende fugle i andet halvår var der elleve rapporteringer af to fugle eller flere, alle fra Gedser Odde. De fire observationer af mere end to fugle nævnes: 11/12 6, 13/10 4 samt 10/10 3 og 3. De resterende 18 indrapporteringer drejer sig om enlige fugle.

(Søren Peter Pinnerup)

Regional fordeling af nordisk lappedykker 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	27	0	8	16	3	50	4	43	6	7	119	11	294
2. halvår	11	1	17	13	2	16	7	28	4	17	87	12	215

Nordisk lappedykker, Klintholm Havn, 17. februar 2019. Foto: Per Schiermacker-Hansen

Sorthalset lappedykker *Podiceps nigricollis*

I 2019 blev der foretaget 1313 indrapporteringer (52 % flere end i 2018) af mindst 1194 (reduceret fra 8907) sorthalset lappedykker fra 123 lokaliteter, hvilket antalsmæssigt er det samme som i 2018 på knap 7% flere lokaliteter. Af de 8907 fugle er 4951 indrapporteret fra blot fire lokaliteter, hvoraf Birkesø, Lille Vildmose (NJ) tegner sig for de 3011.

Det er de færreste observatører, der benytter DOFbasens funktioner til at få indrapporteret ynglepar (YP), således blev der i 2019 kun rapporteret om 48-58 ynglepar fra fire lokaliteter, hvoraf der – som eneste lokalitet – for Birkesø, Lille Vildmose (NJ) er foretaget en bearbejdning, der resulterer i 40-45 ynglepar. Ud over disse tal blev der indrapporteret ynglefugle (YF) der kan omregnes til 47-51 ynglepar, hvilket er langt under halvdelen af, hvad der blev rapporteret i 2018.

Ser man på det maksimale antal fugle set i yngletiden (der er sat til perioden 15/5-15/7), blev der yderligere indrapporteret 296 fugle – svarende til max. 148 par – som ikke er indeholdt i ovennævnte. En forsigtig vurdering giver således en samlet ynglebestand på 235-244 par, hvilket er 12-18% flere ynglepar end i 2018. Fra 15 lokaliteter er der indrapporteret unger, hvilket er en lokalitet mindre end i 2018. Der er kun rapporteret om fem unger eller mere fra Lille Vildmose: 26/6 75-80 Birkesø, samt 5-10 fra den resterende del af Lille Vildmose.

De første fugle dukkede – som de fleste år – op medio marts: 11/3 1 Sundet, Fåborg (F), 16/3 1 Skanderborg

Sø (ØJ) og 19/3 2 Bund Sø, Nordals (SJ). Den første større forekomst blev 21/3 12 Birkesø, Lille Vildmose. Det største antal set før yngletiden (15/5-15/7) er 2/5 92 Birkesø, Lille Vildmose, men i perioden 17/4 – 14/5 har der på denne lokalitet været set mellem 36 og op til 92 sorthalset lappedykker. Desuden skal nævnes 28/4-14/5 18-31 Gyldensteen, Engsøen (F), 2/4-14/5 15-21 Firtalsstrand & Mellemstykket (F) og 26/4 14 Søndersø, Viborg (NJ). På flere lokaliteter er der rapporteret om et større antal rastende fugle i juni, juli og august, bl.a. Horsens Fjord (ØJ/SØJ), hvor det største tal var 19/7 128 Borre (Horsens Fjord) og 98 Horsens Fjord central del (Sejet Nørreemark) efterfulgt af 5/8 53 Vitsø. Begge er klassiske steder for sorthalset lappedykker sommer og sensommer, men også i Birkesø, Lille Vildmose ses sommeren igennem et større antal fugle med max. 103 23/7. Ud over de nævnte, er der kun rapporteret om augustflokke på mere end 10 fugle fra to andre lokaliteter: 16/8 66 Hjarbæk Fjord (NJ), samt 12/8 11 Tempelkrog (VSJ).

Der blev i 2019 indrapporteret en enkelt forårs-træk-observation, nemlig 19/4 1 Hyllekrog (ST), mens der fra efteråret foreligger enkelte trækobservationer, alle af enlige fugle: 11/8, 16/8 og 23/8 1 Kikhavn (NSJ), 31/8 og 6/10 1 Gedser Odde (ST), samt 17/9 1 Korshage (VSJ). Efter 30/9 er der kun seks indrapporteringer af sorthalset lappedykker, og årets sidste blev 26/10 1 Tofte Sø (NJ) og 10/11 2 Alrø Strelshoved.

(Søren Peter Pinnerup)

Sorthalset lappedykker, Lille Vildmose, 10. juli 2019. Foto: Finn Carlsen

Regional fordeling af sorthalset lappedykker 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	275	14	21	121	10	15	118	31	16	6	17	0	644
2. halvår	173	3	11	33	227	7	59	9	12	10	6	0	550

Lokaliteter med ynglende sorthalset lappedykker 2019.

Lokalitet	Region	Min. YP	Max. YP	Max. YF	Unger
Firtalsstrand & Mellemstykket	F			9	
Brændegård Sø	F			2	
Føns Vang	F	2	2	2	
Grusgrave v/Birkum	F	3	4	8	
Gyldensteen: Engsøen	F			42	
Lyø	F	1*	1*		x
Vitsø	F			24	
Utterslev Mose Del I (Vestmosen)	KBH			2	
Utterslev Mose Del II (Midtmosen)	KBH	1*	1*	2	x
Utterslev Mose Del III (Østmosen)	KBH	1*	1*	1	x
Lille Vildmose, inkl. Birkesø	NJ	45*	50*		x
Biskær	NJ	2	2	9	x
Brandstrup Mose	NJ			2	
Bygholms Nordlige Rørskov	NJ	3*	3*	6	
Jordbro Engsø	NJ	2	2		
Juelstrup Sø	NJ			8	
Kogleaks	NJ	1	1	4	
Sønder mose, Viborg	NJ	3	3	26	
Søndersø, Viborg	NJ	2	2	4	x
Østerådalen	NJ	1	1		
Selsø Sø området	NSJ	1*	1*	2	x
Bundsø	SJ	2	2	11	x
Sneum Digesø	SVJ	5*	6*	8	x
Broksø Enge	ST	2	2		
Lidsø - Tjørnebjerg	ST	1*	1*	3	x
Nielstrup Sø	ST			2	
Kongens Kær	SØJ	2	2	5	
Noret	VJ	1*	1*	5	x
Keldstrup Enge	VSJ			2	
Marker syd for Tempelkrog og vest for Elverdamsåen	VSJ	2	4	14	x
Sømose og Pandebjerg Enge, Nekselø	VSJ			9	
Egå Engsø	ØJ			8	
Brabrand Sø	ØJ	3	3	22	
Vængesø, Helgenæs	ØJ	1*	1*	2	
Årslev Engsø	ØJ			2	
Total		87	96	296	

Tabellen er udarbejdet efter de samme principper som i Fugleåret 2007-2018. Dvs. at en lokalitet medtages, når der er gentagne indrapporteringer (mere end to) i yngletiden (her er sat til 15/5 – 15/7), eller der er indrapporteret ynglefugle og/eller unger. Min. YP og max. YP angiver antal ynglepar indrapporteret i DOFbasen. Unger angiver, om der foreligger observationer af pull eller juv./1K-fugle i tiden 15/5 – 15/7. Max. YF angiver det maksimale antal fugle på lokaliteten i yngletiden. * angiver at fuglene er indrapporteret i DOFbasen med adfærdskoden YF. Kursiv angiver, at tallet stammer fra en bearbejdning.

Turteldue *Streptopelia turtur*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1983	1993	1982	
29	NA	(70)	133	102	53	56	56	297	219	180	(3729)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-74 og 1975-76. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne, max-antal ynglepar er 1993: 47 par, 1992 og 38-44 par.

En fremgang på næsten 50% i forhold til sidste år lyder af meget, men tallene er stadig små. I alt 29 fugle i år (20 i 2018). I perioden 2002 – 2015 var årstotalerne på 55 – 75 fugle. Hovedparten af fremgangen kom i SJ, så antallet af strøbs er stadig meget begrænset.

Årets første fugl dukkede op 21/4 Hostrup, Tønder (SJ). I yngletiden blev arten registreret på 11 lokaliteter, 10 i SJ og en i SVJ. De sidste fugle fra "yngleområdet" var 18/8 2 Beckmanns Plantage (SJ). Uden for dette område blev følgende enkeltindivider iagttaget: 10/5 – 14/5 Rø (B),

Turteldue, Pedersker, 20. juni 2019. Foto: Erik Biering

19/5 Saltholm (KBH), 20/5 Vystebø (B), 24/5 syng. Skagen (NJ) og Værnengene (VJ), 1/6 – 5/6 Christiansø (B), 2/6 Griben (VSJ) og formodentlig samme 9/6 Overby (VSJ),

10/6 + 15/6 Skagen, 19/6 Ågerup (KBH). Desuden 8/7 1 Blåvands Huk (SVJ) samt en sen efterårsfugl 16/10 – 17/10 Blåvands Huk.

(Lasse Braae)

Regional fordeling af turteldue 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	3	1	3	0	0	16	0	1	2	0	0	3	29

Natram Caprimulgus europaeus (yngleforekomst)

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2014	2017	2018	
2019	NA	(59)	(138)	191	197	431	431	503	445	414	(9296)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-76, 1988-89 og 2004. Forekomst gælder typisk syngende fugle (>95%) og kun få rastenede/trækfugle.

Som sidste år blev det igen til tilbagegang, både i samlet antal og antal syngende og territoriehævdende hanner, men over hvad der registreredes før 2014. Antallet af lokaliteter for begge kategorier lå til gengæld højere end de fleste år.

De første i foråret var: 21/4 1 Husby Klitplantage (VJ), 24/4 1 Mandø (SVJ) og 9/5 1 Kvadderkær (NJ).

Der blev hørt syngende natram på 137 lokaliteter med i alt 329 syngende hanner. Syngende hanner regnes normalt for indikation af ynglende par. Sammenholdt med Atlas III undersøgelsen, hvor bestanden anslås til 577-843 par, er det meget få og ligeledes er

resultatet fra Atlas III forekomst i 253 kvadrater, heraf er dog ikke alle med syngende hanner.

De allerfleste fandtes ikke uventet i de nord- og vestjyske plantager. NJ: 144 syngende på 54 lokaliteter, VJ: 65 syngende på 25 lokaliteter og SVJ: 49 syngende på 22 lokaliteter. Årets sidste blev: 26/9 1 Blåvands Huk (SVJ), 28/9 1 Strandmarken (B) og 28/9 1 Landsende, Rømø (SJ).

Det totale antal for NJ er i "Nordjyllands Fugle 2019" angivet til værende 388. Afvigelsen til nedenstående tabel skyldes at tallet i nævnte rapport er baseret på en frasortering af gengangere fra samme dato, medens nedenstående tabel er baseret på lokale månedss maksima.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af natram 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	155	68	53	36	10	23	4	4	2	12	2	22	391
Syngende og territoriehævdende hanner	144	64	49	28	9	22	0	0	0	7	0	6	329

Tallene er udregnet som sum af lok.max. med tillæg for evt. trækkende eller ringmærkede fugle.

Engsnarre *Crex crex*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2004	2003	2007	
2019	89	NA	(16)	21	44	231	161	508	312	301	(4495)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1974-76.

I 2019 blev der observeret 89 fugle fra 68 lokaliteter, hvilket er omtrent på samme niveau som i 2018, men noget under gennemsnittet.

Første fugl blev hørt 10/5 Risby (Albertslund) (KBH), hvilket er nogenlunde samme tidspunkt som de tidligere år. Vi skulle dog hen til 20/5 før næste registrering,

2 Assens (F). Nordjylland var altdominerende med 34 syngende fugle på 21 lokaliteter. Lokaliteterne med flest fugle var Sørrå Strandenge (NJ) med 6 (17/6) og Toftegårds Enge (NJ) med 5 (20/6).

Seneste observation var 20/8 2 set ved Tempelkrog (VSJ). Dette er noget tidligere end normalt.

(Inger F. Jensen)

Regional fordeling af engsnarre 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	34	3	3	9	5	0	6	9	3	2	10	5	89

Plettet rørvagtel *Porzana porzana*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1983	2002	2003	
2019	156	NA	(27)	104	65	86	88	240	201	170	(3553)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975.

Antallet af lokaliteter, hvor arten blev registreret, var væsentlig højere end tidligere, hvilket i kombination med fremgang i Vejlerne (NJ) betød, at der blev observeret flere end vanligt, i alt 156 fugle.

Første blev hørt 11/4 Sølsted Mose (SØJ) og 12/4 1 Rærup (NJ).

Miljøstyrelsen har optalt plettet rørvagtel i fuglebestyrelsesområder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget.

Engsnarre, Nykøbing Falster Sukkerfabriks slambassiner, 24. maj 2019. Foto: Asbjørn Jensen

Således er bestanden i Vejlerne (NJ) blev optalt til i alt 74 syngende med flest ved Bygholm Nordlige Rørskov 36 og Selbjerg Vejle 20. Herefter følger Lille Vildmose (NJ) med 12 syngende, Skjern Ådal (VJ) 7, Lakolk Sø 5 og Ribe Østerå 4 syngende.

Største enkeltobservationer var 30/5 19 Bygholms Nordlige Rørskov (NJ), som også var den lokalitet, hvorfra der var flest enkeltobservationer efterfulgt af Lille Vildmose.

Sidste fugl blev set 8/9 ved Maribo Sønderø (ST).

(Inger F. Jensen)

Regional fordeling af plettet rørvagtel 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	59	42	11	4	4	6	5	3	15	3	2	2	156

Trane *Grus grus*

Tranen tordner frem som dansk ynglefugl. Sådan kunne man læse på dof.dk i november 2018. Udviklingen i 2019 har ikke ændret på dette, og bestanden vurderes nu at være på over 500 par ynglede traner. Omkring 1980 ynglede der kun et par i landet.

Det store tranetræk mellem Nordtyskland og Sverige i foråret sneg sig tilsyneladende uset forbi, i hvert fald havde ingen lokaliteter firecifrede dagstotaler. Den bedste dag ser ud til at have været 24/3, hvor Hyllekrog (ST) havde 988 trækkende, Møns Fyr 573 og Stevns (KBH) 385.

Efterårets træk ser ud til at være foregået i tidsrummet 23/9-28/10, og især 3-4/10, hvor flere østdanske lokaliteter har dage med over 2000 trækkende.

Flere steder i landet er der efterhånden etableret raste- og overnatningspladser for hvad der formodes at være danske ynglefugle, hvor flere hundrede fugle kan ses. F.eks. 1/10 405 Bygholm Vejle (NJ) og 22/9 170 Frøslev Mose (SJ).

I modsætning til i 2018, hvor tranerne forlod landet meget tidligt, ses arten flere steder året ud.

(Peter Lange)

Trane, Søby Sø, 1. august 2019. Foto: Carsten Gørges Laursen

Islom *Gavia immer*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2018	2015	2014	
90	50	3	13	34	55	93	93	124	101	100	1916

Med en årssum på 90 fugle var årets forekomst kun omkring gennemsnittet for de seneste 10 år. Årets fordeling var 52 fugle i første halvår (januar 6, februar 4, april 9, maj 29 og juni 4) og 38 fugle i andet halvår (august 1, september 1, oktober 15, november 9 og december 12). Sammenfattende om årets forekomst kan bemærkes, at der var usædvanligt mange vinterfund, forholdsvis få i forbindelse med forårstrækket og normal forekomst i forbindelse med efterårstrækket. Desuden bemærkes usædvanlige fund fra august og september. Endelig kan bemærkes, at den regionale fordeling var helt typisk med flest fund fra Kattegat-området (70 fugle) og langs den jyske vestkyst (16 fugle), og dermed altså kun med ganske få fund fra de sydlige indre farvande (4 fugle).

Helt tilsvarende tidligere år var Skagen (NJ) den dominerende lokalitet, og det endda til trods for at forårstrækket her var langt under vanlig standard. I alt 47 fugle, altså lidt over halvdelen af årets fugle, blev således

registreret ved Skagen (Grenen-Nordstrand) fordelt med januar 2, medio april-medio juni 23, august 1 (30/8 1 2K SØ), september 1 (28/9 1 2K R) og oktober-december 20. Den største enkeltforekomst ved Skagen var 25/5 3 ad. i sdr. NV.

Uden for Skagen skal kun bemærkes følgende mere usædvanlige forekomster: 23/2 1 3K+ i vdr. R havet ud for Ålebæk Strand (ST), 21/4 1 ad. i sdr + 2 2K R farvandet mellem Læsø og Anholt (NJ), 5/5 1 ad. i sdr. SV Gedser Odde (LF), 5/5 1 ad. i sdr. V Tontoft Nakke (SJ), 15/5 4 ad. i sdr. NV Korshage (VSJ) og 16/5 1 ad. i sdr. NV Tontoft Nakke (SJ). Endelig skal bemærkes i alt 5 ad. i sdr. trækkende ved Gjerrild Nordstrand og Fornæs (ØJ) i perioden 14/4-17/5.

I øvrigt skal bemærkes, at kun observationer med oplyst alder/dragt er medtaget i ovenstående fremstilling, men nærmere fordeling af alder/dragt er ikke omtalt her.

(Palle A. F. Rasmussen)

Regional fordeling af islom 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	57	2	8	5	0	2	0	8	0	6	2	0	90

Hvidnæbbet lom *Gavia adamsii*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2009	2006	1991	
29	21	4	10	17	21	30	30	55	37	35	770

Årets forekomst er opgjort til 29 fugle fordelt med 20 fugle i første halvår (januar 1, februar 2, april 15 og maj 2) og 9 fugle i andet halvår (oktober 4, november 1 og december 4). Årets forekomst var dermed kun lige omkring gennemsnittet for de seneste 10 år.

Årets suverænt største forekomst var fra det nordlige Kattegat, hvor der i farvandet mellem Anholt og Læsø (NJ) blev registreret hele 11 rastende fugle (9 ad. i sdr. + 2 ad. i odr.) 21/4. Forekomsten blev registreret på en arrangeret sejlads med et mindre fartøj (Seadog), hvor det primære formål netop var eftersøgning af rastende storlommer (Adamsii Tour). Tilsvarende ture er gennemført i april 2012, 2013, 2014 og 2015, hvor der blev registreret hhv. 10, 5, 8 og 3 hvidnæbbet lom.

Regional fordeling af hvidnæbbet lom 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	23	1	0	0	0	0	0	1	0	0	4	0	29

Derudover var Skagen (NJ), helt i tråd med alle tidligere år, den dominerende lokalitet med i alt 11 registreringer fra Grenen/Nordstrand: 14/1 1 2K+ i vdr. R, 23/4 1 ad. i sdr., 29/4 1 2K, 30/4 1 ad. i sdr., 22/5 1 2K, 18/10 1 2K, 20/10 1 ad. i sdr., 28/10 1 2K+ i vdr., 24/11 1 ad. i sdr./odr., 1/12 1 1K+ i vdr. og 2/12 1 ad. i odr., alle østtrækkende. De få øvrige observationer var 16-18/2 1 2K R havet ud for Ålebæk Strand (ST), 24/2 1 3K+ R havet ud for Ålebæk Strand (ST), 1/4 1 2K N Bækbygård Strand (VJ), 20/5 1 2K R Korshage (VSJ), 27/10 1 1K V Roshage (NJ), 3/12 1 1K SV Gedser Odde (ST) og 17/12 1 1K R Gedser Odde (ST).

(Palle A. F. Rasmussen)

Lille stormsvale *Hydrobates pelagicis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1990	1988	1985	
2019	NA	(10)	13	11	5	5	5	50	36	32	(389)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Det blev kun til en enkelt observation: 14/10 1 SØ Grenen (NJ). Niveauet på 3 – 4 fugle fra de seneste par

år kunne dermed ikke opretholdes. Har optrådt årligt siden 1994.

(Lasse Braae)

Stor stormsvale *Oceanodroma leucorhoa*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2004	1997	1988	
2019	NA	(16)	99	115	143	93	93	902	624	313	(4495)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

De i alt 26 fugle placerer året i den lave ende – dog ikke helt et "katastrofe" år, hvor der kun bliver set enkelte fugle (fx 1993 og 2013).

Årets blev indledt med en vinterobs 2/1 Gniben (VSJ), hvor tre fugle trak N med 20 minutters mellemrum. Det kan ikke helt udelukkes, at det er den samme fugl, der er røget retur med vinden, når den har forsøgt at runde spidsen af odden. Det er dog lidt påfaldende, hvis en gentagelse af dette scenarie skulle tage præcist den samme tid i andet forsøg.

Den næste fugl blev ligeledes set på et unormalt tidspunkt – 2/7 1 Rågeleje Strand (NSJ). Resten af

årets fugle registreredes alle indenfor det normale efterårsvindue (12/9 Agger Tange – 3/11 Skagen (NJ)), bortset fra årets anden vinterforekomst: 15/12 1 Fanø Vesterstrand (SVJ).

De øvrige dage med flere fugle var 12/9 6 fugle fra fire lokaliteter, 13/9 2 NSJ (Rågeleje og Tisvildeleje), 15/9 2 Ferring (VJ) og samme dag 3 Blåvandshuk (SVJ) samt 12/10 2 Nørre Lyngvig (VJ) og samme dag 1 Vejers Strand SVJ.

Årets eneste ubestemte stormsvale 17/9 1 V Børstrup Hage (NSJ) var måske en lille.

(Lasse Braae)

Stor stormsvale, Gniben, 2. januar 2019. Foto: Kristian Bruus

Regional fordeling af stor stormsvale 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	3	6	9	0	0	0	0	3	0	5	0	0	26

Mallemuk *Fulmarus glacialis*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1997	2007	1991	
7371	NA	(4305)	15.885	(24.013)	(28.255)	20.531	20.531	71.532	65.213	40.846	-

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1975-76 og 1999-2003. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Årets total blev knapt en fjerdedel af sidste års, primært grundet lav forekomst på de jyske lokaliteter. De indre farvande holdt bedre stand, men her er tallene de fleste steder dog meget små. Undtagelsen var Vestsjælland med en 90%-nedgang.

Fra januar er der 57 registreringer i DOFbasen primært fra Kattegat. De største tal var 2/1 45 Børstrup Hage (NSJ) og 9/1 52 Grenen (NJ). Eneste forekomst af mere end to fugle fra februar (seks registreringer) var 11/2 23 Grenen. Marts (16) viser samme billede (1 – 2 fugle) bortset fra 31/3 184 Grenen. April (4) gav tre fugle. I maj (78) flere pæne tal fra Grenen med max 29/5 375. I juni (14) igen få med 2/6 26 Grenen om største tal. I juli (25) kom Roshage (NJ) på banen med op til 42 2/7 og en enkelt obs 5/7 2 Gilleleje (NSJ) fra de indre farvande. I august (15) stadig fåtallig – eneste tre-cifrede tal blev 23/8 242

Hirtshals Havn (NJ). I september (137) med flere større dage, flest fugle 16/9 1175 Roshage og 17/9 969 Grenen og igen fugle i Kattegat med flest 17/9 43 Rågeleje Strand (NSJ) samt obs fra alle de "mallemuk fattige regioner". I oktober (18) var arten en udpræget mangelvare – ingen obs af mere end tre fugle (bortset fra en pelagisk obs). Nedturen fortsatte i november (2) med blot to fugle Skagen (NJ) og i december (26) kun to to-cifrede tal, flest 31/12 71 Roshage.

Årets materiale viser, at det ikke altid er lige let at tælle havfugle. Antallet af fugle rapporteret fra samme lokalitet med nogenlunde samme observationstid kan variere flere 100%. Når fuglene begynder at komme tæt, er den valgte tælle teknik meget afgørende for slutresultatet – andre forhold kan naturligvis også gøre sig gældende.

(Lasse Braae)

Regional fordeling af mallemuk 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	7014	28	16	9	2	1	1	27	1	272	0	0	7371

Sodfarvet skråpe *Puffinus griceus*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1984	2002	2007	
47	17	(75)	170	168	184	152	152	446	403	384	(7067)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Det blev igen et år med få sodfarvet skråpe, hvilket formentlig skyldes få blæsevejrperioder. 47 fugle er laveste total siden 1981 (21 fugle). Bedste region blev igen NSJ. De mange observationsposter her bidrager til dels til høje tal, men i år er der skåret helt ind til benet hvad angår mulige gengangere – kun helt sikre nye fugle er talt med i opsummeringen.

Hele tre fugle i første halvår: 2/1 Gilleleje (NSJ), 5/3 Hjelm Bugt, Møn (ST) og 1/4 Grenen (NJ). Efteråret blev indledt med to august-fugle, 11/8 Bækbygård Strand

(VJ) og 12/8 Rømø (SJ). I september bød otte dage på skråper, med de fleste obs 13/9 – 17/9, ingen lokaliteter havde dog mere end tre fugle pr dag. Arten registreredes på fem datoer i oktober og kun ved den jyske vestkyst, men stadig meget tamt – ingen steder med mere end tre fugle pr dag. Den eneste fugl i november var noget usædvanligt fra SØJ, 24/11 1 Fredericia Østerstrand. I december sås tre fugle uden for den normale forekomst tid: 7/12 2 Børstrup Hage (NSJ) og 14/12 1 Sydvestpynten, Amager (KBH).

(Lasse Braae)

Regional fordeling af sodfarvet skråpe 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	9	3	9	1	2	1	0	3	2	16	1	0	47

Almindelig skråpe *Puffinus puffinus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2015	1989	2019	
2019	30	6	40	48	55	70	70	255	99	96	2137

Årets 96 fugle er kun overgået af rekordåret 2015 (255) og 1989 (99). Topnoteringen 2/7 51 Roshage (NJ) gav lidt over halvdelen af årets fugle, så forekomsten for resten af landet blev mere normal – dog alt i alt et rigtig fint år.

Årets første var 9/6 5 Bækbygård Strand (VJ). Resten af juni gav tre fugle i NJ, 11/6 1 Skagen, 27/6 1 Roshage og 1 Nørlev Strand.

2/7 kom årets topdag med fugle 63 fugle: 51 Roshage, 7 Grenen (NJ), 4 Børstrup Hage (NSJ) og 1 (genganger?) Spodsbjerg (NSJ). Resten af juli bød på 16 NJ (8 obsdage) med bl.a. 7/7 7 Grenen, 6 VJ (3 obsdage), bl.a. 23/7 4 udfor Husby Klitplantage samt 1 SVJ og 1 NSJ.

10/8 1 Grenen, 11/8 1 Lyngvig Fyr (VJ) og 19/8 1 Fornæs (ØJ) var de eneste observationer i august.

I september blev følgende set, 5/9 1 Roshage, 6/9 1 Rømø. 14/9 1 Asserbo (NSJ), 16/9 1 Børstrup Hage, som også blev set ved Rågeleje (NSJ) og Korshage (VSJ) samt 1 Kysten ved Sandflugtsplantagen (VSJ) og 18/9 1 Tisvilde (NSJ).

Året afsluttedes med 10/10 1 vest for Rømø (SJ), og et par usædvanlige decemberfund, 10/12 1 Børsmose Stand (SVJ) og 13/12 1 Grenen.

Arten er ikke tidligere registreret i SJ og der mangler nu kun fund fra B.

(Lasse Braae)

Regional fordeling af almindelig skråpe 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	69	12	2	1	0	2	0	2	0	9	0	0	96*

* Regionalfordeling: 1 fugl er set i både VSJ og NSJ så årstotalen bliver 96 fugle.

Sort stork *Ciconia nigra*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1995	2000	1996	
2019	NA	(16)	29	38	34	26	29	61	58	48	(1306)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972, 1975-76.

Med 19 individer blev tallet for 2018 tangeret. Det er et klart bedre resultat end bundskrabereåret 2016, hvor der kun blev set 12 fugle. I det gode år 2014 var tallet helt oppe på 43 individer, og i 2017 var tallet 22. Der var observationer i de fleste regioner bortset fra VJ og NSJ. Observationerne blev gjort fra 8/5 til 18/9. Det første fund var en sort stork 8/5 ved Væth Enge (ØJ), og de sidste blev set 18/9 med 1 ad. ved Benløse nær Ringsted (VSJ) og 1 1K ved Downs Klint (F).

Eneste observation af mere end én fugl var 2/6 2 ved Kogangen ved Sakskøbing (ST). Af de 19 forskellige sort stork, som blev set i 2019, var mindst tre ungfugle. En af disse ungfugle opholdt sig forskellige steder i Vestsjælland i perioden fra 25/8 til 8/9.

I Slesvig-Holsten var der mindst seks par i 2019, som lagde æg, men kun fem par fik i alt 14 unger på

vingerne. Et par i Landkreis Segeberg mistede alle fire unger til tre ravn der udnyttede, at forældrefuglene var borte fra reden i en time. Sandsynligvis var det menneskelig forstyrrelse, der var årsagen til at forældrestorkene blev væk fra reden i en time. Et vildtkamera dokumenterede, hvad der skete med de fire unger. To af parrene ynglede på opsatte storkereder. Det par, der i 2018 mistede deres rede til et par stor hornugle, tog reden tilbage i 2019. I Kreis Rendsburg-Eckernförde ynglede det nordligste par sort stork. I 1980 var der tre par sort stork i Slesvig-Holsten. Tallet steg til ti par i år 2000. Så sent som i 2018 var der 8-10 par. Bestanden i Slesvig-Holsten, Niedersachsen og Mecklenburg-Vorpommern befinder sig i disse år på et lavpunkt (AG Schwarzstorchschutz Schleswig-Holstein).

(Hans Skov)

Regional fordeling af sort stork 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	1	0	2	2	2	4	4	3	3	0	5	1	26

Sort stork, Bøtø, 8. august 2019.
Foto: Gert J. Jeppesen

Sort stork, Ollerup, 27. august 2019. Foto: Steen E. Jensen

Hvid stork *Ciconia ciconia*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2017	2019	2014	
534	NA	(216)	(261)	(153)	208	468	468	550	534	218	10.340
3	NA	42	17	6	1	3	2	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. For antal fugle mangler årstotal fra 1970-77, 1988-89, samt 1997-98. Tre største yngleår fra 1970 er: 1970: 60 par; 1971: 54 Par; 1972: 51 par.

Storkesæsonen i 2019 var i gang fra 1. januar. I Gundsøllille overvintrede yngleparret på reden, og i Veksø på samme egn holdt en enlig stork fra det skånske storkeprojekt til på en rede. Storkene blev fodret hen over vinteren.

Den første stork, som kom ind med trækket syd fra, blev set ved Åkirkeby (B) 17/2, og 2/3 blev en stork set ved Gedser (ST). I Slesvig-Holsten dukkede de første storke med vinterkvarter på den Iberiske Halvø ligeledes op i februar. Det tager disse storke 1-2 uger at nå tilbage til yngleområderne i Nordtyskland. En gennemgang af antallet af storke registreret i DOFbasen sandsynliggør at ca. 534 storke gæstede Danmark i 2019. I 2018 var tallet ca. 441 mod ca. 550 i 2017.

De største flokke i foråret var 17/4 7 Højer (SJ), 20/4 8 Grenå (ØJ), 27/4 12 ved Tønder (SJ), 29/4 11 Gulstav (F) og 30/4 15 Bevtoft (SJ). Den første sensommerflok var 22/8 30 over Utterslev Mose (KBH), fuglene overnattede i Ferslev (NSJ). 24/8 var den store storkedag med 24/8

29 Omø i Storebælt (VSJ) og siden ved Ærøskøbing (F), 97 ved Mandehoved, Stevns (KBH), 78 Hyllekrog (ST) (måske delvist gengangere fra Stevns). Desuden 21/9 21 ved Dragør Nordstrand og Kalveboderne (KBH).

De store flokke i sensommeren er skånske storke på gennemtræk. De trækkende skånske storke påvirker i høj grad de fynske og sjællandske delområder (jf. figur for regionalfordeling af hvid stork). Flokken på 96-97 blev årets største. Af de 78 storke som blev set trække ud fra Lolland 24/8, blev 71 set ved Lütjenbrode syd for Femern ved middagstid 25/8. 26/8 blev 18 storke set sammen med en sort stork ved Lille Ebberup nær Sorø (VSJ). Storkene søgte føde på en mark, der blev høstet.

De sidste trækkende storke var fem ved Gedser Odde 3/10 og en ved Lebøl på Sydals (SJ) 6/10.

I 2019 var der 74 fritflyvende storkepar i Skåne. De fik 96 unger på vingerne. Desuden blev 86 unger fra storkestationerne udsat. Dvs. 182 ungstorke havde muligheden for at trække sydpå, hvilket de fleste gjorde.

Storkereden ved gården Engholm i Flynder, 11. maj 2019. Foto: Hans Skov

I Slesvig-Holsten var der 375 par med 790 unger. I 2018 var tallet her 346 par med 560 unger.

Årets resultat for de ynglende storke i Danmark blev tre par og seks flyvefærdige unger. Parrene var følgende:

Flynder nær Bækmarksbro 14 km syd for Lemvig (VJ) er et nyt storkepar, der dukkede op 23/4 på en forfalden storkerede på en pæl ved gården Engholm. Reden blev opsat for mere end 20 år siden, og det var første besøg af storke i alle disse år. Parret besøgte også en nyopsat rede i Bækmarksbro i nærheden, men miljøet ved Engholm faldt mere i storkenes smag. Der var sidst fastboende storke i Bækmarksbro i 1963. Hanstorkens ring

viste, at den blev ringmærket som unge i Berne-Glüsing nordvest for Bremen i 2015. Det er 360 km syd for Flynder. Hunstorken er ikke ringmærket. Parret fik lagt to æg og 16/6 blev to små unger set. 21/6 var der kun en unge tilbage efter nogle dage med skidt vejr. Ungen blev ringmærket 17/7 og fløj af reden 13/8. Storkeparret og deres unge trak sydpå 2/9.

Smedager (SJ) havde atter et storkepar. Hunnen ankom 31/3. Som de foregående år var hunstorken ikke ringmærket. Hannen ankom 1/4. Hannen er udruget i Hitzhusen i Holsten i 2010. Begge storke er af vild proveniens. Storkeparret fik lagt fem æg. Et webkamera gjorde det muligt for hele Danmarks befolkning, via TV2

Syd, at følge med i livet i storkereden. 10/5 klækkede det første æg. 12/5 klækkede det næste æg, og det sidste æg klækkede 14/5. En unge døde 15/5. De to unger blev ringmærket 15/6. Den første unge fløj af reden 13/7 og 15/7 fløj den anden unge. Ungfuglene trak sydpå 20/8, og de to gamle storke trak væk 23/8.

Gundsøllille (KBH). Begge storke stammer fra det skånske storkeprojekt.

Storkeparret påbegyndte æglægningen omkring 1/4. Parret lagde seks æg og udrugede tre unger. Den første kom ud af ægget 5/5. Ungerne blev ringmærket 10/6. De to ældste unger fløj af reden 15/7, og den yngste fulgte efter dagen efter. Ungerne trak bort 23/8. Samme aften nåede de til Magleby kirke ved Skælskør. De overnattede på kirken. 26/8 blev de tre storke set ved Kettinge ved Nysted på Lolland. De må være trukket over Østersøen efterfølgende, for de blev ikke set siden. Storkeparret i Gundsøllille overvintrede som vanligt. En skånsk storke, som nu i flere år har overvintret på en rede i Veksø, dukkede op 28/8. Flere storkeunger udruget i Gundsøllille gennem en årrække blev aflæst i udlandet. En håndfuld yngler i Slesvig-Holsten og Niedersachsen.

(Hans Skov)

En unge blev flyvefærdig i Flynder. Her set den 17. juli 2019. Foto: Hans Skov

Regional fordeling af hvid storke 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	43	18	15	61	37	85	76	65	196	35	149	31	534*

* Totalen på 593 er det korrigerede tal for storke, der er set i flere regioner. Dette tal reduceres igen med 10 % af hensyn til mulige gengangere, der ikke er blevet fanget i tidligere korrektioner. Det sandsynlige antal forskellige storke, der har besøgt Danmark i 2019, bliver da ca. 534. Det skal ses på baggrund af de i alt 841 storkeobservationer, der er registreret i DOFbasen i 2019.

Flynders storkepar ude i engene ved Flynder Å, 17. juli 2019. Foto: Hans Skov

Rørdrum *Botaurus stellaris*

Antallet af vinterfund er i de fleste regioner stort set på niveau med 2018, hvor der totalt blev registreret 108. Dog var der i 2019 en stigning i Sønderjylland og Nordjylland og et fald i Nordsjælland.

Når vi sammenligner antallet af lokaliteter med paukende fugle, er det på niveau med 2018 (148), hvor det var steget fra 2016 (121) og 2017 (138). Antallet af paukende fugle på 325 er tilbage på niveauet fra 2016 (355) og 2017 (295), efter det i 2018 var nede på 265.

Den første paukende blev hørt 16/2 ved Nørresø (VJ). I dagene herefter blev der hørt fugle i hele landet.

Miljøstyrelsen har optalt Rørdrum i fuglebeskyttelsesområder med blandt andet følgende resultat: Vejlerne (NJ) 117 Paukende, hvor af 87 i de Østlige Vejler, Lille Vildmose (NJ) 29, Nissum Fjord (VJ) 17 samt Stadil og Vest Stadil fjorde (VJ) med 10 paukende.

Årets sidste var et nytårspauk 28/12 ved Vaserne (NSJ).
(Erik Stokholm)

Regional fordeling af rørdrum 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Sete fugle vinter*	33	10	8	12	5	17	13	3	22	7	2	0	132
Antal lokaliteter med pauk**	40	22	6	6	1	10	12	12	20	7	7	2	145
Paukende fugle	161	32	20	7	1	19	20	18	24	11	10	2	325

*Sete fugle uden for ynglesæsonen, typisk månederne januar-februar, samt september-december

**Vejlerne er her regnet som to lokaliteter og hele Lille Vildmoseområdet som en lokalitet

Rørdrum, Lille Vildmose, 19. april 2019. Foto: Helge Sørensen

Sølvhejre *Ardea alba*

Sølvhejren fastholder sin fremgang fra de senere år. For 2019 er der i alt 23.781 poster i DOFbasen af sammenlagt 8696 fugle. Et mere realistisk, men stadig meget usikkert bud, er at det drejer sig om 4109 fugle. Sandsynligvis er det reelle antal noget mindre, da fuglene flytter sig en del, hvilket ses af, at der foreligger vidt forskellige antal fugle registreret fra samme sted og dato.

Mere end halvdelen blev observeret i Sønderjylland, Nordjylland og Sydvestjylland.

De største forekomster var 9/1 49 Hostrup sø (SJ), 9/1 41 Bygholms nordlige rørskov (NJ) og 24/10 39 Gammel Frederikskog (SJ).

Regional fordeling af sølvhejre 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	875	360	594	77	73	965	149	233	122	115	425	121	4109

I 2018 var der ni par i fiskehejrekolonien ved Skårup/Vejlerne (NJ), men i 2019 var der kun 4-5 par, angiveligt fordi kolonien blev forstyrret af havørne. Desuden var der som noget nyt enkeltpar ved Skjern Enge (VJ) og Bøvling Fjord (VJ).

Vi har forudsagt, at sølvhejren vil sprede sig som ynglefugl, og årets oplysninger tyder på, at det er ved at ske. Udover ovennævnte er der set sølvhejrer med parringsadfærd ved Holløse Bredning (NSJ).

(Bent Birk Kristensen)

Silkehejre *Egretta garzetta*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2016	2002	2009	
2019	5	2	2	7	27	33	33	86	42	39	677

Sølvhejre, Tryggelev Nor, 29. januar 2019. Foto: Karin Gustausen

Der var 136 observationer af 23-26 fugle. I 2018 sås 11 fugle fordelt på 227 observationer. De seneste 10 års gennemsnit er på 31 fugle/år.

December var den eneste måned uden iagttagelser, og SØJ, NSJ og B var eneste regioner uden besøg af Silkehejre. Som sidste år tiltrak Vadehavet flest fugle, med ni i alt, og i modsætning til i 2018 så de ud til at være

mere stedfaste i 2019. Derfor er antallet af estimerede fugle nok meget præcist. De fleste observationer drejer sig om enlige fugle. Følgende lokaliteter/områder havde dog observationer af mere end en fugl:

8/1 - 13/4 op til to fugle Gammel Hviding (SVJ).

5/5 - 24/6 op til tre fugle på Nordfyn (F).

28/7 - 22/9 op til to fugle Borreby Mose (VSJ).

(René Christensen)

Regional fordeling af silkehejre 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	4	1-2	6	1	0	3	4	1-2	1	0	2-3	0	23-26

Skestork *Platalea leucorodia*

I 2019 ynglede der skestork på ti tyske lokaliteter. I årene 2014-2018 var der ynglende skestork på 7-12 lokaliteter. Det samlede antal ynglepar for 2019 blev opgjort til 459 par (opgjort som antal aktive reder). Det svarer til en stigning på 76 par i forhold til 2018. I 2019 var dækningen af ynglende skestork god, idet arten indgik i NOVANA-overvågningen. De vigtigste yngleområder fandtes i Ringkøbing Fjord og i Limfjorden med i alt 217 hhv. 214 par. I lighed med flere af de foregående år fandtes den største koloni på Høje Sande i Ringkøbing Fjord (VJ). Her ynglede 213 par, hvilket næsten var en fordobling i forhold til året før. I Limfjorden ynglede der skestork på seks forskellige lokaliteter. På den vestligste af disse lokaliteter, Venø (VJ), var antallet omtrent som året før, nemlig 48 par. På Melsig i Vejlerne (NJ) var antallet faldet til blot 3 par mod 44 par året før. Øen var ikke længere attraktiv som ynglested for skestork, idet den i foråret 2019 var næsten vegetationsløs. På Rotholmene (NJ) ynglede 13 par. I Nibe Bredning (NJ) var der ynglende skestork både på Troldholmene og på Vår Holm. På Troldholmene blev der registreret 55 reder med unger, hvilket var tredje år med yngleforekomst her. På Vår Holm, hvor arten med et enkelt års undtagelse har ynglet siden 1996, var der 73 par. I den østlige del af Limfjorden blev arten for første gang konstateret ynglende på Fruens Holm (NJ) med 22

par. I 2019 blev der ikke fundet bevis for yngleforekomst af skestork langs Jyllands østlige kyst.

Årets første iagttagelser blev 15/2 4 trækkende over Gl. Vesløs (NJ) og samme dag 1 Kølsen-Skals Engsø (NJ). Allerede 28/2 stod der 24 ved Høje Sande, hvilket er landets hidtil største flok i februar.

I takt med den voksende ynglebestand ses stadigt større ansamlinger af rastende fugle i sensommeren. I år var Sneum Digesø (SVJ) den klart vigtigste lokalitet med flere tællinger på over 300 fugle i august, flest 15/8 354, og 31/8 stod der stadig 310. Fuglene fouragerede i Vadehavet ved lavvande og brugte søen til højvandsrast. Ud af 27 fugle med farveringe aflæst på lokaliteten 16/8 var 13 mærket som unger i Danmark, 11 i Tyskland og 3 i Holland. Antallet af skestorker faldt brat omkring 1/9, hvor der både var jagtstart og blev påbegyndt gravearbejde i søen, og efter 1/9 sås ikke over 10 fugle på lokaliteten.

De største tal i øvrigt efter ynglesæsonen var 30/6 144 Værnengene (VJ), 10/7 130 Birkesø, Lille Vildmose (NJ), 9/8 120 Arup Vejle (NJ) og 1/9 109 Ulvedybet (NJ). Sidste tal over 50 blev 11/9 70 Gjølbredning (NJ), og i oktober sås højest fire sammen. Fra november og december er der tre iagttagelser af én fugl, måske samme, fra forskellige lokaliteter ved Limfjorden (NJ).

(Thomas Bregnballe / Jacob Sterup / Jan Skriver)

Skestork, Sneum Digesø, 11. august 2019. Foto: Johnny Madsen

Sort ibis *Plegadis falcinellus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1994	2002	2016	
2019	19	< 1	> 1	1	1	2	2	9	8	7	74

Der foreligger ét fund. Gennemsnittet for de sidste ti år er på to fugle/år. I 2018 blev der også set én fugl.

Årets fund var 30/4 1 Margrethekog (SJ).

(René Christensen)

Topskarv *Phalacrocorax aristotelis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2019	2009	2017	
200	43	< 1	> 1	2	10	31	31	200	58	33	494

Arten er fra den 1. januar 2017 fjernet fra listen over de arter, der skal behandles af SU. Dog skal fund fra de indre farvande herunder den jyske østkyst fortsat behandles af SU.

Der er fund fra Hanstholm, Skagen og Hirsholmene (alle NJ). Især fundene fra Skagen bidrager til, at det blev det højeste antal observerede fugle nogensinde. Den store totale forekomst afspejler de flere tusinde topskarver, der overvintrer i den svenske skærgård i Bohuslän, hvor arten også har ynglet i en årrække (Fågelåret/SOF). Forårstrækket i marts-april af adulte fugle til ynglepladserne i Norge passerer i stigende grad Grenen.

Hanstholm: I perioden 22/1-18/3 var der 29 observationsdage. De fleste observationer er sandsynligvis af den samme 2K, der opholdt sig i havnebassinet.

Skagen: Når formodede gengangere er fjernet, så blev der observeret 183 fugle i perioden 2/1-5/5 (31 observationsdage), hvor der typisk observeredes fugle trækkende NV ved Grenen. De største observationer var 11/3 19, 19/3 29 og 1/4 25. Forekomsten 19/3 er den hidtil største i Danmark.

I andet halvår var der syv observationer af ti fugle i perioden 19/7 til 2/10, alle fra Grenen.

Hirsholmene. Der er godkendt en observation 30/3 1 2K, men herudover er der to observationer, der er fotodokumenterede, men endnu ikke har været forelagt SU. Desuden er der blevet godkendt en observation fra 31/5 2018 1 2K, hvorfor totalen for 2018 øges til 19 fugle.

(Henrik Nyrup)

Styrteløber *Himantopus himantopus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2012	2013	1995	
1	16	< 1	> 1	2	2	7	7	10	9	7	143

Det blev til en enkelt observation i foråret 12/5 – 14/5 1 han Tempelkrog (VSJ), hvilket er sammen antal som i 2018. I 2017 blev der set to.

(Tommy Kaae)

Topskarv, Grenen, 26. marts 2019. Foto: Knud Pedersen

Hjejl *Pluvialis apricaria* (yngleforekomst)

Der er ingen yngleagttagelser indtastet i DOFbasen. På Tipperne (VJ) var der i 2018 et sandsynligt ynglepar, men desværre ingen her i 2019. Heller ikke i Thy, hvor

Miljøstyrelsen har optalt ynglende hedefugle i 2019, fandt man ynglende hjejl.

(Egon Østergaard)

Pomeransfugl *Charadrius morinellus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2015	2012	2014	
2019	NA	74	146	230	292	973	973	1779	1053	900	16.165

Kommentar: Tabel er revideret i forhold til tidligere år.

Igen i år var de første fugle tidligt på færde, således Hillerup (SVJ) 20/4 4, men også på 11 andre lokaliteter blev de første fugle set allerede i april.

I alt blev det til 803 fugle i april-maj (samlet maks. fra hver lokalitet), hvilket er over dobbelt så mange som i 2018, men færre end gennemsnittet på 900 i 2010-2018.

På forårstrækket blev der registreret rastende fugle på 37 lokaliteter (22 i 2018), og trækkende fugle blev set ved Nørre Vorupør (NJ) 17/5 18 N, Ulfborg Plantage (VJ) 17/5 1, Korshage (VS) 17/5 1 NØ og Gjerrild Nordstrand (ØJ) 18/5 1 Ø.

På flg. 12 lokaliteter (5 lokaliteter i 2018) blev der registreret over 20 fugle på forårstræk: Skjern Enge (VJ) 21/4-23/5, maks. 15/5 121, Nr. Farup Enge (SVJ) 22/4-28/5 maks. 12/5 112, Kammerlusen (SVJ) 10/5-16/5

maks. 16/5 90, Hillerup Enge (SVJ) 20/4-30/4 maks. 30/4 62, Margrethekog Nord (SJ) 14/5 42, Jedsted Enge (SVJ) 4/5-11/5 maks. 4/5 41, Stadilø (VJ) 26/4-18/5 maks. 1/5 32, Vesterager ved Stadil (VJ) 1/5-2/5 32, Palisbjerg Enge (VJ) 25/4-19/5 maks. 14/5 31, Ballum Enge (SVJ) 6/5-17/5 maks. 11/5 30, Halkær Enge (VJ) 4/5-9/5 maks. 9/5 28 og Vedersø (VJ) 10/5 23.

I alt 80% af forårsfuglene blev set på disse lokaliteter. Den første fugl på efterårstræk blev set meget tidligt, idet 1 ad. trak ved Kelsnor (F) allerede 7/7.

På 20 lokaliteter blev der iagttaget 1-2 fugle, i alt 32 fugle, hvoraf de fleste var på træk sydover.

Seneste fund er meget sent, nemlig 20/10 1 Hønen, Sønderho (SVJ).

(Egon Østergaard)

Lille præstekrave *Charadrius dubius*

Sammenlignet med 2018 er der ikke de store udsving i observationerne. Antallet af sikre ynglepar er faldet en smule fra 162 par i 2018 til 147 i 2019, mens mulige er steget fra 57 i 2018 til 69 i 2019. I 2017 var de tilsvarende tal 134 sikre og 114 mulige. I alt er den blevet observeret på 112 forskellige lokaliteter fordelt over hele landet.

Første fugle blev observeret 23-24/3 Vallensbæk Strand (KBH), fulgt af 24/3 1 Klosterkær (SØJ) og Knudmose-søerne (VJ). I de følgende dage observeres den mange steder i landet. Største observationer (> 25) fugle var 11/4 27 Nørreådalen (NJ) og 3/7 26 Klydesøreservatet (KBH).

Årets sidste observationer var på Siø (F), hvor en enkelt fugl blev observeret 15/9, 21/9 og 26/9.

(Erik Stokholm)

Regional fordeling af lille præstekrave 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Sikre ynglepar	26	7	6	8	12	15	17	7	13	12	20	4	147
Mulige ynglepar	4	1	5	1	0	7	9	7	24	6	3	2	69

Hvidbrystet præstekrave *Charadrius alexandrinus*

Ynglebestanden i Vadehavet er optalt som led i myndighedernes NOVANA-overvågning, og er beskrevet her i *Fugleåret 2019* i beretningen om Vadehavets ynglefugle. Her skal kort nævnes at der blev fundet i alt 70 par, fordelt med 51 par på Rønmø (SJ) og 19 par på Fanø (SVJ). Der er tale om nedgang i forhold til 2017 (94) og 2018 (89). Forårets første var 21/3 på Fanø Vesterstrand og 23/3 på Søren Jessens Sand. Sidste observation var 29/9 på Fanø Nordveststrand.

De største koncentrationer meldt på DOFbasen var 12/7 38 Sønderstrand, Rønmø og 4/8 31 Søren Jessens Sand, Fanø.

Uden for Vadehavet var der følgende observationer af enkeltfugle, 11/4 Agger Tange (NJ), 9/5 Fyns Hoved (F) samt 9/5 Ølseagle Revle (KBH). 21/5 ses en han ved Klydesøen på Kalvebod Fælled (KBH) i flok med stor præstekrave. Her blev den registreret dagligt en måned frem til den 21/6.

(Erik Stokholm)

Islandsk stor kobbersneppe *Limosa limosa islandica*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2013	2018	2002	
122	0	0	0	< 1	68	123	123	317	174	152	1824

Kommentar: Første fund er fra 1995.

Igen et fint år med min. 122 fugle og præcis på seneste 10 års gennemsnit på 123 fugle. Som sædvanlig blev racen kun set meget fåtalligt på forårstrækket og fordeling var fem fugle i første halvår og 117 fugle andet halvår.

Racen optræder igen i år på flere "nye" lokaliteter, dog igen flest fund i Vejlerne (NJ), på Tipperhalvøen (VJ) og Vadehavs-egnene (SVJ/SJ).

Året indledtes med en vinterforekomst med 13-30/1 1-2 Flasken/Reersø (VSJ). Forårsankomst til normal tid med 22/4 1 ad. sdr. N Fanø Nordveststrand (SVJ) og øvrige fund var 1/5 1 ad. Nordmandshage (NJ), 22/5 1 ad. sdr. Saltvandssøen (SJ) og en langtidsstationær fugl 29/5 – 16/6 1 ad. sdr. Klydesøen, Kalvebod (S).

Efterårets første var 3/7 2 Kammerlusen og 6/7 1 Ølundgård (F). Næste observation var 14/8 14 (12 ad. + 2 1K) Nordmandshage (NJ), hvilket er usædvanligt mange adulte fugle på et tidspunkt, hvor 1K fuglene normalt ankommer.

Det primære gennemtræk var fra september (52 fugle) til oktober (41 fugle), hvor største forekomster blev 26/9 13 1K Ho Bugt (SVJ), 15/9 7 Geddal Enge (NVJ), 28/9 9 S Mandø (SVJ), 20/10 8 1K Bygholm Vejle (NJ) og 27/10 8 Øst Keldsand, Fanø (SVJ). Året sluttede med 5-14/11 1 Vallensbæk og Ishøj Strandenge (KBH), 11/11 1 Magrethekog (SJ), 21/11 1 Tipperne (VJ), 23/11 2 Værnengene (VJ) og 30/12 3 Ballum Enge (SJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af islandsk stor kobbersneppe 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	1	0	1	0	0	0	0	2	1	0	0	0	5
2. halvår	42	23	34	3	1	6	1	2	4	0	1	0	117
Samlet	43	23	35	3	1	6	1	4	5	0	1	0	122

Stenvender *Arenaria interpres*

I 2019 blev der i alt optalt 15.867, hvilket er lidt over niveauet fra 2018 på 15.778. Der er i alt foretaget 2257 observationer mod 2137 i 2018.

Den danske ynglebestand, der findes på Læsø blev i år opgjort til 6-7 par ved Als Dyb Holme og Revler. I 2018 blev der registreret tre ynglepar på Læsø og 15 i 2016.

Stenvender, Agger Tange, 15. maj 2019. Foto: Poul Holm Pedersen

Lokalitetsmax i de respektive regioner fordeler sig således:

NJ: 74 (to observationer).

VJ: 12/8 60 Tipperne.

SVJ: 3/9 276 Hønen, Sønderho.

ØJ: 19/9 50 Besser Rev.

SØJ: 7 flere lokaliteter.

SJ: 11/8 35 Højer Wade.

F: 20/1 72 Hov Nordstrand.

VSJ: 6/10 43 Musholm.

KBH: 22/7 8 Klydesøreservatet.

NSJ: 23/8 12 Kikhavn.

ST: 9/9 27 Hyllekrog.

B: 12/9 4 Salthammer.

(Bent Birk Kristensen)

Regional fordeling af stenvender 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	4746	499	5632	1064	120	729	438	416	152	100	218	32	14146

Brushane *Calidris pugnax* (yngleforekomst)

Brushane optælles af Miljøstyrelsen hvert andet år og således ikke i 2019. Derfor er antallet af registrerede ynglefugle ikke dækkende. Dog foreligger tal fra de to vigtigste områder, Vejlerne (NJ) og Tipperne (VJ).

I Vejlerne blev der optalt ti ynglehunner mod fem året før. Samme antal fandtes på Tipperne, hvilket var en nedgang fra 19 hunner året før. Fra andre lokaliteter kan nævnes følgende antal, Mandø Koge (SVJ) to "par", Gl. Hviding Engsø (SVJ) et "par", mens der var en enkelt ynglehun følgende steder, Sdr. Farup Klitgrav (SVJ), Rømø Nørreland (SVJ) og Husum Enge (SJ). Af potentielt væsentlige lokaliteter, hvor fra der mangler tal, kan nævnes Værnengene (VJ), Agger Tange (NJ) og Nyord (ST).

Ellers ses Brushane i alle årets måneder, således er der følgende vinterfund i første halvår: 3/1 13 og 19-20/1 2 Tipperne, 29/1 1 Avnø (ST), 16/2 og 22/2 1 Vejlerne samt 17/2 14 Årgab Øst (VJ). Fra andet halvår var de seneste fugle 10-12/12 op til 3 Selbjerg Vejle (NJ), 22/12 1 Ristinge Hale (F) og 27/12 2 Flasken, Endelave (SØJ).

De største forekomster i første halvår var 24/4 409 Vejlerne og 25/4 450 Værnengene (VJ), mens andet halvårs største forekomst var 26/7 420 Magisterkogen (SJ).

(Hans Christophersen)

Kærløber *Limicola falcinellus*

Årstotal	Hyppeghed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2011	2019	2015	
536	NA	(32)	61	45	168	479	479	580	536	516	(7226)

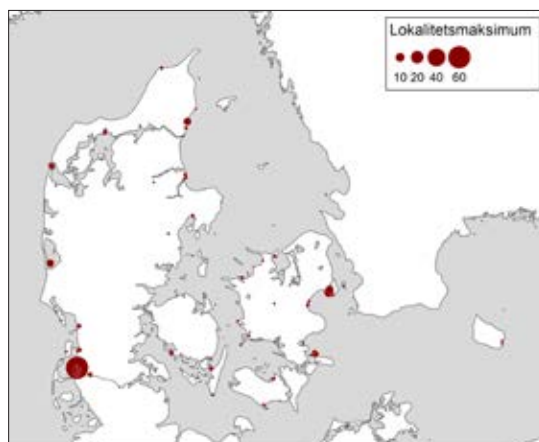
Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970, 1972-73 og 1975-76.

Med 536 fugle og en ny rekord var forekomsten ca. 50% større end i 2018. Stigningen i antallet af fugle blev set i begge halvår og regionerne SJ med 46% og KBH med 29% stod for langt hovedparten.

Knap 2/3 af fuglene blev set i første halvår, og den regionale fordeling var meget markant med 64% i Sønderjylland, 19% i København-området og blot 8% i Nordjylland.

Årets første fugl blev som tidligere år set ved Højer Wade (SJ) 14/5 med ni fugle og allerede dagen efter 14 fugle. Forårets klart mest dominerende lokalitet var Højer Wade med 20/5 44 og 21/5 60 kærløber. Denne observation er sandsynligvis den hidtil største i Danmark. 23/5 37 skal også nævnes. Fra andre lokaliteter var de største antal 20/5 10 Klydesøen (KBH) og største fra NJ var 22/5 7 Gerå. Endelig skal nævnes 23/5 6 Ulvshale Nordstrand (ST). Første halvårs sidste blev set 14/6 1 Nyord (ST).

Efter godt et par ugers pause blev andet halvårs første 1/7 3 Nørresø, Tønder (SJ). Forekomsten i denne periode blev domineret af KBH med ca. 45% af fuglene. Mest markante lokalitet i andet halvår var således Klydesøen på Amager, hvor der løbende blev iagttaget kærløber i

Lokaliteter med kærløber 2019.

perioden 7/7 til 10/8 med de største forekomster 11/7 12 og 18/7 8. Ved Køge Nordstrand/Ølseagle Revle blev der set kærløber på mange dage i perioden 4/7 til 3/9

– dog uden større dage. Ellers var større forekomster i andet halvår 13/7 10 Højer Vade, 29/7 7 Tipperne (VJ) og 2/8 6 Agger Tange (NJ).

Årets sidste kærløber blev 14/9 1 Hyllekrog (ST) og 24/9 1 Glenstrup Sø (NJ).

Skemaet viser antal fugledage (antal fugle/dag/lokalitet) og ikke nødvendigvis det reelle antal fugle, som givet er væsentligt lavere.

(Hans Christophersen)

Regional fordeling af kærløber 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	27	0	0	6	0	211	6	4	63	0	11	2	330
2. halvår	12	14	6	2	0	36	9	21	92	0	11	3	206
Samlet	39	14	6	8	0	247	15	25	155	0	22	5	536

Krumnæbbet ryle *Calidris ferruginea*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1998	2016	1991	
6523	NA	(3700)	(2278)	(4010)	(6274)	7247	6675	13.520	10.952	9741	-

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1974, 1976-77, 1988, 1993-94, 1999-2003 og 2005-06. Artstotalen overstiger 100.000 fugle og opsummeres derfor ikke.

Årets resultat blev 6523, hvilket er helt i tråd med de seneste ti års gennemsnit. Året blev indledt 2/5 1 Als Odde (NJ), og blot tre dage efter blev forårets største flok set 5/5 11 Emmelev Klev (SJ). Der var oversommrende individer frem til 24/6 2 Tipperne (VJ), mens det egentlige returtræk begyndte 5/7 1 Klydesøområdet,

Kalvebod Fælled (KBH). Returtrækket kulminerede 13/7 180 Ballum Forland (SJ). 26/7 1 Klydesøområdet blev den første ungfugl observeret og samme sted 25/8 12 Klydesøområdet blev største antal ungfugle, hvilket ikke gav indtryk af en god ynglesæson. Året blev afsluttet 15/10 1 Grønningen (SVJ).

(Tommy Kaae)

Krumnæbbet ryle, Salthammer, 1. september 2019. Foto: Erik Biering

Regional fordeling af krumnæbbet ryle 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	523	712	350	166	30	775	421	647	1813	131	758	197	6523

Temmincksryle *Calidris temminckii*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2011	2012	2009	
2019	NA	(345)	(655)	(874)	(2572)	3152	3152	4134	3896	3421	(51.579)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1977, 1988-89, 1990, 1999-2002 og 2005-07.

Sædvanen tro blev der set flere fugle i april måned og de første blev 25/4 2 Fanø Nordveststrand (SVJ). Årstotalen blev 2406 helt på linje med de seneste par år og atter under tiårs gennemsnittet. Første halvårs største observation blev 9/5 66 Bygholm Vejle (NJ). Oversomrende individer gjorde det uklart, hvornår returtrækket begyndte, men 3/7 2 Klydesøområdet, Kalvebod Fælled

(KBH) indikerede, at der var ved at ske noget og 12/7 18 Klydesøområdet blev kulminationen af efterårstrækket. De første årssunger blev set 16/8 2 Fanø Vesterstrand (SVJ). Der blev set op til tre ungfugle sammen blandt andet 2/9 3 Hirsthals Øststrand (NJ). Årets sidste blev 13/9 1 ved Tempelkrog (VSJ).

(Tommy Kaae)

Regional fordeling af temmincksryle 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	556	88	114	231	40	233	151	274	419	67	180	53	2406

Temmincksryle, Fanø, 4. august 2019. Foto: Emil Skovgaard Brandtoft

Almindelig ryle (Engryle) *Calidris alpina shintzii*

Ynglebestanden af racen "Engryle" blev i 2019 ikke optalt på alle kendte lokaliteter. Derfor skal den lille fremgang, som totaltallet indikerer, tages med et stort forbehold. I 2018 var bestanden for første gang på færre end 100 par, idet den blev opgjort til 98 par. Der var i 2019 enkelte isolerede par på ikke faste lokaliteter, men ellers blev de fleste registreret på gammelkendte lokaliteter med Vejlerne som klart den vigtigste, idet der her faktisk ses en fremgang fra 44 par i 2017 og 50 par i 2018 til 59 par i år – altså knap 60% af den danske bestand og dermed den klart vigtigste lokalitet for Engryle.

Bestanden på Tipperne, der har været ret konstant i en årrække, er på to år gået fra 22 til 13 par. Engryle vil blive totaloptalt i 2020.

Hovedparten af tallene i skemaet er fra Naturstyrelsens tællinger. Tal med stjerne er overført fra 2018 og skal derfor tages med et stort forbehold.

(Hans Christophersen)

Lokalitet	2019
Læsø, total (NJ)	9*
Vestlige Vejler (NVJ)	3
Bygholm Vejle (NJ/NVJ)	56
Agger Tange (NVJ)	5*
Tipperne (VJ)	13
Værnengene (VJ)	9*
Rømø (SJ)	5
Fanø	1
Råhede Wade	1
Tåsinge	1
Vestamager	1
Svinø	0-1
Total	103-104* par

Sortgrå ryle *Calidris maritima*

Årstotalen blev 2833, hvilket gjorde det til et jævnt år. Første halvårs største observation blev 16/3 47 Grenå Havn (ØJ). Arten blev ikke observeret i juni måned, men første halvår blev alligevel afsluttet med maner med

21/5 17 Græsholm (NJ). Den første i andet halvår blev 8/8 1 Søren Jessens Sand (SVJ), og største observation blev 1/12 30 Grenå Havn (ØJ).

(Tommy Kaae)

Regional fordeling af sortgrå ryle 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	302	125	51	714	0	0	173	233	0	3	251	0	1852
2. halvår	275	80	71	217	7	1	141	80	24	20	65	0	981

Sortgrå ryle, Gåsehage, 12. oktober 2019. Foto: Emil Skovgaard Brandtoft

Dværgryle *Calidris minuta*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1996	1998	1978	
2019	NA	(9287)	(3302)	(9000)	(2332)	4095	4095	42.832	30.000	16.000	-
1909	NA	(9287)	(3302)	(9000)	(2332)	4095	4095	42.832	30.000	16.000	-

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1974, 1976, 1988, 1994-96, 1999-2002 og 2005-07. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Sædvanen tro blev årstotalen igen en trist affære, kun 1909 blev det til og dermed næsten en halvering i forhold til de seneste ti års gennemsnit. Første fugle blev set 7/5 2 Fladet Vildtreservat Tårs (ST) og første halvårs største blev 23/5 9 Saltvandssøen (SJ). Returtrækket blev indledt 3/7 2 Emmerlev Kyst (SJ) og toppede 16/7 23 Tipperne (VJ). Ungfugltrækket begyndte med 6/8 1 Ølsemagle Revle (KBH), mens den største flok blev 3/9 18 Fanø Vesterstrand (SVJ). Året blev rundet af 29/10 7 Forballum (SJ).

(Tommy Kaae)

Dværgryle (juv.) Værnengene, 18. juli 2019. Foto: Ole Amstrup

Regional fordeling af dværgryle 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	305	243	535	56	0	121	65	106	308	16	96	58	1909

Stribet ryle *Calidris melanotos*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2012	2013	2009	
5	3	< 1	< 1	2	6	8	8	14	12	10	162

Året blev næsten en gentagelse af 2018, da det blev til fem observationer af fire fugle, som alle nævnes. Året blev skudt i gang med 6/5 1 Ulvedyb (NJ), som blev første halvårs eneste observation. Den første i andet halvår blev 22/7 1 Ølsemagle Revle (KBH) og 22/7 1

Stainings Ø (KBH), som formentlig var samme fugl. Den næste blev set 29/7 1 Tipperne (VJ) og herefter en stationær 31/7 – 6/8 1 Nørresø, Tønder (SJ). Året blev afsluttet med 2/8 1 Kammerlusen (SVJ) og 7/8 1 Tipperne.

(Tommy Kaae)

Tredækker *Gallinago media*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2017	2016	2018	
9	NA	(11)	(19)	12	14	30	30	62	61	34	(797)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1975-1976 og 1988.

Efter en række fine år med årstotaler på mellem 30 – 60 fugle er årets blot otte fugle en tilbagevenden til niveau fra 2000 – 2009, hvor forekomst årligt lå på mellem 7 og 17 fugle. Den lave forekomst skyldes dels færre fugle på den klassiske nordjyske "tredækker-tramp-lokalitet" Volsted Kær, men det forekommer også, at arten kun i mindre er blevet eftersøgt på andre lokaliteter i år, dog negative meldinger fra to eftersøgninger. Alle fund nævnes.

Første halvår: 25/4 1 Sønderho Strandsø, Fanø (SVJ), 9/5 1 spill. Kalvebod Fælled (KBH), 9/5 + 12/5 1 spill.

Tryggvælde Ådal (9/5 muligvis to fugle) (KBH) og 11/5 1 Grenå Enge (ØJ).

Andet halvår: 14 - 30/8 1 Volsted Kær (NJ), 30/8 1 Strandby, Frederikshavn (NJ), 18/9 1 Dueodde (B) og en meget sen fugl 20/11 1 R Værnengene (VJ).

Der er otte fund af en fugl fra Volsted Kær, som alle regnes for samme fugl, da tredækker i efteråret typisk opholder sig i længere tid på lokaliteter før et non-stop træk til overvintring syd for Sahara.

(Jørgen Staurup Christensen)

Enkeltbekkasin, Vestamager, 26. januar 2019. Foto: John Larsen

Enkeltbekkasin *Lymnocyptes minimus*

De seneste 10 år er der blevet registreret ca. 400 fugle om året, færrest i 2010 med 280 fugle og flest 2015 med 482 fugle. Årets forekomst på 337 fugle var derfor i den lave ende af skalaen og som sædvanlig flest i efteråret, med første halvår 114 fugle og andet halvår 223 fugle.

Største antal først på året var 1/1 3 Hirtshals Øststrand (NJ), 6/1 3 Syregrunden, Nørresundby (NJ), 22/1 3 Hornbæk Enge (ØJ), 24/1 3 Monnet, Tåsinge (F) og 12/2 4 Balkalyngen (B). Kun få større forekomster i forbindelse forårets gennemtræk i marts – april med 12/3 3 Bolund (KBH) og 24/3 8 Kalø slotshalvø (ØJ). Lidt usædvanligt ingen større forekomster i april, men omvendt hele fem fund fra primo maj og forårets sidste blev en sen fugl 26/5 1 Stensnæs (NJ). Fra foråret skal især en spillende fugl 7/4 + 20/4 Tryggevejle Ådal (KBH) bemærkes; spillende fugle er registreret her i april hvert år siden 2015.

Igen i år tidlig ankomst på returtrækket med to fund fra primo august med de første 3/8 1 Klydesømrådet (KBH) og 10/8 Idom Å og Ådal (VJ) og medio august 20/8 1 R Tryggevejle Nor & Salme Nor (F).

Fra september flere fund spredt i de fleste landsdele, og forekomsten kulminerede fra medio oktober til medio november med de største koncentrationer (> 10 fugle) 25/10 11 Hønen, Sønderho, Fanø (SVJ), 26/10 13 Kalø Slotshalvø (ØJ), 10/11 11 Syregrunden, Nørresundby (NJ) og 12/11 10 Hvingel ved Tim (VJ).

Arten blev året ud truffet i næsten alle landsdele; oftest enkeltindivider og største forekomster var 1/12 4 Vorsø (SØJ), 6/12 3 Kalø Slotshalvø (ØJ), 10/12 3 Køge Sydstrand (KBH) og 27/12 3 Præstesø, Søndersø (KBH).
(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af enkeltbekkasin 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	21	4	8	23	5	6	7	9	13	8	4	6	114
2. halvår	36	41	56	25	10	2	9	6	22	3	11	2	223
Samlet	57	45	64	48	15	8	16	15	35	11	15	8	337

Svaleklire *Tringa ochropus* (yngleforekomst)

Igen et fint år for svaleklire i artens kernelokaliteter i Nordsjælland. I Grib Skov blev 26 sikre og et muligt ynglepar registreret (25-26 par i 2018) og i Store

Dyrehave, Hillerød (NSJ) blev tre sikre og et muligt registreret, samme antal som 2017 og 2018. Per Ekberg skriver til Rapportgruppen: "Det blev igen et fint år for

Svaleklireunge på skovbunden, Gribskov, 21. maj 2019. Foto: Per Ekberg

svalekliren, på trods af, at der var forholdsvis tørt i ynglesæsonen. Det fine resultat skyldes sandsynligvis at der opstår flere små fugtige områder, fordi der stadig-væk stoppes dræn i skoven”.

Der blev desuden observeret ynglefugle ved Gammel Grønholtvang (NSJ) og Allerød (NSJ), mens der i år mangler oplysninger fra øvrige nordsjællandske lokaliteter.

Der er meldinger om mulige ynglepar fra egnede ynglelokaliteter i ØJ, SØJ, SJ og B, men de fleste gælder sandsynligvis kortvarigt territoriehævdende fugle på forårstræk. Desuden 4/7 2 ad. med juvenil ved Kalløgrå (ST), som muligvis kan gælde et ynglepar i skove i nærheden.

(Jørgen Staarup Christensen/Per Ekberg)

Tinksmed *Tringa glareola* (yngleforekomst)

Arten indgår i NOVANA-overvågningen, og den optæles hvert andet år af Miljøstyrelsen. I 2019 har denne styrelse således optalt tinksmed i alle danske fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er med på områdets udpegningsgrundlag. I Thy har Naturstyrelsen tilsvarende gennem en lang årrække talt ynglende tinksmed på de statsejede arealer i ulige år, og derfor også i 2019. Der foreligger derfor for en lang række yngleområder

tal fra begge styrelser. Nedenfor er tal fra Miljøstyrelsen angivet med kursiv.

Der er i alt registreret 113/136 par, med de 110/121 par i Thy. Der er fundet flg.: Hanstedreservatet (NJ) 48/59 par, Ålvand Klithede (NJ) 28/26 par, Vangså Hede (NJ) 12/13 par, Stenbjerg Hede (NJ) 11/10 par og Lyngby Hede (NJ) 11/10 par. Desuden fandt Miljøstyrelsen ved Kukkær Vand (NJ) 3 par. I 2017, hvor bestanden senest

Svaleklire på yngleplads, Gribskov, 28. maj 2019. Foto: Per Ekberg

blev optalt i Thy af Naturstyrelsen, fandt man 116 par.

Desuden er der hørt syngende fugle i maj flere steder, men her er der sikkert tale om trækfugle.

Miljøstyrelsen har desuden optalt følgende: Borris Hede (VJ) 2 par, Kallesmærsk Hede (SVJ) 6 par, Grov-

sø-Langvad (SVJ) 2 par, Oksby Sø (SVJ) 2 par, Sortesø (SVJ) 1 par, Sølager Sø (SVJ) 1 par, Bordrup Sø (SVJ) 1 par og Holm Sø (SVJ) 1 par.

Herudover har Miljøstyrelsen besøgt 21 potentielle ynglelokaliteter i Jylland, men med et negativt resultat.
(Egon Østergaard)

Damklire *Tringa stagnatilis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2013	1994	2001	
2019	0	< 1	< 1	3	6	6	6	12	10	10	159

Kommentar: Første fund er fra 1970.

Damklire er set i landet i de seneste ti år i antal fra 1 til 10-12 fugle. 2019 var et gennemsnitligt år med fire fugle. Fra foråret blev set 20/4 og 13/5 1 Udkæret (B) – kan være to forskellige, 5/5 1 Emmerlev Klev

(SJ), 18-21/5 1 Nørreådal (NJ) samt fra andet halvår 21/8 1 Korevlerne (VSJ). Damklire yngler med fåtallige bestande i Finland, Polen, Hviderusland og De baltiske lande med hovedbestanden videre østover.

(Hans Christophersen)

Tinksmed, Vejers, 10. juni 2019. Foto: Karin Gustausen

Odinshane *Phalaropus lobatus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	2019	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	2010	1988	
55	NA	(51)	75	90	75	83	83	175	139	120	(3413)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970, 1972-73 og 1975-76.

En årssum på ca. 55 fugle var nærmest identisk med de seneste to år. Fordelingen på de to halvår var også ligesom forekomsten i 2018. Den skal sammenlignes med et gennemsnit på ca. 75 fugle for de foregående ti år. Forekomsten var ret moderat i begge halvår. Regionalt set blev de fleste fugle rapporteret fra KBH fulgt af NJ. Set på landsdele var hovedparten dog fra øerne.

DOFbasen rummer en del iagttagelser, som antageligt drejede sig om de samme fugle, der opholdt sig på samme lokaliteter i flere dage. Gengangere i denne forbindelse er søgt fjernet i sumskemaet.

Første halvår bød på ti fund af 11 fugle, hvilket svarer til forekomsten i 2018. Alle nævnes: 24-25/5 1 Klydesø-reservatet (Kbh), 25-30/5 op til 2 Villahøj Sø, Kalvebod Fælled (KBH), 26-27/5 1 Køge Nordstrand/Ølsemagle

Revle (KBH), 30/5 1 Lakolk, Rømø (SJ), 30/5 1 Bygholm Vejle (NJ), 3/6 1 Birkesø, Lille Vildmose (NJ), 10/6 1 syd for Tempelkrog (VSJ), 13/6 1 Bygholm Vejle (NJ), 13/6 1 Årslev Engso (ØJ) samt 16/6 1 Aflandshage (KBH).

Andet halvårs første var 4-10/7 1 Hovvig (VSJ), fulgt af 12/7 1 Tipperne (VJ) og 14/7 1 Kalvebod Fælled (KBH). Af halvårets ca. 44 fugle stammer godt halvdelen fra tre regioner: NJ (7), ST (8) og KBH (8). Hovedparten af fundene drejede sig om enkeltfugle, dog med følgende undtagelser: 2/8 2 Agger Tange (NJ) og samme sted flere dage med fire fugle i perioden 16-26/8. Desuden 16-18/8 2 Køge Nordstrand (KBH), 25/8 2 Feddet (ST) og 18-21/9 2 Firtalsstrand (F). Årets sidste var 28/9 1 Bøjden Nor (SJ) og 30/9 1 Ulvedybet (NJ).

(Hans Christophersen)

Regional fordeling af odinshane 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	3	0	0	1	0	1	0	1	5	0	0	0	11
2. halvår	7	2	4	1	0	4	5	4	8	0	8	1	44
Samlet	10	2	4	2	0	5	5	5	13	0	8	1	55

Thorshane, Kysing Næs, 30. april 2019. Foto: Kim Biledgaard

Thorshane *Phalaropus fulicarius*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2011	2010	2014	
2019	NA	(4)	7	(14)	18	38	37	80	58	58	(748)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-1976. Der er lidt usikkerhed om årstotal i 1990.

For fjerde år i træk var der tale om en lav forekomst. Med blot 12 fugle var året på samme meget lave niveau som i 2016. I perioden 2009-2015 blev der årligt set mellem 24 og 80 fugle, mens der siden blot er set 11-16 fugle årligt. Gennemsnittet for de seneste ti år er 35 fugle/år. Alle på nær tre blev set i andet halvår. Fra første halvår disse fund, 4/11 Gilleleje Flak (NSJ), 18-20/11 Skagen Havn (NJ) og 27/4 til 2/5 1 Kysing Næs

(ØJ). Alle fund på nær to fra andet halvår stammer fra Sydvestjylland, således 13-15/10 en fugl både ved Grønningen og på Mandø, 27/10 ses en fugl ved både Blåvand og Sønderho på Fanø og 9/11 og 21-22/11 fund ved Fanø Vesterstrand, som regnes som to fugle. Desuden 24/10 1 Roshage (NJ) og et usædvanligt indlandsfund, 3/11 1 Stubbe Sø (ØJ). Årets slutter med 21-23/12 1 Sildestrup Strand.

(Hans Christophersen)

Lunde *Fratercula arctica*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2016	2002	1990	
2019	NA	(22)	41	65	52	38	38	114	101	100	(2057)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1974-76

Der blev observeret 20 fugle i år heraf to døde. Årstotalen for 2019 er to fugle flere end sidste år. Den faldende tendens sammenlignet med de to foregående årtier fortsætter hermed.

Der blev set fem fugle i det første halvår, hvor årets første blev en januar observation, 23/11 Kysten ved

Sandflugtsplantagen (VSJ). Nævnværdigt er også en maj observation, 12/5 1 N Lyngvig Fyr (VJ). Der blev observeret 15 fugle i andet halvår, som bød på et sommerfund, 2/7 1 V Bulbjerg (NJ). Hovedparten af fuglene, 14, blev igen i år observeret i oktober måned. Årets sidste observation var en død fugl, 5/12 Ferring (VJ).

(Morten Swayne Storgaard)

Regional fordeling af lunde 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	2	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	5
2. halvår	2	1	5	1	1	0	0	2	0	3	0	0	15

Tejst *Cephus grylle* (yngleforekomst)

Landets samlede ynglebestand for 2019 blev vurderet til 2006-2061 par, hvilket tangerer den højeste bestand, der nogensinde er optalt i landet.

Bestanden på Hirshølmene (NJ) blev i 2019 optalt til ca. 1200 par, hvilket svarer til samme høje niveau som det foregående år. Bestanden er den suverænt største i Danmark.

Bestanden på Nordre Rønner (NJ) var gået lidt tilbage og lå på ca. 26 par. Året før optaltes 32 par, i 2017 35-37 par og i 2016 27 par.

Hesselø's (NSJ) tejestbestand blev optalt i 2010, hvor antallet af ynglepar blev vurderet til 117. Siden er der sket en markant stigning i bestanden, idet den i 2016 og 2017 blev vurderet til 150-200 par. I 2018 blev bestanden opretholdt på ca. 175 par, og i 2019 vurderedes den til 150-175 par.

Tejstebestanden på selve Samsø (ØJ) fastholdt fremgangen ved Vandstedet på Nordsamsø fra 2-4 par i 2015 til 7 par i 2016 og 5-10 par i 2017 og 2018 og 7-12 par i 2019. Desuden blev der i 2019 fundet ét ynglepar af tejest ved Kolby Kås, hvor de for første gang yngede i 2017 med 2 par og i 2018 med et par.

På øerne ud for Stavns Fjord (ØJ) yngede en lille stabil bestand på 10 par på Kyholm, mens arten heller ikke i år yngede på Lindholm. På Vejrø gik tejestebestanden tilbage fra ca. 62 par i 2017 til ca. 44 par i 2018, men var i 2019 igen på højt niveau med 60 par. Nyt fra Samsø er det, at nogle få par tejest forsøgte at yngle i molerne i den nye Ballen færgehavn i både 2018 og 2019.

Tejsternerne på Sprogø (F) blev fordoblet fra 50-55 par i 2015 til 102 par i 2016. Dette niveau blev fastholdt med 105 ynglepar i 2017. I 2018 er bestanden yderligere øget,

Tejst, Hirsholmene, 20. april 2019. Foto: Helge Sørensen

idet der er optalt 149 ynglepar, primært i stensætningerne rundt om næsten hele øen. Den markante fremgang er fortsat i 2019 med hele 232 par ynglende tejster.

Nyt er det, at tejsten i 2018 er begyndt at yngle på Sjællands Odde (SJ) inde på de militære arealer med fem par. Her har ynglet 3-5 par i 2019.

Nyt er det også, at tejsten ynglede med et par ved Keldsnor (F) på Langeland i 2018 og med to par i 2019. Det er den sydligst kendte ynglelokalitet for arten i Danmark.

Jeg har indsamlet data fra alle lokaliteter med fast bestand af ynglende tejster fra DOFbasen og direkte fra lokale optællere. Fra lokaliteterne Deget (NJ), Østerbyhavn på Læsø (NJ), Endelave (SØJ), As Hoved (SØJ), Mejlø (F), Ålbæk Havn (NJ), Frederikshavn vindmøllefundamenter (NJ), og Elsegårde Strand (ØJ) er det ikke lykkedes at få data fra, men de 103-110 ynglepar fra sidste år er indregnet i årstotalen for 2019. De bearbejdede yngletal fra hver lokalitet har jeg indtastet i DOFbasen.

(Sten Asbirk)

Søkonger Alle alle

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1996	2005	1995	
2019	NA	(12)	898	(4074)	1890	486	486	13.909	10.625	9257	(65.791)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1975-76, og 1993.

I år blev der set 344 fugle, heraf flere døde. I 2018 blev der blot set 100 Søkonger. Som det ses af den regionale fordeling, er Nordjylland det område, hvor hovedparten af observationerne er registreret. De 344 fugle observeret sænker den gennemsnitlige årlige forekomst pr. 10-års periode, der nu er 438. Dette resulterer dermed i en gennemsnitlige årlige forekomst for årtiet 2010-2019 på 438.

Der blev observeret fem fugle det første halvår, alle blev fundet i Nordjylland, fem ved Grenen (NJ) i dagene 2-5/1 og 26/3 1 Roshage (NJ). Der sås 339 det andet halvår. Efterårssæsonens første fugle var 6/10 1 Blå-

vands Huk (SVJ) og samme dag en død ved Sæby (NJ). 2019 blev et år, hvor der blev fundet mange rastende søkonger heriblandt langtidsstationære individer, eksempelvis ved Tangkrogen/Marselisborg Havn (ØJ) blot for at nævne et par stykker. Flest observationer foreligger som vanligt fra november måned, hvor Nordjylland alene havde 119 fugle, heraf 100 ved Skagen.

Årets største enkelt-observation var 5/11 43 NV Fanø Vesterstrand (SVJ). På trods af den store observationsdag, er det dog i Skagen området, at der ses flest søkonger.

(Morten Swayne Storgaard)

Regional fordeling af søkonger 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
2. halvår	155	30	75	17	2	2	1	6	2	49	0	0	339
Samlet													344

Lille kjove *Stercorarius longicaudus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1988	1992	2007	
111	NA	3	98	93	82	125	125	719	367	307	3887

Med en årstotal på 111 fugle var 2019 markant over totalerne for 2018 på 39 fugle og 2017 på 20 fugle. Det var i efteråret næsten udelukkende tale om observationer af 1K fugle.

I første halvår var der kun en enkelt observation 14/5 1 ad. Sydvestpynten (KBH).

De første i andet halvår blev 17/8 1 Gedser Odde (ST), 3/9 1 Gedser Odde. 8/9 blev den helt store dag med

hele 46 fugle ved Feddet (ST). Heraf forsøgte 32 fugle to gange omkring kl. 17 at trække ind over land.

Udover ovennævnte store dag foreligger der kun tre iagttagelser af mere end tre fugle, 11/9 5 Rosenvold (SØJ), 18/9 6 Rosenvold og 23/9 6 Gedser Odde. Ene-ste adulte fugle ses 18/9 ved Ejstrup Strand (NJ). Årets sidste blev 5/10 1 Feddet.

(Henrik Nyrup)

Regional fordeling af lille kjove 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	14	0	2	0	11	2	0	3	1	17	61	0	111

Almindelig kjove *Stercorarius parasiticus*

Med en årstotal på 1853 blev der tale om et år lidt under gennemsnittet.

Der var ingen observationer i januar og februar. Første observation blev 23/3 1 Ballum Forland (SJ), 28/3 1 Bækbygård Strand (VJ), 30/3 1 Bækbygård Strand og 30/3 1 Hyllekrog (ST).

Første halvår var domineret af observationer af 1-5 fugle. Observationer af mere end ti kjoever foreligger kun fra Skagen med bl.a. 16/4 26, 18/4 21 og 19/4 47. I alt blev der i første halvår set 301 ex. ved Skagen.

I andet halvår blev arten især i perioden ultimo august til ultimo september set hyppigt langs den jyske vestkyst, men de største forekomster blev set i de indre farvande, således 13/9 27 Kasmose Skov (F), 13/9 27 Fredericia Øster Strand (SØJ), 19/9 29 Gedser Odde (ST), 5/10 28 Feddet (ST) og 5/10 29 Gedser Odde.

Første 1K fugle blev set 11/8 og 14/8 ved Skagen.

Årets sidste blev 15/11 1 Feddet, 15/11 1 Mosede Havn (KBH) og 25/11 1 Gedser Odde.

(Henrik Nyrup)

Almindelig kjove,
Blåvand, 24. juli 2019.
Foto: Helge Sørensen

Regional fordeling af almindelig kjove 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	663	155	161	218	82	15	63	85	14	78	313	6	1853

Mellemkjo ve *Stercorarius pomarinus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2014	1985	1989	
2019	NA	(52)	403	(193)	85	293	293	1686	1361	648	(9611)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1975-1976 og 1993.

En årstotal på 125 fugle var 2018 var noget højere end 2019 med 78. Der er dog tale om et maksimum, da der kan være gengangere i materialet. Det gælder i tilfælde, hvor der blev observeret fugle på tætliggende lokaliteter på samme dag.

Forekomsten af mellemkjo ve varierer dog meget fra år til år, hvor blandt andet forholdet om, hvorvidt der var tale om en god ynglesæson, har en væsentlig betydning.

Der var ingen vinterfund i første halvår.

Den første blev set 23/3 1 Ballum Forland (SJ). Bortset fra 22/5 1 ad. Rømdæmningen (SJ) var forårets øvrige

mellemkjo ve alle fra Skagen med fem fugle i perioden 29/4 til 20/5.

Efterårets første blev set 21/8 1 Blåvands Huk (SVJ), 26/8 1 Agger Tange (NVJ) og 5/9 1 Roshage (NVJ). Der blev observeret flest i perioden primo oktober til medio november. Det var også i denne periode, at de største observationer gøres, således 5/10 7 Feddet (ST), 4/11 6 Gedser Odde (ST), og 5/11 7 Gedser Odde.

I december blev det til syv observationer, hvor årets sidste blev enkeltfugle ved Gedser 16/12 17/12. Samlet blev der i andet halvår set 41 mellemkjo ve ved Gedser.

(Henrik Nyrup)

Regional fordeling af mellemkjo ve 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	26	1	4	2	3	3	1	0	9	6	67	3	125

Storkjo ve *Stercorarius skua*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2018	2017	2003	
3657	NA	(80)	285	301	822	2207	2207	7158	3135	2077	(34.5+0)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-1976.

En total på 3657 var markant lavere end totalen i 2018, der var på 7158. Til sammenligning kan oplyses, at totalen i 2017 var på 3135. Totalen i 2019 var dog den næsthøjeste i de seneste ti år.

Det var især Nordjylland, der bidrog til den høje årstotal med 2055 fugle.

Fra januar og februar var der fire observationer. Disse var 2/1 1 Gjerrild Nordstrand (ØJ), 2/1 1 Grenen (NJ), 3/1 1 Grenå Havn (ØJ) og 8/1 1 Grenen (NJ),

Fra foråret var første 4/3 1 Skagen og 7/3 1 Fanø Vesterstrand (SVJ), mens største dag blev 12/5 6 og 14/5 6 - begge Skagen.

I efteråret var der især observationer, fra ultimo august til ultimo september. De største blev 14/8 278, 15/8 215 og 24/8 369 - alle Grenen (NJ) samt 16/9 142 Rågeleje Strand (NSJ) og 16/9 142 Børstrup Hage (NSJ).

I december var der to observationer, 10/12 1 Øresund (fra Helsingør til Ålsgåde) (NSJ) og 31/12 2 Roshage (NJ).

(Henrik Nyrup)

Regional fordeling af storkjo ve 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	2055	39	31	30	102	20	52	102	5	1207	14	0	3657

Ride *Rissa tridactyla* (yngleforekomst)

Fra Hanstholm haves en opgørelse fra 17/7, hvor der blev registreret 22 reder samt 82 fugle i/ved kolonien, hvoraf de 46 sad på hylderne. Ved dette besøg sås ingen juvenile, men 19/7 sås en enkelt juvenil ved Roshage. Det er således usikkert, hvor mange der forsøgte at yngle, men observationerne kunne tyde på, at ingen

eller kun få af de, der forsøgte, fik unger på vingerne. På Bulbjerg blev der 17/5 talt 468 rider i kolonien. Senere på sommeren (28/7) blev det observeret, at der var mange unger (både udføjne og unger i rederne), og der var to unger i de fleste reder med unger, hvilket tyder på at ynglesuccesen var god. På havnen i Hirtshals var

ynglesuccesen ringe. Ved en observation 25/5 angives det, at der mindst var 18 reder på spidsen af østmolen. Men ligesom i 2018 gik alle disse reder tabt under en storm. Overbygningen på flydedokken "Katedralen" i Hirtshals Havn blev fjernet i vinteren 2018/19, hvorved

ridernes ynglemuligheder hér forsvandt. Trods opsatte forhindringer på Duusgaard-bygningen lykkedes det fem par at bygge reder. Ud af disse var der tre par, som tilsammen fik fem unger på vingerne (1+2+2), hvilket blev årets yngleresultat i Hirtshals Havn.

(Thomas Bregnballe / Kurt Prentow)

Ride, Hirtshals Havn, 14. juli 2019. Foto: Martin Rheinheimer

Sabinemåge *Xema sabini*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1997	1988	2004	
2019	47	5	42	76	46	24	24	440	189	145	1946

Med en sum på kun fem fugle, må 2019 betegnes som et decideret bundår for arten. Alle fem var 1K-fugle. 17/9 2 trækkende i vestlige retninger og set fra en række Nordsjællandske lokaliteter fra Gilleleje i øst til Kikhavn i vest, 17/9 1 1K Grenen (NJ), 18/9 1 NV

Korshage (VSJ) kan teoretisk være en af de to fugle fra 17/9, men regnes her som en ny fugl. Fugl nr. fem blev opdaget 24/9 i Bøvling Fjord (VJ), som må siges at være en usædvanlig lokalitet for denne udprægede havfugl. Fuglen blev set i området frem til 27/9.

(Peter Lange)

Dværgmåge *Hydrocoloeus minutus*

Selv om der var enkelte fund i området hen over sommeren, blev der heller ikke i år konstateret yngel i Vejlerne/Kærup Holme (NJ).

Som sidste år var det ved sydkysterne af Lolland og Falster, at det skete, hvis man ville opleve det store forårstræk af dværgmåger. Således havde Hyllekrog i alt 7906 trækkende i perioden 5/3-1/6, med flest 21/4 1107 og 25/4 3145.

Den eneste lokalitet herudover med trecifrede antal, var Fanø Vesterstrand (SVJ), 16/3-21/4 i alt 241.

Tallene fra efteråret var noget lavere, men det var igen sydhavsøerne, der stod for de store træk, således havde Gedser Odde i perioden 12/8-19/12 4798 trækkende, med de største dage 23/9 574 og 30/10 465.

Fra Vestkysten havde Blåvands Huk i alt i perioden 5/8-27/10 ca. 235 trækkende, med max. 12/10 152.

Der var kun få større rasttal med flest 30/4 89 Tissø (VSJ).

(Peter Lange)

Sorthovedet måge *Ichthyæetus melanocephalus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2018	2019	2016	
2019	NA	5	10	31	75	197	197	266	257	191	3057
23	NA	< 1	0	0	8	22	22	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1991. Første ynglefund er fra 1970. Max-antal ynglefund er fra 2012: 14-24 par.

Årets i alt 257 individer er stort set på niveau med rekordåret 2018. For efterårsforekomsten i Hanstholm-området er der som sidste år blot anvendt det højeste tal for hver aldersgruppe, da det er umuligt at vurdere omfanget af gengangere.

Hvert år ses enkelte individer i vintermånederne. Januar/februar bød i år på tre fugle; 13/1 1 3K Lem Vig (VJ), 7+23/2 1 ad. Hanstholm Havn (NJ) og 23/2 1 Grenå Havn (ØJ). Allerede 3/3 stod første fugl på yngleøen i Holmesø (KBH), og samme dag trak to fugle NØ ved Skaboeshuse (F). De største tal fra foråret er som vanligt fra ynglelokaliteterne. Flest 17/5 18 ad. Sneum Digesø (SVJ), mens op til fire blev set ved Holmesø og Kongens Kær (SØJ). Uden for ynglepladserne var de største tal 22/4 3 ad. Mandø og 8/6 3 2K Blåvands Huk (SVJ).

I andet halvår sås igen i år store antal omkring Hanstholm (NJ), hvor de både sås på havnen, byens boldbaner, markerne øst for byen og ved Roshage. Første fugl

sås 9/7 og 22/7 var der 18, 10/8 36, 29/8 44, 15/9 70 og 16/10 65. Herefter faldt antallet brat, men enkelte fugle blev året ud. Forekomsten var domineret af ungfugle, 29-30/9 sås således 15 ad., 11 2K og 32 1K. I resten af landet var de største tal 25/7 3 1K Blåvands Huk og 4/8 3 1K Søren Jessens Sand, Fanø (SVJ). Tre fugle sås i december; 10/12 1 2K kysten ved Hanstholmreservatet, 16/12 1 ad. Vilslev Enge (SVJ) og 31/12 1 ad. V Roshage.

Antallet af ynglepar gik frem i 2019, og årets 19-23 ynglepar fordelt på 11 lokaliteter var i den høje ende af, hvad der hidtil er registreret. Det høje tal skyldtes alene en stor fremgang i Sneum Digesø, der med 10-11 ynglepar tegnede sig for halvdelen af landsbestanden. De øvrige lokaliteter med ynglefund var Holmesø 2 par, Sprogø (VSJ) 1 par, Birkum Grusgrave (F) 1 par, Siø (F) 1 par, Engsøen ved Gyldensteen (F) 0-1 par, Haderslev Dam (SJ) 1 par, Kongens Kær 1 par, Filsø Mellemsø (SVJ) 1-2 par, Egå Engsø (ØJ) 0-1 par og Hirsholm (NJ) 1 par.

Sorthovedet måge, Utterslev Mose, 25. april 2019. Foto: Finn Carlsen

Forekomsten på Hirsholm (der ligger noget nord for artens øvrige yngleudbredelse) drejer sig om et sandsynligt ynglepar, idet der sås et overflyvende par 8/5, og en fugl ved flere lejligheder senere i maj sås gå ned samme

sted i hættemågekolonien. I Holmesø kom der mindst én unge på vingerne, mens der ikke blev rapporteret om ynglesucces på de øvrige lokaliteter.

(Jacob Sterup)

Regional fordeling af sorthovedet måge 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	7	5	50	7	4	8	30	8	13	4	8	0	144
2. halvår	81	3	18	1	1	3	0	0	5	1	0	0	113
YP	1	0	11-13	0-1	1	1	2-3	1	2	0	0	0	19-23

Middelhavssølvmåge *Larus michahellis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2007	2006	2003	
2019	0	0	0	(17)	75	65	65	155	129	87	(1358)
70	0	0	0	(17)	75	65	65	155	129	87	(1358)

Kommentar: Førstegang artens forekomst opsummeres er i 1999, hvor SU anerkender arten som regelmæssig gæst i danske farvande,

I alt blev der set ca. 70 fugle, hvilket er lidt over gennemsnittet. Igen var det især på Fanø (SVJ) og sekundært på Stevns-halvøen (KBH), der dominerede materialet. Det er ikke ensbetydende med, at lige Fanø og Stevns er kerneområderne, men at der her tilsyneladende er nogle meget dedikerede mågefindere. Der blev set middelhavssølvmåge i alle årets måneder. Flest i efterårs- og vintermånederne i andet halvår. Første 1K-fugl var 21/7 1 Kofoeds Enge (KBH).

Der kan være gengangere i skemaet blandt fuglene på lokaliteterne under KBH.

Årets første observation var 2/1 1 Rødvig (KBH). Fuglen har været på stedet siden august 2019. Tilsyneladende samme fugl som er set siden november 2016. Denne fugl blev set regelmæssigt frem til 22/2, med en genvisit 16/3. Herudover kun en enkelt obs fra dette område i første halvår; 22/1 1 ad. Rødvig. Fra andet halvår havde Stevns-halvøen i tidsrummet fra 13/8 besøg af mindst 2 1K, 1 2K samt den kendte 4K fugl, der

Middelhavssølvmåge 1k, Fanø, 30. juli 2019. Foto: Kim Fischer

Middelhavssølvmåge 2k, Fanø, 24. august 2019. Foto: Kim Fischer

Middelhavssølvmåge, Hanstholm Havn,
5. oktober 2019.
Foto: Rune Sø Neergaard

dukkede op igen
18/10 og blev set
året ud.

Den typiske forekomst på Fanø består af gamle fugle om vinteren - december/januar, 2-4k om sommeren - juni-august, adulte fugle juli-september og 1k august-september. Mere diffus forekomst af alle aldre udenfor disse perioder. 2K-fugle udgør en bestemmelsesmæssig stor udfordring. Man må derfor regne med, at de går upåagtet hen de fleste steder.

Juli-august var en tynd omgang med meget få måger på Fanø (og derfor også få middelhavsmåger), hvilket skyldes fravær af småfisk. F.eks. kom der ingen mågeunger på vingerne fra kolonierne på Langli: De døde af sult! Samlet set et ringe år for arten på Fanø.

(Kim Fischer og Nina Rosendahl Larsen)

På Fanø, som står for hovedparten af observationerne, er forekomsten opgjort således;

	Fanø Vesterstrand	Søren Jessens Sand	Max.
1. halvår	Ad 2, 4k 2, 3k 2, 2k	4k 1, 3k 3, 2k 2	23/6 3 3k og 1 2k
2. halvår	Ad 4, 2k 1, 1k 2	Ad 5, 3k 2, 2k 5, 1k 4	3/9 3 1k og 3 2k

Regional fordeling af kaspisk måge 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	1	2	15	0	0	0	0	0	3	1	0	0	22
2. halvår	5	2	25	0	0	0	2	0	12	1	1	0	48

Middelhavssølvmåge 3k, Fanø, 2. april 2019. Foto: Kim Fischer

Kaspisk måge *Larus cachinnans*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2018	2017	2019	
436	3	0	0	(42)	196	550	550	1827	445	436	(7004)

Kommentar: Første gang artens forekomst opsummeres er i 1999, hvor SU anerkender racen som regelmæssig gæst i danske farvende.

De omkring 436 fugle er omkring gennemsnittet, men langt under sidste års rekordstore antal. Materialet domineres af næsten daglige optællinger fra især Køge Bugt og Stevns området (KBH), Sydlangeland (F) og Fanø (SVJ), hvor ihærdige mågeobservatører registrerer de rastende fugle. De mange indtastninger gør det vanskeligt at bedømme graden af udskiftninger blandt fuglene, og totalerne fra disse områder må tages med forbehold.

Der var observationer fra alle årets måneder, dog få fra maj og juni.

Herunder nævnes lokaliteterne med flest observationer og max-antal for perioderne med daglige observationer;

Rødvig Havn (KBH): januar-marts jævnlige op til 7 og oktober-december daglige obs, max. 7 flere dage.

Klintholm Havn (ST): januar-februar op til 4 og november-december op til 8.

Blåvands Huk (SVJ): juli-august op til 11.

Fanø Veststrand (SVJ): januar-marts op til 22 (11/2) og november-december op til 22.

Søren Jessens Sand, Fanø (SVJ); obs de fleste måneder, men ikke dagligt, max. 23/6 13 og 4/8 23.

(Peter Lange)

Kaspisk Måge 1K, Grenen, Skagen, 18. oktober 2019. Foto: Knud Pedersen

Regional fordeling af kaspisk måge 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	15	11	170*	6	3	0	35*	12	90*	14	45	35*	436*

*Perioder med daglige obs medfører usikkerhed mht. udskiftningen blandt fuglene.

Hvidvinget måge *Larus glaucoides*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2012	1983	1993, 1997	
7	NA	2	9	16	11	20	20	59	27	24	548

Med kun syv fugle i alt må 2019 betegnes som et bundår for denne arktiske måge. Lige som året før var alle fund fra den jyske vestkyst, fra Fanø (SVJ) i sydvest til Skagen (NJ) i nord.

Alle nævnes her:

1/1 og 13/1-20/1 1 2K Skagen, 7/1-8/1 1 2K Hirtshals (NJ), 14/1 1 3K Fanø Veststrand (SVJ), 23/3 1 2K Skagen, 29/3-23/4 1 3K Skagen og 26/4 1 2K Skagen samt den eneste fra andet halvår; 19-20/12 1 2K Thorsminde Havn (VJ).

(Peter Lange)

Gråmåge *Larus hyperboreus*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1976	1983	1979	
2019	NA	(103)	129	71	38	47	47	287	189	170	(3566)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1974-75 og 1991.

Med en årssum på 55-58 blev årets resultat kun en anelse bedre end sidste års, og dermed var det igen langt fra noget stort år for arten.

Langt hovedparten af fuglene var sædvanen tro fra NJ, hvor Skagen (i alt 12), Hirtshals (8) og Hanstholm

(16) stod for langt de fleste. Største observation var 20/3 3 2K Skagen Havn (NJ) samt 24/1 4 2K og 1/2 5 2K Hanstholm.

(Peter Lange)

Dværgterne *Sternula albifrons* (yngleforekomst)

Det er uhyre vanskeligt at holde præcis styr på den danske ynglebestand af dværgterne, fordi arten typisk yngler i forholdsvis små kolonier på udsatte sandstrande og revler, og ynglefuglene flytter meget rundt. Arten udviser derfor ofte store regionale udsving fra år til år. Sammenholdt med det meget store antal potentielle ynglelokaliteter i Danmark betyder dette, at en betydelig del af ynglebestanden let kan unddrage sig registrering, med mindre der gøres en målrettet, landsdækkende indsats. I 2019 blev der opnået en meget fin dækning som følge af den landsdækkende NOVANA-optælling af ynglende terner suppleret med registreringer foretaget i forbindelse med AUs Projekt "Dværgterne i Danmark",

optællingerne af kolonirugende kystfugle i Vadehavet og registreringer indtastet i DOFbasen.

I 2019 blev der registreret i alt 529-538 ynglepar i Danmark, hvilket er det højeste antal, der er dokumenteret i perioden siden 2009 (laveste antal 256-297 par i 2013 og næsthøjeste antal 469-524 par i 2017). Antal ynglepar er korrigeret for dokumenterede og formodede omlægninger inden for sæsonen. Antallet af registrerede ynglepar afhænger dog naturligt nok af fra hvilke og hvor mange ynglelokaliteter, det lykkes at tilvejebringe data i forhold til, hvor arten reelt yngede det pågældende år. I perioden siden 2009 blev arten registreret ynglende på mellem 40 (2013) og 79 (2012) lokaliteter, medens antallet

Gråmåge, 2K, Fanø 9. juni 2019. Foto: Bjørn Frikke

Dværgterne, Øster Hurup, 11. juli 2019. Foto: Finn Carlsen

af registrerede ynglelokaliteter i 2019 lå på 59. Resultatet i 2019 bekræfter vores vurdering af, at den danske ynglebestand af dværgterne er på over 500 ynglepar, og at bestanden på landsplan – trods regionale udsving – er stabil eller måske endda i svag fremgang.

Vadehavet var fortsat artens vigtigste yngleområde med 90 registrerede par på Rømø (SJ), 41 par på Fanø med omliggende sande (SVJ) og 16 par på fastlandskysten (SVJ). De i alt 147 registrerede ynglepar i Vadehavet lå på niveau med de senere år (148 par i 2017, 150-154 par i 2018), og dermed fortsat langt under niveauet i perioden 1996-1999, hvor der i gennemsnit blev registreret 234 par årligt. Der er siden 2016 konstateret en "udvandring" af ynglefugle fra de traditionelle kolonier langs den jyske vestkyst (VJ) til Vadehavet, og desuden er en tilvandring af unger fra især tyske kolonier sandsynligvis med til at holde bestanden i den danske del af Vadehavet oppe. Vi har imidlertid ikke megen viden om, hvorvidt dværgterner fra Danmark også udvandrer til Tyskland.

Ynglefuglene på Fanø fravalgte desværre også i 2019 den store højvands- og rævesikre indhegning med strømførende flethegn, der var etableret på strandengen (Grønningen) på Fanø nordkyst. Her havde arten ellers opnået en usædvanlig god ynglesucces i 2017 (se Fugleåret 2017). I stedet etablerede ynglefuglene sig igen på de lave, ubeskyttede sande Søren Jessens Sand og Langejord, beliggende på hhv. nordlige og sydlige Fanø, hvor samtlige reder blev bortskyllet under stormhøjvandet 8/6, netop som æggene var begyndt at klække. Ved aflæsning af farveringe blev hovedparten af fuglene fra Fanø herefter konstateret at være flyttet til Juvre Sand på Rømø (SJ), medens en anden del af fuglene fra Søren Jessens Sand valgte at lægge om på et fyldareal i Esbjerg havn (VSJ).

Årets store positive overraskelser var Saltholm (KBH) og Als Odde (NJ), hvor der blev registreret hhv. 73 par og 34 par. Vadehavet tegnede sig som sædvanligt for en

række store kolonier: Juvre Sand/Rømø (SJ) 34 par (her steg bestanden til ca. 60 par efter oversvømmelsen på Fanø), Langejord/Fanø (SVJ) 29 par, Sønderstrand/ Rømø (SJ) 27 par samt ca. 15 par på hver af lokaliteterne Lakolk/Rømø (SJ), Vesterstrand/Rømø (SJ) og Søren Jessens Sand/Fanø (SVJ). Derudover var de største registrerede lokaliteter Sækkesand ved Møn (ST) 35 par, Rødsand (ST) 33 par, Sevedø Fed og Glænø Stenrev (VSJ) 32 par, Hou Strand (NJ) 21 par, Bækbygård Strand (VJ) 15 par, Stokken/Læsø (NJ) 14 par, Lejodden (VSJ) 13 par, Musholm (VSJ) 10-12 par, Storeholm (FY) 11 par, Krik Sandø ved Agger Tange (NJ) 10 par og Saltbækvig (VSJ) 8-10 par. Ingen andre dækkede lokaliteter kunne fremvise en yngleforekomst på 10 par eller derover. Dværgterner har aldrig ynglet på Bornholm, og arten blev heller ikke i 2019 registreret ynglende i SØJ og NSJ.

Ynglebestanden i VJ er fortsat meget hårdt presset som følge af både prædation fra ræv, omfattende strandrensning (indebærer ofte at rugezonen på strandene køres op flere gange i løbet af hver sæson), bade-/turistaktiviteter inklusiv færdsel med løse hunde og øvrige menneskelige aktiviteter. Disse negative påvirkninger vurderes at være forklaringen på den dokumenterede udvandring af ynglefugle herfra til Vadehavsområdet. Også i den øvrige del af landet måtte arten som sædvanligt slås med prædation fra især ræv og måger, menneskelige aktiviteter i koloniområderne og kreaturers nedtrampning af æg og unger på strandengslokaliteterne. Særligt slemt gik det ud over bestanden på 32 par i Basnæs Nor vildtreservat (VSJ), som blev totalt præderet af stormmåge to gange. Samtlige æg i den oprindelige koloni på Sevedø Fed blev præderet, hvorefter fuglene valgte at lægge om i tilslutning til en stor havternekoloni længere ude på Glænø Stenrev. Her nåede et stort antal æg af begge arter at klække, inden stormmågerne slog til igen og udryddede al yngel i den blandede ternekoloni. De 32 par fik således ikke en

Dværgterne, Søren Jessens Sand, Fanø 7. juni 2019. Foto: Ulf M. Berthelsen

eneste unge på vingerne. Efter mange år med en meget lille ynglebestand på Fyn ser bestanden her nu omsider ud til at have konsolideret sig igen.

Med kun to yngleforsøg i 2019 ser forekomsten ved Tissø (VSJ), Danmarks eneste permanente og traditionelt største indlandsforekomst, ud til at hænge i en tynd tråd, efter at en eksplosiv vækst i hættemågebestanden har presset arten væk fra de kunstigt etablerede yngleøer

ved søens sydbred (se Fugleåret 2013-2016). Til gengæld kunne en anden sjællandsk indlandslokalitet, Tystrup Sø, igen i 2019 fremvise fire par, som tilsammen fik 7-9 unger på vingerne.

Yderdatoerne for observationer i DOFbasen var 7/4 1 ad. Flasken (VSJ) til 30/9 1 1k Vestkeldsand/Fanø (SVJ), hvilket både var lidt tidligere og lidt senere end normalt.

(Ulf M. Berthelsen / Thomas Bregnballe)

Regional fordeling af dværgterne ynglepar 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Ynglepar	89	26-27	57	2	0	90	20	77-83	78	0	90-92	0	529-538

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

Årstotal	Hyppeghed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1970	1983	1984	
1	NA	(113)	44	35	7	10	10	ca. 400	76	60	(1392)
0	+ 500	NA	(9-11)	(11)	2	1	1	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1971-77. Den danske ynglebestand angives i 1970 til 200 par.

Året bød på kun to observationer af arten, og sandsynligvis af den samme fugl. Det giver det laveste antal de sidste ti år, hvor årsgennemsnittet ellers har ligget på ca.

10. Dermed fortsætter arten sin tilbagegang i Danmark, hvor den sidst er konstateret ynglende med succes i 2014. Årets observationer var: 7/6 og 8/6 1 Filsø (SVJ).

(Knud-Erik Andersen)

Rovterne *Hydroprogne caspia*

Rovternebestanden sætter med 27-32 par igen rekord. De mange fouragerende fugle fra yngleområderne gør det vanskeligt at fastlægge et præcist antal, og årets sum må betegnes som et groft skøn. Der er registrerin-

ger fra alle regioner, men langt de fleste er fra Sjælland, Lolland-Falster og det Sydfynske Øhav.

Data om ynglestederne fra DOFbasen er suppleret med data fra Miljøstyrelsens overvågning, og der er

derfor tal fra alle de kendte ynglelokaliteter. Alle nævnes her, med antal par; Langholmshoved (F) 1, Suderø (ST) 1, Vigsø (ST) 1, Sækkessand (ST) 3, Degneholm (ST) 1, Rågø Sand (ST) 0-1 og Saltholm (KBH) 20-24. Tallet fra Saltholm er igen ny rekord.

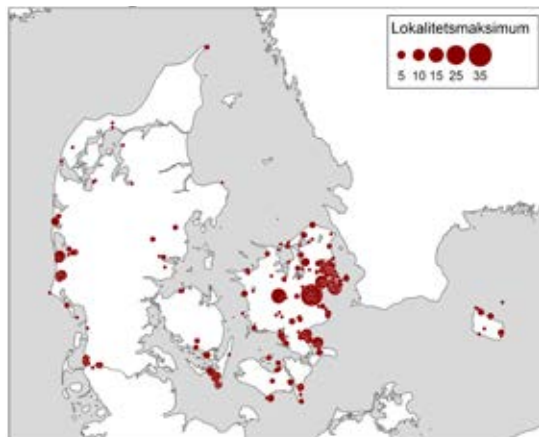
På DOFbasen foreligger der indtastninger med adfærden YF fra en række lokaliteter udover ovennævnte, men der er i alle tilfælde tale om voksne fugle med flyvende unger på slæb, og brugen af YF koden på den pågældende lokalitet er derfor fejlagtig.

Der var normal tidlig ankomst i foråret, med 3/4 og 4/4 1 Gentofte Sø (KBH) og 7/4 1 Staunings Ø (KBH). Ankomstdatoen 3/4 er en tangering af den hidtil tidligste ankomstdato, men samtidig er rovterne ankommet 3/4 mindst fem af årene siden 1990.

De største antal af rastende fugle er fra Køge Bugt området, hvor det formentlig var ynglefuglene fra Saltholm med deres unger, som opholdt sig i området. Saltholm-kolonien fugle fører dermed et farligt liv, idet passagen hen over Københavns Lufthans område har betydet at flere rovterner er blevet skudt på lufthavnens område, som led i bestræbelserne på at forebygge birdstrikes.

De største observationer fra foråret blev 23-24/4 12 Vallensbæk-Ishøj Strand (KBH).

I sommeren begynder fuglene at dukke op med unger på slæb i løbet af den første uge af juli, og de

Lokaliteter med rovterne 2019.

største tal blev fra august; 11/8 26 og 21/8 31 Ølsemagle Revle (KBH). Sidstnævnte er pt. det næsthøjeste tal fra DK. Rekordene er fra 2018 (37) og er fra Saltholm. Fra Vestdanmark er største antal 4/8 8 Tipperne (VJ) og 25/8 8 Filsø (SVJ).

De sidste blev 27/9 1 Gentofte Sø og samme dag 2 Utterslev Mose (KBH).

(Peter Lange)

Regional fordeling af rovterne 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	11	60	30	7	4	30**	40**	45	200*	40	110**	15	592**

* daglige observationer igennem det meste af sensommeren af op til 30 fugle i Køge Bugt området

** daglige observationer af rastende fugle på nærliggende lokaliteter, summen er et skøn

Rovterne, Ishøj Strand, 17. april 2019. Foto: Helge Sørensen

Hvidvinget terne *Chlidonias leucopterus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2014	1997	2005	
2019	3	2	2	196	52	452	452	3776	1926	286	6747

Året gav et lavt antal individer af arten i forhold til gennemsnittet for de sidste 10 år. Der blev kun set beskedne 15 fugle, når oplagte gengangere sorteres fra. Det er lidt under halvdelen af, hvad der blev set i 2018. Fundene var fordelt ud over det meste af landet, dog ingen på Fyn. Alle fund nævnes her.

Foråret bød på det hidtil tidligste fund i DOFbasen med 25/4 1 sdr. Sydvestpynten, Amager (KBH).

Forårets fugle var i øvrigt; 15/5 2 Gl. Hviding Engsø (SVJ). 18/5 4 syd for Tempelkrogen (VSJ), 20/5 3 Årslev Engsø (ØJ) og samme dag 1 Ulvedybet (NJ) og 1 Gundsømagle Sø (KBH). Sidste forårsobservation var 21/5 1 Nørrestrand (SØJ). Efteråret bød kun på to observationer: 18/8 1 Gedser Odde (ST) og 1 1K Ballum Forland (SVJ).

(Knud-Erik Andersen)

Regional fordeling af hvidvinget terne 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	1	0	3	3	1	0	0	4	2	0	1	0	15

Sortterne *Chlidonias niger*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2016	2013	2011	
4541	NA	NA	(1048)	731	(4060)	4771	4771	5967	4908	4532	(68.118)

Kommentar: Sortterne først medtaget i Årsrapporten fra 1980, men mangler fra 1998 og 2000-2007. Årstotaler skal tages med stort forbehold. Fra 1980-89 opgøres kun yngle-fugloptællinger i 1983 og 1988-89.

Sortterneunger på redeplatform, Hasberg Sø, Tøndermarsken, 23. juli 2019. Foto: John Frikke

Der var 715 observationer af 4541 fugle. Materialet er renset for gengangere på enkelt dage.

Første fugl sås 20/4 1 Magisterkog, mens den sidste var 15-16/10 1 Ulvedybet, begge datoer var indenfor det normale.

Forårstrækket gik ikke ubemærket hen over Fyn, Lolland og Falster. Fra Fyn er der følgende store observationer, 10/5 25 Arreskov Sø, 25/5 65 Tryggelev Nor/Salme Nor, 24/5 66, 25/6 33 og 26/5 26 Nørreballe Nor. Fundet fra 25/5 var i øvrigt årets største rasteforekomst. På Lolland-Falster blev trækket specielt registreret ved Hyllekrog med 2/5 – 7/6 1215, bedste dage var 23/5 183, 24/5 156 og 26/5 430. Der var ny sæsonrekord, den gamle var fra 2016 med 561 fugle. Der var også ny dagsrekord med 430 fugle.

Ynglelokaliteterne er besøgt som en del af NOVANA-overvågningen. Fra Vejlerne (NJ), meldes der om 24 ynglepar fra Kogleaks, men ingen unger kom på vingerne. Den største observation fra Vejlerne var 1/6 38.

Husby Sø (VJ) havde 1-2 par, Vest Stadil Fjord (VJ) 2-3 par, Rudbøl Sø (SJ) 26 par og Hasberg Sø (SJ) 13 par. Der er ingen oplysninger om ynglesucces fra de fire sidstnævnte områder.

Sortterne, Tøndermarsken, 23. juli 2019. Foto: John Frikke

Efterårstrækket var betydeligt mindre end forårstrækket og startede som vanligt i slutningen af juli.

Bedste lokalitet var 7/8 – 99 217 Gedser (ST), bedste dag var 30/8 124. Blåvand (SVJ) havde 28/7 – 23/9 27, bedste dag var 11/8 6. Herudover skal nævnes 30/8 98 Feddet (ST). Der var ingen rasteforekomster af betydning.

Årets sidste var meget sene, idet der i perioden 21/10 til 29/11 ses op til 2 1k i Nørresø ved Tønder (SJ).

(René Christensen)

Regional fordeling af sortterne 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	894	177	131	53	11	1820	94	207	123	34	979	18	4541

Splitterne *Thalasseus sandvicensis* (yngleforekomst)

I 2019 blev den danske ynglebestand af splitterne opgjort til 3561 par, dvs. 268 færre par end året før. Det er det laveste antal ynglepar, der er registreret i Danmark siden 1992. I årene omkring 2008 (den periode inden for de

seneste 30 år, hvor vi havde flest ynglende splitternes) var bestanden næsten dobbelt så stor. Da havde vi en stor koloni på Langli (SVJ), men mange af de fugle flyttede tilsyneladende fra den danske til den tyske del

Splitterne, Hirsholmene, 20. april 2019. Foto: Helge Sørensen

Splitterner, Hirsholmene, 13. maj 2019. Foto: John Frikke

af Vadehavet, og siden har der ikke været rigtig store kolonier i Vestjylland. I de senere år er antallet i det nordlige Kattegat halveret, mens antallet i det sydlige Kattegat og Storebælt har svinget mellem 1200 og 1800 par.

Ynglebestanden af splitterne blev i 2019 optalt som en del af NOVANA-overvågningen, og dækningen var derfor god. Arten optrådte som sikker ynglefugl på seks forskellige lokaliteter, som alle tidligere har haft arten ynglende. Som vanligt var Hirsholmene (NJ) størst, men kun med 1150 par, hvilket var det laveste antal siden 2008. På Sprogø (VSJ) var der 738 par, hvilket var en tilbagegang i forhold til de tre forudgående år. Hjarnø (SØJ) gik frem til 852 par, Siø (F) gik frem til 287 par, hvorimod Holmesø ved Brøndby Strand (KBH) gik tilbage til 170-180 par. De øvrige

kolonier udgøres af Harbøre Tange (VJ) (243 par) og Ørum Sø (NJ) (116 par).

Fænologisk bemærkes vinterfund både i januar og december, men herudover var forekomsten tidsmæssigt inden for normalen. Vinterfundet i januar var 3/1-3/2 1 2k Klintholm Havn (ST), men forårsankomst fandt sted fra 8/3 1 Holmesø, med daglige fund fra 10/3. I efteråret var der regelmæssige observationer frem til 30/10, en efternøler 15/11 Hovvig (VSJ) og et vinterfund 15-25/12 1 1k Gjerrild Nordstrand (ØJ). De største optællinger af rastende flokke uden for ynglelokaliteterne var alle fra Vadehavet, med max. 2/8 2600 Søren Jessens Sand (SVJ).

(Thomas Bregnballe/Jens Gregersen/Jacob Sterup/
Kjeld T. Pedersen/Peter Lange)

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2019	2018	2016	
5880	NA	(894)	(1585)	(1902)	(2881)	4919	4919	5880	5403	4702	(98.699)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1975, 1988-89, 1991, 2001-03.

Der blev indrapporteret 5904 observationer af 11.366 fiskeørne.

Når de åbenlyse gengangere blev trukket fra, nåede vi en årstotal for året 2019 på **5880 fiskeørne**.

Et rekordår med det højeste antal nogensinde. Det næstbedste var 2018 år med 5403 fugle.

Forårstrækket blev på 2970 fugle mod sidste års 2542, mens efterårstrækket var fint med 2910 mod sidste års 2861 fugle. Der blev som sædvanlig set flest fugle om foråret i Nordjylland og Nordsjælland, mens efterårstrækket var størst i områderne KBH, NSJ og ST.

De første fiskeørne blev set 22/3 1 Sundby på Lolland (ST) efterfulgt af 23/3 1 Sondrup (ØJ), 23/3 1 Koklaperne, Kalvebod Fælled (KBH), 24/3 1 Uldum Kær (ØJ) og 24/3 1 Skallestranden (NSJ).

Herefter var der daglige observationer helt frem til den 29/10.

De bedste træk dage på Sjælland i foråret var 7/4 29 Hellebæk (NSJ) og 3/4 22 Korshage (VSJ) og 5/4 19 Gilbjerg Hoved (NSJ).

Ved Skagen dukkede den første op 1/4. Hovedtrækket faldt i april i modsætning til de forrige år med 17/4 som bedste træk dag med 62 og 25/4 med 51. I alt noteredes 687 ved Skagen, hvilket var det højeste antal nogensinde og markant flere end den hidtidige rekord fra 1998 på 539 fugle.

Træktotaler for de enkelte træksteder fremgår af rovfugletabellen.

Der blev i år registreret seks reder af fiskeørn. To i Gribskov i Nordsjælland og fire i Jylland med én i Klosterheden, én i Midtjylland, én i Estvadgård Plantage og én i Nationalpark Thy. Der kom 10 unger på vingerne

fra fem reder. En nyopdaget rede i Nationalpark Thy fik to unger på vingerne. Se beskrivelse i Nordjyllands Fugle 2019. Fra rederne i Midtjylland og den gamle rede i Gribskov kom der begge steder tre unger på vingerne, mens der fra den gamle rede i Klosterheden og redens i Estvadgård kun kom en unge på vingerne.

Se udførlig beskrivelse i beretningen fra *Projekt Ørn* her i Fugleåret.

Efterårstrækket begyndte allerede i juli med 9/7 1 Højrup, Stevns (KBH), 16/7 1 Ølsemagle Revle (KBH) og 17/7 1 Saksfjed Inddæmning (ST) og fra begyndelsen af august dagligt træk.

Fra 26/8 kom der rigtigt gang i trækket med 19 Skansebakken (NSJ) og 24/8 17 Stevns Klint (KBH). Det gode træk fortsatte til midt i september. De bedste træk dage var 7/9 52 Stevns Klint (KBH), 8/9 38 Hyllekrog (ST) samt 8/9 29 Skansebakken (NSJ).

De sidste blev set 5/11 1 Lydum (SVJ), 6/11 1 Sønderho Strand (SVJ) og en meget sen 26/11 Havet nord for Hyllekrog (ST). De bliver set senere og senere.

(Leif Novrup)

Regional fordeling af fiskeørn 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	960	100	38	347	68	86	93	302	158	684	111	23	2970
2. halvår	222	123	75	228	133	74	280	190	545	621	382	37	2910
Samlet	1182	223	113	575	201	160	373	492	703	1305	493	60	5880

Lille skrigeørn *Clanga pomarina*

Årstotal	Hyppeghed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2017	1992	2018	
2019	9	2	3	5	4	11	11	16	13	12	211
4											

Med observationer af 3-4 fugle var 2019 et af de mere anonyme år. De sidste 10 års gennemsnit er på 7 fugle. Usædvanligt med et år uden fugle ved Skagen (NJ). Alle observationer nævnes:

11/5 1 SØ Hårbølle (ST)

23/5 1 SØ Gjerrild Nordstrand (ØJ)

22/6 1 subad./ad. S Magleby Nor (F)

23/6 1 S Tontoft Nakke (SJ)

Der kan argumenteres for at de sidste to, rent tidsmæssigt, kan dreje sig om samme fugl. En aldersangivelse ville have hjulpet.

(René Christensen)

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

Som i 2018 var der fem par af kongeørn. De fik i alt tre unger og befinder sig fortsat alle i Nordjylland. Læs mere om dette i beretningen fra Projekt Ørn.

Ud over ynglefuglene var forekomsten væsentligt større end de senere år – både i Nordjylland men også i andre landsdele. Mange 2K fugle i andet halvår tilskrives givet et stort år for de ynglende kongeørne i den nordlige halvdel af Sverige (Kungsörnen 2019/www.eagle72.se).

I Nordjylland blev der i første halvår udover de ti fugle i yngleparrene set en lang række ørne og det er ikke muligt at angive, hvor mange forskellige det har drejet sig om. Ved Skagen ses tre 2K fugle og uden for yngleområderne foreligger i perioden 5/3 til 22/6 mindst ti observationer, hvor af hele fem fra Thy/Han Herred,

således 5/3 Thorup og Klim Fjordholme, 19/3 Ølands Vejle, 6/4 Ulvedybet og Rødhus, 25/4 Tranum Klitplantage og 22/6 Hjordemål Klit – alle formodede 2K-fugle.

Fra andre regioner foreligger følgende række af fund, hvor det er meget vanskeligt at angive det reelle antal forskellige fugle. Fra KBH findes en række observationer fra området Skullerup/Røgerup Skov i perioden 6/1 til 10/3 af en 2K fugl, som meget vel kan være den samme i alle tilfælde. I NSJ blev en 2K set ved Hundested 11/3. I VSJ foreligger mange observationer af en 2K fugl i perioden 5/1 til 4/3 fra området omkring Skelskør/Basnæs/Borreby. Dette kan være en anden fugl end en kongeørn set i Tystrup-området 1/1 til 16/2 (delvist ST). Endelig blev en 2K set 11/3 ved Sidinge Fjord og på

Rørvig-halvøen. Fra ST opholdt der sig i perioden 22/2 til 11/3 en 3K i området omkring Holmegårds Mose. På Bornholm blev der 26/3 set en imm. fugl 26/3, og formodede 2K-fugle blev set 23/2 ved Wedellsborg (F) og 13/2 ved Kongens Mose (SJ). Endelig foreligger fra ØJ på NØ-Djursland en lang række observationer samlet som følger, 14-18/3 2K Gjerrild/Mejlgaard, 11-21/4 3K Gjerrild og Fornæs samt 13/5 og 23/5 2K Gjerrild. Endelig blev Kongeørn set på Anholt 8/4 og 13/5 samt 23/5 – nok to forskellige fugle.

Som sagt blev der i andet halvår iagttaget flere end normalt, men dog færre stationære fugle. De sidste oktober-dage flyver flere over sundet fra Sverige, og der er en del spredte iagttagelser efterfølgende. I det de skånske Kongeørne i 2019 kun fik to unger, er det givet, at midt/nordsvenske ørne er involveret. Alle forekomster nævnes regionsvist. Fra KBH 7/10 1 og 28/10 2 (alle 1K) Stevns og i perioden 30/10 til 3/11 2K? Røgerup/Skullerupholm. Fra NSJ ses 1K-fugle 29/10 Kikhavn og

Holløse Bredning, 30/10 Gilbjerg og 30/11 Solbjerg Enge ved Grib Skov. Fra VSJ foreligger en del spredte observationer, som kan dreje sig om op til fire fugle – 14/10 1K Gyrstinge, 30/10 imm. Røsnæs, 17/11 1K Løvenborg/Lille Åmose, 19-27/12 1K Sandlyng Skov/Store Åmose/Knapsholm og 29/12 Strids Mølle. I ST ses 28/10 to 1K-fugle ved Vemmetofte, som givet er Stevns-fuglene fra samme dag. Fra SJ ses 29/10 1K ved Sønderborg og fra ØJ en subad. ved Kæret, Anholt 8/9 samt en formodet 1K fra Fuglsø Mose. Endelig ses udover ynglefuglene følgende i Nordjylland, 3/7 2K Flejsborg, 10/7 imm. Tranum Klitplantage, 23/7 nok adult Klarup, 30/7 imm. Børglumkloster, 24/8 imm. Dronninglund Enge, 20/9 imm. Nors Sø, 13/10 juv./imm. Agger Tange, 4/12 1K Bolle Enge og 9/12 2K Melholt Plantage.

Skemaet viser ikke nødvendigvis det reelle antal fugle, i det enkeltfugle i flere tilfælde ses i flere forskellige regioner. Desuden kan der være gengangere indenfor samme region.

(Hans Christophersen)

Regional fordeling af kongeørn 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	25	0	0	6	0	1	1	4	1	1	1	1	41
2. halvår	24	0	0	2	0	1	0	4	4	3	2	0	40
Samlet	49	0	0	8	0	2	1	8	5	4	3	1	81

Blå kærhøg *Circus cyaneus* (yngle- og sommerfund)

Igen i år er der ingen sikre eller sandsynlige ynglefund af blå kærhøg. Der ses enkelte fugle i juni og juli, men ingen der udviser yngleadfærd. Man skal helt tilbage til 2002 for at finde et sikkert ynglefund! Det kræver dygtighed og erfaring af aldersbestemme blå kærhøg, men det ville være interessant at få sat præcis alder på flere af de fugle som ses juni og juli måned. Måske er der mange 2K fugle iblandt. I Slesvig-Holsten har der ynglet seks par, som tilskrives et stort museår i området.

I "Nordjyllands Fugle 2019" skrives følgende om trækket "En høj årssum, som både skyldes et stort forårstræk, men også mange fugle i andet halvår, sikkert som udtryk for en god ynglesæson på ynglepladserne nordpå". Blå kærhøg overnatter gerne kollektivt. Fænomenet burde kunne observeres over hele landet. På følgende lokaliteter er der observeret mere end 10 natterastende fugle (max-antal): Selbjerg Vejle (NJ) 16, Lille Vildmose (NJ) 12, Borris Hede (VJ) 49, Kongens Mose (SJ) 35 og Magisterkøgen (SJ) 21.

(Jesper Leegaard)

Steppehøg *Circus macrourus*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Arstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2016	2019	2017	
221	16	< 1	3	4	24	186	186	356	221	204	2006

Endnu et fremragende år for denne art. Efter et par år med en svagt vigende tendens placerede årets forekomst med 221 fugle sig som næstbedste år nogensinde, kun overgået af rekordåret 2016 med hele 356. Antallet i 2017 og 2018 lå på henholdsvis 204 og 175 fugle.

I modsætning til de seneste par år var forekomsten størst i andet halvår med 121 fugle mod 77 året før, dette blev bl.a. markeret med nyt rekordantal indtrækkende fugle på Stevns og med ny dansk dagsrekord herfra og det tredje højeste antal 1K-fugle registreret på trækket. Forekomsten i første halvår var 100 fugle mod 98 året før.

Forårstrækket var domineret af flest 2K-fugle, og trækket kulminerede tidligt med hidtil højeste april-total på 77 fugle.

Skagen (NJ) blev som altid bedste trækkalitet med i alt 45 fugle i perioden 8/4-6/6, bedste dage faldt allerede medio april med 5 fugle både 18/4 og 29/4. Næstbedste forårskaliteter var begge i Nordsjælland, hvor man i Hellebæk (NSJ) og Kikhavn (NSJ) noterede fire fugle.

Adulte fugle var som vanligt årets første på trækket med mange adulte hanner i blandt, startende 7/4 1 ad. han R Porsemosen (KBH), efterfulgt af 8/4 1 ad. han NØ, årets

første fra Skagen (NJ), hvorfra der dagen efter 9/4 blev noteret de næste to adulte hanner trækkende Ø, sammen med to observationer fra Sjælland med 9/4 1 ad. han NØ Korshage (VSJ) samt 1 han 3K+ NØ Gribskov (NSJ). Sidste fugle på forårstrækket var et par sene fund fra primo juni med 1/6 1 hun 2K R Fakkebjerg (F), 4/6 1 hun 2K+ R Melby Overdrev (NSJ) samt sidste 6/6 1 ad. han NØ Skagen (NJ).

Aldersfordelingen i første halvår var 40 adult/3K, 53 2K/2K+ og hertil 7 uspecificerede.

To usædvanlige sommerfund blev gjort i Sønderjylland med 15/7-23/8 1 ad. han R Ballum Enge (SJ). Denne blev også observeret på enkelte nabolokaliteter i perioden. Herefter et spændende og rekord-tidligt fund af en ungfugl 30/7 1 1K R Torup Made, Midtals (SJ).

Efterårstrækket blev som året før domineret af mange 1K-fugle, men de to første efterårsfugle var 2K-fugle med 15/8 1 2K SØ Sneum Digesø (SVJ) og den første fra Stevns 20/8 1 2K SV Bøgeskov Havn efterfulgt af den første 1K-fugl 23/8 1 1K R Gedser Odde (ST).

Ny eftersårsrekord blev der sat på Stevns (KBH), som atter blev årets bedste efterårslokalitet med i alt 28 indtrækkende fugle i perioden 20/8-15/10, hvilket overgik det hidtil bedste år 2011, hvor der blev optalt 26 indtrækkende. Det fine efterår på Stevns kulminerede med en hidtil uset god dag 7/9, hvor der blev sat ny dansk dagsrekord med 13 indtrækkende fugle (6 1K, 3 2K, 4 3K/ad.). Seneste dagsrekord var 8/5-2016 med 10 trækkende Skagen (NJ). Nævnes bør, at Stevns også havde et godt

Aldersfordeling af steppehøg 2019:

	1. halvår	2. halvår	Samlet
Adulte/3K/3K+	40	24	64
2K/2K+	53	15	68
1K	-	70	70
Usp.	7	12	19
I alt	100	121	221

år i 2018 med 20 indtrækkende fugle, hvilket var hidtil næstbedste herfra. Det bør sammenholdes med, at man på Falsterbo i Sverige også havde det næstbedste år med 40 fugle, kun overgået af 2016 med 45 fugle.

Næstbedste danske efterårslokalitet var Skansebakken (NSJ) med seks trækkende i perioden 25/8-19/9.

Årets sidste blev 24/10 1 han 3K+ SØ Keldsnor (F) og 23-25/10 1 1K R Vest Stadil Fjord (VJ).

Aldersfordeling i andet halvår var 70 1K, 15 2K, 24 3K/ad. samt 12 uspecificerede. Som nævnt er det positivt at bemærke et stort antal 1K-fugle i sammenligning med 56 1K i 2018 og 12 i 2017. Bedste efterårstotal for ungfugle registreredes i rekordåret 2016 med 109 1K-fugle.

Årstotalen fra andet halvår på 121 fugle var den tredje højeste efterårstotal efter 167 fugle i 2016 samt 146 i 2015.

Månedsfordelingen blev april 77, maj 20, juni 3, juli 2, august 14, september 93 og oktober 12.

(Peter Staarup Christensen)

Regional fordeling af steppehøg 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	55	1	1	5	1	1	5	8	5	15	1	2	100
2. halvår	2	3	11	6	1	8	9	16	36	14	14	1	121

Steppehøg, Ballum, 2. august 2019. Foto: Helge Sørensen

Hedehøg, Ballum, 16. juni 2019.
Foto: Johnny Madsen

Hedehøg *Circus pygargus*

I 2019 ynglede 25-26 par som fik 57 unger på vingerne. Ynglebestanden er stabil og ungeproduktionen var høj, men geografisk centrerer hedehøgene sig mere og mere i Ballum-området (SJ). Læs mere herom i beretningen fra "Projekt hedehøg" her i Fugleåret.

Uden for yngleområdet i det sydvestlige Jylland er hedehøgen blevet mere og mere fåtallig. Fra "Nordjyllands Fugle 2019" lyder det "Et år helt i bund". Dette

afspejler sig også i resten af landet, hvor der er set færre hedehøge end i de foregående år. Tabellen taler sit tydelige sprog, så trods udsving er tendensen nedadgående. Forårets første dukkede op ved Ballum Sluse (SJ) 16/4, hvilket er inden for normal ankomsttid. Til gengæld er der to meget sene observationer fra efteråret. Begge var 1K fugle set henholdsvis 3/10 Arreskov Sø (F) og 9/10 Porsmose ved Holmegårds Mose (ST).

(Jesper Leegaard)

Regional fordeling af hedehøg 2013-2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	12	7	Y	0	1	Y	6	6	8	2	7	2	49*
2018	22	5	Y	2	1	Y	2	3	4	2	8	4	53*
2017	24	10	Y	2	3	Y	8	3	7	7	20	3	87*
2016	62	36	Y	6	4	Y	4	15	10	12	20	0	169*
2015	23	9	Y	3	0	Y	13	1	13	2	22	8	94*
2014	Regional fordeling forelægger ikke												
2013	21	17	Y	2	6	Y	9	6	7	6	15	2	91*

Y=yngleområde antal ikke opgjort. *= total excl. fund i yngleområderne

Havørn, Lille Vildmose, 13. juli 2019. Foto: Finn Carlsen

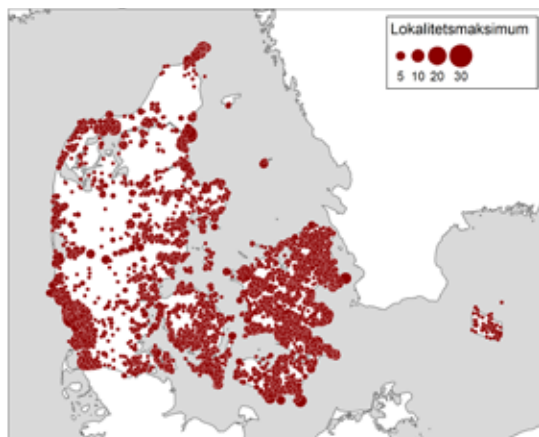
Havørn *Haliaeetus albicilla*

Havørnen fortsætter sin fremgang, og bestanden rundede i 2019 de 100 par med reder, mere præcist blev der af Projekt Ørn registreret 103 ynglepar og ca. 80 af parrene fik unger på vingerne. Læs mere om de ynglende havørne i beretningen fra Projekt Ørn her i Fugleåret samt projektets årsrapport, der kan findes på www.dof.dk – søg på "Projekt Ørn 2019".

Havørnen har feltornitologernes bevågenhed, hvilket også viser sig i det meget høje antal af indrapporteringer på DOFbasen, hvor havørn med lidt over 20.000 observationer er den 16. mest indrapporterede art i 2019! Den er set over det meste af landet, men selvfølgelig med en forkærlighed for vådområder og kystegne. Kun de mest intensivt dyrkede områder i Vendsyssel, Vesthimmerland og Vestjylland går fri! (se kort).

Det store materiale i DOFbasen bearbejdes ikke her i Årsrapporten, men enkelte bemærkelsesværdige fund skal dog nævnes;

Efterår og vinter samles flokke af ørne visse steder i landet. I år bemærkes Fanø (SVJ), hvor der i perioden oktober til december blev set over 20 ved flere lejligheder med flest 7/10 23 Galgerev samt 30/12 27 og 31/12 26 overflyvende Albue Fuglekøje. Uden for Fanø var største ansamlinger 22/4 17 Broksø Enge (ST), og 28/2 16 på sandrevlen Korsholm udfor munden af Limfjorden (NJ) – den hidtil største forekomst i Jylland udenfor Vadehavs-området. Ved Saltvandssøen og Margrethekog (SJ) er der på mange datoer talt op til 16

Lokaliteter med havørn 2019.

havørne, oftest i forbindelse med bevægelser til og fra overnatning.

Den voksende bestand af havørne bemærkes også ved træklokaliteterne. Fra foråret havde Skagen (NJ) i alt 81, hvilket er næsthøjeste total herfra (største er 135 i 2018). Fra efteråret var det Stevns (KBH), der fik topnoteringen med i alt 50, og bedste dag blev 3/10 10.

Der henvises til beretningerne fra fuglestationerne samt rovfugletrækket for yderligere læsning.

(Peter Lange)

Rød Glente *Milvus milvus*

Som det er ved at være tradition for, blev de europæiske glenter talt den første weekend i januar.

Den danske tælling skuffede, da der kun blev talt 234 fugle mod 371 i 2018. Flest glenter blev set øst for Tissø (VSJ), hvor der blev talt 59. Hvad tilbagegangen skyldes vides ikke med bestemthed, men måske har det været en kombination af at flere glenter har valgt at trække sydpå, og at vi ikke har kunne finde overnatningspladserne. Glenterne flytter gerne rundt på pladserne.

Vi har endnu ikke fået det samlede europæiske tal for 2019, men tællingen i 2018 gav et samlet antal på 56.338-56.394 røde glenter.

Det vurderes at den samlede europæiske bestand er på ca. 35.000 par. Bestanden i Syd og Centraleuropa ser ud til at have stabiliseret sig eller være i svag fremgang. Desuden er der kraftig fremgang i f.eks. England, Sverige og Schweiz. De tre nævnte lande står nu for henholdsvis 16, 11 og 9 % af verdensbestanden. På denne baggrund har BirdLife International nu valgt at ændre artens status i Rødlisten fra NT (Near Threatened) til LC (Least Concern).

I Danmark ser vi ligeledes en positiv udvikling i ynglebestanden. I 2019 er der indrapporteret 131 sikre/sandsynlige ynglepar mod 105 i 2018. Som tidligere år skiller tre områder sig ud, nemlig NJ, SØJ og F, med henholdsvis 44, 26 og 21 ynglepar. Det er dog ikke nødvendigvis de områder, der har flest ynglepar, men til gengæld er der her meget aktive rovfuglefolk, som holder et vågent øje med glenterne. Som nævnt i rapporten fra 2018, så bliver der indrapporteret alt for få ynglepar i forhold til det reelle antal. Vi hælder derfor til at bruge de aktive områder i landet som censusområder, som vi kan bruge til et estimat for den samlede bestand. Og hvis vi gør det, ser vi en klart stigende bestand. Der er næppe nogen tvivl om at bestanden har rundet 200 par, men ret meget mere nøjagtigt kan vi ikke sige det pt. Det ville dog være rart, hvis folk i Østjylland og hele området øst for Storebælt vil indrapportere flere ynglepar.

Yngletallene som ses i tabellen bygger på indtastninger i DOFbasen, samt oplysninger fra Jan Tøttrup Nielsen (NJ), Kolding Rovfuglegruppe (SØJ), samt andre personlige meddelelser.

(Per Rasmussen)

Regional fordeling af rød glente 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
vinter	15	0	0	42	4	0	26	90	2	2	51	2	234
ynnglepar	44	0	5	8	26	7	21	5	1	7	2	3	131

Sort glente *Milvus migrans*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2019	2018	2017	
547	NA	33	59	69	123	417	417	547	480	480	6603

Årstotalen på 547 indikerede endnu et rekordår. Dette skyldtes blandt andet, at arten blev set i alle årets måneder, noget vi måske skal til at vænne os til? Der var sene og overvintrende fugle flere steder og disse glenter blev fulgt tæt. De overvintrende glenter blev alle observeret i de sydøstlige egne af landet, f.eks. blev der på Fyn registreret sort glente i alle årets måneder på nær februar.

Arten blev set første gang 2/1 1 Vestermarie (B), og herefter blev der set enkelte fugle frem til det egentlige træk begyndte med 17/3 1 Gentofte Sø (KBH). Sidste

nordtrækkende fugl blev 18/6 1 Hovvig, Odsherred (VSJ). Et udtryk for forårstrækkets kulmination blev 26/4 6 og 10/5 5 Skagen (NJ). Efterårstrækkets største trækobservation blev 19/9 8 Højerup, Stevns (KBH). Hovedtrækket fortsatte frem til 23/10 1 Keldsnor (F), inden det blev afsluttet på bemærkelsesværdig vis 2/12 1 2K Gedser Odde (ST). Årets sidste observation blev 30/12 1 Trunderup (F). Der henvises i øvrigt til beretningerne fra fuglestationerne samt rovfugletrækket, her i Fugleåret.

(Tommy Kaae)

Regional fordeling af sort glente 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	98	8	11	32	3	27	76	34	69	58	108	23	547

Slørugle *Tyto alba*

Efter flere milde vintre ser det efterhånden lysere ud for sløruglen, som vurderes at være i fremgang. Desværre er det ikke lykkedes at få data fra Uglegruppen, hvorfor denne korte gennemgang udelukkende er lavet ud fra data i DOFbasen.

I alt blev der registreret slørugler på 87 lokaliteter, hvoraf arten blev indberettet som ynglende på 42 lokaliteter, men det formodes, at der på de fleste af lokaliteterne er tale om lokale ynglefugle.

Der er udelukkende fund fra Jylland og Fyn, men ingen fra hverken Langeland eller Bornholm, der begge havde fund i både 2016 og 2018.

(Mette H. H. Hansen/Peter Lange)

Slørugle, Lille Darum, 31. maj 2019. Foto: Bjørn Frikke

Kirkeugle *Athene noctua*

I gennem en lang årrække er det kun gået tilbage for arten, og uden for Himmerland er der nu kun sporadiske fund. Indtastningerne i DOFbasen giver ikke længere et retvisende billede af artens forekomst, hvorfor oplysninger fra Aarhus Universitet/Peter Sunde indgår i denne bearbejdning.

I 2019 tog Vildtforvaltningsrådet initiativ til en måske sidste indsats for at redde arten fra at uddø. Aarhus Universitet/DCE gennemførte derfor en række undersøgelser af levevilkårene for kirkeuglen i Himmerland og i Slesvig-Holsten. Disse undersøgelser omfattede habitatsammensætning, byttedyrstæthed, areal- og habitatbrug og ungerens spredning. Resultaterne viser, at landskabet i Tyskland er mere heterogent med flere og bredere hegn og med mere græsning end i Himmerland. Udfordringerne for de sidste, danske kirkeugler er derfor ikke overraskende dårlige levevilkår. I 2020 gøres der en indsats primært gennem fodring, for at se om bestanden kan øges med 1-2 par, når fødeudbuddet er rigeligt i form af daggamle kyllinger. Fra 2021 skal en

evt. fortsat indsats for at skabe en levedygtig bestand finansieres, hvis det skal lykkes at bevare kirkeuglen som dansk ynglefugl.

I 2019 registrerede DCE via lokale i Østhimmerland (NJ) fem par (fire blev fodret), og der kom over 16 unger ud at flyve, hvoraf de seks vides døde. I Vesthimmerland (NJ) fandt man et par med to udflyjende unger samt 2-3 enlige fugle. Fremtidsudsigterne for arten i Vesthimmerland er meget dystre, da fuglene normalt kun flytter sig få kilometer fra redestedet.

Fra resten af landet og indtastet i DOFbasen er der kun få fund:

På den gammelkendte lokalitet Føvling (SVJ) blev der 20/6 fundet golde golde æg i redekassen. Trods mange besøg på lokaliteten, blev der kun set én fugl januar-juli, bortset fra to fugle 5/1. Desuden en syngende fugl februar-april øst for Esbjerg (SVJ) og en enlig fugl ved Silkeborg (ØJ), hvor der i 2018 var et succesfuldt par med fem uger.

(Egon Østergaard)

Perleugle *Aegolius funereus*

Arten er ret stabil på Bornholm, men i Jylland er der tegn på, at den flytter noget omkring.

Bornholm: Almindingen et par med tre unger (ringmærket) samt to golde æg i redekasse, Pedersker Plantage et par med fire unger (ringmærket) i redekasse. Højest usædvanligt var det den samme hun der ynglede i begge redekasser. Desuden Povlsker Plantage 11/3 2 syngende.

I Jylland holder den stand i Blåbjerg Klitplantage (SVJ), hvor en blev hørt synge 3/2-11/5, men fra 19/4 var der to syngende fugle. I Gludsted Plantage (ØJ) synes bestanden vigende, men 2-3 fugle blev hørt synge, dog ingen sikre ynglefund.

Der var iagttagelser fra følgende nye lokaliteter: Hoverdal Plantage (VJ), hvor der var et par i redekasse, men yngleresultatet er ukendt, Husby Klitplantage (VJ) 13/5 1 syngende, Ulfborg Plantage (VJ) en syngende 6/4-17/5, men to 16/5 samt Nystrup Plantage (NVJ) 15/4-18/5 1 syngende.

(Egon Østergaard)

Perleugle, Almindingen, 20. maj 2019. Foto: Steen E. Jensen

Mosehornugle *Asio flammeus*

Der var ingen bekræftede ynglefund i 2019. Fra sommermånederne er der observeret enkeltfugle på forskellige lokaliteter, men der var ingen observationer af reder eller unger.

Mosehornugle sås i alle landsdele, typisk ved kysterne eller store søer.

Der var flere lokaliteter med fugle, som var stedfaste over en længere periode. Det største antal var fra

Hjerpsted Skydebane (SVJ), hvor der blev set op til 23 i ca. en uge i november, hvor mange besøgende ornitologer nød synet af de jagende ugler i dagslys. Andre lokaliteter med fund af flere mosehornugler: Lejodde ved Korsør (VSJ) 8 omkring juletid, og Mandø (SVJ) 8 i midten af oktober. Gennem det meste af december blev der set op til 7 Ølsemagle Revle (KBH). Herudover bemærkes 6/2 7 og 25/10 7, begge Ø Bakker (NJ).

(Mette H. H. Hansen/Peter Lange)

Mosehornugle, Gjellerodde, 18. februar 2019. Foto: Allan Kjær Villesen

Stor hornugle, Vrøgum Plantage, 25. juni 2019. Foto: Karin Gustausen

Stor hornugle *Bubo bubo*

Desværre er det ikke lykkedes at få data fra Uglegruppen, hvorfor denne korte gennemgang udelukkende er lavet ud fra data i DOFbasen. I 2019 var der 23 forskellige lokaliteter, hvor der blev registeret ynglende stor hornugle. Men det er sandsynligt, at også langt de fleste

øvrige registreringer var fra yngleterritorier. Uglerne forekom på i alt 81 lokaliteter. Der var som sædvanligt udelukkende fund fra Jylland, hvor den blev registreret i alle rapportområder.

(Mette H. H. Hansen/Peter Lange)

Hærflug, Søndervig, 22. april 2019. Foto: Ole Amstrup

Hærflug *Upupa epops*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2019	1997	1996	
50	NA	(16)	23	27	20	28	28	50	43	41	(1067)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76.

Der blev indrapporteret 50 hærflugle i år 2019 (videst muligt rensat for gengangere). Dette er en ny rekord, der overgår de hidtil talrigeste år, 1997 (43 fugle) samt 1996 og 2003 (41). Årets observationer overgår følgelig også sidste års 31-34 hærflugle. Dette tal hæver gennemsnittet for det seneste årti til 25 fugle.

Der blev observeret flest i første halvår med 40 mod 10 i andet halvår. Herudover kan det nævnes, at alle observationer var af enkelt-individer.

Årets første hærflugl blev indrapporteret på årets første dag 1/1 i Hjørring (NJ). Denne fugl blev efterfulgt af en række vinterfund heriblandt en langtidsstationær fugl i Østjylland ved Søballe/Storring, der blev meldt ud 11/1 i Søballe (ØJ) og sidst set 14/3 Storring (ØJ). En hærflugl blev også set i slutningen af 2018 i området, hvilket formodes at være den samme fugl. Ligeledes sås, hvad der

må formodes at være en enkelt bornholmsk vinterflugl på den sydlige del af Bornholm fra 10/1 1 Saxebro (B) til 10/2 1 Myreby (B). I det vestsjællandske er der formentlig også blevet registreret en vinterobservation, da der i kommentaren til fuglen 19/3 1 Åstofte (B) skrives, at den også er blevet set 5/1. De næste fugle blev set i forårsrykindet i april og maj med første fugl 5/4 1 nær Kolind (ØJ) og sidste forårsfund blev 29/5 1 Sønder Kettrup 1 (NJ). Der blev observeret en enkelt hærflugl i sommermånederne 18/6 1 Stenstrup (Sydfyn) (F).

Efterårets observationer begyndte med 9/9 1 Nejest Plantage, Hirtshals (NJ) efterfulgt af observationer i både september, oktober og november. Årets sidste hærflugle blev observeret 20/11 1 Klastrup n.f. Østerild (NJ) samt 23/11 1 Sletten, Holstebro (VJ). Holstebro-fuglen blev observeret første gang 16/11.

(Morten Swayne Storgaard)

Regional fordeling af hærflugl 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	8	3	1	7	0	3	4	1	7	2	6	8	50

Vendehals ved rede, Gribskov, 9. juli 2019. Foto: Per Ekberg

Vendehals *Jynx torquilla*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1981	1980	2017	
434	NA	(193)	(370)	(143)	169	362	342	533	517	517	(11.187)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-73, 1975-76, 1988 og 1991. Ynglefugleoplysninger er meget mangelfulde og derfor unklare. Max-antal ynglepar er fra 1974: 25-30 par, 1988: 23-29 par og 2003: 7-25 par.

Der blev indberettet 434 vendehalse mod 397 i 2018, 517 i 2017 og 407 i 2016.

Altså et middeltomt år. De første blev observeret til normal tid, nemlig 17/4 2 Sønderho (SVJ), 17/4 1 Skaboeshuse (F) og 19/4 1 Ordrup Næs (VSJ) samt 19/4 1 Stavsholm ved Harboøre (VJ). Det fortsatte med næsten daglige obs. til 21/9.

Langt hovedparten blev som sædvanligt set i forårsperioden. Nemlig 339 af de 434.

Der var indberettet omkring 100 lokaliteter med synende fugle. Sikre par var indberettet fra Gribskov 2 par, Skaven Strand 1 par, Frøslev Plantage 1-2 par, Skiveren

1-2 par, Ovstrup Hede 1 par, Borris Hede 3 par og Gallehus 1 par. I alt er indberettet 25 sikre par

Næsten alle de sikre par er fundet i Jylland. Derudover nogle få par i Nordsjælland. Nogle i gamle spætte huller – andre i redekasser. I Gribskov yngede begge par i gamle træstubbe og i Fromssejr Plantage (SVJ) yngede et par i en opsat træløberkasse.

I Nordjylland er der registreret en del ynglende vendehalse ved at benytte stemmeafspilning. Således er der fundet et nyt yngleområde ved Hellum, Siem og Ejstrup Skove (NJ) (Se Nordjyllands Fugle 2017).

På Borris Hede blev det til tre kuld i redekasser (mod

fire kuld året før). Fjerde år med tilbagegang her. Der blev ringmærket 12 unger og 1 ad. På Ovstrup Hede blev der ringmærket ét kuld på 11 unger. I Rold skov blev der ringmærket 2 ad. og 8 unger.

Efterårstrækket indledtes den 17/7 1 RI Blåvands Huk (SVJ), 4/8 1 Skiveren (NJ), 5/8 1 Strandmarken (B) og 5/8 1 Nivå Bugt og Strandeng (NSJ).

De sidste blev set 18/9 1 Hagemyr (B), 19/9 1 Sønderho (SVJ), 20/9 1 Elkær Plantage (NJ) og 21/9 1 Hansthom (NJ).

Der blev på forårstrækket ringmærket fire ved Blåvand, en ved Gedser Odde og en ved Agersø Agerland (VSJ). På efterårstrækket blev otte ringmærket, fordelt med. Agger Tange 1, Blåvands Huk 3, Gedser Odde 4 samt Rugtved ved Svebølle 1 (VSJ).

(Leif Novrup)

Vendehals, Fanø, 21. april 2019.
Foto: Ole Amstrup

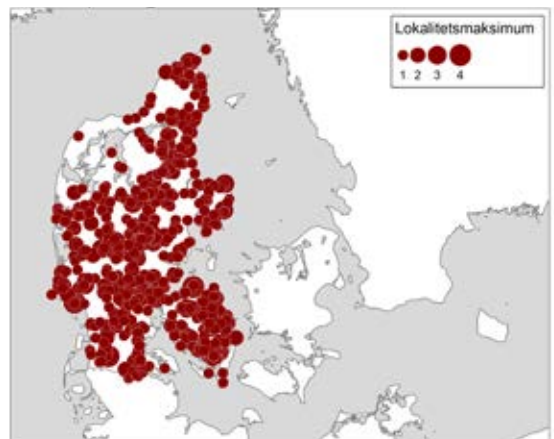
Regional fordeling af vendehals 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	94	59	63	16	7	24	8	15	6	30	8	9	339
2. halvår	10	3	3	4	0	2	7	8	10	19	11	18	95
	104	62	66	20	7	26	15	23	16	49	19	27	434

Grønspætte *Picus viridis*

Den på dagsbasis rensede årssum fra DOFbasen nåede rekordresultatet på 2450 fugle. Det var 445 flere end sidste års rekordresultat og 706 flere end i 2017 (uden tal fra Atlasbasen). Også antallet af lokaliteter med yngleadfærd i perioden 1. februar til 10. august voksede. Det var 276 i 2019, 259 i 2018 og 263 i 2017. Tilsammen antyder disse tal en mindre fremgang for arten siden afslutningen af Atlas III.

Den forrige årsrapport diskuterede yngleadfærdens ændrede regionalfordeling på DOFbase-lokaliteterne i 2009 og 2018. Mest markant er at Fyn voksede fra 4 % til 29 %, mens Østjylland faldt fra 24 % til 13 % og Vestjylland fra 12 % til 6 %. Nordjylland dækkede hhv. 29 % og 25 %. Spørgsmålet er om en sådan sammenligning mellem to år udtrykker noget stabilt og reelt. En sammenligning af procentfordelingen fra sidste år viser, at det synes at være tilfældet for Fyn, som i 2019 havde 28 % af lokaliteterne med yngleadfærd i yngleperioden. Derimod steg Østjylland til 18 % og Vestjylland til 10 %, mens Nordjylland kun havde 19 %. Desuden faldt Sydøstjylland fra 13 % til 9 %. Enkelte af disse ændringer kan være reelle, men det må understreges

Lokaliteter med grønspætte 2019.

at regionalfordelingen af yngleadfærd er en grov og ganske usikker indikator.

(Esbén Sloth Andersen)

Regional fordeling af grønspætte 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	544	297	157	404	319	233	596	0	0	0	0	0	2550
Lokaliteter med yngleadfærd	53	28	19	50	26	23	77	0	0	0	0	0	276

Grønspætte, Hou, 17. juli 2019. Foto: Ole Krogh

Sortspætte *Dryocopus martius*

Den på dagsbasis rensede årssum fortsatte fremgangen. Årssummen var på 1989 fugle og dermed 284 større end i 2018 og 427 større end 2017. Antallet af DOFbase-lokaliteter med registreret yngleadfærd i perioden 11/3 til 1/8 steg fra 90 i 2018 til 103 i 2019, mens det var 110 i 2017.

Så fremgangen for den blandt observatørerne populære art kan næppe forklares af en større lokalitetsmæssig udbredelse.

Der var få samlede opgørelser af ynglefugle. Nordsjælland er et kerneområde, hvorfra der foreligger to samlede opgørelser. Der var 12–14 ynglepar i Gribsskov (NSJ) og 2–3 i Store Dyrehave (NSJ). I Sønderjylland blev alle kendte reder undersøgt. Der var 16 sikre ynglepar i ligeså mange skove. Hertil kommer fx et sikkert par på Mejlgård Gods (ØJ), to i Tofte Skov (NJ) og et i Tisvilde Hegn (NSJ). Øvrige lokaliteter med yngleforkomster indikeres af DOFbasens informationer om yngleadfærd i yngletiden. Disse informationer er en grov og ganske usikker yngleindikator. Det bemærkes således, at antallet af disse lokaliteter på Fyn voksede fra en i 2018 til tre i 2019. Men der er maksimalt et par kilometers afstand mellem de tre lokaliteter i det nordvestlige hjørne af Fyn, og der var sandsynligvis i begge år tale om et enkelt par.

(Esbén Sloth Andersen)

Sortspætte han, Gribsskov, 21. maj 2019. Foto: Per Ekberg

Regional fordeling af sortspætte 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	225	77	19	338	202	329	29	23	104	626	17	0	1989
Lokaliteter med yngleadfærd	20	3	4	27	11	12	3	0	3	20	0	0	103

Lille flagspætte, Vaserne, 27. februar 2019. Foto: Finn Carlsen

Lille flagspætte *Dendrocopus minor*

Årssummen på 630 fugle er dagsvist renset for gengangere. Den er væsentligt større end sidste års 424, men det kan delvist skyldes en øget forårsinteresse for et begrænset antal let tilgængelige fugle. Der var i hvert fald en meget begrænset fremgang i antal lokaliteter fra 143 til 144 og i antal lokaliteter med yngleadfærd fra 58 til 61.

Nordsjælland er fortsat kerneområdet med Gribskov som den dominerende lokalitet. Her fandtes 11–12 ynglepar (9 sikre, 2 sandsynlige og 1 mulig), mens der blev registreret 8–10 ynglepar i 2018. Tidligere fandtes den på nogle faste biotoper i skoven især i fugtig

ellesumpskov, men de sidste par år er den konstateret på nye biotoper i skoven, blandt andet er den fundet i nåleskov med mange stående døde træer.

På grænsen mellem KBH og NSJ ligger Vaserne, hvor der sås op til seks fugle 2/3, og årets resultat opgøres til 2–4 ynglepar. Også i det øvrige København, samt på Bornholm og i Sydøstjylland var der en del ynglepar, hhv. 9, 7 og 6 par. Som det ses i tabellen, var der tre regioner uden yngleadfærd, og en region helt uden observationer. Det eneste fund nord for det østlige Midtjylland var en fugl ved Hanstholm 27/9.

(Per Ekberg / Esben Sloth Andersen)

Regional fordeling af lille flagspætte 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	1	1	0	12	59	28	2	16	67	392	9	43	630
Lokaliteter	1	1	0	8	9	5	2	9	27	53	6	23	144
Lokaliteter med yngleadfærd	0	0	0	2	6	2	1	2	9	28	4	7	61

Biæder *Merops apiaster*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Arstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2015	2017	2000	
39	NA	(4)	19	29	42	74	74	216	89	83	(1591)
5	NA	<1	<1	>1	3	5	5	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76. Flest par er registreret 2015: 8 par, 1998: 3-7 par og 2000 og 2003: 4-6 par.

I 2019 blev der observeret 39 biædere i landet. Det er et godt stykke under gennemsnittet for de seneste 10 år. En flok på hele otte fugle blev noget af et trækplaster i Jægersborg Dyrehave (KBH) 17/5-18/5. Dette var også den største flok, der blev registreret uden for ynglelokaliteten.

Der var fem ynglepar på den sædvanlige lokalitet i Sønderjylland. Alle par fik unger på vingerne. De har nu ynglet på stedet de seneste ti år.

I regionalfordelingen er der renset for gengangere, og observationerne for Sønderjylland er max antal fugle registreret på én dag på ynglelokaliteten. Det reelle tal burde dog her være ti voksne samt deres unger.

Årets første observationer var 10/5 2 Skagen (NJ) og 16/5 1 Kroghage ved Gedser (ST), mens årets sidste var 25/8 2 Gulstav (F) og 28/8 1 Kistræde Banker (ST).

(Nina Rosendahl Larsen)

Regional fordeling af biæder 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	5	0	2	0	0	10	3	4	8	0	7	0	39

Isfugl *Alcedo atthis*

Indtastningerne i DOFbasen kan opgøres til 96 sikre ynglepar og 22 mulige. Udviklingen i de seneste år har været:

	2015	2016	2017	2018	2019
Sikre ynglepar	64	70	49	32	96
Mulige ynglepar	31	58	79	56	22

Flest ynglepar er registreret i Nordjylland med 22 og Nordsjælland med 21.

Renset for sandsynlige gengangere er der mere end 5000 registreringer i DOFbasen. Flest i Østjylland og Sydøstjylland med henholdsvis 918 og 807.

(Bent Birk Kristensen)

Regional fordeling af isfugl ynglepar 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Sikre ynglepar	22	6	0	8	17	12	0	0	10	21	0	0	96
Mulige ynglepar	4	2	2	1	6	3	2	0	0	2	0	0	22

Isfugl, Stubbegård Sø, 13. juli 2019. Foto: Klaus Dichmann

Aftenfalk *Falco vespertinus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1992	2019	1988	
489	NA	(120)	160	165	77	167	167	619	489	385	6476

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972-73.

Et meget stort år, med god forekomst i første halvår og meget stor forekomst i andet halvår, hvor det stort set udelukkende var 1K-fugle der blev set. En række lokaliteter spredt over det meste af landet havde i efteråret, især i august, mere eller mindre daglige fund i perioder, og det har vist sig vanskeligt at vurdere det reelle antal fugle, bl.a. fordi der er pæne udsving fra dag til dag i de indberettede tal, hvilket tyder på et vist gennemtræk.

Totalen ifølge regionalfordelingerne på 489, er nok lidt for høj, og et reelt antal på omkring 400 fugle er nok det bedste bud. Men stadig den næststørste forekomst der er registreret.

Forårets første blev 22/4 1 ad. han Hyllekrog (ST) og samme dag en ad. han Ballum (SVJ). Dagen efter nåede den til Nordjylland, med en hun ved Bulbjerg og en han ved Skagen.

Herefter var der stort set dagligt fund frem til 26/5, med et lille influx igen 1/6-11/6 (i alt ca. 10) og en efternøler 29/6 1 2K han Vesterby (F). Forårets bedste lokalitet blev Skagen, 23/4-6/6 i alt ca. 40, med bedste dag 25/4 10, formentlig den hidtil største april-forekomst i landet! Næstbedste lokalitet blev Halsnæs (NSJ) med i alt 10.

Andet halvårs første kom allerede 2/8 1 ad. hun Holms Mose (F) og blev en af omkring 10 af efterårets fugle, som ikke var 1K-fugle. Efterårets forekomst kulminerede 28/8 med 25 Dueodde, og samme sted havde 1/9 en flok på 24 1K-fugle. Skagen havde i alt 13 29/8-13/9, med max. 31/8 10 Neder-mose og Nordstrand. Rigtigt mange lokaliteter havde op til fire fugle sammen i efteråret.

Årets sidste blev 29/9 1 Lille Vildmose (NJ) og 29-30/9 1 Skjern Enge (VJ).

(Peter Lange)

Aftenfalk,
Ballum,
5. maj 2019.

Foto: Eva F. Henriksen

Aftenfalk, Vigsø Klithede,
8. september 2019.
Foto: Poul Holm Pedersen

Lærkefalk, en af ungerne fra det lokale ynglepar, Dueodde, Bornholm, 1. september 2019. Foto: Sune Riis Sørensen

Regional fordeling af aftenfalk 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	54	2	3	4	1	8	7	16	5	25	20	15	160
2. halvår	65	54	12	29	1	9	17	13	62	16	51	44	329

Lærkefalk *Falco subbuteo*

De tilgængelige oplysninger om ynglende lærkefalk er som sædvanligt en tyndbenet affære. Hovedparten er fra Sønderjylland, hvorfra der foreligger fire sikre ynglefund, samt yderligere tre lokaliteter med angivelse af ynglefugle, men uden nærmere oplysninger.

Herudover foreligger der fire sikre ynglefund, fordelt på lige så mange regioner; et par i henholdsvis SØJ, SVJ, KBH og B.

I DOFbasen foreligger en del observationer fra sommerperioden på lokaliteter og med en adfærd, der tyder på lokale ynglefugle. Disse var hovedsageligt fra de sydlige egne af landet. Det ville være ønskværdigt, om der meldte sig en arts koordinator til at kigge på materialet.

Trækfuglene ankom tidligt med de første 16/4 1 Skagen (NJ), 17/4 1 Lodskovvad (NJ), og fra 18/4 også i resten af landet. Flere lokaliteter melder om et stort forår. Skagen (NJ) havde således 16/4-25/6 i alt 348, med de bedste dage 25/4 41, 16/5 45 og 6/6 ca. 40.

Efterårets træk var sparsomt, bedste lokalitet blev Sydlangeland med i alt 23.

Der henvises til afsnittet om rovfugletrækket her i Fugleåret.

De sidste blev 18/10 1 1K Feddet (ST) og 19/10 1 Gyrstinge Sø (VSJ).

(Peter Lange)

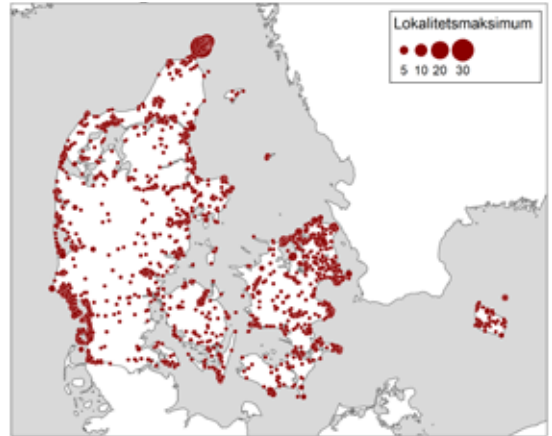
Vandrefalk *Falco peregrinus* (yngleforekomst)

Yngleforekomsten viser en lille tilbagegang i forhold til 2018. I alt var der 21 lokaliteter med falkepar i ynglesæsonen, hvoraf 13 par fik æg eller unger. I alt kom 33 unger på vingerne. 14 unger blev ringmærket af Statens Naturhistoriske Museums falke-ringmærkere.

Den regionale fordeling af yngleparrene fremgår af tabellen herunder. For første gang i nyere tid blev der i 2019 dokumenteret et ynglende vandrefalkepar med unger på Fyn.

Vandrefalken er en af de arter, der næsten altid tastes ind på DOFbasen, når den observeres, og der er fra 2019 godt 6800 poster med arten. Hovedparten af fra de kystnære egne, men den kan opleves over hele landet.

Arten går også frem som ynglefugl i vore nabolande, hvilket formentlig er en medvirkende årsag til, at der gang på gang sættes rekord ved trækstederne. Skagen (NJ) satte således ny rekord i foråret med i alt 216 trækkende, hvor den tidligere rekord var på 201 (2016 og 2018). Den bedste dag var 25/4 med 37, hvilket også er ny dagsrekord. Der henvises til afsnittet om rovfugletrækket her i Fugleåret.

Lokaliteter med vandrefalk 2019.

(Peter Lange/Niels Peter Andreassen)

Regional fordeling af ynglende vandrefalk 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	V SJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Sikre ynglepar (par med unger)	1	0	0	0	1	0	1	0	3	1	4	2	13
Mulige ynglepar	0	0	0	0	0	2	0	2	0	0	2	2	8

Vandrefalk, Gissselfeld, 11. november 2019. Foto: Bo Tureby

Pirol *Oriolus oriolus*

Årstotal	Hyppeghed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1982	1983	1992	
89	NA	(65)	131	100	71	107	107	179	171	150	(4177)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-77. Ynglefugleoplysninger er meget uregelmæssige og derfor undladt.

I 2019 blev der observeret 87-89 piroler i landet, når der renses for gengangere. Det er lidt under gennemsnittet for de seneste ti år og lidt færre fugle end i 2018.

Der blev ikke registreret fugle med sikker yngleadfærd på DOFbasen og heller ingen ynglepar. Dog blev en sandsynlig familieflok set 21/7 ved Frejlev Mose og Hestekobbel (ST). Samme sted var der syngende pirol 23/7-4/8. Der var ligeledes syngende fugle i længere perioder på følgende lokaliteter: Gulstav Vesterskov (F)

1 14/5-29/6, Gulstav Østerskov (F) 2 20/5-13/6, Lunden Sydlangeland (F) 1 1/6 + 16/6 samt 1 24/5-14/6 på flere lokaliteter tæt ved hinanden på Østmøn (ST).

Årets første observationer var begge tidlige og fra Bornholm: 26/4 1 Gulløkken og 28/4 1 Klintebakken, Åkirkeby. Herefter var det 7/5 1 Tontoft Nakke, Nordals (SJ) og 8/5 1 Magleby, Langeland (F). Årets sidste blev 4/8 1 Frejlev Mose og Hestekobbel og 5/8 1 Gulstav (F).
(Nina Rosendahl Larsen)

Regional fordeling af pirol 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	25	0	2	0	1	6-7	13	7	5	4	19	5-6	87-89

Stor tornskade *Lanius excubitor*

I 2019 var der 2225 observationer af 2368 fugle. En pæn stigning i forhold til 1953 observationer af 2098 fugle i 2018. Fordelt på halvår var der 1111 observationer i første halvår og 1114 i andet halvår, meget lig de 1108 observationer i andet halvår af 2018. Der er indtastet fugle fra 749 lokaliteter i 2019 mod 646 lokaliteter i 2018, altså også en pæn stigning her. Maks. antal fugle, med de fleste gengangere fjernet, viser i første halvår 472 på 356 lokaliteter og andet halvår 435 på 393 lokaliteter.

Største vinterforekomster i første halvår var 15/2 3 Lille Vildmose (NJ), 26/2 3 Filsø, Langodde (SVJ), 27/3 3 Gribskov – hele skoven (NSJ) og 7/4 3 Gilbjerg Hoved (NSJ). Forårets sidste fugle blev 22/5 1 Flyndersø ved Korshage (VSJ) og 20/5 1 Ellekrattet, Skagen (NJ).

Der var ingen observationer mellem 22/5 og 21/9 og således ingen oplysninger om yngleforekomst i 2019.

Efterårets første fugl blev set 21/9 1 Lille Vildmose (NJ) og største træobservation blev 19/10 3 Feddet (ST). Største rasteantal for efteråret blev 1/12 4 Gribskov – hele skoven (NSJ), 30/11 3 Klosterris Hegn (NSJ), 11/11 3 Hesede Skov (ST), 11/11 3 Lille Vildmose (NJ), 9/11 3 Råbjerg Mose (NJ) og 22/10 3 Kongens Mose (SJ).

Regionalfordelingen er opgjort som summen af maks. antal på de enkelte lokaliteter.

(Ole C. Olesen)

Stor tornskade, Ovstrup Hede, 16. marts 2019.
Foto: Carsten Gørges Laursen

Regionalfordeling af stor tornskade 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	90	45	29	65	13	30	23	32	22	72	39	12	472
2. halvår	68	28	32	46	20	25	29	31	35	58	42	21	435

Nøddekrige *Nucifraga caryocatactes*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1985	1995	1977	
2019	NA	(289)	(542)	554	165	57	57	3676	1493	1297	(14.320)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76 og 1988. Der mangler opsummering fra invasion i 1988. Ynglefugleoplysninger er uregelmæssig, men max-antal er 1989: 2-5 par.

I forhold til 2018 blev det en betragtelig tilbagegang, men dog med et resultat på niveau og endda en smule over årene 2014-17. Landets eneste ynglepar findes i Store Hjælland Plantage. Her blev der set en unge 24/5 og i sensommeren op til fire fugle, hvilket nok var et par med unger. Stationære fugle blev også set i Tisvildeområdet (NSJ). Udenfor de nævnte områder gav første halvår kun tre observationer: 19/1 2 Karlstrup Mose (KBH), 22/3 1 Anholt (ØJ) og 1/5 1 Stråsø Plantage (VJ).

Andet halvårs første blev: 29/7 1 Gudhjem-Melsted (B), 16/8 1 Åkirkeby (B) og 24/8 1 Hammeren (B), de to

sidstnævnte er bestemt som værende af tyknæbbet race (*caryocatactes*). Uden for området Store Hjælland Plantage/Vrads Sande var eneste fund af mere end én fugl 24/9 3 Dueodde (B) og 29/10 2 Kalø Slotsruin (ØJ). Årets sidste uden for omtalte område var 30/11 1 Hagemyr (B).

Foruden de allerede nævnte blev fem fugle racebestemt, således tyndnæbbet (*macrorhynchus*) 4/1 1 Tisvilde Hegn (NSJ) og tyknæbbet (*caryocatactes*) 27/8 1 Ørnevig-Hammerodde (B) og tre fra Store Hjælland Plantage.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af nøddekrige 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	1	1	0	15	0	0	0	3	3	4	0	12	39

Nøddekrige (juv.), Store Hjælland Plantage, 24. maj 2019. Foto: Carsten Gørges Laursen

Fyrremejse *Poecile montanus*

Efter flere år med tilbagegang blev det endelig til fremgang, både for antal fugle og antal lokaliteter, hvor sidstnævnte blev det næsthøjeste de seneste 10 år, med en del liggende nord for den sædvanlige grænse Horsens-Skjern.

Kun få lokaliteter havde observationer af mere end fem fugle: 25/1 og 6/8 6 Kværs Granskov (SJ), 13/7 6 Tingdal Plantage (SJ), 19/7 6 Filsø (SVJ) og 17/12 8 Bommerlund Plantage (SJ). 11-14 sikre ynglepar blev registreret, alle nævnes: 2-3 par Skast og Kogsbøl Mode (SJ) 1-3 par Sølsted Mose (SJ), 1 par Filsø (SVJ), 1 par Knagemølle (SVJ), 1 par Tingdal Plantage (SJ), 1 par Fole Dambrug (SJ), 1 par Tradsborg Plantage (SVJ) og 1 par Søgård Mose (SJ).

(Ole F. Jensen)

Lokaliteter med fyrremejse 2019.

Regional fordeling af fyrremejse 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	0	38	100	2	35	134	0	0	0	0	0	0	309*
Lokaliteter	0	18	40	2	16	51	0	0	0	0	0	0	127

*ved summering er benyttet halvårsmax. pr. lokalitet

Pungmejse *Remiz pendulinus*

Endelig blev det til et år med fremgang. Om end det ikke blev et antal svarende tilnærmelsesvis til, hvad der blev set tilbage for blot fem år siden, var det dog en pæn fremgang i forhold til 2018. Antallet af lokaliteter forblev dog uændret, så der blev altså set flere fugle (unger?) på hver af lokaliteterne.

Årets første blev set allerede i begyndelsen af året: 5/1 2 Rærup Slambassiner (NJ), 10/1 1 Uggelhuse (ØJ) og 26/2 1 Hornbæk Enge (ØJ), hvilket er meget tidligt for arten. Ynglemæssigt blev det en svag fremgang i forhold til 2018 med 5-16 par. Lokaliteterne med de sikre par var: 1-2 par Bjerregrav Mose (ØJ), 1 par Råmosen (KBH), 1 par Skænken Sø (VJ), 1 par Rærup Slambassiner (NJ) og 1 par Filsø (SVJ).

Efteråret sidste var: 10/10 1 Ølseagle Revle (KBH), 20/10 1 Mindelund og Kalvekrog (SVJ) og et par sene fugle 10/11 2 Kongelundsområdet (KBH).

(Ole F. Jensen)

Pungmejs, Bastemose, 15. april 2019.
Foto: Steen E. Jensen

Regional fordeling af pungmejs 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	27	9	13	9	0	1	3	1	8	1	2	12	86

Bjerglærke *Eremophila alpestris*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2019	1997	2018	
7327	NA	(1289)	(866)	(5545)	(2574)	4714	4714	7327	6956	5567	(88.668)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-72, 1974-76, 1988-93 og 1999-2007.

Efter flere års fremgang, med sidste år som det hidtil næstbedste år, blev det til ny rekord med det højeste antal nogensinde og næsten det dobbelte af de seneste 10 års gennemsnit. Det skal dog bemærkes, at der stadig mangler totaltal for en del år netop i 1990'erne, hvor der i øvrigt blev observeret mange bjerglærker!

Der var lidt overvægt af bjerglærker i sidste halvdel af året i forhold til den første halvdel, og igen var det i Sønderjylland, at der sås langt flest.

De sidste observationer i foråret var 10/5 6 Vest Stadil Fjord (VJ), 15/5 2 Græsholm (NJ) og 1/6 1 Grenen (NJ), hvor der gennem en længere periode i slutningen af maj sås 1-2 fugle.

Sommerfund var der ikke, og efterårets første var 19/9 1 Sneum Forland (SVJ), 23/9 1 Hønen, Sønderho (SVJ) og 26/9 2 Fanø Vesterstrand (SVJ).

Årets største observation var 30/10 485 Ballum Forland (SJ) efterfulgt af 20/1 300 Ballum Sluse (SJ).

Det totale antal for NJ er i "Nordjyllands Fugle 2019" angivet til værende 1938. Afgivelsen til nedenstående tabel skyldes, at tallet i nævnte rapport er baseret på en frasortering af gengangere fra samme dato, mens nedenstående tabel er baseret på en frasortering af, hvad der antages at være fugle, der er stationære over flere dage.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af bjerglærke 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	1634	1190	1205	99	12	3173	11	33	33	16	16	5	7327

Hedelærke *Lullula arborea*

Året bød på 4334 hedelærker, hvilket var en stigning i forholdt til 2018 (3782). 3652 fugle, 84 % af alle fund, blev indberettet som trækkende. Hedelærken blev observeret i alle landsdele. Der blev ikke observeret hede-

lærke i januar og december, derimod 40 fugle i anden halvdel af februar. Dermed var der ingen vinterfund i 2019 men en tidlig ankomst fra vinterkvarteret. Ifølge DOFbasen var der 16-17 ynglepar på syv lokaliteter,

Hedelærke, Melby Overdrev, 22. juni 2019. Foto: Finn Carlsen

flest otte par i Gribskov (NSJ). Det giver på ingen måde udtryk for bestandsstørrelsen. Her er antallet af syngende fugle en bedre indikator. Der indberettedes 290 syngende fugle på 189 lokaliteter, flest 7/3 9 Langesø Mose (VSJ) og 19/3 9 Melby Overdrev (NSJ). Første

halvår bød på 447 trækkende, andet halvår på 3205 trækkende hedelærker. De største trækobservationer på en dag var 6/3 31 Gilbjerg Hoved (NSJ) og 20/10 113 Dovns Klint (F).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af hedelærke 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Fugle	391	63	620	205	46	37	812	424	820	267	624	25	4334
Ynglepar	2	0	0	1	0	1	0	0	0	11-12	1	0	16-17
Syngende Fugle	66	30	43	81	14	5	2	19	1	26	3	0	290
Lokaliteter med syngende/ ynglende fugle	55	22	27	52	9	5	2	6	1	7	3	0	189

Toplærke *Galerida cristata*

Den lille bestand i Hirtshals (NJ) så ud til at holde stand, idet der blev set op til fire måske fem fugle ved flere lejligheder i løbet af året. Der blev dog ikke med sikkerhed set ungfugle, og heller ingen redefund. Årets eneste fund uden for Hirtshals var en trækforsøgende på Grenen (NJ) 10/5.

(Peter Lange)

Toplærke, Hirtshals, 30. juli 2019.
Foto: Bjørn Frikke

Skægmejse *Panurus biarmicus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2017	2019	1991	
10.080	NA	(43)	95	4409	8002	9146	9146	14.604	10.080	10.000	-

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76, 1992-95. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Der er efterhånden langt mellem sne- og frostdage i vintertiden, hvilket en art som Skægmejse nyder godt af. Det resulterede derfor igen i et år med mange fugle, selv om det ikke nåede sidste års rekordagtige antal. Med godt 4600 indrapporteringer af ca. 10.000 fugle blev det til det tredje bedste år (sammen med 1991). Tallet er dog usikkert på grund af de mange gentagne indrapporteringer fra de samme lokaliteter. Arten er udbredt over hele landet, bortset fra de centrale dele af Jylland (inkl. Vendsyssel) og Fyn, hvor arealer med rørskove er et særsyn.

Den observeres i størst antal i oktober måned, hvor flokke drager rundt i rørskoven på fourageringstogter inden træk/spredning til andre lokaliteter, som sker gennem vinteren. De største antal indrapporterede var 10/10 117 Brabrand Sø (ØJ), 25/10 115 Han Vejle (NJ), 24/10 103 Stubbe Sø (ØJ) og 13/10 100 Sønderho (SVJ) – alle af rastende fugle. Man kan undre sig over de manglende indrapporteringer fra de vestjyske fjorde, hvor der helt sikker er flere fugle end noteret.

De mange indrapporteringer af syngende fugle indikerer, at arten er vidt udbredt som ynglefugl, men

vanskelig at registrere. Der blev kun indrapporteret 52 lokaliteter med observation af ynglefugle, hvortil kommer otte lokaliteter med observationer af juvenile fugle i sensommeren. Flest 10-15 par Brabrand Sø (ØJ) og 12 par Hejresøen, Kalvebod Fælled (KBH).

Der forelå oplysninger om 1011 trækkende fugle eller af fugle, der forsøgte at trække, hvoraf de 935

var fra efteråret. Flest blev set Grenen (NJ) med 543 i perioden 10/10-13/11, flest 80 25/10 og Hønen (SVJ) med 162 i perioden 2-28/10, flest 22/10 40. De største trækdage på landsplan blev noteret 25/10 med 104 og 22/10 100.

(Henning Etrup)

Savisanger *Locustella luscinioides*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1989	2019	2009	
42	26	(7)	26	26	22	22	27	50	42	41	(1140)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1973 og 1975-76.

Med 42 fugle var antallet i 2019 steget kraftigt i forhold til 2018 (28), og man skal helt tilbage til 1989 for at finde et større antal (50) og tilbage til 2009 for at finde et lignende antal (41). Også syd for grænsen meldtes et stort antal af savisangere, ca. 120-130 syngende fugle. Da en del af de kendte yngleområder ikke blev undersøgt i 2019, er det ikke urealistisk, at gå ud fra en bestand på 150-200 territorier i Slesvig-Holsten (Bernd Koop 2019). Herhjemme blev der indberettet

1-3 ynglepar i Magisterkogen (SJ). Desuden hørtes der syngende fugle i længere perioder i yngletiden på yderligere tre lokaliteter: 10/6-22/6 1 Gamst Sø (SVJ), 16/5-22/5 1 Vorup Enge (ØJ) og 15/6-21/6 1 Brabrand Sø (ØJ). De første observationer var 21/4 1 Sortemosen (F), 22/4 1 Magisterkogen (SJ) og 25/4 1 Svinemose (B). De sidste observationer var 17/8 1 Tryggevælde Ådal (KBH) og 27/8 1 RI Madesø (VSJ).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af savisanger 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	8	1	3	3	3	3	4	5	5	1	5	1	42

Flodsanger *Locustella fluviatilis*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1995	2013	1992	
8	8	2	7	15	11	16	16	34	33	25	524

Der observeredes otte fugle, hvilket kun var cirka halvdelen af de sidste ti års gennemsnit (15). Der var ingen indberetninger af ynglepar i DOFbasen. Fra fire lokaliteter meldtes der om syngende fugle i længere perioder: 2/6-13/6 1 Uldum Kær (SØJ), 10/6-21/6 1

Ølene (B), 22/6-26/6 1 Sønderkov ved Tybjerglille (ST) og 6/7-18/7 1 Tryggevælde Ådal (KBH). De første observationer var 21/5 1 Saltholm (KBH), 2/6 1 Uldum Kær (SØJ) og 3/6 1 Christiansø (B). Den sidste observation var 22/7 1 Vadhus (VSJ).

(Ursula Burmann)

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1979	2019	2013	
34	NA	(19)	17	13	15	26	26	35	34	28	(799)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972-73 og 1975-76.

Der blev med 33-34 fugle observeret et stort antal, som lå tæt på rekorden (35 i 1975). Ved Ove Sø (NJ) blev der observeret et ynglepar, der fik fire unger på vingerne. På yderlige fem lokaliteter hørtes der

syngende fugle i længere perioder i yngletiden, uden at der var sikkert tegn på yngel: 14/5-9/6 1 Bastrup Sø (NSJ), 18/5-3/6 1 Store Kattinge Sø (KBH), 23/5-5/6 1 Årsløv Engsø (ØJ), 2/6-20/6 1 Silkeborg Langsø (ØJ)

Drosselrørsanger med unger, Ove Sø, 18. juni 2019. Foto: Poul Holm Pedersen

og 16/6-25/6 1 Hejresøen, Kalvebod Fælled (KBH).

De første observationer var 30/4 1 Skenkelsø Sø (KBH) og 4/5 1 Arresø syd (NSJ). De sidste to observati-

oner var 21/8 1 1K RI Sønderho Strand (SVJ) samt 25/8 og 26/8 1 Gulstav (F).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af drosselrørsanger 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	9	1	2	4	0	1	3	1	5-6	7	0	0	33-34

Rødrygget svale *Cecropis daurica*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2003	2007	2013	
4	3	< 1	> 1	3	8	8	8	17	16	15	196

Endnu et år med få observerede af denne art, alle fire nævnes, heraf de tre inden for en uge i april: 21/4 1 Stege Sukkerfabrik (ST), 24/4 1 Blåvands Huk (SVJ), 27/4 1 Gedser Odde (ST) og 10/6 1 Svendborg (F).

(Ole F. Jensen)

Rødrygget svale, Blåvand, 24. april 2019.
Foto: Morten Jenrich Hansen.

Hvidbrynet løvsanger *Phylloscopus inornatus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2016	2015	2018	
2019	17	2	18	12	32	117	117	206	163	130	1734

Med 99-100 fugle var antallet betydeligt lavere end i 2018 (130) og ligger tæt ved de sidste ti års gennemsnit (97). Der observeredes hvidbrynet løvsanger i alle dele af landet, bortset fra Sydøstjylland. De fleste blev som i årene før observeret i Sydvestjylland under Feltræffet (40), efterfulgt af Nordjylland med 25 fugle. Der var en af de sjældne observationer i første halvår, 26/4 1 sy. Skansehage (VSJ). De første observationer i andet halvår var 18/9 1 RI Gedser Odde (ST) og 19/9 1 RI Agger Tange (NJ). I alt blev 18 ringmærket, flest på en dag var 1/10 3 Blåvands Huk (SVJ). De største observationer i øvrigt var 29/9 3 Klitmøller (NJ), 4/10 og 16/10 4 Mandø (SVJ) og 16/10 3 Ertholmene (B). De sidste tre observationer var alle fra november, 8/11 1 Stevns Fyr (KBH), 9/11 1 Mandø og 10/11 1 Boesdal Kalkbrud på Stevns (KBH).

(Ursula Burmann)

Hvidbrynet løvsanger, Christiansø, 16. oktober 2019.

Foto: Eva F. Henriksen

Regional fordeling af hvidbrynet løvsanger 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	25	2	40	1	0	2	2	5	5	4	7-8	6	99-100

Fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1996	2000	1999	
8	1	< 1	6	16	10	9	9	84	30	20	414

Der blev observeret otte fugle, hvilket svarer til de seneste ti års gennemsnit. Alle fund nævnes. 7/10 1 Hammeren (B), 11/10 og 12/10 1 Mandø (SVJ) – kan være to forskellige, 18/10 1 RI Ertholmene (B), 21/10 1 RI

Agger Tange (NJ), 28/10 1 RI Blåvands Huk (NVJ), 29/10 1 Sønderho (SVJ), 30/11 og 1/12 1 Stevns Fyr – samme fugl (KBH) samt 1/12 1 Avnø (ST).

(Ursula Burmann)

Sibirisk gransanger *Phylloscopus collybita tristis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1987	2019	1984	
9	0	< 1	3	< 1	1	4	4	9	9	6	81

Kommentar: Første fund er fra 1975.

Kun fugle, der er bestemt i hånden (ringmærket), medtages i Årsrapporten. Med ni fugle var det usædvanligt mange, der blev ringmærket i år, alle i Nordjylland. 7/10

3 Agger Tange (NJ) og i perioden 17/10-28/10 6 Grenen Skagen (NJ). Her foruden adskillige feltobservationer af gransanger med karakter som tristis.

(Ursula Burmann)

Lundsanger *Phylloscopus trochiloides*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1992	1988	2014	
2019	5	7	13	28	14	31	31	57	53	45	895
19	5	7	13	28	14	31	31	57	53	45	895

Kommentar: Første ynglefund er fra 1985 og fortsat uregelmæssig. Max-antal ynglepar er 1997: 4 par, 2002: 3 par og 2004: 1-2 par.

Med 19 fugle var antallet i 2019 næsten halveret i forhold til 2018 (37) og ligger en del under de sidste ti års gennemsnit. Derimod indberettedes 3-5 ynglepar mod 1-3 par i sidste år. De første lundsangere ankom medio maj: 18/5 1 RI Christiansø (B), 18/5 1 sy. Grisby (B) og 19/5 1 RI Blåvands Huk (SVJ). Flest observationer stammer fra Bornholm, hvorfra der var otte fund udover 2-3 ynglepar. Således opholdt 1-2 par sig i perioden 22/5 til 28/6 ved Svartingedal, og et par sås i perioden 4/6 til 27/6 ved

Baggeå. På Møns Klint (ST) blev der set 1-2 ynglepar igennem det meste af juni måned. Uden for disse områder var der blot følgende fund, 20/5 1 Sønderho (SVJ), 22/5 1 Dronninglund og Aså Havn (begge NJ), 26/5 1 Omø by (VSJ), 30/5 1 Bøtø (ST) og 1 Nekselø (VSJ). Den sidste observation i første halvår var 28/6 1 sy. Svartingedal (B). To fugle blev observeret i andet halvår, 26/8 1 Galløkken (B) og 26/8 1 1K RI Blåvandshuk (SVJ).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af lundsanger 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	2	0	4	0	0	0	0	2	0	0	4	7	19

Høgesanger *Sylvia nisoria*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1985	1970	1992	
2019	NA	(29)	38	28	18	19	19	58	56	50	(1221)
9	NA	(29)	38	28	18	19	19	58	56	50	(1221)

Kommentar: Årstotaler mangler fra 1972 og 1975-76. Sidste ynglefund er fra 2003.

Der observeredes ni fugle, heraf de seks i Nordjylland – alle i andet halvår. Antallet var lavere end halvdelen af tallet fra 2019 (21) og lå væsentlig under gennemsnittet fra de sidste ti år (17). To langtidsstationære fugle pådrog sig megen opmærksomhed blandt ornitologerne: 29/10-11/11 1 1K Viborg (NJ) og 17/11-13/12 1 1K Kalvemosen (VSJ). De første observationer var 24/8 1 RI og 25/8 1 RI – begge Agger Tange. Herefter 26/8 1 Hamborg ved Hanstholm (NJ), 9/9 1 RI Sønderho (SVJ), 21/9 1 Mandø (SVJ), 21/9 1 Grenen (NJ) og 29/9 1 RI Grenen. De sidste observationer var de to langtidsstationære høgesangere. Fuglen fra Viborg blev sidst observeret den 11/11, fuglen fra Kalvemosen den 13/12, hvilket var en meget sen observation. Alle fund drejede sig om 1K fugle.

(Ursula Burmann)

Høgesanger, Viborg, 31. oktober 2019.
Foto: Carsten Gørges Laursen

Regional fordeling af høgesanger 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	6	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	9

Rødtoppet fuglekonge, Øer Sommerhusområde, 27. september 2019. Foto: Emil Skovgaard Brandtoft

Rødtoppet fuglekonge *Regulus ignacapilla*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2017	2018	2019	
571	NA	(42)	36	60	111	413	413	742	661	571	(4853)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne og derfor undladt.

Med 571 fugle i år lå antallet under tallet fra 2018 (661) men væsentlig over gennemsnittet fra de sidste ti år (326). På trods af lettere forskelle i antallet i de seneste år ser det ud til, at rødtoppet fuglekonge fortsætter fremgangen, og udbredelsen i Danmark øges. 73 fugle gik i ringmærkernes net. Gedser Odde (ST) havde med 43 ringmærkede fugle den største andel. Der blev observeret rødtoppet fuglekonge i alle dele af landet. Antallet af vinterfund på 44 fugle lå tæt på tallet fra 2018 (45). Det er blevet mere almindeligt at observere rødtoppet fuglekonge i

vintermånederne januar, februar og december. Den første observation i foråret af en ikke overvintrende fugl var 10/3 1 sy. Gjerrild Nordstrand (ØJ), sidste ikke overvintrende fugl i efteråret 6/11 1 Gedser Odde (ST). Ifølge DOFbasen registreredes der i alt 33-42 ynglepar på ni lokaliteter, hvor af langt de fleste i Gribskov (NSJ) med 26-30 par. Det er dog på ingen måde et udtryk for den egentlige bestand, således blev der indberettet 282 syngende fugle på i alt 193 lokaliteter, herunder også fugle, der kun hørtes syngende på en dag eller ganske få dage.

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af rødtoppet fuglekonge 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	30	5	51	40	6	63	56	36	54	61	138	31	571

Parktræløber *Certhia brachydactyla*

I forhold til 2018 var der tale om en pæn fremgang for arten, både i antal og lokaliteter, kun NJ og VJ viste en svag tilbagegang, og arten nåede stadig ikke til Bornholm. Afvigelsen fra tallet i "Nordjyllands Fugle" skyldes forskellige opgørelsesmetoder.

Antallet af ynglepar gav en endnu større fremgang, da der blev registreret hele 44-55 par, hvor lokaliteterne

med mere end et par var: 16-18 par Gribskov (NSJ), 4-6 par Vaserne (NSJ), 3-5 par Køge Ås (KBH), 2-4 par Slotsøen (NSJ), 2-3 par Gentofte Sø (KBH), 2 par Bagsværd Sø (KBH), og 2 par Utterslev Mose (KBH). Disse er dog kun en lille del af det reelle antal.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af parktræløber 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	37	8	26	145	108	205	200	21	278	146	70	0	1244
Lokaliteter	20	6	19	84	52	88	115	14	107	73	36	0	614

Rosenstær *Pastor roseus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
2019	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2002	2018	2008	
7	28	< 1	2	2	9	8	8	32	27	13	226

Efter sidste års store antal kom vi tilbage til et mere normalt antal observationer med syv fugle, hvilket dog stadig er i den pæne ende. Alle er nævnt: 24/5 1 ad. Valingebjerget (B), 26/5 1 ad. Sjørring (NJ), 6/6 1 ad.

Pallisbjerg Enge (VJ), 6/6 og 9/6 1 ad. Christiansø (B) – givet samme fugl, 9/6 1 ad. Udstrup (VJ) samt 8/9 1 1K og 11/10 1 1K Holløse Bredning (NSJ).

(Ole F. Jensen)

Vandstær *Cinclus cinclus* (yngleforekomst)

Det stabile par i Grejsdalen blev eneste sikre ynglende vandstære i landet i 2019. Det er et trist fald fra de tre par i 2016 og fire par i 2017 og 2018.

Ynglelokaliteten blev besøgt 21/5, hvor unger kunne høres og en voksen fugl blev set med føde. Det var ikke muligt at registrere, om ungerne var i reden, eller om de var ved vandløbet. Ingen unger blev set. Stedet blev ikke besøgt igen, og der er ikke yderligere registreringer af ynglefugle i Grejsdalen.

På en anden lokalitet i Vejleområdet blev det i juli meddelt, at en vandmøllejer havde observeret vandstær ved vandmøllen hele foråret, også i maj. Der er ingen registreringer i DOFbasen af vandstær på lokaliteten efter 16/2. Stedet er privatejet og besøges sjældent af fuglefolk, så der kan have været et ikke-registreret ynglepar der. Der er i december 2019 opsat redekasser til vandstær på stedet.

Den sandsynlige ynglesæson for vandstær i 2019 vurderes at være fra 20/4 til 1/10. Observationer uden for den nævnte sæson er vurderet at være fugle fra den store bestand af overvintrende trækgæster fra nord og er dermed ikke medtaget. Observationer af syngende fugle er også udeladt, da de alle er uden for den sandsynlige ynglesæson. Arten er territoriehævdende året rundt og observeres derfor tit syngende i vinterkvarteret.

Fra yngletiden skal også nævnes et fund af en fugl fra Lilleheden ved Hirtshals (NJ) 24/7. i Frederikshavn-

området (NJ) i 2018, så det er ikke urealistisk, at der kan have været et uopdaget ynglepar i nærheden. Der blev yderligere set en sen vandstær nær Frederikshavn 18/4.

Sidste vinterfugle i første halvår var 13/4 1 Lystrup Å (ØJ), 11/4 1 Høm Mølle (VSJ), 18/4 1 Pikkerbakken, Frederikshavn (NJ) og 19/4 1 Tåning Å (ØJ). Første vinterfugle i andet halvår var 13/10 og 20/10 1 Mariendal, Frederikshavn (NJ), 20/10 1 Store Økssø (NJ) og 21/10 1 Kalvebod Fælled (KBH) og Lodsparken (KBH). De to sidstnævnte var sandsynligvis samme fugl. Yderligere 21/10 1 Uggerby Å (NJ).

Største forekomst af vinterfugle i første halvår var 3/3 8 Grejsdalen (SØJ). I andet halvår var største forekomst 3/11 5 Randbøldal (SØJ) og 26/12 4 Grejsdalen.

I DOF Sydøstjylland var der koordineret optælling af overvintrende vandstære i uge 6 og 7. Resultatet blev 33-39 vandstære inden for lokalafdelingens grænser.

Der blev noteret overvintrende vandstære på omkring 270 lokaliteter i 2019, hvilket er noget af et fald fra de ca. 350 lokaliteter i 2018. Det var især i lokalafdelingerne Nordsjælland, Storstrøm, Bornholm, Østjylland og Nordjylland, at der var færre lokaliteter med vandstær.

(Nina Rosendahl Larsen)

Sydlig nattergal *Luscinia megarhynchos*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2019	2006	2004	
2019	7	1	2	2	7	9	9	21	11	10	204

Årets forekomst er med 21 fugle fra 17 lokaliteter en ny rekord (fem fugle i 2018). Observationerne lå i perioden 21/4-15/6. Den nordligste observation var 19/5 1 sy. Sejs (ØJ). En række af fuglene var stationære i længere tid; 28/4-10/5 1 Kroghage ved Gedser (ST), 6/5-20/5 2 Sønderborg (SJ), 11/5-24/5 1 Reersø (VSJ) og 13/5-8/6 1 Tarm/Kyvlng (VJ).

I Slesvig-Holsten har der efter to svage år igen vist sig en tiltagende bestand i den østlige del af delstaten og ynglebestanden i det østlige Holsten var i 2018 betydelig større end i de foregående år. Den nordlige grænse er en linje imellem Husum og Slesvig. (Bernd Koop 2019).

(Arne Bo Larsen)

Regional fordeling af sydlig nattergal 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	0	1	5	1	0	2	4	2	0	1	5	0	21

Nordlig blåhals *Luscinia svecica svecica*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1980	1997	1995	
2019	NA	(73)	166	(136)	81	42	42	300	265	244	(4532)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76 og 1991.

Ikke race-bestemte blåhalse fra Bornholm og Christiansø indenfor træktiden for denne race behandles som nordlig blåhals.

Der blev registreret 28 fugle i perioden 11/5-2/6 mod 15 fugle i 2018 og 141 fugle i 2017. Første blev set

på Christiansø (B) 11/5 1 RI med største observation samme sted 14/5 14 RI.

Fra efteråret foreligger der to sene fund, 5/10 1 Grenen (NJ) og 21/10 1 Christiansø (B), som givet gælder *svecica*.

(Arne Bo Larsen)

Regional fordeling af nordlig blåhals 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	4	1	2	0	0	0	0	1	0	1	2	17	28

Sydlig blåhals *Luscinia svecica cyanecula*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2019	2018	2017	
760	NA	0	< 1	3	(89)	441	548	760	743	673	(5949)

Kommentar: Tabel omfatter territoriehævdende fugle. Tidligere ynglefugl i 1800-tallet, første ynglefund efter 1970 er fra 1992. Der mangler årstotal fra 2003.

Ikke race-bestemte blåhalse uden for Bornholm og Christiansø i træktiden behandles her som sydlig blåhals. Racen fortsætter sin fremmarch som dansk ynglefugl og kan nu træffes i mange større eng- og rørskovsområder i Jylland og på øerne. Størst fremgang var der i Nordjylland med 77 %.

Årets indberetninger gav 760 fugle (sum af lokalitets-max.) i perioden 21/3-5/10 mod 615 fugle i 2018. Heraf var der 273 lokaliteter med 596 territoriehævdende/syngende

fugle (sum af lokalitets max.). De største opgørelser af ynglepar var 36 par Magisterkogen (SJ), 26 par Vejlerne (NJ), 9 par Lille Vildmose (NJ) og 7 par Rudbøl Kog (SJ). Størte enkeltobservationer var 17/4 15 og 31/5 15, begge Magisterkog (SJ). Det første fund var 21/3 1 sy. Saltvandssøerne (SJ) og allerede to dage efter ved Han Vejle i Nordjylland. Det er svært at angive sidste fund, da flere fund fra september ikke kunne bestemmes til race.

(Arne Bo Larsen)

Sydlig blåhals, Lille Vildmose, 21. april 2019. Foto: Helge Sørensen

Regional fordeling af sydlig blåhals 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	174	56	183	40	55	213	25	7	4	1	2	0	760

Lille fluesnapper *Ficedula parva*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1981	2013	1989	
79	NA	(93)	261	144	120	198	198	572	357	349	(7583)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-77.

Året bød på 79 fugle, et betydeligt fald i forhold til 2018 (136). Årsagen hertil kan være manglende data fra Christiansø Feltstation. Der var et af de sjældne ynglepar, 1 par Præstø By (ST) i en privat have. 19 blev registreret som syngende, men der var kun en af disse, der opholdt sig i længere tid på lokaliteten, 24/5-9/6 1 sy. Jægersborg Hegn (NSJ). 17 fugle blev ringmærket mod 10 i 2018. De var fordelt med Christiansø og Gedser fem, Blåvand fire og Skagen tre. Årets største dage var i foråret 12/5 4 Christiansø og 20/5 7 Skagen og fra efteråret 4/10 4-5 Christiansø.

Den første observation var 11/5 1 RI Christiansø (B). De sidste observationer var 18/10 1 1K Skallingen (SVJ) og 27/10 1 Havneby, Rønmø (SJ).

(Ursula Burmann)

Lille fluesnapper, Jægersborg Hegn, 28. maj 2019.
Foto: Helge Sørensen

Regional fordeling af lille fluesnapper 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	22	1	9	1	2	1	0	3	7	7	7	19	79

Broget fluesnapper *Ficedula hypoleuca*

På baggrund af en ynglebestand, der er i klar tilbagegang, behandles broget fluesnapper som ynglefugl i Fugleåret. DOFs punkttællinger viser en nedgang for broget fluesnapper på ca. 90% i perioden 1986 til 2016.

Ser man på rapporteringerne af ynglefund i 2019, var der indrapporteret 54-62 par. Det svarer stort set til antallet fra de foregående to år. Af årets ynglepar stammer mere end halvdelen fra Nordsjælland, hvor alene Grib Skov (NSJ) husede 34-38 par (39-41 par i 2018). Med yderligere 8-12 par fra denne region, fandtes mere end 80% af samtlige par her. Fra øvrige regioner skal nævnes syv par ved Stubbe Sø (ØJ). Fra øvrige regioner foreligger følgende antal – KBH (2), VSJ (1), SØJ (1) og NJ (1), mens der ingen sikre ynglepar fandtes i resterende områder. Registreringer i DOFbasen indtastet som YF uden kommentarer i øvrigt eller usikre yngleforekomster, der ikke efterfølgende er fulgt op på, er ikke medtaget.

Samlet set må det konstateres at bestanden synes fastlåst på et meget lavt niveau med kun to områder med relativt livskraftige bestande.

Broget fluesnapper, Gribskov, 11. maj 2019. Foto: Helge Sørensen

Årets første blev set 18/4 Store Torøje (ST) og 20/4 Hammeren (B), mens de seneste blev 17/10 Mandø (SJ) og 28/10 Refshaleøen (KBH). Største tal fra foråret var 17/5 17 Christiansø (B) og fra efteråret 28/8 80 samme sted.

(Hans Christophersen)

Hvidhalset fluesnapper *Ficedula albicollis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1996	1991	1999	
2019	NA	3	4	9	5	6	6	21	13	12	259

Hvidhalset fluesnapper 2K han, Ellekrettet, Skagen, 25. april 2019. Foto: Knud Pedersen

Der var otte fund af hvidhalset fluesnapper i 2019, mere end en fordobling i forhold til 2018 (3). Med en undtagelse var alle observationer af hanner. Alle nævnes, 25/4 1 Ellekattet, Skagen (NJ), 30/4 1 Nordhavnstippen/

Stubben (KBH), 30/4 1 og 9/5 1 Christiansø (B), 3/5 1 Højerup, Stevns (KBH), 8/5 1 Gråmyr (B), 12/5 1 Gjerrild Nordstrand (ØJ) og 14/5 1 hun Klarskov, Korsør (VSJ).
(Ursula Burmann)

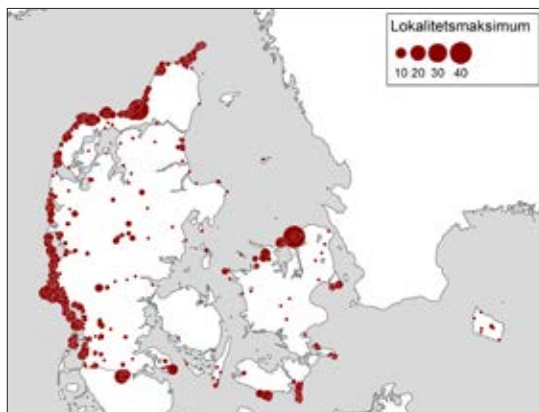
Sortstrubet bynkefugl *Saxicola torquata* (yngleforekomst)

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2019	2014	2016	
144	NA	0-2	NA	(9)	25	94	94	144	112	101	-

Kommentar: Tabel omhandler antal ynglepar. Rapportgruppens materiale er mangelfuldt fra de tidlige år

Der blev indberettet 113-144 ynglepar, heri er diverse observationer indtastet som ungeførende ynglefugle omregnet til antal ynglepar. Den store fremgang er sket i Nordjylland og Vestjylland. I 2016-2018 havde indberetningerne stabiliseret sig til 81-101 ynglepar. Det var det største antal af indberettede ynglepar i en treårig periode i rapportens historie. Den hidtil største total på 106-112 ynglepar stammer fra perioden under Atlas III i 2014, hvor der blev søgt mere grundigt efter arten. Der foreligger en lang række store tællinger af ynglefugle fra Melby Overdrev (NSJ), således fra foråret 1/4 33 og fra sensommer/efterår mange tællinger af mere end 30 fugle (par med unger) med max 30/8 38. De største tællinger af potentielle ynglefugle fra andre lokaliteter var 22/4 17 Frøslev Mose (SJ), 21/7 36 Tranum Klitplantage (NJ) og 22/9 26 fra Vigsø og Harboslette (NJ).

(Arne Bo Larsen)

Lokaliteter med sortstrubet bynkefugl 2019.

Regional fordeling af sortstrubet bynkefugl 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	29-34	20-27	11-20	2	0-1	30-38	0	6-7	1	5	9	0	113-144

Sortstrubet bynkefugl, Hanstholm Vildtreservat, 11. december 2019. Foto: Poul Holm Pedersen

Ringdrossel *Turdus torquatus* (sommerfund)

Sidste forårsfund var 26/5 1 han Alpedalen, Kolding Å. Der var tre sommerfund, som alle kan betegnes som sene eller forsinkede trækfugle; 7/6 1 hun Nordmandshage (NJ), 13/6 1 han sy. Højerup, Stevns (KBH) og 16/6 1 hun Grenen (NJ).

Den første observation i efteråret var 12/9 1 Grenen (NJ). Endelig kan nævnes de største træktaal fra forår og efterår med 25/4 117 Grenen og 20/10 hele 285 Sønderho (SVJ).

(Arne Bo Larsen)

Ringdrossel, Tvorup Hul, Thy, 19. april 2019.
Foto: Poul Holm Pedersen

Vindrossel *Turdus iliacus* (sommerfund)

Der var tre sommerfund, hvoraf de to må betegnes som sene trækfugle; 4/6 1 Tofte Skov (NJ) og 4/6 1 Grenen, Skagen (NJ). Det eneste regulære sommerfund var 30/6 1 RI Grenen, Skagen (NJ).

Første observation i efteråret var 19/9 2 Tved Plantage (NJ) og 19/9 17 Gudhjem (B).

(Arne Bo Larsen)

Rødstrubet piber *Anthus cervinus*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1991	1992	1994	
56	NA	(79)	137	184	65	90	90	355	307	260	(4982)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-73 og 1975-76.

Der blev noteret fem forårsfugle og 51 efterårsfugle, hvilket var en del flere end 2018 (30 fugle). Gennemsnittet for de sidste 10 år er på 81 fugle/år. Forårsfuglene sås fra 18/5 til 26/5, mens efterårsfuglene sås fra 25/8 til

18/10, alle datoer ligger inden for det normale. De fleste lokaliteter havde besøg af 1-2 fugle. Der var dog følgende undtagelser, 18/5 3 Ø Bulbjerg (NJ), 15/9 – 9/10 4 Vestamager (KBH) og 1/9 – 18/10 3 Hyllekrog (ST).

(René Christensen)

Regional fordeling af rødstrubet piber 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	V SJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	3	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	5
2. halvår	5	0	6	2	0	3	3	3	12	6	7	4	51

Bjergpiber *Anthus spinoletta*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2018	2019	2015	
1678	0	0	< 1	52	378	1055	1055	1720	1678	1573	13.197

Kommentar: Første fund er fra 1989.

Med en årssum på knap 1700 fugle er forekomsten meget lig sidste års rekord, og i lighed hermed er der formentlig en del gengangere i de mange optællinger af rastende fugle. NJ dominerer med hovedparten af fuglene.

De største antal fra første halvår (lokmax.): 19/1 45 Nørreådal (NJ), 26/1 37 Uldum Kær (SØJ) og 2/2 31 Kølsen-Skals Engso (NJ).

Forårets sidste var 10/4 5 Nørreådal (NJ) og 17/4 3 Rands Fjord (SØJ).

Efterårets første blev 14/10 1 Juvre Enge, Rømø (SVJ) samt 15/10 1 Uldum Kær (SØJ) og samme dag 1 Nørre Lyngvig (VJ).

De største antal fra andet halvår (lokmax.) var 28/12 59 Nørreådal, 19/11 24 Lille Vildmose (NJ) og 25/10 29 Grenen (NJ).

(Peter Lange)

Bjergpipib, Helsingør, 9. januar 2019. Foto: Helge Sørensen

Regional fordeling af bjergpipib 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	574	28	12	48	88	26	15	8	3	4	5	1	812
2. halvår	680	37	5	59	20	20	2	2	9	5	27	0	866

Skærpibib *Anthus petrosus* (ynglefund)

Der var 2403 observationer af 8735 fugle (dagsmaksimum/lokalitet), hvilket var lidt færre fugle end i 2018.

Der blev optalt ynglefugle følgende steder, 20/5 4 Kølpen (NJ), 21/5 40 Græsholmen (NJ) og 21/5 6 Hirschholm – alle en del af Hirschholmene (NJ). Desuden 25/5 2 Søby Rev (ØJ) og 11/6 1 Knudshoved Havn (F).

Der var fem fund af over 100 fugle, alle fra Fanø.

Største observation var 23/2 185 Fuglsand (SVJ).

Største trækoobservation var også fra Fanø, 13/10 90 SØ Sønderho.

(René Christensen)

Skærpibib, Helsingør, 11. januar 2019.

Foto: Helge Sørensen

Regional fordeling af skærpibib 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	516	152	758	558	10	75	223	264	100	266	116	14	3052
2. halvår	493	276	2902	718	41	56	268	205	299	212	191	24	5685

Storpipib *Anthus richardi*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1994	2013	2003	
20	12	> 1	12	28	28	34	34	65	56	51	1013

I 2019 sås 19-20 fugle, en del færre end de 32 fugle der er gennemsnittet for de seneste år, og mindre end halvdelen af de 41 fugle, der sås i 2018. Der var fire

forårsfugle og 15-16 efterårsfugle.

Som i 2018 sås flest fugle i NJ og SVJ. Alle fund var af enlige fugle.

I første halvår blev følgende set, 1/1 1 Harboslette (NJ), 23-25/4 1 Saksfjed Inddæmning (ST), 29/4 1 Ulvedyb (NJ) og 20/5 1 Søledet (ØJ).

Fordelingen af efterårsfuglene var 28/9 –18/10 3 Skagensområdet (NJ), 13-18/10 3-4 Blåvand-området

(SVJ), 22/9-9/11 3 Fanø (SVJ), 15/10 2 Mandø (SVJ), 14/10 - 3/11 3 på det nordlige Rømø (SJ) og 29/10 1 Bornholms Lufthavn (B). Årets sidste blev 9/11 1 Fanø.

(René Christensen)

Regional fordeling af storpiber 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	5	0	9-10	1	0	2	0	0	0	0	1	1	19-20

Markpiber *Anthus campestris*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1985	1983	1981	
2019	8	NA	(39)	76	(36)	18	8	115	110	90	(1546)

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972-76 mangler. Tre største år for yngleforekomst er 1982: 26-33 par, 1989: 29-31 par, 1998-99: 18-24 par.

Der er fund af 8-9 fugle, her af fire i første halvår. Intet tyder på at, der var ynglepar tilbage på Anholt (ØJ), som tidligere husede en pæn bestand.

Alle observationer nævnes – alle trækkende, bortset fra fuglen ved Bøtø:

NJ: 12/5 1 Grenen, 14/5 1 Gerå, 28/9 1 Grenen.
 SVJ: 25/8 1 Hønen, Fanø, 22/9 1 Sneum Digesø.
 ØJ: 16/7 et usikkert fund af en fugl Anholt.
 KBH: 25/5 1 Kongelunden.
 ST: 16-17/5 1 Bøtø Nor, 2/9 1 Hyllekrog.

(René Christensen)

Gulhovedet gul vipstjert *Motacilla flava flavissima*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2012	2011	2019	
2019	15	NA	(2)	8	6	6	14	24	20	15	(368)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1974-1979.

Gulhovedet gul vipstjert, Tipperne, 25. april 2019. Foto: Ole Amstrup

Årets 20 jagttagelser dækker ud fra en forsigtig vurdering 15 fugle. Alle på nær to - 26/4 1 Hirsthals Øststrand (NJ) og 20/5 1 Klydesøen (KBH) - var fra den sydlige del af Jylland. Racen registreredes i perioden 22/4 - 16/7. Første fugl var ved Rindby Sø (SVJ).

Fire observationer fra Falbæk og Hedeby marker ved Skjern (5/6, 21/6, 23/6 og 16/7) er her regnet som den samme fugl, grundet det sene tidspunkt på sæsonen. Alle øvrige observationer var en-dags fugle. Der var flest ultimo april (7) og resten var fra primo/medio maj.

(Lasse Braae)

Regional fordeling af gulhovedet gul vipstjert 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	1	5	3			5			1				15

Sortrygget hvid vipstjert *Motacilla alba yarellii*

Årstotal	Hyppeghed <i>Gns. årlig forekomst per 10-års periode</i>						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2015	2014	2012	
2019	NA	(2)	15	31	70	116	116	191	150	111	(2203)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1973-1979.

Danmark blev i 2019 besøgt af 84 fugle. Denne årstotal er en smule lavere end sidste år og under gennemsnittet. Hovedparten af observationerne fordeler sig primært i Sydvest-, Nord-, Vestjylland. De fleste bliver årligt observeret vest for Lillebælt, men der blev observeret 10 fugle øst for Lillebælt. Året bød ligeledes på ynglefugle fire steder i landet: Tønder (SJ), Haurvig Vest (VJ), Esbjerg Havn (SVJ) og Gulstavvej, Eget (F). Tre af parrene er med *m.a. alba*, mens parret på Esbjerg Havn er registreret som et rent *m.a. yarellii* par.

78 af de 84 registrerede fugle blev set i første halvår. Årets første sås i marts, 2/3 1 Grønningen (SVJ). Herefter blev fuglene observeret gennem marts, april og maj måned, hvorefter det stilner af i juni måned. Første halvår blev afsluttet med 5/6 1 Følle Bund (ØJ), der var dog observationer fra ynglelokaliteterne senere i juni og juli.

Andet halvår bød kun på seks fugle, udover ynglefuglene, alle blev observeret i juli måned. De fordelte sig med fire i Nordjylland samt to i Østjylland.

Årets sidste observation blev dermed 26/7 1 Anholt (ØJ). Årets største observation var 21/3 4 Fanø Vesterstrand (SVJ).

(Morten Swayne Storgaard)

Sortrygget hvid vipstjert, Thyborøn, 18. marts 2019. Foto: Allan Kjær Villesen

Regional fordeling af sortrygget hvid vipstjert 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	22	11	26	4	1	5	4	2	1	1	1	0	78
2. halvår	4	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	6

Kvækerfinke *Fringilla montifringilla* (Ynglefund og sommerfund)

Igen blev det et år uden fund af ynglepar. Der blev dog hørt en syngende han 28/4, 25/5 og 3/6 i Kolindsund (ØJ), men da der kun er disse observationer fra stedet, er der formodentlig ikke tale om et ynglepar.

Der var en række fund i juni, der alle må betegnes som forsinkede trækfugle. De seneste var 7/6 1

Nordmandshage (NJ), 10/6 1 Sjællands Odde (VSJ), 20/6 1 Tontoft Nakke (SJ).

De første i efteråret: 2/9 1 Nordmandshage og fra 18/9 fund flere steder.

(Ole F. Jensen)

Karmindompap *Erythrura erythrura*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1996	1992	1987	
251	NA	(45)	(256)	(729)	(237)	334	334	1200	1000	976	(12.111)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-77, 1988-90, 1993, 1995, 1998 og 2001-02. Oplysninger om ynglepar er meget uregelmæssige. Første ynglefund var i 1972. Max. antal ynglepar er fra 1998: 86-109 par, 2001: 80 par og 1991: ca. 62 par.

Året gav en svag tilbagegang og antallet landede lidt under de seneste ti års gennemsnit. Antallet af lokaliteter med arten var stort set identisk med 2018, 130 mod 129 sidste år.

Også antal syngende hanner gik lidt tilbage fra 160 til 153 på 113 lokaliteter, altså igen færre syngende men på flere lokaliteter. Flest syngende var der 1/6 7 Kobbæ-

Saltuna (B) og 18/5 6 Christiansø (B).

Årets første observationer var: 10/5 1 Ferring (VJ), 14/5 1 Birkemose (ST) og 14/5 1 Gedesbyskov (ST).

Kun fire par ynglende kunne det blive til: Elsegårde Strand (ØJ), Tversted Ås udløb (NJ), Haleklipper (B) og Frisenfelt (ST). Det lave antal skyldes forhåbentlig kun manglende registrering, og mon ikke der gemmer sig

Karmindompap, Birkemose Falster, 18. juni 2019. Foto: Steen Højmark-Jensen

flere på lokaliteterne med syngende hanner?

De sidste observerede var 19/9 1 Agger Tange (NJ), 27/10 1 Keldsand (SVJ) og 30/10 1 Sønderho (SVJ).

Antallet for NJ er i "Nordjyllands Fugle 2019" angivet

til værende 164. Afvigelsen til nedenstående tabel skyldes at tallet i nævnte rapport er baseret på frasortering af gengangere fra samme dato, medens nedenstående tabel er baseret på lokale månedens maksima.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af karmindompap 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	83	4	4	15	0	0	10	11	9	18	44	53	251

Tallene er udregnet som sum af lok.måneds max. med tillæg for evt. trækkende eller ringmærkede fugle.

Krognæb *Pinicola enucleator*

Sandsynlige trækveje for krognæb under invasionen i 2019. Kortet er udarbejdet af Katarina Nyberg for SLU/Artdatabanken.

2019 bød på den største kendte invasion af krognæb nogensinde. Sjældenhedsudvalget har besluttet at fund fra kysterne af Nordøstjylland, Vestsjælland og Nordsjælland fra perioden 25/10-31/12 2019 ikke skal behandles. Forekomsten i invasionen 2019 opsummeres derfor her i Årsrapporten.

Summen af fund fra ovennævnte kyststrækninger samt de godkendte fund er på ca. 1700 fugle, hvor langt hovedparten er fra NJ.

En del flokke var stationære i længere tid og tillige meget omkringflyvende, hvorfor totaltallet er forbundet med en del usikkerhed.

Materialet gennemgås her regionsvis:

NJ: 27/10-30/11 i alt ca. 1650. Hovedparten er fra Skagen-området, hvor der flere dage vurderes at have opholdt sig over 100 fugle. De største indrapporteringer er 5/11 115 og 10/11 72 TF Grenen samt 9/11 75 Skagen By.

Krognæb, han, Skagen, 9. november 2019. Foto: John Frikke

Nordmandshage ved munden af Limfjorden havde 30/10-13/11 213 S, med flest 31/10 105. Ved Frydenstrand i Frederikshavn opholdt en stor flok sig i perioden 6-19/11, med max. 9/11 34. Ingen andre lokaliteter havde over fem fugle.

Uden for kyststrækningen Hirtshals-Skagen-Frederikshavn-Hals foreligger der SU-godkendte fund af tre fugle fra Nordjylland (se SU-rapporten).

ØJ: 29/10-13/11 i alt 15 SU-godkendte.

SØJ: 11/11 2 (SU-godkendt).

KBH: 30/10 1 (SU-godkendt).

NSJ: 27/10-17/11 i alt 25-33 fugle, heraf 11-13 med foto på DOFbasen. Max 29/10 9 Ø Gilbjerg Hoved.

VSJ: 29/10-7/11 i alt 7, heraf 4 med foto.

(Peter Lange, Hans Christophersen og Kent Olsen)

Badende krognæb, Frederikshavn, 13. november 2019.

Foto: Bo L. Christiansen

Hvidsisken *Carduelis hornemanni*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2017	1995	2005	
2019	NA	(14)	55	(61)	49	114	114	411	221	168	(2602)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1978-79 og 1990. Der var tilsyneladende invasion i 1990, men der mangler opsummering.

Efter to rekordår i træk kom vi ned på jorden igen.

Fra første halvår er der fund fra tidsrummet 2/1-1/4, i alt ca. 41 fugle, som er resterne af en lille invasion i efteråret 2018. Eneste obs over to var 16/2 op til seks

Dragsmur (ØJ). Skagen (NJ) havde 2/1-14/3 i alt 11, hvoraf otte fanges i forbindelse med ringmærkning.

Eneste fra andet halvår blev 1/11 1 RI Skagen.

(Peter Lange)

Regional fordeling af hvidsisken 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	24	0	0	7	0	0	0	0	6	2	0	2	41

Hvidsisken, Dragsmur, 16. februar 2019. Foto: Emil Skovgaard Brandtoft

Stor korsnæb *Loxia pytyopsittacus*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2013	1983	2017		
2019	1837	NA	(40)	1668	(1222)	991	2999	2999	8181	7893	6543	(64772)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-73, 1975-76 og 1991.

Efter de seneste par års invasioner blev det til et mere normalt antal af arten med stort set ligelig fordeling mellem første og andet halvår. Første halvårs fugle stammer dog sandsynligvis fra invasionen i 2018 og forsvandt helt i løbet af foråret, og der var således kun få observationer i sommeren. I løbet af efteråret kom der så et nyt influx.

Størstedelen af årets fugle blev set ved Skagen, således 20/1 til 18/5 207 med max 17/2 47. Fra efteråret

8/10 – 1/12 297 Skagen med max 10/11 65.

Forårets sidste var: 17/5 1 Grenen (NJ), 18/5 1 Flagbakken (NJ) og 22/5 1 Christiansø (B). Nogle enkelte sommerfund blev gjort: 22/7 2 1K Grenen, måske unger fra et ynglepar? og 28/7 4 TF Grenen. Efterårets første: 3/8 2 Vester Torup Klitplantage (NJ), 7/8 1, 8/8 2, 9/8 1 Grenen (NJ) og 7/9 1 Tisvilde Hegn (NSJ). Der blev ikke rapporteret om ynglefund.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af stor korsnæb 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	298	254	0	88	24	9	41	51	7	112	51	1	936
2. halvår	381	1	104	123	5	3	5	107	41	112	7	12	901
Sum	679	255	104	211	29	12	46	158	48	224	58	13	1837

Månedsfordeling af stor korsnæb 2019.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	TOTAL
2019	378	435	47	69	7	0	6	6	2	228	572	87	1837

Stor korsnæb, Ovstrup Hede, 3. februar 2019. Foto: Carsten Gørges Laursen

Hvidvinget korsnæb *Loxia leucoptera*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2014	2011	2013	
174	NA	(18)	36	134	132	1101	1101	3384	2054	1323	(13.092)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1975-76.

Året gav mere end en halvering i antallet af observerede individer i forhold til 2018. Årets første halvdel gav således ingen observationer overhovedet, hvilket stemmer meget godt med, at sidste år anden halvdel kun gav tre fugle i august måned.

Fra juli måned og frem kom et nyt mindre influx af arten, med de første 12/7 1 Tversted søerne (NJ), 13/7 1 Tversted Plantage (NJ), 13/7 2 Gilleleje (NSJ), 14/7 1 Pirupshvarre (NJ) og 14/7 1 Øby (NJ).

Igen var det Nordjylland der havde langt flest observationer med over halvdelen af dem alle. Nævnes kan fra Skagen, 15/7 til 30/11 61 med max. 7/11 10 og Nordmandshage 30/7 til 11/9 24 med max. 30/7 12. Herefter følger Nordsjælland med en del spredte iagttagelser af 1-3 fugle, primært fra Grib Skov. Der var ingen tegn på yngel.

(Ole F. Jensen)

Hvidvinget korsnæb, Skagen Klitplantage, 20. august 2019.
Foto. Knud Pedersen

Regional fordeling af hvidvinget korsnæb 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	104	4	3	12	4	0	0	4	0	23	4	16	174

Månedsfordeling af hvidvinget korsnæb 2018 (månedmax).

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	TOTAL
2019	0	0	0	0	0	0	31	45	15	12	58	13	174

Gulirisk *Serinus serinus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		2017	2009	2019	
142	NA	(40)	46	79	85	111	112	168	159	142	(3511)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-77, 1988, 1990-91 og 1993-94. Oplysninger om ynglepar er ujævne og lidt usikre fra år til år og derfor ikke opgjort.

2019 var med 142 fugle det tredje bedste år nogensinde. Der sås gulirisk i alle regioner. Der sås flest i ST med mindst 63 fugle, efterfulgt af NJ med mindst 30. Der var ingen sikre ynglefund, men følgende lokaliteter havde observationer som kunne indikere yngel: 10/4 – 29/6 2 Saksfjed Inddæmning (ST), 7/4 – 14/6 2 Svaneke (B), 15/4 – 10/7 2 Balka-Snogeby (B) og 21/4 – 10/8 3 Rønne (B).

Udenfor de mulige ynglelokaliteter var de fleste observationer af 1-2 fugle, eneste observation af mere end to fugle var 10/10 3 Gedser Odde (ST).

Der var et af de usædvanlige vinterfund 19-21/1 1 Rindum (VJ). Årets første observation var i øvrigt 29/3 1 Jættebrink, Møn (ST), mens den sidste fugl sås 13/11 1 Grenen (NJ), begge observationer ligger indenfor, hvad der har været normalen for de senere år.

(René Christensen)

Regional fordeling af gulirisk 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2019	30	1	4	9	1	1	3	4	3	7	63	16	142

Lapværling *Calcarius lapponicus*

Med i alt 277 blev det en forekomst noget over seneste to års lave antal, men stadig noget under gennemsnittet fra perioden 2013-2018 (475). Rekordåret er 2010 (1885 fugle), men der mangler tal fra 2012.

Det var især forekomsten i første halvår, der var usædvanligt fåtallig, således var der kun en observation med et tocifret antal; 8/3 15 Hillerup Enge (SVJ). Alle øvrige observationer var af en eller to fugle! Forårets sidste var 30/4 1 Klydesøen (KBH) samt et usædvanlig

sent fund, 1/6 1 han Grenen (NJ). Fuglen, der rastede sammen med gul vipstjert, blev set af mange. Junifund er yderst sjældne, og fra de seneste ti år foreligger der kun yderligere et.

Efterårets forekomst indledtes med 7/9 1 Kolindsund (ØJ) og 8/9 1 Sønderho (SVJ). De største antal var igen relativt små; 6/10 9 Agger Tange (NJ) og 3/11 9 Gjerrild (ØJ).

(Peter Lange)

Regional fordeling af lapværling 2019.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	15	2	17	0	0	1	2	0	2	0	1	0	40
2. halvår	108	9	45	16	2	18	2	6	10	6	12	3	237

Hortulan *Emberiza hortulana*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-19		1986	1978	1983	
2019	NA	(228)	(357)	(281)	(38)	29	29	572	552	449	(7750)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972-73, 1975-76, 1988 og 1999-2003.

Trods to fugle mere end i 2018, var forekomsten med 17 fugle på niveau med de foregående fire år, hvor den har været på færre end 20 fugle. Fire er fra andet halvår. Årets første og eneste aprilfund blev set ved Skagen 26/4. De to næste stammer begge fra Røsnæs (VSJ) 1/5 og 5/5. Dernæst 7/5 1 Fyns Hoved (F) og fra Hundested/Rørvig-området (NSJ/VSJ) blev der 9/5 set hele tre fugle, to Højsandet (VSJ) og en Spodsbjerg (NSJ). Herefter 10/5 1 Christiansø og 14/5 og 20/5 ses hortulan

ved Grenen (NJ). De resterende fra foråret var 14/5 1 Søvang, Amager (KBH), 18/5 1 Sønderho (SVJ) og 20/5 1 Saltholm (KBH).

Andet halvårs fire fund var 26/8 og 16/9 1 Sønderho (SVJ) samt en hortulan på Christiansø både 21/9 og 22/9. Det er uvist, om sidstnævnte to fund kan dreje sig om samme fugl.

Artens krise fortsætter og den er i centrale områder i Sverige gået tilbage med 90% (Vår Fågelvärld).

(Hans Christophersen)

Lapværling, Skagen, 11. oktober 2019. Foto: John Larsen

Dværgværling *Schoeniclus pusilla*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2019
	2019	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-19	2017	2019	
11	1	>1	2	3	2	6	6	14	11	10	128

Det blev til 11 fugle (fem i 2018), hvilket vel må anses for normalt, efter at arten udgik fra SU-listen.

Eneste observation i foråret var 3/6 1 Grenen (NJ).

Observationerne i efteråret var: 20/9 1 RI Hanstholm (NJ), 24/9 1 Grenen, 28/9 1 Mandø (SVJ), 13/10 1 og 29/10 1 RI Sønderho Strand (SVJ), 1/11 1 Arnager (B),

2/11 1 RI Jennes Sø, Skagen (NJ), 7/11 1 RI Blåvands Huk (SVJ) og 9/11 1 Mandø. Året sluttede med et vinterfund, 30/12 1 Hønen, Fanø (SVJ).

51 af de 75 fugle i perioden 2000 - 2019 har været fra NJ eller SVJ,

(Lasse Braae)

Referencer

- Bernd Koop 2019: ORNITHOLOGISHE ARBEITSGEMEINSCHAFT für Schleswig-Holstein und Hamburg E.V. Rundschreiben 2/2019, September 2019, Side 50.
- Clausen, P., C. L. Pedersen, H. H. Nielsen & J. P. Kjeldsen 2020: Herbivore vandfugle i fuglebeskyttelsesområde nr. 1: antal og fordelinger 2012-2019 i relation til reservater og fødegrundlag. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. Videnskabelig rapport.
- Clausen, P. & A. Craggs 2018: East Atlantic (Greenland/Svalbard) Light-bellied Brent Branta bernicla hrota. Side 90-92 i Fox, A. D. & J. O. Leafloor (red.): A Global Audit of the Status and Trends of Arctic and Northern Hemisphere Goose Populations: Component 2: Population accounts. CAFF, Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF Assessment Series).
- Timme Nyegaard et al. 2014: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 1998-2012. Afsluttende rapport fra Dansk Ornitologisk Forenings Arbejdsgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY). – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 108: 1-144.
- OAMW.DE 2020: Bestand der Trauerseeschwalbe in M-V seit drei Jahren stabil. OAMW 13. august 2020.

Dværgværling, Mandø, 9. november 2019. Foto: Tim Hesselballe Hansen

Hortulan, Skagen, 26. april 2019. Foto: Leif Jensen

Sortspætte, Rude Skov, 11. marts 2019. Foto: Finn Carlsen

Silkehale, Hellebæk, 5. december 2019. Foto: Axel Mortensen

BRANDSTIFTER

Af Jens Gregersen

Det var ikke en invasion af de helt store der var i efteråret 2019. Men der kom silkehaler i pænt tal og de blev som altid kikket på og fotograferet. Og man tager sig endnu engang i at sige, at silkehaler slår alt. Selv når man har stået og kikket på krogneab i november sol.

Der er mange historier om silkehaler og de bliver fortalt igen og igen. Den med at de kan tåle så og så meget alkohol fra de gærede bær, fordi de har en stor lever. Pestfugl er et af dens navne fra overleveringerne. Mere ukendt er det, at man i Tyskland omtalte silkehalen som

Drikkende Silkehaler, Skagen, 14. november 2019. Foto: Bo L. Christiansen

Silkehale, Skagen, 14. november 2020. Foto: Albert Steen-Hansen

"Brandstifter". Det kom sig af, at der somme tider udbrød ild, når silkehalerne ankom. Det var så lige da fyringssæsonen for alvor begyndte – Og det var i Bayern. Når man ser en flok silkehaler kaste sig over en busk fuld af saftige rønnebær, vil man se et flimmer af gult, akkurat som flammer. De røde lakspidser skulle antænde denne ild og ulykken var sket. Ja, man troede så meget i Middelalderen. Fænomenet er seriøst beskrevet af tyskeren Ragnar Kinzelbach som har skrevet en større afhandling om silkehalerne og deres rolle i folketroen.

Silkehale, Lyngby Åmose, 27. december 2019. Foto: Finn Carlsen

Østlig lundsanger, Tipmosen, Ho, 19. oktober 2019. Foto: Hans Ægidius

Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2019

Af Kent Olsen, Morten Bentzon Hansen, Sakari Kauppinen, Andreas Bruun Kristensen, Anders Odd Wulff Nielsen, Henrik Haaning Nielsen, Rasmus Due Nielsen og Troels Eske Ortvad

Rapport nr. 51 fra Sjældenhedsudvalget

Indledning

Denne rapport omhandler 218 færdigbehandlede fund fra Danmark, heraf 110 fra 2019. Heri indgår også ti sager, som Sjældenhedsudvalget (SU) har behandlet, da de vedrører arter, som skønnes at være sjældne lokalt og derfor indgår som lokale SU-arter i visse regioner, men ikke figurerer på den nationale SU-liste. Sådanne fund publiceres (siden SU-rapport 1995-1996) i den landsdækkende årsrapport, andetsteds i *Fugleåret*, men er tillige nævnt i denne rapport. På opfordring fra lokalrapporternes redaktioner eller DOFbasens Kvalitetsudvalg (DKU) behandler Sjældenhedsudvalget også sager omhandlende fund af almindelige arter truffet på et usædvanligt tidspunkt af året, hvoraf der i indeværende rapport indgår fire sager. 157 (72 %) af de færdigbehandlede fund (heraf 93 (85 %) fra 2019) blev godkendt, hvilket kan sammenlignes med en godkendelsesprocent på mellem 77 % og 92 % de seneste ti år. 117 (75 %) af de godkendte fund blev dokumenteret ved hjælp af

foto, video, lydoptagelse, DNA-analyse mv. Fra Grønland færdigbehandlede to sager, som blev godkendt.

Til og med denne rapport henligger der 29 sager, som af forskellige årsager endnu ikke er færdigbehandlede. En liste over disse sager samt en liste over forkastede fund findes bagerst i rapporten.

Rækkefølgen af arter i den systematiske gennemgang af forekomsterne samt arts- og underartsstatus for diverse taksa følger *International Ornithological Committee (IOC) World Bird List* (Gill et al. 2020).

Regionsinddelingen følger samme inddeling, som Sjældenhedsudvalget har fulgt siden 1992 (SU-rapport 1992). Forekomster i *Danmarks eksklusive økonomiske zone* regnes også som danske fund. En uddybende forklaring mht. til definition og afgrænsning af denne zone kan ses i SU-rapport 2011.

Hvis intet andet er nævnt, er der tale om ét rastende individ. Betegnelserne 1K og 2K står for hhv. første og andet kalenderår; 2K+ (3K+) betyder, at fuglen er

mindst i sit andet (tredje) kalenderår, men kan være ældre. Derudover er ad. = adult (gammel, udfarvet fugl), imm. = immatur (dragter mellem juvenil og adult), juv. = juvenil (første egentlige fjerdragt), pull. = pullus (dununge), rst. = rastende, sdr. = sommerdragt, vdr. = vinterdragt, odr. = overgangsdragt, ekldr. = eklipsdragt, prdr. = pragtdragt, trk.fors. = trækforsøgende, trk. = trækkende, syng. = syngende og ringm. = ringmærket.

Hvor aldersangivelse er baseret på fuglens udseende, benyttes kalenderår (ex. 3K+) frem for dragttype (ex. juvenil, immature og adult). Kalenderårsangivelsen er en betegnelse i henhold til fuglens dragtmæssige udseende og kendskabet til dragtudvikling hos den pågældende art frem for en egentlig aldersbetegnelse. Derfor vil eksempelvis en overvintrende amerikansk sortand (*Melanitta americana*) i adult dragt blive angivet som 3K+ ved fund i 1. halvår og 2K+ andet halvår. Ligeledes vil eksempelvis en terekklire (*Xenus cinereus*) i adult dragt blive angivet som 2K+, selvom der er tale om et individ, der igennem flere år regnes som en ganganger.

Efter artsnavnet er i parentes angivet 1) antal anerkendte fund og individer (adskilt af en skråstreg) før 1. januar 1950, 2) antal godkendte fund og individer fra og med 1. januar 1950 til og med 2018 og 3) antal godkendte fund og individer i 2019. Denne opdeling er i overensstemmelse med den standard, der anbefales af Association of European Rarities Committees (AERC

2020). Bemærk i øvrigt, at antal fund ikke altid er identisk med antal individer, idet flokke og par regnes som enkeltfund, mens f.eks. fem enkeltindivider på én dag ved samme lokalitet regnes som fem fund.

I lighed med europæisk standard regnes ynglefund (inkl. unger) som ét fund, hvorfor unger af danske yngleforekomster ikke medregnes i opsummeringen. Såfremt det vurderes at være overvejende sandsynligt eller sikkert, at fund registreret på flere lokaliteter omhandler samme individ(er), regnes det som ét fund. Derfor vil f.eks. en trækkende sortbrynet albatros (*Thalassarche melanophris*) set fra forskellige kystlokaliteter i Kattegat blive regnet som ét fund ligesom en amerikansk pibeand (*Mareca americana*), der ud fra dragt karakterer kan genkendes på forskellige lokaliteter, vil blive regnet som ét fund. Returnerende individer fra år til år indgår ikke i opsummeringen.

Antal fund og individer fordelt på underarter opsummeres så vidt muligt også. Efter observatørnavnet er det oplyst, om de enkelte fund er dokumenteret med foto (Foto), videofilm (Video), lydoptagelse (Lyd), telemetrisering (GPS), DNA-analyse (DNA) eller dødfunden fugl (Død). Desuden er findere(n) ved hvert fund markeret med en asterisk (*) foran observatørnavnet. Imidlertid fremgår det ikke altid tydeligt af beskrivelserne, hvem finderen er, og der kan derfor mangle enkelte markeringer. I beskrivelser til Sjældenhedsudvalget bør det angives, hvem finderen er.

Citronvipstjert, Kollerup Strand, 18. april 2019. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Figur 1. Oversigt over regionsinddelingen anvendt i denne rapport.

I bemærkningerne til de enkelte arter/underarter er deres normale udbredelsesområder tilføjet i parentes, hvorfra de danske hhv. grønlandske forekomster vurderes at stamme fra.

SU-listen

En liste over arter og underarter, som skal godkendes af SU, kan findes på udvalgets hjemmeside på adressen: www.dof.dk/aktiv-i-dof/grupper-og-udvalg/sjaeldenhedsudvalget/den-danske-fugleliste.

Brilleand (*Melanitta perspicillata*) og citronvipstjert (*Motacilla citreola*) udgår af SU-listen fra og med 2020. Til og med 2016 skulle fund af topskarv (*Phalacrocorax aristotelis*) godkendes af Sjældenhedsudvalget fra hele landet, mens det fra og med 2017 til og med 2019 kun var fund uden for den jyske vestkyst, der fortsat skal behandles af udvalget. Fra og med 2020 er det område, hvor fund af topskarv ikke skal behandles af udvalget udvidet til også at gælde alle kystobservationer fra Nordjylland, inklusiv Kattegatøerne Hirsholmene, Nordre Rønner og Læsø. Observationer fra Limfjorden skal stadig indsendes til Sjældenhedsudvalget.

En generel vejledning til indsendelse af fund til Sjældenhedsudvalget kan findes på udvalgets hjemmeside. Det er muligt for indsendere at uploade SU-beskrivelser direkte til SU's database. Hvis man vil uploade en beskrivelse til Sjældenhedsudvalget, kan man gå ind på adressen: <http://su.dof.dk/su-opload/index.php>, hvor man vil blive vejledt. Sjældenhedsudvalget modtager også fortsat gerne beskrivelser pr. e-mail, men observatører opfordres til så vidt muligt at uploade deres beskrivelser via Sjældenhedsudvalgets hjemmeside.

Sjældenhedsudvalget behandler fund af SU-arter og nye arter for landet fra alle fem kategorier (se nedenfor), og for at få så fyldestgørende et billede som muligt af de

Lille rørsanger, Gedser Odde, 2. juni 2019.
Foto: Jens Søgaard Hansen

Buskrørsanger, Blåvands Huk, 10. juni 2019.
Foto: David Manstrup

enkelte arters og underarters forekomst er det i princippet vigtigt, at alt bliver rapporteret til udvalget. Sjældenhedsudvalget behandler som udgangspunkt alle forekomster af SU-arter, samt arter, der vurderes at have potentiale til at optræde spontant (kategori A og B) i Nordvesteuropa eller som fritlevende individ fra en selvsupplerende bestand (kategori C). Er man i tvivl om, hvorvidt et fund bør behandles af SU, kan man kontakte udvalget.

Kategorier

I henhold til AERC-standard (AERC 2020) inddeles de i Danmark trufne fuglearter i fem kategorier defineret som følger:

- A: Arter der betragtes som tilsyneladende spontant optrædende og er truffet mindst én gang siden 1. januar 1950, f.eks. amerikansk pibeand (*Mareca americana*) og vibe (*Vanellus vanellus*). Som spontant optrædende regnes ligeledes skibs- eller på anden måde assisterede forekomster, så længe fuglen ikke er blevet fodret eller tilbageholdt undervejs.
- B: Arter der betragtes som spontant optrædende, men kun er truffet i perioden fra år 1800 til 1949, f.eks. lille sultanhøne (*Porphyrio alleni*) og østlig krave-trappe (*Chlamydotis macqueenii*).
- C: Udsatte og undslupne arter, som har etableret en fritlevende og selvsupplerende bestand, enten herhjemme eller i andre lande; f.eks. nilgås (*Alopochen aegyptiaca*) og fasan (*Phasianus colchicus*).
- D: Arter som ville være placeret i A eller B, hvis ikke der var rimelig tvivl om, hvorvidt de nogensinde havde optrådt spontant i landet, f.eks. bøffelend (*Bucephala albeola*) og hvid pelikan (*Pelecanus onocrotalus*).
- E: Arter der betragtes som undslupne fra fangenskab eller på anden måde kun unaturligt har optrådt i landet, eller hvis fritlevende bestande – hvis eksisterende – formentlig ikke er selvsupplerende, f.eks. rosapelikan (*Pelecanus rufescens*), lammegrib (*Gypaetus barbatus*), steppeørn (*Aquila nipalensis*) med stropper og fund af rødhøne (*Alectoris rufa*).

Den officielle danske liste udgøres af arterne i kategori A, B og C. Fund i kategori C, D og E publiceres særskilt bagerst i SU-rapporten.

Danmarkslisten

Sjældenhedsudvalget fører en liste over arter og underarter, som er truffet i Danmark. Listen kan findes på udvalgets hjemmeside på adressen: www.dof.dk/aktiv-i-dof/grupper-og-udvalg/sjaeldenhedsudvalget/den-danske-fugleliste. Sjældenhedsudvalget følger de taksonomiske anbefalinger fra International Ornithologists' Union (Gill et al. 2020).

Alpejerspurv, Skagen, 20. april 2019. Foto: Erik Christophersen

Gærdeværling, Tornby Klitplantage, 15. juli 2019.
Foto: Henrik Haaning Nielsen

Fra år 2019 er der godkendt tre nye arter for landet i kategori A: østlig lundsanger (*Phylloscopus plumbeitarsus*), tajgaflyesnapper (*Ficedula albicilla*) og spansk spurv (*Passer hispaniolensis*). Det taksonomiske forhold mellem østlig lundsanger og lundsanger (*Phylloscopus trochiloides*) har været komplekst (Irwin *et al.* 2001), og østlig lundsanger har traditionelt været betragtet som en underart af lundsanger. Den blev hævet til status af monotypisk art af Clements Checklist of Birds of the World i 2014 (Clements *et al.* 2014) efter Alcaide *et al.* (2014), mens International Ornithologists' Union betragtede den som en selvstændig art allerede i sin første udgave (Gill & Wright 2006). Tajgaflyesnapper regnes som monotypisk, mens spansk spurv er polytypisk med to underarter: ssp. *hispaniolensis* og ssp. *transcaspicus* (Gill *et al.* 2020). Nominatformen af spansk spurv (*P. h. hispaniolensis*) yngler i Europa og regnes som den mest sandsynlige underart, der kan forekomme i Danmark.

I 2019 blev det første og hidtil eneste fund af trope-skråpe (*Puffinus lherminieri*) i Vestpalæarktis fundet i skindsamlingen på Zoologisk Museum i København. Der er tale om en ny artsbestemmelse baseret på en analyse af såvel morfologi, biometri og DNA, hvilket er udførligt beskrevet af Flood *et al.* (2020), som også redegør for de skriftlige kilder omkring fundet af fuglen, der var blevet indsamlet til havs 18/9 1912 i Skagerrak (NJ). På baggrund af konklusionerne i Flood *et al.* (2020) indgår trope-skråpe på den danske liste, og fundet placeres i kategori B. Arten er polytypisk med de to underarter: ssp. *lherminieri*, der yngler på Små Antiller og Bahamas, og ssp. *loyemilleri*, der yngler på øer ud for Panama,

Krogneåb, Frederikshavn, 6. november 2019. Foto: Rune Sø Neergaard

Venezuela og det nordøstlige Brasilien. Det har ikke været muligt at fastslå, hvilken en af de to underarter af tropeskråpe, som det danske fund tilhører.

Iberisk sanger (*Curruca iberiae*) er blevet udskilt som selvstændig art fra rødstrubet sanger (*C. cantillans*). Det specifikke artsnavn er etableret som *C. iberiae* snarere end som tidligere Maghreb-sanger (*C. inornata*), da sidstnævnte har vist sig at være et synonym for makisanger (*C. subalpina*) (Zuccon *et al.* 2020). Hermed består det tidligere "hvidskægget sanger"-kompleks af iberisk sanger (*C. iberiae*) og makisanger (*C. subalpina*), der begge er monotypiske, og rødstrubet sanger (*C. cantillans*), der er polytypisk med de to underarter ssp. *cantillans* og ssp. *albistriata* (Gill *et al.* 2020). Når der sker sådanne taksonomiske ændringer inden for svært bestemmelige artskomplekser på den danske liste, genoptager Sjældenhedsudvalget typisk alle fund til fornyet behandling. Selvom Sjældenhedsudvalget endnu ikke har taget endelig stilling til den taksonomiske placering af alle de danske fund inden for artskomplekset iberisk sanger/makisanger/rødstrubet sanger, så forbliver rødstrubet sanger på den danske liste i kraft af et fund på Christiansø (B) 2/6 2018 af en ssp. *cantillans* (SU-rapport 2018) og et fund ved Gedser Odde (LF) 8-14/5 2015 af en ssp. *albistriata* (SU-rapport 2018), hvor bestemmelserne til underart i begge tilfælde er baseret på DNA-analyser.

Det er i et nyere studie blevet foreslået, at østlig middelhavsstenpikker (*Oenanthe hispanica melanoleuca*) og vestlig middelhavsstenpikker (*Oenanthe hispanica hispanica*) bør regnes som to selvstændige arter

Blå glente, Skagen, 21. april 2019.
Foto: Erik Christophersen

(Schweizer *et al.* 2019). Herefter har IOC hævet deres status til monotypiske arter (Gill *et al.* 2020) og østlig middelhavsstenpikker (*Oenanthe melanoleuca*) indgår derfor med indeværende rapport på listen. Både østlig middelhavsstenpikker og vestlig middelhavsstenpikker (*Oenanthe hispanica*) har forekommet i Danmark og er registreret med tre fund af hver art.

Østlig gul vipstjert (*Motacilla tschutschensis*) har tidligere været regnet som en underart af gul vipstjert (*M. flava*), men er nu udskilt som en selvstændig art, der regnes som polytypisk med de fire underarter: ssp. *plexa* (sibirisk vipstjert), ssp. *tschutschensis* (alaskavipstjert), ssp. *macronyx* (manchurisk vipstjert) og ssp. *taivana* (grønhovedet vipstjert) (Gill *et al.* 2020). Gul vipstjert (*M. flava*) er polytypisk med de ti underarter: ssp. *flavissima* (gulhovedet vipstjert), ssp. *lutea* (steppevipstjert), ssp.

Himalayaløvsanger, Salthammer, 8. november 2019. Foto: Vicky Knudsen

Blåstjert, Allerød Sø, 14. oktober 2019. Foto: Henrik Mikkelsen

flava (gul vipstjert), ssp. *beema* (gulnakket vipstjert), ssp. *iberiae* (spansk vipstjert), ssp. *cinereocapilla* (gråhovedet vipstjert), ssp. *pygmaea* (egyptisk vipstjert), ssp. *leucocephala* (hvidhovedet vipstjert), ssp. *feldegg* (sorthovedet vipstjert) og ssp. *thunbergi* (nordlig gul vipstjert) (Gill et al. 2020). Der er endnu ikke fund, der med sikkerhed kan henføres til østlig gul vipstjert (*M. tschutschensis*), og derfor indgår arten ikke på den danske liste. Dog er to vinterfund gjort 19/1-5/2 1998 på Læsø (NJ) og 19/12 2000 på Bygholm Vejle (NJ) som de første blevet henført til komplekset af arterne gul vipstjert (*M. flava*) og østlig gul vipstjert (*M. tschutschensis*).

Med tropeskråpe, østlig lundsanger, tajgafluesnapper, østlig middelhavsstenpikker og spansk spurv er der hermed godkendt 482 fuglearter i kategori A, B og C i Danmark til og med 2019.

Sjældenhedsudvalgets medlemmer

I 2019 trådte Sebastian Klein og Knud Pedersen ud af Sjældenhedsudvalget og blev erstattet af Anders Odd Wulff Nielsen og Troels Eske Ortvad. Udvalget bestod ved udgangen af 2019 af følgende medlemmer: Simon Sigaard Christiansen, Ole Zoltan Göller, Morten Bentzon Hansen, Sakari Kauppinen, Andreas Bruun Kristensen, Anders Odd Wulff Nielsen, Henrik Haaning Nielsen, Rasmus Due Nielsen, Kent Olsen (formand) og Troels Eske Ortvad. Derudover er Søren Sørensen og David Boertmann tilknyttet udvalget som konsulenter ved behandlingen af fund fra Færøerne hhv. Grønland.

Sjældenhedsudvalgets adresse:

Sjældenhedsudvalget, DOF, Vesterbrogade 138-140, 1620 København V. E-mail: su@dof.dk.

Sjældenhedsudvalgets hjemmeside:

www.dof.dk/aktiv-i-dof/grupper-og-udvalg/sjaeldenhedsudvalget

Tak:

For kritik og kommentarer til denne rapport takkes Tim Hesselballe Hansen, Rune Sø Neergaard og Palle A. F. Rasmussen foruden udvalgets øvrige medlemmer. For hjælp ved behandlingen af enkeltsager takkes Martin Collinson, Dick Forsman, Yann Kolbeinsson, Hans Larsson, Björn Malmhagen, Mikal Polakowski, Rasmus Strack og Roni Väisänen. Derudover takkes Magnus Corell, Tor A. Olsen, William Velmala, Uku Paal, Tadeusz Stawarczyk, Zbigniew Kajzer, Christopher König, Gerjon Gelling og Pierre-André Crochet for informationer om forekomster i hhv. Sverige, Norge, Finland, Polen,

Vestlig middelhavsstenpikker, Sundstrup, 2. januar 2019. Foto: Allan Kjær Villesen

Tyskland, Holland og Frankrig. Den største tak rettes dog til de mange, der rapporterede deres observationer til Sjældenhedsudvalget og dermed skabte grundlaget for denne rapport.

Sjældne fugle i 2019

Året blev skudt i gang med en vestlig middelhavstenpikker ved Sundstrup (NJ), som blev hængende tre dage ind i det nye år, efter at være blevet fundet i december 2018. Som så ofte før var begyndelsen af 2019 præget af de sjældne ænder. I løbet af årets første tre måneder rastede amerikansk sortand på klassiske lokaliteter for arten, ved henholdsvis Asserbo Strand (S), Blåvand (RB) og Fanø Vesterstrand (RB). I samme periode rastede to brilleænder ved henholdsvis Lumsås Nordstrand (S) og Fanø Vesterstrand (RB). En halvbåndstroldand ved Skjern Enge (RK), som var fundet året forinden, sås frem til 20/1. Ved Sønder sø & Lille Kalv (S) rastede den tilbagevendende halvbåndstroldand han for syvende år i træk frem til 19/4. Den tilbagevendende hvidøjede and rastede for fjerde vinter i træk ved Kruså Møllesø (SJ), hvor den sås frem til 19/1. Andre nævneværdige observationer fra januar inkluderede en adult hvidvinget måge af underarten *kumlieni* set 14/1 ved Esbjerg (RB), en jagtfalk ved Hillerup Enge (RB) samt en mellemflag-spætte i Kruså (SJ). Danmarks 11. fund af østlig turteldue og det første siden 2007 blev ligeledes en realitet, da en fugl fotograferedes i villahaver i hhv. Faxø og Næstved (S).

Februar forløb stille og roligt med to mellemflag-spætter ved henholdsvis Bolderslev Skov (SJ) og Kollund Skov (SJ).

Marts trak ganske forventeligt heller ikke de store overskrifter. Højdepunkterne var en amerikansk pipeand ved Firtalsstrand (F) og en syngende høgeugle i Ndr. Feldborg Plantage (RK).

April startede med en amerikansk pipeand ved Følle Bund (ÅH) og en amerikansk sortand i Skagen (NJ). Varme og østenvind satte sit præg på sidste halvdel af måneden, hvor især Nordjylland kunne bryste sig af mange usædvanlige observationer. Ved Skagen (NJ) sås blå glente, stor skrigeørn, citronvipstjert og alpejernspurv. Også Fanø (RB) havde glæden af en blå glente. Ved Gjerrild Nordstrand (ÅH) sås desuden en trækkende jagtfalk, og ved Ulvedybet (NJ) rastede en lille gulben til ind i maj. Yderligere to citronvipstjertes sås ved henholdsvis Kollerup Strand (NJ) og Gjerrild Nordstrand (ÅH). Ved Levka, Hasle (B) sås og fotograferedes en ørkenstenpikker 24/4. Ud af de i alt 19 danske fund er det blot det andet forårsfund.

Ganske typisk var maj gavmild, hvad angik sjældne fugle. Ænderne skød måneden i gang med blåvinget and ved Eskilsø (S) og amerikansk pipeand ved Ulvedybet (NJ) (samme individ som blev set ved Følle Bund (ÅH) i april). Cirka halvvejs inde i måneden begyndte der for alvor at ske noget. En nathejre rastede på Djursland (ÅH), hvor den kunne ses i et par uger. Forårets tredje og fjerde fund af blå glente gjordes ved henholdsvis Tåstrup Sø (ÅH) samt i Strandby (NJ) og senere Skagen (NJ). En GPS-mærket munkegrib (kategori E) trak ind på østkysten af Falster (LF) 13/5 og opholdt sig i Danmark

Hvidøjet and. Kruså Møllesø, 21. januar 2019.
Foto: Karin Gustausen

natten over, og blev set trække mod Sverige ved Hellebæk (S) 14/5. I den modsatte ende af landet sås samme dag en slangeørn i Skagen (NJ). Vadefuglene satte også deres præg på måneden med lille gulben på Bygholm Vejle (NJ) (samme individ som sås i Ulvedybet tidligere på foråret), hviddrygget ryle i Saltvandssøen (SJ) og terekklire ved Vidåslusen (SJ). En flok på hele 15 hvidskæggede terners sås 14/5 i Nørresø (SJ). To dage efter sås yderligere to hvidskæggede terners ved Brabrand Sø (ÅH). Landets første fund af spansk spurv blev en realitet 15/5, hvor en han blev fotograferet i Skagen (NJ). Andre nævneværdige småfugle var en sibirisk/stejnegers bynkefugl i Skagen (NJ), en syngende lille rørsanger på Saltholm (S), landets tredje fund af østlig middelhavstenpikker på Christiansø (B) samt en citronvipstjert ved Hasle (B). I Skagen (NJ) sås gåsegrib 23-25/5.

Juni startede med Gedsers (LF) første lille rørsanger, som blev ringmærket 2/6. Foruden denne bød starten af måneden på en gåsegrib ved Dybvad (NJ) (samme individ som sås i Skagen i maj), citronvipstjert ved Tipperne (RK) samt landets tredje fund af præriemåge ved Sneum Digesø (RB). Måneden bød også på flere sjældne rørvagter. En lille rørvagtel sang i Lille Vildmose (NJ), og i alt tre dværgørnvagter hørtes ved henholdsvis Vaserne (S) og Hjørdemål Klit (NJ). Sidstnævnte lokalitet husede hele to hanner. En hvid pelikan sås i dagene 22-24/6, først ved Filsø (RB) og senere ved Arup Vejle (NJ). Samme fugl sås desuden ved Margrethe Kog (SJ) 1/7. To buskrørsangere sås ved henholdsvis Blåvand (RB) og Stavnsgårdsmosen (B), og månedens anden lille rørsanger blev ringmærket i Skagen (NJ) 23/6. Blandt vadefuglene sås en rødvinget braksvaler i Margrethe Kog (SJ) og en triel i Skagen (NJ). Samme lille gulben, som blev set i april og maj, sås igen ved Bygholm Vejle (NJ) 23/6. Måneden sluttede af med en hvidøjet and i Gammel Havdrup Mose, Greve (S).

En af sommerens store overraskelser var en stor forekomst af sjældne havdykænder langs den jyske vestkyst. Ved Blåvand (RB) sås der i perioden tre hanner af brilleand. Ved Kjøl og Uggerby Strand (NJ) sås i alt seks brilleænder fordelt på to hunner og fire hanner. På samme sted rastede to amerikanske sortænder. I Skagen

Lille gulben, Bygholm Vejle, 23. juni 2019.
Foto: Henrik Haaning Nielsen

Rødhovedet tornskade, Spidsbjerg Hede, Rømø, 27. juni 2019.
Foto: Karin Gustausen

(NJ) rastede to brillælender og én amerikansk sortand.

Juli var generelt begivenhedsrig. Vanen tro blev der fundet en række sjældne vadefugle. Årets andet fund af lille gulben blev gjort ved Nørresø (SJ) og ved Ølse-magle Revle (S) sås en amerikansk hjejle. Terekklire sås endnu en gang ved Saltvandssøen (SJ). Mest over-raskende var dog to andengangsfund; en trækkende tornhalsejler ved Grønhøj Strand (NJ) 28/7 samt en langtidsstationær gærdeværling ved Tornby Klitplantage (NJ) 11/7-30/8 og igen i november og december. To rødhovedede tornskader sås henholdsvis på Rømø (SJ) og i Tornby Klitplantage (NJ). Måneden bød også på to hvidøjede ænder i Københavnsområdet (S).

I august sås hele to ellekrager ved henholdsvis Skagen (NJ) og Rosenvold (VE). En rastende slangeørn i Mols Bjerger (ÅH) sås fra starten af måneden frem til 20/9. I slutningen af måneden rastede en amerikansk skarveand på Nordals (SJ) og to sortvingede braksvæler ved Ballum Sluse (SJ).

September gik mere stille for sig. Danmarks femte fund af bairdsryle så dagens lys 14/9, da en 1K sås ved Hyllekrog (LF). En atlantisk/scopolis skræpe trak forbi Bovbjerg (RK) 15/9 og cirka en uge senere fotograferedes en 1K lille rørvagtel ved Ballum Sluse (SJ). En hvidøjet and rastede ved Flintesø, Hedeland (S), og den tilbagevendende halsbåndstroland sås igen ved Sønder-sø, Værløse (S). Landets hidtil tidligste efterårsfund af blåstjert blev gjort 22/9, da en fugl blev ringmærket ved Blåvand (RB).

Ikke overraskende blev der fundet mange sjældenheder i oktober. Årets andet fund af amerikansk hjejle blev gjort 2/10 ved Vest Stadil Fjord (RK). Samme dag sås den første af månedens to korttåede lærker, nemlig på Grenen, Skagen (NJ). Det andet fund blev gjort ved Hundested (S). Årets anden amerikanske skarveand blev fundet i Stubbe Sø (ÅH), hvor den rastede frem til årsskiftet. Gennem hele måneden dominerede småfuglene de sjældne fund, og 10/10 sås og hørtes landets fjerde mongolske piber på Grønningen, Blåvand (RB). En blåstjert rastede i flere dage ved Allerød (S) og to taj-

gapibere sås ved henholdsvis Blåvand (RB) og på Fanø (RB). Årets imponerende fjerde lille rørsanger rastede i Blåvand (RB) 14-15/10. Det hidtil seneste danske fund. Endnu en gang brillerede Blåvands-området med en ny art for landet, da en østlig lundsanger rastede ved Ho (RB) 18-20/10. Andre sjældne sangere inkluderede en himalayasangere på Christiansø (B), en brun løvsanger i Rørvig (S) samt to fund af gærdesanger ssp. *blythi*, begge i Skagen. Sejlerne gjorde sig også bemærket med en gråsejler ved Ho (RB) og Fyns første fund af alpesejler på Knudshoved (F). En mellemflagspætte sås igen ved Kruså (SJ). Af ænder rastede amerikanske sortænder ved Blåvand (RB) og Asserbo Strand (S). En brilleland trak forbi Ørhage, Klitmøller (NJ) og 23-24/10 rastede en halsbåndstroland i Stubbe Sø (ÅH). To høgeugler sås ved henholdsvis Lønstrup (NJ) og Dyssegård, Gentofte (S). En jagtfalk blev fundet 13/10 ved Hanstholm (NJ), hvor den sås frem til årsskiftet. Slutningen af oktober markerede startskuddet til den største invasion af krogneab i nyere tid. Flere hundrede fugle sås i løbet af oktober/november over det meste af landet, med klart flest fugle i Nordjylland efterfulgt af Østjylland og Nordsjælland.

I november var det ikke kun de mange krogneab, som pyntede på antallet af sjældne fugle. En gråsejler trak 3/11 forbi ved Hundested (S) og senere Gilbjerg Hoved (S). Fire forskellige høgeugler sås på forskellige lokaliteter i Nordsjælland, hvor flere af dem kunne ses ind i 2020. Årets tredje nye art for landet var et spektakulært indlandsfund af en tajgafluesnapper ved Gentofte Sø 10/11 (S). To himalayasangere rastede ved henholdsvis Salthammer (B) og på Vestre Kirkegård, København (S). En flok på hele fire kohejrer rastede på en mark ved Gullestrup, Herning (RK). Brillælender sås ved Bønnerup Strand (ÅH) og Fanø Vesterstrand (RB), mens den tilbagevendende hvidøjede and igen kunne ses ved Kruså Møllesø (SJ).

December forløb ganske stille. Således blev højdepunktet en hvidøjet and i Rands Fjord (VE). Året sluttede med endnu en sønderjysk mellemflagspætte, denne gang i Kelstrup Fredsskov (SJ).

Amerikansk pibeand, Ulvedybet,
8. maj 2019. Foto: Lars Grøn

Kategori A: Spontane forekomster

Category A: Species recorded in an apparently wild state

Blåvinget and *Spatula discors* (1/1, 20/22, 1/1)

2019: 21-29/5, Eskilsø (S), 3K+ han, *Erik Mandrup Jacobsen, Christian Glahder m.fl. (Foto). – 1-10/6, Marup, Tempelkrogen, Vipperød (S), 3K+ han, Erik Vikkelsø Rasmussen, Birthe Rasmussen m.fl. (Foto).

De to iagttagelser regnes som samme individ og repræsenterer første fund af arten siden 2016, hvor en han rastede i Borreby Mose (S) 29/5 (SU-rapport 2016). (Nordamerika)

Amerikansk pibeand *Mareca americana* (0, 43/43, 2/2)

2019: 26/3-10/4, Firtalsstrand (F), 3K+ han, *Ella Mikkelsen m.fl. (Foto). – 19-24/4, Følle Bund, Rønde (ÅH), 2K han, *Flemming H. Nielsen, Kent Olsen m.fl. (Foto). – 5-14/5 + 8-18/6, Ulvedybet (NJ), 2K han, *Anders Bojesen, *Brian Kristensen m.fl. (Foto).

Første fund af arten siden 2015, hvor fire fund blev indrapporteret (SU-rapport 2015). Grundet dragtetaljer vurderes fundene fra Følle Bund og Ulvedybet at omhandle samme fugl. (Nordamerika)

Hvidøjjet and *Aythya nyroca* (4/4, 57/64, 4/4)

2014: 26/10, Hejrede Sø, Maribosøerne (LF), 2K+ hun, *Lars Adler Krogh, Frank Abrahamson, Tim Andersen.

2019: 19/1-3/3, Kruså Møllesø (SJ), 3K+ han, *Jørn Vinther Sørensen m.fl. (Foto). – 23/5, Maribo Sønderø (LF), 3K+ han, *Uffe B. Nielsen. – 30/6, Gammel Havdrup Mose, Greve (S), 3K+ han, *Troels Eske Ortvad m.fl. (Foto). – 25/7-21/8, Damhussøen (S), 2K+ han, *Jørgen Hulbæk Christiansen, Karin Sjøqvist m.fl. (Foto). – 26/7-21/8, Utterslev Mose (S), 2K+ hun, *Thomas Bundgaard Rasmussen m.fl. (Foto). – 26/9-9/10, Flintesø, Hedeland (S) 2K+ han, *Klaus Homøe, Allan Haagensen, Jonas Hansen Tchikai m.fl. (Foto). – 10-23/11, Kruså Møllesø (SJ), 2K+ han, Gerda Bladt, Lars Peter Hansen m.fl. (Foto). – 1-31/12, Rands Fjord

(VE), 2K+ han, *Tim Hesselballe Hansen, Sigrid Kistrup Ilsøe m.fl. (Foto).

Fundet fra Hejrede Sø i 2014 udgør det fjerde nye fund af arten i 2014 (SU-rapport 2014). 2019 var et godt år for arten med fire nye fund. Fundene fra Gammel Havdrup Mose og Flintesø, Hedeland regnes som omhandlede samme individ. Fundene fra Kruså Møllesø regnes som samme individ og genganger fra tidligere år. Fundet fra Maribo Sønderø regnes som genganger fra tidligere år. Bemærk, at opsummeringen er justeret i forhold til seneste SU-rapport (SU-rapport 2018). (Øst- & Sydøsteuropa; overvintrer Middelhavet, Sortehavet & Nordafrika)

Halsbåndstrolband *Aythya collaris* (0, 15/15, 1/1)

2019: 1-20/1, Øster Enge, Skjern Enge (RK), 3K+ han, *Ole Amstrup, Ole Olesen, Mogens Larsen, m.fl. (Foto). – 1/1-19/4, Sønderø, Værløse og Lille Kalv, Furesøen (S), 3K+ han, *Jesper Brodersen m.fl. (Foto). – 14/9-5/10, Sønderø, Værløse, 2K+ han, *Jesper Brodersen, *Jan Smidt m.fl. (Foto). – 23-24/10, Stubbe Sø, Djursland (ÅH), 2K+ han, *Kristian Birchvald Jensen (Foto). – 20-21/11, Møllekrog og Stenholts Mølle (S), 2K+ han, Jens Lind, Jesper Jørgensen, Lars Michael Nielsen m.fl. (Foto). – 30/11-30/12, 2K+ han, Sønderø, Værløse (S), *Jesper Brodersen m.fl. (Foto).

Årets eneste nye fund er fra Stubbe Sø, Djursland 23-24/10, mens fundet fra Skjern Enge omvendt er tidligere godkendt fra samme lokalitet i perioderne 19-21/11 2018 og 12-31/12 2018 (SU-rapport 2018). Fundene fra Sønderø, Lille Kalv og Møllekrog regnes som den samme tilbagevendende han, og fuglen er nu indrapporteret årligt siden 2013 (SU-rapport 2013, SU-rapport 2014, SU-rapport 2015, SU-rapport 2016, SU-rapport 2017, SU-rapport 2018). (Nordamerika)

Brilleand *Melanitta perspicillata* (0, 55/57, 13/13)

2019: 6/1-17/3, Lumsås Nordstrand, 3K+ han, *Kristian Bruus-Jensen m.fl. (Foto). – 9/1-8/4, Fanø Vesterstrand (RB), 3K+ han, Fanø Vesterstrand, *Kim Fischer

m.fl. (Foto). – 9/7-18/9, Grenen og Nordstrand, Skagen (NJ), 3K+ han, *Rolf Christensen, Knud Pedersen m.fl. (Foto). – 10/7-24/8, Grenen, Skagen (NJ), 3K+ han, *Rolf Christensen, Knud Pedersen m.fl. (Foto). – 11/7-5/8 + 15-23/8, Kjul Strand og Uggerby Strand, Hirtshals (NJ), 3K+ han, Lars Paaby, Ole Frøstrup Andersen m.fl. (Foto). – 17+29/7, Kjul Strand og Uggerby Strand, Hirtshals (NJ), 2K han, Rune Sø Neergaard, Morten Christensen (Foto). – 19/7-22/8, Kjul Strand og Uggerby Strand (NJ), 2K+ hun, Lars Paaby, Henrik Hanning Nielsen m.fl. (Foto). – 27/7-28/8, Kjul Strand og Uggerby Strand, Hirtshals (NJ), 3K+ han, Lars Paaby, Anders Østerby m.fl. (Foto). – 30/7, Blåvands Huk (RB), 3K+ han, *Troels Eske Ortvad m.fl. (Foto). – 30/7-18/8, Vejers Strand (RB), 3K+ han, *Troels Eske Ortvad, Matthias Haupt m.fl. (Foto). – 30/7-5/9, Vejers Strand (RB), 3K+ han, *Troels Eske Ortvad, Matthias Haupt, Michael Køie Poulsen m.fl. (Foto). – 1-16/8, Kjul Strand og Uggerby Strand, Hirtshals (NJ), 2K+ hun, *Rune Sø Neergaard, Brian Skræm, Lars Paaby m.fl. (Foto). – 5-24/8, Kjul Strand og Uggerby Strand, Hirtshals (NJ), 3K+ han, *Lars Paaby m.fl. (Foto). – 26/9-27/12, Fanø Vesterstrand (RB), 2K+ han, Kim Fischer m.fl. (Foto). – 12/10, Ørhage, Klitmøller (NJ), 2K+ han trk., *Thorkil Brandt, Jan Eske Schmidt, Lars Mogensen. – 11-17/11, Skærbækhest, Bønnerup Strand (ÅH), 2K+ han, *Thorkil Brandt m.fl. – 20/11, Fanø Vesterstrand (RB), 2K+ han, Kim Fischer m.fl. (Foto).

2019 var et rekordår for arten i Danmark, hvor hele 13 nye fund blev registreret i løbet af sommeren og efteråret langs den jyske vestkyst. De næstbedste år er 2010 med ti nye fund (SU-rapport 2010) og 2018 med fem nye fugle (SU-rapport 2018). Årets første nye fugle blev registreret i Skagen, hvor en han sås 9/7-18/9, og yderligere en han i perioden 10/7-24/8. De to hanner blev i flere dage set i samme flok sortænder uden at have nogen særlig tilknytning til hinanden, og regnes derfor som to fund. Hirtshals bød på hele seks nye fund, hvor mindst fire forskellige hanner og to hunner sås ud for Kjul Strand og Uggerby Strand i perioden 11/7-24/8, mens tre nye fund registreredes fra Blåvands-området med én han ved Blåvands Huk og to hanner ved Vejers Strand. En trækkende han ved Ørhage udgør årets 12. nye fund. Grundet dragtdetaljer vurderes fundet fra Fanø Vesterstrand 20/11 som en ny fugl og hermed årets 13. nye fund i forhold til den tilbagevendende han fra samme lokalitet 26/9-27/12. De øvrige fund i 2019 regnes som gengangere af fugle fra tidligere år. Til sammenligning havde Norge tre fund i 2019, og har nu 100 godkendte fund (Tor A. Olsen pr. mail), mens Sverige er oppe på 225 fund, hvoraf fire fund blev registreret i 2019 (Magnus Corell pr. mail). Finland havde fem fund i 2019 og har i alt 77 fund (William Velmala pr. mail), Tyskland har ét fund i 2019, og i alt 12 fund (Christopher König pr. mail), mens der i Holland foreligger 33 godkendte fund, hvoraf ét fund af fire hanner blev registreret i 2019 (Gerjon Gelling pr. mail).

Brilleand udgår af SU-listen fra og med 2020, idet arten er let genkendelig, og dens forekomstmønster er veletableret med i alt 68 fund af i alt 70 fugle. Den månedlige fordeling af de danske fund er med årets fund

således januar (3), februar (6), marts (2), april (3), maj (5), juni (1), juli (10), august (3), september (4), oktober (19), november (10) og december (2). (Nordamerika)

Amerikansk sortand *Melanitta americana* (0, 19/19, 0/0)

2018: 18/12, Asserbo Strand (S), 2K+ han, Christian Glahder.

2019: 3/1-6/3, Asserbo Strand og Tisvildekysten (S), 3K+ han, *Jesper Schade, Mikael Funch m.fl. (Foto). – 5/1 + 19-20/1 + 24/2-2/3, Hvidbjerg Strand, Blåvand (RB), 3K+ han, *Sebastian Klein, Rasmus Strack m.fl. (Foto). – 1/2, Fanø Vesterstrand (RB), 3K+ han, *Kim Fischer. – 3-7/4, Nordstrand, Skagen (NJ), 3K+ han, *Joakim Matthiesen, Preben Skovgaard Christensen m.fl. (Foto). – 30/5, Lakolk Strand, Rømø (SJ), 3K+ han, *Ole Zoltan Göller. – 14/7-3/8 + 17/8, Nordstrand, Skagen (NJ), 2K+ han, *Knud Pedersen m.fl. – 5-22/8, Kjul Strand og Uggerby Strand, Hirtshals (NJ), 2K+ han, *Lars Paaby m.fl. (Foto og Video). – 7+12+15/8, Kjul Strand og Uggerby Strand, Hirtshals (NJ), 2K+ han, *Rune Sø Neergaard, Lars Paaby m.fl. (Foto og Video). – 17/9-24/10, Grenen, Skagen (NJ), 2K+ han, *Søren Skov, Knud Pedersen m.fl. (Foto). – 12-21/10, Hvidbjerg Strand, Blåvand (RB), 2K+ han, *Troels Eske Ortvad m.fl. (Foto). – 30/10-30/11, Asserbo Strand og Tisvildekysten (S), 2K+ han, *Jon Lehmborg m.fl. (Foto).

Fundet fra Asserbo Strand 18/12 2018 er tidligere godkendt fra samme lokalitet 10/10-2/11 2018 og fra Hundested Havn 26/11 2018 (SU-rapport 2018). Hirtshals bød på to fund af arten, idet en han rastede ud for Kjul Strand og Uggerby Strand i perioden 5-22/8, mens yderligere en han sås på samme lokalitet på følgende datoer: 7+12+15/8. Samtlige fund i 2019 regnes som gengangere af fugle fra tidligere år. (Nordamerika & Nordøstsibirien)

Tornhalesejler *Hirundapus caudacutus* (0, 1/1, 1/1)

2019: 28/7, Grønhøj Strand, Løkken (NJ), trk., *Frits Rost.

Andet danske fund af denne spektakulære art og i lighed med det første fund fra den jyske vestkyst; første fund var en kortvarigt rastende fugl ved Juvre, Rømø (SJ) 21/10 2012 (SU-rapport 2012). Hovedparten af fundene i Vestpalæarktis ligger i perioden maj-juni. I England foreligger der ét fund, der tidsmæssigt er sammenfaldende med det danske fund, fra ultimo juli 1879 i Hampshire (Hudson et al. 2014). Norge (Tor A. Olsen pr. mail) og Sverige (Magnus Corell pr. mail) har som Danmark to fund hver. Færøerne har ét fund (Sørensen & Jensen 2001), Finland har fire fund (William Velmala pr. mail) og Storbritannien har otte fund (BBRC 2020). (Nordlige Asien; overvintrer Ny Guinea & Australien)

Alpesejler *Tachymarptis melba* (3/3, 32/33, 1/1)

2019: 15/10, Østerøse, Knudshoved (F), *Morten Drejer, Anders Drejer, Henrik Mikkelsen m.fl. (Foto).

Fundet er det første for Fyn, og tidsmæssigt passer det fint ind i statistikken, da september (10), juli (5) og oktober (5) er de måneder med flest fund. Der har været fejl i opsummeringen, idet der igennem en længere

Alpevejler, Østerøso, Knudshoved, 15. oktober 2019.
Foto: Henrik Mikkelsen

periode har figureret ét fund for meget. Opsummeringen er derfor blevet korrigeret. (Alperne, Sydeuropa & Lilleasien; overvintrer tropisk Afrika)

Gråsejler *Apus pallidus* (1/1, 15/15, 2/2)

2019: 19/10, Tipmosen, Ho (RB), 1K, *Allan Haagensen, Jens Lind, Christian M. Glahder m.fl. (Foto). – 19/10, Oksby Enge, Ho (RB), 1K, *Frank Desting, Leif Frederiksen, Steen Højmark-Jensen m.fl. (Foto). – 3/11, Kikhavn, Hundested (S), *Michael Trasborg, Søren Haaning Nielsen m.fl. (Foto). – 3/11, Gilbjerg Hoved (S), trk., *Lars Jensen Kruse, Jesper Schade, Allan Haagensen (Foto).

Fundene ved Tipmosen og Oksby Enge regnes for at gælde samme individ. Det samme gør sig gældende for fuglen ved Kikhavn, der cirka 3,5 timer senere passerede Gilbjerg Hoved.

Sjældenhedsudvalget har foretaget en genbehandling af fund af gråsejler som følge af, at bestemmelseskriterierne de senere år er blevet analyseret og revideret. Herved er der kommet fokus på nye kendetegn hos især ungfuglene. Dertil er artens dokumenterede forekomst i Nordeuropa blevet veletableret. De fleste nordeuropæiske fund er gjort i det sene efterår i forbindelse med varme sydlige vinde. På dette tidspunkt befinder langt størsteparten af mursejlerne sig allerede i Afrika. Med denne samlede viden til grund er resultatet af genbehandlingen:

Godkendte fund (18)

1942: 29/10, Østerrev, ca. 15 km ØNØ for Totten, Anholt (ÅH), 1K hun dødfunden på fyrskibet Anholt Knob (Foto & Død)
1987: 17/10, Christiansø (B), 1K iagttaget, senere ringm. (Foto)
1993: forår/sommer, Slagelse (S), 2K+, ssp. *illyricus*, fundet forkommen, senere død (Foto & Død) (Thorup 2001)
2001: 27/10, Gilbjerg Hoved (S), 1K (Foto)
2005: 6-9/11, Nordstrand, Skagen (NJ), 1K (Foto)
2012: 23-24/11, Gilbjerg Hoved (S), 1K rst., senere trk. (Foto)

2013: 31/10 og 2+4/11, Gilleleje (S), 1K (Foto)
2013: 3/11, Issehoved, Samsø (ÅH), 1K (Foto)
2014: 9/11, Mandø (RB), 1K (Foto)
2015: 23/5, Hornbæk Enge, Randers (ÅH), 2K+ (Foto)
2016: 11/6, Grenen, Skagen (NJ), 2K+ (Foto)
2017: 20/10, Sønderho, Fanø (RB) (Foto)
2018: 3/11, Grenen, Skagen (NJ), trk.fors. (Foto)
2018: 4-5/11, Ballum Vesterende (SJ), 1K (Foto)
2018: 7/11, Hanstholm Havn og Slamdepot (NJ), 1K (Foto)
2018: 14/11, Flyvesandet (F), 1K (Foto)
2019: 19/10, Tipmosen og Oksby Enge, Ho (RB), 1K (Foto)
2019: 3/11, Kikhavn, Hundested (S) og Gilbjerg Hoved (S), trk. (Foto)

Forkastede fund (7)

2001: 13/10, Svaneke (B)
2002: 25/10, Ørhage, Klitmøller (NJ)
2004: 3-7/11, Esbjerg (RB) (Foto)
2005: 4/11, Issehoved, Samsø (ÅH)
2007: 20/8, Bunddragerne, Lolland (LF)
2018: 12/11, Nivå (S)
2019: 26/10, Gilleleje Havn (S), trk.
De eneste fund, der skifter status efter genbehandlingen, er fuglene ved Ørhage (NJ) i 2002 og Esbjerg (RB) i 2004, der begge blev observeret under relativt vanskelige betingelser, hvilket afspejles i dokumentationen, som ikke opfylder de gældende godkendelseskriterier.

Fuglen fra Østerrev ved Anholt (ÅH) i 1942 blev fundet død på fyrskibet "Anholt Knob" og skindet findes på Zoologisk Museum i København. Fuglen er indleveret fra Fyrvæsenet, som museet i mange år havde en aftale med. Fyrfaldne fugle blev dengang indleveret i kassevis, og rigtig mange skind i museets samlingen er fra den tid (Jan Bolding Kristensen pr. mail). Det kan tilføjes, at "Anholt Knob" var lokaliseret blot ca. 2-4 km fra grænsen af Danmarks eksklusive økonomiske zone, som udgør grænsen for danske fund til havs (SU-rapport 2011). Fuglens hoved og bryst er i dag delvist ødelagt af insektangreb, men den øvrige del af dragten er intakt og ikke ekstraordinært afbleget. Derfor mener Sjældenhedsudvalget, at fuglen med sikkerhed kan bestemmes til landets første forekomst af gråsejler.

På baggrund af nye ekspertudtalelser samt et bedre kendskab til dragtvariationen hos 1K grå- og mursejler, mener Sjældenhedsudvalget, at fuglen fra Christiansø (B) i 1987 kan bestemmes til Gråsejler; billedmaterialet viser bl.a. vigtige karakterer i undervingen.

Fundet fra Slagelse (S) i 1993 har tidligere været godkendt fra Kirke Helsingø (S), 11. marts 1993 (SU-rapport 2000, Thorup 2001). I forbindelse med genbehandlingen har Sjældenhedsudvalget været i kontakt med Keld Bennike, der indleverede fuglen til Zoologisk Museum i København. Ifølge Keld Bennike blev fuglen fundet i forkommen i en skolegård i Slagelse (S) og via en lærer overdraget til Keld Bennike, hvorefter fuglen døde. På baggrund heraf er lokaliteten ændret fra Kirke Helsingø til Slagelse (SU-rapport 2015). Der henstår usikkerhed om funddatoen, der er ændret til forår/sommer på baggrund af at slid på fuglens fjerdrag matcher tilsvarende hos fund af gråsejler fra om sommeren. (Sydeuropa; overvintrer Afrika)

Østlig turteldue *Streptopelia orientalis* (6/6, 3/3, 1/1)

2019: 5-11/1, Kornagervej, Faxe (S), 1K, *Tom Rosenstand Thomsen, *Ebbe Grøn (Foto). – 17-23/1, Bekkasinvej, Næstved (S), 1K, *Bente Strande Hansen, Jørgen Helge Hansen (Foto).

Første fund siden fuglen i Bække (RB) i vinteren 2006-2007 (SU-rapport 2007). Ganske typisk var der tale om et vinterfund i parcelhushaver. De to iagttagelser regnes som ét fund, da fotos højst overraskende afslørede, at det var samme fugl, som blev fundet i Næstved seks dage efter, at fuglen havde forladt Faxe. På de seks dage havde fuglen dermed fløjet 22 km mod vest. (Centrale Sibirien & Uzbekistan østpå til Stillehavet; overvintrer Sydasiens)

Lille rørvagtel *Zapornia parva* (2/2, 9/9, 2/2)

2019: 17-18/6, Lille Vildmose (NJ), han syng., *Stephan Skaarup Båsen Lund m.fl. (Lyd). – 23/9, Ballum Sluse (SJ), 1K, *Pentti Huttunen, *Kari Varvikko (Foto).

Hermed det fjerde år med to fund, hvilket er en tangering af den højeste årstotal. Der er tale om det tredje efterårsfund; arten er tidligere truffet 17/9 1977 Kongelunden, Amager (S) (SU-rapport 1977-1978) og 23/11 1935 Rønne Havn (B) (SU-rapport 2017). Arten er ikke på SU-listen i Sverige og Finland, der i 2019 havde henholdsvis ét fund (Artsportalen 2020) og ti fund (William Velmala pr. mail). (Syd- & Østeuropa samt Centralasien; overvintrer Nord- & Vestafrika & Mellemøsten)

Dværgrørvagtel *Zapornia pusilla* (3/3, 12/12, 3/3)

2019: 8-18/6, Vaserne, Holte (S), han syng., *Christian Glahder, Michael Brunhøj Hansen m.fl. (Foto & Lyd). – 22-24/6, Bløden Sø, Hjørdemål Klit, Frøstrup (NJ), han

syng., *Henrik Læssøe m.fl. (Foto & Lyd). – 22-29/6, Bløden Sø, Hjørdemål Klit, Frøstrup (NJ), han syng., *John Kyed, *Jens Jørgen Andersen, Henrik Læssøe m.fl. (Lyd).

Fuglene i Bløden Sø kunne høres synge på samme tid. Den ene blev opdaget syngende om dagen, og om aftenen hørtes begge fugle. Det er første gang, at to fugle er registreret tæt på hinanden samtidig i Danmark. Den 13/6 2015 var der dog to syngende hanner i Lille Vildmose (NJ), men de befandt sig 1,4 km fra hinanden (SU-rapport 2015). Der var ingen andre fund i Norden i 2019; arten er endnu ikke truffet i Norge (Tor A. Olsen pr. mail), og seneste svenske fund er fra 2014 (BirdLife Sverige 2020). (Syd- & Østeuropa; overvintrer Afrika)

Triel *Burhinus oedicnemus* (13/13, 43/43, 1/1)

2018: 13/5, Blåvands Huk (RB), trk., anonym (Foto).

2019: 18/6, Nordstrand, Skagen (NJ), *Rolf Christensen, Finn Laugo Sørensen (Foto).

Fundet fra Blåvand bidrager yderligere til rekordåret 2018, således at der nu er fem fund (SU-rapport 2018). Det er desuden blot andet fund fra Blåvands Huk nogensinde. Fundet fra 2019 udgør til gengæld det 11. fra Skagen, hvilket gør Skagen til den suverænt bedste lokalitet for arten herhjemme. I Tyskland var der i 2019 otte fund uden for artens lille yngleområde i Sydvesttyskland (Christopher König pr. mail). Der var tre fund i Norge (Tor A. Olsen pr. mail), ét fund i Sverige (Magnus Corell pr. mail) samt ét fund i Finland (William Velmala pr. mail). I Sverige har arten været årlig siden 2000, bortset fra 2015 (Magnus Corell pr. mail). Det finske fund udgjorde det hidtil tidligste, da fundet er fra 27/4 (William Velmala pr. mail). (Mellem- & Sydeuropa; overvintrer Sydeuropa & Nordafrika)

Dværgrørvagtel, Vaserne, 12. juni 2019. Foto: Helge Sørensen

Amerikansk hjejle *Pluvialis dominica* (0, 18/18, 2/2)

2006: 13-15/10, Bolle-Try Enge, Dronninglund (NJ), 1K, *Palle A. F. Rasmussen, Hans Christophersen, Alex Sand Frich m.fl.

2019: 7-9/7, Ølseagle Revle (S), 2K+, *Klaus Malling Olsen m.fl. (Foto). – 2/10, Vest Stadil Fjord (RK), 1K, *Thorkil Brandt, Kjeld Lund m.fl. (Foto).

Med fire fund er juli et godt tidspunkt at finde amerikansk hjejle herhjemme. Det er kun overgået af maj med fem fund. I september og oktober er der hver tre fund. I 2019 var der fire fund i Holland (Gerjon Gelling pr. mail), og ét fund i henholdsvis Tyskland (Christopher König pr. mail) og Finland (William Velmala pr. mail). I Norge var der ligeledes ét fund, men det var fra Svalbard, og dermed det tredje fund for den højarktiske øgruppe (Tor A. Olsen pr. mail). (Arktisk Nordamerika; overvintrer Sydamerika)

Bairdsryle *Calidris bairdii* (0, 4/4, 1/1)

2019: 14/9, Hyllekrog (LF), 1K, *John Faldborg (Foto).

Fundet er det første uden for Jylland og det fjerde af en 1K-fugl. Alle 1K-fugle er truffet i perioden 1-24/9, mens det eneste fund af en 2K+ fugl er fra august (26/8). Norge og Finland havde hver ét fund i 2019, mens der ikke var fund i hverken Sverige, Tyskland, Holland eller Polen. Der var tale om Norges ottende fund (Artsobservationer 2020) og Finlands syvende fund (Väisänen et al. 2019). (Arktisk Nordamerika & nordøstligste Sibirien; overvintrer Sydamerika)

Hvidrygget ryle *Calidris fuscicollis* (0, 23/23, 1/1)

2019: 23-24/5, Saltvandssøen (SJ), 2K+, *Tim Andersen, Stig Kjærgaard Rasmussen, Henrik Læssøe m.fl. (Foto).

Fundet er det tredje fra Margrethe Kog og det sjette fra den danske del af Vadehavet, dvs. fra Margrethe Kog (SJ) i syd til Skallingen (RB) i nord. Til sammen-

ligning havde Sverige to fund i 2019, hvoraf det ene, fra Ottenby på Öland, udgjorde det 13. fund for Öland (Magnus Corell pr. mail). Også Norge havde to fund (Tor A. Olsen pr. mail), mens Tyskland havde ét-to fund (Christopher König pr. mail). (Arktisk Nordamerika; overvintrer Sydamerika)

Terekklire *Xenus cinereus* (0, 58/58, 0)

2019: 31/5-1/6, Højer Vade (SJ), 2K+, *Erik Enevoldsen, Jens Ballegaard, Christian Hjorth m.fl. (Foto). – 16-29/7, Højer Vade (SJ), 2K+, *Christian Glahder m.fl. (Foto).

Begge fund regnes som samme fugl, og som den genganger, der er set i området hvert år siden 2008. Fuglen er set hvert år i perioden 2/7-16/8, bortset fra 2018, samt i perioden 10-28/5 i årene 2014, 2015, 2017 og 2018 (SU-rapport 2013, SU-rapport 2014, SU-rapport 2015, SU-rapport 2016, SU-rapport 2017, SU-rapport 2018). I Holland, hvor arten udgik af SU-listen fra og med 2015, er der også et eksempel på ét individ, der hvert år siden 2016, typisk i juli, men fra 2018 også i maj er vendt tilbage til Dollard, Groningen (Gerjon Gelling pr. mail). Polen havde i 2019 sit næstbedste år nogensinde med otte fund, mens det hidtil bedste var 1998 med 10 fund (Tadeusz Stawarczyk pr. mail). Tyskland havde tre fund i 2019 (Christopher König pr. mail). (Finland, Hviderusland og Rusland; overvintrer tropisk Afrika, kysterne langs Det Indiske Ocean, Sydøstasien & Australien)

Lille gulben *Tringa flavipes* (1/1, 7/7, 2/2)

2019: 27/4-8/5, Ulvedybet (NJ), 2K+, *Brian Kristensen m.fl. (Foto). – 31/5 + 23/6, Bygholm Vejle (NJ), 2K+, *Henrik Haaning Nielsen, Jens Frimer Andersen (Foto). – 30/7-3/8, Nørresø, Tønder (SJ), 2K+, *Michael Schwalbe, Tim Hesselballe Hansen, Erik Vikkelsø Rasmussen m.fl. (Foto).

Lille gulben, Ulvedybet, 5. maj 2019. Foto: Lars Grøn

En nærmere analyse af fotos viste, at der var tale om samme fugl i Ulvedybet og fra Bygholm Vejle (Pandion 2020). Fundet i Ulvedybet er det hidtil tidligste fund herhjemme, og fundet ved Nørresø er det hidtil seneste. Juni og juli er de bedste måneder at finde arten herhjemme, idet syv af de ti fund er gjort inden for denne periode. Til sammenligning udgjorde ét fund i Norge (Tor A. Olsen pr. mail) det eneste øvrige fund i Skandinavien, og derudover havde Holland ét fund (Gerjon Gelling pr. mail). (Nordamerika; overvintrer Mellem- & Sydamerika)

Damklire *Tringa stagnatilis* (0, 80/90, -)

2002: 3/5, Bygholm Vejle (NJ), 2K+ sdr., *Palle A. F. Rasmussen.

Arten udgik af SU-listen fra og med 2006 (SU-rapport 2005). (Østeuropa, Rusland & Centralasien; overvintrer Mellemøsten & Afrika)

Tinksmed *Tringa glareola*

2007: 8/2, Vesløs Vejle (NJ), 2K+, *Anni Nielsen, *Peter Nielsen (Foto).

Fundet drejer sig om det første danske vinterfund. (Skotland, Skandinavien & Rusland; overvintrer Afrika)

Rødvinget braksvalde *Glareola pratincola* (3/3, 15/15, 1/1)

2019: 13/6, Margrethe Kog (SJ), *Morten Bentzon Hansen m.fl. (Foto).

Første fund siden 2012 og det fjerde fra juni. De bedste måneder at finde arten herhjemme er maj med syv fund samt juni og august med hver fire fund. Årets fund udgør det andet fra Margrethe Kog. I 2019 var der i Nordeuropa blot ét fund i Sverige (Magnus Corell pr. mail) og to fund i Polen (Tadeusz Stawarczyk pr. mail). (Sydeuropa & Centralasien; overvintrer tropisk Afrika)

Sortvinget braksvalde *Glareola nordmanni* (2/2, 11/11, 1/2)

2019: 25-31/8, Ballum Forland (SJ), 2 1K, *Jørn Vinther Sørensen, *Lilly Sørensen, *Niels Bomholt (Foto).

Det er tredje fund af 1K-fugle herhjemme. De øvrige fund af 1K-fugle er en skudt fugl 30/9 1934, Engholm, Vodskov (NJ) (Christensen & Rasmussen 2015) og 30/9-1/10 2002, Hofmansgave, Odense Fjord (F) (SU-rapport 2004). Polen havde i alt tre fund i 2019. Her var der også ét fund af to 1K-fugle sammen 29/8-5/9 ved Nielsz i det sydøstlige Polen (Tadeusz Stawarczyk pr. mail). Hverken Tyskland, Holland eller de øvrige nordiske lande havde fund i 2019. (Sortehavsegnene & Centralasien; overvintrer sydlige Afrika)

Præriemåge *Leucophaeus pipixcan* (0, 2/2, 1/1)

2019: 6/6, Sneum Digesø (RB), 3K+ sdr., *Morten Bentzon Hansen, David Manstrup, Svend Rønne m.fl. (Foto).

Det tredje danske fund og det første af en adult fugl i sommerdragt. Fuglen blev fundet samtidigt med, at en sibirisk krikand sås på lokaliteten. Fuglen blev kun set i 23 minutter, førend den forsvandt uden at blive set igen. De første to fund omhandler 1K-fugle: 27/11 2005 Kjøl Strand, Hirtshals (NJ) (SU-rapport 2005) og 30/12

Præriemåge, Sneum Digesø, 6. juni 2019. Foto: Svend Rønne

2016 Asserbo Strand (S) og Kikhavn, Hundested (S) - fuglen ved Asserbo Strand blev genfundet ved Kikhavn omkring en halv time senere (SU-rapport 2017). (Nordamerika; overvintrer langs Sydamerikas Stillehavskyst)

Hvidvinget måge *Larus glaucooides*

Med karakterer svarende til baffinmåge, ssp. *kumlienii* (0, 6/6, 1/1)

2019: 14/1, Fovrfeltbækkens Udløb, Esbjerg (RB), 5K+, Svend Rønne, Per Poulsen, Henrik Brandt (Foto).

Hermed landets sydligste fund. Alle danske fund af denne underart er fra den jyske vestkyst. Ud over fem fund fra 2012 (SU-rapport 2014), er der også ét fund fra 2015 (SU-rapport 2016). (Arktisk Canada; overvintrer Nordamerika)

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

2018: 2/6, Bøtø Nor (LF), 3K+, *Torben Sebro, Simon Vikstrøm, Jesper Johannes Madsen (Foto).

Fundet regnes som en genganger i forhold til en fugl fra samme lokalitet den 15/5 2018 (SU-rapport 2018). Til og med 2015 skulle fund af arten uden for vadehavsregionen forelægges Sjældenhedsudvalget, men fra og med 2016 behandler Sjældenhedsudvalget kun fund uden for Jylland. (Europa; overvintrer Afrika)

Hvidskægget terne *Chlidonias hybrida* (0, 45/72, 2/17)

2000: 18-19/5, Koglekssøen, Vejlerne (NJ), 3K+, *Terje Seidenfaden, *Palle A. F. Rasmussen, Søren Haaning Nielsen m.fl.

2019: 14/5, Nørresø, Tønder (SJ), 15 3K+, *Thomas W. Johansen, Tim Andersen m.fl. (Foto). – 15/5, Brabrand Sø (ÅH), 2 3K+, *Søren Skriver, Emil Skovgaard Brandtoft m.fl. (Foto).

Arten er lige knap årlig i Danmark. Siden 1998 er det kun i 2005, 2016 og 2018, at der ikke er gjort fund. Fundet fra 2000 er ikke tidligere behandlet af Sjældenhedsudvalget, og der er således nu godkendt tre fund fra 2000. Flokken på 15 fugle er den største flok registreret i Danmark, hvor de to hidtil største flokke var på seks fugle i 2008 først i Vejlen, Tåsinge (F) og dernæst genfundet Sønder sø, Maribo (LF) (SU-rapport 2008) og seks fugle i 2012 i Kongens Kær (VE) (SU-rapport 2012). (Sydeuropa; overvintrer tropisk Afrika)

Hvidvinget terne *Chlidonias leucopterus* (3/5, 93/114 ekskl. fund fra invasionen i 1997, -)

2001: 24/5, Koglekssøen, Vejlerne (NJ), 3K+, *Palle A. F. Rasmussen, Henrik Haaning Nielsen m.fl.

Arten udgik af SU-listen fra og med 2003 (SU-rapport 2002). (Østeuropa & Rusland; overvintrer tropisk Afrika)

Polarlomvie *Uria lomvia* (5/5, 8/8, 0)

2016: 29/10, Børstrup Hage, Gilleleje (S), vdr. trk., Thomas Bundgaard Rasmussen, Jimmy Skat Hansen m.fl.

Fundet er godkendt som en genganger og dermed samme fund, som den fugl, der umiddelbart efter sås trækkende vest ved Tinkerup Strand, Gilleleje (SU-rapport 2016). (Arktis)

Kap Verde-petrel / Desertas-petrel / Madeira-petrel *Pterodroma feae* / *Pterodroma* *deserta* / *Pterodroma madeira* (0, 2/2, 0)

2002: 12/10, Gudhjem (B), trk., *Rasmus Turin, Henrik Haaning Nielsen m.fl.

2018: 3/10, Børstrup Hage, Gilleleje (S), trk., Jan Hjort Christensen, Hjalte Benjamin Johansen, Mathias Blicher Bjerregaard m.fl.

På baggrund af ny viden om forekomsten i Nordøst-atlanten og arternes feltkendetegn har Sjældenhedsudvalget foretaget en genbehandling af de tre hidtil forkastede fund af petreller i *Pterodroma*-komplekset: 12/10 2002, Gudhjem (B), trk., 12/10 2003, Helsingør

Nordhavn (S), trk. og 4/10 2008, Nørre Lyngvig, Holmsland Klit (RK), trk. Det eneste af de tre fund, der skifter status efter genbehandling, er fundet fra Gudhjem (B) i 2002, som hermed bliver det første godkendte fund for Danmark tilhørende artskomplekset. Fundet fra 2018 er godkendt som en genganger; fuglen sås umiddelbart forinden trække nordøst ved Kikhavn, Hundested (S) (SU-rapport 2018). Fra de øvrige skandinaviske lande er der kun fund fra Sverige, som har fire godkendte fund af artskomplekset; heraf ingen bestemt til art: 28/10 2001 Hovs Hallar, Skåne; 27/9 2004 Mellbystrand, Halland; 27/11 2011 Kråkudden, Hönö, Bohuslän; 25/6 2017 Kråkudden, Hönö, Bohuslän og 26/6 2017 Kullaberg, Skåne (sidste to iagttagelser regnes som genganger og dermed ét fund) (Magnus Corell pr. mail). (Kap Verde-ørerne, Madeira & Desertasørerne; overvintrer centrale Atlanterhav)

Scopolis skråpe / atlantisk skråpe *Calonectris diomedea* / *Calonectris borealis* (0, 55/56, 1/1)

2019: 15/9, Ferring, Bovbjerg (RK), trk., *Stephan Skaarup Båsen Lund.

Sjældenhedsudvalget opfordrer til, at fund af atlantisk skråpe / scopolis skråpe indsendes til behandling, selvom disse to nyligt udskilte arter kun kan skelnes fra hinanden under særligt gode observationsbetingelser. (Midtatlanten & Middelhavet; overvintrer Middelhavet, Syd- & Midtatlanten)

Hvidskægget terne, Nørresø, Tønder, 14. maj 2019. Foto: Hans Knakkegaard

Nathejre, Georgsminde,
Nimtofte, 11. maj 2019.
Foto: Kent Olsen

Balearskråpe *Puffinus mauretanicus* (1/1, 89/94, 0)

2011: 24/7, Bulbjerg (NJ), rst., senere trk., *Jacob Sterup.

Der er nu ni fund i 2011, hvilket er den højeste årstotal, og ét fund mere end i 1997 (SU-rapport 1997) og 2003 (SU-rapport 2003). Et ganske typisk fund, både hvad angår årstid og landsdel. Der er blot fem danske fund uden for jyske lokaliteter, alle fra Sjælland, hvor dog ét af individerne efterfølgende sås på Fyn. Siden 2011 har der blot været ni danske fund. (Vestlige Middelhav; overvintrer Middelhavet & tilstødende Atlanterhav)

Topskarv *Phalacrocorax aristotelis* (35/37, 112/203 ekskl. fund fra 1973-1983, 7/8 ekskl. fund fra den jyske vestkyst)

2012: 1-30/1, Esbjerg Havn (RB), 2K, *Henrik Bøhmer m.fl. (Foto).

2019: 11/3, 7/8. – 26/3, Hirsholmene (NJ), 2 3K+, *Søren Poulsen (Foto). – 30/3, Hirsholmene (NJ), 2K, *Sebastian Klein (Foto). – 8/4, Hirsholmene (NJ), 2K, *Søren Poulsen (Foto). – 10/5, Græsholm Hage, Hirsholmene (NJ), 2K, *Lars Mortensen, Kjeld Tommy Pedersen, Frede Jakobsen m.fl. (Foto). – 10/5, Hirsholm, Hirsholmene (NJ), 3K+, *Lars Mortensen, Kjeld Tommy Pedersen, Frede Jakobsen m.fl. (Foto).

Fuglen fra Esbjerg Havn blev fundet 5/12 2011 (SU-rapport 2011) og indgår derfor ikke i opsummeringen. Forekomsterne ved Hirsholmene i foråret 2019 regnes som syv fund af i alt otte fugle og det, kombineret med tidligere fund på øgruppen, viser, at arten formentlig er regelmæssigt forekommende ved øerne, i hvert fald om foråret. Arten fortsætter i øvrigt sin fremgang på den svenske vestkyst (Artportalen 2020), hvorfor flere fund fra den danske del af Kattegat må forventes. Fra og med 2017 gjaldt det, at kun observationer af topskarv uden for den jyske vestkyst skulle behandles af Sjøfaldhedsudvalget. Fra og med 2020 er det område, hvor fund af topskarv ikke skal behandles af udvalget,

således udvidet til også at gælde alle kystobservationer fra Nordjylland, inklusiv Kattegatøerne Hirsholmene, Nordre Rønner og Læsø. Observationer fra Limfjorden skal stadig indsendes til Sjøfaldhedsudvalget. (Island, Færøerne, Britiske Øer, Norge & Sverige)

Sort ibis *Plegadis falcinellus* (14/21, 34/38, 0)

2015: 24/10, Spodsbjerg, Hundested (S), trk., *Michael Trasborg, *Søren Haaning Nielsen.

Fundet er ved en fejl ikke blevet publiceret rettidigt. Arten var på SU-listen til og med 2016. (Sydeuropa)

Nathejre *Nycticorax nycticorax* (3/3, 30/31, 1/1)

2019: 11-25/5, Georgsminde, Nimtofte (ÅH), 3K, *Jes Nielsen, Kent Olsen, John Mortensen (Foto).

Arten er hyppigst truffet i regionerne Nordjylland (7 fund) og Århus (8 fund). Norge havde det 22. fund i 2019, omhandlende en adult i juni i Rogaland (Tor A. Olsen pr. mail), hvilket var eneste andet fund i Norden i 2019. (Mellem- & Sydeuropa; overvintrer Afrika)

Kohejre *Bubulcus ibis* (4/4, 17/17, 1/4)

2018: 21-24/4, Ladegårds Parceller, Haderslev (SJ), *Martin Liebermann (Foto). – 1-8/5, Goldbækparken, Dalby (VE), *Sten Nielsen (Foto).

2019: 1-19/1, Filsø (RB), 2K, *Steen Jørgensen m.fl. (Foto). – 24/11-31/12, Gullestrup, Herning (RK), op til 4 ex.: 24/11-2/12 4 ex., herefter 3-28/12 3 ex., herefter 29-31/12 2 ex., *Heidi Thomsen, Ole Olesen, Carl S. Johnsen m.fl. (Foto).

De to iagttagelser i 2018 regnes for samme fugl og dermed som ét fund, selvom det ikke kan udelukkes, at der kan være tale om to fugle. Fuglen i Filsø blev opdaget ved lokaliteten 23/11 2018 (SU-rapport 2018). Hermed i øvrigt første fund af mere end enkeltindivider i Danmark. Den 29/12 2019 blev en af fuglene ved Gullestrup fundet død, som et pluk. I Tyskland var der i 2019 fund ved ca. 25 lokaliteter, overvejende i den

sydlige del, og blot ét fund i den nordlige del af landet, 31/3 2019 ved Gülzen i Mecklenburg-Vorpommern (Christopher König pr. mail). Norge havde det tiende fund i maj 2019 i Møre og Romsdal, hvilket var sytten år i træk med fund i Norge (Tor A. Olsen pr. mail), mens der ingen fund var i Sverige (Magnus Corell pr. mail) eller Finland i 2019 (William Velmala pr. mail). Bemærk, at opsummeringen er justeret i forhold til seneste publicerede fund af arten (SU-rapport 2018). Ændringen skyldes, at der er fire fund før 1950: 1900 (1), 1903 (1) og 1934 (2). Fordeling af alle 22 fund: april (4), maj (5), juni (2), juli (2), august (1), september (1), oktober (4), november (2) samt et fund fra 1900 uden dato og præcis lokalitet (kun oplyst som 1900, Jylland). (Sydeuropa, Mellemøsten & Nordafrika)

Sølvhejre *Ardea alba* (0, 32/32, -)

1982: 2/9, Klydesøen, Vestamager (S), *Henrik Boeg m.fl.

Fundet regnes for, at omhandle samme individ, som er godkendt fra samme lokalitet 15/8 og 22/8 1982 (SU-rapport 1982-1984). Arten var på SU-listen til og med 1990. Bemærk, at opsummeringen er justeret i forhold til seneste publicerede fund af arten (SU-rapport 1994). Ændringen skyldes, at der ingen fund er før 1950 (de første danske fund er fra 1952 og 1953) samt at fund fra 1973 og 1982 udgår. (Europa)

Blå glente *Elanus caeruleus* (0, 14/14, 4/4)

2019: 21/4, Skagen (NJ), 2K trk.fors., *Anders Wiig Nielsen m.fl. (Foto). – 22/4, Sønderho, Fanø (RB), 2K

Blå glente, Skagen, 21. april 2019. Foto: Erik Christophersen

trk., *Kim Fischer, Joakim Engel (Foto). – 29/4, Hvidemose, Gårdbo Sø (NJ), *John David, *Lone Korsholt (Foto). – 8/5, Tåstrup Sø, Harlev (ÅH), trk., *Emil Skovgaard Brandtoft. – 8/5, Vrold, Skanderborg (ÅH), trk., Sebastian Klein, Morten D. D. Hansen (Foto). – 19/5, Strandby (NJ), *Andreas Egelund Christensen, Jens Tomas Larsen. – 23/5, Skagen (NJ), 2K trk.fors., *Brian Wielsøe, *Rolf Christensen m.fl. (Foto).

De senere års tendens med flere fund årligt fortsatte også i 2019 med hele syv fund af i alt fire forskellige fugle. lagttagelserne i Skagen (NJ) 21/4 og Gårdbo Sø (NJ) 29/4 regnes som ét fund. Fuglen ved Tåstrup Sø (ÅH) blev umiddelbart efter genfundet trækkende ved

Kohejrer, Gullestrup, Herning, 27. november 2019. Foto: Carsten Gørges Laursen

Slangeørn, Trehøje, Mols Bjerge, 5. august 2019.
Foto: Karin Gustausen

Vrold (ÅH) og regnes derfor som ét fund. Tilsvarende regnes iagttagelserne ved Strandby (NJ) 19/5 og Skagen (NJ) 23/5 som ét fund. De fire fund i 2019 er alle fra foråret, hvilket falder fint i tråd med artens øvrige forekomst i Danmark og vores nabolande. Den månedlige fordeling af de 18 danske fund er som følger: marts (1), april (7), maj (3), juni (2), juli (2), august (2) og september (1). Arten er fortsat ikke truffet i Norge (Tor A. Olsen pr. mail) eller Finland (William Velmala pr. mail), og Sverige havde ingen fund i 2019 (BirdLife Sverige 2020). Derimod var der i 2019 tre fund i Polen, alle i april (Komisja Faunistyczna 2020), mens Tyskland melder om observationer fra i alt 17 lokaliteter (Christopher König pr. mail) og i Holland var der syv fund (Gerjon Gelling pr. mail). (Sydvestlige Frankrig, Iberiske Halvø & Nordvestafrika)

Gåsegrib *Gyps fulvus* (1/1, 8/41, 1/1)

2019: 23-25/5, Skagen (NJ), 2K trk.fors., *Jens Jørgen Andersen, Conny Andersen, Stinne Aastrup m.fl. (Foto). – 6/6, Dybvad, Vendsyssel (NJ), 2K, Bruno Müller (Foto).

Siden 2013 er der gjort seks fund af i alt 39 fugle i årene 2013, 2016 og 2017. Efter nul fund i 2018 dukkede arten igen op i 2019, denne gang i Skagen (NJ), hvor arten blot er registreret én gang tidligere, 24-25/5 1985 (SU-rapport 1985). Fundet ved Dybvad (NJ) regnes som genganger i forhold til fundet fra Skagen (NJ). Den månedlige fordeling af de ti danske fund er maj (2), juni (4), juli (1), august (1) og oktober (1). Hertil kommer ét fund fra 1858 uden dato. Sverige har i alt fire fund af arten (Birdlife Sverige 2020), men ingen i 2019 (Artportalen 2020). I Finland var der heller ingen fund i 2019

(William Velmala pr. mail), og i Norge er arten fortsat ikke registreret (Tor Olsen pr. mail). Tyskland registrerede cirka 35 fund i 2019 (Christopher König pr. mail), og fra Holland meldes der om ni fund i 2019 (Gerjon Gelling pr. mail). (Iberiske Halvø, Sydfrankrig & Balkan)

Slangeørn *Circaetus gallicus* (uddød 1877, herefter 1/1, 49/49, 2/2)

2019: 15/5, Skagen (NJ), 3K trk.fors., Peter Thygesen, Jens Lilleør, Gerner Majlandt m.fl. (Foto). – 1/8-20/9, Trehøje, Mols Bjerge (ÅH), 2K, *Asger Lykkegaard Møldrup, Kent Olsen m.fl. (Foto).

De to fund i 2019 falder på typiske tidspunkter inden for artens forekomstsmønstre. Bemærk, at opsummeringen er justeret i forhold til seneste publicerede fund af arten (SU-rapport 2018). Opsummeringen blev rettet i SU-rapport 2013, men har igen været forkert siden SU-rapport 2016. De 52 danske fund er fordelt månedsvis som følgende: april (4), maj (16), juni (8), juli (3), august (8), september (9), oktober (4). Før 1990 var der i alt ti fund i Danmark, men herefter har arten været næsten årlig med 43 fund til og med 2019. (Syd- & Øst-europa; overvintrer nordlige del af tropisk Afrika)

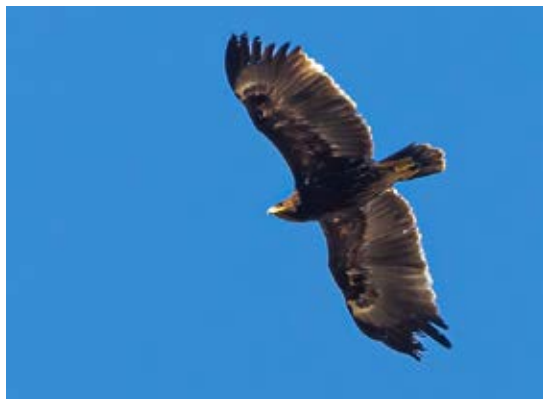
Stor skrigeørn *Clanga clanga* (4/4, 88/89, 1/1)

2019: 13-20/4, Skagen (NJ), 3K trk.fors., *Erik Christophersen, Knud Pedersen m.fl. (Foto).

Efter år 2000 er arten registreret årligt med op til syv fund pr. år, dog med undtagelse af årene 2001, 2002 og 2015, hvor der ingen fund var. Årets fund falder tidstypisk i forhold til den månedlige fordeling af de i alt 93 danske fund, der fordeler sig således: januar (2), februar (1), marts (4), april (25), maj (21), juni (3), august (1), september (10), oktober (17), november (7), december (1) samt ét fund uden dato. (Rusland & østlige Baltikum; overvintrer Sydøsteuropa, Mellemøsten, Indien & Nordøstafrika)

Gåsegrib, Skagen, 25. maj 2019. Foto: Lars Andersen

Stor skrigeørn, Skagen, 14. april 2019. Foto: Erik Christophersen

Steppehøg *Circus macrourus* (14/14, 160/163, -)

2000: 30/4, Hals Havn (NJ), 2K trk., *Palle A. F. Rasmussen.
Arten er udgået fra SU-listen fra og med 2006. (Øst-europa, Rusland, Kasakhstan & nordvestlige Kina; overvintrer primært tropisk Afrika & Indiske subkontinent)

Sneugle *Bubo scandiacus* (ca. 226/246, 72/72, 0/0)

1962: 28/3-28/5, Grenen, Skagen (NJ), op til 3 ex.:
28/3-20/4 3 ex., herefter 21/4-28/5 1 ex., *Brian Zobbe, Olvar Læssøe, Poul Lindhard Hansen m.fl.

1965: 17/4, Råbjerg Mile (NJ), 2K han/3K+ hun,
*Bjarne Hove-Jensen, Jørn Lambert Madsen (Foto).

Fundet af tre fugle sammen i 1962 var tidligere kun godkendt fra 22/4. Sjældenhedsudvalget har modtaget nye oplysninger om fundene, og på baggrund heraf er tidsintervallet ændret for de tre fugle. De sås i øvrigt ved to lejligheder i samlet flok, idet de blev skræmt op sammen, da de blev fundet 28/3 og igen om morgenen 20/4. De tre fugle opholdt sig i en længere periode i Skagen, og to af fuglene trak ud fra Grenen den 20/4. Endvidere har Sjældenhedsudvalget genbehandlet fundet af to fugle ved Lyngby (S) den 3/1 1962, og fundet er blevet forkastet. Det betyder, at invasionen i 1961/1962 nu lyder på ti fund af 12 fugle. Sidste danske fund af sneugle er fra 2014. Vi oplever dermed den næstlængste periode uden fund af sneugle siden 1956. Den længste periode er fra 2003 til 2008. (Nordskandinavien, Rusland & Canada)

Høgeugle *Surnia ulula* (21/21, 71/71 ekskl. invasionen i 1983/1984, 8/8)

2019: 25-29/3, Nordre Feldborg Plantage (RK), han syngende, *Jeanette Handbjerg Hingebjerg, *Thomas Handbjerg Hingebjerg (Lyd). – 11/10, Dyssegård, Gentofte (S), *René Karberg (Foto). – 13/10, Lønstrup (NJ), *Flemming Koefoed, Henrik Dorph m.fl. (Foto). – 2/11, Harreshøjvej, Tikøb (S), 1K, *Mette Jensen, *Kenneth Dupont m.fl. (Foto). – 4/11-31/12, Hald, Hundested

Høgeugle, Hald, Hundested, 7. november 2019. Foto: Martin Rheinheimer

(S), 1K, *Karin Kappelgaard, Aage Kappelgaard, Michael Trasborg m.fl. (Foto). – 7/11-31/12, Gribskov (S), 1K, *Jesper Hornskov, Jens Lind m.fl. (Foto). – 9/11-31/12, Hesede Skov (S), 2K+, *Helge Andersen m.fl. (Foto). – 13-17/11, Lyngø, Allerød (S), 2K hun, Arne Kristensen, Niels Kamp m.fl. (Foto).

Meget usædvanligt omhandler årets første fund en fugl, der blev hørt synge nogle dage i slutningen af marts og det tilmed efter en vinter, hvor der ikke har været registreret andre fund af høgeugle. Med otte fund blev 2019 det fjerdebedste år nogensinde for arten. De bedste vintre var 1983/1984 med over hundrede individer (DOFbasen 2020), 1989/1990 med 14 fund (SU-rapport 1990) og 2016/2017 med 13 fund (SU-rapport 2017). Bemærk, at opsummeringen er justeret i forhold til seneste SU-rapport (SU-rapport 2017). Det skyldes, at der ifølge Christensen & Rasmussen (2015) kun foreligger 21 fund af 21 fugle indtil 1950. (Skandinavi- en & Rusland)

Ellekrage *Coracias garrulus* (Uddød 1868 – herefter ca. 155/188, 35/35 ekskl. fund fra 1970-1983, 2/2)

2019: 4/8, Grenen, Skagen (NJ), 2K+, *Rolf Christensen, Erik Christophersen, Flemming Skjoldager (Foto). – 23/8, Rosenvold (VE), *Tommy Kaae, Michael Larsen Hansen (Foto).

To fund på et år er usædvanligt, og vi skal helt tilbage til 1989 for at finde et år med to fund (SU-rapport 1989). (Syd- & Østeuropa; overvintrer Afrika syd for Sahara)

Mellemflagspætte *Dendrocoptes medius* (ynglefugl, uddød 1959 med enkelte fund til og med 1963 herefter 11/11, 3/3)

2019: 1/1-1/3, Dyrehaven, Gråsten Skovene (SJ), *Eivor Rosenquist, Morten Bentzon Hansen m.fl. (Foto). – 26/1, Kruså (SJ), *Jonathan Hemmer-Hansen, Steen Jensen m.fl. (Foto). – 4+18/2, Bolderslev Skov (SJ), *Peter Trans Olsen, Svend Anker Schwebs (Foto). – 14/2, Kollund Skov, Kruså (SJ), *Rasmus Strack, *Sebastian Klein. – 19/10, Kruså (SJ), Ma Brah (Foto). – 25/11, Kruså, *Svend Anker Schwebs (Foto). – 28/12, Kelstrup Fredsskov (SJ), *Ole Zoltan Göller, *Thomas Georgsen (Foto).

De fire fund fra Kruså-området er godkendt som én fugl og dermed en ganganger, da afstanden mellem lokaliteterne er omkring 1,5 km. Arten er talrig lige syd for grænsen, og med flere ynglepar i Flensborg-området (Berndt 2019) er det forventeligt, at arten snart vil yngle i Danmark igen. Af samme grund eftersøges arten også af mange ornitologer, men trods dette, er antallet af observationer fortsat begrænset. Området omkring Kruså har været velbesøgt, da fuglen typisk er set i samme periode, hvor en returnerende hvidøjjet and har opholdt sig i Kruså Møllesø. Fuglen fra Gråsten Skovene blev fundet i december 2018 (SU-rapport 2018) og indgår derfor ikke i opsummeringen. (Syd- & Mellemeuropa)

Eleonorafalk *Falco eleonora* (0/0, 4/4, 0/0)

Sjældenhedsudvalget har sammen med de øvrige nordiske sjældenhedskomitéer haft fokus på bestem-

Mellemflagspætte, Dyrehaven, Gråsten Skovene, 16. februar 2019. Foto: Bo L. Christiansen

melseskriterier for eleonorafalk, som både er sjælden i Norden og svært bestemmelig. I de senere år har der været flere eksempler på påståede fund af eleonorafalk i de nordiske lande, hvor en efterfølgende evaluering af billeder har vist, at der var tale om enten lærkefalk (*F. subbuteo*) eller vandrefalk (*F. peregrinus*). Under de nordiske sjældenhedskomitéers seneste fællesmøde (Nordic-RC), der blev afholdt i Finland i 2017 og hvor Sjældenhedsudvalget deltog, gav Dick Forsman en grundig gennemgang af feltbestemmelse af eleonorafalk og understregede behovet for, at fund af eleonorafalke i Norden er veldokumenterede. Sjældenhedsudvalget har i den forbindelse fastlagt nye kriterier for godkendelse af fund af eleonorafalk i Danmark og foretaget en genbehandling af de danske fund. Med denne samlede viden til grund er resultatet af genbehandlingen:

Godkendte fund (4)

1988: 4/10, Gulstav, Langeland (F), 3K+ lys form trk. (Foto).
1996: 14/8, Christiansø (B), 3K+ han lys form rst, derefter trk. (Foto).
2012: 18/8, Gedser Odde (LF), 2K lys form trk. (Foto).
2015: 15/9, Nordstrand og Nederose, Skagen (NJ), 2K lys form trk. (Foto).

Forkastede fund (16)

1987: 31/5, Gilleleje (S), trk.
1987: 30/9, Tønder (SJ), imm. lys form.
1987: 21/10, Stignæs (S), ad. lys form trk.
1989: 25/5, Gilbjerg Hoved (S), lys form trk.

1995: 24/5, Tipperne (RK), imm. lys form trk.
1996: 8/6, Aborrebjerget, Møn (M), ad. lys form trk.
2002: 17/10, Skallingen (RB), lys form.
2004: 31/5, Gilleleje (S), mørk form trk.
2006: 21/9, Holtug, Stevns (S), ad. lys form trk.
2006: 15-16/10, Borreby Mose, Sevedø (S), mørk form.
2007: 25/7, Kragesand, Broagerland (SJ), ad. lys form trk.
2012: 8/5, Nordstrand, Skagen (NJ), 3K+ mørk form trk.
2013: 18/6, Kær Halvø, Sønderborg (SJ), mørk form.
2015: 2/7, Grenen, Skagen (NJ), lys form trk.
2015: 19/9, Gedser Odde (LF), 3K+ lys form trk.
2017: 29/9, Blåvands Huk (RB), 3K+ mørk form trk.

Resultatet af genbehandlingen af de 20 danske fund af eleonorafalk er, at de 16 fund, der tidligere har været vurderet utilstrækkeligt dokumenteret til publicering, fortsat er forkastet. Samtidig betyder det, at der er fire godkendte fund i Danmark, hvilke alle er fotodokumenterede selvom det ikke er et krav for godkendelse. (Middelhavet & Nordvestlige Afrika; overvintrer Madagaskar)

Jagtfalk *Falco rusticolus* (40/40, 131/132, 3/3)

2008: 16-17/3, Mandø (RB), 2K, *Keld Bakken, Marianne Mølgaard, Erik Mølgaard m.fl. (Foto).
2019: 20/1, Hillerup Enge (RB), 2K, *Torben Andersen (Foto). – 22/4, Gjerrild Nordstrand (ÅH), 2K trk., *Rasmus Due Nielsen, Jørgen Staarup Christensen, Jonas Dencker Kjærgaard m.fl. (Foto). – 13/10-31/12, Hamborg og Hanstholm (NJ), 1K, *Sebastian Klein m.fl. (Foto).

Jagtfalk, Hillerup Enge, 20. januar 2019. Foto: Torben Andersen

Arten har været registreret årligt siden 2003 med op til 13 fugle på ét år. De tre fund fra 2019 er typiske både i henhold til dato og alder. Langt størstedelen af de over 130 danske fund drejer sig om ungfugle set i september-april. (Nordskandinavien & Rusland)

Rødhovedet tornskade *Lanius senator* (2/2, 47/47, 2/2)

2019: 14-16/7, Tornby Klitplantage (NJ), 3K+ hun, *Svend Erik Frandsen m.fl. (Foto). – 27/7, Spidsbjerg Hede, Rømø (SJ), *Orla Hugger Jakobsen, Eigil Larsen (Foto).

Arten træffes primært i det sene forår, maj-juni, i Danmark, men er dog tidligere fundet syv gange i juli. Arten er truffet 14 gange i de seneste ti år, med fund i otte af årene. Arten blev også registreret i alle vores nabolande i 2019, med fire fund i Norge (Tor A. Olsen pr. mail), fem fund i Sverige (Magnus Corell pr. mail) samt tre fund i Finland (Väisänen et al. 2020). (Sydeuropa; overvintrer tropisk Afrika)

Topmejse *Lophophanes cristatus*

2018: 7-28/7, Kongelunden, Amager (S), *Peter Hosner, Niels Krabbe, Christian Leth m.fl. (Foto).

2019: 23/3-23/4, Sydvestpynten og Kongelundsstranden, Amager (S), Steffen S. Nielsen, Rasmus Turin m.fl. (Foto).

Fund øst for Storebælt er usædvanlige og skal forelægges Sjældenhedsudvalget som lokal SU-art. De to fund fra 2018 og 2019 regnes som omhandlende samme fugl og indgår derfor som ét fund i opsummeringen. Der er følgende tidligere fund fra øst for Storebælt: sommer 1972, Osted, Roskilde (S) (SU-rapport 1995-96), 6/8 1981 Vendersgade, København (S) (SU-rapport 1981), 12/5 1988, Regnemark (S) (SU-rapport 1988) og 14/12 1999, Gl. Havdrup (S) (SU-rapport 1999). Fundet fra 1981 omhandler

Rødhovedet tornskade,
Tornby Klitplantage,
15. juni 2019.
Foto: Henrik Haaning Nielsen

Himalayaløvsanger, Vestre Kirkegård, København, 25. november 2019. Foto: Hans Ægidius

en fugl fundet død i vejkanthen. Fundet regnes som indslæbt - givetvis fastklemt på et køretøj, og er således ikke et spontant fund. Den døde fugl blev racebestemt til den sydlige race ssp. *mitratus*, som er den underart, der yngler i Danmark (SU-rapport 1981). (Europa)

Korttået lærke *Calandrella brachydactyla* (0, 50/51, 2/2)

2019: 2/10, Grenen, Skagen (NJ), *Søren Skov (Foto). – 27/10, Kikhavn (S), trk., *Michael Trasborg, *Søren Haaning Nielsen.

Fundet i Skagen er det syvende for lokaliteten, mens fundet i Kikhavn er tredje i Nordsjælland. Maj er bedste måned for arten med 13 fund, mens der er gjort syv fund i både april og oktober. (Sydeuropa, Nordafrika, Lilleasien & Centralasien; overvintrer Afrika & sydlige Asien)

Himalayasanger *Phylloscopus humei* (0, 30/30, 3/3)

2019: 20/10, Christiansø (B), *Troels Eske Ortvad, Katherine R. S. Snell, Eva F. Henriksen m.fl. (Foto & Lyd). – 8-11/11, Salthammer (B), *Vicky Knudsen, Sune Riis Sørensen m.fl. (Foto & Lyd). – 25-29/11, Vestre Kirkegård, København (S), *Jan Speiermann, Michael Fink Jørgensen, Rasmus Turin m.fl. (Foto & Lyd).

Med tre fund, alle i Østdanmark, blev 2019 et godt år for arten. Samtlige fund blev gjort inden for artens primære forekomstperiode i det sene efterår. I vore nabolande blev arten i 2019 truffet med fem fund i Norge (Tor A. Olsen pr. mail), 12 i Sverige (Magnus Corell pr. mail) og fem i Finland (Väisänen et al. 2020). (Centralasien; overvintrer Nepal & Indien)

Fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus* (0, ca. 88, -)

1989: 9/10, Blåvands Huk (RB), ringm., via Bent Jakobsen. – 10/10, Blåvands Huk (RB), dødfundet, via Bent Jakobsen (Død). – 30-31/10, Blåvands Huk (RB), ringm., via Bent Jakobsen.

Brun løvsanger, Flyndersø, Rørvig, 22. oktober 2019. Foto: Klaus Malling Olsen

1989 var et godt år for arten i Danmark med 18 fund af 19 fugle. Fundet den 10/10 omhandler en fugl, der blev fundet død i et ringmærkningsnet, og som efterfølgende er blevet indleveret til Zoologisk Museum i København, hvor den ligger i deres skindsamling. Årsagen til, at antal fund i opsummeringen kun er oplyst som en cirka-angivelse, skyldes tvivl om det præcise antal fugle på Christiansø i 1982 og 1987. Arten blev taget af den danske SU-liste fra og med 1991 (SU-rapport 1990). (Nordøstlige Asien; overvintrer Kina, Laos, Vietnam & Thailand)

Brun løvsanger *Phylloscopus fuscatus* (0, 68/68, 1/1)

2019: 21-22/10, Flyndersø ved Korshage, Rørvig (S), *Henning Vikkelsø Rasmussen, Erik Vikkelsø Rasmussen, Birthe Rasmussen m.fl. (Foto).

Med bare ét fund blev 2019 det dårligste år for arten siden 2015 (også ét fund) (SU-rapport 2015). Årets fund var det tredje for Rørvig-området og det niende fra Sjælland. I 2019 havde Sverige rekord med hele 16 fund (Magnus Corell pr. mail), Norge havde tre fund (Tor A. Olsen pr. mail) og Finland to fund (Tarsiger 2020). (Østlige Asien; overvintrer Sydøstasien)

Østlig lundsanger *Phylloscopus plumbeitarsus* (0, 0, 1/1)

2019: 18-20/10, Tipmosen, Ho (RB), *Michael Mosebo Jensen, *Andreas Egelund Christensen, Søren Gjaldbæk m.fl. (Foto & Lyd).

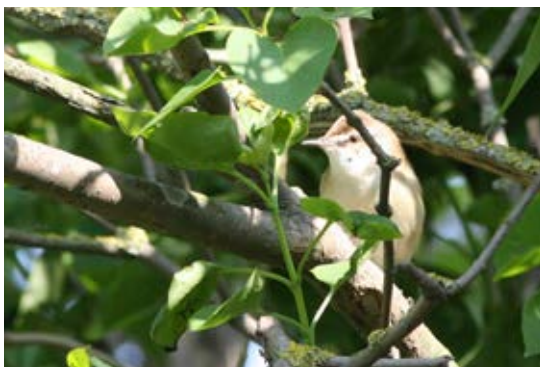
Ny art for Danmark. Læs mere om fundet andetsteds i Fugleåret 2019 (Olsen & Jensen 2020). (Østlige Asien; overvintrer Sydøstasien)

Lille rørsanger *Acrocephalus agricola* (0, 12/12, 4/4)

2019: 19/5, Saltholm (S), syng., *Sebastian Klein, Troels Eske Ortvad m.fl. (Foto & Lyd). – 2/6, Gedser Odde (LF), ringm., *Nigel Judson, *Clausjannic Amland-Labuz, *Johanne Aagaard m.fl. (Foto & DNA). – 23/6, Grenen, Skagen (NJ), ringm., Michele Pes, Joakim Matthiesen,

Lille rørsanger, Blåvands Huk, 14. oktober 2019. Foto: Michael Mosebo Jensen

Lille rørsanger, Saltholm, 19. maj 2019. Foto: Troels Eske Ortvad

Simon S. Christiansen m.fl. (Foto & DNA). – 14-15/10, Blåvands Huk (RB), 1K, *Thomas Bundgaard Rasmussen, Michael Mosebo Jensen, Ole Zoltan Göller m.fl. (Foto).

Med hele fire fund, og de første siden 2016, blev 2019 et rekordår for arten. Efterårsfundet fra Blåvands Huk var det første danske fund i oktober. Arten blev i 2019 også rapporteret fra vores nordiske nabolande med ét fund i både Norge (Tor A. Olsen pr. mail), Sverige (Magnus Corell pr. mail) og Finland (Väisänen *et al.* 2020). Fundet fra Sverige var det hidtil seneste, 2/11 Källskären (Magnus Corell pr. mail). (Bulgarien, Rumænien til Centralasien; overvintrer fra Iran til Myanmar)

Buskrørsanger *Acrocephalus dumetorum* (0, 70/71, 2/2)

2007: 1/9, Gedser Odde (LF), 2K+ ringm., Jesper Brinkmann Nielsen m.fl. (Foto).

2013: 8-9/5, Gedser Odde (LF), ringm., *Rubén Oliver Tomàs, Gert Juul Jeppesen, Hans Lind m.fl. (Foto).

2019: 3/6, Stavnsgårdsåsen (B), han syng., *Morten Kofoed-Hansen m.fl. (Lyd). – 10/6, Blåvands Huk (RB), ringm., *Morten Jenrich Hansen, David Manstrup, Henrik Bøhmer (Foto).

Med to fund i 2019 blev året normalt for arten. Arten er i perioden 2010-2019 truffet årligt med ét-tre fund, hvis man ser bort fra 2014, hvor der var hele 15 fund (SU-rapport 2014). Arten yngler regelmæssigt i Finland samt Sverige og træffes herudover noget mere talrigt

i Norge, Sverige og Finland. I Sverige således hele 165 fugle i 2019, heriblandt fire sikre ynglefund (Magnus Corell pr. mail). (Finland, Baltikum, Hviderusland & Rusland; overvintrer Indien & Burma)

Gærdesanger *Curruca curruca*

Med karakterer svarende til sibirisk gærdesanger, ssp. *blythi* (0, 2/2, 2/2)

2012: 20-21/10, Totten, Anholt (ÅH), 1K ringm., *Kent Olsen, Per G. Henriksen, Klaus Mortensen m.fl. (Foto & DNA).

2016: 27/10, Gedser Odde (LF), 1K ringm., *Simon Davies, Laila Aranda, Lars Ulrich Rasmussen m.fl. (Foto & DNA).

2019: 20/10, Grenen, Skagen (NJ), 1K ringm., Christian Stolz, Laia Soler Iglesias, Simon S. Christiansen m.fl. (Foto & DNA). – 22-28/10, Grenen, Skagen (NJ), 1K ringm., Judith Kloibhofer, Koen Stork, Simon S. Christiansen m.fl. (Foto & DNA).

Ovenstående fund repræsenterer de første fire godkendte gærdesangere af ssp. *blythi* fra Danmark. I alle fire tilfælde er bestemmelsen bekræftet ud fra DNA-analyser, og der er således ikke godkendt fund fra Danmark baseret udelukkende på udseende og stemme. Herudover foreligger yderligere en række fund af fugle, hvor der ikke foreligger en DNA-analyse til at understøtte bestemmelsen. Disse fund er indtil videre henlagt, da ny viden måske i fremtiden kan afgøre, om sådanne fund vil kunne henføres til race/art. Sjældenhedsudvalget opfordrer til, at veldokumenterede fund fra det sene efterår og vinter indsendes, gerne med foto og optagelse af kald. (Rusland, Sibirien, Kasakhstan, Mongoliet & Kina; overvintrer sydlige Asien)

Gærdesanger *Curruca curruca*

Med karakterer svarende til steppegærdesanger, ssp. *halimodendri* (0, 3/3, 0)

2013-2014: 6/11 2013 - 1/1 2014, Grenen, Skagen (NJ), 1K ringm., *Rolf Christensen, Knud Pedersen m.fl. (Foto & DNA).

2018: 18-19/10, Christiansø (B), 1K rst, senere ringm., *Troels Eske Ortvad, Anders Odd Wulff Nielsen, Anton Herring Liebermann (Foto & DNA).

Det kun andet og tredje fund blev som det første danske fund endelig bestemt ud fra DNA-analyse. Det første fund omhandlede en 1K-fugl, der på andendagen blev indfanget og ringmærket, 5-9/11 2011 Grønningen, Blåvand (RB) (SU-rapport 2012). (Rusland, Kasakhstan, Usbekistan, Turkmenistan til Mongoliet; overvintrer sydvestlige Asien)

Iberisk sanger / makisanger / rødstrubet sanger *Curruca iberiae* / *Curruca subalpina* / *Curruca cantillans* (0, 68/68, 0)

1991: 1/6, Christiansø (B), han, *Sakari Kauppinen.

Fundet fra Christiansø bliver det andet fund fra 1991, hvor en fugl også blev set 25/5 Grenen, Skagen (NJ) (SU-rapport 1991). På baggrund af den ændrede taksonomiske status, hvor iberisk sanger (*C. iberiae*), makisanger (*C. subalpina*) og rødstrubet sanger (*C. cantillans*) regnes som selvstændige arter (Gill *et al.*

2020), er Sjældenhedsudvalget i gang med en genbehandling af alle danske fund inden for artskomplekset iberisk sanger/makisanger/rødstrubet sanger. Selvom der endnu ikke er taget endelig stilling til den taksonomiske placering af alle fund, så forbliver rødstrubet sanger på den danske liste i kraft af to godkendte fund. Det drejer sig om én ssp. *albistriata* 8-14/5 2015, Gedser Odde (LF), 3K+ han ringm. og én ssp. *cantillans* 2/6 2018, Christiansø (B), 2K hun ringm. Bestemmelsen til underart er i begge tilfælde baseret på DNA-analyser (SU-rapport 2018). (Sydeuropa; overvintrer nordlige del af tropisk Afrika)

Rosenstær *Pastor roseus* (18/18, 79-83/79-94, -)

2002: 16-17/9, Tømmerby Fjord (NJ), 1K, *Palle A. F. Rasmussen, Steen Brølling.

Arten forekom i stort tal i Danmark i 2002, hvor der både forår og efterår blev truffet mange fugle. Der er i alt godkendt 26 fund af 30-31 fugle fra 2002. Den upræcise opsummering skyldes usikkerhed om antal fugle/gengangere på trækforsøg ved Skagen i juni 2002. Arten var på den danske SU-liste til og med 2003 (SU-rapport 2003). (Sydøsteuropa, Tyrkiet & Lilleasien; overvintrer Indien)

Ensfarvet stær *Sturnus unicolor* (0, 1/1, 0)

2003: 15/4-31/5, Tane Sø (RB), han, Bent Jakobsen, Svend Dybkjær, Tim Hesselballe Hansen m.fl.

Arten blev fundet som ny art for landet med en han 18/4-27/5 2002 ved Tane Sø (RB) (SU-rapport 2005) og nærmere beskrevet i Olsen *et al.* (2008). Fundet i 2003 regnes som omhandlende samme individ som i 2002, da den vendte tilbage til den samme lokalitet i stort set samme periode som året forinden. Selvom fundet i 2003 længe har været godkendt, publiceres afgørelsen først i indeværende rapport pga. en fejl. (Iberiske halvø, Korsika, Sardinien, Sicilien, Marokko, Algeriet, Tunesien)

Blåstjert *Tarsiger cyanurus* (0, 21/21, 2/2)

2019: 22+25/9, Blåvands Huk (RB), 1K ringm., *Lisa Flam m.fl. (Foto). – 12-14/10, Allerød Sø (S), 1K/hun, Christian Glahder m.fl. (Foto).

Fundet i Blåvand er det tidligste efterårsfund i Danmark og det blot tredje fra september. Bedste måned er oktober med 16 fund; desuden er der fund i marts (1), maj (2) og juni (1). Fundet ved Allerød Sø er bemærkelsesværdigt, idet det udgør første indlandsfund i Danmark og første fund på selve Sjælland; dertil kommer fund fra nærliggende Omø, Amager og Saltholm (2). Der var i 2019 seks fund i Sverige (Artsportalen 2020), ni fund i Norge (Tor A. Olsen pr. mail), fem fund i Holland (Gerjon Gelling pr. mail) og seks fund i Tyskland (Christopher König pr. mail). I Finland blev der i 2019 registreret 140 territoriehævdende hanner (Tarsiger 2020). (Finland, Rusland, nordøstlige Kina & Japan; overvintrer Korea, sydlige Kina, nordlige Indokina, Thailand & Myanmar)

Tajgafluesnapper *Ficedula albicilla* (0, 0, 1/1)

2019: 10/11, Folkeparken, Gentofte Sø (S), 1K, *Frank Desting m.fl. (Foto).

Blåstjert, Blåvands Huk, 25. september 2019. Foto: Lisa Flam

Tajgafluesnapper, Folkeparken, Gentofte Sø, 10. november 2019. Foto: Hans Ægidius

Ny art for Danmark. Læs mere om fundet andetsteds i Fugleåret 2019 (Olsen & Desting 2020). (Uralbjergene til Østlige Sibirien; overvintrer Indien til Sydøstasien).

Sibirisk bynkefugl/stejnegers bynkefugl, Grenen, Skagen, 21. maj 2019. Foto: Joakim Matthiesen

Sibirisk bynkefugl / stejnegers bynkefugl *Saxicola maurus* / *Saxicola stejnegeri* (0, 45/45, 1/1)

2019: 21/5, Grenen, Skagen (NJ), 2K han, *Marie Heuberger, Joakim Matthiesen, Dante Shepherd m.fl. (Foto).

Artsparret forekommer ikke årligt i Danmark; siden 2000 er der fund fra 2000, 2002, 2003, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2016 (sibirisk bynkefugl ssp. *hemprichii*) og 2017. Der var i 2019 følgende fund af artsparret i vores nabolande: Norge (5) (Tor A. Olsen pr. mail), Sverige (ca. 4) (Artsportalen 2020) og Tyskland (2) (Christopher König pr. mail). (Rusland & Østasien; overvintrer Mellemøsten, Østafrika & Sydøstasien)

Ørkenstenpikker *Oenanthe deserti* (0, 19/19, 1/1)

2019: 24/4, Levka, Hasle (B), hun, *Carsten Andersen m.fl. (Foto).

Blot andet danske forårsfund; første var en 2K han ved Nordenhuse, Nyborg (F) 16-29/3 1997 (SU-rapport 1997). De resterende danske fund er alle gjort i perioden 15/10-31/12. Årets fund drejer sig om det andet fund på Bornholm; det første var af en hun, der søgte ly i en garage under en snestorm i Årsdalevang 1/12 2010 (SU-rapport 2010). Der var i 2019 ingen fund af arten i Sverige (Artsportalen 2020), men ét fund i Norge i november (Artsobservasjoner 2020). (Centralasien; overvintrer Sahara, Arabien & Indien)

Vestlig middelhavsstenpikker *Oenanthe hispanica* (0, 3/3, 0)

2019: 1-3/1, Sundstrup (NJ), 2K hun, *Pia Odgaard m.fl. (Foto).

Fuglen blev fundet 26/12 2018 (SU-rapport 2018), og opsummeringen af fund er derfor uændret i forhold til SU-rapport 2018. De tidligere to fund er en 2K han Aflandshage (S) 10-21/6 2000 (SU-rapport 2000) og en 1K han Thorsminde (RK) 1-8/11 2011 (SU-rapport 2011). Vestlig middelhavsstenpikker (*Oenanthe hispanica*) og østlig middelhavsstenpikker (*O. melanoleuca*) er med indeværende rapport indgået på den danske liste som monotypiske arter (Gill et al. 2020). (Vestlige Middelhavsområde; overvintrer tropisk Afrika)

Østlig middelhavsstenpikker *Oenanthe melanoleuca* (0, 2/2, 1/1)

2019: 24-25/5, Christiansø (B), 2K han, *Anders Odd Wulff Nielsen m.fl. (Foto).

Et af forårets højdepunkter var Danmarks tredje og Christiansøs andet fund af østlig middelhavsstenpikker; de tidligere fund er en 3K+ han Stevns Kridtbrud

Østlig middelhavsstenpikker, Christiansø, 24. maj 2019. Foto: Anders Odd Wulff Nielsen

Spansk spurv, Brovandene, Skagen, 15. maj 2019. Foto: Leif Jensen

(S) 30/6-18/8 1996 (SU-rapport 1995-1996) og en 3K+ han Christiansø (B) 1-2/6 2013 (SU-rapport 2013). Der var ingen fund af arten i 2019 i hverken Sverige (seks tidligere fund) (Artsportalen 2020), Norge (ét tidligere fund) (Tor A. Olsen pr. mail), Holland (seks tidligere fund) (Gerjon Gelling pr. mail) eller Tyskland (fire tidligere fund) (Christopher König pr. mail). Østlig middelhavsstenpikker (*Oenanthe melanoleuca*) og vestlig middelhavsstenpikker (*O. hispanica*) er med indeværende rapport indgået på den danske liste som monotypiske arter (Gill et al. 2020). (Østlige Middelhavsområde & Mellemøsten; overvintrer Østafrika)

Spansk spurv *Passer hispaniolensis* (0, 0, 1/1)

2019: 15/5, Brovandene, Skagen (NJ), han, *Leif Jensen (Foto).

Ny art for Danmark. Læs mere om fundet andetsteds i Fugleåret 2019 (Christiansen & Olsen 2020). (Iberiske halvø, Nordafrika, Kanariske Øer & Sydøsteuropa; overvintrer Nordafrika & Mellemøsten)

Alpejernspurv *Prunella collaris* (0, 14/14, 1/1)

2019: 20/4, Skagen (NJ), 3K+, *Henrik Böhmer m.fl. (Foto).

Fundet i Skagen er det fjerde for lokaliteten efter fund i 1985, 2008 og 2016. Christiansø har ligeledes fire fund af arten, men alpejernspurv er ikke set på lokaliteten i efterhånden 30 år; fundene er fra 1972, 1973, 1986 og 1990. Der var ingen fund af arten i Holland (Gerjon Gelling pr. mail) eller Norge (Tor A. Olsen pr. mail) i 2019, i Tyskland var der fem fund væk fra Alperne (Christopher König pr. mail), mens Sverige havde to fund, hhv. i Skåne 28/4 og en langtdsstationær fugl på Gotland i perioden 25/7-1/11 (Artsportalen 2020). (Mellem- & Sydeuropa)

Gul vipstjert / østlig gul vipstjert *Motacilla flava* / *Motacilla tschutschensis* (0, 2/2, 0)

1998: 19/1-5/2, Brunhavegaard, Vesterø, Læsø (NJ), 2K, *Kent Olsen (Foto).

2000: 19/12, Bygholm Vejle (NJ), *Henrik Haaning Nielsen.

Fundet fra 1998 udgør første vinterfund af artskomplekset. Fundet fra 2000 er tidligere godkendt som gul vipstjert (SU-rapport 2000). Idet gul vipstjert og østlig gul vipstjert nu regnes som to selvstændige arter (Gill et al. 2020), har Sjældenhedsudvalget genbehandlet fundet og godkendt det i denne skråstregskategori, da beskrivelsen ikke tillader artsbestemmelse inden for artskomplekset.

Citronvipstjert *Motacilla citreola* (0, 72/73, 6/6)

2019: 18/4, Kollerup Strand (NJ), han, *Terje Seidenfaden, Troels Leuenhagen Petersen m.fl. (Foto). – 21/4, Gjerrild Nordstrand (ÅH), han, *Rasmus Due Nielsen, Ane Kirstine Brunbjerg. – 21-22/4, Grenen, Skagen (NJ), han trkf., *Alex Sand Frich m.fl. (Foto). – 22/4, Sneum Forland (RB), hun, *Svend Rønnest (Foto). – 31/5-1/6, Vang, Hasle (B), 2K, *Sune Riis Sørensen, Hanne Tøttrup, David Nestved m.fl. (Foto). – 6/6, Tipperne (RK), han, Ulla Christensen (Foto).

Endnu et godt år for arten. Bedste år er 2012 og 2014 med hver syv fund (SU-rapport 2012, SU-rapport

Alpejernspurv, Skagen, 20. april 2019. Foto: Erik Christophersen

2014). Fundene i perioden 18-22/4 er de tidligste fund nogensinde; før 2019 var tidligste fund fra 28/4. I Sverige blev der registreret 41 individer i 2019 (Magnus Corell pr. mail). Citronvipstjert udgår af SU-listen fra og med 2020, idet dens forekomstmønster er veletableret med i alt 80 fund af 81 individer til og med 2019. Den månedlige fordeling af de danske fund er april (11), maj (41), juni (6), august (8), september (12), oktober (1), november (1). (Rusland mod vest til Baltikum & Polen; overvintrer Indien & fåtalligt i Arabien)

Mongolsk piber *Anthus godlewskii* (0, 3/4, 1/1)

2019: 10/10, Grønningen, Blåvand (RB), *Troels Eske Ortvad (Lyd).

Hermed fjerde danske fund og første fra oktober, idet de tidligere tre fund er gjort i november i hhv. 1998 (SU-rapport 1998), 2012 (flok på to fugle) (SU-rapport 2012) og 2018 (SU-rapport 2018). Der var hverken fund i Norge (Tor A. Olsen pr. mail) eller Sverige (Artsportalen 2020) i 2019, mens Holland og Tyskland hver havde ét fund (Gerjon Gelling pr. mail, Christopher König pr. mail). (Mongoliet & nærliggende områder; overvintrer sydlige Asien)

Tajgapiber *Anthus hodgsoni* (0, 17/18, 2/2)

2019: 13/10, Blåvand (RB), *Rasmus Momme, Andreas Winding Mønsted m.fl. (Foto). – 14/10, Hønen, Sønderho (RB), trk.fors., *Kim Fischer (Foto).

To klassiske fund, både hvad angår dato og lokalitet. Elleve af de tidligere fund er gjort i oktober, og ligeledes er elleve af de tidligere fund fra Sydvestjylland. De fem første fund i Danmark blev gjort i perioden 1982 til

2001, mens de resterende fund alle er fra 2012 og frem, hvor 2014 var bedste år med fem fund af seks fugle (SU-rapport 2014). Der var i 2019 fire fund i Sverige (Magnus Corell pr. mail), 13 fund i Norge (Tor A. Olsen pr. mail) og ca. 10-12 fund i Tyskland (Christopher König pr. mail). (Sibirien mod vest til Ural; overvintrer Indien & Sydøstasien)

Krognæb *Pinicola enucleator* (-, 32/49 (ekskl. invasionen i Skagen i november 1998 og fund i NJ nord for Limfjorden i 2012), 14/26)

2019: 29/10, Gjerrild Nordstrand (ÅH), 2 trk., *Rasmus Due Nielsen, Mogens Stoustrup Jensen (Foto). – 30/10, Gjerrild Nordstrand (ÅH), 2 (2K+ han og 1K/hun) trk., *Klaus Sørensen, Kent Olsen, Mogens Stoustrup m.fl. (Foto & Lyd). – 30/10, Nordre Klapper, Vestamager (S), 1K/hun trk., *Rasmus Turin. – 31/10, Hanstholm (NJ), 2 (2K+ han og 1K/hun) trk., *Jens Jørgen Andersen (Foto). – 31/10-4/11, Hasseris, Aalborg (NJ), op til 2 (1K og 1K/hun): 31/10 2 ex., herefter 1-4/11 1 ex., *Rune Sø Neergaard m.fl. (Foto). – 31/10, Als Odde (NJ), 1K, rst., derefter trk., *Frits Rost, Torben Nielsen (Foto). – 31/10-1/11, Stensmark (ÅH), 2 (2K+ han og 1K/hun), *Anders Rasmussen, Niels Peter Fransen m.fl. (Foto). – 3/11, Strandplantagen, Glatved Strand (ÅH), 1K/hun trk., *Kent Olsen. – 6/11, Gjerrild Nordstrand (ÅH), 2 2K+ han trk., *Rasmus Due Nielsen, Mogens Stoustrup Jensen (Foto). – 6/11, Gjerrild Nordstrand (ÅH), 1K/hun trk., *Rasmus Due Nielsen, Mogens Stoustrup Jensen. – 9/11, Gjerrild Nordstrand (ÅH), 1K/hun trk., *Emil Skovgaard Brandtoft, Morten Borup, John Mortensen m.fl. (Foto). – 10/11, Gjerrild

Citronvipstjert, Vang, Hasle. 31. maj 2019. Foto: Sune Riis Sørensen

Nordstrand (ÅH), 4 trk., *Jørgen Staarup Christensen, *Jonas Dencker Kjærgaard (Foto). – 11/11, Voervadsbro (VE), 2 1K/hun trk., *Kevin Kuhlmann Clausen (Foto). – 13/11, Gjerrild Nordstrand (ÅH), 3 (2K+ han og 2 1K/hun) trk., *Mogens Stoustrup Jensen.

En rekordstor invasion af krøgnæb ramte det sydlige Skandinavien og således også Danmark i det sene efterår 2019. I Danmark blev der især set mange fugle i Nordjylland (primært Skagen og Nordmandshage), men også både Nordsjælland og nordkysten af Djursland blev ramt. Grundet invasionens størrelse er det kun fugle uden for Vendsyssel, samt nordkysten af Vestsjælland og Nordsjælland, der har været forelagt Sjældenhedsudvalget. Invasionen startede allerede ultimo oktober, hvilket er tidligt efter danske forhold, og fortsatte november måned ud dog med noget færre fugle efter midten af måneden. Nye danske dagsrekorder blev registreret i flere omgange under invasionen i 2019, bl.a. 30/10 88 trækkende Nordmandshage, 31/10 105 trækforsøgende Nordmandshage og 5/11 115 trækforsøgende Skagen, hvor der desuden samme dag var flere rastende fugle, hvorfor totalen for hele Skagens-området har været højere (Lange *et al.* 2020). Den tidligere dagsrekord var fra Nordmandshage med 62 trækkende 12/11 2012 (Larsen 2013). Der blev registreret mange fugle i de øvrige skandinaviske lande, men ingen i hverken Tyskland (Christopher König pr. mail) eller Holland (Gerjon Gelling pr. mail). Læs mere om forekomsten i 2019 andetsteds i Fugleåret 2019 (Lange *et al.* 2020). (Skandinavien, Finland & Rusland)

Karmindompap *Carpodacus erythrinus*

2007: 20/2-13/3, Rødovre (S), 2K/hun, *Henrik Kisbye m.fl. (Foto).

Fuglen blev set ved en foderautomat i hele perioden. Der er tidligere godkendt to fund fra det sene efterår/vinter: 17/11 1995 1K Klitmøller (NJ) (SU-rapport 1998) og 12-22/11 1998 1K Skagen Assistens Kirkegaard (NJ) (SU-rapport 1998). Arten er ikke på SU-listen, men så sene fund som ovennævnte bør forelægges Sjældenhedsudvalget. (Skandinavien mod øst til Sibirien; Overvintrer fra Indien mod øst til Vietnam)

Gærdeværpling *Emberiza cirlus* (0, 1/1, 1/1)

2019: 11/7-30/8, 6/11 og 17/11-1/12, Tornby Klitplantage (NJ), han, *Poul Bastholm Nørgaard, Kurt Prentow m.fl. (Foto).

Andet danske fund; det første danske fund omhandlede en hun, som blev ringmærket 10/6 1995, ved Blåvands Huk (RB) (SU-rapport 1999). Årets fugl blev set i tre perioder, og den var således fraværende i en længere periode fra september til november. Arten er standfugl og meget sjælden nord for dens udbredelsesområde, som mod nord strækker sig til Rüdeseheim, Hessen nær Frankfurt i Tyskland, og de seneste fem år er arten kun truffet én gang nord herfor i Tyskland (Christopher König pr. mail). Arten er ikke truffet i Norge og Finland, mens Sverige har to fund: 31/5-7/6 2008 han Torhamns Udde, Blekinge og 9/5 2010 han Ölands Södra Udde, Öland (Birdlife Sverige 2020). (England, Frankrig, Sydtysskland, Sydeuropa, Tyrkiet & Nordvestafrika)

Kategori B: Spontane forekomster

Category B: Species recorded in an apparently wild state

Tropeskråpe *Puffinus lherminieri* (1/1, 0, 0)

1912: 18/9, Skagerrak (NJ), ad. hun, indsamlet til havs. Skind på Zoologisk Museum, København.

En af årets helt store feltornitologiske nyheder i Europa var det første og hidtil eneste fund af tropeskråpe i Vestpalæarktis, som blev "opdaget" i skindsamlingen på Zoologisk Museum i København. Fuglen var katalogiseret som lille skråpe, efter artsbestemmelse af Hørring (1942): "*Puffinus assimilis baroli*, Skagerak, 18.9.1912, *adult hun*". Dens rette artsbestemmelse kom frem i forbindelse med en større undersøgelse af museumsskind af *P. baroli* og *P. boydi* (Flood & van der Vliet 2019). Artsbestemmelsen er baseret på en analyse af såvel morfologi, biometri og DNA, hvilket er udførligt beskrevet af Flood *et al.* (2020), som også redegør for de skriftlige kilder. Tropeskråpe er næsten identisk med *P. boydi* fra Kap Verde Øerne, men fuglens biometri ligger akkurat over den arts mål, og DNA-undersøgelsen placerer fuglen entydigt i tropeskråpe-kladen. Fuglen indgik oprindeligt i Hans Pedersens samling, der betragtes som en pålidelig kilde (Hørring 1942), hvor den dog var bestemt til almindelig skråpe *P. puffinus* (Helms 1914). Pedersens optegnelser fortæller blot, at han enten købte den af, eller fik den udstoppet af konservator Arner L.V. Manniche (Hørring 1942). Helms (1914) skriver, at fuglen var fanget om bord på skib i Kattegat, mens Hørring (1925), Scheel (1925), og senere kilder omtaler den som skudt fra skib i Skagerrak, hvilket indikerer, at Helms (1914) ikke kun gav forkert angivelse af geografien, men også skrev forkert ved at angive, at fuglen blev fanget om bord på en båd. I betragtning af at Hans Pedersens anses for at være en meget pålidelig kilde til information, når det kom til hans samling, og Hørring (1935, 1942) ikke gav nogen grund til at tvivle på oprindelsen af fundet eller dets generelle herkomst, har Flood *et al.* (2020) konkluderet, at ændringer i både lokalitets- og opsamlingsmetoden skyldes Pedersens undersøgelser af fuglens oprindelse. Hørring (1942) skriver, at fuglen med al sandsynlighed er indsamlet eller indleveret af en dansk fisker, hvilket ikke var ualmindeligt på den tid. Flood *et al.* (2020) anser det for usandsynligt, at fuglen er indsamlet uden for Danmarks eksklusive økonomiske zone, eftersom fiskeri langt overvejende var kystnært på denne tid. Sjældenhedsudvalget betragter kun forekomster til søs som danske, hvis de er gjort inden for Danmarks eksklusive økonomiske zone. På denne baggrund godkendes fundet i kategori B. Det har ikke været muligt at fastslå, hvilken en af de to underarter af tropeskråpe, der er tale om (ssp. *lherminieri*, yngler på Små Antiller og Bahamas; ssp. *loyemilleri*, yngler på øer ud for Panama, Venezuela og det nordøstlige Brasilien). Fuglen var tidligere godkendt som Danmarks eneste fund af lille skråpe – tidligere *P. baroli* – men forekomsten blev forkastet i forbindelse med en genbehandling af fundet, eftersom der ikke var nærmere information om, hvorvidt indsamlingsstedet var i den danske del af Skagerrak (Ortvad *et al.* 2015), og der ikke blev foretaget en så grundig analyse af det danske fiskeri på tidspunktet for fundets indsamling, som der efterfølgende er blevet

Hvid pelikan, Mellemsø, Filsø, 23. juni 2019. Foto: Karin Gustausen

foretaget af Flood *et al.* (2020). (Caribien, Den Mexicanske Golf & nordvestlige Atlanterhav)

Kategori C: Fund af arter hvis bestande stammer fra udsatte eller undslupne fugle

Category C: Records relating to established feral breeding populations

Amerikansk skarveand *Oxyura jamaicensis* (0, 9/9 ekskl. fund i perioden 1991-2012, 2/2)

2019: 24/8, Bundsø, Nordals (SJ), 1K/hun, *Kim Hagen Andersen m.fl. (Foto). – 28/8, Oldenor, Nordals (SJ), 1K/hun, *Bjarne Nielsen, Gert Lystrup Jørgensen (Foto). – 7/10-31/12, Stubbe Sø (ÅH), 2K+ han, *Klaus Sørensen m.fl. (Foto).

Fundene fra Bundsø og Oldenor regnes som omhandlede samme individ og udgør det første nye fund siden 2017, hvor en hun sås ved Nørrestrand, Horsens 25/11-18/12 (SU-rapport 2017). (kategori C-bestand: Vesteuropa)

Kategori D: Mulige undslupne fangenskabsfugle

Category D: Possible escapes

Bøffeland *Bucephala albeola* (0, 6/6, 0)

1995: 18/6, Bognæs, Roskilde Fjord (S), 2K han/2K+ hun, *Jan Eriksen m.fl. (Foto).

2007: 25/3, Vilsted Sø (NJ), 3K+ han, *Peter Hede-gaard Kristensen m.fl. (Foto).

2008: 28/9-6/10, Møllekrog, Esrum Sø (S), 2K+ han, *Troells Melgaard, Jørgen Schultz m.fl. (Foto).

2010: 28/6-28/8, Gurre Sø (S), han, Lars Michael Stenholt Nielsen m.fl. (Foto).

2011: 16-21/4, Gødstrup Engsø (S), 3K+ han, *John Faldborg, Torben Sebro m.fl. (Foto).

2013: 20/8-31/10, Dueodde (B), 2K+ hun, *Hans Fæster m.fl. (Foto).

Med undtagelse af fundet i 2013, har de øvrige fem fund tidligere været publiceret (SU-rapport 1995-1996, SU-rapport 2008, SU-rapport 2009, SU-rapport 2010, SU-rapport 2011). Da aldersangivelserne er ændret på flere af fundene, gengives samtlige fund for fuldstændighedens skyld. De fordeler sig med ét fund i Jylland, fire fund på Sjælland og ét fund på Bornholm, og de er alle placeret i kategori D, ligesom fund i Norge, Sverige og Finland. Arten er almindelig i fangenskab, og flere af fundene kan sagtens vedrøre undslupne fugle, men ingen af ovenstående fund viste dog tegn på at komme fra fangenskab. (Nordamerika)

Hjelmskallesluger *Lophodytes cucullatus*

2018: 5/5, Lille Vildmose (NJ), 3K+ han, *Henrik Baktoft, Andreas Winding Mønsted (Foto).

2019: 10-11/3, Halkær Sø (NJ), 2K han, *Rune Sø Nergaard (Foto og Video). – 7/4-2/6, Lille Vildmose (NJ), 3K+ han, *Thomas Garm Pedersen m.fl. (Foto).

Fundet fra Lille Vildmose 5/5 2018 er tidligere godkendt fra samme sted 18-19/5 2018 (SU-rapport 2018). Fuglen er registreret årligt på lokaliteten siden 2015. Da ingen af fuglene fra Lille Vildmose og Halkær Sø viste tegn på fangenskab, placeres de i kategori D. (Nordamerika)

Hvid pelikan *Pelecanus onocrotalus*

2019: 22-23/6, Mellemsø, Filsø (RB), 2K rst., senere trk., *Mathias Thiim, Henrik Brandt, Morten Bentzon Hansen m.fl. (Foto). – 23-24/6, Arup Vejle, Vejlerne (NJ), 2K, Helge Røjle, Susanne Bruun, Henrik Haaning Nielsen

m.fl. (Foto). – 1/7, Margrethe Kog (SJ), 2K trk., *Dorte Skaarenborg (Foto).

De tre observationer regnes som omhandlende samme individ og udgør dermed ét fund. Hermed i alt ottende godkendte fund. Inden ankomsten til Danmark var fuglen kort forinden observeret i Meldorfer Speicherkoog og Beltringharder Koog i Slesvig-Holsten i Nordtyskland, 21-22/6 2019. To dage efter fuglen besøgte Vejlerne, blev den lokaliseret i det sydlige Norge, 26-27/6 2019, ved Austre Hauge og Huseby nær Farsund (Tor A. Olsen pr. mail). Næste observation var i Margrethe Kog, 1/7, hvorefter den slog sig ned i Meldorfer Speicherkoog, 9/7 (Ornitho 2020). Den 28/10 blev den set trækkende syd ved Meldorfer Speicherkoog, hvorefter den besøgte lokaliteter i både Nordtyskland og Holland, inden den fra 16/11 blev langtidsstationær i Holland, hvor den stadig befinder sig i skrivende stund (august 2020) (Gerjon Gelling pr. mail og Christopher König pr. mail).

Fuglen var ikke ringmærket, den havde intakt fjerdragt og viste i det hele taget ingen tegn på ophold i fangenskab, hvilket lovede godt for den første spontane forekomst af hvid pelikan i Danmark. Imidlertid udviste den afvigende adfærd for en spontant optrædende fugl, da den blev langtidsstationær i Meldorfer Speicherkoog og i Holland; her knyttede den sig til hvide storke og begyndte at raste på hustage, skorstene og el-master (Christopher König pr. mail). I lighed med sjældenhedskomitéerne i Norge og Holland vurderer Sjældenhedsudvalget på denne baggrund, at der er tvivl om fuglens spontanitet; spørgsmålet om spontanitet er endnu ikke behandlet i Tyskland. Der findes imidlertid eksempler på, at hvide pelikaner, som i øvrigt ikke viste ydre tegn på at være undsluppet fra fangenskab, har søgt selskab med hvide storke i Europa: I 2005 ankom en 2K sammen med et par hvide storke til en landsby nær Tarnów i det sydøstlige Polen (Zbigniew Kajzer pr. mail) og i 2012 landede en hvid pelikan på en rede af hvid stork i Estland (Uku Paal pr. mail). Foruden det aktuelle fund havde Tyskland et fund af tre 2K-fugle ved Leese i Niedersachsen, 15-16/7 2019 (Christopher König pr. mail), som meget vel kan være identiske med

fugle, som var observeret i Frankrig (Ornithomedia 2019). Disse fugles spontanitet er endnu ikke behandlet i Tyskland; fuglene kan potentielt blive de første spontane forekomster for Tyskland (Barthel & Krüger 2018). Primo april 2019 havde Polen landets 78. fund, omhandlende en immature fugl (Tadeusz Stawarczyk pr. mail). Holland har 12 fund, der regnes for spontane (Gerjon Gelling pr. mail). Hvid pelikan er ret almindelig i fangenskab. Der er eksempler på, at undslupne individer har bevæget sig rundt i Europa; en undsluppen adult fugl fra Holland blev således observeret i både Danmark og det sydvestlige Norge i 2010 (SU-rapport 2010). Det seneste danske fund er fra 24-31/12 2013, hvor en adult, uden ringe, gæstede Kalvø-området, Diernæs Strand, Varnæs Storemose og Hartsø (SJ). Fundet blev placeret i kategori E som følge af tam adfærd (SU-rapport 2013). (Sydøsteuropa & Lilleasien; overvintrer Mellemøsten & Afrika)

Kategori E: Formodede eller sikre undslupne fangenskabfugle

Category E: Presumed or certain escapes

Chukarhøne *Alectoris chukar*

2015: 14-15/4, Christiansfeld (SJ), *Rikke Bentzon, Peter Hansen, Morten Bentzon Hansen (Foto). – 21/4, Favstrup (SJ), Bjarne Runge.

Fundenene regnes som omhandlende det samme individ, set ved to lokaliteter med ca. 2 km's afstand fra hinanden. Fuglen bar en grøn ring. Arten er ikke ualmindelig i fangenskab, og undslupne eller udsatte individer ses nu og da i naturen. (Sydøsteuropa, Sinai, Mellemøsten & Centralasien)

Svanegås *Anser cygnoides*

2019: 15/6-1/7, Harboøre Tange (NJ), 2 2K+ (han og hun), *Allan Kjær Villesen, Kent Olsen m.fl. (Foto). – 26/7-2/8, Agger Tange (NJ), 2 2K+ (han og hun), *Christian A. Jensen, Jens Kristian Kjærgård (Foto). – 11/8-22/9, Hejlsminde Nor (SJ), 2 2K+ (han og hun), *Morten Bentzon Hansen m.fl. (Foto).

Svanegås, Harboøre Tange, 15. juni 2019. Foto: Kent Olsen

Arten er almindelig i fangenskab. De tre iagttagelser fra Harbøre Tange, Agger Tange og Hejlsminde Nor omhandler fugle af vildtype og regnes som omhandlende de samme individer og udgør dermed ét fund. Sjældenhedsudvalget opfordrer alle til at indsende alle hidtidige fund af svanegås af vildtype med henblik på at danne et overblik over artens forekomst i Danmark, idet fund af vildtype er under evaluering i forhold til en placering i kategori C og ikke som nu i kategori E. Baggrunden er, at svanegås har små om end fritflyvende selsupplerende bestande flere steder i Europa, inklusiv Tyskland, hvor Bauer *et al.* (2016) angiver, at arten lever op til kriterien for C-bestand, selvom arten ikke er på den tyske C-liste. (Mongoliet, Nordøstkina & Sydøstibirien)

Hvidøjet and *Aythya nyroca*

2008: 13-15/3, Hvilsum, Hobro (NJ), 3K+ han, Rasmus Fuglsang Frederiksen m.fl. (Foto).

Fuglen var meget tam og bar ring på højre ben og vurderes derfor til at være undsluppet fra fangenskab. (Øst- & Sydøsteuropa; overvintrer Middelhavet, Sortehavet & Nordafrika)

Kaneland *Spatula cyanoptera*

2002: 22+27/5, Bygholm Vejle (NJ), 3K+ han, *Palle A. F. Rasmussen, Henrik Haaning Nielsen, Peter H. Kristensen.

Fundet er tidligere godkendt fra Bygholm Vejle 2/7 2002 (SU-rapport 2002). (Nord- & Sydamerika)

Lille bjergand *Aythya affinis*

2011: 29/11, Juelsminde (VE), 2K+ han, Hans Pinstrup.

2012: 30/1, Juelsminde (VE), 3K+ han, Hans Pinstrup.

2013: 4/11 + 25/11 + 28/11 + 9/12, Juelsminde (VE), 2K+ han, Hans Pinstrup, John Jensen (Foto).

2014: 3/2, Juelsminde (VE), 3K+ han, Hans Pinstrup (Foto).

Arten er ikke tidligere konstateret undsluppet eller udsat i Danmark, men de nævnte iagttagelser omhandler en han, der i hvert fald i perioden 29/11 2011 - 3/2 2014 holdt til i en sø i en bypark i Juelsminde. Her var den vant til at blive fodret, virkede tam og tillod besøgende at komme ind på én meters afstand. (Nordamerika)

Hjelmskallesluger *Lophodytes cucullatus*

2019: 10/5 + 26-28/5, Eskilsø, Roskilde Fjord (S), 3K+ han, *Lars Rudfeld, Jens Reddersen, Jeppe Pilgaard m.fl. (Foto). – 5-8/11, Risø og Bløden (S), 2K+ han, *Jakob Strand m.fl. (Foto).

Fuglen fra Eskilsø bar en gul ring på højre ben og regnes som samme individ som fuglen fra nærliggende Risø og Bløden. (Nordamerika)

Rød ibis *Eudocimus ruber* (0, 0, 3/3)

2019: 22/7, Sønder Onsild Enge (NJ), 2K, *Mads Ravn Jensen (Foto). – 18/8-8/9, Ørbæk, Ørum (ÅH), 2K, Kent Olsen, John Mortensen m.fl. (Foto). – 2-12/10, Hedensted (VE), 2K, Hans Pinstrup m.fl. (Foto). – 31/10, Nordmandshage (NJ), 2K trk., *Lars Tom-Petersen, Palle A. F. Rasmussen, Flemming Ahlmann m.fl. (Foto). – 30/11-27/12, Brattingsborg, Samsø (ÅH), 2K, Ib Skou,

Rød ibis, Ørbæk, Ørum, 8. september 2019. Foto: Kent Olsen

Poul Rasmussen, Mogens Wedel-Heinen m.fl. (Foto).

Arten er meget almindelig i fangenskab, men ikke tidligere konstateret undsluppet og flyvende frit i Danmark. Alle nævnte fund omhandler individer mærket med farvede plastringe. Fuglene ved Hedensted, Nordmandshage og Samsø var ringmærket med en lys ring om højre ben, og ud fra fjerdragtenes detaljer i form af fældningsstadier og enkelte fjers unikke skader omhandler det sandsynligvis samme individ og regnes som ét fund. Fuglen ved Ørbæk bar en blå ring om højre ben, mens Sønder Onsild Enge ligeledes havde ring på højre ben uden dog, at farven kunne konstateres. Men ud fra fjerdragtenes detaljer er der sandsynligvis tale om to forskellige individer ved Ørbæk og Sønder Onsild Enge, og de regnes derfor som to fund. (Sydamerika)

Munkegrib *Aegypius monachus*

2019: 13-14/5, Falster (LF) og Sjælland (S), 4K (*Brinzola*) rst. og trk., satellitdata via Grupo de Rehabilitación de la Fauna Autóctona y su Hábitat (GPS). – 14/5, Hellebæk Avlsgård (S), 4K trk., *Michael Brunhøj Hansen, Hans Henrik Schou (Foto & GPS).

Fundet drejer sig om en fugl klækket i 2016, der umiddelbart efter at have forladt reden blev fundet afkræftet og derfor taget i pleje i byen Palencia i det nordlige Spanien. Fuglen, kaldet *Brinzola*, tilbragte de følgende to år på et vildtrehabiliteringscenter, inden den i oktober 2018 blev sluppet fri cirka 100 kilometer øst for, hvor den i 2016 blev fundet afkræftet. Inden den blev genudsat, blev *Brinzola* udstyret med en GPS-sender, som en del af et projekt, der har til formål at reintroducere munkegrib til områder i det nordlige Spanien. Den 20/4 2019 påbegyndte *Brinzola* sin lange tur, og i løbet af de efterfølgende måneder fløj den 3.000 km mod nordøst. Under en måned efter *Brinzola* blev sluppet fri i naturen, trak den over Fehmern Bælt 13/5 til Falster. *Brinzola* forlod Tyskland i god højde, men tabte ifølge GPS-senderen hurtigt højde og var reelt i risiko for at falde i vandet, men sandsynligvis takket være opadgående luftstrøm undervejs nåede den Falsters kyst i 433 meters højde. Den næste dag sås *Brinzola* af observatører ved Hellebæk Avlsgård (S)

trække NØ (Vulture Conservation Foundation 2019). De efterfølgende måneder opholdte *Brinzola* sig i Sverige og senere i Norge. I marts 2020 fik *Brinzola*'s rejse en brat slutning, da fuglen kolliderede med en vindmølle i Sydnorge. Fuglen blev bragt til et vildtrehabiliteringscenter, hvor den brækkede vinge blev forsøgt opereret. Operationen endte imidlertid med, at vingen blev amputeret (Vulture Conservation Foundation 2020). Fundet placeres i kategori E, da fuglen har været i pleje i to år. (Syd- & Østeuropa, Centralasien, Mellemøsten, Mongoliet & Kina)

Rødhalet våge *Buteo jamaicensis*

2017: 31/10-9/12, Kregme (S), 3K+ hun, Michael Hertz (Foto).

Fundet drejer sig om en chipmærket fugl, der var undsluppet fra fangenskab, og som blev fundet afkræftet og taget i pleje, hvor den senere døde. Ifølge fuglens ejer var fuglen en 21 år gammel hun. (Nord- & Mellemamerika)

Jagtfaik *Falco rusticolus*

2019: 1/7, Lunken Plantage, Tårs (NJ), 1-2K hvid form, Jørgen Bing (Foto).

Fundet drejer sig om en undsluppen falkonérfugl af den hvide grønlandske form, som senere samme dag blev indfanget af dens ejer. (Grønland)

Formodede eller sikre hybrider

Records involving presumed or certain hybrids

Pibeand x amerikansk pibeand *Mareca penelope x Mareca americana*

2019: 3-25/2, Favrholt Voldgrav (S), 3K+ han, *Jesper Schade m.fl. (Foto). – 18-19/12, Favrholt Voldgrav (S), 2K+ han, *Jesper Schade m.fl. (Foto og Video).

Fuglen regnes som genganger fra samme lokalitet i 2015 (SU-rapport 2015), 2016 (SU-rapport 2016), 2017 (SU-rapport 2017) og 2018 (SU-rapport 2018).

Hvidøjet and x taffeland *Aythya nyroca x Aythya ferina*

2019: 21-29/10, Gentoft Sø & Brobæk Mose (S), 2K+ hun, *Frank Desting, Peter Sunesen, Hjalte B. Johansen m.fl. (Foto).

Halsbåndstroland x troldand *Aythya collaris x Aythya fuligula*

2002: 29/4 + 1/5, Han Vejle (NJ), 3K+ han. *Palle A. F. Rasmussen, Henrik Haaning Nielsen.

2011: 27/4, Han Vejle (NJ), 3K+ han, *Hans Henrik Larsen (Foto).

Grønland – Kategori A

Greenland – Category A

Gravand *Tadorna tadorna*

2019: 23/12, Nuuk, 2K+ skudt, Peter Hansen (Foto).

Fundet på "brættet" i Nuuk, hvor lokale fangere sælger deres fangst. Ny art for Grønland. (Europa, Centralasien & Nordøstkina)

Savannah spurv *Passerculus sandwichensis* (0, 0, 1/1)

2019: 25-28/7, Station Nord, *David Boertmann, Henrik Haaning Nielsen, Ib Krag Petersen (Foto).

Første grønlandske fund af denne nordamerikanske art. Fuglen holdt til mellem husene på Station Nord, som ligger i Nordøstgrønland. Fuglen er ikke godkendt på underartsniveau. (Nordamerika)

Endnu ikke færdigbehandlede sager

Records still under consideration

- Dværgcanadagås *Branta hutchinsii*, 2004: 1/5, Borreby Mose (S) (Foto). – 2005: 21-22/3, Margrethe Kog (SJ) (Foto). – 2005: 25/4-12/5, Margrethe Kog (SJ) (Foto). – 2006: 11/3, Ribe Holme (RB) (Foto).
- Dværgcanadagås *Branta hutchinsii* ssp. *minima*, 1990: 3/1, Ålebæk Strand (M). – 1996: 31/3-10/4, Østerild Fjord, Vejlerne (NJ). – 2012: 19/4, Ballum Sluse (SJ) (Foto). – 27-28/4, Mandø Sluse (RB) (Foto). – 13/5, Nyord, Møn (M). – 2019: 13/11, Lillevede, Højer (SJ) (Foto).
- Sibirisk krikand *Sibirionetta formosa*, 1994: 15/11, skudt nær Svendborg (F), 2K+ han (ringmærket 3/2 1993 som 2K han nær Eckernförde, Nordtyskland) (Foto). – 2019: 6/6, Sneum Digesø (RB), 2K+ han (Foto).
- Ederfugl *Somateria mollissima* ssp. *borealis*, 2012: 1-3/4, Hanstholm Havn (NJ), 3K+ han (Foto) – 2-29/11, Hanstholm Havn (NJ), 3K+ han (Foto).
- Polarlomvie *Uria lomvia*, 2017: 22/10, Nordstrand, Skagen (NJ), vdr. trk. – 2019: 10/12, Hvide Sande Havn (RK), vdr.
- Hvid pelikan *Pelecanus onocrotalus*, 2009: 29/7, Vangså Nordstrand, Thy (NJ), dødfunden på strand (Foto & Død).
- Slagfalk *Falco cherrug*, 1994: 9/4, Hovvig, Rørvig (S), 3K+ trk.
- Iberisk grantsanger *Phylloscopus ibericus*, 1988: 9-22/5, Moesgaard, Aarhus (ÅH), han syng. (Lyd). – 2007: 11-27/5, Viborg (NJ), han syng. (Foto & Lyd). – 2013: 10/5, Spodsbjerg, Hundested (S), han syng. (Foto & Lyd). – 2016: 1/6, Landsende, Rømø (SJ), han syng. (Foto & Lyd). – 2018: 21/4-27/5 Rørvig Sandflugtsplantage (S), han syng. (Foto & Lyd). – 12/5-5/7, Tversted Søerne, Tversted Plantage (NJ), 2K han syng. (Foto, Lyd & DNA).
- Gærdesanger *Curruca curruca* ssp. *blythi*, 2016-2017: 25/10-20/4, Skovlunde, København (S), 1K (Foto).
- Gærdesanger *Curruca curruca* ssp. *halimodendri*, 1992: 20/10, Blåvands Huk (RB), 1K ringm., (Foto). – 2010: 29/10-1/11, Ørkenen, Anholt (ÅH) (Foto). – 2014: 5/10, Mandø (RB), 1K (Foto & Lyd).

Forkastede sager

Records not accepted

- Dværgcanadagås *Branta hutchinsii*, 2012: 17/6, Vest Stadil Fjord (RK).
- Pibeand x amerikansk pibeand *Mareca penelope x Mareca americana*, 2018: 31/3, Borreby Mose (S) (Foto).

- Amerikansk sortand *Melanitta americana*, 2011: 13/9, Rågeleje Strand (S), ad. trk.
- Gråsejler *Apus pallidus*, 2002: 25/10, Ørhage, Klitmøller (NJ), 1K. – 2004: 3-7/11, Esbjerg (RB) (Foto). – 2018: 12/11, Nivå (S). – 2019: 26/10, Gilleleje Havn (S), trk.
- Terekklire *Xenus cinereus*, 2019: 11/5, Nørreådal, Venning (ÅH), 2K+.
- Lille gulben *Tringa flavipes*, 2019: 24/6, Bygholm Vejle (NJ), sdr.
- Hvidvinget måge, ssp. *glaucooides*, fund, som efter genbehandling ikke længere er godkendt: 1959: 8/8-18/10, Knudshoved (F), 3 (1 ad. og 2 juv.). – 1960: 31/7-13/8, Knudshoved (F), subad. – 1961: 10/6-17/10, Holckenhavn Enge og Knudshoved (F), 2K. – 1962: 6/2, Nyborg (F). – 20/4-22/7, Holckenhavn Enge og Knudshoved (F), 2K. – 2/9, Knudshoved Fyr (F), 2K. – 1964: 22/5-25/7, Knudshoved (F), subad. – 1964: 20/6, Nyborg (F), ad. – 1965: 7-10/7, Knudshoved (F), 2K. – 1965: 23/7, Sprogø (F), ad. – 1970: 13/6, Storebælt ml. Sprogø og Knudshoved (F), ad.
- Hvidvinget måge, ssp. *kumlienii*, 2003: 18/1-28/3, Aarhus Havn (ÅH), 4K (Foto).
- Sandterne *Gelochelidon nilotica*, 2016: 20/8, Ølsemagle Revle (S), overflyvende.
- Lille stormsvale *Hydrobates pelagicus*, fund, som efter genbehandling ikke længere er godkendt: 1963: 27/9, Blåvands Huk (RB), trk. – 28/9, Blåvands Huk (RB), 12 ex. trk. – 29/9, Blåvands Huk (RB), trk. – 13/10, Blåvands Huk (RB), 8 ex. trk. – 14/10, Blåvands Huk (RB), 2 ex. trk. – 15/10, Blåvands Huk (RB), trk. – 22/10, Blåvands Huk (RB), trk. – 1964: 20/9, Blåvands Huk (RB), trk.
- Stor stormsvale *Oceanodroma leucorhoa*, fund, som efter genbehandling ikke længere er godkendt: 1963: 28/9, Blåvands Huk (RB), trk. – 12/10, Blåvands Huk (RB), trk. – 13/10, Blåvands Huk (RB), trk.
- Scopolis skråpe / atlantisk skråpe *Calonectris diomedea* / *Calonectris borealis*, 2018: 24/9, Kattegat, Nordsjælland, mellem Rågeleje og Kikhavn (S), trk.
- Almindelig skråpe *Puffinus puffinus*, fund, som efter genbehandling ikke længere er godkendt: 1962: 28/11, Bulbjerg (NJ), trk. – 1963: 13/10, Blåvands Huk (RB), trk. – 14/10, Blåvands Huk (RB); 1 trk.
- Dværghejre *Ixobrychus minutus*, 2011: 30/3, Vedsted (SJ) (Foto).
- Gåsegrib *Gyps fulvus*, 2017: 17/7, Saksfjed Inddæmning (LF). – 2019: 3/6, Rens (SJ) (Foto).
- Slangørn *Circaetus gallicus*, 2019: 25-26/5, Lille Vildmose (NJ), 2K+ (Foto).
- Musvåge *Buteo buteo* ssp. *vulpinus*, 2018: 24/5, Skagen (NJ), 2K trk.fors. (Foto).
- Sneugle *Bubo scandiacus*, 1962: 3/1, Lyngby (S), 2 ex.
- Eleonorafalk *Falco eleonorae*, 2015: 19/9, Gedser Odde (LF), 3K+ lys form trk. – 2017: 29/9, Blåvands Huk (RB), 3K+ mørk form trk.
- Jagtfalk *Falco rusticolus*, 2019: 11/1, Petersværft (S), 2K (Foto). – 10/11, Bygholm Vejle (NJ), 1K (Foto).
- Vandrefalk *Falco peregrinus* ssp. *calidus*, 2011: 25/9,

Savannah spurv, Station Nord, Nordøstgrønland, 28. juli 2019. Foto: Henrik Haaning Nielsen

- Saltvandssøen (SJ). – 2019: 11/2-10/3, Kegnæs, Hartsø, Sydals (SJ), 1K (Foto).
- Klippesvale *Ptyonoprogne rupestris*, 2019: 23/5, Vestamager (S). – 24/8, Gilleleje (S).
 - Himalayasanger *Phylloscopus humei*, 2013: 13/10, Nordby, Fanø (RB) (Foto). – 2019: 22/10, Stege (LF).
 - Bjerggransanger *Phylloscopus sindianus*, 2019: 21/10, Melby Overdrev (S).
 - Buskrørsanger *Acrocephalus dumetorum*, 2009: 1/8, Gedser Odde (LF), 2K+ ringm. (Foto).
 - Spottesanger *Hippolais polyglotta*, 1978: 20/8, Korshage (S).
 - Blåstjert *Tarsiger cyanurus*, 2019: 17/8, Dragør (S).
 - Citronvipstjert *Motacilla citreola*, 2019: 17/5, Gerå (NJ). – 22/9, Lynæs (S).
 - Mongolsk piber *Anthus godlewskii*, 2019: 23/9, Hundested Havn (S) (Foto).
 - Krognæb *Pinicola enucleator*, 2012: 31/12, Kagsmosen (S). – 2019: 11/10, Landevej ved Sejstrup mellem Skive og Møldrup (NJ).
 - Pileværling *Emberiza rustica*, 2019: 23/9, Endelave (VE).

English summary: Rare birds in Denmark and Greenland in 2019

In 2019, the Danish Rarities Committee (Sjældenhedsudvalget, SU) assessed 218 Danish records (including ten records on behalf of the regional reports) of which 72 % were accepted. Two records from Greenland were assessed and both were accepted. The main section of the report, Accepted records, includes species on the Danish list belonging to category A and category B in accordance with the AERC standard as well as species considered for the regional reports. Species belonging to category C, D and E and records involving hybrids are treated after the main section, before the sections dealing with records from Greenland, records still under consideration, and records not accepted. For each record the following details are included: (1) year and date, (2) location (see map for regions), (3) number of individuals if more than one, (4) other details if known: sdr. = summer plumage, vdr. = winter plumage, odr. = transitional plumage, K = calendar year, ringm. = ringed, and (5) name of observer(s), with finders marked by asterisk(s). Where applicable, documentation by photo (Foto), video (Video), sound recording (Lyd), telemetry tracking (GPS), DNA analysis (DNA) or corpse (Død) is indicated. The numbers in brackets after the species name refer to the total number of records and individuals (separated by a slash) in Denmark (1) before 1950, (2) from 1950 to 2018 incl. and (3) in 2019, respectively. Three new species recorded during 2019 were added to the Danish list: Two-barred Warbler *Phylloscopus plumbeitarsus*, Taiga Flycatcher *Ficedula albicilla* and Spanish Sparrow *Passer hispaniolensis*. Furthermore, Audubon's Shearwater *Puffinus therminieri* was added as a new species to the Danish list based on a Museum specimen dated 18th September 1912. Other remarkable sightings included second records of White-throated Needletail *Hirundapus caudacutus* and Cirl Bunting *Emberiza cirlus*, respectively, the

third records of Franklin's Gull *Leucophaeus pipixcan*, Eastern Black-eared Wheatear *Oenanthe melano-leuca* and Western Black-eared Wheatear *Oenanthe hispanica*, respectively, the fourth record of Blyth's Pipit *Anthus godlewskii*, and the fifth Baird's Sandpiper *Calidris bairdii*. Other notable records were the largest influx ever of Pine Grosbeak *Pinicola enucleator* with several hundreds of birds arriving in Denmark in late October and early November.

Bedes citeret

Please quote

Olsen, K., M.B. Hansen, S. Kauppinen, A.B. Kristensen, A.O.W. Nielsen, H.H. Nielsen, R.D. Nielsen & T.E. Ortvad 2020: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2019. – Fugleåret 2019: 138-176 (in Danish with English summary).

Referencer

References

- AERC 2020: Guidelines for Rarities Committees: <http://www.aerc.eu/guidelines.html>
- Alcaide, M., E.S.C. Scordato, T.D. Price, and D.E. Irwin 2014: Genomic divergence in a ring species complex. – Nature 511: 83-85.
- Artsobservasjoner 2020: www.artsobservasjoner.no
- Artportalen 2020: www.artportalen.se
- Barthel, P.H. & T. Krüger 2018: Artenliste der Vögel Deutschlands. – Vogelwarte 56: 171-203.
- Bauer H.-G., O. Geiter, S. Homma & F. Woog 2016: Non-native bird species in Germany – revision of national status categories. – Vogelwarte 54: 165-179.
- Berndt, R.K. 2019: Weitere Ausbreitung des Mitteleuropäer Dendrocopos medius im nördlichen Schleswig-Holstein. – Ornithologische Mitteilungen 70: 254-256.
- BirdLife Finland 2018: Birdlife Finland. Finnish National Rarities Committee: <https://tiedostot.birdlife.fi/rk/RK-hyvaksytyt-2015-asti.pdf>
- BirdLife Sverige 2020: Sverige Ornologiska Förening – BirdLife Sverige. Raritetskommittén (Rk). Raritetskatalogen: <http://birdlife.se/rk/raritetskatalogen>
- BBRC 2020: British Birds Rarities Committee: <https://www.bbrc.org.uk/main-information/statistics>
- Chas Holt pr. mail: British Birds Rarities Committee (BBRC).
- CHN 2020: Comité d'Homologation National CHN - French Rarities Committee. tional: www.chn-france.org/chn_donnees.php
- Christensen, J.S. & P.A.F. Rasmussen 2015: Revideret status for sjældne fugle i Danmark før 1965. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 109: 41-112.
- Christiansen, S.S. & K. Olsen 2020: Første fund af spansk spurv (*Passer hispaniolensis*) i Danmark. – Fugleåret 2019: 178-179.
- Christopher König pr. mail: Deutsche Avifaunistische Kommission (DAK).
- Clements, J.F., T.S. Schulenberg, M.J. Iliff, B.L. Sullivan, C.L. Wood, T.A. Fredericks & D. Roberson 2014: The eBird/Clements checklist of birds of the world: v2014: <https://www.birds.cornell.edu/clements->

Blåvinget and, Tempelkrogen, Vipperød, 3. juni 2019. Foto: Lars Andersen

[checklist/updates-corrections-august-2014/](#)

- DOFbasen 2020: <https://dofbasen.dk/ART/art.php?art=07500>
- Flood, R.L. & R. van der Vliet 2019: Variation and identification of Barolo Shearwater and Boyd's Shearwater. – Dutch Birding 41: 215-237.
- Flood, R.L., K. Olsen, T. Senfeld, T.J. Shannon & J.M. Collinson 2020: Audubon's Shearwater collected in Skagerrak, Denmark, September 1912. – Dutch Birding 42:147-156.
- Gerjon Gelling pr. mail: Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA).
- Gill, F. & M. Wright (eds) 2006: Birds of the World: Recommended English Names. Christopher Helm, London.
- Gill F., D. Donsker & P. Rasmussen (eds) 2020: IOC World Bird List (v 10.2): <http://www.worldbirdnames.org>
- Helms, O. 1914: Nyere meddelelser om danske fugle. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 8: 195-232.
- Hudson, N & British Birds Rarities Committee 2014: Report on rare birds in Great Britain in 2013. Rapport fra British Birds Rarity Committee (BBRC). – British Birds 107: 579-653.
- Hørring, R. 1925: Fuglene ved de danske fyr i 1923. – Vidensk Meddel Naturhist Foren. 80: 453-514.
- Hørring, R. 1935: Fuglene ved de danske fyr i 1933. – Vidensk. Meddel. Naturhist. Foren. 98: 261-309.
- Hørring, R. 1942: Om 6 for Danmarks Fauna nye Fuglearter. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 36: 40-54.
- Irwin, D.E., S. Bensch & T.D. Price 2001: Speciation in a ring. – Nature 409: 333-337.
- Jan Bolding Kristensen pr. mail: kurateringsassistent på Zoologisk Museum, København.
- Komisja Faunistyczna 2020: Rare Birds in Polen 2019 – Orniss Polonica 2020, 61: 117-142.
- Lange, P, H. Christophersen & J.S.Christensen (eds) 2020: Fugle i Danmark 2019. – Fugleåret 2019: 26-134.
- Larsen, A.T. 2013: Krognæb-invasjonen 2012. – Nordjyllands Fugle 2012. Rapport nr. 49 fra Nordjyllands Fugle. Nordjyllands Fugle 2013: 9.
- Olsen, K. & F. Desting 2020: Tajgafuesnapper (*Ficedula albicilla*) rastende i Folkeparken ved Gentofte Sø – første godkendte forekomst i Danmark. – Fugleåret 2019: 180-182.
- Olsen, K. & M.M. Jensen 2020: Østlig lundsanger (*Phylloscopus plumbeitarsus*) - ny art for Danmark. – Fugleåret 2019: 183-185.
- Olsen, K., H.H. Nielsen & O. Amstrup 2008: Spotless Starling *Sturnus unicolor* in Denmark. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 102: 298-300
- Magnus Corell pr. mail: Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige. Raritetskommittén (Rk).
- Netfugl 2020: [Netfugl.dk: http://www.netfugl.dk/dklist.php](http://www.netfugl.dk/dklist.php)
- Pandion 2020: Én, to eller tre gulben i Nordjylland i 2019?: <https://pandion.dof.dk/artikel/%C3%A9n-eller-tre-gulben-i-nordjylland-i-2019>
- Norgeslisten 2019: Norgeslisten pr. 31/12 2019: www.birdlife.no/organisasjonen/nskf/norgeslisten.php
- Ornitho 2020: Ornitho.de: www.ornitho.de
- Ornithomedia 2019: Des Pélicans blancs en France au printemps 2019 : une probable origine sauvage: <https://www.ornithomedia.com/magazine/analyses/pelicans-blancs-france-mai-2019-probable-origine-sauvage-02931>
- Ortvad, T.E., J.H. Christensen, T.H. Hansen, A.B. Kristensen, K. Olsen, K. Pedersen, P.A.F. Rasmussen & M. Schwalbe 2015: Revision af den danske fugleliste pr. 2013. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 109: 24-35.
- Rissanen, E., P. Aalto, A. Aintila & M. Rytönen 2019: Lesser rarities in Finland 2019. – Linnut vuosikirja 2018: 126-137 (in Finnish with English summary).
- Scheel, H. 1925: En undersøgelse af nogle danske fuglesamlinger. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 19: 19-31.
- Sørensen, S. & Jensen J.-K. 2001: Sjældne fugle på Færøerne i 1997-2000. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 95: 44-50.
- Tadeusz Stawarczyk pr. mail: Polska Komisja Faunistyczna.
- Tarsiger 2020: www.tarsiger.com
- Thorup, K. 2001: First record of Pallid Swift *Apus pallidus* in Denmark and of ssp. *illyricus* in Northern Europe. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 95: 169-172.
- Tor A. Olsen pr. mail: Norsk Sjeldenhetskomite for fugl (NSKF).
- Uku Paal pr. mail: Bird Rarities Committee of the Estonian Ornithological Society.
- Vulture Conservation Foundation 2019: Europe's largest vulture spotted on an epic journey to Northern Europe all the way from Spain: <https://www.4vultures.org/2019/05/10/europe-s-largest-vulture-spotted-in-holland-after-an-epic-journey-from-spain/>
- Vulture Conservation Foundation 2020: The journey of Cinereous Vulture *Brinzola* comes to a tragic end after a year of many adventures: <https://www.4vultures.org/>

the-journey-of-cinereous-vulture-brinzola-comes-to-a-tragic-end-after-a-year-of-many-adventures/

- Väisänen, R., Huhtinen, H., Kuitunen, K., Lampila, P., Lehtikoinen, A., Lehtikoinen, P. & Velmala, W. 2020: Rare birds in Finland in 2019. – Linnut-vuosikirja 2019: 106–121 (in Finnish with English summary).
- William Velmala pr. mail: Finnish National Rarities Committee. BirdLife Suomen rareiteettikomitea (BSR).
- Zbigniew Kajzer pr. mail: Polska Komisja Faunistyczna.
- Zuccon, D., J.-M. Pons, G. Boano, G. Chiozzi, A. Gamauf, C. Mengoni, D. Nespoli, G. Olioso, M. Pavia, I. Pellegrino, M. Raković, E. Randi, H. Rguibi Idrissi, M. Touihri, M. Unsöld, S. Vitulano & M. Brambilla 2020: Type specimens matter: New insights on the systematics, taxonomy and nomenclature of the subalpine warbler (*Sylvia cantillans*) complex. – Zoological Journal of the Linnean Society 190(1): 314–341.
- SU-rapport 1982–1984: Boertmann, D., K.M. Olsen & B.B. Pedersen 1986: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i årene 1982, 1983 og 1984. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 80: 35–57.
- SU-rapport 1985: Olsen, K.M. 1987: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1985. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 81: 109–120.
- SU-rapport 1986–1987. – Olsen, K.M. 1988: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1986 og 1987. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 82: 81–100.
- SU-rapport: 1988: Olsen, K.M. 1989: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1988. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 83: 131–149.
- SU-rapport 1989: Olsen, K.M. 1991: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1989. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 85: 20–34.
- SU-rapport 1990: Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1992: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1990. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 86: 107–122.
- SU-rapport 1991: Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1993: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1991. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 87: 231–241.
- SU-rapport 1992: Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1994: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1992. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 88: 99–110.
- SU-rapport 1993: Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1995: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1993. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 89: 101–110.
- SU-rapport: 1994: Rasmussen, P.A.F. 1996: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1994. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 90: 141–152.
- SU-rapport 1995–1996: Rasmussen, P.A.F. 1997: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1995 og 1996. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 91: 133–150.
- SU-rapport 1997: Rasmussen, P.A.F. 1998: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1997. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 92: 253–267.
- SU-rapport: 1998: Rasmussen, P.A.F. 1999: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1998. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 93: 127–140.
- SU-rapport 1999: Thorup, K. & H.H. Nielsen 2000: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1999. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 94: 157–170.
- SU-rapport 2000: Nielsen, H.H. & K. Thorup 2001: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2000. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 95: 153–166.
- SU-rapport: 2001: Ortvad, T.E., K. Pedersen & K. Thorup 2002: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2001. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 96: 147–160.
- SU-rapport: 2002: Klein, S., K. Pedersen & K. Thorup 2003: Sjældne fugle i Danmark og Grønland 2002. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 97: 289–302.
- SU-rapport 2003: Amstrup, O., A.S. Frich, K. Pedersen & K. Thorup 2004: Sjældne fugle i Danmark og Grønland 2003. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 98: 174–188.
- SU-rapport 2004: Amstrup, O., A.S. Frich, T.H. Hansen, K. Pedersen, & K. Thorup 2005: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2004. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 99: 169–181.
- SU-rapport 2005: Amstrup, O., A.S. Frich, T.H. Hansen, H.H. Nielsen, K. Pedersen & K. Thorup 2006: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2005. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 100: 359–371.
- SU-rapport 2006: Kristensen, A.B., O. Amstrup & T.E. Ortvad 2007: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2006. – Fugleåret 2006: 99–113.
- SU-rapport 2007: Kristensen, A.B., A.S. Frich, T.E. Ortvad & M. Schwalbe 2008: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2007. – Fugleåret 2007: 117–135.
- SU-rapport 2008: Kristensen, A.B., A.S. Frich, T.E. Ortvad & M. Schwalbe 2009: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2008. – Fugleåret 2008: 123–143.
- SU-rapport 2009: Kristensen, A.B., A.S. Frich, T.E. Ortvad & M. Schwalbe 2010: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2009. – Fugleåret 2009: 131–151.
- SU-rapport 2010: Neergaard, R.S., A.S. Frich, A.B. Kristensen, K. Pedersen, T.E. Ortvad, M. Schwalbe & R. Strack 2011: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2010. – Fugleåret 2010: 125–144.
- SU-rapport 2011: Neergaard, R.S., A.S. Frich, A.B. Kristensen, K. Pedersen, T.E. Ortvad, M. Schwalbe & R. Strack 2012: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2011. – Fugleåret 2011: 97–122.
- SU-rapport 2012: Neergaard, R.S. 2013: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2012. – Fugleåret 2012: 103–130.
- SU-rapport 2013: Ortvad, T.E., S.S. Christiansen, S. Klein, A.B. Kristensen, K. Pedersen & R. Strack 2014: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2013. – Fugleåret 2013: 114–139.
- SU-rapport 2014: Ortvad, T.E., S.S. Christiansen, O.Z. Göller, A.B. Kristensen, R.S. Neergaard, K. Olsen, K. Pedersen & R. Strack 2015: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2014. – Fugleåret 2014: 111–137.
- SU-rapport 2015: Olsen, K., S.S. Christiansen, M.B. Hansen, O.Z. Göller, R.S. Neergaard, R.D. Nielsen, K. Pedersen & R. Strack 2016: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2015. – Fugleåret 2015: 111–135.
- SU-rapport 2016: Olsen, K., S.S. Christiansen, O.Z. Göller, M.B. Hansen, S. Kauppinen, R.S. Neergaard, H.H. Nielsen, R.D. Nielsen & K. Pedersen 2017: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2016. – Fugleåret 2016: 119–148.
- SU-rapport 2017: Olsen, K., O.Z. Göller, M.B. Hansen, S. Kauppinen, A.B. Kristensen, H.H. Nielsen, R.D. Nielsen

Ø K. Pedersen 2018: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2017. – Fugleåret 2017: 119-148.

- SU-rapport 2018: Olsen, K., O.Z. Göller, M.B. Hansen, S. Kauppinen, A.B. Kristensen, H.H. Nielsen, R.D. Nielsen & K. Pedersen 2019: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2018. – Fugleåret 2018: 140-167.

Rettelser og tilføjelser til tidligere publicerede fund

Corrections and additions to previously published records

- SU-rapport 2003: s. 186: Forkastede sager: Russisk Duehøg *Accipiter gentiles* ssp. *buteoides*, 2003: 6.2, Pedersker Plantage (B), ad. Datoen skal være: 16/2.
- SU-rapport 2004: s. 176: Alpejernspurv *Prunella collaris*, 2004: 11-12.5, Blåvands Huk (RB), 2K+ (ringm. 11/5), *Henrik Knudsen m.fl. (Foto). Alderen skal være: 2K.
- SU-rapport 2005: s. 363: Steppehøg *Circus macrourus*, 2005: 2/9, Bøgeskov Havn, Stevns (S), 2K han trk., *Jørgen Hulbæk Christiansen. Datoen skal være: 1/9.
- SU-rapport 2005: s. 365: Jagtfalk *Falco rusticolus*, 2005: 28/10-28/11, Bøvling Klit (RK), 1K, *Jørgen Nørgaard m.fl. (Foto). Forekomstperiode skal være: 28/10-6/12.
- SU-rapport 2005: s. 365: Sibirisk Hjejle *Pluvialis fulva*, 2005: 8-18/7, Margrethe Kog (SJ), 3K+, *Ib Jensen, *Morten Kofoed-Hansen, *Andreas Bruun Kristensen, Alex Sand Frich m.fl. (Foto). Forekomstperiode skal være: 8-27/7.
- SU-rapport 2005: s. 365: Sibirisk Hjejle *Pluvialis fulva*, 2005: 9-11/7, Højer Vade (SJ), 2K+, *Morten Kofoed-Hansen, *Andreas Bruun Kristensen m.fl. (Foto). Forekomstperiode og observatører skal være: 9-18/7, Højer Vade (SJ), 2K+, *Morten Kofoed-Hansen, *Andreas Bruun Kristensen, Alex Sand Frich m.fl. (Foto).
- SU-rapport 2005: s. 366: under Damklire *Tringa stagnatilis*, står der: Forekomsten i Danmark betragtes nu som værende veldokumenteret, hvorfor arten fra og med 2005 er udgået af SU-listen. Årstallet skal være 2006 og dermed er arten udgået af SU-listen fra og med 2006.
- SU-rapport 2005: s. 370: Forkastede sager: Steppehøg *Circus macrourus*, 2005: 15/10, Gedser Odde (LF), 4 1K trk. Antallet skal være: 5 1K trk.
- SU-rapport 2006: s. 100-101: Lille Skrigeørn *Aquila pomarina*, 2006: 1/7, Mou, Aalborg (NJ), ad. trk., *Lars Jakobsen (Foto). Alderen skal være: 2K trk.
- SU-rapport 2006: s. 106: Alpejernspurv *Prunella collaris*, 2006: 18/4, Munkerup (S), *Allan Nielsen, Arne Olsen m.fl. (Foto). Alderen skal være: 2K+.
- SU-rapport 2006: s. 109: Østlig Kongetyran *Tyrannus tyrannus*, 2006: 12.7, Paamiut, *Aron Peter Fly (Foto). Datoen skal være: 22/6.
- SU-rapport 2007: s. 124: Jagtfalk *Falco rusticolus*, 2007: 14/10, Låningsvejen, Mandø (RB), 1K, *Ole Zoltan Göller, Michael Mosebo Jensen (Foto). Forekomstperiode, lokalitet, region og observatører skal være: 14/10-27/10, Låningsvejen, Mandø (RB), Gl. Hviding Forland (RB) og Ballum Sluse (SJ), 1K, *Ole Zoltan Göller, Michael Mosebo Jensen, Carsten Gadgaard m.fl. (Foto).
- SU-rapport 2007: s. 124: Jagtfalk *Falco rusticolus*, 2007: 11/11-31/12, Monnet, Tåsinge (F), 1K, *Ella Maria Bisschop-Larsen, Leif Bisschop-Larsen m.fl. (Foto). Fuglen blev efterfølgende iagttaget på lokaliteten fra 1/1-20/3 2008. Den fulde periode i 2008 er godkendt, men ikke publiceret i senere SU-rapporter.
- SU-rapport 2008: s. 127: Amerikansk pibeand *Mareca americana*, 2008: 16-17/3, Bygholm Vejle (NJ), ad. han, *Henrik Haaning Nielsen, Lars Smith (Foto). Forekomstperiode skal være: 16/3-16/4.
- SU-rapport 2008: s. 128: Hvidøjet and *Aythya nyroca*, 2008: 29/7-19/8, Hejrede Sø, Maribo (LF), ad. han, *Uffe B. Nielsen, Peter Lærke-Engelschmidt m.fl. (Foto). Forekomstperiode og fundoplysninger skal være: 2008: 29/7-19/8 + 6/9, Hejrede Sø, Maribo (LF), 2K+ han, *Uffe B. Nielsen, Peter Lærke-Engelschmidt, Brian Wielsøe m.fl. (Foto).
- SU-rapport 2008: s. 130: Lille rørvagtel *Porzana parva*, 2008: 2008: 27/5-5/6, Gulstav Mose, Sydlangeland (F), syng., *Lars Bonne Rasmussen m.fl. (Bånd). Forekomstperiode og køn skal være: 27/5-14/6, Gulstav Mose, Sydlangeland (F), han syng., *Lars Bonne Rasmussen m.fl. (Bånd).
- SU-rapport 2014: s. 131: Hvidskægget sanger *Sylvia cantillans* med karakterer svarende til østlig hvidskægget sanger ssp. *albistriata*: 2014: 1-13/5, Batterivej, Skagen (NJ), 2K han, *Thomas W. Johansen, Thorkild A. Jensen (Foto og Bånd). Forekomstperiode skal være: 1-14/5.
- SU-rapport 2015: s. 116: Hvidøjet and *Aythya nyroca*, 1999: 10-18/9, Røgbølle Sø (LF), 2K+ hun, *Rasmus Strack, Sebastian Klein, Troels Eske Ortved (Foto og Video). Fundet er tidligere publiceret fra 10/9 2011 (SU-rapport 2011) og senere med en datoudvidelse 10-18/9 om end med årstal angivet forkert som 1999 (SU-rapport 2015). Fundoplysninger skal være: 2011: 10-18/9, Røgbølle Sø (LF), 2K+ hun, *Rasmus Strack, Sebastian Klein, Troels Eske Ortved (Foto og Video). Fuglen regnes som genganger fra 2010 (SU-rapport 2010)
- SU-rapport 2016: s. 131-132: Gåsegrib *Gyps fulvus*, 2016: Tilføjelse af følgende dato: 3/7, Maribo Søndersø (LF), 2K, *Bjarne Larsen, Yvonne Nielsen (Foto). Forekomsten bliver herefter: 21-22/6, Bøtø Nor (LF), 2K, *Simon Vikstrøm, Per Schiermacker-Hansen m.fl. (Foto). – 3/7 + 13-21/7, Maribo Søndersø (LF), 2K, *Bjarne Larsen, *Freddy Jacobsen m.fl. (Foto) og 13/7 Stovby (LF), 2K, *Timme Nyegaard.
- SU-rapport 2016: s. 135: Jagtfalk *Falco rusticolus*, 2016: 26-31/1, Lejso og Lejodde (S), 2K, Christian Glahder, Jørgen Bech m.fl. (Foto). Forekomstperiode skal være: 26/1-13/2.
- SU-rapport 2016: s. 136: Brun løvsanger *Phylloscopus fuscatu*, 2016: 17-20/10, Mandø (RB), *Jakob Engelhard, *Mads Jensen Bunch, *Mikael Funch m.fl. (Foto). Forekomstperiode skal være: 17-21/10.
- SU-rapport 2018: s. 152: Lille stormsvale *Hydrobatas pelagicus*, 2018: 10/12, Samsø Bælt (S), rst. på færge, *Helle Landgren (Foto). Datoen skal være: 8/12.

Dobbeltbekkasin, Lille Vildmose, 21. april 2019. Foto: Helge Sørensen

Spansk spurv (*Passer hispaniolensis*), Brovandene, Skagen, 15. maj 2019. Foto: Leif Jensen

Første fund af spansk spurv (*Passer hispaniolensis*) i Danmark

Af Simon S. Christiansen og Kent Olsen

Spansk stjernestund ved Stald Lillelund

15/5 2019 var en morgen som mange andre i Skagen, men dagen var ikke mange timer gammel før morgenen skilte sig ud fra de andre. Grunden var en af de lokale: Leif Jensen. Som så mange andre morgener havde han planer om at tage ud og fotografere fugle. En af denne morgens destinationer var Stald Lillelund ved Brovandene i Skagen. Ved ankomsten viste det sig at være et godt valg, da der var en del fugle at rette kameraet mod. En del stenpikkere (*Oenanthe oenanthe*) fløj rundt og fangede insekter og udgjorde dermed et perfekt motiv. Stenpikkerne fouragerede omkring noget byggeaffald, der samlet udgjorde en

mindre stendynge. Ud over stenpikkerne var der også en blandet flok spurve, der indeholdte både gråspurve (*Passer domesticus*) og skovspurve (*P. montanus*). Spurvene var et kendt motiv, hvorfor de ikke fik den store opmærksomhed, men dukkede de op på stenene sammen med stenpikkerne, eller mens stenpikkerne ikke lige var fremme, så blev de fotograferet, selvom de i første omgang ikke var hovedmotivet.

Først på eftermiddagen fik Leif Jensen tid til at kigge billederne igennem på computeren. Billederne viste, at én af spurvene skilte sig væsentligt ud fra de andre. Til sin overraskelse havde han fotograferet en han spansk spurv (*P. hispaniolensis*) og dermed ganske utilsigtet

dokumenteret en ny art for landet. Billederne viste spurvens udseende i detaljer, hvorfor der ikke var tvivl om bestemmelsen. Leif Jensen fik herefter straks meldt fundet ud på de ornitologiske meldesystemer, og ikke overraskende lagde ornitologer fra nær og fjern vejen forbi Stald Lillelund. Men selvom et talstærkt hold af lokale og tilreisende ornitologer ledte efter fuglen i området, så blev fuglen aldrig genfundet.

Udseende

Fuglen var en typisk han spansk spurv med en mørk kastanjebrun isse og nakke, smalt hvidt øjenbryn, stor hvid kind, sortstænket bryst og flanker og en stærkt stribet ryg. Hannen hos spansk spurv har, i modsætning til gråspurven, langt mere udbredt sort bryst med striber, og den virker i det hele taget mørkere (BWP i 2006).

Ligesom gråspurv fælder både ungfugle og adulte spanske spurve alle fjer i sensommeren, og derfor kan arten ikke aldersbestemmes om foråret. Fuglen er derfor godkendt af Sjældenhedsudvalget som en 2K+ han.

Efterhånden som de lyse kanter på de enkelte fjer slides igennem foråret, sensiveres hovedets kastanjebrune farve, og kroppens underside kommer til at fremstå mere udpræget sort. Gråspurv hybridiserer ganske regelmæssigt med skovspurv, og hanner af deres afkom kan have en kastanjebrun isse og lys kind, men de udgør sjældent en reel forvekslingsmulighed med hanner af spansk spurv, da de fleste hybrider enten viser en mørk kindplet eller de er langt mindre sorte på undersiden.

Udbredelse

Spansk spurv har sine nærmeste yngleområder på Balkan, det nordlige Italien og den Iberiske halvø. Arten yngler desuden i bl.a. Kanariske Øer, Nordafrika, Sardinien, Sydøsteuropa og det sydvestlige Asien. I den vestlige del af udbredelsesområdet er bestandene standfugle eller delvist trækfugle, mens bestandene, hovedsageligt i øst, er trækfugle, der overvintrer i Nordafrika, Mellemøsten og det sydvestlige Indien (Shirihai & Svensson 2018).

Spansk spurv er polytypisk med to underarter: ssp. *hispaniolensis* i den vestlige del af udbredelsesområdet og ssp. *transcaspicus* i den asiatiske del (Gill et al. 2020). Dermed er det nominatformen af spansk spurv (*P. h. hispaniolensis*), der yngler i Europa og regnes som den mest sandsynlige underart, der kan forekomme i Danmark.

Andre fund i Nordeuropa

Spansk spurv er truffet i de fleste lande omkring Danmark bortset fra Tyskland. I Norge er der godkendt to fund fra henholdsvis 13/5 1988, hvor en han blev fotograferet i Mølen, og 21/7 1990, hvor en han blev fanget og ringmærket på Lista, Vest Agder (Norgeslisten 2019). Sverige har to fund, der begge blev gjort i 2013. Det første fund omhandler en han, som først blev observeret ved Nederled i Småland 18-19/5 2013, og som senere blev genfundet og ringmærket ved Falsterbo Fuglestation 27/5 2013 – ca. 200 km i fugleflugtslinje fra hvor den oprindeligt blev fundet, mens det andet

fund var en hun 27-30/5 på Stora Karlsö på Gotland (BirdLife Sverige 2020). I Finland er der gjort et enkelt fund 1/5 1996 ved Hanko Tvärminne (BirdLife Finland 2018). At det danske fund ligger midt i maj passer dermed godt ind i det øvrige forekomstmønster i Norden.

Længere mod syd og vest stiger antallet af fund. Således er der ti fund i Storbritannien, de seneste i 2012. Den tidsmæssige fordeling af de britiske fund er lidt anderledes sammenlignet med de seks nordiske fund. Der er således godkendt ét fund i henholdsvis maj og juni, samt to fund i hver af månederne: august, oktober, november og december (Hudson et al. 2013, Slack 2009). Holland har otte fund fordelt på tre i henholdsvis april og maj samt ét fund i henholdsvis oktober og november. Specielt for et af de hollandske fund er, at fuglene sandsynligvis ankom med skib: Det drejer sig om en flok på ti fugle, der sås i havnebyen Eemshaven 9-12/4 2009. Det blev dog ikke bekræftet, at de havde været ombord på et skib forinden (CDNA 2020). Det er ikke utænkeligt, at andre fund af arten i Nord- og Vesteuropa også har været fugle, der er ankommet med skib for dernæst at trække videre. I den forbindelse er det værd at nævne, at fundet i Skagen kom et par år efter at krydstogtskibe begyndte at lægge til kaj i Skagen Havn, men omvendt ved vi også, at flere bestande af spansk spurv foretager regulære træk (BWP i 2006, Shirihai & Svensson 2018).

Tak

Tak til Sjældenhedsudvalgene i vores nabolande for information om de nordeuropæiske fund. For kommentarer til denne artikel takkes Morten Bentzon Hansen, Sakari Kauppinen, Andreas Bruun Kristensen og Rasmus Due Nielsen. Sidst men ikke mindst tak til Leif Jensen for billederne, og for at dele hans historie om fundet.

Referencer

- BirdLife Finland 2018: BirdLife Finland. Finnish National Rarities Committee: <https://tiedostot.birdlife.fi/rk/RK-hyvaksytyt-2015-asti.pdf>
- BirdLife Sverige 2020: Sverige Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige. Raritetskommittén (Rk). Raritetskatalogen: <http://birdlife.se/rk/raritetskatalogen>
- BWPi 2006: Birds of the Western Palearctic interactive 2.0. – Dvd. London.
- CDNA 2020: Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA): <https://www.dutchavifauna.nl/list>
- Gill F., D. Donsker & P. Rasmussen (eds) 2020: IOC World Bird List (v 10.2): <http://www.worldbirdnames.org>
- Hudson, N & British Birds Rarities Committee 2013: Report on rare birds in Great Britain in 2012. Rapport fra British Birds Rarity Committee (BBRC). – British Birds 106: 563-644.
- Norgeslisten 2019: Norgeslisten pr. 31/12 2019: www.birdlife.no/organisasjonen/nskf/norgeslisten.php
- Slack, R. 2009: Rare Birds, Where and When: An analysis of status and distribution in Britain and Ireland. Volume 1: sandgrouse to New World orioles. – Rare Bird Books, York.
- Shirihai, H. & L. Svensson 2018: Handbook of Western Palearctic Birds, Vol. 2. – Helm 2018.

Tajgafluesnapper (*Ficedula albicilla*), Gentofte Sø, 10. november 2019. Foto: Hans Ægidius. De hvidlige spidser på store armdækfjer og smalle hvidlige kanter på tertialer gør det muligt at aldersbestemme fuglen til 1K.

Tajgafluesnapper (*Ficedula albicilla*) rastende i Folkeparken ved Gentofte Sø – første godkendte forekomst i Danmark

Kent Olsen og Frank Desting

Spektakulært indlandsfund

10/11 2019 gik Frank Desting (FDE) sin vante tur rundt om Gentofte Sø for at kigge på fugle og bidrage til de rapporter, der udarbejdes af DOF's caretaker-gruppe for området. FDE havde gået turen fra Brogårdsvej på søens nordside og ned langs dens vestlige side, da han tænkte, om der var flere fugle at finde på sådan en temmelig grå dag i november. Han besluttede sig for at gå rundt om hele søen og nåede omkring middag til Folkeparken på søens østside. Her blev FDE hurtigt opmærksom på en småfugl der sad lavt i et pilekrat, og han tænkte, inden håndkikkert blev løftet, om det kunne være en rødhals (*Erithacus rubecula*). Instinktivt blev håndkikkerten løftet og straks åbenbarede en fugl sig med en meget mørk grundfarve, tydeligt hvidligt vingebånd, tydelige smalle hvidlige kanter på tertialer, hvidlig øjnering og hvide halesider. Det var ikke en rødhals, men lignede bestemt en lille fluesnapper (*Ficedula parva*), og selvom FDE studsede over tidspunktet på året, blev den meldt ud på Bird Alarm som en sen forekomst af lille

fluesnapper. Straks efter udmeldingen ringede Andreas Bruun Kristensen til FDE for at høre, om det kunne dreje sig om en tajgafluesnapper (*F. albicilla*). Det havde FDE svært ved at afgøre, da han ikke havde erfaring med arten og på daværende tidspunkt ikke vidste, hvilke karakterer han skulle se efter. Samtidig bevægede fluesnapperen sig for det meste ret højt oppe i trækroneerne, og FDE havde kun medbragt håndkikkert. Heldigvis begyndte flere fuglekiggere at ankomme til Folkeparken for at se fluesnapperen. Fuglen blev nu også set i teleskop, og de smalle hvide tertialkanter, hvide spidser på de store armdækfjer, det sorte næb samt det mørke og grålige helhedsindtryk gjorde, at pilen pegede i retning af tajgafluesnapper. Desværre hørtes fuglen ikke, og hvorvidt overhaledeækfjerene var sorte eller mørkebrune var ikke muligt at se. Heldigvis havde mange kameraer med, og der blev taget mange billeder af fuglen. Ingen af de tilstedeværende fuglekiggere turde at lægge hovedet på blokken og melde den ud som en sikkert bestemt tajgafluesnapper. Efterhånden som flere og flere karakterer

Tajgafluesnapper (*Ficedula albicilla*), Gentoft Sø, 10. november 2019. Foto: Ib Jensen

lod sig dokumentere på billeder inklusiv sorte overhale-dækfjer, opstod der enighed om, at der rent faktisk var tale om en tajgafluesnapper og dermed en ny art for landet. Fluesnapperen opholdt sig meget stationært i og omkring Folkeparken frem til solnedgang og blev igennem dagen set af minimum 80 personer. Dagen efter blev fluesnapperen eftersøgt fra tidlig morgen af 30 personer, men den blev ikke genfundet.

Takket være den hurtige udmelding og de mange besøgende, særligt dem med kameraer, blev fundet tilstrækkeligt dokumenteret til, at Sjældenhedsudvalget har kunnet godkende det som en tajgafluesnapper. Uden billederne der dokumenterer de dragt-karakterer, der bekræftede bestemmelsen, ville fundet formentlig blot være blevet til en "sen" lille fluesnapper eller en lille fluesnapper/tajgafluesnapper, da forskellen mellem de to arter ligger i de små detaljer.

Udseende

Tajgafluesnapper i første vinterdragt adskiller sig fra lille fluesnapper i samme alder i flere henseender: Disse inkluderer tydelige hvidlige spidser på store armdækfjer (dannende et distinkt hvidligt vingebånd), smalle hvidlige kanter på yderfanen af tertialer, hvor der på spidsen af fjerer dannes en bredere hvidlig plet, som det også ses hos broget fluesnapper (*F. hypoleuca*), og helt sorte overhale-dækfjer. Hos lille fluesnapper har den lyse plet på spidsen af tertialer en trekantet form og fremstår gylden fremfor hvidlig, mens de lyse fjerrande er smalle,

diffuse og ikke iøjnefaldende som hos tajgafluesnapper. Skønt nogle individer af lille fluesnapper kan have meget mørke overhale-dækfjer, så er disse aldrig mørkere end de centrale halefjer. Forskelle fra lille fluesnapper inkluderer også sort basis på undernæb, hvidlig kontrasterende øjenring og grå farve i øjenbrynsstriben (Cederroth et al. 1999).

Alder og køn

De tydelige hvidlige spidser på de store armdækfjer og de smalle hvidlige kanter på tertialer viser, at fuglen var i sit første kalenderår (1K). Normalt er det ikke muligt at kønsbestemme 1K-fugle af hverken lille fluesnapper eller tajgafluesnapper, da der dragt- og størrelsesmæssigt er et næsten fuldstændigt overlap mellem kønnene. Derfor kan tajgafluesnapperen ved Gentoft Sø kun aldersbestemmes og ikke kønsbestemmes.

Udbredelse

Tajgafluesnapper regnes som monotypisk, og yngleudbredelsen, der omfatter meget af Sibirien, strækker sig ind i den nordlige tajga langs floden Indigirka, Anadyrland og øst til bredden af Okhotsk-havet og Kamtjatka-halvøen. Den sydlige grænse når til Altajbjergene, det nordlige Mongoliet, Bajkalsøen og Amur-flodens afvandringsområde. Den vestlige grænse for yngleområdet er dårligt defineret, men arten ser ud til at yngle på ca. 50 grader østlig længde (Dementiev & Gladkov 1954), og forekommer lejlighedsvis i Uralbjergene i det østlige

Tabel 1. Godkendte fund af tajgafluesnapper (*Ficedula albicilla*) i Nord- og Vesteuropa.

#	Periode	Lokalitet	Land	Bemærkning
1	1998: 26/10	Øland	Sverige	1K, fanget og ringmærket
2	2003: 26-29/4	Yorkshire, England	Storbritannien	2K han, fanget og ringmærket
3	2003: 12-15/10	Shetland, Skotland	Storbritannien	1K, fanget og ringmærket
4	2009: 23/9-3/10	Shetland, Skotland	Storbritannien	1K
5	2016: 21/10-6/11	Helsinki	Finland	1K, fanget og ringmærket
6	2018: 21-25/10	Cork	Irland	1K
7	2019: 26/9	Frøya	Norge	1K, fanget og ringmærket
8	2019: 10/11	Gentofte Sø	Danmark	1K

Rusland og muligvis indenfor Europas grænser og det vestpalæarktiske område, skønt dette på ingen måde er fast etableret. Mod den vestlige grænse kan den forekomme ynglende i de samme områder som lille fluesnapper, uden at der er kendskab til, at arterne hybridiserer.

Hovedområdet for overvintring strækker sig fra det østlige Indien til Thailand og Indokina og sydpå til det nordlige Malaysia. Derudover overvintrer et mindre antal i det nordvestlige Indien langs med den sydlige kant af Himalaya til det nordlige Punjab og syd til Bombay og Goa-regionen (Dementiev & Gladkov 1954, Stresemann et al. 1967; Ali & Ripley 1983).

Andre fund i Nordeuropa

Der foreligger med det danske fund, så vidt vi er orienteret, otte fund af tajgafluesnapper i Nord- og Vesteuropa (Tabel 1).

Tak

Tak til Sjældenhedsudvalgene i vores nabolande for information om de nordeuropæiske fund. For kommentarer

til denne artikel takkes Morten Bentzon Hansen, Sakari Kauppinen, Andreas Bruun Kristensen og Rasmus Due Nielsen. Sidst men ikke mindst: Tak til Ib Jensen, Heidi Quist og Hans Ægidius for billederne.

Referencer

- Ali, S. & S.D. Ripley 1983: The Handbook of the Birds of India and Pakistan. – Kompaktuppl. Oxford.
- Cederroth, C., C. Johansson, & L. Svensson 1999: Taiga Flycatcher *Ficedula albicilla* in Sweden: the first record in Western Europe. – Birding World 12: 460-469.
- Dementiev, G.P. & N.A. Gladkov 1954: Ptitsy Sovetskogo Soyuza. Vol. 6. – Sovetskaya Nauka, Moscow. [English translation: Birds of the Soviet Union. Israel Program for Scientific Translations, Jerusalem, 1968.]
- Gill F., D. Donsker & P. Rasmussen (eds) 2020: IOC World Bird List (v 10.2): <http://www.worldbirdnames.org>
- Stresemann, E., L.A. Portenko & G. Mauersberger 1967: Atlas der Verbreitung palaearktischer Vögel. – Vol. 2. Berlin.

Besøgende kigger efter tajgafluesnapper (*Ficedula albicilla*), Gentofte Sø, 10. november 2019. Foto: Heidi Quist

Østlig lundsanger (*Phylloscopus plumbeitarsus*), Tipmosen, Ho, 19. oktober 2019. Foto: Hans Ægidius

Østlig lundsanger (*Phylloscopus plumbeitarsus*) – ny art for Danmark

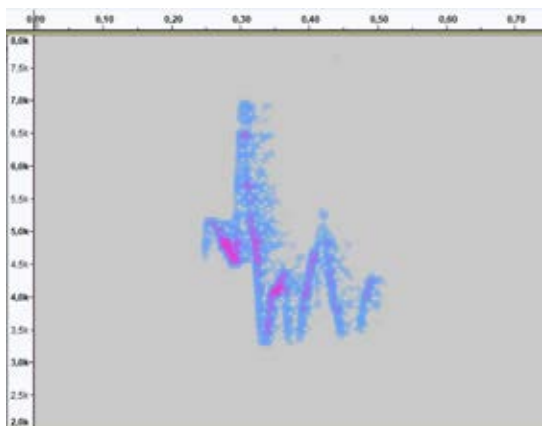
Af Kent Olsen og Michael Mosebo Jensen

Hvad kameraet fortalte

Der er i forbindelse med DOF's mange feltornitologiske træf i uge 42 blevet fundet sjældne fugle i Tipmosen på Nyeng, og som en selvforstærkende effekt besøges lokaliteten derfor af mange fuglekiggere om efteråret. I forbindelse med at en del nåletræer er blevet fældet i området, er der opstået vandhuller, hvor skovmaskinerne har kørt, og flere bevoksninger med løvtræer er kommet til at stå som isolerede øer, der i særlig grad tiltrækker insektædende småfugle.

Om morgenen den 18. oktober 2019 havde *Michael Mosebo Jensen* (MMJ) aftalt med *Søren Gjaldbæk* (SG) at starte med at luske efter småfugle yderst på Nyeng. MMJ var mødt op kl. 07:45 for at få det hele med, men der var imidlertid ikke mange fugle, så da SG ankom, besluttede de at besøge Tipmosen i stedet. Eftermiddagen forinden var der blevet meldt hvidbrynet løvsanger (*Phylloscopus inornatus*) fra den østlige ende af Tipmosen, og MMJ havde set en flok rørspurve (*Emberiza schoeniclus*) i et af birkekraetene. I håb om at finde en

dværgværling (*Emberiza pusilla*) gik MMJ og SG hen til området og samtidig med, at rørspurvene lettede, fik MMJ øje på, hvad han troede var den hvidbrynde løvsanger fra dagen før. Fouragerende bevægede fuglen sig forbi MMJ i nordlig retning, og rutinemæssigt tog han et par billeder samtidig med, at SG blev adviseret, og dernæst blev fundet meldt ud på BirdAlarm. Resten af dagen skete der ikke noget videre bemærkelsesværdigt, hvad angår sjældne fugle og til sidst begyndte det at regne. Det blev tid til den traditionelle daglige After Birding i sommerhuset, og der var generelt tilfredshed med antallet af sjældne fugle under årets Feltræf. Der var selvfølgelig én lille sten i skoen, eftersom MMJ's hold af fuglekiggere ikke havde lyttet til kameraet, men i stedet havde ladet sig snyde af den spøgelsesagtige lyse fremtoning og derfor fejlbestemt en lille rørsanger (*Acrocephalus agricola*) til lille gulbug (*Iduna caligata*). Heldigvis havde *Rasmus Strack* (RS) m.fl. ombestemt den til lille rørsanger efter at have studeret de billeder, som MMJ havde uploadet på DOFbasen.

Sonogram over kald fra østlig lundsanger (*Phylloscopus plumbeitarsus*), Tipmosen, Ho, 19. oktober 2019. Lyd & foto: Henrik Böhmer

Klokken 22:36 fik MMJ en SMS fra RS, som denne gang spurgte ind til den 'hvidbrynede løvsanger', MMJ havde fotograferet tidligere på dagen i Tipmosen. RS ville høre, om MMJ havde hørt den kalde, og om der var flere billeder. MMJ fik her et *deja-vu* til 19 år tidligere, hvor han selv samme sted i Tipmosen havde meldt en 'hvidbrynet løvsanger', som umiddelbart efter blev ombestemt af *Thomas W. Johansen* til himalayasinger (*P. humei*). Det havde dengang medført, at MMJ havde vundet præmien for at have fundet det daværende Feltræfs sjældneste fugl. MMJ svarede derfor straks tilbage til RS, at med den grønne fremtoning kunne det ikke være en himalayasinger. Det var RS helt enig i, og det var heller ikke hans overbevisning, der mere gik på en lundsanger-type. MMJ besluttede straks at kigge på billederne. Fuglen manglede sorte markeringer mellem vingebåndene og manglede ligeledes hvide kanter på tertialer. Humøret steg i sommerhuset, for i modsætning til tidligere på ugen, hvor en 'lille gulbug' som sagt viste sig at være en lille rørsanger, så var der tale om en opgradering af den hvidbrynede løvsanger. I sommerhuset begyndte MMJ og hans hold af fuglekiggere at studere bestemmelseslitteratur og se billeder af østlig lundsanger (*P. plumbeitarsus*) i forhold til lundsanger (*P. trochiloides* ssp. *viridanus*). At fuglen havde to vingebånd pegede meget i retning af østlig lundsanger. Klokken var 23:15, da endnu en udveksling over SMS fulgte. Denne gang fra *Andreas Bruun Kristensen*, som indledningsvis beklagede det fremskredne tidspunkt, men hvis hovedærinde var utvetydigt: "Ligner lidt en Two-barred", og han fik MMJ til at markere det præcise findested med en nål i DOFbasen, så de havde noget at gå ud fra næste morgen, når det forventeligt talstærke eftersøgningshold ville gå på hitjagt.

Den efterfølgende morgen, den 19. oktober 2019, blev fuglen genfundet ved solopgang og det lykkedes for flere at tage billeder og optage fuglens kald, der bekræftede formodningen om, at det var en østlig lundsanger og dermed en ny art for landet. På de nye billeder sås et jævnt bredt, langt vingebånd på de store

armdækfjer i kombination med et mindre vingebånd på de mellemste armdækfjer (deraf det engelske navn 'Two-barred Warbler'). Det sås ligeledes, at den lyse øjenbrynsstribe ikke nåede sammen i panden som hos lundsanger ssp. *viridanus*. Ud over de nye billeder blev sangeren hørt kalde gentagne gange, og stemmeoptagelserne bekræftede i kombination med billederne artsbestemmelsen. Grøn sanger (*P. nitidus*) har et meget lignende kald, men den art udviser en langt mere gullig fremtoning på såvel underside som ansigt og kunne derfor udelukkes.

På tredjedagen, den 20. oktober 2019, blev fuglen endnu engang genfundet og sås i området hele dagen, inden den angiveligt trak videre om natten. Den østlige lundsanger blev kronen på værket af en historisk god uge 42 med sjældne fugle i det sydvestjyske, og MMJ kunne endnu engang modtage præmien for at have fundet Feltræffets sjældneste fugl.

Udseende

Østlig lundsanger ligner nordanger (*P. borealis*) i ansigtsudtrykket. Det skyldes en ret bred gennemgående mørk øjenstribe både foran og bag øjet, samt at øjenbrynsstriben ikke når næbbbasis. På lundsanger ssp. *viridanus* er den mørke øjenstribe knap så markeret, og foran øjet (tøjlen) ses det mørke oftest afsat som en plet, kun sjældent som en gennemgående streg (Shirihai & Svensson 2018). Øjenbrynsstriben hos lundsanger ssp. *viridanus* når oftest næbbbasis og mødes endda over næbbet. På billederne fra Tipmosen ses de markerede hovedtegninger, hvor øjenbrynsstriben stopper før næbbbasis og dermed ikke når sammen over næbbet, ligesom den mørke øjenstribe er velmarkeret også foran øjet (tøjlen).

Vingebåndet skabt af de lyse spidser på de store armdækfjer omfatter hos lundsanger ssp. *viridanus* typisk 3-4 store dækfjer, og det bliver typisk smallere og tillige mere diffust aftegnet ind mod kroppen. Hos østlig lundsanger er vingebåndet ensartet bredt aftegnet uden at smalne ind og bliver ikke diffust mod kroppen (Shirihai & Svensson 2018). Det omfatter spidserne på 6-7 store dækfjer og dermed typisk et større antal fjer end hos lundsanger ssp. *viridanus*. På billederne fra Tipmosen ses et jævnt bredt, langt vingebånd på de store armdækfjer (skabt af brede lyse spidser på 6-7 store dækfjer) i kombination med et mindre om end tydeligt vingebånd på de mellemste armdækfjer. Samtidig ses det, at vingebåndet på de store dækfjer ikke bliver diffust ind mod kroppen.

Lundsanger ssp. *viridanus* har typisk mørkt smuds nær spidsen på undernæbbet, mens østlig lundsanger oftest har et helt lyst undernæb uden en smudsig aftegning yderst på undernæbbet (Shirihai & Svensson 2018). På billederne fra Tipmosen ses, at næbbet virker langt, og at undernæbbet er lyst.

Kald

Lundsanger ssp. *viridanus* benytter ofte et todelt kald, der ofte sammenlignes med kaldet hos hvid vipstjert (*Motacilla alba*). Det består af en stigende første del og en faldende sidste del, hvis adskillelse ikke altid er

Tabel 1. Fund af østlig lundsanger (*Phylloscopus plumbeitarsus*) i Nord- og Vesteuropa.

#	Periode	Lokalitet	Land	Bemærkning
1	1987: 21-27/10	Gugh, Scilly, England	Storbritannien	
2	1990: 17/9	Castricum, Noord-Holland	Holland	1K, fanget og ringmærket
3	1991: 5/7	Ottenby, Øland	Sverige	2K+, fanget og ringmærket
4	1996: 2/10	Terschelling, Friesland	Holland	
5	1996: 15-16/10	Holkham Meals, Norfolk, England	Storbritannien	
6	1999: 6/10	Utklippan, Blekinge	Sverige	fanget og ringmærket
7	2002: 2/10	Östra Norrskär, Korsholm	Finland	1K
8	2003: 27/9	Bryher, Scilly, England	Storbritannien	
9	2006: 16/10	Filey, North Yorkshire, England	Storbritannien	
10	2011: 27/9	Mellum, Niedersachsen	Tyskland	
11	2013: 24/9	Bulandet, Askvoll	Norge	
12	2013: 23/11	Kamperhoek, Flevoland	Holland	1K, fanget og ringmærket
13	2016: 9/10	Papa Westray, Orkney, Skotland	Storbritannien	
14	2017: 30/5	Foula, Shetland, Skotland	Storbritannien	
15	2017: 17/10	St. Alchems Head, Dorset, England	Storbritannien	
16	2017: 24-29/10	Triberga läge, Øland	Sverige	1K
17	2018: 16/10	Holkham Pines, Norfolk, England	Storbritannien	
18	2019: 13/10	Orford, Suffolk, England	Storbritannien	
19	2019: 18-20/10	Tipmosen, Ho	Danmark	1K
20	2019: 26/10	Dursey Island, Cork	Irland	

hørbar. Det typiske kald hos lundsanger ssp. *viridanus* er kraftigere end kaldet af himalayasinger, men deres opbygning er meget ens. Det typiske kald af østlig lundsanger er et tredelt *chew-el-wee*, ikke ulig fuglekongesanger (*P. proregulus*). Kaldet af grøn sanger ligner det typiske kald af østlig lundsanger. De har begge et nogenlunde ens spurvelignende kald, dog med lidt forskellige mønstre, hvor grøn sangers kald spænder over et bredere frekvensområde end østlig lundsanger. Optagelser af kaldet af den østlige lundsanger i Tipmosen bekræfter bestemmelsen.

Udbredelse

Østlig lundsanger yngler i tajgaen og skovområder fra det centrale og sydlige Sibirien østpå til Stillehavs-kysten og overvintrer i det sydøstlige Asien mellem Myanmar og Vietnam. Lundsanger ssp. *viridanus* yngler fra det nordøstlige Europa til det centrale Sibirien og overvintrer i hele det indiske subkontinent. Mod den vestlige grænse for østlig lundsangers udbredelse ved Sajanbjergene i Sibirien forekommer den ynglende i de samme områder som lundsanger, uden at arterne hybridiserer i nævneværdig grad (BWPi 2006, Shirihai & Svensson 2018).

Andre fund i Nordeuropa

Der foreligger med det danske fund, så vidt vi er orienteret, 20 fund af østlig lundsanger i Nord- og Vesteuropa (Tabel 1).

Tak

Tak til sjældenhedsudvalgene i vores nabolande for information om de nord- og vesteuropæiske fund. For kommentarer til denne artikel takkes Morten Bentzon Hansen, Sakari Kauppinen, Andreas Bruun Kristensen og Rasmus Due Nielsen. Sidst men ikke mindst tak til Henrik Böhmer for sonogram og Hans Ægidius for billeder.

Referencer

- BWPi 2006: Birds of the Western Palearctic interactive 2.0. – Dvd. London.
- Shirihai, H. & L. Svensson 2018: Handbook of Western Palearctic Birds, Vol. 1. – Helm 2018.
- Van der Vliet, R., P.R. Kennerley & B. Small 2001: Identification of Two-barred, Greenish, Bright Green and Arctic Warblers. – Dutch Birding 23:175-191.

Krognæb, Gilleleje, 30. oktober 2019.
Foto: Erik Biering

Krognæb, Frederikshavn,
17. november 2019.
Foto: Martin Rheinheimer.

KROGNÆB

– vampet variation

Af Jens Gregersen

Invasjonen af krog­næb i oktober-november var den største, der nogensinde er registreret.

Det var ikke til at vide, da de første dukkede op i Skagen og Nordsjælland. Det blev et tilløbsstykke af de helt store.

De tillidsfulde fugle lod sig fotografere uden nogen form for skyhed. På solrige dage blev der skruet op for farverne. Når de lækre vampede fugle mæskede sig i bærrerne af bornholmsk røn blev farven rød belyst i alle sine nuancer – gående over i okkergult og en gul som kun krog­næb hunner synes at have – og til dels unge hanner som havde sit egen rustgule look. Det var en opvisning i rolig akrobatik når de skulle rundt i klaserne af bær. På jorden trådte de anderledes frem. Det var når tørsten skulle slukkes eller næbbene skulle rengøres for frugtkød – i en vandpyt i rendestenen i Frederikshavn.

Krog­næbbene opviste en æstetik som næsten ikke kan overgås.

Læs mere om invasionen i Årsrapporten og SU-rapporten her i *Fugleåret*.

Redaktionen har modtaget rigtig mange gode billeder. Her et udvalg af dem der ikke blev plads til i ovennævnte rapporter.

Krog­næb 2K+ han, Skagen, 4. november 2019.
Foto: Knud Pedersen

Krog­næb, Frederikshavn, 9. november 2019. Foto: Carsten Gørges Laursen

Duehøg, Nordsjælland, 30. juni 2019. Foto: John Larsen

Projekt truede og sjældne ynglefugle 2018-2020

Af Timme Nyegaard og Michael Fink Jørgensen

Projekt truede og sjældne ynglefugle påbegyndtes af DOF i 1998 og gennemgik derefter tre faser i perioderne 1999-2003, 2004-2008 og 2009-2011, sidstnævnte som en del af Caretakerprojektet.

Indtil projektet blev en del af Caretakerprojektet, var det bedre kendt under betegnelsen "DATSY" (DOF's Arbejdsgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle). Alle tre perioder var finansieret af Aage V. Jensens Naturfond.

I perioden 2013-2017 blev projektet finansieret af en aftale mellem Miljøministeriet og DOF, som bl.a. omfattede leveringen af overvågningsdata for 19 arter af sjældne ynglefugle til den statslige NOVANA overvågning (det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljøet og NAturen). Hovedformålet var, ved hjælp af et netværk af frivillige, at overvåge og indsamle viden om de arter af truede og sjældne ynglefugle i Danmark, som har en spredt og uforudsigelige forekomst.

Projektets nuværende fase er en fornyelse af aftalen mellem Miljøministeriet og DOF, gældende 2018-2020. NOVANA-programmet blev dog revideret fra og med 2017, hvorefter dataleverancen blev ændret. Myndighederne er nu kun interesseret i 11 arters forekomst og kun i Fuglebeskyttelsesområder, hvor disse arter er på udpegningsgrundlaget.

Da vi ikke mener, at dette er en tilstrækkelig overvågning af de truede og sjældne danske ynglefugle,

har DOF valgt at fortsætte med at overvåge disse arter over hele landet, og yderligere supplere med truede og sjældne ynglefuglearter, som ikke er på listen i det omfang, der melder sig folk til at følge dem.

Artskoordinatorernes aktiviteter

For hver art er der udpeget en eller flere frivillige artscoordinatorer til først og fremmest at overvåge arten, og/eller koordinere et frivillignetværk der gør det. Alle oplysninger om ynglearter/ynglekolonier indtastes i DOFbasen med eksakte koordinater mindst en gang om året. En sammentælling/vurdering af landsbestanden publiceres hvert år i Fugleåret. Der holdes et week-endmøde en gang om året, hvor alle artscoordinatorer inviteres. Det er muligt for artscoordinatorerne at søge økonomisk støtte til særlige aktiviteter.

De arter, som projektet er forpligtiget til at levere data på, er hvid stork, sort stork, havørn, kongeørn, fiskeørn, vandrefalk, hedehøg, mosehornugle, perleugle, sorthovedet måge og markpiber.

Andre interessante ynglefund i perioden

I 2019 blev der fundet ynglende mudderklire med 3 unger nær Hanstholm. Det seneste sikre ynglefund i Danmark var fra 2012 på Djursland (DOFbasen 22/9 2020, Nyegaard et al. 2014).

Hvinand, Damhussøen, 5. juni 2019. Foto: John Larsen

Rovterne, Ishøj Strand, 15. april 2019.
Foto: Helge Sørensen

I 2018 fik en sorthovedet gul vipstjert min. 3 unger på vingerne ved Sønderho på Fanø, hvor den dannede par med en almindelig gul vipstjert. Det er så vidt vides første ynglefund af denne sjældne underart i Danmark. Læs mere om arterne i Årsrapporten her i *Fugleåret*.

Referencer

- Nyegaard, T., Meltofte, H., Tofft, J. & M. Grell 2014. *Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 1998-2012*. DOFT 108: 1-144.

Tabel 1. Ynglebestandsopgørelser for projektarterne i 2018 og 2019. * angiver arter med myndighedsrapportering. - angiver at arten ikke var dækket af projektet det pågældende år. Parenteser angiver estimeret bestandsstørrelse, når det optalte vurderes at være væsentligt under det reelle antal ynglepår.

Art	Artskoordinatorer	Ynglepår i 2018	Ynglepår i 2019
Nordisk lappedykker	John Hansen	0	0
*Sort stork	Jørgen Jensen	0	0
*Hvid stork	Hans Skov	2	3
Skestork	Jan Skriver	383	469
Sangsvane	Henrik Møller Thomsen og Bjarke Laubek	7-9	9-12
Bramgås	Michael Fink Jørgensen	Ikke muligt	Ikke muligt
Hvinand	Johannes Bang	-	Ikke muligt
Stor skallesluger	Jan Blichert-Hansen	143-147	(130-150)
Rød glente	Per Rasmussen	105 (200)	128-139 (200-210)
*Havørn	Ole Friis Larsen	93	103
Blå kærhøg	Ulla Munch Hansen	0	0
*Hedehøg	Lars Maltha Rasmussen	24-27	25-26
*Kongeørn	Tscherning Clausen	5	5
*Fiskeørn	Leif Novrup	5	6
*Vandrefalk	Niels Peter Andreassen	13	13
Plettet rørvagtel	Helge Røjle Christensen og Susanne Bruun	71-74	136-157
Hjejle	Egon Østergaard	0	0
*Sorthovedet måge	Jacob Sterup	12-15	18-22
Rovterne	Michael Fink Jørgensen og Mikkel Willemoes	21-24	29-33
Sandterne	Ole Amstrup	0	0
*Mosehornugle	Klaus Dichmann	0-3	0
*Perleugle	Klaus Dichmann	4-8	3-10
Biæder	Jesper Tofft	4-5	5
*Markpiber	Christian A. Jensen	0-1	0
Vandstær	Nina Rosendahl Larsen	4	1-2
Høgesanger	Per Schiermacker-Hansen	0	0
Lundsanger	Per Schiermacker-Hansen	1-3	3
Pungmejse	Ole F. Jensen	-	5-16
Stor tornskade	Ulla Munch Hansen	-	0-1

Lille præstekrave, Store Vejleås Udløb, 25. april 2019. Foto: Finn Carlsen

Danske Fuglestationer – 2019

Redigeret af Peter Lange

Til Fugleåret 2019 har vi modtaget årsberetninger fra alle aktive stationer på nær Christiansø. Den aktuelle dækning og aktivitet i 2019 vil fremgå af de enkelte afsnit.

Statsejede Fuglestationer:

Tipperne

Tipperne er i dag eneste tilbageværende statsdrevne naturvidenskabelige feltstation. Tipperne hører under Miljøministeriet og administreres af Naturstyrelsen, der står for opsyn og pleje samt publikumsfaciliteter. Fuglelivet på Tipperne overvåges af ornitologer, der er ansat af Amphi Consult, som udfører opgaverne for Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet (tidl. DMU), der bl.a. – på vegne af Miljøstyrelsen – organiserer overvågningen af vandfugle i området.

Dansk Ornitologisk Forenings Fuglestationer:

Gedser Fuglestation

Fuglestationen blev etableret i 1995 og har siden 2001 haft til huse ved Gedser Fyr. De primære formål er at monitorere fugletrækket gennem trækbobservationer og standardiseret ringmærkning forår og efterår samt formidling af naturen for skoler, grupper, lokale folk og turister. Fuglestationens daglige leder er Hans Lind. Aktivitetsniveauet er steget betydeligt de senere år. Webadresse: <http://www.gedserfuglestation.dk>

Blåvand Fuglestation

Etableret af DOF i 1963 og har haft til huse i de gamle fyrboliger siden 1968. Daglig leder er Bent Jakobsen. Webadresse: blavandfuglestation.dk

Skagen Fuglestation

DOF har siden 2009 drevet fuglestations virksomhed i Skagen. I 2017 åbnede Naturstyrelsens trækfuglecenter og Dansk Ornitologisk Forenings fuglestation i Det Grå Fyr. De primære aktiviteter har siden koncentreret sig om indsamling af data om både trækfugle og ynglefugle, ringmærkning, formidling, samt oplæring af både nye ringmærkere og observatører. Det daglige arbejde er primært blevet udført af stationslederen Simon S. Christiansen samt frivillige ringmærkere og observatører. Webadresse: www.skagenfuglestation.dk

Frivillige/private Fuglestationer og lignende:

Christiansø Feltstation

Christiansø Naturvidenskabelige Feltstation (CHNF) er en privat almennyttig forening. Anders Mosbech er formand for Christiansø Naturvidenskabelige Feltstation. Foreningen og feltstationen kan kontaktes via <https://chroe.dk/>

Fanø Fuglestation

Fanø Fuglestation blev stiftet i 2017 på privat initiativ, med det formål at overvåge fugletrækket på Fanø og foretage standardiseret ringmærkning. Stationens virke kan følges på den åbne facebookside Fanø Fuglestation. Søren Brinch er foreningens bestyrelsesformand og kontaktperson.

Gjerrild Nordstrand

I de senere år er koordinerede trækbobservationer genoptaget i området, træktotale opgøres på DOFbasen og på egen webside, og fra 2019 har vi modtaget materiale sammenstillet af Jørgen Staarup Christensen og Kent Olsen. Web: <http://gjerrild4ever.blogspot.dk/> Jørgen Starup Christensen er kontaktperson.

Hyllekrog-Saksfjed

Der har siden 2009 foregået systematiske tællinger af de trækkende fugle i området. Dækningen er daglig i foråret, og mere uregelmæssig om efteråret. Træktællingerne foregår hovedsageligt fra Store Brunddrag. Primus motor på stedet er Preben Berg, med hjælp fra en række frivillige. Fuglestationens rapporter kan læses via <http://www.dof-storstroem.dk/>

Keldsnor Fuglestation

Fuglestationen blev etableret i 1995, og drives af DOF Fyn med Hans Rytter som leder. Fuglestationens aktiviteter kan følges på <https://www.doffyn.dk/nyheder?kat=13>

Rørvig Fuglestation

Rørvig Fuglestation er en lokal forening, hvis formål er at udforske fuglelivet på Rørvig-halvøen. Formand for foreningen er Peter Ellegård Larsen. Foreningen udgiver hvert år en rapport over årets observationer. Webadresse: <http://rfst.dk/>

Vorsø

Øen Vorsø hører under Miljøministeriet og administreres af Naturstyrelsen. Jens Gregersen bebor stationen og varetager optællinger af ynglefugle og øvrige registreringer.

Skagen Fuglestation

Af Henning Ettrup og Knud Pedersen

Indledning

Skagen Fuglestation har i 2019 været særdeles godt bemanded med en lang række frivillige fra marts til december. Derfor blev 2019 endnu et travlt år med et mangesidet aktivitetsniveau.

De primære aktiviteter har koncentreret sig om ringmærkning, trækobservationer og naturformidling. Oplæring af nye ringmærkere, observatører og formidlere har også været en vigtig aktivitet. Endvidere er der indsamlet en række forskellige data til forskningsprojekter ved universiteter mfl.

Ansvar for det daglige arbejde er først og fremmest blevet varetaget af den fuldtidsansatte stationsleder og naturvejleder Simon S. Christiansen. De frivillige som har været kontraktansatte i kortere eller længere perioder, er rekrutteret bredt internationalt. I 2019 har der således været frivillige fra Danmark, England, Skotland, Tyskland, Holland, Østrig, Spanien, Italien, Grækenland, Bulgarien og Israel. Det tætte samarbejde med Lista Fuglestation i Norge og Ottenby Fuglestation i Sverige er fortsat i 2019. Flere af de frivillige har deltaget i "The Scandinavian Triple" med ophold på de tre fuglestationer i Norge, Sverige og Danmark. Mange besøgende og lokale ornitologer har også bidraget væsentligt til fuglestationens aktiviteter i 2019.

Havørn 2K, Skagen 22. april 2019.
Foto: Knud Pedersen

Formidling af fugle og natur er en af kerneopgaverne på en moderne fuglestation. Mindst 2.800 deltagere var med på de ca. 155 ture og arrangementer, som naturvejlederen og de frivillige fra fuglestationen gennemførte i løbet af året sammen med venneforeningen og Naturstyrelsen i Det Grå Fyr. Det er en fordobling af både deltagerantal og arrangementer i forhold til 2018. Fuglestationen har også været vært for en række arrangementer og møder i løbet af året. Her kan bl.a. nævnes et weekendmøde i august for personer, som har ydet en stor indsats for ringmærkningen i Danmark gennem mange år. Endvidere holdt DOF's sjældenhedsudvalg halvårligt møde på fuglestationen i november. Fuglestationens lejlighed har været booket i 26 uger og det er 9 uger mere end i 2018. Mange af gæsterne vender tilbage efter de gode oplevelser på fuglestationen.

Venneforeningen havde igen arrangeret månedlige møder med foredrag i Birders Club og bidraget med frivilligt arbejde i den daglige drift af fuglestationen. I løbet

Ringmærkningskontoret ved Kabeltromlen, Grenen, 26. september 2019. Foto: Knud Pedersen

Krogneb 2K+ han, Skagen, 1. november 2019. Foto: Knud Pedersen

af året skiftede Skagen Fuglestations Venner navn til Det Grå Fyrs Venner, da der har været et stort ønske om at gøre foreningen til en mere bredt baseret støtteforening for alle de aktiviteter, som finder sted under både Det Grå Fyr - Center for trækfugle og Skagen Fuglestation.

Traditionen tro blev der afholdt fuglefestival i maj. Med foreningen, Skagen Fuglestations Venner, som primus motor og andre gode samarbejdspartnere gennemførtes festivalen i dagene 9-12/5. Det blev endnu en festival med mange tilbud om aktiviteter til deltagerne og et meget stort besøg fra nær og fjern.

Skagen Fuglestations bestyrelse har afholdt 5 møder i løbet af 2019. Brian Skræm udtrådte af bestyrelsen i starten af 2019 og i stedet er Peter Lund Kristensen indtrådt som repræsentant for DOF-Nordjylland.

Med Søren Skov som redaktør udgav bestyrelsen et omfattende årsskrift over virksomheden ved Skagen Fuglestation i 2018. Årsskriftet er digitalt og kan ses på Skagen Fuglestations hjemmeside. Her er der også mulighed for at følge alle de daglige aktiviteter som finder sted på fuglestationen.

Observatører på Grenen, 28. marts 2019. Foto: Knud Pedersen.

Table 1: Sum af rovfuglearter og falke i Skagen marts-juni 2019 samt største dag(e) og mediandato.

	marts	april	maj	juni	Total	Største dag	Mediandato
Fiskeørn	0	533	131	23	687	25/4 (51)	23/4
Blå glente	0	1	1	0	2		
Hvæpsevåge	0	0	441	404	845	16/5 (153)	23/5
Slangeørn	0	0	1	0	1		
Gåsegrib	0	0	1	0	1		
Stor skrigeørn	0	1	0	0	1		
Kongeørn	1	2	2	0	3	3 forskellige individer.	
Rørhøg	0	312	131	25	468	25/4 (31)	25/4
Blå kærhøg	2	356	68	4	430	25/4 (40)	22/4
Steppehøg	0	36	8	1	45	18/4 og 29/4 (5)	23/4
Hedehøg	0	6	4	0	10	25/4 og 27/4 (2)	27/4
Spurvehøg	144	3.709	653	170	4.676	25/4 (459)	23/4
Duehøg	13	13	2	2	30	25/4 og 30/4 (2)	4/4
Havørn	9	44	16	12	81	20/4 og 25/4 (7)	25/4
Rød glente	40	140	77	76	333	4/6 og 14/6 (12)	26/4
Sort glente	0	44	21	14	79	26/4 (6)	29/4
Fjeldvåge	22	295	104	5	426	16/4 (30)	21/4
Musvåge	605	1.106	789	384	2.884	1/5 (188)	25/4
Tårnfalk	7	903	431	140	1.481	24/4 og 25/4 (151)	25/4
Aftenfalk	0	20	17	3	40	25/4 (10)	30/4
Dværgfalk	0	294	130	3	427	25/4 (41)	24/4
Lærkefalk	0	130	129	89	348	16/5 (45)	16/5
Vandrefalk	3	168	45	0	216	25/4 (37)	25/4
Sum	846	8.113	3.202	1.355	13.514		

Observationer 2019

Aktiviteter og materiale

Som nævnt i indledningen har bemandingen med både observatører og ringmærkere været særdeles god i 2019. Dette betød den hidtil bedste dækning fra fuglestationens side af de daglige trækobservationer i både foråret og efteråret. En lang række lokale og gæstende feltornitologer har på bedste vis suppleret fuglestationens tællinger med mange træktællinger og efterfølgende indtastninger i DOFbasen. Specielt i forårsmånederne har et stort antal udenbys observatører deltaget i optællinger af fugletrækket.

Der skal lyde en stor tak til de mange som frivilligt har bidraget med deres observationer på DOFbasen.

Rovfugletrækket blev fulgt nøje fra marts til juni. Langt de fleste bidragydere har fulgt Skagen Fuglestations retningslinjer for indtastning af observationer i DOFbasen. Den store aktivitet resulterede i det hidtil største antal indtastninger i DOFbasen af forårets rovfugletræk over Skagen. F.eks. bidrog 20 personer med 132 indtastninger af trækkende fiskeørne 25/4. Den efterfølgende bearbejdning af de mange data gav en dagssum på 51 fugle - renset for gengangere.

For en række fuglearter, hvis forekomst ved Skagen er af særlig betydning set i forhold til deres forekomst i Danmark, blev der også indsamlet et meget stort materiale. Det gælder specielt for lommer, stormfugle, kjover og alkefugle.

I gennemgangen af de udvalgte observationer fra Skagen i 2019 er data primært hentet fra DOFbasen. Skæringsdatoen for indtastninger var 31/12 2019.

For observationer af sjældne arter (SU-arter) gælder, at kun godkendte fund er medtaget i denne sammenstilling.

Observationer 1. halvår 2019

Rovfugle og falke

Oversigt over forårets bearbejdede og sammenstillede rovfugletal fremgår af tabellerne 1, 2 og 3.

Tallene er beregnet ud fra summen af antal fugle pr. dag renset for gengangere. Der er derimod ikke taget højde for eventuelle gengangere fra dag til dag. Dette gælder dog ikke for meget fåtallige eller sjældne arter som f.eks. kongeørn, stor skrigeørn og gåsegrib, hvor der er tale om specifikke individer, som godt kan være observeret på flere datoer.

Foråret 2019 - med en sum på 13.514 rovfugle - kan betegnes som endnu et godt rovfugleår i Skagen. Sammenligner man med gennemsnittet for tiårsperioden 2009-2018 (11.411) lå foråret 18% over. Ser man derimod på de enkelte arters forekomst, er det markant at 14 arter ud af 18 ligger mere end 10% over gennemsnittet for perioden 2009-2018. For fire arters vedkommende var forekomsten mere end 10% under gennemsnittet. Specielt en normal antalstung art som musvåge (36% under gennemsnit) trak den samlede sum af rovfugle nedad.

Gunstige vejrforhold med ret høje temperaturer og vinde fra den østlige sektor i midten af april betød at denne måned blev forårets klart største rovfuglemåned. I alt 8.113 rovfugle (60%) blev noteret i april. For de fleste rovfuglearter lå mediandatoen for deres forekomst i april - noget tidligere end normalt. For fiskeørn (687) blev foråret det største som hidtil er registreret i Skagen. Tidligere rekord fra 1998 (539) blev overgået med en overraskende bred margin. Vandrefalk (216) havde også

rekordår, men med smal margen til tidligere rekord fra 2016 og 2018 (begge år 201). Med en total på 37 fugle 25/4 blev der også sat ny dagsrekord for vandrefalk. For steppehøg (45) var andelen af gamle hanner (17) større end normalt. De 16 af hannerne blev set i april, mens den sidste blev set så sent som 6/6. Mere ustabile, kølige og vestenvindsprægede vejrforhold i maj betød at månedens rovfugletal skuffede lidt. Sene langdistan- cetrækkere som hvepsevåge og lærkefalk kulminerede

Tabel 2: Sum af rovfugle og falke ved Skagen i forårene 2008-2018, med gennemsnit (Gns.) for årene 2008-2017.

Art/år	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Gns. 2009-2018
Fiskeørn	301	238	336	307	172	393	150	384	285	499	687	307
Blå glente	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2	-
Hvepsevåge	899	277	614	668	1.084	1.049	134	1.518	419	3.635	845	1.030
Slangeørn	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	-
Gåsegrib	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	-
Lille skrigørn	1	1	2	2	4	1	0	1	1	1	0	2
Stor skrigørn	1	0	3	0	0	0	0	0	2	0	1	1
Steppeørn	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	-
Kongeørn	1	3	5	2	0	5	1	4	2	0	3	2
Høgeørn	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Dværgørn	0	0	1	1	1	2	0	0	0	0	0	-
Rørhøg	417	351	395	291	284	280	195	619	456	416	468	370
Blå kærhøg	328	139	158	356	169	187	152	480	304	222	430	250
Steppehøg	9	5	26	44	31	22	5	95	56	38	45	33
Hedehøg	25	10	36	10	15	17	11	30	14	19	10	19
Spurvehøg	3.134	2.827	2.387	3.120	1.427	1.957	2.563	2.749	2.905	3.134	4.676	2.620
Duehøg	81	56	39	42	36	39	30	17	14	23	30	38
Havørn	63	27	55	30	72	44	28	67	76	135	81	60
Rød glente	195	136	209	174	252	171	157	294	304	385	333	228
Sort glente	38	39	54	52	54	40	34	64	64	107	79	55
Fjeldvåge	323	205	377	592	254	414	161	378	135	334	426	317
Musvåge	4.083	5.204	7.356	5.081	4.343	2.599	2.213	3.880	4.350	5.682	2.884	4.479
Ørnevåge	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	-
Tårnfalk	721	322	827	1.216	357	911	495	1.687	1.175	1.348	1.481	906
Aftenfalk	7	1	43	20	2	14	3	37	4	72	40	20
Dværgfalk	296	223	267	374	150	281	187	414	317	262	427	277
Lærkefalk	182	113	215	248	196	253	81	378	348	341	348	236
Jagtfalk	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	-
Vandrefalk	124	98	185	194	96	150	129	201	193	201	216	151
Alle arter	11.227	10.274	13.593	12.825	9.002	8.830	6.729	13.299	11.424	16.855	13.514	11.411

som vanligt i maj med mediandatoerne henholdsvis 25/5 (hvepsevåge) og 16/5 (lærkefalk).

Rovfugleentusiasterne blev ikke snydt for oplevelser med sjældne rovfuglearter. En 2K blå glente gav 21/4 opvisning det meste af dagen. Endnu en 2K blå glente dukkede op 23/5.

I alt er der nu 8 godkendte fund af blå glente i Skagen siden det første fund fra marts 1998.

Et af de helt store vingefang dukkede også op i dette forår. Det var en 2K gåsegrib (G), som kunne nydes i landskabet i dagene 23-25/5. Der var tale om det længe ventede andet fund af gåsegrib i Skagen. Det første er helt tilbage fra 24-25/5 1985. I betragtning af at gåsegrib optræder hyppigere og hyppigere i Nordvesteuropa gennem de seneste 5-10 år er det lidt overraskende, at arten ikke er set oftere på så god en træklokalitet som Skagen.

En 3K slangeørn 15/5 trak overraskende ud mod Sverige. Det er det 15. fund fra Skagen.

Stor skrigeørn 3K 13-15/4 og 17-20/4 havde ikke så travlt og kunne opleves både på trækforsøg og rastende, inden den forsvandt sydpå igen.

Øvrige – mere bemærkelsesværdige arter

Det er nærmest reglen at sortand, sule og bogfinke er de tre talrigeste arter beregnet som sum af fugle pr. dag i første halvår. Dette var også tilfældet i 2019, hvor et meget stort træk af bogfinke (217.240) gav arten en suveræn førsteplads. Herefter sortand (106.197) og sule (26.207). For bogfinke kulminerede trækket i dagene 4-7/4 (151.591) med største dag 7/4 (57.254 trækkende øst beregnet ved intervaltælling). De største dage for sortand indtraf i slutningen af marts med 24/3 (21.200) som topdag. Største dage for sule blev 2/4 (1.399) og 3/5 (899).

Forårstrækket af sangsvane (3.731) startede allerede i midten af februar og kulminerede i marts med 3.536 fugle. Største dag og mediandato blev 17/3 (947).

En turteldue på trækforsøg ved Grenen og Ellekrattet 25/4 var en tidlig forekomst i Skagen. Der var overraskende ingen fund af arten i maj, men derimod to i juni henholdsvis 10/6 Grenen og 15/6 Stald Grenen.

Eneste fund af plettet rørvagtel var en syngende fugl i området ved Storsig og Jennes Sø 23-24/6.

Forekomsten af rødstrubet lom (17.319) var over normalen. Selve forårstrækket kulminerede allerede i april med mediandato 19/4. Største dage 19/4 (1.616), 30/4 (1.520) og 29/4 (1.268). Sortstrubet lom (136) havde en normal forekomst og ingen dage med over 10 fugle. April (72) og maj (44) blev de største måneder. I forhold til rødstrubet lom udgjorde andelen af sortstrubet lom kun 0.8%, men det er normalt.

Efter rekordforekomsten af islom i 2018 (58) blev forårets antal mere på det jævne. I alt 22 fugle blev noteret fordelt med januar (2), april (1), maj (16) og juni (3). Hvidnæbbet lom havde en normal forekomst med 5 fugle fordelt på følgende observationer: 14/1 2K rst. Grenen, 23/4 ad sdr trk. Grenen, 29/4 2K rst. Nordstrand, 30/4 ad sdr. trk. Grenen og 22/5 2K trk. Grenen.

Der blev noteret 1.938 mallebukker i første halvår. Langt hovedparten blev set i maj (1.551) med største dage 29/5 (375) og 31/5 (235). En sodfarvet skræpe trak

Tabel 3. Rovfugle og falke 2019 - afvigelse i procent i forhold til tiårs-gennemsnittet for 2009-2018

2019 - over gennemsnit (> 10 % afvigelse)	afvigelse i afrundet procent
Fiskeørn	+121%
Rørhøg	+27%
Blå kærhøg	+72%
Steppehøg	+36%
Havørn	+35%
Spurvehøg	+78%
Rød glente	+46%
Sort glente	+44%
Fjeldvåge	+34%
Tårnfalk	+63%
Aftenfalk	+100%
Lærkefalk	+47%
Dværgfalk	+54%
Vandrefalk	+43%
2019 - under gennemsnit (>10% afvigelse)	
Hvepsevåge	-18%
Hedehøg	-47%
Duehøg	-21%
Musvåge	-36%
2019 - alle arter samlet	+18%

Tabel 4. Fangstaktivitet under Skagen Fuglestation fordelt på år.

	2017	2018	2019
Antal fangstdage (hele året)	222	229	235
Antal fugle fanget	5.799	7.750	6.553
Antal arter fanget	78	84	88
Antal fangstdage (1/3 - 31/10)	181	177	176
Antal fugle fanget	4.692	5.255	5.005
Antal arter fanget	76	80	82

forbi Grenen 1/4 – et usædvanligt tidspunkt for arten i Danmark. Blot en enkelt observation af almindelig skræpe 11/6 var under de senere års standard, hvor fund i maj-juni ellers er blevet mere hyppige.

Hvid stork optrådte på 8 datoer i perioden 11/4-28/5. Største dag blev 22/4 (5) og med sandsynlighed for gengangere på tre datoer i slutningen af april. Sidste fugl blev set 27-28/5. Der var ingen observationer af sort stork i foråret 2019. I perioden 21/3-16/6 var der 8 observationer af sølvehjere. Bortset fra 2 fugle 10/4 og 23/5 var øvrige observationer af enlige fugle. En flok på tre yngre skestørke blev set på trækforsøg 22/4.

Forekomsten af topskarv (166) i foråret 2019 var et kapitel for sig selv. Antallet var et helt uhørt stort antal for Danmark og selvfølgelig en bemærkelsesværdig rekord. Bortset fra nogle få observationer ved Nordstrand blev fuglene set fra Grenen, hvor hovedparten trak fra Kartegat mod nordvest ud i Skagerrak. Enkelte rastede kortvarigt i området. Månedsfordelingen var: Januar (6), februar (15), marts (86), april (54) og maj (5). De største dage var 11/3 (19), 19/3 (29), 26/3 (14) og 1/4 (25).

Heidi Vibe Frederiksen noterer ringmærkningsdata, Grenen 3. august 2019. Foto. Knud Pedersen

Største flok var på 12 fugle 19/3. Langt hovedparten af fuglene var i yngledragt med fuldt udviklet top, som var let at se, når de passerede Grenen tæt på land.

Ved den svenske vestkyst fra Bohuslän til Hallands Vådeö i Skåne yngler nu over 400 par topskarver siden det første ynglefund i 2004. Skærgårdsområdet huser også en stor overvintrende bestand med op til 4.200 fugle talt i september 2017. Det er nærliggende at antage, at de mange topskarver som passerede Skagen i foråret 2019 må være norske fugle, som har overvintret ved den svenske vestkyst og herefter trækker tilbage til norske ynglepladser i marts-april.

En thorshane rastede i Skagen Havn i dagene 18-20/1 og er det første fund fra januar af denne art i Skagen.

Eneste observerede lunde i Skagen i 2019 trak mod nordvest ved Grenen 27/3. Der var fire fund af søkonge i starten af januar. Forekomsten af alk (8.571) var på et mere normalt niveau i forhold til sidste års bundnotering på bare 57 fugle. Månedsfordelingen var: Januar (3.777), februar (1.583), marts (3.186), april (15), maj (8) og juni (2). Lomvie (16.794) optrådte typisk og talrigt fra januar til marts med følgende månedsfordeling: Januar (11.582), februar (2.886), marts (2.225), april (58) og maj (43). Største dag blev 16/2 med 2.330 (interval-tælling) og mediadatoen blev 20/1.

Det blev et godt forår for almindelig kjove (280). Den første fugl blev set 3/4, hvilket er et normalt ankomst-tidspunkt. Hovedtrækket fandt sted i april (185) med største dage 16/4 (26), 18/4 (24) og 19/4 (47). Hertil 78 fugle i maj og 17 i juni. Mellemkjove blev iagttaget på følgende datoer: 29/4 (ad lys form), 10/5 (ad lys form) og 19/5 (ad mørk form). Forekomsten af storkjove (66) var over middel og med følgende månedsfordeling: Januar (2), marts (6), april (3), maj (48) og juni (7). Største dage blev 12/5 (6) og 14/5 (6).

Ride (8.298) optrådte markant hyppigst i januar (5.669) med største dag 13/1 (945). Fordelingen på øvrige måneder var: Februar (986), marts (920), april (51), maj (633) og juni (39). Der var blot en observation af sorthovedet måge 17/3 (1 ad sdr.). En 2K hvidvinget måge rastede i Skagen Havn 1-14/1. Yderligere en 2K blev set på Grenen 23/3, hvorefter en 3K optrådte regelmæssigt i havnen 29/3-10/4. Formodentlig samme 3K sås ved Nordstrand og Grenen 23/4, mens en 2K blev set på Grenen 26/4. Fra januar til marts blev der set mindst fire gråmåge (3-2K og 1 ad) og der var regelmæssige observationer af mindst en 2K i hele april og frem til 19/5. De fleste observationer var fra Skagen Havn, men der var også en del observationer fra Nordstrand og Grenen. Første halvår bød på tre observationer af rovterne fra Grenen på datoerne 14/5, 26/5 og 25/6. Sortterne optrådte som vanligt fåtalligt. I perioden 25/4 – 3/6 blev der set 10 fugle ved Nordstrand og Grenen med største dag 17/5 (4).

Af mere småsjældne spurvefuglearter skal følgende fremhæves:

Mellem 21/4 og 2/6 var der 17 fund af vendehals. Med undtagelse af 21/4 og 22/4 med to fugle var alle øvrige dage med en fugl. Der blev set 2 biædere over Skagen By og Stald Grenen 10/5. Hertil en enkelt fugl 6/6 trækkende ved Pælebakke Kliit og efterfølgende ved Nederrose. Formodentlig samme fugl over Skagen by 7/6. Pirol (21) blev observeret i perioden 10/5-10/6, men formodentlig en del gengangere fra dag til dag, hvor de fleste blev set på trækforsøg over Grenen. En pungmejse blev set på Grenen 18-20/4 og igen 1-2/6. To fugle, heraf en han med føde ved Skarvsøen 24/6, var et stærkt indicie på et ynglepar i området. Rede blev ikke fundet, men i august og september blev op til seks ungfugle set ved flere lejligheder på Grenen. Der var to fund af drosselrørsanger med henholdsvis en syngende ved Buttervej 5/6 og en syngende Batterivej ved Nordstrand om morgenen 17/6. Ellekrattet kunne byde på syngende rødtoppet fuglekonge 29/3, 23/4 og 27/4. Desuden en syngende ved Gyvelstien 14/4 og 1 han i Batteriskoven 18/5. Fem blåhalse blev set inden for en periode på tre dage. Tre hunner henholdsvis i Skagen Nordby 16/5, Fiskerbanke 17/5 og en ringmærket ved Jennes Sø 18/5. En han var meget fotogen i kolonihaverne 17-18/5, mens en anden han blev fundet trafikdræbt i Skagen By 18/5. Begge hanner var af nordlig race.

I perioden 13/5-5/6 var der 13 fund af lille fluesnapper – heraf fire ringmærkede. Største dag blev 20/5 med tre på Grenen og en i Byfogedskoven. En stationær hvidhalset fluesnapper 2K han i Ellekrattet 25/4 viste sig flot frem for de mange som opsøgte den. Den første ringdrossel blev set 2/4 og frem til 24/5 blev der noteret 598 fugle. Hertil kom en efternøler 16/6. Største dage blev 17/4 (133) og 25/4 (120). Eneste rødstrubet piber blev set på Grenen 20/5. Grenen havde også en markpiber på trækforsøg 12/5. De første karmincompapper dukkede op 17/5 og det er normal ankomsttid for arten i Skagen. Herefter optrådte arten fåtalligt men næsten dagligt frem til 23/6. Største dag blev 19/5 med fire fugle på Grenen og en ved Brovande.

Tabel 5. Fordeling af de fangede fugle på måned og halvår- frasorteret årets genfangster.

	Måned												Sum	1. halvår	2. halvår
	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec			
Sortand								1					1	0	1
Gråand					1								1	1	0
Ringdue						1							1	1	0
Gøg								1					1	0	1
Skarv									1				1	0	1
Stor præstekrave							2		1				3	0	3
Vibe					1	1							2	2	0
Islandsk ryle								1	3				4	0	4
Almindelig ryle									1				1	0	1
Skovsneppe			1								7	1	9	1	8
Dobbeltbekkasin									1	1			2	0	2
Ride					1								1	1	0
Svartbag								1					1	0	1
Spurvehøg		1		3	4								8	8	0
Rødrygget tornskade					1	4							5	5	0
Stor tornskade				1						1			2	1	1
Skovskade				1	2	1		1					5	4	1
Sortmejs		1	1	6						8			16	8	8
Topmejs	1			1		9	3						14	11	3
Blåmejs	4	9	26	9		1	13	4	44	74	26	3	213	49	164
Musvit	7	11	40	12	11	5	26	12	7	37	21	1	190	86	104
Skægmejs										5			5	0	5
Gulbug					5	5	8	2					20	10	10
Sivsanger					2		1						3	2	1
Kærsanger					3	30	3	4	1				41	33	8
Rørsanger					10	44	16	23	23	5			121	54	67
Lille rørsanger						1							1	1	0
Bysvale						1	7						8	1	7
Landsvale						2							2	2	0
Skovsanger				1	2			1					4	3	1
Hvidbrynet løvsanger										1			1	0	1
Løvsanger				54	111	10	3	87	24	5			294	175	119
Gransanger			1	99	23	11	26	32	86	79	1		358	134	224
Gransanger, sibirisk (tristis)										6			6	0	6
Halemejs			13							12			25	13	12
Munk				9	29	47	8	16	34	80	6		229	85	144
Havesanger					16	9	2	12	4	2			45	25	20
Høgesanger									1				1	0	1
Gærdesanger				1	57	19	18	27	3				125	77	48
Gærdesanger, sibirisk (blythi)										2			2	0	2
Tornsanger					44	44	50	97	6				241	88	153
Fuglekonge			1	43					11	160	3	1	219	44	175
Rødtoppet fuglekonge										1			1	0	1
Træløber, nordlig (familiaris)										5	1	2	8	0	8
Gærdesmutte	1			18	10	2		4	31	153	24		243	31	212
Grå fluesnapper					8	2		4	2				16	10	6
Rødhals			2	158	17	12	4	1	104	244	28	2	572	189	383
Blåhals					1				1				2	1	1
Lille fluesnapper					2	1							3	3	0
Broget fluesnapper					5	1		4	2				12	6	6
Rødstjert				4	15	1	1	3	14	1			39	20	19
Bynkeflugl								2					2	0	2
Stenpikker					1			2	2				5	1	4
Misteldrossel											1		1	0	1
Sangdrossel				16	5				10	23	1		55	21	34
Vindrossel				4	1	1				26	8		40	6	34
Solsort			4	4	4	2		7		18	9		48	14	34
Sjagger								1		3	6		10	0	10
Ringdrossel					3					1			4	3	1
Jernspurv			5	11	2				47	15	4		84	18	66
Skovspurv	3		1	1				1			7		13	5	8
Skovpiber				1	3	2	1	3					10	6	4
Engpiber									1	2			3	0	3
Bjergvipstjert					1	1							2	2	0
Hvid vipstjert						5	1			1			7	5	2
Bogfinke	2		22	21	8	5	4		2	4	3	2	73	58	15
Kvækerfinke			1	6						2	1		10	7	3
Krognæb											4		4	0	4

Der var en markant forekomst af stor korsnæb (205) gennem det meste af foråret. Dette afspejler fint den store invasion af arten i efteråret 2018. Hovedparten blev registreret på trækforsøg over Grenen og der har givetvis været mange gengangere fra dag til dag. Månedsfordelingen af summen af fugle pr. dag: Januar (29), februar (109), marts (23), april (37) og maj (6). Største dag 17/2 (47). Overvintrende hvidsiskener blev set på ni datoer i perioden 2/1 – 14/3. Bortset fra to fugle ved Skagen Havn 2/1 og to ringmærkede 18/1 ved Jennes Sø var der tale om enkeltfugle på de øvrige dage.

Gulirisk blev set på 21 datoer i perioden 12/4 – 3/6. Langt de fleste blev noteret på trækforsøg på Grenen, men der var også observationer fra Skagen By (5) og Nedermoste (1). Ingen dagscifre med mere end to fugle. En overvintrende Lapværling blev set på Grenen 3-19/1. Desuden også observationer fra Grenen 10/2 (1), 20/3 (1), 19/4 (1) og en sen han rastede 1/6. Sen kan man bestemt også betegne en Snespurv på Grenen 25/6. Der var følgende tre fund af Hortulan: 26/4 (1) han ved Brovande, 14/5 (1) syngende han Grenen og samme sted yderligere en fugl 20/5.

Et af forårets oplevelsesmæssige højdepunkter var dog ikke af en fugl, men derimod den ulv, som overraskende viste sig flot frem for fuglestationens observatør om morgenen 4/4 ved Nordstrand. Der var tale om

den kendte vendsysselske hanulv (GW781m), som har opholdt sig i området siden november 2017.

Sjældenheder (SU-arter)

Den absolut største sjældenhed og ny art for landet blev en han af spansk spurv 15/5. En ihærdig og heldig fuglefotograf fandt og fotograferede på flotteste vis den uventede art på en stenbunke i de gamle minkfarme på Nedre Mosevej/Brovande i den nordlige del af Skagen By. Desværre forsvandt fuglen fra stedet kort efter og blev trods intens eftersøgning aldrig set igen.

Der blev dog set andre gode sjældenheder i løbet af foråret, som mange fik glæde af at opleve. Amerikansk sortand 3K+ han rastede ved Nordstrand i dagene 3-7/4. En triel blev set ved Nordstrand 18/6. To fund af blå glente er omtalt i rovfugleafsnittet og det samme gælder fundene af gåsegrib, slangeørn og stor skrigeørn. Desuden blev lille rørsanger ringmærket på Grenen 23/6. Det var Skagens sjette fund af arten. Alle fund er gjort i forbindelse med ringmærkning i maj (1), juni (4) og august (1).

En sibirisk/japansk bynkefugl ssp. *maurus/stejnegeri* 2K han viste sig flot frem på Grenen 21/5. Fundet var det andet godkendte forårsfund i Skagen. Første var en 2K han ved Fyrvej 1/6 2013. Skagens fjerde fund af alpejernspurv blev fundet ved Det Grå Fyr 20/4.

Ringmærkerne tømmer net, Grenen 26. september 2019. Foto. Knud Pedersen

Tabel 5. Fordeling af de fangede fugle på måned og halvår- fraserteret årets genfangster - fortsat.

	Måned												Sum	1. halvår	2. halvår
	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec			
Dompap					1					10	2		13	1	12
Dompap, lille (europaea)						1				34	4		39	1	38
Dompap, stor (pyrrhula)				2						2	1		5	2	3
Grønirisk		3	3	2		1	1			1	105	68	184	9	175
Bjergirisk										1	1		2	0	2
Gråsisken, lille (cabaret)		32	31	147	2	1	3	6	73	495	100	11	901	213	688
Gråsisken, nordlig (flammea)	234	515	167	20						1	47	12	996	936	60
Hvidsisken	2	3									1		6	5	1
Lille korsnæb								1					1	0	1
Stillits			1		1								2	2	0
Grønsisken			1	2		12	2		3	15	4		39	15	24
Gulspurv	2	5	12	3	1			3	3		1	5	35	23	12
Rørspurv			1	10	6	1	7	3	32	66			126	18	108
Dværgværling											1		1	0	1
Vandrikse						1				2			3	1	2
SUM	256	580	334	670	420	297	210	363	582	1.597	435	108	5.852	2.557	3.295

Det drejede sig om en tillidsfuld fugl som kunne fotografere på tæt hold. Først på aftenen fløj den til overnatning på øverste afsats på Det Grå Fyr. Afsatsen kunne den bruge som afsæt til nattens træk i det efterfølgende klare vejr. I hvert fald blev den ikke set igen. Som vanligt var der observationer af citronvipstjert. En 2K + han blev set på trækforsøg på Grenen 21/4 og en han med sikker alder som 2K rastede 22/4 ved Grenensøen – måske samme fugl.

Observationer 2. halvår

Havfugle

Dækningen af havfugletrækket i andet halvår var rigtig god med næsten daglige tællinger fra solopgang og 3-5 timer frem – nogle dage længere tid. Langt hovedparten af observationer foretaget fra Grenen, men på dage med østlige vinde fra slutningen af oktober til december blev der også observeret fra Nordstrand.

Vejrforholdene var ikke optimale for store forekomster af pelagiske havfugle i efteråret 2019. Der var relativ få dage med kraftige vinde fra den vestlige sektor i september-oktober, som er den bedste forudsætning for større forekomster ved Skagen. De i perioder store forekomster af alk og lomvie er derimod mindre afhængige af bestemte vejrforhold.

De tre hyppigst noterede arter i andet halvår som sum af fugle pr. dag var alk (71.457), sortand (45.944) og sule (37.929). Antallet af alk var for andet år i træk på et højt niveau, men dog ca. 20.000 færre end i rekordåret 2018. Månedsfordelingen var: Juli (11), august (5), september (5), oktober (35.391), november (35.120) og december (925). Største dag med regulært optalt træk blev 28/10 (6.897) og samme dag var også den største (12.577) baseret på intervaltællinger. Endnu en stor dag med et estimeret tal ud fra intervaltællinger blev 11/11 (ca. 11.400). Mediandatoen for alketrækket blev 1/11.

Forekomsten af sortand afspejler i høj grad antallet af rastende fugle og deres lokale bevægelser end egentlige trækbevægelser. Derfor er der helt sikkert rigtig mange gengangere fra dag til dag i materialet. Specielt i juli og august raster mange oversomrende og færdende fugle på havet ud for Grenen. I september er der tydeligt et tiltræk af ynglefugle og årsunger fra yngleplad-

serne i Nordskandinavien og Rusland. Månedsfordelingen var: Juli (8.016), august (5.676), september (18.010), oktober (7.918), november (5.113) og december (1.211). Største dag 16/9 (1.950). Antallet af sule (37.929) var lavere end de to foregående år 2017 (52.012) og 2018 (53.835). Månedsfordelingen var: Juli (686), august (6.083), september (17.580), oktober (8.389), november (3.616) og december (1.575). Specielt antallet i oktober var betydeligt lavere end normalt. Største dage blev 17/9 (3.538), 14/9 (2.538) og 14/8 (2.107). Mediandatoen var 19/9, hvilket er noget tidligere end normalt og skyldes relativ få fugle i det sene efterår.

Forekomsten af lommer var normal for andet halvår. Rødstrubet lom (3.287) noteredes i større antal fra midten af september til og med december. Der var primært tale om rastende fugle og lokale rastebevægelser gennem hele perioden. Største dag blev 7/12 (250). Sortstrubet lom (58) med jævn fordeling fra august til november. Ingen dage med over tre fugle. Andelen af sortstrubet lom i forhold til rødstrubet lom var lidt større om efteråret (1,8%) end om foråret (0,8%). Pudsigt nok blev antallet af islom (19) nøjagtig samme som i efteråret 2018. Månedsfordelingen var: August (1), september (1), oktober (6), november (6) og december (5) og største dag 12/11 (3). Hvidnæbbet lom (6) var to færre end sidste år. Observationerne var af enkeltfugle i perioden 18/10-2/12. Der blev noteret adulte fugle i ren eller overvejende sommerdragt 20/10 og 24/11. Øvrige fugle var immature eller vinterdragt. En rastende fugl ved Grenen 1/12 kunne godt være samme som blev set trække på stedet 2/12. Eneste observationer af stormsvale var en lille stormsvale som trak forbi Grenen og ind i Kattegat 14/10 og en stor stormsvale mod sydvest ved Det Grå Fyr 3/11.

Forekomsten af mallemuk (3.113) var på niveau med 2018 (3.384). Månedsfordelingen var:

Juli (68), august (625), september (2.385), oktober (17), november (2) og december (16). Største dag 17/9 (1.637). Det blev endnu et ringe efterår for sodfarvet skråpe med kun fire fugle. Observationerne var følgende: 17/9 (2), 2/10 (1) og 23/10 (1) – alle trækkende ved Grenen. Antallet af observationer af sodfarvet skråpe i danske farvande er generelt gået markant tilbage gennem de senere år.

Krogneb 2K+ han, Skagen, 5. november 2019, Foto: Knud Pedersen.

Tabel 6. Oversigt over fangede fugle (M= mærkede samt aflæste fra tidligere år) som efterfølgende blev genfanget (G) senere på sæsonen samt hyppigheden af genfangst.

	G	M/A	Sum	%
Skovsneppe	1	9	10	10,0
Sortmejse	1	16	17	5,9
Topmejse	5	17	22	22,7
Blåmejse	40	223	263	15,2
Musvit	44	211	255	17,3
Gulbug	8	20	28	28,6
Rørsanger	14	124	138	10,1
Løvsanger	6	294	300	2,0
Gransanger	45	362	407	11,1
Gransanger, sibirisk (tristis)	3	6	9	33,3
Munk	22	233	255	8,6
Gærdesanger	41	133	174	23,6
Havesanger	2	45	47	4,3
Gærdesanger, sibirisk (blythi)	1	2	3	33,3
Tornsanger	71	252	323	22,0
Fuglekonge	46	219	265	17,4
Gærdesmutte	37	244	281	13,2
Grå fluesnapper	1	16	17	5,9
Rødhals	141	574	715	19,7
Sangdrossel	1	55	56	1,8
Vindrossel	1	40	41	2,4
Solsort	18	57	75	24,0
Jernspurv	6	84	90	6,7
Bogfinke	4	76	80	5,0
Kvækerfinke	1	10	11	9,1
Dompap, lille (europaea)	13	39	52	25,0
Dompap, stor (pyrrhula)	1	5	6	16,7
Grønirisk	11	186	197	5,6
Gråsiskan, lille (cabaret)	1	901	902	0,1
Gråsiskan, nordlig (flammea)	17	996	1.013	1,7
Gulspurv	5	40	45	11,1
Rørspurv	3	128	131	2,3
Totaler	611	5.617	6.228	9,8

Det ser bedre ud for almindelig skråpe, hvor et stigende antal bliver set - specielt i sommermånederne. Dette gjaldt også for Skagen i 2019. I alt 21 fugle, hvoraf de 19 blev set i juli med største dage 5/7 (6) og 7/7 (7). Hertil 10/8 (1) og en usædvanlig sen fugl 13/12.

Den bemærkelsesværdige og historiske store forekomst af topskarv i foråret smittede også af på antallet af fugle i efteråret. Det blev til 17 fugle i perioden 17/7-2/10 og det er rekord for andet halvår. Månedsfordelingen var: Juli (3), august (2), september (10) og oktober (2). Største dag 13/9 (4).

I forhold til antallet af alke (71.457) som passerede Skagen i efteråret var antallet af lomvier (8.027) mere beskedent. Dette er en normal fordeling mellem de to arter, men efterårets forekomst af lomvie var i den lidt høje ende sammenlignet med de seneste års antal. Månedsfordelingen var: Juli (41), august (5), september (102), oktober (2.254), november (4.581) og december (1.044). Største dag baseret på intervaltællinger var 28/10 (2708) og største dag ellers 12/11 (917). Mediandatoen var 12/11 og lå 12 dage senere end for Alk. Det var et ret godt efterår for søkonge med 123 fugle 15/10 - 25/12. Månedsfordelingen var: Oktober (14), november (100) og december (9). Største dag 12/11 (30).

For almindelig kjove blev det endnu et efterår med få fugle i forhold til tidligere. Blot 94 fugle blev noteret i andet halvår og det bekræfter endnu en gang den kritiske situation for bestanden i Nordatlanten. De fleste fugle blev set i august (56) og september (33). Største dag blev 14/8 (19) og sidste fugl sås 20/10. Første 1K blev set allerede 11/8 og det er tangering af den tidligste ankomstdato for 1K fra 2017. Mellemkjove (22) havde et af de bedre efterår, hvilket skyldtes et influx af ungfugle fra slutningen af september til ind i november. Dette influx blev også registreret på en række andre havfugle-lokaliteter i Østersøen og Nordsøen. Det blev til 15 observationer af ungfugle 27/9 - 17/11, mens de øvrige er noteret som adulte (3) eller immature (4). Det blev også til et mindre influx af lille kjove i dagene 9-17/9. I alt 7

ungfugle (1K) passerede Grenen mod nordvest, heraf 3 fugle 17/9. Alle var af den mørke ungfugletype.

For tredje år i træk optrådte storkjove (1.659) i meget stort antal. August toppede med 1.128 fugle og september bød på 455 fugle. Største dage blev 14/8 (278), 24/8 (266) og 15/8 (215).

Bedste måneder for ride (16.096) var november (5.876) og december (4.871). Mediandatoen for efterårets forekomst var 12/11 og den største dag med intervaltælling blev 13/12 (1.447). Efter et blankt år i 2018 kunne en sabinemåge noteres ved Grenen 17/9, hvor en 1K trak nordvest.

Øvrige - mere bemærkelsesværdige observationer

Der var seks observationer af sorthovedet måge i perioden 18/7-20/9 og bortset fra en 2K 18/7 var de øvrige 1K fugle.

To forskellige ungfugle af middelhavssølvmåge blev set raste på Grenen henholdsvis 19/8 og 21/8. Der var lidt færre observationer af kaspisk måge i dette efterår end i de senere år. I alt seks forskellige fugle 12/8 – 18/10. En 1K hvidvinget måge blev set på Grenen 4/12 og 6/12. Efterårets første 1K gråmåge blev set 11/10 og var tidlig ankomst. Yderligere to iagttagelser af unge gråmåger 25/10 og 25/12. To adulte rovtørner rastede ved Grenen 18/7. En mindre invasion af unge aftenfalke i slutningen af august berørte også Skagen. Forekomsten var koncentreret i dagene 28/8-31/8 med 13 ungfugle, heraf 31/8 (10). En efternøler blev set på Grenen 13/9. Normalt ses pirol ikke i Skagen senere end i juni, men i år var en undtagelse med et fund 25-26/7. Forekomsten af ungfugleflokke af pungmejse i august-september er omtalt under gennemgangen af observationer i første halvår. Hvidbrynet løvsanger blev registreret på 11 datoer 24/9-19/10 med op til tre fugle på Grenen 12/10. Hele seks sibiriske gransangere ssp. *tristis* blev ringmærket på Grenen i perioden 17-28/10, hvilket var et rekordår for denne underart i Skagen. Første unge høgesanger dukkede op ved Åkandevej 27/8. Herefter var der en stationær ungfugl på Grenen 11/9-21/9 og måske samme fugl blev ringmærket 29/9. Efterårets eneste rødtoppet fuglekonge blev ringmærket på Grenen 17/10. Der var to fund af ikke racebestemte blåhalse fra Grenen. En 1K han blev ringmærket 11/9 og en rastende fugl blev set 5-6/10 og 9/10. Storpiber blev set på Grenen 5/9, 28/9 og 13/10. Hertil en rastende fugl ved Buttervej 18/10. En enkelt markpiber trak nordøst ved Grenen 28/9. Efterårets første bjergpibere dukkede op på Grenen 20/10 (13) og største dag blev 26/10 med 45. Herefter dagligt 3-10 rastende fugle året ud. Hvidsken blev ringmærket ved Jennes Sø 1/11, hvilket var den eneste i hele landet i dette efterår. Gulirisk blev set på Grenen 10/11 og 13/11.

Det blev for tredje år i træk et stort efterår for stor korsnæb. Først blev der noteret nogle få fugle på trækforsøg på Grenen 28/7-28/8 (12) med 28/7 (4) som største antal. Den egentlige invasion startede med en enkelt fugl på Grenen 8/10. Med nogle få undtagelser blev langt de fleste fugle herefter set og hørt på trækforsøg på Grenen. Beregnet som summen af fugle pr.

Tabel 7. Aflæsninger af fugle mærket i lokalområdet før 2019.

Aflæsninger	2013	2015	2016	2017	2018	Sum	%
Skovskade				1		1	16,7
Topmejse					3	3	17,6
Blåmejse				3	7	10	4,5
Musvit			1	1	19	21	10,0
Rørsanger				1	2	3	2,4
Gransanger				1	3	4	1,1
Munk				2	2	4	1,7
Gærdesanger				1	7	8	6,0
Tornsanger					11	11	4,4
Gærdesmutte					1	1	0,4
Rødhals					2	2	0,3
Solsort				1	8	9	15,8
Skovspurv					1	1	7,1
Bogfinke			1		2	3	3,9
Grønirisk				1	1	2	1,1
Gulspurv			1		4	5	12,5
Rørspurv	1			1		2	1,6
I alt	1		3	13	73	90	1,5
Procentandel af mærkede og aflæste fugle							

dag noteredes 8/10 – 6/12 (856). Der var formodentlig mange gengangere fra dag til dag. Største dage 9/11 (122) og 10/11 (115).

Tilsvarende var der en invasion af hvidvinget korsnæb med mange observationer i perioden 11/7 – 27/8 (44). Største dage 18/7 (5) Grenen og 5/8 (4) Jennes Sø. Givet en del gengangere fra dag til dag. Arten blev også set raste i Skagen Klitplantage, og 20/8 sås en adult han fodre en juvenil fugl i klitplantagen ved Pløjede Vej/Arpsvej. Dette skal nok ikke tolkes som et lokalt ynglefund, da det er velkendt at hvidvinget korsnæb kan bevæge sig langt omkring med udflyjende unger, som stadig bliver fodret af forældrefuglene. Anden invasionsbølge fandt sted i perioden 10/10 – 30/11 (29) med største dag 7/11 (10) set på Grenen og i Ellekrattet.

Lapværling optrådte fåtalligt på Grenen 12/9 – 7/11 med op til 3 fugle i slutningen af september og op til 7 fugle i midten af oktober. En dværgværling blev set på Grenen 24/9 og en blev ringmærket ved Jennes Sø 2/11.

Sjældenheder (SU-arter)

En amerikansk sortand 3K+ han rastede i en større flok sorttænder ud for Nordstrand og Grenen 14/7 og 19/7. Endnu en 3K+ han amerikansk sortand var stationær på sydsiden af Grenen 17/9 – 24/10. Brilleand 3K+ han rastede ligeledes sammen med sorttænder ved Grenen og Nordstrand 9/7 – 18/9. Fra den 10/7 dukkede en ny 3K+ han op og frem til 24/8 kunne begge fugle ses samtidig i området.

En ellekrage rastede kortvarigt på Grenen om morgenen 4/8. Det er det første godkendte fund af ellekrage fra selve Skagen. Der er et godkendt fund fra Råbjerg Mile 22/8 fra 1963. En korttået lærke rastede på Grenen 2/10.

To sibiriske gærdesangere ssp. *blythi* blev ringmærket på Grenen henholdsvis 20/10 og 22/10, hvoraf den ene kunne ses i området frem til 28/10.

En meget stor invasion af krogknæb i Skandinavien fra midten af oktober kom i høj grad til at præge fuglelivet og fuglefolkene i Skagen fra slutningen af oktober til midten af november. Rapporter fra Sverige om massive antal af krogknæb som bevægede sig mod vest og sydvest betød, at det kun var et spørgsmål om tid før de første fugle ville nå Skagen. Ved middagstid søndag 27/10 blev en flok på to krogknæb spottet ved Batteriskoven og en time senere blev en flok på fire fugle set ved Ellekrattet - invasionen af krogknæb havde nået Skagen. Det var starten på tre ugers eventyr med disse smukke og tillidsfulde fugle og den største dokumenterede invasion i Danmark nogensinde! Beregnet som sum af fugle pr. dag renset for oplagte gengangere var der i perioden 27/10 – 20/11 indtastet 549 fugle i DOFbasen. Der var helt klart mange gengangere fra dag til dag, og at give et nøjagtigt bud på hvor mange forskellige fugle der har været til stede i Skagenområdet under invasionen er umulig. Største dag var 5/11, hvor 115 fugle blev noteret på trækforsøg på Grenen. Antallet af rastende fugle i byen blev vurderet fra dag til dag og her topper 9/11 (ca.75) og 10/11 (ca. 50). Efter 14/11 aftog antallet markant med højst 3-4 fugle om dagen og den sidste fugl blev set 20/11.

Skagen Fuglestation ringmærkede fire fugle og mindst to af disse blev efterfølgende observeret flere steder i byen i dagene efter. Dette bekræftede, at mange af fuglene tog et længere ophold i byen, hvor de opsøgte steder med Seljerøn og fråsede i rønnenes mange bær. Forekomsten i Skagen bliver ikke behandlet af Sjældenhedsudvalget, men godkendtes proforma med et antal fund, som endnu ikke er afklaret.

Ynglefugle

De sidste par års drama om skarvkoloniens skæbne i Skarvsøen ved Nordstrand fortsatte i 2019. Ynglefuglene indfandt sig som sædvanlig i kolonien i løbet af marts. Der blev kurtiseret og bygget reder og det lovede godt for ynglesæsonen. I begyndelsen af april forsvandt alle fugle fra den ene dag til den anden og vendte ikke tilbage. Der er spekuleret meget over årsagen til denne hændelse – var det tilstedeværelsen af ræve som tidligere har præderet kolonien, måske hyppigere observationer af Odder i søen eller helt ukendte forhold som var årsagen? Vi ved det ikke, men må afvente og se om næste års ynglesæson giver svaret. Ikke blot skarverne forsvandt fra Skarvsøen, men også de fleste andre af søens ynglefuglearter som grågås, gråstrubet lappe-dykker og blishøne. Kun det lokale par af knopsvane gennemførte yngel og fik syv unger. Underligt var det at opleve en sø, som tidligere var levende af ynglefugleaktivitet, forvandle sig til et næsten fugletomt område.

Det gik bedre for andre af de mere interessante lokale ynglefuglearter. Tre par traner var etableret i Reservatet og Nedermoste, men der var ingen observationer af ungeførende fugle i løbet af foråret og sommeren. Der var to territoriehævdende rørdrum på Grenen og en ved Nordstrand. Specielt på Grenen var der livlig aktivitet af omkringflyvende fugle i den periode hvor ungerne fodres. Efter afslutningen af det store naturgenopretningsprojekt "Life Hulsig Hede", som inklude-

rede områder på Grenen, slog et par viber slået sig ned i de ryddede vådområder i Storsig. Parret ynglede med succes og fik mindst 2 unger. Sortstrubet bynkfugl har øget bestanden på Skagen Odde til mindst 12 par i 2019. Helt lokalt omkring Skagen var der to par ved Buttervej, et par Pælebakke Klit og i en periode også et par ved Det Grå Fyr. Ellers er der ynglepar på Hulsig Hede (3), Kandestederne (1), Hvide Klit (1), Råbjerg Hede (1), Præstesø (1) og Skiveren (1). Som noget helt nyt tydede observationer af et par territoriehævdende stor hornugle i området ved Råbjerg Plantage i december 2019 på etablering af et ynglepar her.

Ringmærkning

I regi af Skagen Fuglestation indsamles for tredje år – som en del af sit virke – ringmærkningsdata under licens fra Ringmærkningscentralen, Statens Naturhistoriske Museum. Efter aftale med Ringmærkningscentralen foretages al ringmærkning på Grenen og omkring Skagen under Skagen Fugle-stations licens, hvorfor afrapporteringen af årets ringmærkningsaktiviteter i området foregår via fuglestationen. Det gælder også projektet med monitorering af ynglefugle (Constant Effort Site eller CES), som foregår ved Jennes Sø (se www.ringmaerkning.dk).

Bemandingen bestod i 2019 af i alt 27 forskellige ringmærkere med stationslederen og Michael Ancher som gennemgående personer med A-licens. Ringmærkerne bestod af en blandet skare af erfarne og nye ringmærkere, hvoraf nogle var under oplæring og på ophold på stationen i kortere eller længere tid. Foruden de lokale ringmærkere og ringmærkere fra det øvrige Danmark var der deltagere fra Storbritannien, Israel, Tyskland, Østrig, Holland, Bulgarien, Grækenland, Italien og Spanien.

Ringmærkningen foregik forskellige steder nord og nordøst for Skagen med Det Grå Fyr som omdrejningspunkt. Også enkelte andre steder i regionen blev der foretaget specialmærkning med stationens ringe.

Der blev i år føjet et nyt område på Grenen til sidste års faste ringmærkningsområder, idet "Kabeltromlekrattet" på østsiden af Sandormevej ved "Sylvia-stien" blev tilføjet. Ringmærkningen foretoges, foruden på allerede nævnte lokalitet, i "Sardinkrattet" ved sydøsthjørnet af den gamle strandengssø, ved Jennes Sø i Reservatet, i De Gamle Fyrhaver nord for Skagen Fuglestation samt i haven ved Fyrboligen. Hertil kom enkelte målrettede fangster andre steder omkring Skagen, som f.eks. i Ålbæk Klitplantage og på stranden ved Grenen.

Ringmærkningen på Grenen kom i gang i første uge af april. Derefter blev der fanget de fleste morgener, når vejret tillod det, frem til tredje uge af november. Der var 170 netmeter til rådighed i Sardinkrattet, og samme længde var om efteråret til rådighed ved Kabeltromlekrattet. Antallet af aktive net kunne variere afhængig af vind og vejrforhold, ligesom valg af lokalitet. Der blev ikke mærket på begge Grenen-lokaliteter samtidigt.

Ringmærkningen i De Gamle Fyrhaver og i Fyrhagen, hvor der stod i alt ca. 70 meter net, foregik som regel midt på dagen efter fangsterne på Grenen var afsluttet. Der var ved Jennes Sø, hvor også CES-fangsterne foregik, opstillet 160 meter net, som også benyttedes

Yehonatan og Judith fra Skagen Fuglestation arbejder med ringmærkningsdata, Grenen 19. september 2019. Foto: Knud Pedersen

udenfor CES-perioderne, når vejret ikke var til fangst på Grenen eller som alternativ til Fyrhaverne. Til fangsterne på stranden, som foregik på mørke måneløse nætter, anvendtes lys og ketcher.

Endelig blev der i forbindelse med forårets ringmærkning af langdistance-trækkende småfugle indsamlet blodprøver til analyse for West Nile Vira. Prøverne analyseres af Statens Veterinære Seruminstitut og bruges som en årlig screening af sygdommens udbredelse blandt fuglene. Screening danner grundlag for en risikovurdering af eventuelle smitteveje via de fugle, der har været en vintertur i Afrika.

Årets resultater

Selvom det først var muligt at starte fangsten på Grenen i april, blev der fanget fra årets start og frem til april ved Jennes Sø og i Fyrhaverne. Derfor blev det samlede antal fangstdage, og det fangede antal fugle, på niveau med de to tidligere års. Det blev således til i alt 235 dage med ringmærkning i 2019. Fangstaktiviteten (inkl. CES-mærkningerne) fordelt på hele året og perioden 1/3 – 31/10 fremgår af tabel 4.

Der blev i alt fanget 6.553 fugle fordelt på 5.852 ringmærkninger, 90 aflæsninger af fugle mærket tidligere år samt 611 genfangster af fugle mærket eller aflæst tidligere år. Som det fremgår af månedsfordelingen (tabel 5) fortsatte sidste efterårs invasion af især nordlig gråsisk ind i foråret, mens lille gråsisk blev fanget i pæne antal i efteråret. Gråsisk blev med i alt 1.897 fugle (32,4 %) årets hyppigst mærkede art, efter-

fulgt af rødhals (572 fugle) og gransanger (358 fugle). Mens arter som f.eks. blåmejse og musvit er gået meget ned i fangstantal i forhold til 2018, er bl.a. fuglekonge, gærdesmutte, rødhals, grønirisk og rørspurv gået op.

Ser man på årets fangster fordelt på 1. og 2. halvår bemærkes, at blåmejse, fuglekonge, gærdesmutte, rødhals, solsort, jernspurv, dompap, grønirisk, lille gråsisk og rørspurv er fanget i større antal i efteråret, mens arter som løvsanger, gærdesanger og bogfinke blev fanget i lavere antal i efteråret, og nordlig gråsisk faldt tilbage til det mere normale efter sidste års boom.

Efterårets invasion af krogneb blev også registreret på Skagen, og det resulterede da også i 4 fangster af denne sjældne gæst. Også sjældne gæster som dværgværling kom igen på listen i år med én enkelt mærkning, ligesom også en lille rørsanger blev ringmærket i juni måned, hvilket var det 15. fund i Danmark (og 6. fund i Skagen). Sjældneste fund i efteråret var to eksemplarer af underarten sibirisk gærdesanger (ssp. *blythi*), der blev fanget med kort interval i oktober, men bestemmelsen skete ikke uden hjælp af den moderne teknologi via DNA-analyse af fjer. Læs mere om fundet på <https://pandion.dof.dk/>. Det skal her også nævnes, at der blot blev mærket én enkelt hvidsisk i efteråret, som også blev den eneste noterede i DOFbasen i efteråret 2019!

Ellers bemærkes den fine fangst på 6 sibiriske gransangere i efteråret, mens rødrygget tornskade helt udeblev her. Der blev genfanget 611 fugle fordelt på 28 arter, som enten var blevet ringmærket tidligere på

Broget fluesnapper 1K, Skagen 3. august 2019.
Foto: Knud Pedersen

Gransanger ssp. tristis, Skagen 17. oktober 2019.
Foto: Knud Pedersen

året eller i forudgående år. Arterne genfanges i meget forskelligt antal og med forskellighypighed (tabel 6).

Det skyldes at fuglene enten er på hurtig gennemtræk (f.eks. gråsiken og sangdrossel), raster i området en tid under trækket (f.eks. gransanger, inkl. *tristis*), eller er lokale ynglefugle (f.eks. solsort og gærdesmutte) eller en kombination af nævnte. I forhold til alle årets mærkede fugle genfanges ca. 10%.

Der blev foretaget aflæsninger af 90 fugle mærket tidligere år i lokalområdet omkring Skagen (tabel 7). Nogle er blevet mærket før etableringen af en formel fuglestation, men alle er fra området som i dag dækkes af stationens virke. I gennemsnit blev i alt aflæst 1,6 % af

de ringmærkede/aflæste fugle, men især bemærkes de mange aflæsninger af musvit, som udgør 10,6 % af de ringmærkede/aflæste musvitter. Specielt overlevelsen fra 2018 til 2019 ser ud til at have været fin. Men også solsort, gulspurv og topmejs, der formentlig er lokale fugle, stod tilsyneladende vinteren godt igennem.

Genmeldinger og aflæsninger fra andre steder

I løbet af året var der flere spændende genmeldinger på fuglene mærket i Skagen eller fugle mærket andet steds og senere aflæst i Skagen. En islandsk ryle, fanget som ungfugl om natten 9/9 2018 på Grenen,

Tabel 8. Årets CES-fangst af nye fugle.

Jennes Sø 2019	Periode												SUM	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Gråand	1													1
Gøg											1			1
Skovskade			1			1								2
Topmejs		1	2	2				2	2					9
Blåmejs							1		5	1		1		8
Musvit			2			1		1	1		3	3		11
Kærsanger				1										1
Rørsanger			2	3	2	2	2	1		2				14
Løvsanger		3	1					1		3	7	2		17
Gransanger	1	2		1		2	1	6	5	3	2	8		31
Munk	1		5	4	3	2					1			16
Gærdesanger		1	1			1	1	3	4	2		1		14
Havesanger				1	1				1			3		6
Tornsanger		1	1	2	2	2	2	7	4	8	1	5		35
Gærdesmutte	1	1									1			3
Grå fluesnapper			1								1			2
Rødhals			1	3	1		1	2	1					9
Broget fluesnapper											1			1
Solsort			2			1				2		4		9
Skovpiber										1				1
Bogfinke				1		1	2	1	1					6
Rørspurv	2							3				1		6
SUM	6	9	19	18	9	13	10	27	23	23	18	28		203
Antal arter	5	6	11	9	5	9	7	10	8	9	9	9		22

blev et år senere genfanget og aflæst af hollandske ringmærkere 28/10 ved Griend, Harlingen i Holland. Der mærkes ikke mange individer af denne højarktiske vadefugl i Danmark, men der er potentiale for nogle rigtig spændende genmeldinger, da de tilbagelægger nogle enorme afstande mellem ynglepladserne og vinterkvartererne i f.eks. Vestafrika. Med de ofte mange gråsiskener som mærkes i Skagen følger ligesom tidligere år en del genmeldinger og aflæsninger. Fra 2019 kan bl.a. nævnes en stor gråsiken aflæst i Fyrhaverne 11/3, som var mærket på efterårstrækket året inden ved Fuglestationen på Stora Fjäderågg i Västerbottn, Sverige 30/9 (877 km væk). Datoerne vidner om en fugl, som sandsynligvis var på returtræk mod nordøst igen, da den blev fanget på forårstrækket i Skagen. En lille gråsiken, mærket i den anden ende af Sverige ved Bingsmarken i Skåne 17/11 2018, blev ligeledes aflæst på forstræk ved Jennes Sø 29/3 2019. En anden gråsiken, mærket ved Jennes Sø i efteråret den 10/11, fløj østover Kattegat til Nidingen Fuglestation i Halland, Sverige, hvor den blev aflæst kun 7 dage senere. Lidt sjovt med tanke på at efterårstrækket af arten typisk bevæger sig mod sydvest.

Vi fik også sendt en hilsen til vores norske venner på Lista Fuglestation, idet de aflæste en rødhals 19/10, som vi havde mærket foråret inden i Fyrhaverne (4/4). På stranden blev der den 29/10 fundet en død sule med britisk ring. Det viste sig senere at være en fugl mærket i den store koloni af suler på øen Bass Rock i Skotland tilbage i sommeren 2015. Siden starten i 2017 har fuglestationen fanget i alt tre strandskader. To mærket i hhv. 2017 og 2018 samt én aflæst samme år. Aflæsningen blev gjort i 2018 og viste sig at være ganske gammel, eftersom den var mærket som adult helt tilbage i sommeren 1993 i Lincolnshire, England, hvilket vil sige at den var mindst 28 år gammel, da vi aflæste den. Den første strandskade, vi mærkede 22/10 2017, dukkede i 2019 op igen – ikke her i Skagen, men derimod i Holland, hvor den blev aflæst i Den Helder. Vi er derfor spændte på, om der en dag dukker en genmelding op på den sidste af de tre fugle. Det er der tilsyneladende en god chance for!

Constant Effort Site (CES)

Der er de senere år foregået CES-mærkning på Skagen, men endnu har den samme lokalitet kun været i funktion i få år. Den oprindelige placering måtte opgives på grund af rydning af træer i forbindelse med landskabspleje, hvorfor et nyt site blev opstartet ved Jennes Sø.

Forskellige forhold gjorde, at man blev nødt til at flytte efter første forsøg, men med nogle småjusteringer i forhold til 2018 ser det ud til at fungere. Der er dog endnu ikke data til behandling, så der gives blot en oversigt over årets fangster, som i øvrigt også indgår i det ovennævnte materiale.

Data indsamlet i forbindelse med CES indgår både i det samlede danske projekt, hvor der løbende er 6-8 sites i drift fordelt over hele landet (se f.eks. www.ringmaerkning.dk). Ligeledes tilgår de indsamlede data det fælles europæiske CES, som administreres af BTO i England.

	Forår	Efterår
Dækning	1. januar - 30. juni	1. juli - 31. december
Ringmærkning, total	2.557	3.295
Tre talrigest ringmærkede arter	Gråsiken 1.149 Rødhals 189 Løvsanger 175	Gråsiken 748 Rødhals 383 Gransanger 224
Sjældneste ringmærkede arter	Lille rørsanger 1 Lille fluesnapper 3 Hvidsiken 5	Hvidbrynet løvsanger 1 Gransanger, tristic 6 Høgesanger 1 Gærdesanger, blythi 2 Krognæb 4 Dværgværting 1
Observationer almindeligste arter	Bogfinke 217.240 Sortand 106.197 Sule 26.207	Alk 71.457 Sortand 45.944 Sule 53.835
Observationer, usædvanlige arter/antal	Turteldue 3 Plettet rørvagtel 1 Islom 22 Hvidnæbbet lom 5 Sodfarvet skræpe 1 Almindelig skræpe 1 Topskarv 166 Thorshane 1 Lunde 1 Mellemkjove 3 Hvidvinget måge 3-4 Rovterne 3 Biæder 3 Pirrol 21 Drosselrørsanger 2 Nordlig blåhals 5 Lille fluesnapper 13 Hvidhalset fluesnapper 1 Rødstrubet piber 1 Markpiber 1 Stor korsnæb 205 Hortulan 3	Islom 19 Hvidnæbbet lom 6 Lille stormsvale 1 Stor stormsvale 1 Sodfarvet skræpe 4 Almindelig skræpe 21 Topskarv 17 Søkonge 123 Lille kjove 7 Mellemkjove 22 Storkjove 1.659 Sabinemåge 1 Hvidvinget måge 1 Aftenfalk 13 Hvidbrynet løvsanger 11-14 Høgesanger 2 Stor piber 4 Markpiber 1 Hvidsiken 1 Stor korsnæb 856 Hvidvinget korsnæb 73 Dværgværting 2
Observationer sjældne arter	Amerikansk sortand 1 Blå glente 2 Gåsegrib 1 Slangeørn 1 Stor skrikeørn 1 Sibirisk/japansk bynkefugl 1 Alpejernspurv 1 Spansk spurv 1 Citronvipstjert 2	Brilleand 2 Amerikansk sortand 2 Ellekrage 1 Korttået lærke 2 Krognæb 549
Ynglefugle, sjældne (par)	Natrvn 50-100 Trane 15-16 Rørdrum 3 Skarv 0 Sortstrubet bynkefugl 12	

Gjerrild Fuglestation

Af Jørgen Staarup Christensen, Rasmus Due Nielsen, Kent Olsen,
Jonas Dencker Kjærgaard og Mogens Stoustrup Jensen

Indledning

Der tælles nu fugle ved Gjerrild hele året rundt, men det er stadig foråret, som er højsæson og hvor træk af betydning kan registreres. Det er endnu usikkert, hvad efteråret kan byde på, og Gjerrild-området opsamlere mange spændende fugle, men der registreres sjældent større tal udover havænder og alkefugle, og visse år også pænt træk af siskener, finker og korsnæb.

Forårssæson 2019

Dækning

Aktivitetsniveau i forårssæsonen var meget højt med 77 dage med totaltællinger i 1. halvår; heraf 70 i træksæsonen fra ultimo januar til primo juni, samt yderligere 27 dage med periodevise tællinger og/eller kratlusk (97 dage i alt). I 2018 var tallet 55 totaltællinger i træksæsonen og 34 dage med periodevis tælling (89 dage).

Jagtfalk, Gjerrild Nordstrand, 22. april 2019.
Foto: Jonas Dencker Kjærgaard

Dækningen var især god i marts (21 dage) og april (23 dage), hvor alle dage med godt trækvej blev dækket. Omvendt blev dækningen i maj under niveau for de seneste seks års tællinger ved Gjerrild med kun 12 dage med totaltællinger, samt 9 dage med kratlusk og/eller periodevis tællinger. Dette skyldtes mest, at der var relativt få dage med nogenlunde trækvej. Forårets sidste dag med totaltælling blev 3/6, og dermed blev varmfremstødet i dagene 4-6/6 desværre ikke dækket.

Vejr og fugle

Sæsonen blev igen åbnet allerede de første dage i januar (1-3/1), med hård vind og kuling fra nord, som gav en fin start med ny dagsmaks for nordisk lappe-dykker (3), mallebuk (3), storkjove og ride (341). Både

Rødtoppet fuglekonge, Gjerrild Nederskov, 13. april 2019. Foto: Anders Rasmussen

Rødstrubet piber, Gjerrild Nordstrand Øst, 21. september 2019. Foto: Anders Rasmussen

januar og februar blev lunere end normalt med vind fra vestlige retninger; dog køligere ultimo januar til primo februar og periodevis nattefrost. Flere fine januar dage gav mange rødstrubede lommer, gæs, ænder, store korsnæb, snespurve mm. Den overvintrende gransanger fra december 2018 var fortsat på plads. Trækket af sanglærke kom først for alvor i gang i løbet af februar (10/2), især medio februar, som blev usædvanlig varm med tocifrede varmegrader: Da sås de første finker, især grøn- og gråsikken, de første større antal af alliker, men også havørne og vandrefalke, samt overraskende mange blisgæs allerede 15-16/2 (195).

Marts var ligesom februar præget af vestlige vinde, og ultimo februar og primo marts var deslige en meget nedbørsrig periode. Marts bød dog på mange fine træk dage; især på dage, hvor vinden var i sydvest med sædvanlige marts-arter, som musvåge, rød glente, havørn, ringdue, misteldrossel, bogfinke og grønsikken.

Året bød på markant færre gråsiskener og lille korsnæb, sidstnævnte nærmest helt fraværende med kun 187 mod 5.425 i 2018, mens antallet af grønsikken var fint med 9.597 mod 10.811 i 2018. Omvendt et udmærket år for stor korsnæb med 20, dog ikke på niveau med 68 fugle i 2018.

Ravne optrådte i hidtil usete antal (sæsontotal 116) med kulmination primo-medio marts, flere fugle set udtrækkende mod NØ, men flertallet gjorde trækforsøg og forsvandt mod vest langs medkysten. Det er formentlig ikke-unglende ravne under spredning, hvor en del også nåede Skagen i 2019, primært i ultimo marts.

April startede køligt, og hele måneden var præget af østenvind, sol og tørvej, men først fra 19/4 blev det varmere i vejret. April blev fin for fiskeørn, glenter, kærhøge og tårn- og dværgefalk. Også mange fine finkedage med 5-10.000, men ingen større dage på over 20.000. En samlet årstotal af bog- og kvækerfinker på knap 90.000 fugle er dog flot. Også et fint år for drosler, især sjagger (2.065), ringdrossel (132) og for engpiber (6.756) og skovpiber (1.487), som kulminerede medio til ultimo april. Særligt skal citronvipstjert han (21/4) og jagtfalk 2K Ø (22/4) bemærkes.

Den fine dækning marts og april bød også på en fin årstotal for ringdue (50.604) og huldue (413). Ringdue-trækket havde to toppe: Medio-ultimo marts (20.800)

og igen medio april (18.700). Selvom tranetotalen ikke nåede sidste års ekstraordinære 481 fugle, er årstotalen på 148 den hidtil næsthøjeste.

Maj startede med hård vind fra nordvest, hagl og endda slud og nattefrost. Som konsekvens gik fugle-trækket nærmest i stå, og det virkede som om det aldrig rigtig kom i gang igen. Fra medio maj blev det lidt bedre vejr, med flere dage med østenvind, men antallet af gode træk dage var meget beskedent.

Hvæpsvågetrækket blev dog hæderligt, og der var flere dage med rigtig fint småfuglefeld af Afrikatrækere, især fine årstotaler for bynkefugl (94), stenpikker (97), gærdesanger (93), munk (86) og gulbug (36). Men en varm maj blev det aldrig, så trækket for de typiske maj-arter forblev i de flestes tilfælde under middel, og de normalt fåtallige maj-arter som pirol, biæder, blåhals, karmindompap mfl. blev ikke registreret, mens mursejler-totalen blev reddet af en enkelt god dag.

Der blev fundet flere fine fugle, deriblandt hvidhalset fluesnapper (13/5) – et længe ventet første fund ved Gjerrild – lille skrigeørn, aftenfalk og pomeransfugl. Fra ultimo maj til primo juni skal et rekordstort antal fældningstrækkende canadagæs bemærkes: Samlet 449 NØ.

Rovfugletrækket

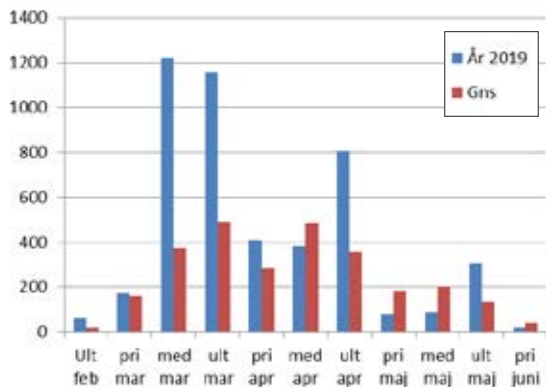
Rovfugletrækket blev ekstraordinært godt med ny årsmaks for sort glente (19), rød glente (487), havørn (30), rørhøg (164), spurvehøg (2.506), kongeørn (3), fiskeørn (151) og tårnfalk (272), qua god dækning i marts og april, samt godt trækvejr gennem næsten hele april.

Der må regnes med et vis antal gengangere for især glenter og havørn, mens de sædvanlige trækforsøg af 2K rørhøg i maj nærmest helt udeblev. En del rovfugle når selvfølgelig til Sverige via Anholt, og der tælles ikke dagligt på Anholt. Herrra blev der i foråret rapporteret knap 30 røde glenter, 5 sorte glenter og 7 havørne.

Det blev et meget stort musvågeår med 4.706 fugle, som er tæt på rekord fra 1997 på 4.890 fugle. De første trækkende musvåger blev registreret ultimo februar, og første større musvågedag blev allerede 1/3 (121). Primo marts var præget af frisk/hård vest- og nordvestlige vinde, som betød, at trækket var større ved Fornæs. Fra medio marts sås primært svage vinde fra især sydvest og

Kongeørn 2k, Hemmed nær Gjerrild, 13. maj 2019.
Foto: Stig Mortensen

Musvågetrækket i 2019 sammenlignet med gennemsnitlig forekomst og kulmination 2013-2018. Der skal tages forbehold for at der igennem årene har været meget færre observationsdage især 2013-2017. Også varierende trækvejr spiller en stor rolle fra år til år.

	1. halvår	2. halvår
Dækning	1/1 – 3/6 (77 dage)	15/6 – 29/12 (70 dage)
Ringmærkning total	Ingen	Ingen
Observationer almindeligste arter (fem talrigeste)	Bog-/kvækerfinke 66.455 Ringdue 50.604 Bogfinke 13.977 Allike 12.351 Grønsisken 9.597	Kvækerfinke 179.678 Sortand 82.998 Alk 29.456 Ederfugl 19.668 Splitterne 5.076
Observationer, usædvanlige arter/antal	Islom 4 Sort glente 19 Rød glente 487 Havørn 30 Rørhøg 164 Spurvehøg 2.506 Kongeørn 3 Fiskeørn 151 Lille skrigeørn Aftenfalk 2 Jagtfalk Pomeransfugl Storkjove 3 Dværgterne 2 Mosehornugle 3 Sortspætte Grønspætte 4 Vendehals 5 Citronvipstjert Sortstrubet bynkefugl 3 Hvidhalset fluesnapper 1 Rødtoppet fuglekonge 6 Gulirisk 4 Stor korsnæb 20	Sortstrubet lom 35 Gråstrubet lappedykker 91 Nordisk lappedykker 3 Malleuk Pibesvane 86 Tundrasædgås 5 Atlingand 1 Aftenfalk 5 Mellemkjove 1 Almindelig kjove 146 Storkjove 5 Sortterne 4 Mosehornugle 3 Sortspætte Grønspætte 2 Ilsfugl Bjerglærke 11 Rødstrubet piber 1 Bjergpiber 11 Skægmejse 13 Korttæt træløber 2 Stor tornskade 2 Gulirisk Hvidvinget korsnæb 6 Stor korsnæb 39 Krognæb 15 Lapværling 10 Snespurv 74

største antal igen ved Gjerrild, hvor trækket kulminerede medio-ultimo marts med ca. 2.500 musvåger: Flest set 30/3 (678) og primært på returtræk mod SV. Sædvanligvis sås kun et fåtal udtræk mod NØ, mens Anholt i perioden havde knap 100 fugle, således må man regne med et pænt antal gengangere i perioden ved Gjerrild. Trækket af 2K fugle gør sig særlig bemærket medio til ultimo april. Det toppede 21-30/4 med ca. 800 trækforsøg med både flere fugle og lidt senere træk end normalt.

En fin forekomst af kongeørn på 3 fugle (en tangering af sæsonrekord fra 1992). Første fugl var en 2K, som blev set 14-17/3 ved Gjerrild og 18/3 ved Mejlgaard. Fra 11-21/4 blev en 3K set flere gange (også 15/4 ved Fornæs) og det var formentlig denne, som blev set på Anholt 22-28/4. Fra medio maj sås en 2K igen i området; set 13/5 og igen 23/5 ved Gjerrild og flere gange ved Hemmed. Sidstnævnte var tilsyneladende ringmærket og muligvis en ungfugl fra Lille Vildmose.

For øvrige rovfuglearter sås fine årstotaler for blå kærhøg (65), steppehøg (2-3), duehøg (6), fjeldvåge (36), dværgfalk (82) og vandrefalk (41). Totalen for hvepsevåge varierer meget fra år til år, men med det dårlige vejr i maj i mente, er 235 ganske hæderligt; ligeså for lærkefalk (37) og aftenfalk (2). Igen blev en lille skrigeørn set (23/5), mens hedehøg ikke blev registreret.

Nye forårssæson maks-tal

Ny sæson- og dagsmaks for malleuk (6/3), blisgås (277/154), canadagås (449/274), skeand (9/5), havørn (30/4), storkjove (3/2), ride (361/341) og ravn (116/32).

Ny sæsonmaks for rødstrubet lom (1.054), sortstrubet lom (40), toppet lappedykker (97), gråstrubet lappedykker (35), sule (3.720), sølvhejre (2), tundrasædgås (18), kortnæbbet gås (493), toppet skallesluger (1.649), sort glente (19), rød glente (487), havørn (30), rørhøg (164), spurvehøg (2.506), kongeørn (3), fiskeørn (151), tårnfalk (272), strandskade (369), stor præstekrave (101), sandløber (512), almindelig ryle (224), mudderklire (67), bjergvipstjert (100), rødtoppet fuglekonge (6), sortstrubet bynkefugl (3), nattergal (4) og ny dagsmaks for nordisk lappedykker (2/1: 3 T).

Efterårsæson 2019

Dækning

Vi regner normalt forårssæsonen til og med 14/6 og efterårssæsonen fra 15/6, hvor de første vadefugle er på vej retur fra ynglepladser, og det første fældningstræk af ænder er i gang.

Aktivitetsniveau i efteråret blev rekordhøjt med 70 dage med totaltællinger mellem 15/6 til 31/12, herudover 32 dage med periodevise tællinger og/eller kratlusk. Dækning de enkelte måneder var meget varierende (i parentes): Juni (4), juli (7), august (7), september (12), oktober (19), november (12), december (9).

Efteråret

Generelt rammer indtrækkende fugle fra Kattegat i efteråret NØ Djursland bredt, og normalt passerer intet træk af betydning ved Gjerrild i efteråret bortset fra sortand, fløjsand, ederfugl og alk, men området har potentiale til at opsamle mange spændende fugle og oftest en meget flot artspalette på alle tællinger i efteråret.

Ankomst af fløjsand fra juni og sortand juli (fældning) og større tiltræk af sortand sås i løbet af august med kulmination i september; dagsmaks 23/9 (8.390) V. I løbet af efteråret ses dagligt kompensationsstræk i varierende antal af de mange rastende sortænder i det nordlige Kattegat, i 2019 maks 18/11 (15.080) Ø og et samlet træk af bjergænder på 1.376. Alkefuglene ankommer især fra medio oktober, og deres forekomst kulminerede ultimo oktober med 15.237 alke på træk. Relativt få lomvier (58) og tejster (137), men til gengæld blev søkonger (3) registreret: Første fund siden 2012.

Igen sås mange almindelige kjover med i alt 146 rastende og trækkende fugle fra primo august, og især

primo-medio september; sikkert tiltrukket af stort træk af splitterner i samme periode.

Alle almindelige gåsearter blev registreret; flest bramgæs (1.875) og trækkende svømmeænder, som var væsentlig større om efteråret end om foråret for både pibeand, spidsand og krikand; flest i september-oktober med flest pibeand (917). I år desuden pæne tal for sangsvane (714) og pibesvane (86).

Vadefugletrækket fra juni til september var ikke imponerende, om end 23 forskellige arter blev registreret. Vind fra sydvest antages at være bedst, men der var sjældent dage med større indtræk udover af hjejle i august.

Som sædvanlig viste vind fra sydøst sig igen at være bedst til indtrækkende rovfugle, dog kun med få antal, hvor eksempelvis en sydøstenvindsdag (8/9) gav hvepsevåge (3), rørhøg (6), blå kærhøg (2), musvåge (5), spurvehøg (3), fiskeørn (2), tårnfalk (12), dværgfalk (1) og vandrefalk (2). Mest bemærkelsesværdigt var op til fire unge aftenfalk, som rastede i dagene 31/8 - 8/9 i forbindelse med et større influx, som ramte hele landet i forbindelse med varme fra sydøst i ultimo august til primo september.

På småfuglefronten skal et imponerende antal kvækerfinker bemærkes, med knap 180.000 fugle primo november. Ligeledes skal årets krognebinvasion også nævnes, idet den også nåede Gjerrild fra ultimo oktober til primo november med seks fund af 15 fugle. Eneste større træktal var for grønsisken (5.866) og landsvale (312), samt pænt med silkehale (343) og dompap (398). De seneste års mere kontinuert observationer ved Gjerrild i efteråret viser, at mange spændende fugle – efter østjysk målestok – kan observeres; såsom bjerglærke, rødstrubet piber, lapværling (op til 9 R) og gulirisk. Dertil tyder de seneste års observationer på, at der foregår et egentlig træk af bjergpiber medio til ultimo oktober.

Krogneeb, Gjerrild Nordstrand, 9. november 2019. Foto: Emil Skovgaard Brandtoft

Ynglefuglene på Tipperne

Af Ole Thorup ⁽¹⁾ og Thomas Bregnballe ⁽²⁾

¹ Amphi Consult

² Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

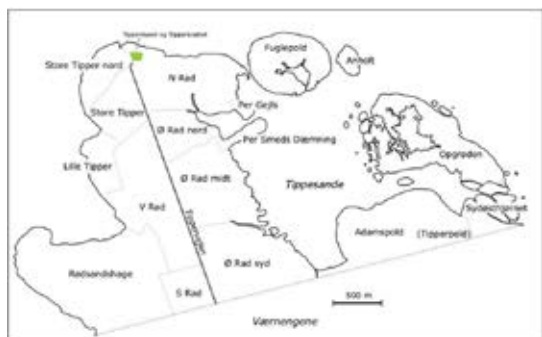

Gul vipstjert, Tipperne, 23. maj 2019. Foto: Karin Gustausen

Indledning

Tipperne er et af de vigtigste områder for engfugle i Europa. Her yngler blandt andet mere end 300 par vadefugle fordelt på 8-10 arter. Især forekomsten af tocifrede antal ynglende par eller hunner af engryle, brushane og stor kobbersneppe gør Tipperne til noget særligt. På europæisk plan er det således under fem lokaliteter, der har tocifrede antal af alle tre arter. Engryle, brushane og stor kobbersneppe er desuden de tre mest truede engfugle. Ynglefuglenes forekomst på Tipperne er registreret årligt siden 1928, og materialet udgør således en af verdens længste tidsserier for ynglefugle.

Overvågningen af fugle på Tipperne er en del af det nationale overvågningsprogram NOVANA.

Figur 1. Kort over Tipperne med lokale stednavne angivet.

Ole Thorup (Amphi Consult) har sammenstillet data og forfatterne har i fællesskab udarbejdet den endelige tekst.

I det følgende fremlægges uddrag af resultaterne fra overvågningen af ynglefugle i 2019. Anvendte stednavne findes angivet på kortet i Figur 1.

Forekomst og ynglesucces

I Tabel 1 er forekomsten vist for nogle af de arter af ynglefugle, der har optrådt på Tipperne i perioden fra 1975 til 2019.

Ud over de systematiske registreringer af engfuglenes ynglefremkomst er deres redessucces blevet overvåget siden 1986 (Tabel 2). Tillige er forekomsten af ungefamilier blevet kortlagt siden 1998 (Tabel 3), og disse data benyttes også til at estimere ungerens overlevelse.

Usædvanlig tørre enge betød få ynglende svømmeænder og brushøns

Foråret 2019 var usædvanlig nedbørfattigt. I de ti uger mellem 19/3 og 27/5 faldt der kun 34 mm nedbør på Tipperne, og det er i størrelsesordenen 40% af normalnedbøren for denne ca. 2½ måneder lange periode. Dette betød, at engene tørrede unormal tidligt ud. De første pander og vådområder udtørrede midt i april, og i første halvdel af maj tørrede de sidste vådområder ud. Dette havde stor indflydelse på antallet af de ynglefugle, der er afhængige af vådområder og fugtige enge. Størst effekt havde tørken på

Tabel 1. Antal ynglepar på Tipperne af en række karakteristiske ynglefugle. Forekomsten i 1975-2014 vises som gennemsnit for tiårsperioder, mens forekomsten i 2015-2019 er vist for de enkelte år. Gennemsnittene er afrundet til hele tal med undtagelse af hjejle i 2005-2014, hvor der i alt fandtes fire ynglepar i de ti ynglesæsoner.

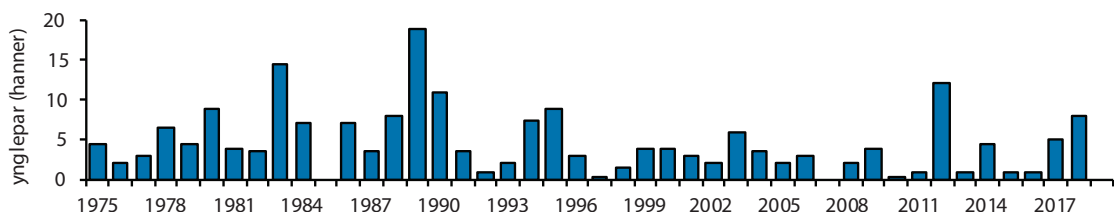
	1975-1984	1985-1994	1995-2004	2005-2014	2015	2016	2017	2018	2019
Knopsvane - par	36	8	1	1	0-1	7	4	2	2
Atlingand - par	6	6	4	3	1	1	5	6	0
Skeand - par	16	31	7	5	0	7	1	1	0
Knarand - par	3	4	2	2	2	7	7	11	8
Gråand - par	30	44	50	59	42	50	65	43	28
Spidsand - par	15	18	6	2	1-2	2	3	1	0
Rørdrum - par	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Strandskade - par	8	18	13	8	6	5	5	5	6
Klyde - par	252	345	97	49	23	7	8	9	24
Hjejle - par	0	0	0	0,4	0	0	0	1	0
Vibe - par	112	192	128	131	151	104	78	128	125
Storspove - par	0	0	1	4	2	2	1	1	1
Stor kobbersneppe - par	81	153	101	68	51	39	29	31	29
Brushane - ynglehunner	93	160	75	37	19	17	14	19	10
Brushane - dansehanner	55	78	30	19	14	13	12	9	11
Engryle - par	15	115	82	28	22	23	22	17-18	13
Dobbeltbekkasin - par	15	16	4	3	0	0	0	1	0
Rødben - par (optalt)	98	457	166	110	113	81	81	103	95
Hættemåge - par	174	289	5	1	0	0	0	0	0
Stormmåge - par	5	3	2	1	0	0	0	0	0
Sølvmåge - par	1	0	1	1	3	1	2	1	1
Svartbag - par	0	0	0	0	1	0	1	1	1
Havterne - par	50	90	24	6	0	0	0	0	0
Rørhøg - par	1	2	2	2	2	2	1-2	2	1
Bysvale - par	0	0	0	1	0	0	0	2	3
Landsvale - par	8	6	5	8	16	15	14	16	10
Tornsanger - sangterritorier	1	2	6	9	14	15	9	9	14
Gul vipstjert - par	50	89	41	50	49	79	97	106	90

Tabel 2. Andel af reder (%) af undersøgte vadefugle, hvor æggene blev spist af fugle eller rovpattedyr i 1986-2019, dvs. for perioden hvor dette er undersøgt. Beregnet ud fra kontrollerede reders gennemsnitlige daglige overlevelse. "--" angiver at der var for få data til beregning.

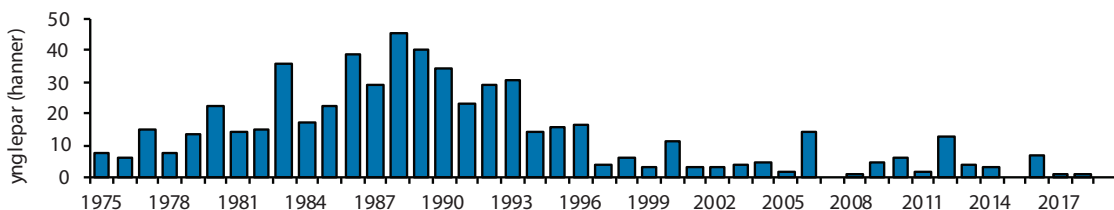
	1986-1990	1991-1995	1996-2000	2001-2005	2006-2010	2011-2015	2016	2017	2018	2019
Strandskade	33	59	96	100	98	97	-	-	-	-
Vibe	39	52	84	74	60	80	97	90	52	51
Stor kobbersneppe	34	54	94	69	74	76	-	-	39	50
Brushane	34	51	87	72	63	64	-	-	-	-
Engryle	31	48	72	51	43	68	53	95	-	51
Rødben	21	54	87	77	66	82	81	43	63	66

Tabel 3. Antal registrerede ungefamilier pr. år 1998-2019, dvs. perioden hvor dette er undersøgt for de inkluderede arter. For 1998-2013 er vist det gennemsnitlige antal pr. år i fireårsperioder.

	1998-2001	2002-2005	2006-2009	2010-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Atlingand	0,3	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Skeand	0	0,5	0	1	0	0	0	0	0	0
Gråand	6	4	7	6	4	2	6	3	3	0
Strandskade	1	0	1	1	0	0	0	0	0	2
Klyde	6	9	7	1	7	0	0	0	0	0
Vibe	27	52	47	55	48	16	18	18	60	81
Storspove	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Stor kobbersneppe	24	25	21	23	5	4	1	4	14	16
Brushane	8	21	11	19	6	1	1	1	4	2
Engryle	24	20	9	9	5	1	8	4	4	5
Rødben	64	67	52	37	19	14	15	23	33	35

Figur 2. Antal ynglepar af atlingand 1975-2019. Bemærk at der var 0 ynglepar i 2019 samt i 1985 og 2007.

Figur 3. Antal ynglepar af skeand 1975-2019. Bemærk at der var 0 ynglepar i 2019 samt i 2007 og 2015.

skeand og atlingand, der slet ikke yngede i 2019, hvor der til sammenligning yngede 12 par atlingænder og 13 par skeænder i det fugtige forår 2012 (Figur 2 og 3). Gråand er de fleste år ikke så påvirkelig af vandforholdene, men der fandtes kun 28 par i 2019, hvor gennemsnittet for de foregående ti år var 54 par.

Antallet af ynglende hunner af brushane er også meget påvirket af fugtighedsforholdene på engene: Når engene er meget fugtige i anden halvdel af maj og juni, er der mange, når engene er meget tørre i samme periode, er der få. Der fandtes 10 ynglende hunner af brushane i 2019, og kun én gang siden 1969 har antallet af ynglende hunner været tilsvarende lavt: 2007, hvor der også var usædvanlig lidt nedbør i april, som også dengang tørrede engene ud sidst i april og først i maj.

Endnu sidst i april 2019 var der tilsyneladende attraktive forhold på Tipperne for brushøns, og der sås flere fugle på engene, end det er set i mange år. 27/4 – 1/5 optaltes der således 647 fugle (435 hanner og 212 hunner). Ynglefuglene bliver optalt, efter at trækgæsterne har forladt Tipperne i anden halvdel af maj, og på dette tidspunkt var der kun 10 hunner og 11 hanner på reservatet.

Langt de fleste år starter de første hunner først æglægningen et godt stykke inde i maj, men i 2019 var der nogle hunner, der startede tidligere. En hun sås

redeurolog 27/4, og to andre hunner sås med unger fra hhv. 28/5 og 31/5, svarende til en start på æglægning i de sidste dage i april eller de første dage i maj. Det er de to tidligste ungekuld, der er fundet blandt de 232 ungekuld, der er registreret 1999-2019, perioden hvor ungekuld af brushane blev eftersøgt systematisk.

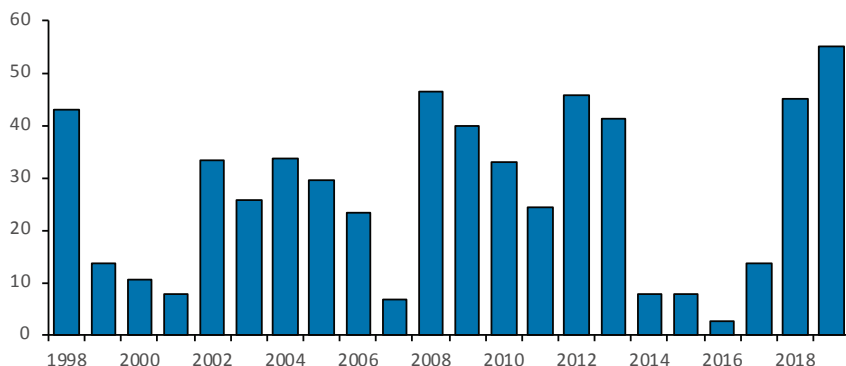
Høj klæknings succes hos flere arter af engfugle

Der var en del rovpattedyr på Tipperne i 2014-2017, og engfuglene havde ringe klæknings succes (Tabel 2). Særlig mange rovpattedyr var der i 2017, hvor der var tre rævefamilier på Tipperne, og dette år klækkede der ikke mange unger af engfugle. Vibe, engryle og stor kobbersneppe var særlig hårdt ramt. På denne baggrund blev det besluttet at intensivere reguleringen af ræv og mårhund på Tipperne og den nordlige del af Værnengene.

Ved denne ekstra indsats lykkedes det i foråret 2018 at aflive 4 ræve og 12 mårhunde. De regulerende tiltag blev videreført i 2019, hvor der gennem engfuglenes yngletid blev aflivet 4 rævehvalpe og i alt 17 mårhunde, hvoraf 4 var voksne og 13 var hvalpe. Reguleringen havde tilsyneladende en positiv effekt på klæknings succes hos de tre talrigeste engfugle: Vibe, rødben og stor kobbersneppe, hvor relativt få reder af vibe og stor

Tipperne efter ombygning i 2019. Foto: Erik Thomsen

Figur 4. Andel (%) af kortlagte par af stor kobbersneppe der senere sås med unger 1998-2019, dvs. perioden hvor dette er systematisk registreret.

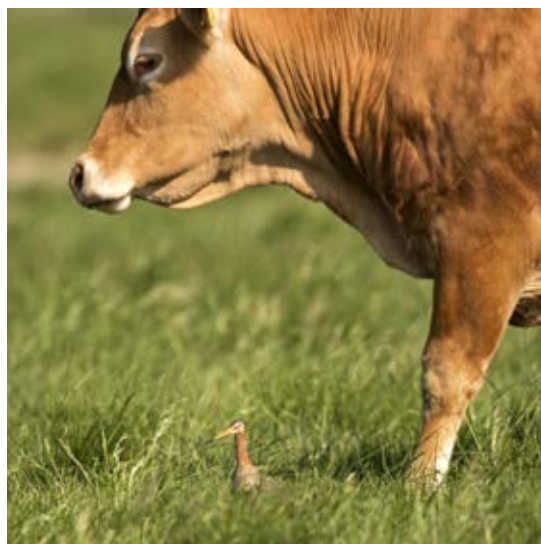
kobbersneppe efterfølgende blev præderet (Tabel 2). Ydermere blev der for de tre arter registreret væsentlig flere ungefamilier i 2018 og 2019 end i årene 2014-2017 (Tabel 3). Disse sammenfald underbygger formodningen om, at prædation fra rovpattedyr har spillet en væsentlig rolle for vadefuglenes ynglesucces.

To par strandskader klækkede unger i 2019 (1 par på Anholt og 1 par på Fuglepold). Det er første gang siden 2013, at der er strandskader, der har klækningssucces på Tipperne. Familien fra Anholt vandrede til Fuglepold, da ungerne var ca. en uge gamle. Det vides ikke, om der var nogen af ungerne, der blev flyvefærdige.

Adskillige par af stor kobbersneppe fik unger, men kun få unger blev flyvefærdige

Høj klækningssucces er ikke tilstrækkeligt til at give en god ynglesucces – de klækkede unger skal også overleve på engene til de bliver flyvefærdige. Det er ikke muligt at undersøge direkte hvor mange unger, der bliver flyvefærdige, men ved hjælp af systematiske kortlægninger af ungevarslende fugle kan overlevelsen af ungefamilierne vurderes ud fra, hvor længe forældre-fuglene markerer, at de har unger. Den gennemsnitlige daglige overlevelseshastighed i de overvågede reder af stor kobbersneppe tydede på, at kun ca. halvdelen af rederne blev præderet, og 16 af de 29 kortlagte par sås på et tidspunkt med unger. Dette er den højeste andel af registrerede ynglepar af stor kobbersneppe, der senere er blevet set med unger (Figur 4).

Trods en relativ høj klækningssucces var der dog ikke mange unger af stor kobbersneppe, der nåede flyvefærdighed. Der sås en eller to flyvefærdige unger i 4 af de 16 registrerede kuld. På N. Rad forsvandt der 7 kuld mellem 7-12/6, og på Ø. Rad forsvandt der 3 kuld mellem 12-19/6. På dette tidspunkt var ungerne ca. 2-3 uger gamle. Noget helt tilsvarende skete for 11 af 14 ungekuld på Tipperne i 2018. Begge år havde engene været knastørre i en længere periode på tidspunktet, hvor ungerne omkom, og det er ikke usandsynligt, at ungerne har haft problemer med at finde tilstrækkelig føde. Ungerne fouragerer primært på insekter og edderkopper i vegetationen. Det kan naturligvis ikke udelukkes, at en specialiseret prædator har været hovedårsagen til, at ungerne forsvandt begge år. Mange ungekuld af vibe i de samme områder overlevede dog i perioderne, hvor ungerne af de store kobbersnepper forsvandt.

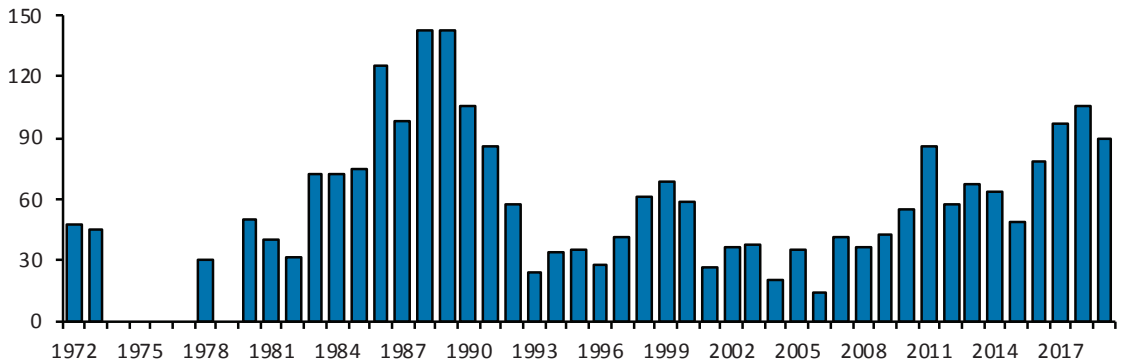
Stor kobbersneppe, Tipperne, 23. maj 2019. Foto: Karin Gustausen

Stor tilbagegang for engryle

For andet år i træk gik antal ynglepar af engryle markant tilbage, og der blev fundet 13 par i 2019. Det er det laveste antal siden 1979 (Tabel 1), men dog stadig en del flere par end i perioden 1945-1979. I 2008-2017 fluktuerede antallet mellem 20 og 27 par (Tabel 1), mens der fandtes 17-18 par i 2018. I 1985-2007 var antal ynglepar væsentlig højere med et maksimum på 143-146 par i 1991.

Engene var meget tørre på tidspunktet, hvor engrylerne starter æglægningen i slutningen af april og starten af maj. Det er dog usikkert, hvor stor indflydelse tørken havde på tilbagegangen i antal registrerede ynglepar. 14/6 blev der set en farvemærket hun af engryle på vaden i Tippetande, der var blevet født på Tipperne i 2013. Denne fugl fandtes ikke inde på engene som ynglefugl, og det kunne indikere, at der var engryler tilstede på Tipperne, der opgav at yngle i 2019.

Der blev registreret fem par med unger svarende til 38% af de optalte par. Beregnet ud fra den gennemsnitlige daglige overlevelse i de overvågede reder blev omkring halvdelen af rederne præderet. Fire territorier lå i engområder med mange græssende kreaturer i tidsrummet for engrylernes rugetid. Rederne her fandtes

Figur 5. Antal ynglepar af gul vipstjert på Tipperne 1972-2019. Der mangler tal fra 1974-1977 og 1979.

Figur 6. Udbredelse af 90 ynglepar af gul vipstjert på Tipperne i 2019. Hver gul prik markerer et registreret ynglepar.

Rødben, Tipperne, 11. maj 2019. Foto: Erik Thomsen

ikke, men der vurderes at være en stor sandsynlighed for at nogle af de fire reder eller alle fire reder blev ødelagt af græssende kreaturer.

Tre af de fem ungefamilier blev fulgt så længe, at det er meget sandsynligt at mindst én unge i hvert af kuldene blev flyvefærdig, og der sås en flyvedygtig unge i to af kuldene. De to sidste ungefamilier klækkede omkring 10/7, og de blev ikke fulgt så længe, at det vides, om der var unger, der blev flyvefærdige.

Gul vipstjert på Tipperne

Antallet af ynglende gul vipstjert på Tipperne fluktuerede meget i den periode, arten blev optalt (Figur 5). I 2019 optaltes 90 ynglepar, hvilket er lidt færre end i 2017 og 2018 (Tabel 1). 2019 var dog et år med mange ynglepar set i et længere tidsperspektiv. Der har været to perioder med særlig mange ynglepar på Tipperne: I 1986-1990 og igen i 2017-2019 yngede mellem 90 og 140 par gule vipstjertes på Tipperne (Figur 5), og sammenlignet med andre undersøgte yngleområder i Danmark er det en meget høj yngletæthed (Grell 1998, Kjeldsen 2008, DOFbasen).

Engene på Tipperne bliver udnyttet på forskellige måder. Nogle områder græsses tidligt, andre sent, og i nogle områder især i de østlige strandsumpområder, er græsningstrykket ikke særlig højt. Engene inkl. strandsumpområderne på Tipperne har dog et træk til fælles: Næsten alt græs bliver slået, og slættet bliver foretaget så sent, at de fleste unger af gul vipstjert når at blive flyvefærdige inden. Ungerne bliver flyvefærdige i anden halvdel af juni og første halvdel af juli. Dette sene slæt gavner utvivlsomt arten i området. Selvom yngleparrene af gul vipstjert ikke var hel jævnt fordelt i 2019, fandtes der dog ynglefugle i de fleste områder af Tipperne (Figur 6). Også i de fugtigste dele af det ugræssede klitområde mod nordvest på Tipperne fandtes der ynglende gul vipstjert; der blev i alt fundet 9 par i dette område, som har været uden landbrugs-mæssig udnyttelse siden omkring 1960 (Figur 6).

Referencer

- Grell, M.B. 1998. Fuglenes Danmark. – Gad.
- Kjeldsen, J.P. 2008. Ynglefugle i Vejlerne. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 102: 1-238.

Stenvender, adult (nederst) og 1K, Blåvand, 20. august 2019. Foto: Ole Friis Larsen

Blåvand Fuglestation

Af Bent Jakobsen

Vi havde fuld dækning til vores standardprogrammer både forår og efterår.

Til at varetage ringmærkningen i foråret havde vi Timothy MiCallef, Morten Jenrich Hansen og Bent Jakobsen, og de blev assisteret af Xenia Salomonsen. I efteråret var det Manon Ghis og Lisa Flam, som varetog ringmærkningen med hjælp fra Xenia Salomonsen. Undervejs i løbet af året havde vi assistance fra Susanne Primdahl, Iben Hove Sørensen, Henrik Brandt og Mathias Blicher Bjerregaard m.fl.

Om foråret har vi ikke trækobservationer, men efteråret blev dækket af Michael Brunhøj Hansen, Bent Jakobsen, Andreas Petersen og Ole Fries Larsen. Både forår og efterår havde vi stor hjælp af David Manstrup og i efteråret af Mathias Blicher Bjerregaard. Mange andre har også besøgt Hukket og givet en hånd med. Der skal lyde en stor tak til alle som har hjulpet til med både trækobservationer og ringmærkning i løbet af året.

Blåvand Fuglestation har hørt under DOF Sydvestjylland, og en arbejdsgruppe med John Frikke, Svend Åge Clausen og Bent Jakobsen har stået for organiseringen og det praktiske på fuglestationen. Henrik Bøhmer trådte i løbet af året ud af gruppen, og en stor tak til ham for indsatsen.

Anders Zuschlag takkes for at holde vores ringdatabase ved lige.

I forbindelse med guidning på fuglestationen har vi et godt samarbejde med NaturKulturVarde, som bl.a. benytter vores faciliteter til at fremvise ringmærkning.

I løbet af året har der været adskillige aktiviteter på fuglestationen.

10/3 var der arbejdsdag på fuglestationen, hvor vi var 12 personer, som gav den en skalle med oprydning, kratrydning, affaldsindsamling m.m. Samme dag blev Blåvandrusen overdraget fra Blåvand Fuglestations venner til Blåvand Fuglestation med en tale af formanden for Blåvand Fuglestations venner Jørgen Grønne og der blev til deltagerne serveret et glas vin.

Blåvand ved Bent Jakobsen og Skagen Fuglestation ved Simon Christiansen deltog 28-31/3 i den tredje International Birdobservatory Conference (IBOC3), som foregik i Eilat i Israel. Spændende at høre, hvad der foregår på fuglestationer verden over, men ikke mindst skabes der mange kontakter på sådan en konference. Referat kan læses i DOFT årgang 113, 2019 side 108.

Den årlige strandskadens dag var 4/8. Vi havde lånt Nationalpark Vadehavets udstillingsvogn og tog imod gæster til vores åbent hus-arrangement. Dagen bød på

Hvidbrynet løvsanger, Blåvand, 1. oktober 2019. Foto: Michael Brunhøj

Travlt ved nettene, 24. september 2019. Foto: Bent Jakobsen

40 besøgende som fik lidt indblik i det arbejde vi laver på fuglestationen i form af træktællinger og ringmærkning.

DOF Sydvestjylland afholdt deres årlige medlemmernes aften i år på Blåvand Fuglestation 3/9. Selvom det var et aftenarrangement, dukkede mere end 40 deltagere op til grillpølser, en guidet tur og oplysning om det spændende arbejde som foregår på Blåvand Fuglestation. Derudover kunne vi fremvise ringmærkning af fugle.

6/10 var det Eurobirdwatch, hvor træksteder i hele Europa formidler fugletræk på samme dato. Efterfølgende indsamles data fra alle stationerne. 50 personer besøgte Blåvand Fuglestation og kunne denne dag se adskillige trækkende småfugle og gæs. Også ringmærkning var på programmet og flere heldige deltagere fik en hvidbrynet løvsanger at se.

I uge 42 afholdt Feltornitologisk Udvalg som tidligere år felttræf i Vadehavsområdet. I denne uge samledes hundredvis af fuglekiggere i området, og om aftenen blev der afholdt foredrag m.m. på fuglestationen. Igen i år blev felttræffet en gedigen succes, og rigtig mange trækfugle sås; men også sjældne arter blev det til. Især østlig lundsanger som var en ny art for landet fik rigtig mange af deltagerne glæde af.

2/11 havde Fuglestationsudvalget møde med hovedbestyrelsen på Blåvand Fuglestation angående fremtiden for DOF's tre A fuglestationer.

18/11 fik Foreningen Blåvand Fuglestations venner tildelt skulderklappet. Det blev også til en anerkendelse fra avisen JyskeVestkysten og Sydbank for det gode arbejde foreningen gør for fuglene ved at hjælpe Blåvand Fuglestation. Dette skulderklap betød at foreningen blev belønnet med en check på 1.000 kr.

Ved Nyeng i Ho foregår et stort træk af småfugle, især rovfugle, drosler og andre småfugle som vi ikke ser så meget af ved Blåvands Huk. Blåvandgruppen sysler i øjeblikket med planer om at få lavet et pilotprojekt på dette træk.

Observationer

Forår

Der er ingen faste tælle rutiner om foråret, hvorfor observationerne er mere sporadiske.

Lomtrækket om foråret er ret imponerende og den største dag blev 28/4 (875). Det højeste antal af sandløbere rastende på stranden i løbet af vinteren var 21/1 (620).

Ultimo april oprådte dværgmåge i pæne antal: 18/4 (40), 24/4 (74) og 25/4 (60).

De senere år med mange jagttagelser af almindelig kjøve blev foråret 2019 ret skuffende med kun 14.

Af lidt mere specielle arter jagttoges tejt 1, sorthovedet måge 5, gråmåge 1, vagtel 1 og stor tornskade 1.

Ved kysten øst for fuglestationen foregår en del fiskeri med nedgarn. Et garn som bliver oversvømmet ved højvande og tømmes ved lavvande. 9/5 var der opsat et nedgarn på revlerne direkte ud for Hukket, hvor der normalt ikke står garn. I dette net blev der fundet ikke mindre end 14 døde sandløbere. Der blev holdt øje med om en ejermand kom og tømte nettet,

Der observeres fra Sabinebunkeren. 11. august 2019. Foto: Ole Friis Larsen

da der også var fisk i. Det skete dog ikke, hvorefter den lokale politibetjent blev kontaktet. Da nettet ikke havde kendingsmærker på, var det ulovligt opsat, hvorfor det blev konfiskeret.

Efterår

Ved Blåvand følger vi især de arktiske vadefugle, og sidste år udgav vi en artikel om bestandsudviklingen over 50 år, og på skemaet ses de seneste 10 år.

Af øvrige vadefugle trak bl.a. med højeste antal i parentes: Storspove 577 (22/8 48), småspove 227 (20/7 45), stor præstekrave 915 (18/8 98), almindelig ryle 4.014 (25/7 583), hjejle 481 (15/8 82), rødben 1.028 (24/7 475) og hvidklire 163 (24/7 74).

Almindelig kjove fortsætter sin deroute, da der på hele efteråret kun taltes 74 trækkende med maksimum 13/9 (15). Det er det laveste antal set på et efterår ved Blåvand Fuglestation. Efterårets total var det antal, som nemt kunne ses på en dag for 40 år siden.

Mørkbuget knortegås havde med 6.260 et rigtig godt år, hvilket ikke mindst skyldes maksimumdagen 26/9 (5.833). Derimod sås kun 24 lysbuget knortegås.

Efter sidste års mange bjerglærker kom vi ned på jorden igen med kun 39.

Blåstjert, Blåvand, 25. september 2019. Foto: Lisa Flam

Tabel 1. Årstotaler de seneste 10 år for trækket af 6 arktiske vadefuglearter.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Gnst.
Strandskade	9.710	13.785	10.911	12.977	15.495	10.698	12.387	13.580	9.025	16.948	12.551,6
Islandsk ryle	7.413	5.333	4.045	4.326	4.306	4.511	5.482	5.762	2.573	7.412	5.116,3
Lille kobbersneppe	1.610	1.830	944	854	1.155	1.491	1.173	2.197	567	1.926	1.374,7
Strandhjejle	728	491	419	412	1.115	435	487	305	218	478	508,8
Sandløber	2.318	1.412	1.976	2.059	1.211	1.718	2.039	2.541	1.553	2.809	1.963,6
Stenvender	729	640	693	468	307	335	682	429	215	735	523,3

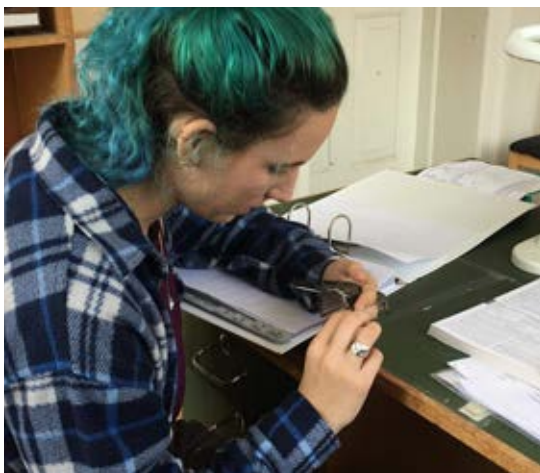
Døde sandløbere fra fiskenet, Blåvandshuk 9. maj 2019.
Foto: Bent Jakobsen

I løbet af efteråret sås desuden tejt 2, sorthovedet måge 11, rovterne 1, bjergvipstjert 204 med maksimum 18/10 (41).

Antallet af lommer lå tæt på gennemsnittet med 2.040 og højeste antal 5/10 (204).

26/9 sås en indtrækkende natravn, sølvhejre i alt 3, gråmåge 1, grønspætte 17/7. Lapværpling er blevet utroligt fåtallig og kun 4 sås.

I løbet af efteråret påbegyndte Michael Brunhøj at optage nattrækkende fugle via en parabol og optager. Dette gav nogle fantastiske resultater og en ny art til Blåvand idet en natugle blev optaget om natten 10/11.

Lisa i ringmærkningslaboratoriet. Foto: Xenia Salomonsen

Formand for Blåvand Fuglestations venner Jørgen Grønne får overbragt hæderen månedens skulderklap.

22/10 gik nattrækket fuldstændig amok. Det var en stille aften med let dis og støvregn, og Michael var ved at falde bagover, da han lyttede til nattens optagelse. I løbet af de første 40 minutter var der 3.000 stemmeytringer fra sangdrosler, 1.700 fra vindrosler og 450 fra solsorte. Derudover blev der registreret ringdrosler, rødhalse, sjaggere, hejler, strandhejler, viber, dobbeltbekkasiner og en svaloklire på optagelsen.

Lydfilen blev sendt til en ekspert i BTO, som udtalte at han aldrig havde hørt om et lignende intensivt træk.

Ringmærkning

Forår

Med i alt 3.001 ligger forårets antal helt i top. Det var især april med 1.542 fugle som var ny rekord for måneden. Næsthøjeste var 1.285 i april 2008. Også maj 859 ligger på top 10.

Det gode forår betød også at flere arter satte ny forårsrekord. Således; med den tidligere rekord i parentes: Gærdesmutte 115 (64 i 2008), rødhals 436 (330 i 2008), gransanger 358 (293 i 2014) og fuglekonge 309 (193 i 1989). Fantastisk med fuglekonge, hvor den tidligere rekord lå 31 år tilbage.

Højeste dagstal blev 7/4 238 med rødhals 93, fuglekonge 58 og gransanger 51. 20/5 249 med løvsanger 163.

Mange af Afrikatrækkerne blev i maj testet for West Nile Virus. Et projekt som fuglestationen udførte i samarbejde med Zoologisk Museum.

I løbet af foråret blev der kontrolleret fem udenlandsk ringmærkede fugle. 14/4 jernspurv fra Belgien, 20/4 løvsanger fra Norge, 20/4 fuglekonge fra Finland, 22/4 gransanger fra Tyskland og 10/5 tornsanger fra Holland. 20/4 blev en fuglekonge fra Finland aflæst og den var ringmærket 3/10 2018 i Jurmo, 931 km væk og efter 6 måneder og 17 dage.

En del måger er ringmærket med farveringe, hvoraf vi har adskillige aflæsninger. Bl.a. en sølvmåge aflæst 15/2

Morten Jenrich Hansen tegner og fortæller, 9. maj 2019.
Foto: Bent Jakobsen

var ringmærket som pull 28/6 2007 i Vest Agder, Norge. Fuglen er altså 14 år gammel.

Det er ikke så tit vi ser farvemærkede stormmåger. Men 1/2 blev en adult aflæst, og den var mærket 22/2 2013 som 2K i Westerpark Holland.

24/5 aflæste vi en vendehals som vi selv havde mærket 2017, så uden tvivl en ynglefugl.

En spektakulær aflæsning var en korttået træløber som blev aflæst 30/3. Den var ringmærket i Blåvand i 2017.

Efterår

Med 2.909 fugle lå efteråret 2019 et godt stykke under gennemsnittet på 3.828. Dette skyldes bl.a. at der overhovedet ingen invasionsarter var, samt at nogle af de normalt talrige arter optrådte under gennemsnittet.

Dog lå gransanger med 265 over gennemsnittet på 135, mens løvsanger med 152 lå under gennemsnittet på 266. For begge arters vedkommende alligevel flere end de seneste to år. Helt galt var det for en af de normalt talrigeste fugle, fuglekonge med kun 272 ringmærket mod et gennemsnit på 520.

Også mejserne var utrolig fåtallige med henholdsvis sortmejsje 27, blåmejsje 63 og musvit 43.

Sylvia sangerne gærdesanger 52, tornsanger 97, havesanger 141 og munk 215 lå ret tæt på samme antal som for de senere år.

Højeste dagstotaler 21/10 var 151, med rødhals 56 og fuglekonge 56, og 25/9 (133) med gransanger 49 og rødhals 25.

Sortstrubet bynkefugl 12 var det næstbedste efterår kun overgået i 2013 med 16. Af de fire hvidbrynet løvsanger blev de tre ringmærket 1/10 og den sidste 6/10. Arten er ringmærket hvert år siden 2008, og totalen er nu oppe på i alt 119, heraf 112 siden 1984. For tredje år i træk blev der også fanget fuglekongesanger 28/10, og der er nu i alt ringmærket 25, heraf 24 siden 1984.

Efteråret bragte kun to aflæsninger af fremmede fugle. 16/10 rødhals og 21/10 gransanger begge med svensk ring.

	Forår	Efterår
Dækning	Ringmærkning 1/3-15/6 Observationer uregelmæssigt	Ringmærkning 20/7-15/11 Observationer 1/7-15/11
Ringmærkning Total	3.001	2.909
Tre talrigest ringmærkede arter	Rødhals 436 Løvsanger 418 Gransanger 358	Rødhals 460 Fuglekonge 272 Gransanger 265
Sjældneste ringmærkede arter	Mudderklire 2 Vendehals 4 Blåhals 2 Nordlig blåhals 1 Sydlig blåhals 1 Sortstrubet bynkefugl 8 Ringdrossel 1 Buskrørsanger 1 Lundsanger 1 Sibirisk gransanger 1 Rødtoppet fuglekonge 13 Lille fluesnapper 1 Fyrremejsje 1 Karmindompap 1	Mudderklire 1 Vendehals 2 Bjergvipstjert 1 Blåstjert 1 Sortstrubet bynkefugl 12 Ringdrossel 3 Lundsanger 1 Fuglekongesanger 1 Hvidbrynet løvsanger 4 Rødtoppet fuglekonge 5 Lille fluesnapper 3 Korttået træløber 5 Dværvgværling 1
Observationer, almindeligste arter	Sortand 10.420 maks. Sølvmejsje 7.500 maks.	Bogfinke 38.756 Stær 3.6257 Strandskade 16.948 Landsvale 12.664 Engpiber 10.749
Observationer, usædvanlige arter/antal	Vagtelt Nordisk lappedykker Islom 2 Hvidbrystet præstekrave Middelhavssølvmejsje 2 Sort glente Biæder Aftenfalk Pirrol Rødrygget svale Sydlig nattergal Gulirisk 3	Brilleand 2 Nordisk lappedykker Turteldue 2 Islom Stor stormsvale 7 Sodfarvet skræpe 5 Sølvhejre flere Thorshane Lunde Søkkonge 12 Lille kjoje 2 Mellemkjoje 3 Middelhavssølvmejsje 4 Steppehøg Sort glente Natugle Lille fluesnapper 5 Storpiber 5 Rødstrubet piber 2 Stor korsnæb 62 Gulirisk
Observationer, sjældne arter	Amerikansk sortand	Amerikansk sortand Gråsejler Lille rørsanger Østlig lundsanger Tajgapiber Mongolsk piber Krognæb Hættéværling/ brunhovedet værling
Ynglefugle, almindeligste (par)	Tornsanger 30 Tornirisk 30	
Ynglefugle, sjældne (par)	Vendehals 2 Sortstrubet bynkefugl 10 Rødrygget tornskade 5	

Fanø Fuglestation

Af Søren Brinch og Morten Jenrich Hansen

Steppehøg, Sønderho, 30. august 2019. Foto: Søren Brinch

Indledning

2019 var Fanø Fuglestations tredje år som forening. Driftsåret 2019 skabte et af de bedste resultater på trækområdet med mere end 1,3 millioner trækkende fugle primært registreret af træktæller Henrik Knudsen, og 1.833 ringmærkede fugle som Morten Jenrich Hansen har æren for. Vi oplevede i 2019 meget store træk dage på især to datoer 13/10 og 20/10, hvor vi begge dage kom over 100.000 fugle for én enkelt art.

Ynglefugle som hvidbrystet præstekrave, dværgterne, havterne og klyde var fortsat påvirket af prædation af ræv, som disse jordrugende fugle ikke har nogen beskyttelse overfor. Samtidig spredte sydlig blåhals sig fortsat. Havørneantallet stiger konstant, og det første ynglepar på en af de Danske Vadehavsoer bliver nok snart en realitet. Årets nye art på Fanø blev blå glente, hvormed Fanø indskrev sig i den eksklusive klub af lokaliteter, der har denne art i bogen.

Hermed en status for årets resultater i 2019:

1. **Fanø Fuglestation kom for første gang med i de "officielle" optegnelser**, da fuglestationens årsberetning kom med i DOF's årbog "Fugleåret 2018" – Fanø kom med på landkortet igen!
2. **Facebooksiden voksede i 2019 fra omkring 1.000 følgere til 1.456**: En vækst på 45,6%, hvilket er ganske godt, og resultatet af en lang række indsatser.

3. **Formidlingen** – en af vores 3 strategiske ben. Der blev gennemført 19 ture og events med tæt på 1.000 deltagere. Den faste månedstur er blevet et kendt arrangement; ikke blot på Fanø, men også i resten af landet. Det var med stor succes, at der blev introduceret og gennemført "pop-up-ture", som er en aktivitet der opstår, når mulighederne byder sig. I efteråret voksede antallet af havørne, og i uge 42 oplevede vi pludselig en næsten fordobling af antallet; fra 10 til 19 individer, primært fokuseret omkring Langejord, Peter Meyers Sand og Keldsand, hvor antallet af døde sæler også voksede. Tre pop-up-ture annonceret på Facebooksiden gav 250 deltagere. Mellem jul og nytår oplevede vi samme fænomen med en yderligere eskalering, hvor fire ture til Annesdals Bjerg gav 170 ivrige deltagere, der så havørne på meget tæt hold. 29 overnattende havørne i Fanø Klitplantage blev fremvist for meget nysgerrige og overraskede deltagere. Dette var en af vores største succeser – havørnen på Fanø; men hvis succesen skal fortsætte, kræver det at vi bruger den i fortællingen om Fanø Fuglestation. På nedenstående figur, venligst udlånt af Bjarne Gølle og Projekt GPS-Havørn, ses adfærdsmønsteret smukt illustreret som kendetegner en stor del af de 29 havørne. De bruger Vadehavets højsande, der rummer store mængder af spættet sæl og grå sæl, til fourageringsområde, hvor de præderer både levende og døde

ASVI I VADEHAVET

GPS-mærkede Asvi er vild med Fanø
Sammen med andre ørne bruger han
øen til daglige ture i Vadehavet

Havørnen Asvi's bevægelser i december 2019

Havørnen Asvi blev ringmærket og forsynet med GPS-sender sammen med sin søster Mette i en rede ved Vilsted Sø i Nordjylland i foråret 2019. Selv om begge unger blev opfordret i et lugtigt naturgenopretningsområde, trak de hurtigt efter deres udflyvning videre til henholdsvis Lille Vildmose og Vejlerne. Efter et kortere ophold i Lille Vildmose fortsatte Asvi til sin søster i Vejlerne og videre til Thy Nationalpark. Om morgenen den 5. oktober trak Asvi sig på fortløb Ringeborg Fjord og videre til området omkring Filus. Efter kun et døgn nåede området fortsatte han den 5. oktober over yderste klitrække til Skallingen. Siden sin ankomst til Vadehavet i begyndelsen af oktober har Asvi dagligt fourageret i Vadehavets store spisekammer. Som det ses af kortene, har klitplantagerne på både Skallingen og Fanø fungeret som rast- og soveplads i hele perioden.

Havørnen Asvi's bevægelser i januar 2020

Kilde: Dansk Ornitologisk Forening, Projekt GPS-Havørn, www.dof.dk/naturbeskyttelse/arter/ornis/gps-orn
Projektet sker i samarbejde med Svalens Naturhistoriske Museum på Københavns Universitet.
Tretten havørninger er i løbet af 2017-19 blevet forsynet med GPS.

Havørnen Asvi's færden i Vadehavet december 2019. Tekst, vignet og kort: Bjarne Golles i samarbejde med Projekt GPS-havørn og DOF.

sæler. Overnatningen foretages i Fanø Klitplantages højeste træer, men der ses en ny tendens blandt især de yngste havørne, hvor de overnatter på højsandene ved Langejord og Peter Meyers Sand.

4. **Forskningen** har vi bidraget til med standardiserede trækfugletællinger og ringmærkning igen i år ved Morten Jenrich og Henrik Knudsen. Hver dag fra solopgang og 5 timer frem blev der minimum talt og ringmærket fra henholdsvis Hønen og Strandkrattet fra 4/8 og frem til 8/11. Alt indtastes i Dansk Ornitologisk Forenings database, DOFbasen, og bidrager dermed til vidensopbygningen om fuglelivets bevægelser, bestandsudviklinger og status.

5. **Fuglene** i 2019 blev karakteriseret af store mængder og relativt få sjældenheder.

1. Ringmærkning i 2019 gav 1.833 ringmærkede individer mod 1.345 i 2018.
2. Der blev indtastet 28.830 observationer af fugle i DOFbasen fra Fanø.
3. Der blev, med risiko for dubletter, indtastet 4.484.968 fugleindivider i hele 2019, hvilket dækker trækkende og rastende fugle.
4. Der blev observeret i alt **1.332.164 trækkende fugle i hele 2019**, hvoraf 1.306.190 i perioden fra 1/7 – 31/12 2019. Fanø er et efterårstræksted, og målt

Sort stork, Sønderho, 24. august 2019. Foto: Michael Koch

på antallet af fugle; det største i Danmark blandt fuglestationerne i 2019. Årsagen er blandt andet, at Fanø er begunstiget af store antal af 3-4 arter: Vindrossel, bog/kvækerfinke og engpiber.

Ringmærkningen 2019

Fanø Fuglestation har i efterårene 2018 og 2019 udført ringmærkning af småfugle ved Sønderho Strandkrat. Fanø Fuglestation har begge år haft ringmærker Morten Jenrich Hansen til at udføre ringmærkningen. I oktober 2019 med Susanne Primdahl som afløser.

Det tilstræbes at udføre fangst og ringmærkning alle dage i perioden med alle net åbne fra ½ time før solopgang og 5 timer frem. I 2019 blev der ringmærket med i alt 83 netmeter, i perioden fra 4. august til 8. november.

For at optimere fangsttal er der brugt lydafsplilning af fuglesang i området. Lydafspilningen er typisk startet en time før solopgang for at lokke evt. nattrækkende fugle ned til rast i området i forbindelse med åbning af net. Batteritid for lydafsplilning er ca. 5 timer og passer dermed med den valgte hovedperiode for den daglige ringmærkning.

Valg af art, der afpilles lyd fra, er tilpasset den forventede fænologiske forekomst af trækfugle, hvor arterne veksler i løbet af sæsonen.

I august har Fanø Fuglestation fokus på rørskovsangerne, hvor sivsanger er valgt som repræsentant og der dagligt afspilles lyd af den art på fangst dage. Fokus flyttes i september og oktober til andre sangere, værlinger og pibere.

Mærkninger

I Tabel 1 er listet antal af ringmærkede fugle i 2019 fordelt på art og måned, samt en sum for året.

Nederst i Tabel 1 er angivet hvor mange dage, der er forsøgt fangst i området, samt aktivitetsniveauet målt i "netmertimer".

På trods af en lidt kortere periode for sæsonen i 2019 i forhold til 2018, samt et vådt efterår med rekordmængde af nedbør, der afspejles af en reduktion i antal netmertimer på 15%, ses det, at 2019 var et meget bedre fangstår med en forøgelse af det samlede antal mærkninger på 36%.

Blå glente, Hønen, 22. april 2019. Foto: Kim Fischer

For 2019 kom arterne fuglekonge og rødhals langt højere op på den rangliste end i 2018, mens det absolut ikke var mejseår, så blåmejsen havde et dyk i antal i forhold til 2018.

For rørskovsfuglene ses en klar fremgang i antal af rørsanger og ikke mindst rørsurv.

Rørsanger er mere udpræget nattrækkende og ses ikke på det synlige dagstræk af småfugle over området, så her er det kun fangstallet, der afspejler et godt år for arten.

Blåhals er noteret uden raceangivelse, da både ungfugle og de fleste adulte i sensommer og efterår ikke kan bestemmes til race niveau. Langt de fleste er dog lokale fugle af den sydlige race, der sagtens kan få 2 kuld unger i løbet af sommeren. De fleste blåhalse, der blev mærket, var ungfugle, hvor der både var fugle fra 1. kuld, som allerede i start august var langt fremme i fældningen til 1. vinterdragt, og unger, der var helt friske juvenile og helt sikkert fra 2. kuld i nærområdet.

For sangerne tilknyttet kratvegetationen ses en stor fremgang i antal mellem de to år for både gransanger og løvsanger. Det store antal løvsangere i 2019 skyldes i høj grad ungeproduktionen, da lige ved 90% af de mærkede fugle var 1k fugle.

Aflæsninger af fugle mærket andre steder

En ung jernspurv mærket 29. september ved Blåvand Fuglestation blev genfanget 1. oktober.

Den 13. august fangede jeg en rørsanger med ring fra den norske ringmærkningscentral i Stavanger.

Hærfugl, Nordby, 22. oktober 2019. Foto: Casper S. Jensen

Desværre er den norske central ikke altid lige så hurtig som den danske til at returnere mærkningsdata, så i skrivende stund ultimo november 2019, har vi endnu ikke modtaget svar på, hvornår og hvor i Norge den rørsanger er blevet mærket.

Susanne havde mere held med sin aflæsning d. 20. oktober af en adult hun rørspurv med tysk ring. Allerede dagen efter var der svar fra Tyskland, at den var mærket som adult fugl 15. oktober 2017 i Lisdorf, Enseldorf, Saarland. 682km syd for Sønderho nær den tyske grænse til Luxemborg og Frankrig.

	Forår	Efterår
Dækning	Ingen ringmærkning. Uregelmæssige og sporadiske trækobservationer, faste rasteoptællinger.	Ringmærkning 4/8 – 8/11, trækobservationer i juli, 2/8 – 17/11 fast observatør ved Hønen og næsten dagligt rasteoptællinger på Fanø Strand og Hønespidsen.
Ringmærkning total.		1.833 individer
Tre talrigest ringmærkede arter		Rørsanger 326, rørspurv 306, løvsanger 207, sivsanger 126
Sjældnest ringmærkede arter		Hvidbrynet løvsanger 5, høgesanger 1, dværgværling 1, drosselrørsanger 1, isfugl 1
Observationer almindeligste arter, maksimumstal	Islandsk ryle 17/4: 40.000 Almindelig ryle 21/3: 21.000 Sølvmåge 16/3: 10.000	Almindelig ryle 3/9: 97.000 Hættemåge 30/7: 20.000 Vindrossel 13/10: 111.995 Bog/kvækerfinke 20/10: 294.380
Observationer usædvanlige arter/antal	Islom 1 Brilleand 2 Sort glente 2 aftenfalk 1 Middelhavsmåge 5 Gråmåge 4 Tredækker 1 Bjergpiber 4 Savisanger 1 Lundsanger 1 Hortulan 1 Gulirisk 2 Sorttrygget hvid vipstjert 20	Almindelig skræpe 1 Steppehøg 6 Aftenfalk 4 Brilleand 3 Amerikansk krikand 1 Thorshane 2 Middelhavsmåge 6 Sort stork 1 Hærfugl 2 Markpiber 1 Storpiber 1 Lille fluesnapper 1 Høgesanger 1 Hvidbrynet løvsanger 40+ Fuglekongesanger 1 Krognæb 3 Hortulan 1 Dværgværling 1
Observationer sjældne arter	Blå glente	Taigapiber

Table 1. Ringmærkede fugle ved Sønderho 2019.

ART	AUG	SEP	OKT	NOV	Sum 2019	Sum 2018
Gøg	0	0	0	0	0	1
Vandrikse	2	1	0	0	3	2
Dobbeltbekkasin	0	0	0	0	0	2
Spurvehøg	0	0	1	0	1	1
Skovhornugle	0	0	0	0	0	1
Vendehals	0	0	0	0	0	1
Isfugl	0	0	1	0	1	0
Stor tornskade	0	0	1	0	1	0
Husskade	0	0	1	0	1	0
Sortmejs	0	1	0	0	1	2
Blåmejs	3	4	6	1	14	77
Musvit	7	3	12	3	25	16
Pungmejs	0	0	0	0	0	2
Skægmejs	28	24	38	7	97	93
Græshoppesanger	1	1	0	0	2	2
Gulbug	4	0	0	0	4	1
Vandsanger	0	0	0	0	0	1
Sivsanger	94	11	0	0	105	90
Kærsanger	7	0	0	0	7	7
Rørsanger	225	46	20	0	291	212
Drosselrørsanger	1	0	0	0	1	0
Landsvale	0	1	0	0	1	2
Hvidbrynet løvsanger	0	1	1	0	2	3
Løvsanger	185	13	0	0	198	97
Gransanger	3	63	92	2	160	80
Halemejs	0	0	6	0	6	0
Munk	6	21	19	3	49	58
Havesanger	22	11	0	0	33	16
Høgesanger	0	1	0	0	1	2
Gærdesanger	25	6	0	0	31	26
Tornsanger	39	12	0	0	51	68
Fuglekonge	0	2	77	5	84	46
Rødtoppet fuglekonge	0	0	1	0	1	2
Gærdesmutte	5	15	33	5	58	61
Grå fluesnapper	1	1	0	0	2	1
Rødhals	1	62	66	5	134	66
Blåhals	25	6	0	0	31	30
Broget fluesnapper	5	2	0	0	7	5
Rødstjert	1	8	0	0	9	3
Bynkefugl	1	1	0	0	2	9
Stenpikker	0	2	0	0	2	3
Sangdrossel	0	5	14	0	19	29
Vindrossel	0	1	11	1	13	4
Solsort	0	2	9	2	13	23
Sjagger	0	0	0	1	1	0
Ringdrossel	0	0	1	0	1	1
Jernspurv	8	18	8	0	34	32
Skovspurv	0	0	1	0	1	1
Skovpiber	2	2	0	0	4	3
Engpiber	0	0	0	0	0	3
Gul vipstjert	6	0	0	0	6	0
Bjergvipstjert	0	0	1	0	1	0
Hvid vipstjert	0	0	1	0	1	0
Bogfinke	0	6	5	2	13	9
Kvækerfinke	0	0	1	0	1	2
Dompap	0	0	0	0	0	2
Grønirisk	1	3	0	0	4	8
Gråsisken	0	0	1	0	1	5
Grønsisken	0	0	0	1	1	0
Gulspurv	4	0	2	0	6	2
Rørspurv	4	91	173	28	296	130
Dværgværting	0	0	1	0	1	0
SUM	716	447	604	66	1833	1345
Antal dage medmærkning	26	29	29	9	93	105
Antal netmetertimer	15200	14360	12690	2990	45240	53300

Rødtoppet fuglekonge, Keldsnor, 24. september 2019. Foto: Hans Rytter

Keldsnor Fuglestation

Af Jacob Sterup

Indledning

Keldsnor Fuglestation drives med økonomisk støtte fra DOF-Fyn. Hans Rytter er leder af fuglestationen, der p.t. ikke har nogen faste, fysiske rammer. Aktiviteterne udgøres primært af ringmærkning af småfugle i Gulstav-området på Sydlangeland i efterårsmånederne.

Denne beretning omhandler fugleobservationer i hele Langelands Kommune i 2019, dog med særligt fokus på Sydlangeland. Datagrundlaget udgøres alene af observationer indtastet i DOFbasen samt af ringmærkningsdata.

I løbet af 2019 registreredes i alt 237 fuglearter på Langeland (fund af sort svane og indisk gås er ikke medregnet). Der blev ikke set SU-arter.

Der er i alt indtastet ca. 22.800 observationer i DOFbasen fra Langeland Kommune fra 2019. Disse er indtastet af 158 forskellige personer med Niels Bomholt Jensen og Ole Goldschmidt som de flittigste bidragsydere.

Første halvår

På Hou Nordstrand på Langelands nordspids sås i januar op til 72 stenvendere, hvilket er det højeste antal, der hidtil er set på Langeland. Flokken sås sammen med op til 8 sortgrå ryler. Op til 5.300 bjergænder sås i Tryggelev Nor primo februar.

En lille flagspætte sås ved Tranekær 17/4. Hele 3 sydlige nattergale blev det til i april/maj, hhv. ved Hou Nordstrand 22/4, Gulstav 28/4 (syngende + ringmærket) og Gulstav Vesterskov 21/5. En savisanger sang i Tryggelev Nor 20/5, hvilket var årets eneste observation af denne art, og en drosselrørsanger sang i Hannebjerg Mose 1-5/6. Pirol blev hørt/set regelmæssigt i Gulstav-skovene fra 14/5 og frem til udgangen af juni.

Sort glente sås regelmæssigt i foråret med op til 4 eks. sammen sidst i april. En lille skrigeørn trak syd over Magleby Nor 1/6.

Et meget stort bramgåsetrækket passerede over Langeland 20/5 med nok over 100.000 fugle fra Bagenkop

Hvidklire, 3. august 2019, den første ringmærket i Keldsnor fuglestations 25 årige historie. Foto: Hans Rytter

Havlit, Dovnsklint 29. marts 2019. Foto: Erik Thomsen

Kratrydning er et stort arbejde, som er nødvendig for at få plads ved netbanerne, og dermed optimere fangsterne. Her var vi 8 mennesker samlet til en arbejdsdag 25. januar 2019, og fik ryddet godt op i krattene. Foto: Hans Rytter.

i syd til Hou Nordstrand i nord. Til gengæld blev der kun registreret meget få trækkende knortegæs med 23/5 2.530 som eneste større dagstotal.

Ynglefugle

Her skal kort gennemgås observationer af nogle af Langelands sjældne eller fåtallige ynglefugle i 2019.

Igen i år sås tejster ved Keldsnor Fyr. Op til 4 sås her sidst i marts, hvilket tyder på 2 ynglepar i kystsikringen ved fyret.

Det faste rovterne-par i det Sydfynske Øhav svigtede ikke i 2019. Parret fik "som sædvanlig" to unger på vingerne.

Splitterne-kolonien på Siø, der efter en del års fravær blev genetableret i 2018, voksede til hele 287 ynglepar i 2019, og der var igen god ynglesucces i kolonien.

Sydlig blåhals er endnu ikke fundet som Langelandsk ynglefugl, men det kan ikke vare længe. I 2019 var der to observationer af syngende fugle fra hhv. Tryggelev Nor 27/4 og Fakkemosen 28/4, men de blev ikke hørt senere. En adult fugl sås i Tryggelev Nor 5-6/9.

Efter at Langelands to første ynglefund af sortstrubet bynkefugl blev gjort i 2018, blev der ikke gjort indikationer på yngel i 2019. Et par sås ved Gulstav 13-27/4, men forsvandt igen, og fra Tryggelev Nor var der blot to iagttagelser.

Efter flere år med meget få iagttagelser af karmin-dompap, så det bedre ud i år. Fra 21/5 til midten af juni

blev der ved flere lejligheder hørt op til 2 syngende hanner og set en hun i Gulstav Vesterskov.

Andet halvår

Der var en rimelig dækning af efterårstrækket af rovfugle på Sydlangeland i 2019. Hvepsevåge satte ny sæsonrekord med godt 3.300 fugle, heraf 7/9 1.390 Gulstav, og det blev også til forholdsvis pæne totaler af rørhøg (380) og fiskeørn (112). De sent trækkende rovfuglearter sås der til gengæld færre af end normalt, hvilket særligt var tilfældet for rød glente (238), musvåge (1.722), fjeldvåge (17) og dværgfalk (58). Af mere fåtallige arter blev det til 9 steppehøge, 3 hedehøge og 4 aftenfalke.

Enlige trækkende sorte storke sås ved Gulstav 24/8 og 18/9. Hele 380 traner trak over Ristinge 3/10, hvilket er et højt tal for Langeland.

Af forskellige småsjældenheder i løbet af efteråret kan nævnes pomeransfugl 1 trk Keldsnor 7/7 og 1 trk Bagenkop Havn 19/9, biæder 2 trk. Gulstav 25/8, drosselrørsanger 1 Gulstav Mose 25-26/8, rustand 2 i Keldsnor 19-21/9 og kongeederfugl 1 han ved Dovns Klint 19/10.

Ringmærkning

Med i alt 529 mærkede fugle i foråret og 4.757 i efteråret blev 2019 et noget bedre ringmærkningsår end de to foregående. 9 ringmærkere deltog i arbejdet i løbet af efteråret. Hans Rytter stod som sædvanlig for den største

indsats, men også Jesper Brinkmann Nielsen, Michael Bjerregaard og Joakim Dybbroe skal fremhæves.

Ringmærkningsindsatsen i foråret var som vanligt relativt beskednen, men vi rundede da 500 mærkede fugle, hvoraf ynglefuglemærkning af landsvale stod for de 63. En sydlig nattergal fanget 28/4 var første mærkning af denne art på Langeland.

I efteråret blev der mærket fra 22/7 og frem til 31/10, dog langt fra dagligt. Efterårets hyppigste gæst i nettene blev i år jernspurv (877) fulgt af gransanger (875) og rødhals (532). Yderligere ni arter blev fanget i trecifrede antal.

Efteråret gav et par nye mærkearter for fuglestationen, mens det var småt med deciderede sjældenheder. For første gang blev der 3/10 mærket sibirisk gransanger, mens en allike 31/10 også var ny på listen. En karmin-dompap var blot den anden mærkede de seneste 15 år. For andet år i træk måtte vi kigge langt efter hvidbrynet løvsanger i nettene. Til gengæld satte rødtoppet fuglekonge ny rekord med 16 mærkede, og også 31 korttåede træløbere er væsentligt flere end set før.

I kanten af Keldsnor blev der enkelte dage i juli/ august gjort forsøg på vadefuglefangst med et enkelt net. Dette gav i alt 8 mudderklirer samt 1 hvidklire, hvoraf sidstnævnte var ny mærkeart på stationen.

Enkelte meget sene fangster af Afrikatrækkere blev gjort lige inden nettene blev pakket sammen for sæsonen – en havsanger 30/10 og en rørsanger 31/10.

Aflæsninger og genmeldinger

Efteråret gav tre fangster af fugle med fremmede ringe; alle med svenske ringe og alle mærket i Skåne. En ung rørsanger aflæst 23/8 var mærket ved Bingsmarken og havde været blot to dage om at tilbagelægge de 193 km til Sydlangeland. En ung sivsanger aflæst 27/8 kom fra Falsterbo, og var otte dage om turen. Endelig var en

	Forår	Efterår
Dækning	Sporadisk dækning	Ringmærkning 22/7-31/10 (ikke daglig dækning)
Ringmærkning, total	529	4.757
Tre talrigest ringmærkede arter	Landsvale 63 Gærdesanger 50 Munk 46	Jernspurv 877 Gransanger 875 Rødhals 532
Sjældneste ringmærkede arter	Sydlig nattergal 1	Hvidklire 1 Allike 1 Sibirisk gransanger 1 Karmin-dompap 1
Observationer, usædvanlige arter/antal	Lille skrigeørn 1 Gråmåge 1 Biæder 1 Sydlig nattergal 3 Drosselrørsanger 1	Kongeederfugl 1 Pomeransfugl 2 Biæder 2 Drosselrørsanger 1

gransanger aflæst 4/10 mærket ved Bingsmarken godt et år tidligere.

Syv genfund af fugle mærket på Sydlangeland blev rapporteret i løbet af 2019. Mest interessant var en rødtoppet fuglekonge mærket 6/10 2018, som blev aflæst af en ringmærker i Holland 30/12 samme år. På landsplan er der kun to tidligere udlandsgenfund af denne art. De øvrige genfund vedrørte en jernspurv, to rørsangere og en rørspurv, der blev aflæst i Holland/ Belgien i efterårsmånederne. En rørsanger mærket i efteråret 2018 fløj 7/6 2019 mod en rude i Skåne, og endelig blev en kærsanger mærket 2/8 2018 aflæst på Gedser Fuglestation 24/7 2019.

Morgenstemning ved nettene, 29. juli 2019. Foto: Jacob Sterup

Tårnfalk, Rørvig, 29. oktober 2019. Foto: Klaus Bjerre

Rørvig Fuglestation

Af Lasse Braae

Memory lane

Ornitologi i et længere perspektiv er en lang række af erindringsbilleder. Hvis dagen er lidt halvtam, hører man ofte "kan du huske" – 2019 bidrog pænt til fremtidige konversationer. Blandt årets 241 arter var der flere af de sjove, og for talfreaks var der pænt med gode tal og flere rekorder.

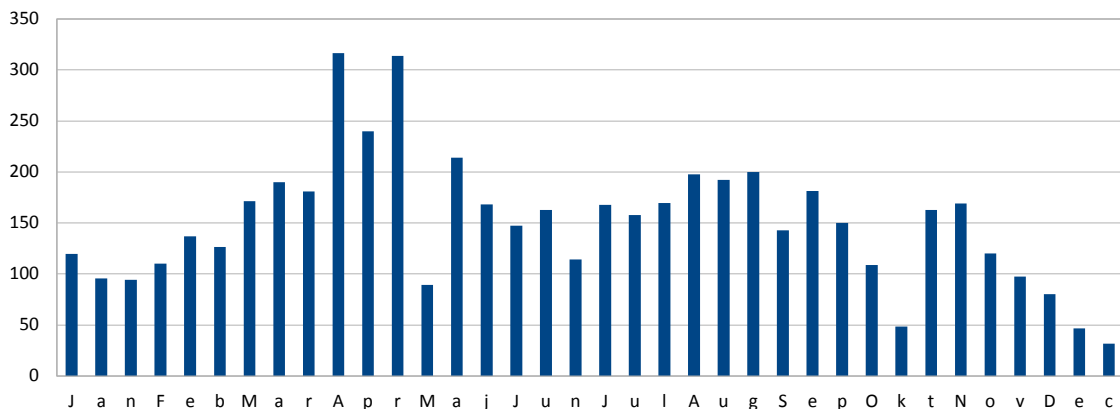
Udpegning af årets højdepunkt er givetvis en smags-sag. Vores første hvidbrynet løvsanger fra foråret og efterårets brun løvsanger – årets eneste SU art – må være de skarpeste kandidater. De lokale patrioter vil nok pege på det første ynglefund af vendehals i mands minde. Selvom hittene ikke stod i kø, og det samlede antal arter, set med nutidens øjne, vel var omkring det forventede, så må 2019 karakteriseres som et af de bedre år takket være en forrygende april båret af et flot rovfugletræk med mange gode dage, hvilket resulterede i sæsonrekorder for både rørhøg og fiskeørn. En ny dagsrekord for vandrefalk på 11 er vist også ganske godt efter sjællandske forhold. Man siger, at en middel-mådig bog kan reddes af en god indledning og spændende afslutning. 2019 levede op til det første med en lunde allerede 3/1, mens vi som vanligt nok skal kigge

meget dybt i materialet m.h.t. mørke december, men lidt krogneb i november, med en fin stationær fugl som mange fik glæde af, kan vel betragtes som et værdigt punktum på fugleåret i Rørvig.

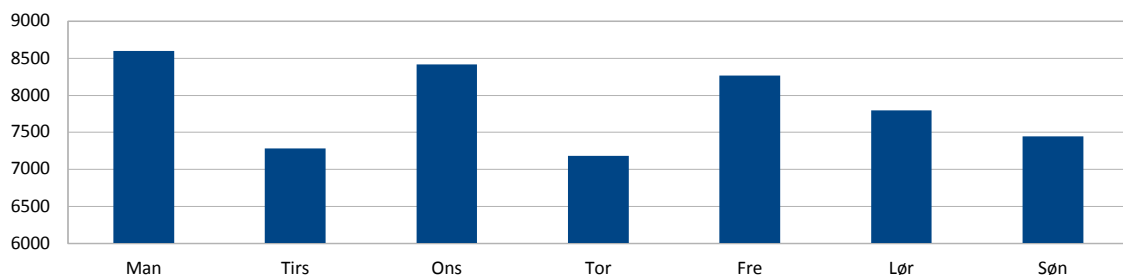
Materialet

Når man tager i betragtning, at alt vores materiale udelukkende er indtastninger fra frivillige, var mængden af data i DOFbasen fortsat imponerende: 54.998 registreringer (56.599 i 2018). Vi har nået et niveau, hvor "det kan være svært at finde skoven for bare træer", så dette kan være forklaringen på, at du ikke falder over netop dén observation, du forventer i denne oversigt. Sagt på en anden måde, så er det lidt som at lede efter en nål i en høstak, når man skal finde en bemærkelsesværdig observation, der ikke automatisk highlightes i DOFbasen (de grønne og blå observationer).

Desværre er kvaliteten af data jævnt dalende, især for de mere almindelige arter. Det er som om, at målsætningen nogle gange er at få noteret så mange observationer som mulig – når man først har noteret en art på en tur, er den ikke mere "interessant". Dette betyder, især for de trækkende fugle, at de mere almindelige

Figur 1. Gennemsnitligt antal registreringer pr. dag fordelt på perioder af 10(11) dage.

Figur 2. Registreringer fordelt på ugedag.

arter ikke noteres i det omfang de burde, mens andre kommer med for ofte. Forholdet er slående, hvis man sammenligner træktotaler og trækobservationsdage for forskellige arter med ældre materiale. Det virker også som om, at skøn mere end egentlige optællinger bliver mere og mere hyppige for rastende fugle – så hellere færre data med mere seriøse optællinger.

Aktivitetsniveauet var højt igennem hele året. Hvis man ser på den tidsmæssige fordeling af registreringerne hen over året, er fordelingen overraskende jævn.

Forårstrækket slår igennem på grafen, mens efterårstrækket er mere anonymt. April var hel klart den mest populære måned, hvorimod maj lå overraskende lavt. De to "udfald" på grafen – primo maj og medio oktober – afspejler formodentlig manglende aktivitet hos de flittigste rapportører (rejser?), fremfor mangel på fugle (dårligt vejr?).

Aldersgennemsnittet for observatørerne afspejles, når man ser på registreringernes fordeling hen over ugedagene. Tidligere tiders "weekend problem" er en saga blot, men hvorfor mandag, onsdag og fredag er så meget bedre end tirsdag og torsdag er indtil videre et af årets uløste mysterier.

Vinterfugle

Januar kan være de store tals måned for vintergæster, men de nuværende grønne vintre har medført lidt af et skift i artsudvalget. Vinterfuglene er nu om dage oftere

fugle, der ikke flyver væk, fremfor fugle der kommer nordfra på vinterbesøg. Den dominerende art i 2019 var bramgås, der primo januar satte ny rastrekord med 4.000 i Howvig. Udviklingen er gået stærkt, da vi kun har haft nævneværdige vintertal for denne art de sidste 3 – 4 år. Et af vores nogenlunde faste vinterindslag, bjergand, toppede på samme tid og sted med mere moderate 670 fugle.

Årets første overraskelse kom allerede 3/1 med lunde V Kysten ved Plantagen.

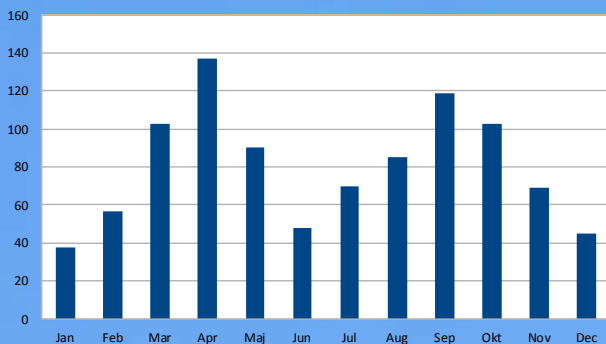
Blandt de rastende fugle bemærkedes den efterhånden traditionelle bjergpiber på Skansehage. På invasionsfronten noteredes enkelte stor korsnæb; flest i Rørvig Lyng 17/2 (7). En enkel lille flagspætte 11/1 Howvig blev årets eneste obs af denne art, der stadig er en lokal sjældenhed. Februar bød på et kuriosum i form af en snegås 15/2 Howvig.

Trækket

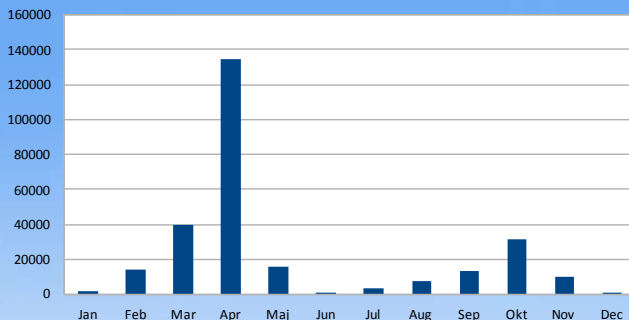
Forløbet af trækket kan anskueliggøres på mange måder. Nedenstående grafer viser fordelingen af trækket henover året; både kvalitativt og kvantitativt.

April og september var som forventet de mest artsrige måneder (figur 3). Henover årene er et stigende antal arter registreret trækkende i vintermånederne (vejrtræk).

For antallet fugle (figur 4) var aprils dominans nærmest total (mange bogfinker), og det bør bemærkes, at der var flere fugle i oktober end i september.

Figur 3. Antal arter registreret trækkende pr måned.

Figur 4. Antal trækkende fugle pr måned.

Mursejler, Rørvig, 14. august 2019.
Foto: Klaus Bjerre

Forårstræk

Årets første forårsdag – fra et trækmæssigt synspunkt – blev 16/2 med bl.a. 110 blisgæs, 295 grågæs, 146 bramgæs, 880 ringduer, 110 sanglærker og 1.718 alliker.

Første dag med rigtig gang i trækket var 6/3, hvor der noteredes 43 arter, bl.a. 393 sangsvaner og 285 grågæs.

19/3 var også en fin dag med 5.197 fugle fordelt på 35 arter: Fx blisgås, hvor dagens 315 bidrog til en sæsonrekord på 969 også 23/3 der gav 7.537 fugle (26 arter) bør nævnes, men ellers var marts ret vitaminfattig. Nævneværdige arter i denne måned: Pibesvane 10/3 (2) NØ og 16/3 (8) NØ.

En af årets mere spektakulære obs kom 11/3, hvor 1 NØ trækkende 2k kongeørn kunne følges hele vejen op igennem Odsherred fra Sidinge Fjord via Ulkerup og Engmosen til Nakke Nord.

April blev en rigtig flot måned med mange artsrige dage og pæne tal, krydret med flere af de mere spændende observationer.

Udvalgte pluk fra de bedste dage:

- 3/4 59 arter – sølvhejre 1, fiskeørn 25, rørhøg 24, spurvehøg 228, landsvale 2,
- 4/4 stor skallesluger 28, fiskeørn 20, rørhøg 30, misteldrossel 114,
- 5/4 21.649 fugle fordelt på 61 arter – hættemåge 906, stormmåge 184, fiskeørn 20, rørhøg 37, spurvehøg 157, fjeldvåge 77, sortspætte 1 (forsvandt mod Ø ud over havet!), bogfinke 18.720 (største dag),

- 6/4 17.744 fugle – spurvehøg 181, rød glente 14, bogfinke 14.720,
- 7/4 mosehornugle, sangdrossel 44, vindrossel 801,
- 8/4 16.458 fugle – bogfinke 11.165, kvækerfinke 4.000 (største dag),
- 16/4 fiskeørn 18, steppehøg,
- 17/4 55 arter – trane 46, storspove 132, steppehøg, sort glente, ringdrossel 14,
- 18/4 59 arter – storspove 159,
- 22/4 rød glente 11, sort glente, sjagger 260,
- 23/4 rovterne, mosehornugle, engpiber 1.050,
- 24/4 aftenfalk 2, lærkefalk 8,
- 25/4 61 arter – fiskehejre 23, sølvhejre 2, sorterne 2, hav/fjordterne 390, fiskeørn 17, blå kærhøg 21, steppehøg 3, hedeheg 1, duehøg 3, sort glente 3, aftenfalk 4, dværgfalk 10, vandrefalk 11 (ny dagsrekord).

Som det ses, artede især rovfuglene sig pænt med følgende aprilsummer: Fiskeørn 203 (forårstotal 218 – ny rekord), rørhøg 261 (272 – sæsonrekord), blå kærhøg 111, steppehøg 6 (ud over ovennævnte 9/4), spurvehøg 1.655, duehøg 12, havørn 15 (2/4 5), rød glente 110 (26/4 14), sort glente 7 (2/4 og 28/4), fjeldvåge 362, dværgfalk 78 og vandrefalk 40, men kun 664 musvåger og 88 tårnfalke.

Maj bød som altid på enkelte spændende arter: 7/5 hedeheg NØ Ringholm, islom 15/5 ikke mindre end 4 trk NV Korshage. 16/5 steppehøg Ø og bomlærke Ø Korshage, pomeransfugl 17/5 trk Korshage. 19/5 biæder Ø, pirol Ø og rødstrubet piber tf alle Korshage. Aftenfalk skuffede derimod noget efter den fine april med kun 3 fugle i maj.

Fuglekonge, Rørvig, 12. april 2019. Foto: Klaus Bjerre

I juni en enkelt karmindompap på træ 5/6 og et par strøbs af sort glente 3/6 SØ Flyndersø og 18/6 NØ Hovvig, hvilket bragte sæsontotalen op på 9.

Forårstrækkets mest talrige arter var bogfinke i alt 97.835 fra 18/2 – 26/6 (snit i 2009-18: 52.926), ringdue 32.595 1/1 – 12/6 (34.643), flest 23/3 (4.430), allike 18.383 1/1 – 10/6 (25.537), flest 27/2 (2.344), bramgås 16.112 4/1 – 22/5 (10.446), flest 15/5 (7.343) og kvækerfinke (5.603) 24/2 – 13/5 (3.829).

Andre arter med pæne totaler: Sortstrubet lom 2/1 – 20/5 i alt 83, flest 15/5 (20) og sule 1/1 – 17/5 (940), flest 3/5 (185).

Kratlusk og anden rast fra foråret

Mange af forårets fugle registreres kun rastende – især kratlusk er populært.

I alt noteredes 10 mosehornugle i Korshageområdet 30/3 – 26/4, dog ingen dage med flere fugle. En anden populær art, ringdrossel, var daglig i perioden 16/4 – 23/4, med flest 20/4 (9) Nørrevang. April bød endvidere på 23/4 vendehals og 25/4 sorttrygget vipstjert hun begge Korshage.

Forårets største overraskelse var en syngende hvidbrynet løvsanger 26/4 Skansehage, ifølge DOFbasen blot det niende forårsfund i Danmark.

I maj blev der registreret flere af de sjovere arter. En yderst bemærkelsesværdig observation var 9/5 med 2 hortulaner sammen på en sommerhusgrund, Rørvig Lyng. Det er ikke ofte, at vi ser mere end enkelte individer nu om dage af denne art og så oven i købet på en af de lokale ornitologers matrikel. En anden haveobservation var 11/5 gulirisk 1 hun Nykøbing. En hel isoleret iagttagelse

af sortspætte 14/5 om morgenen på Korshage (flere observatører) forekommer besynderlig, idet fuglen var som sunket i jorden både før og efter – jævnfør efteråret. 16/5 igen sorttrygget vipstjert denne gang en han Korshage. 17/5 lykkedes det at finde "den årlige" nordlig blåhals syngende ved Flyndersø. En anden typisk majart, pirol, blev 18/5 lidt overraskende fundet i Nakke Skov. Antagelig samme fugl registreredes Nakke SV en time senere.

Karmindompap optrådte i rimelige mængder med syngende fugle 18/5 – 6/6 Korshage samt 21/5 og 24/5 (ny fugl) Rørvig By. 19/5 var det tid for forårets anden, og sidste vendehals på Korshage. Det blev dermed vores dårligste forår nogensinde. En dag med over 20 rastende på Korshagearealet i 70'erne virker som ren utopi, set i relation til nutidens forekomst.

De seneste års ret stabile forekomst af store lommer fortsatte med hvidnæbbet lom 20/5 Korshage. Lille fluesnapper holdt vel standarden med 2 syngende fugle: 22/5 Korshage og 31/5 Sandflugtsplantagen. Forårets sidste bemærkelsesværdige observationer blev 28/5 (1) pirol Skansehage samt vagtel 3-5/6 (2-3) syngende Nakke Nord.

Fra Hovvig bemærkedes stabil rast af blisgås med op til 160 fugle primo marts. I perioden ultimo marts til primo april turnerede 2 nilgæs rundt i området med vigen som basis. En rastende rovtterne 23/4 og i april – juli de sædvanlige få observationer af enkelte atlingænder. Skestork blev set ved to lejligheder: 13/5 en overflyvende og 16-28/5 en langtidsrastende. En syngende plettet rørvagtel 11/6 tidlig morgen i nordenden blev, lidt skuffende, eneste observation.

Bramgæs, Rørvig, 19. februar 2019. Foto: Klaus Bjerre

Ynglefugle/sommerobs

En anden af årets positive begivenheder – især efter det helt usle forår for arten – var et par vendehalse, der fik mindst 5 unger på vingerne, selvom den ene af de adulte forsvandt undervejs i yngleføllobet. Der var et par lille præstekrave i Hovvig. Rødrygget tornskade, en af vores fokusarter, havde en meget fin sæson, idet de 16-25 par fik 40-45 unger (16-18 kuld) – se den udførlige omtale på vores hjemmeside. Den årlige optælling af skarvereder gav 677 par (756 i 2018). Spredte observationer af 5 bomlærker indikerede, at arten stadig holdt fast med det yderste af neglene som en del af den lokale fauna. Tilbage i 70'erne sad de med 50 – 100 meters mellemrum på alle telefontråde i det åbne land.

Canadagåsen, der tidligere var en meget talrig vintergæst, optræder nu primært stabilt om sommeren. De ankommer sydfra i løbet af maj. Tidligere formodede vi, at det var ynglefugle fra sydligere områder i Odsherred/Vestsjælland, men en landsdækkende undersøgelse ("Bolgibirding") har vist, at fænomenet forekommer over hele landet, så gæssene må komme fra Tyskland eller tilstødende lande fx Benelux mfl. Noget lignende trækforhold kendes fra fiskehejre og måske også fra andre hejrer; jævnfør sølvhejre kulmination i Danmark i september.

Efterår i Hovvig

Der var pænt med interessante observationer i Hovvig: 30/7 syngende savisanger (sen forekomst), 4-10/7 ad odinshane, 7-10/7 rustand og hvidklire (72) primo juli som er vores hidtil største rasttal herfra. Rovterne var på visit 11/7, 18/7 og 9/8: 3 forskellige fugle. Sorthalset lappedykker sås medio juli til primo august.

Langtidsrastende sortterner er yderst sjældne i vigen, så op til 6 pr. dag i en 3 ugers periode fra 30/7 – 18/8 må siges at være højst usædvanligt. Ultimo juli til primo august var der lavvandet og fine betingelser for vadefugle, hvilket gav mindst 2 kærløbere og odinshane 1k 19-24/8.

Landsvalen har overtaget stærrens rolle som producent af sort sol med op til 1.300 fugle flere gange i august. Der blev ikke registreret ynglefund af lille lappedykker, så de 19 fugle primo september må formodes at være kommet andetsteds fra. Grågåsen er i dag oftest den mest talrige art i lange perioder; den toppede medio september med 2.500. Den almindeligste svømmeand, krikand, var ligeledes talrigest medio september med 2.500. Udpegningsarten, skeand, holdt standarden og blev set med op til 820 primo oktober. Årets sidste større tal var 2.000 hjejler primo november. Taffeland kulminerede med 36 ultimo november; for år tilbage kunne vi tælle over 1.000! På den skuffende side måtte vi endvidere notere et 0 for pibesvane, der tidligere har været en af paradearterne i vigen om efteråret.

Øvrig rast fra efteråret

Fra andre lokaliteter bemærkedes 7/8 natravn set i en vejgrøft i billygternes skær ved Korshage. 13/8 blev en vagtel lettet fra græsplænen i en have i Søndervang. En mulig invasion af hvidvinget korsnæb blev desværre kun til 8/8 (1) Nørrevang og 26/8 (3) Sandflugtsplantagen. Vende-hals blev set 25/8, 29/8, 1/9 og 7/9 ved Korshage og var dermed undtagelsesvis mere talrig end i foråret. Endnu en haveobs af gulirisk kom 15/9, denne gang i Rørvig By, mosehornugle 19/9, 30/9 og 28/10 alle ved Korshage.

Der var pænt med sortspættedage fra 20-24/9; samt året ud i området Sandflugtsplantagen/Rørvig Lyng/Dybesø (primo oktober (4), ultimo oktober (3), primo november (2) og medio december (2)). Arten blev endvidere noteret 21/10 Vangen og 7/11 Korshage – selvom der var store huller i observationsserien er vurderingen pt., at det er den samme fugl, der har turneret rundt i området hele efteråret – jævnfør foråret – det er ikke en nem art at holde styr på.

Årets eneste sjældenhed var brun løvsanger 21-22/10 Flyndersø. Den blev ligesom de to foregående eksemplarer af denne art meget typisk fundet mindre end

10 m fra stien. I sandhed en skulkende art. Efterårets eneste lapværling var 24/10 Korshage.

Vi fik for tredje gang lidt glæde af en krognebinvasion med 30/10 han tf Korshage, 3/11 hun Nørrevang og 7/11 han Ø Korshage. Nørrevangsfuglen rastede stort set hele dagen i rønnebærtræer, så den fik rigtig mange glæde af. I øvrigt fundet ved aktiv eftersøgning i netop rønnebærtræer.

En Islom kunne nydes 20-27/11 på kysten ved Plan- tagen, mens højdepunktet i december blev 9/12 5 stor korsnæb Sandflugtsplantagen.

Efterårstrækket

Fra efterårets protokol over trækkende fugle kan følgende nævnes:

14/8 blev der noteret ny dagsrekord for strandhjejle med 261 trk ud af sæsonens 328 – ligeledes ny rekord, 30/8 aftenfalk Ø Korshage, 8/9 både steppehøg og pomeransfugl SV Hovvig, nøddekrige 9/9 SV Sandflugtsplantagen og 15/10 Hovvig.

Udbyttet af sæsonens havfugleobservationer var en blandet omgang. Storkjove fortsatte de gode takter fra 2018 og perioden 3/7 – 31/10 gav flotte 106 fugle; topdagen 16/9 78 er kun overgået af rekorddagen på 188 fra 2018. For at sætte tallet i relief skal det nævnes, at vores tredjebedste år for arter er i 2011 med 47 fugle. Lille kjove i alt 5-3/9 (2) og 15/9 (3) er vel, hvad vi kan forvente. Sodfarvet skråpe skuffede fælt med kun 3; fugle 13/9 V og 16/9 2 V alle Korshage. Almindelig skråpe 16/9 (2) V hhv. Kysten ved Sandflugtsplantagen og Korshage. Sorthalset lappedykker vdr trk NV efter rast Korshage 17/9. Et andet lyspunkt var sabinemåge 1k NV Korshage 18/9, rødstrubet lom 18/9 (125), lysbuget knortegås 29/9 2 SV Flyndersø, sule i alt 1.990 trk; heraf 1.019 i oktober, lunde 14/10 NV Korshage. Søkonge 14/10, 29/10, 30/10, 31/10 og 7/12 alle 5 trækkende Korshage, er højeste antal siden 2015.

Fra småfuglefronten skal følgende nævnes: Lapværling 22/9 SV Flyndersø, bjerglærke 4/10 8 SV Nørrevang, stor korsnæb fremviste en pæn buket observationer 4/10 (12) tf Flyndersø, 29/10 2 ovf Korshage, 1/11 (13) SV Sandflugtsplantagen, 2/11 (17) ovf Nakke Hage og 18 ved Sandflugtsplantagen, 5/11 (1) Korshage, 7/11 (4) Ø Korshage, 12/11 (2) Dybesø, 19/11 (12) og 9/12 (5) Sandflugtsplantagen - i alt 89. Bjerglærke 27/10 Korshage og 30/10 (2) Skansehage.

November stod i svanernes tegn med pibesvane 6/11 (2) SV og 10/12 (4) V, sangsvane 567 trk – sæsonrekord, heraf 6/11 (189) ny dagsrekord, hvilket er overraskende, idet den må være en af de arter, som vi må forvente færre af i fremtidige vintre.

Fra december med blot 2/12 lunde NV og 7/12 søkonge Ø begge ved Korshage.

De mest talrige trækkende arter var bramgås 22/9 - 26/11; i alt 8.987 (snit 2009-18: 6.534), flest 15/10 2.961. Allike 15/8 – 19/12 6.681 (12.113), flest 29/10 2.075, sortand 1/7 – 31/12 6.454 (4.745), flest 18/9 1.940, kvækerfinke 23/9 – 20/11 5.415 (568), flest 20/10 1.500 og 7/11 1.400, samt ringdue 23/7 - 21/12 4.535 (2.470), flest 2/10 1.824.

Epilog

På hjemmesiden (*rfst.dk*) er der detaljerede tabeller over trækket med dagstotaler for samtlige arter samt rasttal pr. 1/3 måned for udvalgte arter i Hovvig. Endvidere er der en summerings gennemgang af årets observationer for mange arter i artsarkivet.

Alle der har tastet deres observationer i DOFbasen takkes hermed. Uden deres indsats havde dette bidrag ikke været muligt.

	Forår	Efterår
Dækning	1/1 – 30/6	1/7 – 31/12
Tre talrigeste trækkende arter	Bogfinke 97.835 Ringdue 32.595 Allike 18.383	Bramgås 8.987 Allike 6.681 Sortand 6.454
Bemærkel- sesværdige observationer	Vagtel 2 Plettet rørvagtel 1 Islom 4 (15/5) trk Hvidnæbbet lom 1 (20/5) Skestork 2 Pomeransfugl 1 Lunde 1 Rovterne 1 Sortterne 2 Kongeørn 1 Steppehøg 7, heraf 3 (25/4) Hedehøg 2 Sort glente 9 Mosehornugle 13 Vendehals 2 Sortspætte 2 Lille flagspætte 1 Blæder 1 Aftenfalk 10 Piról 4 Hvidbrynet løvsanger 1 Blåhals (nordlig) 2 Lille fluesnapper 1 Ringdrossel 88 Rødstrubet piber 1 Bjergpiber 3 Karmindompap 6 Stor korsnæb 29 Gulirirsk 1 Bomlærke 6 Hortulan 2	Sangsvane 567 trk (sæson rekord), heraf 189 (6/11, ny dagsmaks) Lysbuget knortegås 2 Rustand 1 Vagtel 1 Sorthalset lappedykker 1 trk Natravn 1 Rødstrubet lom 125 (18/9) Islom 1 Sodfarvet skråpe 3 Almindelig skråpe 1 Strandhjejle 261 (14/8) trk (ny dagsmaks) Pomeransfugl 1 Kærløber 2 Odinshane 2 Lunde 2 Søkonger 5 Lille kjove 5 Storkjove 78 (16/9) trk Sabinemåge 1 Rovterne 3 Sortterne 8 Steppehøg 1 Mosehornugle 3 Vendehals 4 Sortspætte 1 Aftenfalk 1 Nøddekrige 2 Bjerglærke 11 Krognebin 3 Stor korsnæb 87 Hvidvinget korsnæb 4 Gulirirsk 1 Lapværling 2
Observationer, sjældne arter (SU)		Brun løvsanger 1
Ynglefugle, (par)	Vendehals 1 (5 udflyjende unger)	

Spætmejsje, Saksfjed 6. april 2019. Foto: Preben Berg

Hyllekrog/Saksfjed Fuglestation

Af Preben Berg

Vinteren blev usædvanlig mild, hvor de daglige maksimumstemperaturer igennem januar – februar hele tiden lå i plus med undtagelse af dagene 23-25/1 med lettere dagsfrost. Lidt nattefrost forekom dog også i ny og næ, mens snevejr var en udpræget mangelvare, da eneste rigtige snefald var natten til 26/1 (½ cm), som dog tøede igen i løbet af dagtimerne. I marts og april måned overhovedet intet tilbagefald med mere vinterligt vejr udover lidt nattefrost af og til. Forårets første trækobsdag ved Store Brunddrag blev 5/2, hvor 131 fugle fordelt på 8 arter blev bogført som østtrækkende. Den næste obsdag blev 8/2, hvor trækket var kommet mere i gang med 320 fugle fordelt på 15 arter. Herefter på normal vis daglige obs frem til og med 8/6 (i alt 122 obsdage). Antalsmæssigt blev 2019 et år meget tæt på gennemsnittet med i alt 601.158 bogførte trækkende fugle (4,3 % under gennemsnittet). Det blev også til en hel del nye rekorder, hvor det især var andefuglene, som var godt kørende. Her sprængte skeand og især bjergand fuldstændig rammerne for, hvor mange der kan ses trækkende på lokaliteten. Vi deltog for 4. gang i Tårnenes Dag, hvor det i det kolde og blæsende vejr gav en lokal bundrekord med blot 76 arter (86-91 arter i

2016-18), hvilket så rakte til en 4. plads i DK. Observatørerne var dette forår Preben Berg med assistance af især Ralph Qwinten, René Christensen, Claus Mortensen, Jesper Nelby Kristiansen, Sune Madsen, Jens og Linda Wiberg samt Palle Sørensen.

Trækobservationer fra foråret

Frontløbertrækket af knortegås (43.917) i februar – april løb op i 2.424 fugle (månedsfordeling: 67, 587, 1.770) mens dagsmaks var henholdsvis 19 i februar, 60 i marts samt 26/4 (279) og 27/4 (277) i april. Forårets største dag blev 22/5 (23.900 trk.), mens øvrige bedre dage var 23/5 (4.141) og 31/5 (5.227). Af bramgås (121.581) kom der meget klart flest forbi 22/5 (65.400), hvilket usædvanligt nok også var sammenfaldende med knortegåsens største dag. Ikke de vilde antal af blisgås (1.287), hvor de største antal sås afvigende tidligt i februar: 12/2 (226) og 24/2 (297). Arten forsvandt desuden meget tidligt fra hele regionen, da der overhovedet ingen tal på over 100 var efter 19/3 (!).

Ret middelmådige antal sås af havlit (1.386), hvor hovedparten røg af sted i starten af april: 2/4 (349) og 3/4 (212). Af kongeederfugle kom der 4 hanner i

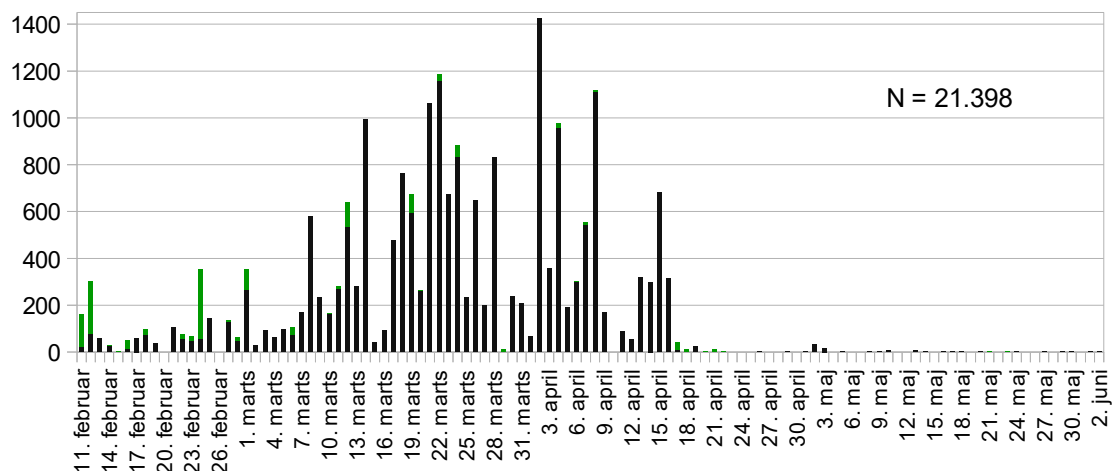

Fig. 1. Tidsmæssig fordeling af forårstrækkende blisgæs ved Hyllekrog i årene 2009-2019. Grøn søjle angiver fugle set i 2019, mens sort søjle viser fugle set i årene 2009-2018. Alle fuglene er set indenfor perioden 11/2 – 2/6 med mediandato 23/3 (dvs. hvor halvdelen af fuglene er passeret). Forårstotalerne har varieret meget igennem årene med mellem 262 og 5.856, hvor gennemsnittet pt. ligger på 1.945 fugle.

bogen, med 1 allerede 18/2 samt 3 i dagene 5-8/4. Her kom 2 af fuglene først på aftenen, hvilket ikke er registreret før, da alle tidligere fugle er blevet set inden kl. 10.00. Det skal også bemærkes, at der i år ikke blev set nogle fugle under hoveddrykket af ederfugle ultimo marts. Vores fokusart ederfugl (245.522) synes

nu at være svagt stigende igen (totalt ca. 256.500 inkl. beregnede fugle udenfor obstid). Den milde vinter resulterede i rekordmange fugle registreret i februar (18.824), mens trækket i første halvdel af marts var mere eller mindre tilsvarende tyndt. Alle årets dage på over 10.000 faldt herefter i den sidste uge af marts

Storpiber, Saksfjed, 26. april 2019. Foto: Rasmus Romme

Bramgæs, Saksfjed 26. april 2019. Foto: Preben Berg

med flest 24/3 (29.800) og 26/3 (26.150). Der blev i år sat turbo på kønsbestemmelsen og hele 115.430 blev kønsbestemt. Hunprocenten endte her på 31,5. Efter 2 rigtig gode år tabte også fløjlsand (1.187) noget terræn, men stadigvæk dog kun det 3. år med over 1.000 på

en forårssæson. Generelt spredt træk udover hele foråret fordelt på flere tempi bl.a. 22/2 (116) og 19/4 (67). Efter 4 gode år tabte sortand (66.683) også lidt pusten i år og landede på et antal meget tæt på gennemsnittet. Trækket var også her noget mere jævnt fordelt i

Sortstrubet bynkefugl, Hyllekrog, 30. august 2019. Foto: Helge Sørensen

år med mange noget mindre dage og her flest 25/3 med 3.405. De mest bemærkelsesværdige observationer af toppet skallesluger (11.653) var nok de relativt få fugle i marts måned (2.102)! De største dage faldt i stedet 22/2 (1.060), 2/4 (709) og 17/4 (565). Da der ingen tidligere år havde været over 2.000 individer og med et snit på bare 895, var bjergand (10.478) yderst godt kørende. Dette går stik imod de gængse teorier om generel mulig overvintring længere mod NØ pga. mildere vintre, hvilket i hvert fald dette år slet ikke passede med den forgangne ekstremt milde vinter. Måske skal en del af svaret findes i den hårde østenvind, som arten synes at have en forkærlighed for, hvilket var fremherskende fra omkring/efter midten af april. De 9.985 af bjergænderne sås over 9 dage fra 16-24/4 med flest 17/4 (1.125), 19/4 (2.410), 22/4 (1.700) og 23/4 (2.561). Der er hidtil kun en enkelt gang set over 500 trk. på lokaliteten. Også skeand (2.318) sprængte rammerne for, hvad der hidtil er set af arten med 7 dage over 100. Dette skal ses i forhold til tidligere, hvor der totalt kun var 6 dage over dette antal og et forårsmaks på 1.481 (i 2014) samt et gennemsnit på 486. Fra dette forrygende forår sås flest 17/4 (405), 18/4 (385) og 22/4 (397).

Knarand (303) holder sig heller ikke tilbage med rekorderne med flest 20/4 42 og 21/4 40. Af pipeand blev der talt mere end dobbelt så mange som normalt og klar ny dags- og forårsrekord; (17/4 2323) og i alt 7750, mens spidsand (662) kun bød på OK antal og en enkelt dag over 100: 4/4 141.

Gråstrubet lappedykker (754) havde mod sædvane mange mindre trækdage i år, hvorfor de bedste dage kun kom op på 17/4 (79) og 20/4 (74 trk.). Den tredjebedste sæsontotal af trane (2.597) kom i hus med årets topnotering 24/3 (988). Det blev til et ganske udmærket år for

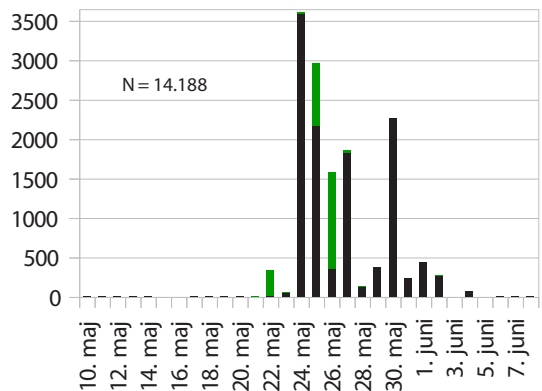

Fig. 2. Tidsmæssig fordeling af forårstrækkende strandhjejler ved Hyllekrog i årene 2009-2019. Grøn søjle angiver fugle set i 2019, mens sort søjle viser fugle set i årene 2009-2018. I alt 14.188 fugle er set i perioden 10/5 – 8/6 samt yderligere 5 spredte fugle i april. Forårstotalerne har svinget imellem 50 og 4.978, hvor gennemsnittet ligger på 1.290 fugle.

lommerne idet totalen af rødstrubet lom endte på 2.064, hvilket er bedste år siden 2009, mens de sortstrubede havde bedste år siden 2011 med 479 fugle. Højeste noteringer for de 'røde' blev 20/4 (303) og 21/4 (449) imod de sorte med 18/4 (31) og 19/4 (71). Ligesom så mange andre steder i de indre farvande steg antallet af sule (30 trk.+ 1 fu.), hvilket her var yderligere en fordobling af sidste års rekord. Fuglene sås spredt i tiden 8/2 – 4/6 fordelt over 26 dage med 1-2 pr. dag. Noget overraskende klar ny rekord af skarv (6.150) på trods af ingen klar generel bestandsfremgang eller ændret tællemetode: 24/3 (425), 29/3 (495) og 31/3 (423).

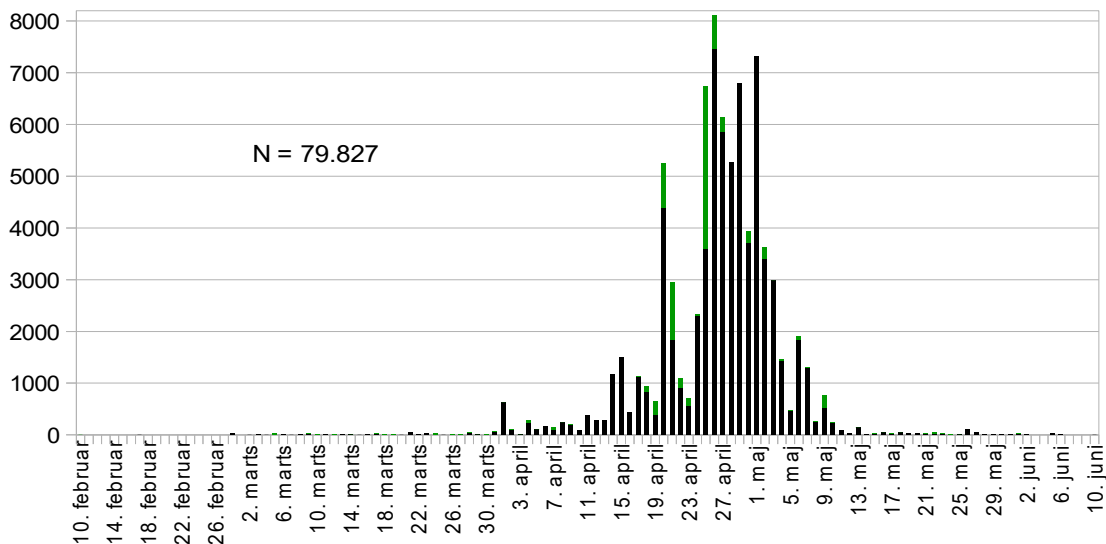

Fig. 3. Tidsmæssig fordeling af trækkende dværgmåger ved Hyllekrog i årene 2009-2019. Grøn søjle angiver fugle set i 2019, mens sort søjle viser fugle set i årene 2009-2018. I alt 79.827 fugle er set i perioden 10/2 – 10/6 med mediandato 27/4. Forårstotalerne har svinget imellem 2.820 og 12.250, hvor gennemsnittet ligger på 7.257 fugle.

Det blev til næstbedste år for strandhjejle (2.411), hvor fuglene var fordelt over 9 obsdage med flest 22/5 (328), 25/5 (797), 26/5 (1.217) og ellers højest 35 per dag. Med under en tredjedel af gennemsnittet blev det til en temmelig tynd omgang af storspove (2.007), hvor

16/4 (397) blev højeste antal. Der var massiv oprejsning til lille kobbersneppe (13.129) efter sidste års totale floppår uden så meget som en eneste fugl medio maj til primo juni. Fine antal sås denne gang 24/5 (1.060), 27/5 (8.450) og 28/5 (2.020). Cirka halvdelen af gennem-

Tornirisk, Saksfjed 15. maj 2019. Foto: Preben Berg

snittet sås der af islandsk ryle (6.545), som ligeledes passerede over 9 dage. Over 1.000 sås der med 28/5 (1.100), 31/5 (1.950) og 1/6 (2.880).

Næstdårligste år sås af almindelig kjove (53) med bare 5 som højeste dagstotal 30/4 og 2/5. Det blev til et dværgmågeår (7.906) lidt over gennemsnittet, hvilket p.t. ligger på 7.192 fugle. Trækdagene over 1.000 blev: 21/4 (1.107) og 25/4 (3.145). Tallet fra 25/4 bliver således det 6. tal på over 3.000 fra lokaliteten (og landet). Efter 2 år i træk med rekordantal af dværgerterne (58) så det denne gang ikke for godt ud for arten, med hidtil næstlaveste total fra området. Største tal faldt igen i år sent på sæsonen: 20/5 (11). Igen et flot totaltal af sortterner (443), hvilket dog alligevel kun blev til hidtil 4. højeste antal. De fleste fugle kom på en og samme dag da allerede 9/5 (353). Dette er så 3. gang, at der på dagsbasis bliver set sortterner her på stedet i den kaliber! Fjordterne (7.579) er godt kørende i disse år og dette år flest 26/4 (1.735) og 9/5 (1.187). I juni sås arten stadig ret talrigt trækkende med i alt 307 fugle hvoraf flest 3/6 (128) og 4/6 (67). Derimod en bekymrende udvikling for havterne (sølle 691), hvor der i år sås det klart ringeste antal, som der hidtil er blevet registreret på lokaliteten siden tællingernes opstart i 2008. Forhåbentlig er hovedtrækket passeret om natten, men vi må se, hvad de kommende år giver. Eneste tal på over 100 blev denne gang blot 8/5 (116) og 9/5 (184)!

Med totalt 2.968 trk. rovfugle blev dette forår faktisk det talrigeste år for denne artsgruppe siden tællingerne startede i 2009. Dette mest i kraft af musvåge (1.839), som blev årets solstrålehistorie på rovfuglefronten. Faktisk er det nu 7. år i træk med stigende antal af arten, og flest sås 23/3 (359). Forårstotalerne har svinget imellem 478 og 2.073 med et gennemsnit på 1.274 fugle samt med en mediandato 22/3. Af øvrige arter over middel nævnes hvepsevåge (439), flest 23/5 (205); havørn (29) som holdt niveauet fra de sidste 5 år og rød glente (95) som gled igennem meget spredt udover foråret med flest 27/4 (12). Desuden sort glente (12 trk.+ 4 rst.) set i tiden 1/4 – 16/6 samt tårnfalk (63) som klarede sig absolut bedst af falkene med flest 27/5 (9). Af de resterende rovfuglearter sås kun beskedne eller middelmådige antal.

Observationer fra efteråret

Nogle pæne tal af huldue (2766) blev registreret i efteråret: 2/10 (772), 4/10 (414) og 28/10 (412), mens ringdue (195.647) kunne svinge sig op på 28/10 (80.000) og 29/10 (66.000). Antallet af hvide storke (95) var bedre end normalt i kraft af en solid flok af de svenske plastikstorke: 24/8 (75) i flok trk. Mængden af rovfugle (8.950) blev denne gang i den lidt bedre ende, hvor fiskeørn (127) fik sit hidtil bedste år i kraft af 7/9 (15) og 8/9 (38). Også hvepsevåge (3.001) var udmærket kørende med flest 31/8 (489), 6/9 (320) og 8/9 (589) samt ligeledes rørhøg (305) med 7/9 (35) og 8/9 (145) (3. højeste tal i DOFbasen). Rød glente (786) kom lidt igen efter et sløjt 2018 med flest 3/10 (274) og på samme dato også 530 musvåger.

Meget mere om træktællingerne kan findes på

Rørhøg, Saksfjed 3. maj 2019. Foto: Preben Berg

	Forår	Efterår
Dækning	8/2 – 8/6 (dagligt)	3/7 – 28/12 (ikke dagligt)
Trækobservationer, almindelige arter	Knortegås 43.917 Bramgås 121.581 Ederfugl 245.522 Fløjlsand 1.187 Sortand 66.683 Toppet skallesluger 11.345 Bjergand 10.478 Skeand 2.318 Knarand 303 Pibeand 7.750 Gråstrubet lappedykker 754 Trane 2.597 Rødstrubet lom 2.064 Strandhjejle 2.411 Storspove 2.007 Lille kobbersnepe 13.129 Islandsk ryle 6.555 Almindelig kjove 53 Dværgmåge 7.906 Sortterne 443 Fjordterne 7.579 Havterne blot 691 Musvåge 1.839	Bramgås 12.000 (4/10) Huldue 2.766, flest 772 (2/10) Ringdue 195.647 Trane 709 (3/10) Fiskeørn 127, flest 38 (8/9) Hvepsevåge 3.001, 589 (8/9) Rørhøg 305, flest 145 (8/9) Spurvehøg 2.940 Havørn 8 T + 7 R (3/10) Rød glente 786, 274 (3/10) Hedelærke 54 (28/10) Skovpiber 1.800 (25/8)
Observationer, usædvanlige arter	Kongeederfugl 4 Rødhovedet and 1 Nordisk lappedyk. 3T + 21R Hvid stork 9 Sølvhejre 6 T Skestork 2 (11/6) Sule 31 Sorthovedet måge 4 Roverne 6 Sort glente 12 T + 4 R Blæder 1 Aftenfalk 1 Pir 2 Pungmejse 1 Storpiber 1 Gulirisk 9 Karmindompap 6	Hvid stork 95, flest 78 T (24/8) Sølvhejre 8 T (11/9) Kærløber 3 Enkeltbekkasin 4 Ride 8 Roverne 4 Steppehøg 5 Hedehøg 1 Sort glente 10 Vendehals 4 Aftenfalk 4 Ravn 19 (26/9) Rødstrubet piber 3 Markpiber 1 Gulirisk 2 Lapværling 1-2

Mosehornugle, Gedser Fuglestation, 29. oktober 2019. Foto: Hans Lind

Gedser Fuglestation

Af Bo Kayser, Clausjannic Amland-Labuz og Hans Lind

Indledning

2019 har været et rigtig godt år. DOF har vedtaget fra og med 2020 at bevillige 5 % af kontingentindtægterne til a-fuglestationerne. Det har givet Gedser Fuglestation en tro på, at vi kan fortsætte det høje aktivitetsniveau med fuldt standardprogram for både ringmærkning og træktælling. Fuglestationen supplerer ved at skaffe penge fra fonde, Friluftsrådet, venneforening mfl. I vinteren 2019 fik underetagen i huset den store omgang med udbedring og maling af vægge, der blev rokeret om i dagligstuen og på værelserne, hvor køjesengene bl.a. blev udskiftet med brikse, og huset fik en større hovedrengøring. Alt var klar til at ringmærknings sæsonen blev skudt i gang 1/3. Med en 10-årig lejekontrakt med Naturstyrelsen og et nyistandsat hus føler vi os godt rustede for fremtiden.

Det fulde program med standardiseret træktælling og ringmærkning med betaling af diæter til observatører og ringmærkere fortsatte i 2019 med fin dækning af

sæsonerne. Mange kom til fuglestationens formidlingsarrangementer eller besøgte fuglestationen i kortere eller længere tid.

Ringmærkningsdata fra 2007 til 2019 er blevet analyseret, og først i 2020 blev resultaterne sendt som et manuskript til publicering i DOFT. Det er den første videnskabelige artikel fra Gedser Fuglestation.

En stor tak skal rettes til såvel observatører, ringmærkere og alle de andre frivillige, som har muliggjort endnu et godt år for fuglestationen. En særlig tak til professor Martin Collinson, Aberdeen University, for veludførte DNA-undersøgelser i årets løb.

Sjældne fugle set i Gedserområdet gennem året

Kongeederfugl han trak forbi 26/10 (1 fugl) og 7/11 (1). 1 islom trak forbi Odden 5/5. 1 sort stork blev set i området 8-9/8. Ud over enkeltfugle blev der set 4 af lille kjove 23/9. Mellemkjover blev set fra oktober til december

Karmindompap han og hun. 28. maj 2019. Foto: Bo Kayser

med flest 4/11 (6) og 5/11 (7). Af rovfugle blev det for steppehøg til 23/8 (1) og 30/9 (1). Spredte enkeltfugle af trækkende sorte glenter blev set både i april-maj og september samt en enkelt 2/12. Der blev set omkring 10 aftenfalke sidst i august og i september med flest 30/8 (3). Sidst i maj og først i juni kom i alt 3 trækkende biædere og i samme periode hørtes 1 pirol 3 dage.

Ringmærkede småfugle omtales i afsnittene om ringmærkning. Derudover sås bl.a. 1 rødrygget svale 27/4. 1 syngende sydlig nattergal hørtes flere dage sidst i april og først i maj. 2 trækkende rødstrubede pibere blev registreret i september. Spredte gulirisker blev hørt trækkende især i maj og oktober.

Vær opmærksom på, at ovenstående omfatter hele Gedserområdet, hvorimod træktællingerne kun omfatter Gedser Odde.

Træktælling ved Gedser Odde

I DOF Storstrøm har vi valgt, at træktælling om foråret gennemføres af Hyllekrog/Saksfjed Fuglestation, se denne, og om efteråret af Gedser Fuglestation på Gedser Odde.

For en mere detaljeret gennemgang, se årsrapporten "Træktælling ved Gedser Odde efteråret 2019" på Gedser Fuglestation hjemmeside under Resultater - Træktælling.

Der blev i efteråret gennemført standardtælling på 131 af de 132 mulige dage i standardperioden fra 11. august til 20. december, hvilket er ret imponerende. I rådata var der i alt 7.203 registreringer (rækker med 1-flere individer) af trækkende fugle indrapporteret af 44 observatører.

I alt blev der i andet halvår 2019 registreret 853.196 trækkende fugle, hvilket er næsten dobbelt så mange som de 496.417 i 2018. Forskellen skyldes især, at der i 2019 blev gjort mere ud af at tælle småfugletræk, end der blev gjort i 2018.

Antallet af registrerede trækkende gæs og ænder var større i 2019 end i 2018 (tal i parentes): Bramgås 12.571 (7.676), knortegås (mørkbuget) 13.967 (7.591), blisgås 5.788 (3.619) og bjergand 3.836 (2.082).

Der blev også registreret mange trækkende duer i 2019: Huldue 1.993 (626) og ringdue 138.729 (9.974). Der blev registreret pænt med trækkende traner med 3.205 (346). Antallet af rødstrubet lom var stort med 13.849 (9.836). Der var pænt med mellemkjoever med 40 (4) og fjordterne 2.736 (707). Der blev registreret få hvepsevåger med 357 (1.297) og gråsiskener 95 (10.109), mens der var store antal for misteldros-sel med 1.986 (239) og bog-/kvækerfinke 129.407 (33.060). For havtrækket er der nok tale om reelle

Ederfugletræk ved Gedser Odde.
5. oktober 2019. Foto: Bo Kayser

forskelle mellem årene. For duer og småfugle er der måske mere tale om mere effektiv registrering i 2019 end i 2018. Blandt de sjældnere arter kan for 2019 nævnes kongeederfugl 1, hvidnæbbet lom 1 og rødstrubet piber 1.

Ringmærkning

For en mere detaljeret gennemgang, se årsrapporten "Ringmærkning ved Gedser Odde 2019" på Gedser Fuglestation hjemmeside under Resultater - Ringmærkning.

En oversigt over resultaterne er angivet i tabellen i denne artikel.

Årets ringmærkning startede som altid stille og roligt. 23/3 blev det 'rigtigt' forår med hele 71 ringmærkede fugle bl.a. 4 rødtoppede fuglekonger og et par nye årssarter: tre gransangere og en enkelt husrødstjert.

April måned startede med et par dage med hård østenvind, der altid resulterer i ingen fugle i nettene. 22/4 kom årets første dag med over 100 ringmærkede fugle, nemlig 111, og heriblandt årets første skovsangere og broget fluesnapper. Sidst i april er altid en god tid for ringmærkningen, og 29/4 ringmærkede Robert og Susanne 167 fugle. Rødhals fyldte stadig godt i statistikken med hele 79.

Også maj startede blæsende med få fugle over Odde. 3/5 kunne Susanne pille dels en løvsanger mærket med tysk ring og en bogfinke med svensk ring ud af nettet. En vende-hals dukkede op 5/5, hvor Robert også tog en munk med belgisk ring. Den femte udenlandske fugl på en uge. 13/5 pillede Hans og Vagn en broget fluesnapper med Stavanger-ring ud af nettet, og 17/5 en løvsanger med spansk ring. 18/5 blev en rigtig god dag med årets tredje sydlige nattergal, den første rødrygget tornskade, kærsanger, bynkefugl, lille fluesnapper og en aflæsning af gærdesanger med Moskva-ring. 28/5 lagde Nigel hårdt ud på sin første dag med en gulirisk.

Månedsskiftet maj/juni er ofte en meget 'giftig' periode, hvor alt kan ske og mange sjældenheder dukker op i Danmark. 2/6 kunne Nigel pille en bitte sanger ud af nettet – lille rørsanger. En art, der normalt yngler i Indien og Pakistan med en lille population omkring Sortehavet i Rumænien og Bulgarien. Fuglen blev

DNA-testet og er godkendt af SU som Gedsers første, og Danmarks 14. lille rørsanger.

Efter sommerpausen lagde Anton og spanske Ramón hårdt ud med hele 81 nymærkninger 20/7. Blandt andet skal nævnes en korttået træløber, en karmindompap og hele 14 gransangere, der normalt først kommer i dette antal senere på efterårssæsonen. 30/7 blev efterårets første dag med mere end 100 fugle. Det er på dette tidspunkt især gulbug, gærde- og torsangere, og også de altid udfordrende kær- og rørsangere, der dominerer i nettene. På månedens sidste dag blev også årets første græshoppesanger mærket.

I august kom der nogle rigtig gode dage med et stort træk af især torsanger og gærdesanger, kærsanger, en del løvsangere, samt enkelte sivsangere og græshoppesangere. August måned bød også på en del vende-hals (4) og hele 69 broget fluesnapper.

9/9 kom der endelig et vejromslag, som gav hektisk aktivitet i ringmærkningslaboratoriet, og der blev mærket 318 fugle. En dag, hvor især rødstjert og havesanger prægede billedet med henholdsvis 41 og 54 mærkninger. Inden længe tog det blæsende og regnfulde vejr over igen. 18/9 blev årets første hvidbrynet løvsanger fanget. Da vinden lagde sig, kom der igen en række dage med over 100 fugle i nettene. 23/9 blev en af de der uforudsigelige dage, hvor Ramón, Gail og Henrik næsten blev væltet af et enormt influx af fuglekonge og rødhalse. Der blev mærket i alt 472 fugle, herunder 248 rødhalse og 196 fuglekonger samt en enkelt bjergvipstjert. Også dagen efter blev ganske god med 233 fugle, deriblandt endnu en hvidbrynet løvsanger. Anden 'bølge' kom allerede 26/9, hvor der blev mærket 261 fugle, heraf 116 fuglekonger, 76 rødhalse og en ringdrossel.

Oktober startede også med regn og rusk, men alligevel med et par gode gransangerdage med henholdsvis 74 og 60 ringmærkede fugle inden det hele eksploderede 3/10. Da svag vind afløste dage med kraftig blæst blev der denne dag mærket hele 461 fugle. Kasserne, hvori flere fugle kan sættes ind efter udtagning fra nettet, kom i brug, da det hele dagen væltede ind med nye rødhalse. I alt 254 rødhalse,

61 fuglekonger, 46 gransangere og 40 sangdrosler blev mærket. Godt, at mange kunne hjælpe med til at klare de mange fugle. Resten af måneden fortsatte fuglekongerne med at komme i pæne antal, selvom vejret igen var præget af vind og regn. 29/10 kunne Ramón og Gail ringmærke stationens kun anden mosehornugle.

November måned blev ret stille, men gav dog nogle sjove mærkninger. Hele 37 halemejsler blev fanget i samme net 1/11, stor tornskade 8/11 og 10/11, en blåmejsle med ring fra Litauen og endelig en musvåge 11/11.

I løbet af året ringmærkede 26 ringmærkere 12.272 fugle fordelt på 81 arter. Af fugle mærket i Gedser blev 57 (0,5 % af ringmærkede) i løbet af året genmeldt fra udlandet. Af fugle mærket i udlandet blev 28 (0,2 %) genfanget i Gedser.

Genmeldinger og fremmede ringe

De genfangne/genmeldte fugle mærket på Gedser Fuglestation fordelte sig i 2019 på følgende lande: Belgien (12), Danmark (11), Finland (2), Frankrig (3), Holland (6), Litauen (3), Norge (5), Polen (4), Rusland (3), Spanien (3), Storbritannien (1), Sverige (18) og Tyskland (10).

11/3 havde Anton to spændende genfangster: En musvit med litauisk ring og en blåmejsle med russisk ring. Svaret fra Ringmærkningscentralen kom hurtigt, og det viste sig, at begge fugle var ringmærket som 1K-fugle 29/9 i 2018 i to forskellige lande, men med blot 35 km mellem de to ringmærkningssteder, i henholdsvis Litauen og Kaliningrad, Rusland. Efter over-

Susanne Primdahl ringmærker grå fluesnapper. 10. maj 2019.
Foto: Bo Kayser

vintring i Centraleuropa ramte begge fugle Danmarks-sydspids på samme dag, 163 dage efter mærkningen og ca. 575 km fra mærkningsstedet! 20/3 havde Anton endnu en blåmejsle med litauisk ring, og også denne var mærket ved Ventés Ragas, Litauen, som 2K-fugl 19/9 2018 og blev aflæst 6 måneder og 1 dag efter 595 km fra mærkningsstedet.

30/4 aflæste Robert en belgisk jernspurv, som var blevet mærket som 1K-fugl ved Bolland Liege, Belgien

Lille rørsanger, Gedser Fuglestation, 2. juni 2019. Foto: Jens Søgaard Hansen

	Forår	Efterår
Dækning	Observationer: Se Hyllekrog Fuglestation. Ringmærkning: 1/3 – 15/6 de fleste dage.	Observationer: 11/8 – 20/12 næsten daglig samt spredt resten af halvåret. Ringmærkning: 20/7 – 15/11 de fleste dage.
Ringmærkning total	3.088 (57 arter)	9.184 (74 arter)
Tre talrigest ringmærkede arter	Rødhals 647 Jernspurv 286 Løvsanger 299 Gransanger 192 Fuglekonge 186	Rødhals 1.852 Fuglekonge 1.275 Gransanger 1.047 Gærdesanger 698 Tornsanger 639
Sjældneste ringmærkede arter	Vendehals 1 Sydlig Nattergal 3 Lille Rørsanger 1 Gulirisk 1 Karmindompap 4	Dværgfalk 1 Mosehornugle 1 Natravn 1 Ringdrossel 2 Hvidbrynet Løvsanger 2
Observationer, sjældne arter (SU)	Vendehals 1 Sydlig nattergal 3 Lille rørsanger 1 Gulirisk 1 Karmindompap 4	Dværgfalk 1 Mosehornugle 1 Natravn 1 Ringdrossel 2 Hvidbrynet løvsanger 2
Træktælling Total	Se Hyllekrog Fuglestation.	853.196 (173 arter)
Observationer, sjældne arter Gedser Odde	Se Hyllekrog/ Saksfjed Fuglestation.	Kongeederfugl 1 Hvidnæbbet lom 1 Kaspisk måge 1 Attenfalk 6 Rødstrubet piber 1

18/10 2013 og nu aflæst 601 km fra mærkningsstedet 5 år, 6 måneder og 12 dage senere. En rigtig pæn alder for en jernspurv.

13/5 pillede Vagn og Hans en broget fluesnapper med norsk ring (Stavanger) ud af nettet. Denne var oprindeligt mærket som ikke flyvefærdig unge på Godøynes, Bodø og nu genaflest efter en tur i vinterkvarteret syd for Sahara 9 måneder og 27 dage efter mærkningen og 1417 km fra mærkningsstedet. Broget fluesnapper er bestemt en langdistancetrækker.

Vagn aflæste desuden en løvsanger med spansk ring 17/5. Denne var ringmærket på Islas Columbretes, Spanien, kun 15 dage før og 1.835 km fra Gedser. Denne lille 2K-fugl har altså i gennemsnit fløjet mere end 120 km om dagen på vej mod yngleområderne.

Også genmeldinger af vores egne mærkninger kan være særdeles spændende. En tornsanger han mærket som 3K+ i 2014 blev genfanget 9/5 i Gedser og havde altså en alder på mindst 7 år. 29/5 genfangede Nigel m.fl. en 7K+ gulbug, der oprindeligt blev mærket af Jesper Brinkman som 1K i 2012 på Gedser Fuglestation. Imponerende alder for en så lille fugl, der på dette tidspunkt formentlig havde taget turen frem og tilbage til Centralafrika ikke mindre end 7 gange!

Få mere information

Gedser Fuglestation præsenterer løbende nyheder og resultater via elektroniske medier. På hjemmesiden www.gedserfuglestation.dk publiceres under "Resultater" årsrapporter for træktælling og ringmærkning tidligt det efterfølgende år. Samme sted publiceres mere omfattende analyser. Daglige blog-indlæg og nyheder kan også læses på hjemmesiden. Endelig er der løbende information til og mellem interesserede via Facebook.

Træktælling ved Gedser Odde. 9. oktober 2019. Foto: Bo Kayser

Sanglærke, Agger Tange, 14. april 2019. Foto: Poul Holm Pedersen

Rovfugletrækket 2019

Samlet og redigeret Rene Christensen og Peter Lange

Skagen

Data er indsamlet og bearbejdet af Knud Pedersen.

For kommentarer, se under beretningen fra Skagen Fuglestation her i Fugleåret.

Nordøstdjursland

Data er indsamlet og bearbejdet af Jørgen Staarup Christensen.

Der er primært talt rovfugletræk ved Gjerrild Nordstrand med en fin dækning hele foråret. Fra øvrige Nordøstdjursland er der især talt træk over Grenå by og enge, samt Fornæs, hvor især mange Musvåger er talt. Et meget flot år med nye års-rekorder for sort glente, rød glente, havørn, rørhøg, spurvehøg, kongeørn, fiskeørn og tårnfalk. Der henvises til beretningen fra Gjerrild Fuglestation her i Fugleåret.

Blåvand

Data er indsamlet og bearbejdet af Bent Jacobsen.

Antallet af rovfugle lå under det normale, hvilket skyldes de overvejende vestlige vinde i efteråret. Dog var totalen for havørn meget høj, og flere af dem var uden tvivl lokale fugle som trak ud forbi Blåvands Huk.

Efter at have sat rekord i 2018 med 97 fugle var rød glente igen nede på et mere normalt niveau.

Als

Data er indsamlet og bearbejdet af Dennis Langholz.

Det blev et år med antal under middel for både forår og efterår. Dette skyldes vejr og vind som ikke altid var gunstig for Als.

Langeland

Data er indsamlet og bearbejdet af Jacob Sterup.

Der var en rimelig dækning af efterårstrækket på Sydlangeland i 2019. Hvepsevåge satte ny sæsonre-

kord med over 3.000 fugle, og det blev også til forholdsvis pæne totaler af rørhøg og fiskeørn. Antallet af de senere trækkende rovfuglearter endte til gengæld noget under middel, og særligt rød glente, musvåge, fjeldvåge og dværgfalk sås der langt færre af end normalt.

Rørvig

Data er hentet fra <https://rfst.dk/wiki/doku.php>, for yderligere kommentarer, se beretningen fra Rørvig Fuglestation her i Fugleåret.

Halsnæs

Data er indsamlet og bearbejdet af Michael Trasborg.

Forårets aktivitets niveau ligger på linje med de foregående år. Antallet for arterne er over gennemsnit. Flere arter satte nye sæsonrekorder; sort glente, rørhøg, fiskeørn og vandrefalk. Steppehøg tangerede den tidligere rekord fra år 2012, og aftenfalk havde et godt år med hele 10.

Efteråret var på det jævne vedr. aktivitets niveau samt totalerne for arterne.

Gilleleje

Data er indsamlet af Mathias Blicher Bjerregård.

Hellebæk

Data er indsamlet og bearbejdet af Steen Søgaard.

Foråret blev med lidt over 10.500 rovfugle lidt over gennemsnittet, men kan skyldes en periode med østlige vinde i april.

Det blev til sæsonrekord for sort glente, spurvehøg havde sin næsthøjeste forårssæson med 1696 fugle, flest 20/4 186, fiskeørn havde sin bedste sæson siden 2002, flest 7/4 23 trk., og tårnfalk havde sin tredjebedste sæson.

Steppehøg, Rørvig, 17. april 2019.
Foto: Klaus Bjerre

Fiskeørn, Stigsnæs, 26. august 2019.
Foto: Johnny Madsen

Mere interessant var det, at hvepsevågen for første gang siden 2007 fik en sæson omkring gennemsnittet. De seneste mange sæsoner har alle været under gennemsnit for hvepsevågen. De bedste dage var, 15/5 410 og 16/5 327. En del af maj var præget af skiftende vindretninger, hvilket kan have medvirket til det efter omstændighederne pæne antal hvepsevåger.

Yderligere en række arter fik totaler over gennemsnit: sort glente, rød glente, rørhøg, steppehøg, spurvehøg, fiskeørn, tårnfalk og vandrefalk.

Havørn, blå kærhøg, musvåge, flest 23/3 1131 og 29/4 640, aftenfalk og lærkefalk havde alle en sæson omkring gennemsnittet.

Antal under gennemsnit: duehøg, fjeldvåge og dværgfalk.

Efterår blev med 8750 fugle, noget under middel (17117 fugle), hvilket gjaldt mange af arterne. Med-

virken til dette kan have været nogle dage med østenvind i første halvdel af oktober og måske også et fald i antal observationsdage på 47, men dog med et gennemsnitligt antal observationstimer på 174. For 7. år i træk sås musvåge i et antal betydeligt under gennemsnittet. Der blev ikke set en eneste trækkende duehøg! og mønstret med lave træktal for de nordlige arter som blå kærhøg, fjeldvåge og dværgfalk fortsatte.

Antal over gennemsnit blev noteret for hvepsevåge, flest 6/9 378 og 7/9 290, havørn, rød glente og steppehøg.

Gennemsnitlige antal havde rørhøg, fiskeørn, lærkefalk og vandrefalk.

Antal under gennemsnit blev noteret for blå kærhøg (laveste antal registrerede 1988 - 2019), spurvehøg (lavest registrerede antal 1988 - 2019) flest 19/10 med blot 60 fugle, musvåge (flest 1/10 1233 og 2/10 2234), fjeldvåge, tårnfalk og dværgfalk.

Vandrefalk, Stevns fyr, 6. oktober 2019. Foto: Johnny Madsen

Dværgfalk, Skagen, 9. april 2019. Foto: Knud Pedersen.

Stevns

Data er indsamlet og bearbejdet af Tim Andersen.

Med 62 egentlige observationsdage samt tilfældige strøboobservationer fra yderligere 11 dage var dækningen nogenlunde som de nærmest foregående år, og alle relevante trækdage blev dækket. Sæsonen vil især blive husket for de 13 steppehøge 7. september, som selvfølgelig var dagsrekord for Stevns (og vel Danmark), og samme dag var de 52 fiskeørne også ny dagsrekord for Stevns. Sæsonrekord var der for steppehøg og aftenfalk. Fjeldvågen fortsætter med lave træktaal, og andre lave sæsontotaler var musvåge (laveste siden 1998), rød glente (laveste siden 2006) og vandrefalk (laveste siden 2002). Vandrefalk kan

undre med artens fremgang in mente, men en medvirkende årsag kan være, at der nu yngler 3 par vandrefalke på klinten, så måske overser vi nogle trækkende vandrefalke, fordi der meget ofte er vandrefalke på jagt over havet. Der var dog også arter, der havde et godt år, det gælder f.eks. havørn, der havde sit bedste år siden 2010, og blå kærhøg med sit bedste år siden 2011.

Gedser Odde

Data er samlet og bearbejdet af Bo Kayser.

Der henvises til <https://www.gedserfuglestation.dk/resultater/traektaelling/arsresultater-traektaelling> samt beretningen fra fuglestationen her i Fugleåret.

Rovfugletrækket forår 2019.

FORÅR	Skagen	NØ Djursland	Als	Rørvig	Halsnæs	Gilbjerg	Hellebæk	Hyllekrog
Hvæpsevåge	845	241	62	143	58	76	862	439
Sort Glente	79	22	2	9	16	2	17	12
Rød Glente	333	577	79	152	96	57	142	95
Havørn	81	36	17	26	23	13	22	29
Rørhøg	468	193	25	272	139	82	155	106
Blå Kærhøg	430	67	12	116	64	43	55	20
Steppehøg	45	2	0	6	7	3	5	0
Hedehøg	10	0	0	2	2	0	0	0
Duehøg	30	7	0	19	3	1	5	0
Spurvehøg	4676	2660	366	1698	1966	2827	1696	312
Kongeørn	3	3	0	0	0	0	0	0
Lille Skrigeørn	0	1	0	0	0	0	0	0
Musvåge	2884	6341	3223	859	959	246	7045	1839
Fjeldvåge	426	42	5	367	186	164	163	4
Fiskeørn	687	170	0	218	101	11	222	25
Tårnfalk	1481	309	312	105	122	153	93	63
Aftenfalk	40	2	0	9	10	9	2	1
Dværgfalk	427	88	30	84	44	51	16	13
Lærkefalk	348	44	12	53	26	45	22	5
Vandrefalk	216	54	17	47	28	19	28	4

Hyllekrog

Data er indsamlet og bearbejdet af Preben Berg.

Forår: For kommentarer se under beretningen fra Hyllekrog her i Fugleåret.

Efterår: Rovfugledata foreligger fra i alt 58 dage: juli 3; august: 12, september: 23, oktober: 18, november: 1, december: 1.

Bemærk som vanligt svingende observationstid samt at tilfældige observationer er påført på dage uden egentlig trækdekning (typisk dage uden tidsangivelser).

Herudover var der besøg på lokaliteten på et mindre antal ekstra dage, hvor der på trods af besøg på lokaliteten ikke blev registreret nogle trækkende rovfugle.

Trækobservationer er typisk gjort ved klitten, Store Brunddrag eller ved Fyrrelunden, Drummeholm samt aller vestligste del af Saksfjed Inddæmning.

Websiden Fugle og Natur er atter i år gennemgået for rovfugleobservationer, men dog som vanligt uden at tilføre et nævneværdigt antal ekstra fugle.

Rovfugletrækket efter 2019.

EFTERÅR	Blåvand	Als	Sydlangeland	Rørvig	Halsnæs	Hellebæk	Stevns	Gedser	Hyllekrog
Hvepsevåge	4	475	3326	59	32	869	1394	357	3001
Sort Glente	1	5	8	0	0	0	32	9	10
Rød Glente	18	165	238	10	17	52	1347	363	786
Havørn	26	17	2	5	9	9	50	20	18
Rørhøg	58	19	380	25	5	63	499	170	305
Blå Kærhøg	27	32	66	10	29	9	183	69	35
Steppehøg	1	0	9	1	2	2	28	0	5
Hedehøg	1	0	3	0	0	0	4	0	1
Duehøg	0	0	0	0	0	0	3	0	0
Spurvehøg	223	422	3467	59	329	409	5129	4725	2940
Kongeørn	0	0	0	0	0	0	3	0	0
Lille Skrigeørn	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Musvåge	37	4200	1722	34	1384	7242	2937	304	1485
Fjeldvåge	0	1	17	1	10	8	133	312	30
Fiskeørn	10	0	122	20	17	43	182	64	127
Tårnfalk	11	15	305	17	29	17	284	485	145
Aftenfalk	0	0	4	1	0	1	6	6	3
Dværgefalk	41	13	58	3	16	11	99	107	35
Lærkefalk	1	10	23	3	0	4	19	21	13
Vandrefalk	12	7	16	3	6	9	19	19	10

Fugleværnsfondens naturreservater – status 2019

Af Søren Ring og Hanne Havemose

Fugleværnsfondens naturreservater 2019:

1. Nivå Bugt Strandenge	13. Bøjden Nor
2. Vaserne	14. Søgård Mose
3. Gundsømagle Sø	15. Bremsbøl Sø
4. Ravnstrup Sø	16. Sølsted Mose
5. Ægholm	17. Stormengene
6. Nyord Enge	18. Stubbe Sø
7. Barup Sø	19. Bøvling Klit
8. Saksfjed-Hyllekrog	20. Agerø og Stenklipperne
9. Nakskov Indrefjord	21. Råbjerg Mose
10. Gulstav Mose	22. Svartingedal
11. Tryggelev, Nørreballe og Salme Nor	23. Rusland
12. Roholm	

skyldtes nu nok fondens formands meget grundige og højfrekvente fugleovervågning. Et eksempel til efterfølgelse!). Vasernes varierede natur og den grundige overvågningsgruppe havde også held med at registrere hele 62 ynglende fuglearter og knapt 600 ynglepar i 2019.

Tryggelev, Salme og Nørreballe Nor glimrede også med en meget grundig overvågningsindsats med hele 615 ynglepar og 63 ynglende fuglearter, eksempelvis hele syv andearter, lille-, gråstrubet- og toppet lappedykker, vandrikse, rørdrum, en del vade- og kystfuglearter, rørhøg, rødrygget tornskade, skægmejsse og mange arter af sangere og nattegal. Se mere i tabel 1.

Andre naturreservater savnede desværre flere besøg og indtastninger i yngletiden af gode sikre fugleobservationer. En del tilbagegange i antal ynglepar kan derfor skyldes variation i overvågningsindsats samt resultatet af et tørt år 2019, som nok har været skyld i, at en del færre fugleunger kom på vingerne.

Årets sjældenheder

I alt 27 forskellige fuglearter, der iflg. DOFbasens kriterier er "sjældne", kunne i 2019 opleves i Fugleværnsfondens naturreservater (se også tabel 2). Dværgrørvagtlet og plettet rørvagtlet trak over 600 observationer hjem, især i de 11 dage i juni, hvor dværgrørvagtlet kunne opleves i Vaserne. Aftenfalk blev observeret 25 gange fordelt på fem naturreservater, imens sort glente blev observeret 29 gange i fire naturreservater. Begge langt ofest i træktiden i Saksfjed-Hyllekrog. Kærløber blev set i tre naturreservater, blandt andet i Bøjden Nor hvor den sidst i maj næsten årligt er en sandsynlig oplevelse. Et par lundsanger gæstede og sang i Svartingedal sidste i maj. Saksfjed-Hyllekrog var igen højdespringer med hele 14 forskellige sjældne arter observeret – og igen er det ikke overraskende langt ofest ultimo august og september, som giver de sjældne oplevelser.

Årets fugleobservationer

I alt 52237 observationer i Fugleværnsfondens 22 naturreservater blev indtastet i DOFbasen i 2019. Der blev observeret og indtastet 249 fuglearter, 20 pattedyrarter, 12 arter af padder og krybdyr og hele 38 sommerfuglearter. 128 fuglearter yngede i naturreservaterne. En del fåtallige danske ynglefuglearter havde også fundet vej til fondens naturreservater. I 2019 yngede bl.a. hvinand, toppet skallesluger, atlingand, stor kobbersneppe, brushane, plettet rørvagtlet og dværgrørvagtlet, dværgerterne, hvepsevåge, stor tornskade og karmindompap. Blåhals yngede fortsat med 15 par i Sølsted Mose. Rørdrum yngede i hele fem reservater med hele 10 par i Tryggelev og Nørreballe Nor. Hedelærke holdt lige ved med et par ved Stubbe Sø.

Ynglehotspots

Ægholm var fortsat det af fondens naturreservater med den største tæthed af ynglefugle med hele 637 ynglepar med en helt overvejende skarvkoloni og blot fire andre arter. Fremgangen på Nyord Enge var fortsat for 5. år i træk med hele 809 ynglepar, endda uden at de fx mange sanglærker og engpibere var talt i tilstrækkeligt omfang. Her holdt arter som brushane og stor kobbersneppe lige akkurat ved, imens fx rødben, klyder og viber hver især fortsat gik frem til et historisk højt antal ynglepar.

Artsrigest var igen i 2019 Sølsted Mose med hele 74 ynglende fuglearter og knap 400 ynglepar, og selv lille Bremsbøl Sø glimrede med 53 ynglende arter. (En del

Tabel 1 viser en samlet oversigt over ynglebestændene i alle Fugleværnsfondens naturreservater i 2019. Tallene er summen af mulige, sandsynlige og sikre ynglepar ifølge de kriterier, der anvendes i Fugleværnsfondens overvågningsprogram, dvs. at de angiver det maksimale antal ynglepar i hvert naturreservat. * = manglende data.

	1 - Nivå Bugt Strandenge	2 - Vaserne	3 - Gundsømagle Sø	4 - Ravnstrup Sø	5 - Egholm nordvest for Møn	6 - Nyord Enge	7 - Barup Sø	8-1 Saksifed *	8-2 Hyllekrog *	9 - Nakskov Indrefjord	10 - Gulstav Mose	11-1 Tryggelev & Salmø Nør	11-2 Nørreballe Nør	13 - Bøjden Nør	14 - Søgård Mose	15 - Bremsbøl Sø	16 - Sølsted Mose	17 - Stormengene	18 - Stubbe Sø	19 - Bøvling Klit	20 - Agerø og Stenklipperne *	22 - Svartingedal	Sum	Antal lokaliteter arten yngler i	
Knopsvane	1	4	2	1	5	3	1				1	4	13	3		1							40	13	
Grågåse		40	9	1		13		3		2	10	14	12	6			5							115	11
Ederfugl					2	1																		3	2
Hvinand		5																						5	1
Toppet skallesluger						1																		1	1
Gravand											1	5	4	3		1	1	2		1			18	8	
Taffeland											1	2	1										4	3	
Troldand								2				3	2			2							9	4	
Atlingand						1						4	2			3	1						11	5	
Skeand						35				1	1	9	6	1		2							55	7	
Knarand						6					2	23	7			4							42	5	
Gråand		20	4			24	3	1			8	22	20	1		8	6			2			119	12	
Spidsand						1																		1	1
Krikand																						1		1	1
Fasan		3						1								1	3					4	12	5	
Agerhøne																1	1						2	2	
Lille lappedykker		2					1			1	4	3				1							12	6	
Gråstrubet lappedykker		1		2			1	1			6	9											20	6	
Toppet lappedykker		15	8								3	3	10			1							40	6	
Huldue			1	1								1										4	7	4	
Ringdue	1	5	5	8				3	2				3	2			3		2			19	53	11	
Gøg	1	3	3	1		1	2	1		1	2	4	3	1	1	1	6	1	1			1	34	18	
Vandrikse		5	3	1			14			1	4	3	1				12						44	9	
Plettet rørvagtel	1															3							4	2	
Dværgrørvagtel	1																						1	1	
Grønbenet rørhøne						1					4	1	1			1	6						14	6	
Blishøne		15	3	1		10	7				19	42	35	2		6	1						141	11	
Trane								1									3						4	2	
Rørdrum											2	5	5				5						17	4	
Skarv		200			612																		812	2	
Strandskade						35		1			1	4	15	5		1		1			12		75	9	
Klyde						102						25	7										134	3	
Stor præstekrave	1					4		1				2	6	5				1					20	7	
Lille præstekrave	1											1	5			1							8	4	
Vibe	2	4				197	3	1			3	28	19	5		3	5	8	1				279	13	
Stor kobbersneppe						3											1						4	2	
Brushane						1																	1	1	
Skovsneppe	2			1			1																4	3	
Dobbeltbekkasin		3															12	1					16	3	
Svaleklire		1																					1	1	
Rødben	1					190		1				5	7	4		1		10		8	1		228	10	
Hættemåge	3					6		90				93	45										237	5	
Stormmåge						61						8	25										94	3	
Sølvmåge					3	2						1	1										7	4	
Svartbag					6																		6	1	
Dværgrterne														2									2	1	
Fjorderterne								1				1	32				2						36	4	
Havterne						9								8									17	2	
Hvøpsevåge																	1						1	1	
Rørhøg			1	1			2	1		2		4				1	3						15	8	
Musvåge		1														1	1					1	4	4	
Isfugl																	1						1	1	
Natugle			1	1													1						3	3	
Lille flagspætte		4																					4	1	
Stor flagspætte		5	2	1			2					1				1		1				4	17	8	
Tårnfalk				1																			2	2	
Lærkefalk																							1	1	
Rødrygget tornskade											2	9					8		1			2	22	5	
Stor tornskade																	1						1	1	
Skovskade		1															1					3	5	3	
Husskade		3																					3	1	
Allike		2																					2	1	
Råge			12																				12	1	
Ravn																1	1					1	3	3	

	1 - Nivå Bugt-Strandenge	2 - Vaserne	3 - Gundsømagle Sø	4 - Ravnstrup Sø	5 - Ægholm nordvest for Møn	6 - Nyord Enge	7 - Barup Sø	8-1 Saksfjed *	8-2 Hyllekrog *	9 - Nakskov Indrefjord	10 - Gulstav Mose	11-1 Tryggelev & Salme Nor	11-2 Nørreballe Nor	13 - Bøjden Nor	14 - Søgård Mose	15 - Bremsbøl Sø	16 - Sølsted Mose	17 - Stormengene	18 - Stubbe Sø	19 - Bøvling Klit	20 - Agerø og Stenklipperne *	22 - Svartingedal	Sum	Antal lokaliteter	arten yngler i	
Sortkrage																1	3							4	2	
Gråkrage		5				1		1	1				1											12	6	
Sortmejse				1																				3	2	
Sumpmejse		6	1									1			1				2					12	6	
Fyrremejse																	3							3	1	
Blåmejse								2							1		1		7					11	4	
Musvit	1	20	3	4			2					2	3	2	2	1	6		24			1	19	90	14	
Hedelærke																			1					1	1	
Pungmejse																	1							1	1	
Sanglærke	1				16			8	23		4	19	9	8	3	3	9	8	1	3	3			118	15	
Skægmejse		1	4				8			1		16												30	5	
Græshoppesanger																1	6							7	2	
Gulbug			1	1		1		1				2	1			1	2						1	11	9	
Sivsanger	1	1	4	1			4	1			2	2				3	6							25	10	
Kærsanger	1	1		3				2			1	1	3			1	3						2	18	10	
Rørsanger	1	10	5	3				2		4	7	20	42	1		2	14		2					113	13	
Bysvale					25																			25	1	
Landsvale		20				10						1		5			6							42	5	
Lundsanger																							2	2	1	
Skovsanger																							3	3	1	
Løvsanger	1	5	4	7			4	2	1			2	1	3	3	25		5					30	93	14	
Gransanger	20	5	5				4	1	3		3	1	6	1	3	2	16		2				15	87	15	
Halemejse		3							1							1								5	3	
Munk	1	10	6	4			2	2		1		1	9	1	2	1	10						26	76	14	
Havesanger		10	2	3		1	3	1		2		2	5	1	3	1	5		1				30	70	15	
Gærdesanger	1	2			1		2		2			2	2	2	2	1	5				1		2	23	13	
Tornsanger		5	2	3		4	1	4		2	5	10	8	2	1	1	25		3				7	83	16	
Fuglekonge																			6					6	1	
Rødtoppet fuglekonge																	1							1	1	
Korttået træløber		6									1													7	2	
Træløber		8						1											2				2	13	4	
Spætmejse		6	1				1												1					9	4	
Gærdesmutte		30	9	4			2	1		1		1	6	2	2	1	6		2				28	95	14	
Stær		5	4					2					2	5					6				6	30	7	
Grå fluesnapper																1	2		1					4	3	
Broget fluesnapper		1																	7					8	2	
Rødhals		10	1	4			3										3		1				7	29	7	
Nattergal		1	3	5		2	6	1			2	1					3						4	28	10	
Blåhals, sydlig																4	15							19	2	
Rødstjert		3	3	5			1	2			2				1	1	1		2				1	22	11	
Husrødstjert										1														1	1	
Bynkefugl																1	3							4	2	
Sortstrubet bynkefugl								1								2								3	2	
Misteldrossel																2		1					1	4	3	
Sangdrossel		4		2			3					2		2	1	9		2					12	37	9	
Solsort		20	4	7			3				1	7	1	2	2	12		3			1		27	90	13	
Slagger		2																						2	1	
Jernspurv		2	2	2			1	1	1	1		5					2						4	21	10	
Skovspurv		2		2								1											2	7	4	
Skovpiber								1							4		14		2					21	4	
Engpiber										4	1		2	2	2			7		4	1			23	8	
Gul vipstjert						39					1	4				2								46	4	
Hvid vipstjert	1	3	1					1			3	5		2		2	3	2					1	4	28	12
Bogfinke		10		4			1	3			1	2	6	2	5	3	15		5				24	81	13	
Kernebider		4																					6	10	2	
Dompap		2															1							3	2	
Karmindompap										1														1	1	
Grønirisk	1	1	7					1				1				2	2						11	26	8	
Tornirisk						1	1	1			1	7		1		2	5	2					2	23	10	
Lille gråsisken																	6		2					8	2	
Stillits		1									1			2		1	3						1	9	6	
Bomlærke								1								1	4					1		7	4	
Gulspurv			2	4					1			11	6	1	3	2	14		1				10	55	11	
Rorspurv	1	10	7	3		1		4		2	1	11	6	1	2	6	25	2	1	6				89	17	
Total YP 2019	21	597	130	103	628	809	83	162	33	24	112	328	476	167	50	100	399	45	101	24	24	328	4744			
Antal ynglende fuglearter 2019	18	62	37	34	5	35	28	42	8	15	34	47	52	39	21	53	74	12	33	6	11	38	128			

Dvärgrørvagtlens besøg satte Vaserne på den anden ende i 2019. Her fra den 13. juni 2019. Foto: Keith Fox

Tabel 2 Oversigt over sjældne fugleobservationer i Fugleværnsfondens naturreservater.

Sjældne fugle 2019	1 Nivå Bugt-Strandenge	2 Vaserne	3 Gundsømagle Sø	6 Nyord Enge	7 Barup Sø	8-1 Saksfjed - Fugleværns-fondens område	8-2 Hyllekrog	9 Nakskov Indrefjord	10 Gulstav Mose	Tryggelev Nor & Salmø Nor	11-2 Nørreballe Nor	13 Bøjden Nor	14 Søgård Mose	15 Bremsbøl Sø	16 Sølsted Mose	21 Råbjerg Mose	22 Svartingedal	Antal reservater
Dvärggås							•											1
Kongeederfugl							•											1
Rødhovedet and							•											1
Dvärgrørvagtel		•																1
Plettet rørvagtel		•																2
Bairdsryle							•											1
Kærløber						•	•		•			•						4
Odinshane				•								•						2
Middelhavssølvmåge	•																	1
Gråmåge									•									1
Hvidskægget terne							•											1
Hvidvinget terne			•															1
Kongeørn																	•	1
Steppehøg							•		•									2
Sort glente							•		•	•			•					4
Aftenfalk						•	•		•	•	•	•						6
Storpiber						•			•									1
Markpiber							•											1
Rødstrubet piber							•	•										2
Bjergpiber												•						2
Pirol		•												•				1
Pungmejse									•						•			2
Savisanger					•													2
Drosselrørsanger	•								•	•								3
Lundsanger																	•	1
Stor korsnæb							•									•		2
Gulirisk						•	•											2
Antal sjældne arter	2	3	1	1	1	4	13	1	7	4	1	4	1	1	2	2	1	

Mere skov til Fugleværnsfonden som købte en bid af Rusland i 2019. 30. oktober 2019. Foto: Allan Gudjo Nielsen

Årets højdespringere

Bramgæs på nordtræk i april og maj blev talt til helt op 65.400 på én dag af Preben Berg ved Hyllekrog 22/5 sammen med 23.900 mørkbugede knortegæs og 28 andre arter som sortstrubet lom, hvepsevåge, strandhjejle og lille kobbersnepe. Det største træk af lille kobbersnepe i 37 mindre flokke kom dog henover Hyllekrog med 8.450 individer over fem dage, ligeledes af Preben Berg. Også træktallene for ringdue og finke var enorme med 66.000 og 80.000 ringduer talt de sidste dage i oktober og 21.900 bogfinke/kvækerfinke i sydvestligt træk 2/10. Derudover fandt et

større træk af sortand sted fra medio februar til begyndelsen af april – igen ved Hyllekrog med et dagstal på mellem 1.000 og 3.500 individer. Sortandetræk kom også forbi Nivå Bugt Strandenge flere dage i september med op til 3.000 individer.

En lille sort sol kunne opleves over Sølsted Mose på 18.000 stære på vej til natrast. Såvel Bøjden Nor som Tryggelev og Samle Nor husede store flokke i sent efterår og vinter af bjergand og trolldand. Tællingerne toppede med 3.500 – 5.000 bjergænder på de bedste dage, og Ole Goldschmidt talte hele 9.800 trolldænder i Nørreballe Nor 2/2. Trolldand blev også set i store

Styrkelse af fugleøerne i Saksfjed, som er blevet udvidet og erosionsikret. 30. september 2019. Foto: Hanne Havemose

antal vinterrastende i Bøjden Nor, Gundsømagle Sø og Nakskov Indrefjord med over 3.000 stk. i slut januar og begyndelsen af februar.

Nye arealer

I november 2019 erhvervede Fugleværnsfonden sit 23. naturreservat: Rusland, som udgør 14,8 hektar unik natur ved Tegners Museum vest for Hornbæk i Nordsjælland. Arealet består primært af ca. 60 år gammel skovfyr- og løvblandskov, med mindre partier af løvskov som er væsentligt ældre og i mange år har fået lov at passe sig selv med gode vilkår for fuglelivet. Skov er en eftertragtet naturtype for Fugleværnsfonden, der med en ekstensiv naturforvaltning af skoven ønsker at være med til at beskytte og kompensere på manglen af ældre skov i Danmark. Købet er kommet i stand takket være Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdelinger i Nordsjælland og København, som har valgt at give 2,6 mio. kr. videre til Fugleværnsfonden fra en arv, som skulle anvendes til fordel for fuglene nord for København. Naturreservatet inkluderes i fondens overvågningsprogram i 2020.

Derudover blev det muligt at udvide arealerne i naturreservaterne Søgård Mose i Sønderjylland (5,2 hektar) og Saksfjed-Hyllekrog på Sydjylland (18,6 hektar).

Natur for fugle – projektnyt

I 2019 fortsatte Fugleværnsfonden arbejdet med at skabe mere og bedre natur til fordel for fuglelivet og den øvrige mangfoldighed af arter. I Svartingedal på Bornholm blev der i foråret sat geder ud, som i samarbejde med 5-10 køer skal sikre, at de åbne naturtyper i et mindre område i dalen, og særligt i det gamle stenbrud, holdes lysåbne og fri for tilgroning og invasive arter de næste fem år.

Stubbe Sø på Djursland og Saksfjed på Sydjylland lagde arealer til et projekt, som har til formål at undersøge effekten af ild som naturplejeredskab. I de nævnte naturreservater blev der foretaget ringning af træer samt svidning og brænding på udvalgte træer og arealer. Resultaterne af projektet ligger klar i 2022.

I Saksfjed blev to fugleøer desuden udvidet og erosionsikret for at kunne fungere optimalt for især jordrugende fugle og den tilbagevendende trussel fra padderovdyr, og 15 Galloway-kvæg blev sat ud i Saksfjed Inddæmning, hvor de sammen med vildheste og dåhjorte skal bibringe yderligere variation blandt andet i de mange tætte lysesiv-områder og veteranisere træer. Formålet er at skabe en endnu bedre dynamik, der i sidste ende kommer et bredere fugleliv til gode.

2019 blev også året, hvor genfundet af dyndsmerling i sønderjyske Sølsted Mose fandt sted. Med hele 20 eksemplarer tyder fundet på en levedygtig bestand og på en god effekt af fondens EU LIFE naturgenopretningsprojekt (2011 – 2016), som udover fuglelivet, og højmosegenopretning også havde den særdeles sjældne fisk som nøgleart for projektet.

Fra efteråret 2018 blev Fugleværnsfonden partner i et stort EU Better BirdLIFE-projekt i den vestlige Østersø, som afsluttes i 2025. Primært med fondens naturreservater Tryggelev og Salme Nor på Sydlangeland samt til

dels Nyord Enge på Møn som delprojektområder. I 2019 blev de første forundersøgelser til projektets mange tiltag gennemført, herunder en grundig fugleovervågning af projektets mange kystfuglemålarter. Der er tillige igangsat et pilotprojekt i samarbejde med Syddansk Universitet om droneovervågning af såvel fugleliv som naturtyper, og projektet rummer et formidlingsspor med samarbejde med Johannes Larsen museet mfl.

Fugleværnsfondens naturreservater

Fugleværnsfonden er en almennyttig, erhvervsdrivende naturfond etableret af Dansk Ornitologisk Forening (DOF) i 1966, men har virket som selvstændig fond siden 2006. I slutningen af 2019 udgjorde fondens arealer i alt 23 naturreservater på i alt 1038 hektar.

Nivå Bugt Strandenge, Nordsjælland (1)

20 hektar strandeng, rørskov, åbne vandflader. Stentange mod havet. Fugleværnsfonden har forvaltet området for Den Hageske Stiftelse siden 2008 med udvidelse i 2016. DOF-baselokalitet: 227020.

Frivillig arbejdsgruppe: 17 personer.

Ynglefugletal for Nivå Bugt Strandenge blev i 2019 vurderet på baggrund af data i DOFbasen fra Lise Nielsen og Christian Glahder m.fl.

Vaserne, Nordsjælland (2)

14 hektar rørskov, ellesump, sø, pilekrat, vandfyldte tørvegrave, løvskov og enge, ejet af Aage V. Jensens Naturfond. Forvaltet af Fugleværnsfonden siden 1999. DOF-baselokalitet: 205020.

Frivillig arbejdsgruppe: 20 personer.

Ynglefuglene i Vaserne er talt af Peter Cilius Christensen og Richard Larsen.

Lille flagspætte i Vaserne, 26. marts 2019. Foto: Keith Fox

Gundsømagle Sø, Nordsjælland (3)

60,5 hektar sø, rørskov, krat, gamle skovklædte skrænter og enge. Erhvervet i 1984. DOF-baselokalitet: 255031.

Frivillig arbejdsgruppe: 23 personer.
Ynglefuglene ved Gundsømagle Sø er talt af Erik Agertoft.

Ravnstrup Sø, Sydsjælland (4)

8,9 hektar sø med mose og rørskov, eng, pilekrat og gammel løvskov. Erhvervet i 1983.

DOF-baselokalitet: 393007.
Frivillig arbejdsgruppe: 10 personer.
Ynglefuglene ved Ravnstrup Sø er talt af Inger Nielsen, P. Pedersen og Henrik Wejding

Ægholm ved Nyord, nord for Møn (5)

2,3 hektar kystfugleø. Erhvervet i 1969 som Fugleværnsfondens første ejendom. Der er ikke adgang til øen, som er en del af Ulvshale-Nyord Vildtreservat.

DOF-baselokalitet: 365105.
Ynglefuglene på Ægholm er talt af Per Schiermacker-Hansen.

Nyord Enge ved Møn (6)

205 hektar afgræssede strandenge, strandrørssump, forsk eng. Erhvervet mellem 1971 og 2018. Ca. 430 ha forvaltes sammen med Nyord Strandenge Græsningsslag. DOF-baselokalitet: 365101.

Frivillig arbejdsgruppe: 20 personer.
Ynglefuglene på Nyord Enge er talt af AviFauna/Henrik Haaning Nielsen for Fugleværnsfonden, Niels Peter Andreasen for Vordingborg Kommune og Stig Jürgensen.

Barup Sø, Nordfalster (7)

26,5 hektar sø med ellesump, rørskov, krat og eng erhvervet i 1998 af Karen Krieger-Fonden, for hvem Fugleværnsfonden forvalter området.

DOF-baselokalitet: 375004.
Frivillig arbejdsgruppe: 13 personer.
Ynglefuglene ved Barup Sø er talt af Leif H. Jacobsen m.fl.

Saksfjed-Hyllekrog, Sydlolland (8)

217,4 hektar strandeng, klit, kyst, rørskov, enge, overdrev og løvskov. Erhvervet i 1995 af Karen Krieger-Fonden, for hvem Fugleværnsfonden forvalter området. På Hyllekrogtangen er der adgangsforbud i fuglenes yngletid fra 1/3 til 15/7. Tangen er en del af Hyllekrog Vildtreservat. Optællingen nedenfor er opdelt i Saksfjed Inddæmning og Hyllekrog. Der er desværre få observationer og mangler i data i 2019.

Frivillig arbejdsgruppe: 36 personer.

Saksfjed (8-1)

DOF-baselokalitet: 355315.
Ynglefuglene i Saksfjed er talt primært af Lars Munk og Preben Berg.

Hyllekrog, Sydlolland (8-2)

DOF-baselokalitet: 355302.
Ynglefuglene på Hyllekrog er talt primært af Lars Munk.

Nakskov Indrefjord, Vestlolland (9)

10 hektar rørskov og vandflade i den sydlige del af Indrefjorden. Erhvervet i 1987.
DOF-baselokalitet: 367801.

Fugletælling på Nyord er altid en fornøjelse. 14. juni 2019. Foto: Allan Gudio Nielsen

Bjergvipstjert i Tryggelev Nor den 2. juli 2019. Foto: Jane Ditzel

Ynglefuglene ved Nakskov Indrefjord er talt af Svend Erik Jessen, Ole Friis Larsen m.fl.

Gulstav Mose, Sydlangeland (10)

6,9 hektar kalkrig mose med åbne vandflader, hvas avneknippe, rørskov, eng, krat og overdrev.

Erhvervet i 1971 og 1979.

DOF-baselokalitet: 481490.

Frivillig arbejdsgruppe Sydlangeland: 18 personer.

Ynglefuglene i Gulstav Mose er talt af Ole Goldschmidt.

Tryggelev og Salme Nor, Sydlangeland (11-1)

137 hektar sø/brakvandslagune, som består af de 3 lagunesøer Tryggelev Nor, Salme Nor samt Nørreballe Nor (se separat afsnit nedenfor), rørskov, strandeng, klit, hatbakke, overdrev, eng og krat. Erhvervet i flere omgange fra 1975 til 2004.

DOF-baselokalitet: 481280 (Tryggelev Nor) og

481210 (Salme Nor).

Frivillig arbejdsgruppe Sydlangeland: 18 personer.

Ynglefuglene i Tryggelev og Salme Nor er talt af Ole Goldschmidt.

Nørreballe Nor, Sydlangeland (11-2)

DOF-baselokalitet: 481138.

Ynglefuglene i Gulstav Mose er talt af Ole Goldschmidt.

Roholm, Odense Fjord (12).

0,5 hektar kystfugleø. Erhvervet i 1978.

Der er ikke adgang til øen, som er omfattet af bestem-

melserne for Odense Fjord Vildtreservat.

DOF-baselokalitet 447048.

Ingen observationer i DOFbasen i 2019.

Bøjden Nor, Sydvestfyn (13)

42,7 hektar afgræsset strandeng og holme, overdrev, skræntskov, vandhuller, yngleøer og lagunesø. Ejers af Karen Krieger Fonden, men er siden 1982 forvaltet af Fugleværnsfonden. Udvidet i 2011.

DOF-baselokalitet: 431150.

Frivillig arbejdsgruppe: 14 personer.

Ynglefuglene i Bøjden Nor er talt af Per Damgaard Poulsen, Leif Kristensen, Gunnar Jørgensen og Kirsten Pedersen m.fl.

Søgård Mose, Sønderjylland (14)

21,8 hektar hede og højmoser med kantskov af især birk.

Meget rig flora, blandt andet de tre danske lyngarter hedelyng, klokkeløng og rosmarinlyng. Skænket til Fugleværnsfonden i 1986 af Andelsselskabet Søgårdhus.

DOF-baselokalitet: 519500.

Frivillig arbejdsgruppe: 9 personer.

Ynglefuglene i Søgård Mose er talt af Egon Iversen og

Ole Tønder.

Bremsbøl Sø, Sønderjylland (15)

18,7 hektar sø med afgræssede enge og fugleøer. Området er resultatet af et dansk-tysk projekt, hvor man for at skabe mere plads til de større mængder af nedbør,

aftager vand fra Vidåsystemet, der afvander store dele af grænselandet. Erhvervet i 2013 for en donation fra DOF Travel.
DOF-baselokalitet: 900487.
Frivillig arbejdsgruppe: 10 personer.
Ynglefuglene ved Bremsbøl Sø er talt af Martin Iversen.

Sølsted Mose, Sønderjylland (16)

102,7 hektar højmoser under genopretning med hængesæk, hedemoser, skovbevokset tørvemoser, kratkov, rørskov, gamle tørvegrave og afgræsset eng. Erhvervet i 1993, 1994 og 1996.
DOF-baselokalitet: 541100.
Frivillig arbejdsgruppe: 11 personer.
Ynglefuglene i Sølsted Mose er talt af Martin Iversen.

Stormengene, Rømø (17)

41,7 hektar naturlig forlandsmarsk, klitter, strandenge og hede. Erhvervet i 1991, 1994, 2009 og 2014.
DOF-baselokalitet: 531310.
Frivillig arbejdsgruppe: 5 personer.
Ynglefuglene på Stormengene er talt af Martin Iversen.

Stubbe Sø, Djursland (18)

23,4 hektar fyrreskov, kratkov, eng, hede/overdrev, eng, rørskov og sø. Erhvervet i 2001.
DOF-baselokalitet: 701185.
Frivillig arbejdsgruppe: 18 personer.
Ynglefuglene ved Stubbe Sø er talt af Ursula Burmann & Arne Bo Larsen m.fl.

Bøvling Klit, Vestjylland (19)

7,3 hektar afgræsset strandeng. Erhvervet i 1979 og 1983.
DOF-baselokalitet: 665064.
Frivillig arbejdsgruppe: 2 personer.
Ynglefuglene ved Bøvling Klit er talt af Agner Svenstrup.

Agerø og Stenklipperne, Mors (20)

27,4 hektar strandeng, stenklipper og holme. Erhvervet i 1982 og 2002.
DOF-baselokalitet 773262 og 773280.
Frivillig arbejdsgruppe: 9 personer.
Ynglefuglene på Agerø er talt af primært Søren Michelsen Krag og Jens Overgård Christensen. Der er desværre få observationer og mangler i data i 2019.

Råbjerg Mose, Nordjylland (21)

Fugleværnsfonden ejer 0,6 hektar i den vestlige del af Råbjerg Mose. Mosen er et stort hedemoselandskab med det karakteristiske rimme doppe strandvoldsystem, også kendt fra Skagens gren.
Lille del af DOF-baselokalitet: 841075.
Ynglefuglene i Fugleværnsfondens del af Råbjerg Mose er ikke talt i år.

Svartingedal, Bornholm (22)

27,6 hektar sprækkedal, forskellige skovnaturtyper, våde enge, overdrev og tidligere agerjord. Erhvervet i 2017.
DOF-baselokalitet: 403260.
Frivillig arbejdsgruppe: 6 personer.
Ynglefuglene i Svartingedal er talt primært af Lene Hjorth.

Rusland, Nordsjælland (23)

14,8 hektar skovfyr, gran og løv blandsskov, med ældre partier af gammel løvskov. Erhvervet i december 2019.
DOF-baselokalitet: 904297.
Frivillig arbejdsgruppe: 8 personer.
Ynglefuglene i Rusland er ikke optalt i 2019.

Kort om metode:

Observationerne af ynglefugle mm. kommer hovedsageligt fra Fugleværnsfondens frivillige overvågningskorps. Overvågerne foretager tre og helst fire totaloptællinger i yngletiden (fra 10/4 til 20/6) for efterfølgende at vurdere og indtaste bearbejdede ynglepar. En del frivillige indtaster selv bearbejdede ynglepar i DOFbasen, andre indsender data på anden vis. Indtastningerne sammenholdes med øvrige oplysninger i DOFbasen og andre observationer, der tilgår Fugleværnsfondens sekretariat.

Ud fra disse datasæt, som varierer fra år til år samt fra naturreservat til naturreservat, vurderes antal ynglepar. Disse usikkerheder kan dog give et mindre nøjagtigt estimat af antal ynglepar og i udviklingen i reservaterne.

Metoden er beskrevet i Fugleværnsfondens overvågningsprogram: *Vejledning til overvågning på Fugleværnsfondens reservater. Fugleværnsfonden 2016. Vers. 2.0.* Programmet er anvendt i de fleste af fondens naturreservater med enkelte undtagelser; på Nyord Enge ved to uafhængige overvågningsrapporter af professionelle optællere og på Ægholm, som kun modtager ét årligt besøg af hensyn til fuglelivet. På Roholm og i fondens lille område i Råbjerg Mose er overvågningen desuden mere sporadisk med år i mellem. I 2019 har der desværre været mangelfulde indberetninger af observationer og bearbejdningsrapporter af ynglepar i flere naturreservater.

For enkelte naturreservater, som fx Nyord Enge og Bøvling Klit, er der ikke præcist overlap imellem DOFbasens lokalitet og Fugleværnsfondens område.

I mindst 13 naturreservater tælles også rastefugle af overvågningskorps på månedlig basis i perioden juli – april. Opgørelsen her i Fugleåret indeholder i det hele taget kun et forkortet uddrag af optællingerne: Fx fremgår alene det maksimale antal ynglepar (mulige + sandsynlige + sikre). Den fuldstændige opgørelse bliver lagt på www.fuglevaernsfonden.dk.

Fugleværnsfonden ønsker at takke sit overvågningskorps og alle andre, som indtaster deres fugleobservationer i DOFbasen, og også de, der indberetter øvrige artsfund. Det er af stor væsentlighed for Fugleværnsfondens arbejde med at forbedre og udvikle naturreservaterne.

Bjerglærke på Agerø den 6. oktober 2019. Foto: Allan Gudio Nielsen

Krikand i Tryggelev Nor den 5. april 2019. Foto: Keld Skytte Petersen

Fiskeørnen i Danmark 2019

Af artskoordinator Leif Novrup

Seks par fik tilsammen ti unger på vingerne

Der blev i 2019 registreret seks reder af fiskeørn. To i Gribskov, en i hhv. Klosterheden, Midtjylland, Estvadgård Plantage samt i Nationalpark Thy. Der kom tilsammen ti unger på vingerne.

En nyopdaget rede i Nationalpark Thy fik to unger ud at flyve, hvilket er meget glædeligt, men længe ventet. Den nye rede fra sidste år i Gribskov blev ikke beboet, men en han hævdede territoriet hele sæsonen og havde flere hunner på besøg, men kunne ikke holde på dem. Måske skyldes det for meget menneskelig færden nær redestedet.

I den gamle rede i Gribskov kom der hele tre unger på vingerne, og det samme gjorde sig gældende ved den hemmeligholdte lokalitet i Midtjylland. Der kom kun én unge på vingerne fra hver af de gamle reder i Estvadgård Plantage og Klosterheden. En nyopsat rede i Klosterheden fik ingen beboere.

Der er siden 2005 kommet mindst 66 unger på vingerne.

I 2019 blev der igen set oversomrende fiskeørne hvis adfærd kunne tyde på ynglefund, men på trods af søgen efter rederne, blev ingen fundet.

Lokalitetsgennemgang

Vestjylland

Flyndersø området - Den gamle rede i Estvadgård Plantage

Af redekoordinator Leif Novrup

Hannen ankom til reden 2/4, hvilket var senere end normalt. Han gik straks i gang med at lægge grene på reden. Dagen efter kom hunnen. Begge sås på reden samtidig; travlt optaget med at bygge den op. Allerede 19/4 begyndte hunnen at ruge, og 26/5 blev den første unge klækket. 16/6 sås lidt af 2-3 unger i reden, men 28/6 sås kun én meget stor unge på reden, som var i gang med at baske med vingerne. Allerede 7/7 var den fløjet af reden og sås sidde i hannens siddetræ. Den blev set de næste dage omkring reden, hvor den blev fodret af hannen. Hunnen var borte.

Fiskeørneparret ved reden, Gribskov, 21. april 2019. Foto: Per Ekberg

Noget tyder på, at de andre unger døde tidligt, så denne unge hurtigt kunne spise sig stor og allerede efter ca. 44 dage flyve fra reden, hvilket ikke er normalt. Begge ørne blev set i området frem til engang i august.

Klosterheden

Af redekoordinator Svend Aage Knudsen

Rede 1 (Gammel rede)

Ved rede 1 ankom parret omkring 1/4 og begyndte reparation af den gamle rede. Parret fik sat én unge på vingerne. Efter ungen var "fløjet fra reden", begyndte parret at bygge en ny rede ca. 50 meter vest for den gamle, så nu bliver det spændende, hvilken af rederne de benytter i 2020.

Rede 2

Vi var spændte på, om hanørnene Merin / W 1 fra Wales ville dukke op i år. I 2018 dannede han par med en hunørn. De byggede rede i en spinkel skovfyr og påbegyndte også rugning. Desværre skred reden ned i en forårsstorm. De byggede så en "frustrationsrede"

tæt ved den gamle rede, som vi regnede med de ville benytte i 2019. Træet, en udgået rødgran, væltede desværre i en vinterstorm.

Da der efterhånden var meget få, egnede redetræer i området, aftalte vi med Naturstyrelsen, at vi ville lave og opsætte en kunstig rede, hvilket blev gjort.

Desværre var det kun hunnen, der dukkede op. Den var i området et par uger og ventede på hannen, som ikke dukkede op. Den nyopsatte rede blev således ikke benyttet.

Nordsjælland

Gribskov

Af redekoordinator Luise Ekberg

Vandmosen – for første gang med 3 unger.

Webcamet har fungeret hele ynglesæsonen 2019 og har endnu engang givet nogle meget præcise data.

Hannen ankom tidligt til reden i forhold til de foregående år (1/4) og allerede 2/4 ankom hunnen.

Alt gik helt uproblematisk fra starten med kurtiseringen, parringen, æglægning, rugetid og ungetid.

Fiskeørn, Bølling Sø, 9. maj 2019.
Foto: Carsten Gørges Laursen

Æggene blev lagt hhv. 19-, 21- og 24/4, og hunnen rugede uden de helt store forstyrrelser. Dog blev det jævnlige rapporteret, at hunnen fløj fra æggene og advarede.

Æggene klækkede 25-, 27- og 30/5, og der var gennem næsten hele ungetiden stor størrelsesforskel fra de to ældste unger til den yngste.

Den første flyvetur for de tre unger var hhv. 15-, 19- og 26/7.

Hunnen fodrede fortsat ungerne indtil de kunne æde selv og flyve med fisken. Hun blev set sidste gang 5/8, hvorefter hun trak sydpå.

Alle tre unger holdt til i reden indtil 19/8, hvorefter hannen og de to store unger formentlig forlod reden. Den yngste unge blev sidst set i reden 21/8.

I den sidste del af yngleperioden blev familien ofte forstyrret af en indtrængende fiskeørnehane, som et par gange lykkedes med at komme ned i reden, inden den blev jaget væk af enten hunnen eller ungerne.

Efter at familien forlod reden, blev der fra 28/8 set en gammel fiskeørnehane, som dagligt sad i reden i længere tid og af og til flyttede rundt på grenene i reden. Det var formentlig den samme han, som forstyrrede familien tidligere og måske forsøgte at gøre krav på reden. Det vil vise sig til næste år. Hannen blev sidst set i reden 8/9.

Der er i alt opfostret 11 fiskeørne i dette territorium siden 2011. Det var dog første gang, at der kom tre flyvefærdige unger fra reden.

Gribskov, unavgivet sted

Allerede 8/4 ankom en fiskeørn han og hun til reden, og hannen fløj i guirlandeflugt med fisk for at imponere hunnen, som fløj ned på reden. Der var adskillige parringsforsøg.

De var meget aktive i og omkring reden i de fire timer, de blev observeret.

To dage efter var hunnen væk, og hannen var der alene. Under de næsten daglige observationer sås ingen hun – kun hannen sås.

Først 20-21/4 sås en hun igen, som formentlig var en anden end den første. Hannen var igen flere gange skrigende i guirlandeflugt med fisk for at imponere hunnen. Der var igen nogle parringsforsøg. Hunnen sås kun i de to dage, hvorefter den forsvandt.

Igen 11/5 var en hun ved reden, men den forsvandt samme dag.

Siden sås kun hannen som holdt territoriet i hævd ved at opholde sig i området, undtagen når han var ude at fiske. Han kom altid tilbage til redeområdet med fisken, hvor den blev fortæret. Han byggede fortsat på reden i hele perioden.

Hannen blev sidst set i redeområdet 18/8.

Der har formentlig været tale om tre forskellige hunner, som hannen har forsøgt at danne par med.

Grunden til at hunnerne forlod redeområdet skyldes formentlig menneskelige forstyrrelser, da Naturstyrelsen, trods opfordring, ikke ønskede at afspærre et mindre stykke vej, som næsten går under reden.

Midtjylland

Af redekoordinator Hans Knakkegaard

En ørn hørt 27/3 og både han og hun sås ved reden 29/3. I de efterfølgende dage blev der bygget på reden, og hannen kom med fisk til hunnen. Parring set 12/4 og fra 16/4 lå hunnen fast på reden.

22/5 blev det første æg klækket – måske flere. Den første fodring set 23/5 kl. 11:30. Der blev set to unger i reden 10/6 og de første flyveøvelser sås 9/7. Først 12/7 sås tre unger i reden, og kun to dage efter sås en unge tage en flyvetur. 17/7 var to unger på vingerne og en i reden. 21/7 sås en unge flyve bort fra reden med en fisk: Da kunne ungerne selv plukke af fisken. 25/7 var alle ungerne på vingerne.

Hannen og en unge blev sidst set i området 6/9.

Nordvestjylland

Nationalpark Thy

Af redekoordinator Jens Jørgen Andersen

Jens Jørgen Andersen blev i begyndelsen af juni ringet op af en jæger, der havde set en rede med en ørn. Det viste sig at være en fiskeørnerede: Den længe ventede rede! Reden var bygget i en udgået sitkagran, hvor toppen er knækket af. Træet står solitært i et område med flere udgåede træstammer (stormfaldsområde). Reden hældte lidt mod NV, men var ellers en stor, pæn rede. Der blev set to unger i reden. Efter dialog med skovens folk, blev det aftalt ikke at opsætte afspærringer. Reden lå et godt stykke inde i skoven. Reden kan ses fra en skovvej, hvor der må gå og cykles, men motor kørsel er forbudt.

Omkring 1/8 tog ungerne på deres første flyvetur. Ungerne blev set langt hen i august. Hunnen var ringmærket med aluminiumsring.

Redekoordinatoren besøgte stedet flere gange, men har holdt stedet hemmeligt. Det er også aftalt med skovens folk at få topkappet nogle friske træer til vinter.

Havørn, Gamborg Fjord, 29. november 2019. Foto: Erik Thomsen

Havørnen i Danmark 2019

Af Kim Skelmosse, leder af Projekt Ørn, Daniel Palm Eskildsen, leder af Projekt GPS-Havørn, Anders Tøttrup, Statens Naturhistoriske Museum, og Ole Friis Larsen, artsretaker for Havørn.

Det følgende er uddrag fra Årsrapport 2019 fra Projekt Ørn. Hele Årsrapporten kan læses på www.dof.dk – søg på Projekt Ørn 2019.

Bestanden af havørne passerede to milepæle i 2019 med over hundrede par på reder og over tusind udføjne unger, siden havørnene genindvandrede til Danmark som ynglefugle midt i 1990'erne. Bestanden vokser stadig og ser ud til at trives fint, selvom et koldt og blæsende forår bød på flere nedstyrede reder og ødelagte yngleforsøg.

Nogle få af parrene nåede tilsyneladende aldrig så langt, at de for alvor kom i gang med at yngle: Dette gjaldt blandt andet for webkameraparet ved Hyllekrog på Sydjylland, hvor hunnen blev fundet skuddræbt i februar, da parret ellers var i fuld gang med at forberede endnu en ynglesæson. En ny hun indfandt sig nærmest øjeblikkeligt, og hun så ud til at trives fint på reden med den gamle han. Æglægning nåede de desværre ikke til.

Resultatet i 2019 blev, at der kom 130 nye, unge havørne på vingerne fra den bestand af ynglepar, som Projekt Ørn har registreret og holder øje med.

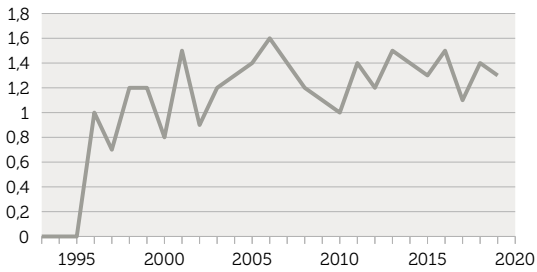
Dermed blev der registreret 1.077 udføjne havørnerunger fra reder i Danmark.

I Projekt Ørn fik vi registreret 18 nye havørnereder i 2019, hvilket også bekræfter den fortsatte fremgang i bestanden, selvom det trækker fra, at der også er reder som bliver forladt. Med til billedet hører også, at der er reder, som vi ikke kender til.

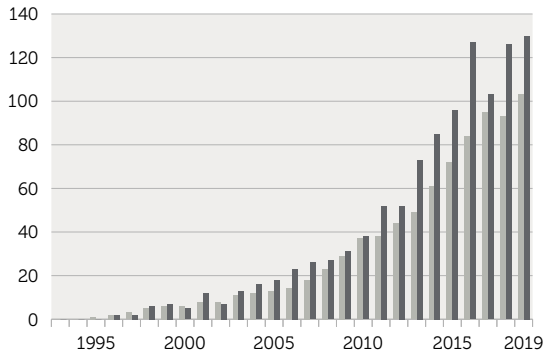
Kriminalitet uden opklaring

Hverken skuddrab på en kongeørn i marts 2016, eller endnu et skuddrab på en havørn i begyndelsen af 2019, blev opklaret af politiet i løbet af 2019.

Hunnen i parret fra DOF's havørne-TV ved Hyllekrog på Lolland blev fundet død tæt på reden 15/2 2019. Ifølge myndighedernes undersøgelser blev hun dræbt af skud fra et haglgvær, idet der blev fundet to hagl i

Det gennemsnitlige antal flyvefærdige unger per besat rede-lokalitet i Danmark 1993-2019.

Antallet af besatte reder (lysegrå søjler) og flyvefærdige unger (mørkegrå søjler) af havørne registreret i Danmark 1993-2019.

Havørn, Vrøgum Plantage, 19. april 2019. Foto: Karin Gustausen

Reder, hvor der er registreret adulte par af havørne i 2019 (ynglende og ikke-ynglende). Nye redefund i 2019 er markeret med gult. Kort: Timme Nygaard

kroppen på den døde ørn. Et af haglene var i den ene lunge, hvor der var friske blødninger. Der fandtes også friske blødninger i bughulen. Drabet blev meldt til Syd-sjællands og Lolland-Falsters Politi.

Få dage før fundet af den døde ørn, blev hun set på reden sammen med hannen på DOF/BirdLife Danmarks webkamera, hvor parret var i gang med at forberede sig på at yngle: Dette var inden, kameraet blev åbnet for offentligheden. Dagen før fundet blev hannen pludseligt set med en ny hun på reden, hvilket kunne tyde på, at hunnen med det skæve ben allerede var død. Norske undersøgelser har vist, at havørne danner par for livet, og at en ny mage altid er et sikkert tegn på, at forgænger i parret er død.

Siden forsvandt den gamle han også pludseligt og blev udskiftet med en ny.

Den dræbte kongeørn var hannen i et ynglepar i Tofte Skov i Nordjylland. Røntgenbilleder viste, at den i 2016 blev ramt af 20-30 hagl i to størrelser.

GPS-ørne på ture til andre lande

Projekt GPS-Havørn løber fra 2019 til 2021 og foregår i samarbejde med Statens Naturhistoriske Museum på Københavns Universitet. I 2019 blev der monteret GPS-sendere på tre unge havørne. Ved det naturgenoprettede område omkring Vilsted Sø var det søskendeparret, 'Mette' og 'Asvi', der fik monteret sendere. De to ørne slog sig hurtigt ned i to af det nordlige Jyllands bedste ørnelokaliteter: Asvi fløj til Lille Vildmose og Mette til Vejlerne. Siden gjorde Asvi Mette selskab i Vejlerne.

Ungen fra parret i Vintersborg Skov på Vestlolland får påsat GPS-sender og navngives 'Maria-Anna' 17. juni 2019, efter at den nogle dage forinden var blevet forsynet med farveringe. Ørneungen blev nogle måneder senere fundet død i en skov nordøst for Schwerin i Nordtyskland. Foto: Ole Friis Larsen/Projekt Ørn

På det vestlige Lolland blev en enlig hun mærket. Den fik navnet 'Maria-Anna'. Efter et par måneders ophold på Lolland fløj den til det nordlige Tyskland, blandt andet med et længere ophold på Femern. Omkring oktober skiftede ørnen igen opholdssted, nu til et større skovområde sydvest for Rostock. Her blev den pludselig ganske stationær, og et hold tyske ornitologer fandt i december Maria-Anna død. Ørnen er siden blevet sendt til obduktion i Berlin. Der er var ved årets slutning endnu ikke kommet svar på obduktionen, men grøn slim fra ørnens kropsåbninger tydede på, at blyforgiftning var medvirkende til dens forlis.

Den unge ørn 'Viola', som blev mærket ved Hostrup Sø i 2018, endte også sine dage i 2019. Det skete i

maj, da den, efter en ret usædvanlig nonstop-tur fra Sønderjylland til Falster, blev ramt af en vindmølle nord for Gedser.

Rekord for ung, dansk havørn med sender

'Frode', der blev mærket nær Haderslev i 2018, var i maj 2019 på lidt af et eventyr: Han fløj nord om de to store svenske søer Vänern og Vättern, inden han igen fulgte den svenske vestkyst sydpå og trak over ved Kronborg. Turen tog i alt ni dage.

Det er ikke tidligere dokumenteret at unger fra den danske havørnebestand har bevæget sig så langt væk: Ergo var turen en danmarkrekord!

Havørn, Harboøre Tange, 1. februar 2019. Foto: Allan Kjær Villesen

Kongeørn, adult han, Lille Vildmose, 18. september 2019. Foto: Ruth Christensson

Kongeørnen i Danmark 2019

Af artscaretaker Tscherning Clausen

Den danske bestand bestod af fem par ligesom i 2018. Af disse fik to par i alt tre unger på vingerne. To har fået påsat GPS. Desværre døde en af disse, inden den forlod redeområdet.

En anden ørneunge blæste ned sammen med reden, inden den var flyvefærdig, men har trods mange knækkede fjer klaret sig sidenhen.

Endelig blev en kongeørn (unge fra 2015), der havde en fejllende GPS påsat, indfanget. Den var syg og ikke i stand til at flyve. Den viste sig at være blyforgiftet og har været igennem afgiftning med held, er gendansat og klarer sig efterfølgende fint. Sagen

Kongeørn i ørnetræet, Tofte Skov, 20. april 2019. Foto: Jan Skriver

Kongeørn, reden med to unger, Tofte Skov, 25 juni 2019.
Foto: Jan Skrivers

Kongeørn, ung han, Tofte Skov, 27. juni 2019. Foto: Jan Skrivers

om den forgiftede ørn forårsagede en del debat i medierne om brug af bly i forbindelse med jagt.

Samlet set må man sige, at Danmark (dvs. Nordjylland) huser en meget lille, men relativt stabil bestand af kongeørn. Bestanden er dog meget sårbar. Efter flere år med en stabil ungeproduktion har der de seneste år været ustabilitet at spore, ligesom der ser ud til at være en unaturlig stor udskiftning blandt forældre-fuglene i nogle af parrene.

Store Vildmose

Einar Flensted-Jensen

Heller ikke i 2019 kom der kongeørneunger på vingerne i Store Vildmose. Ligesom tidligere år blev hannen set regelmæssigt vinteren igennem i yngleområdet ved Ørnefener, mens hunnen kun blev iagttaget ganske få gange. Fra 20/2 sås hunnen dog regelmæssigt, og parringen blev flere gange iagttaget i de følgende uger. Alt tydede på, at det var den samme hunørn som i 2018. Begge reder blev besøgt og vedligeholdt, men det endte med at være den første rede fra 2016, som parret valgte. Rugningen foregik tilsyneladende helt uforstyrret. Hver morgen kunne afløsning iagttages, hvor hannen hurtigt og diskret byttede plads med hunnen. I slutningen af maj blev rugningen opgivet, og efterfølgende blev reden undersøgt. Den indeholdt et råddent æg, og der var ingen spor efter unge. For tiden ses kun hannen fra yngleparret i området.

Hals Nørreskov

Hans Christophersen

Hannen i yngleparret døde i november 2018, men en ny han rykkede ind i begyndelsen af 2019. Det nye par ynglede og lagde to æg, hvoraf det ene klækkede.

Under en storm blæste rede og unge ned, med det resultat at ungen fik beskadiget og knækket syv ud af ti håndsvingfjer i den højre vinge. I første omgang blev ungen sat op i en af de mange øvrige reder i skoven. Her blev den fodret af de gamle ørne, men efter kort tid blæste også denne ned i et stormvejr. Herefter blev ungen fodret på jorden. Efter nogen tid afstødtes nogle

af de knækkede fjer og nye voksede ud. Ungen kom sig og gik senere på vingerne.

Hals Sønderkov

Jan Tøttrup Nielsen

Hunnen i yngleparret forsvandt, men den GPS-mærkede unge fra Tofte Skov i 2015 rykkede ind og dannede par med den GPS-mærkede unge fra Høstemark Skov i 2015. I vinteren 2015-16 overvintrede de begge ved Schleswig i Nordtyskland og fløj næsten samtidig retur til Nordjylland i foråret 2016. Yngleforsøget mislykkedes i år.

Ørnene er imidlertid "på tålt ophold" i skoven, hvor der er stort opdræt af fasaner.

Høstemark Skov

Thorkild Lund

Selvom det i foråret så lovende ud for dette gamle par, endte det alligevel, for tredje år i træk, med et år uden unger.

Der var tegn på, at parret/reden blev forstyrret af mår.

Tofte Skov

Tscherning Clausen

Yngleparret skiftede rede, idet de rykkede tilbage til deres rede fra 2017. Her fik parret to unger, en han og en hun, som blev ringmærket og fik påsat GPS-sender 10/6. 9/7 så det ud til, at de begge var fløjet fra reden, men det viste sig, at de opholdte sig i redetræet eller meget nær reden. Hun-ungen sendte dog signal fra den samme position i de følgende dage. Jan Tøttrup Nielsen søgte efter den uden held 12/7. Først ved en ny eftersøgning blev den fundet død 23/7. Dødsårsagen kendes ikke.

Han-ungen opholdte sig fortsat nær reden, men foretog længere og længere flyvninger. 11/9 var den omkring 3 km fra reden i to døgn, inden den vendte tilbage til redeområdet.

Under en fugletælling i skoven 5/6 blev der set et nyt kongeørnepar, en adult hun og en ca. 4K han. Parret udførte territorieflyvning over den vestlige del af skoven og over Tofte Mose. Ørnene ses fortsat i området. Mon dette par vil etablere sig i skoven, hvor der allerede er et havørnepar og et kongeørnepar?

Hedehøg i Danmark 2019

Af Lars Maltha Rasmussen, Iben Hove Sørensen, Aage Matthiesen, Jesper Leegaard, Svend Anker Schwebs & Timme Nyegaard

Forord

Projekt Hedehøg fortsatte i 2019 med en gruppe på 3 lokale feltmedarbejdere: Aage Matthiesen, Svend Anker Schwebs og Jesper Leegaard. Iben Hove Sørensen har eftersøgt de GPS-mærkede fugle og deltaget i ringmærkningen. Lars Maltha Rasmussen har sammenfattet resultaterne i denne rapport.

Finansieringen kom fortsat fra Miljøministeriet samt Tønder, Aabenraa, Haderslev og Esbjerg Kommuner.

Der blev også i 2019 investeret en hel del ekstra tid i felten af alle i gruppen ud over de resurser, der er afsat i Projekt Hedehøg. Den fælles arbejdsindsats fra denne rapportens forfattere og bidrag fra flere frivillige deltagere, har gjort det muligt at give en samlet status for hedehøgen som dansk ynglefugl.

Ynglesæsonen 2019

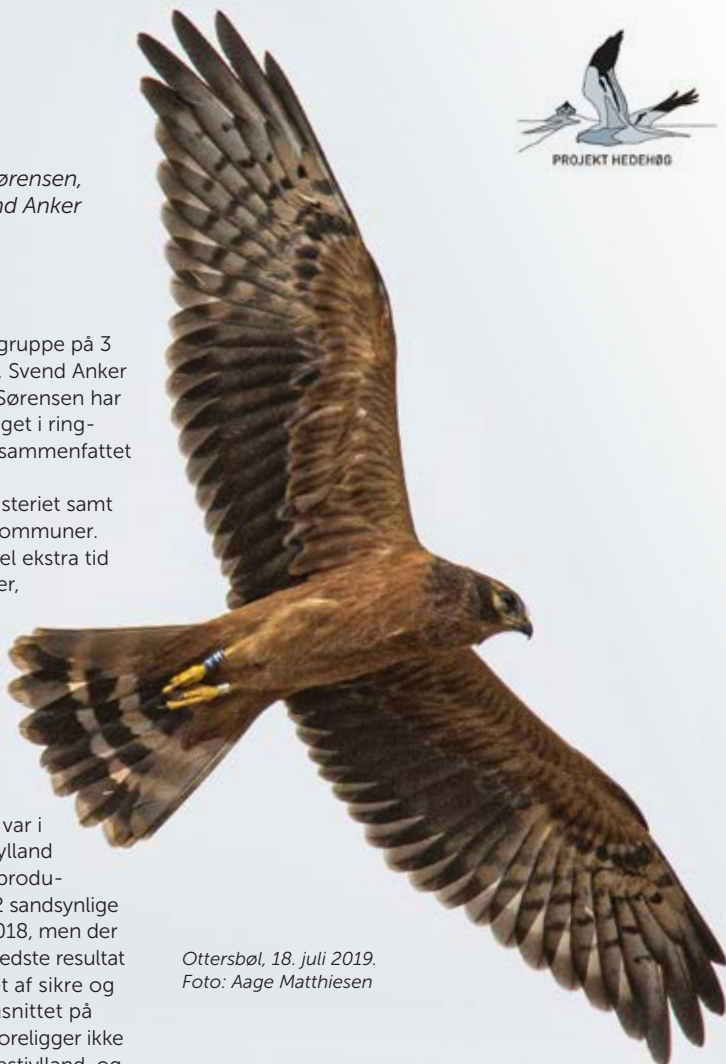
Antallet af ynglende hedehøge i Danmark var i 2019 på 25-26 par; alle i det sydvestlige Jylland (fig. 2). Der var 23 sikre par, hvoraf 18 par producerede 57 flyvefærdige unger. Dertil kom 2 sandsynlige og 1 muligt par. Det var 1 par færre end i 2018, men der fløj flere unger fra rederne, med det næstbedste resultat siden projektets start i 1996 (fig. 6). Antallet af sikre og sandsynlige par lå ligeledes over gennemsnittet på 21,1 for perioden 2004-2017 (fig. 1). Der foreligger ikke oplysninger om yngleforsøg udenfor Sydvestjylland, og projektets tal er derfor også det samlede antal ynglepar for Danmark i 2019.

Uden den omfattende redbeskyttelse ville det samlede antal flyvefærdige unger sandsynligvis have været væsentlig lavere. Til trods for beskyttelsen må man antage, at flere reder kan være gået tabt pga. høst eller prædation, inden det har været muligt for feltmedarbejderne at lokalisere og beskytte disse.

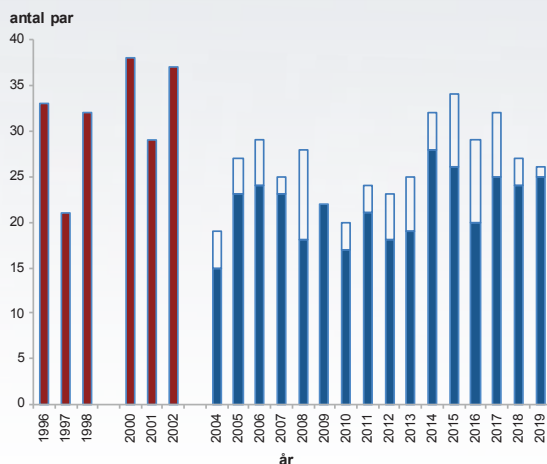
På længere sigt vil det kunne sikre hedehøgene en bedre overlevelse, hvis naturindholdet i agerlandet, og dermed fødegrundlaget, blev forbedret. I så fald kan en større ynglesucces hos de succesfulde par bedre kompensere for de mislykkede yngleforsøg, der er en følge af prædation og landbrugsmæssige aktiviteter (Trierweiler og Koks 2009).

Undersøelsesområde og metoder

Undersøelsesområdet for Projekt Hedehøg omfattede hedehøgens kerneområde i Sydvestjylland, som i 2019 udgjorde følgende områder: Vadehavets marskområder fra Landegrænsen til Ribemarsken i nord, områder i indlandet ved Skærbæk, områder syd og nord for

Ottersbøl, 18. juli 2019.
Foto: Aage Matthiesen

Figur 1. Antallet af ynglepar af hedehøg i Danmark i perioden 1996-2019 (blå søjler = sikre/sandsynlige, hvide = mulige, røde = sikre/sandsynlige/mulige). Der er ingen data fra 1999 og 2003.

Udvokset hedehøg bringer en mus til reden syd for Skærbæk 30. juli 2019. Foto: Aage Matthiesen

Tabel 1. Registreringerne af hedehøg i Danmark i 2019 med angivelse af redehabitat, kuld størrelse, ynglesucces og -status for beskyttelse. Oplysninger om et opgivet yngleforsøg er angivet, hvor dette er direkte observeret eller sandsynliggøres af, at fuglene forsvandt fra lokaliteten. Prædation er kun anført, hvor dette blev konstateret med sikkerhed.

Stednavn	Afgrøde	Kuld størrelse	Antal udflygtne unger	Muligt ynglepar	Sandsynligt ynglepar	Sikkert ynglepar	Opgivet ynglepar	Prædation	Hegnet
Husum Enge 1	rug	5	2			x			x
Ballum Enge 1	hvede	5	4			x			x
Ballum Enge 2	hvede	3	3			x			x
Buntje Ballum	hvede	4	4			x			x
Vesterende/Østerende	hvede		0			x	x		
Øster Gammelby	hvede	3	3			x			x
Vesterende/Østerende	hvede	4	2			x			
Ballum Enge 3	hvede	4	2			x			
Husum Enge 2	rug	2	2			x			x
Fole 1	v.byg	4	1			x			x
Fole 2	hvede	5	0			x	x		
Fole Præsteskov	hvede	4	3			x			x
Hjortvad	v.byg		0		x		x		
Åbøl	natur					x	x		
Gram Slotssø	natur		0			x	x		
Kastrup Nørremark	ukendt			x					
Lintrup	hvede		4			x			
Ribe Østerå	natur	1	1			x			
Ottersbøl syd 1	hvede	5	5			x			x
Ottersbøl syd 2	hvede	5	4			x			x
Ottersbøl nord 1	rug	4	4			x			x
Ottersbøl nord 2	rug	5	5			x			x
V. Gasse	hvede	4	2			x			x
Jernvedlund	ukendt				x				
Ottersbøl nord 3	hvede	3	3			x			
Nr. Farup Enge	natur	3	3			x			
Total		73	57	1	2	23	5	0	13

Byttelevering ved Ribe
Østerå, 27. juli 2019.
Foto: Aage Matthiesen

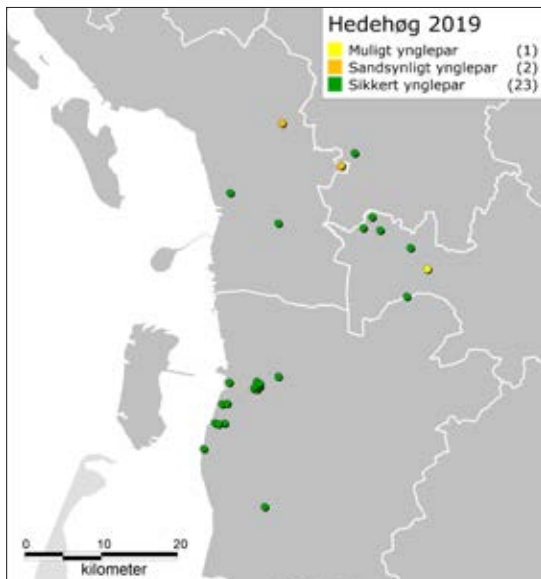
Hedehøg han, Ballum Enge, 6. maj 2019. Foto: Aage Matthiesen

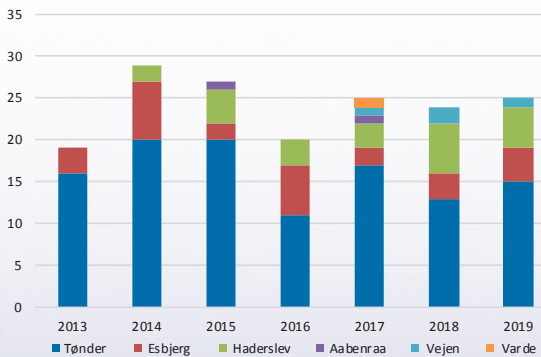
Gram og langs Ribe Å og Fladså (Fig. 2). I hedehøgenes ankomst- og etableringsperiode fra slutningen af april til slutningen af maj samt i rede- og ungeperioden blev følgende områder desuden besøgt flere gange: Rønmø, Tøndermarsken, områder langs Sønderåen til Frøslev Mose, baglandet bag Rejsbydiget og herfra mod nord til Esbjerg. Desuden blev der løbende fulgt med i andre observatørers observationer af hedehøge i DOFbasen fra potentielle yngleområder. Den benyttede metode er beskrevet i 'Moniteringsvejledning for Hedehøg' (Rasmussen et al. 2007), der er udarbejdet som et led i DOF's *Projekt Truede og Sjældne Ynglefugle*.

Mærkning af unger i en rede hos Martin Petersen i Fole. Foto: Aage Matthiesen

Figur 2. Forekomsten af 25-26 par hedehege i Danmark i 2019.

Figur 3. Fordelingen af sikre/sandsynlige par hedeheg på kommuner 2013-2019.

Vejret i yngletiden

Efter en rekordvåd marts fulgte en meget tør og solrig april, som er den måned, hvor de første hedehege ankommer til landet. Maj bød på lidt mere nedbør, mens der var gennemsnitlig temperatur og solskin. Skybrud ved flere lejligheder i maj. Ingen blæsevejr i foråret. Sommeren var varmere og lidt tørrere end gennemsnittet for 2006-15 og med gennemsnitligt antal soltimer, i perioder med varme- og hedebølger. Der var flere skybrud, fx 26/5, 11/6 og 31/7 samt flere gange i august, hvor det næsten regnede hver dag (DMI 2019).

Efter den rekordvarme og tørre sommer 2018, var sommeren 2019 mere gennemsnitlig, men til den gode side for hedehegenes muligheder for at yngle.

Yngleområderne

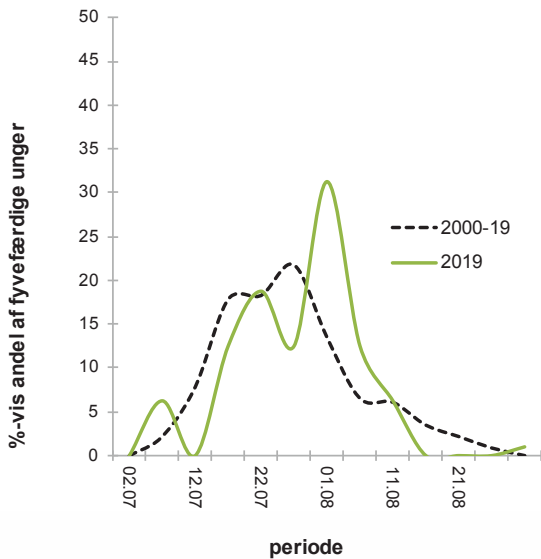
I 2019 var der atter mange par i kerneområdet omkring Ballum og Ballummarsken, hvor der var væsentligt færre par i 2018. Det skyldtes formentligt først og fremmest, at parrene kunne yngle i vinterhvede, som er den dominerende afgrøde og redehabitat i marsken. Der var slet ingen par i selve Ballummarsken i hvede i 2018. Der var meget få observationer af hedehege på Vadehavsøerne, og ingen ynglefund her. Yngleparrene fordelte sig på de fire kommuner Tønder, Esbjerg, Vejen og Haderslev (Fig. 3).

Redehabitat og udflyvning

Det solrige og tørre forår i ankomsttiden betød, at et enkelt par gik i gang med æglægningen rekordtidigt omkring 7/5. Set hen over en årrække må 2019 alligevel regnes for et år, hvor hedehegene kom lidt sent i gang, til trods for at enkelte par gik meget tidligt i gang. Udflyvningstidspunktet for sidste flyvefærdige unge er beregnet ved at antage, at rugetiden er 30 dage, og ungetiden er 30 dage (Fig. 4). Tidspunktet for sidste udfløjne unge er af betydning for at vurdere effekten af redebeskyttelsen i relation til tidspunktet for høsten af de forskellige afgrøder.

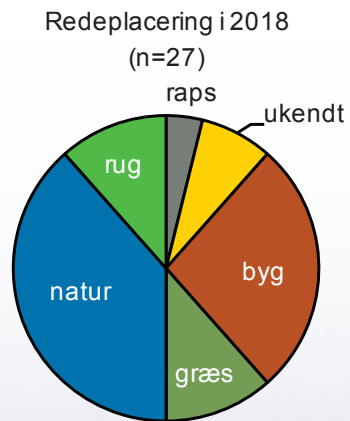
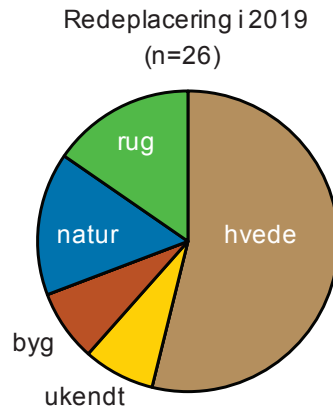
Der blev høstet uden om to hegnede reder i en hvedemark ved Ottersbøl 21. juli 2019. Foto: Aage Matthiesen

Figur 4. Det beregnede udflyvningstidspunkt for sidste flyvefærdige unge for 16 kuld i 2019 sammenlignet med 231 kuld i årene 2000-2019. 2019 var en lidt sen sæson, hvor knapt 50 % af ungerne var flyvefærdige 27. juli. I tidlige sæsoner har hovedparten af parrene påbegyndt æglægning 1-2 uger tidligere end i 2019.

Vinterhveden i 2019 var tilstrækkelig høj til at anvende som redehabitat på det tidspunkt, hvor de tidligste par normalt starter æglægningen, dvs. omkring 15-20/5. Dette var ikke tilfældet i 2018, hvor der ikke blev fundet en eneste rede i vinterhvede (Fig. 5). Afgrøderne skal normalt have en højde på 40-50 cm ved æglægningens start.

Der blev lokaliseret 4 reder på lokaliteter, der ikke blev dyrket, her benævnt "natur" og ingen i græsmarker og heller ingen i raps.

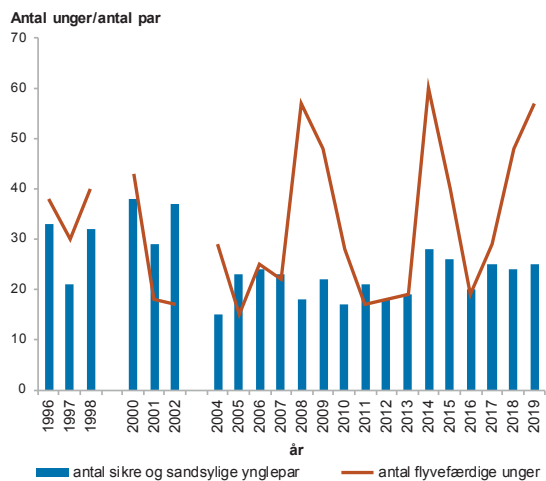

Figur 5. Forholdsmæssig fordeling af valg af redehabitat for hedehege: 26 par i 2019 og 27 par i 2018 nederst. Der var i 2018 hel usædvanligt ingen redefund i vinterhvede, mens det var det dominerende redehabitat i 2019. Til gengæld var der ingen par i raps og færre i "natur", dvs. ikke-afgrøder.

Svend Anker Schwebs under opsætning af hegn i Ottersbøl 21. juli 2019. Foto: Aage Matthiesen

Figur 6. Antallet af flyvefærdige unger sammenlignet med antallet af sikre og sandsynlige ynglepar af hedeheg i perioden 1996-2019.

Redebeskyttelse og ynglesucces

Der blev indhegnet 13 reder i afgrøder (8 i vinterhvede, 1 i vinterbyg og 4 i rug).

Der var ynglesucces i alle de indhegnede reder, og der fløj i alt 42 unger fra de beskyttede reder i afgrøder, hvilket svarer til et gennemsnit på 3,2 unger per rede (Fig. 6, 7 og 8). En enkelt ejer ønskede ikke 3 reder fundet i vinterhvede indhegnet. En af disse reder havde

Små unger i en rede ved Otterbøl 16. juli 2019. Foto: Aage Matthiesen

ikke ynglesucces, og der blev registreret 2 udføjne unger i hver af de to andre reder, hvilket ligger under gennemsnittet på 3,17 udføjne unger i alle reder med succes.

Høsten af vinterbygmarkerne blev i 2019 indledt i midten af juli, hvor kun knap halvdelen af ungerne akkurat var flyvefærdige. Det betød at lokaliseringen af rederne og beskyttelsen generelt havde stor betydning for unger i udflyvningsperioden.

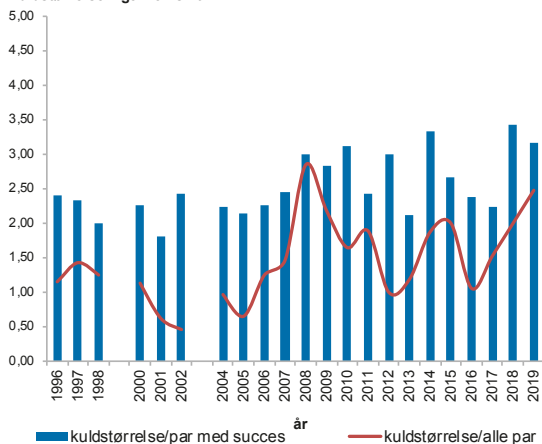
Der kom i alt 57 unger på vingerne i 2019 fra 18 reder, hvilket var bedre end i 2018, og dette resultat er tidligere kun overgået i 2014 (60 unger).

Ligesom ynglesuccessen var ganske betydelig, så var kuld størrelsen for de succesfulde par også stor i 2019 (Fig. 7).

De 5 sikre og sandsynlige par uden succes var ikke indhegnet, men årsagen til at de blev opgivet kendes ikke. Årsagen kan være prædation eller kraftigt regnsky.

Der blev i alt ringmærket 35 unger, heraf blev 21 forsynet med en blå farvering med hvid skrift. Mange af disse unger blev i dagene efter udflyvningen fotograferet nær reden, og mange flotte fotos blev præsenteret på diverse fotosider, blandt andet på Facebook. Heraf fremgik ringens kode, som består af to bogstaver, i flere tilfælde tydeligt, men hverken vi eller Ringmærkningscentralen på Statens Naturhistoriske Museum har desværre modtaget officielle genmeldinger af disse fugle fra folk uden for projektgruppen. Vi opfordrer derfor til, at alle observerede hede høge med farveringe fremover indberettes til Projekt Hede høge med angivelse af lokalitet og dato, så vi kan følge

Kuld størrelse i gennemsnit

Figur 7. Den gennemsnitlige kuld størrelse for par med succes (blå) sammenlignet med gennemsnitlige kuld størrelse for alle par (rød) i perioden 1996-2019.

ungernes færden og overlevelse i den første tid uden for reden.

Når der er etableret et hegn om en rede, bør hegnet blive stående mindst 17 dage efter, at den sidste unge er flyvefærdig (Amar et al. 2000). Det er den gennemsnitlige periode, hvor flyvefærdige unger er afhængige af at blive fodret af forældrefuglene. I den periode har det har vist sig, at ungerne gerne overnatter i reden. Hvis

En voksen hun flyver af reden i en indhegning, da reden skal tjekkes af Svend Anker Schwebs, 25. juni 2019. Foto: Aage Matthiesen

Hans Jessen Jensen, Buntje-Ballum, holder en unge der skal mærkes 8. juli 2019. Foto: Aage Matthiesen

hegnet derfor straks fjernes, efter at ungerne er blevet flyvefærdige, risikerer man at ungerne blot præderes på reden om natten, selvom de er flyvefærdige.

Det er af afgørende vigtighed at forklare dette forhold overfor lodsejere og hedehegeværter, da de har et ønske om at komme hurtigt i gang med at høste og tilså den indhegnede plet, når ungerne er flyvefærdige og tilsyneladende har forladt reden midt på dagen.

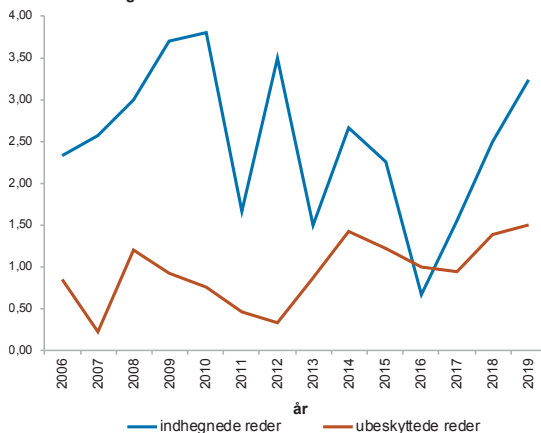
Feltarbejdets udførelse

Feltarbejdet blev udført af Aage Matthiesen, Jesper Leegaard og Svend Anker Schwabs, med bistand fra Iben Hove Sørensen, Kurt Bredal Christensen, Lars Maltha Rasmussen og Timme Nyegaard.

Følgende skal takkes, idet de på forskellig vis har bidraget med assistance, hjælp og oplysninger om hedeheg: Egon Iversen, Lars Hobel, Birgit Iversen, Poul Erik Junk, Peter Kjer Hansen, Jesper Tofft, Harry Antonisen, Niels Bomholt Jensen, Aleks Lund, Kurt Hansen, John Frikke, Gerda Bladt, Flemming Wollbrink og Klaus Bo Jensen.

Desuden anvendtes supplerende data fra DOFbasen (www.dofbasen.dk), og alle, der har indtastet oplysninger om hedeheg i DOFbasen, takkes hermed.

Kuld størrelse i gennemsnit

Figur 8. Det gennemsnitlige antal flyvefærdige unger pr. rede i indhegnede reder (blå) sammenlignet med reder uden hegn (rød) i perioden 2006-2019.

Samarbejdspartnere

Vi vil her gerne takke de lodsejere som har givet os værdifulde oplysninger, og som har hjulpet og samarbejdet aktivt med beskyttelsen af de ynglende hedeheg.

Projekt Hedeheg fortsatte i 2019 med en gruppe på 3 lokale feltmedarbejdere: Aage Matthiesen, Svend Anker Schwabs og Jesper Leegaard. Iben Hove Sørensen og Lars Maltha Rasmussen deltog i et vist omfang i feltarbejdet og ringmærkningen af ungerne.

Der blev også i 2019 investeret en hel del ekstra tid i feltet af alle i gruppen ud over de resurser, der er afsat i Projekt Hedeheg. Den fælles arbejdsindsats fra denne rapport forfattere og bidrag fra flere frivillige deltagere gør det muligt at give en samlet status for hedehegen som dansk ynglefugl.

Finansieringen af projektet kom fortsat fra Miljøministeriet samt Tønder, Aabenraa, Haderslev og Esbjerg Kommuner.

Involverede organisationer:

- Miljøstyrelsen Sydjylland: Morten Bentzon Hansen, tlf. 6092 8625
- Sønderjysk Landboforening: Gunnar Jespersen, tlf. 7320 2661
- Esbjerg Kommune: Mette Kirkebjerg Due tlf. 7616 1616
- Tønder Kommune: Conny Brandt, tlf. 7492 9295
- Aabenraa Kommune: Torben Hansen, tlf. 7376 7358
- Haderslev Kommune: Claus Moss Hansen, tlf. 7434 2212
- Dansk Ornitologisk Forening: Timme Nyegaard, tn@dof.dk, tlf: 3328 3823

Litteratur

- Amar A., B. E. Arroyo & V. Bretagnolle 2000. Post fledging dependence and dispersal in hacked and wild Montagu's Harriers Circus pygargus. Ibis (2000) 142, 21-28. http://www.globalraptors.org/grin/researchers/uploads/449/post-fledging-dependence_2000.pdf

- DMI 2019. Månedens, sæsonen og årets vejr. <http://www.dmi.dk/>
- Rasmussen, L. M., A. Hoffmann & T. Nyegaard 2007. Monitoringsplan for Hedehøg *Circus pygargus*. DOF's Projekt Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY) <http://www.dofbasen.dk/DATSY/datsyvejledning.php?art=02630>
- Rasmussen, L.M., I.H. Sørensen, A. Matthiesen, K.B. Christensen, S.A. Schwebs, S.O. Petersen & T. Nyegaard 2018. Hedehøg i Danmark 2017. DOF's arbejdsrapport fra Projekt Hedehøg. Dansk Ornitologisk Forening. http://pub.dof.dk/dof/Rapport/Hedehøg_i_Danmark_20173.pdf
- Sørensen, I.H. 2019. Marskens elegante musefanger. Nationalparkmagasin nr. 6. https://issuu.com/nationalpark_vadehavet/docs/npvh_magasin_indmad_2019_web
- Trierweiler C & B. Koks 2009. Montagu's Harrier *Circus pygargus*. http://www.uva-bits.nl/wp-content/uploads/2012/02/Trierweiler_Koks_2009.pdf
- Find flere oplysninger om hedehøg på DOF's hjemmeside: www.dof.dk/projekthedeoeg
- Læs om det meget omfattende hollandske arbejde med hedehøg på: www.werkgroepgrauwekiekendief.nl

Stor præstekrave i sandfygning ved Dueodde, Bornholm, 15. september 2019. Foto: Sune Riis Sørensen

Sølvhejre, Tryggelev Nor, 29. januar 2019. Foto: Karin Gustausen

*Havørn, Bregentved,
31. oktober 2019.
Foto: Bo Tureby*

Feltud 2019

Af Henrik Böhmer

Som altid, er FeltUD's formål at arrangere og støtte sociale og faglige ornitologiske begivenheder i det danske feltmiljø: Eksempelvis fuglebestemmelseskurser, foredrag med udenlandske eksperter og sæsonbetingede operationer og træf med formål at finde sjældne fugle såvel som hyggeligt samvær mellem ligesindede.

Dette udmøntede sig i 2019 i en række aktiviteter med fokus på at mødes i felten og nyde de mange og specielle fugle, samt naturskønne lokaliteter. De feltornitologiske aktiviteter henvender sig til alle niveauer af fuglekiggere, men der er fokus på de mere specielle

og sjældne fugle, samt at placere aktiviteterne på steder og tidspunkter, hvor disse arter optræder med relativ høj hyppighed.

Overshooter, maj/juni 2019

Vanen tro blev der i 2019 afholdt et forårsarrangement ved navn "Overshooter". Træffet fandt sted på sydhavsøerne, men med base på Gedser Fuglestation. Som navnet antyder, handler dette træf om at finde fugle, der på forårstrækket er fløjet for langt, og evt. er på vej tilbage igen. Træffet er afholdt flere gange med stor succes.

Feltræffet samlede mange folk omkring hittene, her ved hætteværning, Blåvand, 15. oktober 2019. Foto: Lisa Flam

På årets træf var der omkring 30 deltagere, hvilket er meget standard for disse korte træf. Som sædvanligt var der ikke planlagt mange ture, og fællesaktiviteterne inkluderede introoplæg om området og "morgenmad i felten". Fuglemæssigt var træffet på det jævne, med højdepunkter som pirol, sort glente og biæder, men på sidstedagen blev der på fuglestationen fanget en lille rørsanger til stor glæde for deltagerne.

Tange-Træf, august 2019

Der var i begyndelsen af august 2019 planlagt at afholde Tange-træf for tredje år i træk. Træffet måtte desværre aflyses pga. manglende opbakning både internt og eksternt.

Feltræf i Vadehavsområdet, oktober 2019

Vanen tro blev feltræffet 2019 afholdt i Vadehavsregionen, som tidligere år har vist sig at være det helt rigtige sted på det rigtige tidspunkt. Ugen bød på fælles ture i felten (bl.a. morgenmad i felten, bio-blitz og birdrace) og hyggeligt samvær og faglige indlæg om aftenen (bl.a. med Anton Lieberman om sine fuglerejser, info om det nye Netfugl samt opdateringer på den danske liste).

Fuglemæssigt var det et historisk godt træf med hele 10 fund af SU-arter, bl.a. 2 tajgapibere, sibirisk

bynkefugl, lille rørsanger, hvidskægget sanger og himalayasanger. Den sjældneste fugl under årets træf blev fundet på træffets sidste dag: – Danmarks første østlig lundsanger. Fuglen blev fundet af Michael Mosebo Jensen, som samtidig vandt årets træf.

Der var generelt stor opbakning til træffet og det skønnes at mere end 100 fuglekiggere var samlet i området, der ligesom de forrige år strakte sig fra den dansk-tyske grænse til Henne.

Medlemmer

FeltUD består pt. af 10 medlemmer. Siden sidste år er der kommet tre medlemmer til: Joakim Matthiesen, Emil Skovgaard Brandt og Søren Haaning Nielsen. Udvalget er nu oppe på det ønskede antal medlemmer, og vi ser frem til fortsat at kunne tilbyde en bred vifte af arrangementer til de danske fuglekiggere.

Generelt

Generelt var der god tilslutning til FeltUD's aktiviteter, og vi modtog gode evalueringer af vores arrangementer, men der er også plads til forbedring – specielt på de nye, uprøvede arrangementer.

FeltUD er fortsat med i processen med at få Netfugl op og køre igen, og vi ser frem til at få den fælles platform tilbage til feltornitologerne.

Ringdrossel, Tvorup Hul, Thy, 19. april 2019. Foto: Poul Holm Pedersen

Vindrossel, Hulsig, 29. december 2019. Foto: Christian Andersen Jensen

Årsberetning for DOFbasen 2019

Af Timme Nyegaard

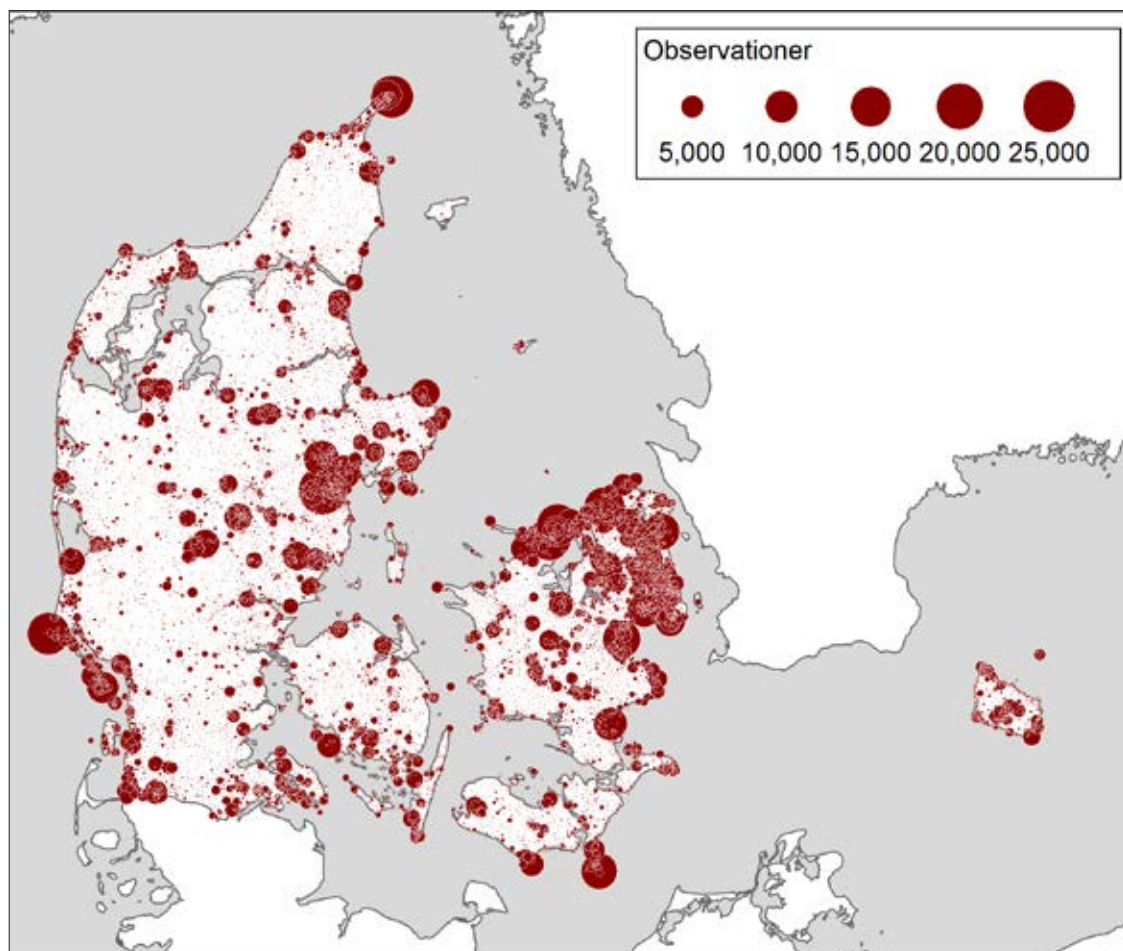
Brugen af DOFbasen er fortsat i vækst. Der blev indtastet 1,71 millioner observationer fra 14.762 lokaliteter af 2684 observatører i 2019. Det er en lille stigning på alle parametre.

Det organisatoriske

- DOFbasen er stadig omdrejningspunktet for dataindsamlingen i DOF, og administreres af DOFbasegruppen, som består af repræsentanter fra alle lokalafdelinger samt en central koordinator og to softwareudviklere i Fuglenes Hus.
- Den meget vigtige opgave med kvalitetssikring af indtastninger i DOFbasen foretages af DOFbasens Kvalitetsudvalg (DKU) og DOF's udvalg til Kvalitets-sikring af Ynglefugledata (DKY).
- Teamet omkring IT-udviklingen i DOF's Naturafdeling

i Fuglenes Hus består fortsat af Anders Olsen, Lasse Albrechtsen og Timme Nyegaard.

- Det årlige koordinatormøde blev afholdt i september som et endagsmøde på Fyn, med rekordstort fremmøde på 18 personer, heraf 15 lokalkoordinatorer. Kun DOF-Syddjælland og DOF-Bornholm var ikke repræsenteret.
- Erik Agertoft har trukket sig som DOFbasekoordinatorer for DOF-København og er blevet afløst af David Collinge. I DOF-Nordsjælland er Theo Askov blevet afløst af Holger Hansen og Anders Høgsholm. I DOF-Østjylland er Arne Bo Larsen udpeget som supplerende koordinator. Tak til de afgangede for deres mangeårige indsats for DOFbasen og velkommen til de nye! Listen over alle DOFbasekoordinatorer kan altid findes på: <http://www.dofbasen.dk/kontakt/>

Observationer per lokalitet DOFbasen 2019.

Krikænder, Værnengene, 25. august 2019. Foto: Martin Rheinheimer

Bramgås - den talrigest indrapporterede art i DOFbasen, Vestamager, 15. april 2019. Foto: Finn Carlsen

Udviklingsarbejdet

- I januar skiftede vi taksonomi i DOFbasen, således at vi nu følger IOC. Dette afstedkom en del ændringer i artslisten. IOC udgiver løbende opdateringer, og enere på året blev asiatsk/amerikansk fløjlsand splittet i to arter, og middelhavsstenpikker blev splittet i en østlig og en vestlig art.
- I marts udkom indtastningsappen til iOS (iPhone). I 2019 var 23 % af alle indtastninger gjort med enten indtastningsappen til Android eller iOS.
- Kvalitetssikringsmodul til observationer af ynglepar samt bearbejdede ynglepar blev udviklet.

Tabel 1. De 10 talrigeste arter i DOFbasen 2019 (ikke rensat for gengangere)

	Antal fugle		Antal observationer	
	2019	Ændring ift. 2014-18	2019	Ændring ift. 2014-18
Bramgås	17298031	19%	15535	15%
Stær	9439032	-6%	19752	19%
Grågås	4771544	4%	33502	5%
Hjejle	3144943	4%	7425	11%
Almindelig ryle	3130657	-20%	8683	2%
Ringdue	2620942	7%	30355	17%
Kvækerfinke	2285937	311%	4108	-7%
Sortand	2026491	20%	6349	7%
Hættemåge	1950638	-5%	19790	12%
Ederfugl	1907070	-18%	11126	7%

Table 2. De 10 arter med størst vækst i antal fugle indtastet i DOFbasen 2019 (uden SU-arter og ikke renset for gengangere)

	Antal fugle		Antal observationer	
	2019	/Ændring ift. 2014-18	2019	/Ændring ift. 2014-18
Topskarv	484	424%	174	227%
Kvækerfinke	2285937	311%	4108	-7%
Sydlig nattergal	167	296%	167	258%
Vindrossel	388945	232%	5736	47%
Rustand	360	221%	326	330%
Plettet rørvagtel	805	196%	538	206%
Høgesanger	226	172%	232	183%
Sølvhejre	23440	115%	8456	101%
Blåhals	1208	94%	731	83%
Aftenfalk	1260	94%	882	105%

Table 3. De 10 arter med størst fald i antal fugle i DOFbasen 2019 (uden SU-arter og ikke renset for gengangere)

	Antal fugle		Antal observationer	
	2019	/Ændring ift. 2014-18	2019	/Ændring ift. 2014-18
Sort ibis	1	-99%	1	-98%
Hvidvinget terne	31	-99%	20	-93%
Sandterne	2	-98%	2	-95%
Kongeederfugl	11	-93%	11	-92%
Lille skrigeørn	6	-90%	6	-88%
Hvidvinget korsnæb	232	-89%	109	-57%
Rødrygget svale	4	-89%	4	-89%
Tredækker	19	-85%	19	-74%
Hvidvinget måge	30	-84%	29	-84%
Rosenstær	8	-84%	8	-79%

Skarvens ynglekolonier i 2019

Af Jacob Sterup og Thomas Bregnballe, Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

Indledning

I Danmark tæller vi hvert år rederne i skarvkolonierne, fordi Miljøstyrelsen gerne vil følge udviklingen i ynglebestanden. Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE) ved Aarhus Universitet koordinerer tællingerne. Frivillige ornitologer deltager i optællingerne, idet tællingerne af de større kolonier foretages af ornitologer med mange års erfaring. Optællingerne af reder sker så vidt muligt på det tidspunkt af foråret, hvor antallet af reder er på det højeste. Via DOFbasen finder vi i nogle tilfælde oplysninger om nye forsøg på kolonidannelse.

Status og udvikling

I 2019 blev der optalt 30.469 reder, hvilket svarer til en tilbagegang på 3,9 % i forhold til året før. Tilbagegangen var på 1.239 reder i forhold til 2018. Overordnet set har bestanden været forholdsvis stabil siden 2014. Udviklingen i bestanden fra 1979 til 2019 er vist i Figur 1. Størrelsen af skarvbestanden har de seneste år svaret til ca. 80 % af det antal, der yngede i landet, da bestanden kulminerede i årene omkring 2000.

Den største regionale ændring i skarvbestanden i 2019 var i Vestjylland med en fremgang på 20 %.

de fleste andre regioner var der tilbagegang; størst i Limfjorden (18 %), Lillebælt/Sydfyn (13 %) og Nordsjælland (10 %). I de øvrige regioner var der kun mindre ændringer (i 'Nordlige Kattegat' en tilbagegang på 5 %, i 'Sydvestlige Kattegat' en fremgang på 1 % og i 'Smålandsfarvandet' en tilbagegang på 1 %).

I rapporten om ynglebestanden af skarver i Danmark i 2019 (Sterup & Bregnballe 2019) er udviklingen i regionerne og i de enkelte kolonier nøjere beskrevet.

Kolonierne

Antallet af reder optalt i de enkelte kolonier er angivet i Tabel 1. Koloniernes udbredelse og omtrentlige størrelse er vist på kortet i Figur 2.

I 2019 var der i alt 70 lokaliteter, som havde ynglekolonier af skarver, hvilket var seks færre end i 2018.

I 2019 opstod der ganske vist 6 nye kolonier, men til gengæld var 12 kolonier forsvundet fra 2018 til 2019. For de fleste af de lokaliteter der blev opgivet inden ynglesæsonen 2019, var der tale om steder, hvor der kun havde været etableret ganske få reder i 2018 (fx Aagesholm, Gråsten Slotssø, Gudmindrup, Snoldelev Mose og Lille Tårnby), og/eller var der tale om kolonier, der i 2018 havde været udsat for regulering (fx Langli, Kytterup Enge, Grensholm og Even Sø). Fem af de kolonier der forsvandt i 2019 havde kun eksisteret i 2018. I 2019 var der to eksempler på at store kolonier, som havde eksisteret i mange år, blev opgivet. Det drejede sig om kolonien ved Skagen Nordstrand (148 reder i 2018; koloni siden 2010) og kolonien i Saltbækvig Sydøst (595 reder i 2018; koloni siden 2011).

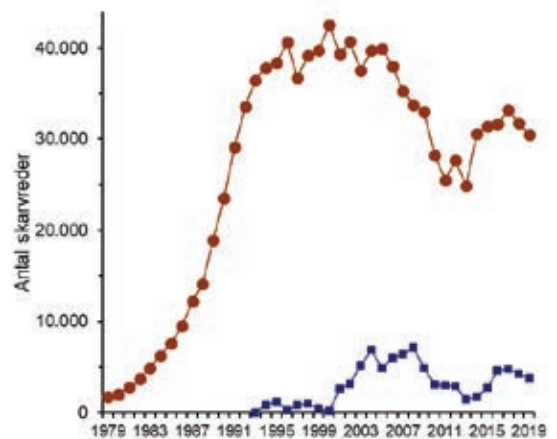
*Skarver (og sølvmåger), Skallingen, 26. juli 2019.
Foto: Martin Rheinheimer*

Tabel 1. Antal skarvreder optalt i de enkelte kolonier i Danmark i 2019.

Region	Lokalitet	2019
Vestlige Jylland	Klægbanken	1.419
	Havrvig Polde	983
	Svingel Engsø	295
	Sandøen, Felsted Kog	245
	Storeholm, Filsø Mellemsø	186
Limfjorden	Melsig	829
	Flyndersø	425
	Rotholmene	303
	Rønholm	277
	Rønland Sandø	217
	Hald Sø	191
	Agger Tange	15
	Ejerslev Røn	11
Nordlige Kattegat	Fuglsø Mose	1.193
	Hirsholmene	1.105
	Rørdal Lergrave	567
	Ndr. Rønner	425
	Toftesø	199
	Kielstrup Sø	193
	Treskelbakkeholm	185
	Hirtshals	60
	Sdr. Rønner	50
	Knogen, Læsø	38
	Vesterkær ved Ringsø, Pindstrup	19
	Vidstrup, Liver Å	16
	Sydvestlige Kattegat	Stavns Fjord
Svanegrunden		1.214
Rands Fjord		321
Vængesø		292
Vigelsø		263
Vorsø		247
Mågeøerne		246
Rugård Sø		30
Lillebælt og sydlige Fyn	Brændegård Sø	1.124
	Ll. Græsholm ved Bredholm	424
	Hopsø	393
	Botofte Skovmose, Langeland	286
	Vresen	177
	Olde Nor	166
	Bundsø, Als	154
	Kidholmene	146
	Nyland, Sydfynske Øhav	140
	Bastholm/Småholmene/Årø Kalv	74
Føns Vang, SV for Nørre Aaby	71	

Region	Lokalitet	2019	
Nordlige Sjælland	Hellebæk Skov	682	
	Hovvig	677	
	Selsø	485	
	Højbjerg Skov, Korsør	413	
	Skarresø	363	
	Peberholm, Øresund	349	
	Esrum Sø	314	
	Holløse Bredning/Ellemosen	280	
	Vaserne	207	
	Damhussøen	195	
	Overby, Sjællands Odde	148	
	Sortedamssøen	87	
	Bognæs	30	
	Arresø ved Arresøkanal	28	
	Sydøstlige Danmark	Malurtholm	1.790
		Maribo Søndersø	1.430
		Ormø	973
Tyreholm		825	
Nakskov Fjord		675	
Ægholm		612	
Ålholm		503	
Rågø Sande		503	
Hundsemyre, Bornholm		457	
Dyrefod		302	
Vensholm		249	
Lindholm, Sydlolland		190	

Figur 1. Udviklingen i antallet af skarvreder i Danmark fra 1979 til 2019. Antallet af reder, hvor skarver blev forhindret i at få unger, er vist med den nederste kurve – dette antal indgår i det samlede antal reder.

I de seks nye kolonier der opstod i 2019, var der tilsammen 652 reder. De fire af disse kolonier opstod på lokaliteter, hvor der tidligere har ynglet skarver. De tre steder (Sandøen, Knogen og Treskelbakkeholm) var der ynglefremkomst på så sent som i 2017, mens der ved Arresø sidst yngede skarver i 2016. Der er ikke kendskab til tidligere ynglefremkomster på de sidste to lokaliteter (Vidstrup og Nyland).

Påvirkning fra havørne

Den voksende bestand af havørne påvirker i stigende grad skarvkolonier rundt om i landet. Adskillige eksem-

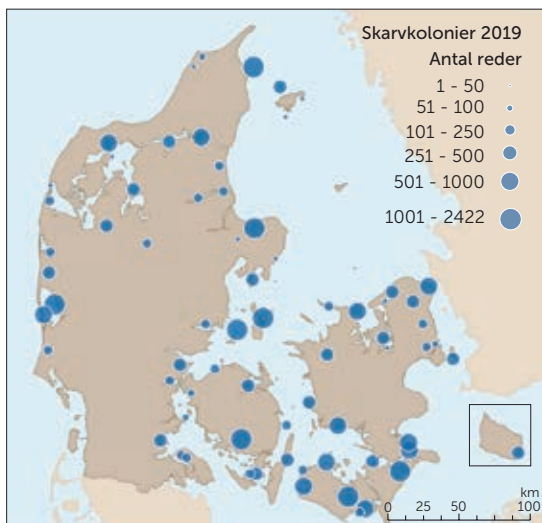
pler på dette sås i 2019, hvoraf et par stykker er særlig bemærkelsesværdige. Ved Saltbækvig på Vestsjælland, hvor der tidligere har ynglet over 1.000 par skarver, blev kolonien i 2019 helt opgivet, efter at flere unge havørne havde opholdt sig på skarvernes yngleoer i det tidlige forår. Ved Brændegård Sø på Sydfyn, der er en af landets

Skarv, Vaserne, 27. februar 2019. Foto: Finn Carlsen

Ved Brændegård Sø på Fyn opholdt der sig op til otte unge havørne i april. Ørnene åd alle skarvungerne på øen i søen. 11. april 2019. Foto: Erik Thomsen

Figur 2. Størrelse og placering af de danske skarvkolonier i 2019. Cirklernes størrelse svarer til antallet af optalte reder.

ældste kolonier, lykkedes det ikke for skarverne at få unger på vingerne, efter at op til otte unge havørne havde huseret i kolonien i april. Siden 2004 har en del af Brændegård Sø-kolonien været flyttet til den nærliggende Nørresø, og her fik en del af skarverne opfostret unger, selvom flere unge havørne opholdt sig fast i kolonien gennem ynglesæsonen og tog en del unger.

Forvaltende tiltag i kolonier i 2019

Hvert år gennemføres der indgreb for at begrænse størrelsen af flere af de eksisterende skarvkolonier. I nogle af kolonierne, hvor skarverne har rede på jorden, består indgrebet i at fjerne rederne eller sprøjte madolie på æggene, så de ikke klækker. Desuden gøres der flere steder forsøg på at undgå, at skarverne får held med at etablere nye kolonier. Her er der ofte tale om, at skarverne bliver skræmt bort.

I 2019 blev der efter tilladelse fra Naturstyrelsen gennemført forvaltende tiltag i 14 skarvkolonier. I ni af kolonierne foretog Naturstyrelsen selv reguleringen, mens den blev foretaget af private lodsejere i de øvrige fem kolonier. Indgrebene berørte i alt 3.858 reder, svarende til ca. 13 % af alle skarvredere i Danmark i 2019.

I 2.413 reder, fordelt på 11 kolonier, blev æggene olieeret. I alt 1.424 reder fordelt på to kolonier (heraf 1.419 reder alene på Klægbanken) blev fjernet. Derudover blev ynglefuglene forsøgt skræmt bort ved beskydning i mindst to kolonier. Ved Svingel Eng sø blev der således nedlagt ca. 80 voksne skarver i januar-marts samt 32 store, flyvefærdige unger i juli-august. Desuden blev der nær kolonien ved Kielstrup Sø nedlagt i alt 89 skarver i januar-marts.

Referencer

- Sterup, J. & Bregnballe, T. 2019. Danmarks ynglebestand af skarver 2019. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 40 s. - Teknisk rapport fra DCE Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 149. <http://dce2.au.dk/pub/TR149.pdf>

Skarv, Filsø, 12. august 2019. Foto: Karin Gustausen

Stenvender, Blåvand, 25. juli 2019. Foto: Helge Sørensen

Optællinger af ynglefugle i Vadehavet 2019

Af Ole Thorup ⁽¹⁾ og Thomas Bregnballe ⁽²⁾

1. Amphi Consult, 2. Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

*Skestork,
Sneum Digesø,
11. august 2019.
Foto: Johnny Madsen*

Indledning

Hvert år bliver der optalt ynglefugle i den danske del af Vadehavet som led i den trilaterale overvågning af det samlede Vadehav, som også omfatter de tyske og hollandske dele. Optællingsprogrammet blev startet i 1995 og har haft fuldt omfang siden 1996. Fugleoptællingerne i den danske del af Vadehavet udføres under og finansieres af Miljøstyrelsens nationale overvågningsprogram NOVANA, og resultaterne vil indgå i en senere samlet fuglerapportering fra NOVANA programmet.

Det årlige optællingsprogram består af optælling af kolonirugende fugle, af nogle udvalgte fåtallige arter af vadefugle i hele Vadehavet og af alle vadefugle og andre udvalgte vandfuglearter i en række kontrolområder. I Danmark er der 11 kontrolområder. Hvert sjette år, næste gang i 2024, udvides programmet til at inkludere alle ynglende vadefugle, måger og ternere samt enkelte andre arter, der optælles på samtlige lokaliteter i Vadehavet.

Optællingerne i den danske del af Vadehavet (herefter Vadehavet) udføres af ornitologer fra Amphi Consult og af ornitologer knyttet til DCE - Aarhus Universitets netværk af erfarne optællere samt af optællere fra Miljøstyrelsen og Nationalpark Vadehavet. Ole Thorup har sammenstillet data, og forfatterne har i fællesskab udarbejdet den endelige tekst.

I det følgende vises resultaterne af optællingerne i form af tabeller og en figur. Desuden gives supplerende informationer, især i tilknytning til omtalen af hhv. strandens ynglefugle (bl.a. dværgterne), klyde, engryle, brushane og de vidt udbredte vadefugle.

Højvandeoversvømmede reder af dværgterne og andre strandfugle

Der blev optalt 145 par dværgterner i Vadehavet i 2019, og det er på niveau med antallet de foregående år (Tabel

1). Sidst i optællingsperioden og midt i ynglesæsonen blev Vadehavet ramt af et meget højt højvande om eftermiddagen 8/6, og dette højvande oversvømmede alle reder med æg og små unger af dværgterne og flere andre strandfugle på Fanø og Langejord samt enkelte reder på det nordlige Rømø. Kolonierne af dværgterne på Rømø Sønderstrand og på Esbjerg Havn samt hovedparten af rederne på det nordlige og vestlige Rømø lå så højt, at de overlevede.

Ved hjælp af farveringmærkning af dværgterner i forbindelse med Aarhus Universitets 'Projekt Dværgterne i Danmark' kunne det dokumenteres, at mange af de dværgterner, der i 2019 mistede deres æg eller unger på Fanø og Langejord, flyttede til det nordlige Rømø og lagde om her. Denne hændelse understreger, hvor vigtigt det er at optælle en art som dværgterne indenfor et forholdsvis kort tidsrum for at undgå dobbeltregistreringer af de samme par på to forskellige lokaliteter.

Fordelingen af dværgterner på de enkelte ynglelokaliteter varierer meget fra år til år. Den største enkeltkoloni i 2019 fandtes i skydeområdet på Juvre Sand, hvor der 23/5 optaltes 34 par. Efter oversvømmelsen 8/6 voksede kolonien sig væsentlig større, og 10/6 sås her fugle svarende til 76 par (i overensstemmelse med den tekniske anvisning ganges antal individer med 0,7). De par, der flyttede til Juvre Sand, endte med at

*Sølvhøjre, Mandø, 8. september 2019.
Foto: Eva F. Henriksen*

Tabel 1. Antal ynglepar af de tre arter af kolonifugle som især er knyttet til strandene i Vadehavet, 1996-2019. I tabellen er vist gennemsnitstal for fem fireårs-perioder og antal optalte ynglepar for 2016, 2017, 2018 og 2019. Da der først er optalt ynglefugle på Langejord fra 2014, er perioden 2012-2015 dog opdelt i to perioder for ternerne.

Hvidbrystet præstekrave	1996-1999	2000-2003	2004-2007	2008-2011	2012-2015	2016	2017	2018	2019
Fanø, nordvest	16	14	4	7	9	17	14	22	13
Fanø, sydvest	0	1	0	0	1	1	2	0	4
Fanø, Vest- og Østkeldsand	0	1	0	0	0	2	0	0	2
Rømø, nordvest	20	25	24	16	14	11	19	21	17
Rømø Vesterhavsstrand syd for Lakolk	5	18	13	19	23	40	54	43	31
Rømø Sønderland	26	26	11	13	7	3	5	3	3
Skallingen	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Rømdæmningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Margrethe Kog	1	2	2	0	0	0	0	0	0
Forland, Vidåslusen	0	1	1	0	0	0	0	0	0
I alt	68	88	55	55	55	74	94	89	70

Havterne	1996-1999	2000-2003	2004-2007	2008-2011	2012-2013	2014-2015	2016	2017	2018	2019
Langli	184	126	119	135	35	7	3	8	13	32
Fanø nord	36	23	7	5	4	2	0	1	1	4
Fanø, Keldsand og Trinden	143	148	6	4	0	2	0	0	0	0
Peter Meyers Sand	215	197	417	53	41	29	49	28	13	69
Langejord						47	50	75	25	11
Mandø inkl. Låningsvejen	116	158	146	251	64	93	103	90	49	75
Koresand				17	+	105	7	15	33	15
Rømø nord og nordvest	305	190	84	45	18	14	18	26	19	15
Rømø Vesterhavsstrand syd for Lakolk	72	26	11	12	10	8	10	9	5	6
Jordsand				3			5	0		0
Esbjerg Havn	6	21	92	108	157	224	231	203	340	127
Forlande og klæggrave Esbjerg-Vidåen	1	0	1	5	6	3	0	2	6	0
Margrethe Kog	16	2	7	0	1	1	0	0	0	0
I alt	1.094	891	890	638	336	535	476	457	504	354

Dværgterne	1996-1999	2000-2003	2004-2007	2008-2011	2012-2013	2014-2015	2016	2017	2018	2019
Langli	0	0	5	3	0	0	0	0	0	0
Fanø nord	61	28	13	35	19	24	57	36	27	12
Fanø, Sønderho, Keldssand og Trinden	14	23	3	10	0	7	12	0	11	0
Peter Meyers Sand	12	12	61	4	9	2	2	4	0	0
Langejord						4	6	25	8	29
Mandø	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0
Koresand				12	+	2	3	2	10	0
Rømø nord og nordvest	70	76	12	33	27	30	54	37	40	50
Rømø Vesterhavsstrand syd for Lakolk	20	48	36	50	38	22	50	35	38	40
Skallingen	15	11	9	5	3	5	5	1	4	6
Esbjerg Havn-Sædding Strand	42	8	18	3	2	2	1	6	1	8
Nørresø	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Margrethe Kog	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
I alt	234	207	159	157	98	98	190	146	140	145

Nyklækket unge af skestork, Langli 2. juni 2019. Foto: Lars Maltha Rasmussen

Mogens Bak tæller ynglefugle på Langli, her ved rede af skestork. Langli 2. juni 2019. Foto: Lars Maltha Rasmussen

få en god ynglesucces. Den næststørste koloni lå på Langejord, og de 29 par her er det største antal, der er registreret på lokaliteten.

På en lav klit på Rømø Sønderstrand har dværgterne mulighed for at placere deres reder så højt, at de ofte også ved stormhøjvande ligger over højvandslinjen. Klitten ligger dog midt i et område, der er meget besøgt af strandturister, men de senere år har en større indhegning af området betydet, at langt de fleste strandgæster holder sig ude af dette yngleområde for dværgterne. Det indhegnede område giver også hvidbrystede præstekraver beskyttelse mod forstyrrelser. Det indhegnede område på Rømø Sønderstrand husede i 2019 27 par dværgterne og 16 par hvidbrystet præstekrave. Det svarer til 19% af Vadehavets dværgterner og 23% af de hvidbrystede præstekraver (Tabel 1), så denne indhegning er af stor betydning for de to arter. En mindre indhegning inde i den store indhegning er desuden konstrueret med strømførende tråde, som formentlig gør det vanskeligere for ræve at komme ind til de rugende fugle og deres æg.

Flere ynglende klyder i 2018 og 2019 end i de foregående år

Der fandtes 360 ynglepar af klyder i Vadehavet i 2019 (Tabel 2). Årets antal og antallet i 2018 er mere end en halv gang flere par end i hvert af årene 2010-2017. Den væsentligste forskel i forhold til tidligere er, at der yngledes 195 par i Margrethe Kog-Saltvandssøen i 2019, hvor der til sammenligning kun var hhv. 23, 17, 19 og 51 par i 2015, 2016, 2017 og 2018. Før 2010 var der dog væsentlig flere ynglende klyder i Vadehavet. Flest registreredes i 1991 med 1.133 par, næstflest i 1999 med 973 par.

Tabel 2. Antal ynglepar af øvrige kolonifugle i Vadehavet 2019. Optællinger uden fugle er ikke anført.

	Skestork	Klyde	Hæltømåge	Sorhovedet måge	Stormmåge	Slidtemåge	Sølvmåge	Svartbag	Sandterne	Hvidvinget terne	Sortterne	Fjordterne	Spilletterne
Margrethe Kog/Saltvandssøen		195											
Tøndermarsken, i øvrigt											43		
Ballummarsken med klæggrave		7										8	
Forland Rømdæmningen-Rejsby Å													
Gl. Hviding Engsø-Rejsby klæggrav og enge		5											
Forland Vilslev-Råhede Vade		6											
Ribemarsken mm med klæggrave		28											
Sneum klæggrav og enge		2	8.498	9			5						
Esbjerg Havn					7		36					53	
Marbæksøerne													
Skallingen													
Langli	23	3	19		308	1.247	9.031	1					
Fanø nord og nordøst		20											
Fanø midt og syd		1	19				2						
Langejord		2											
Peter Meyers Sand		20			2		18	6					
Keldsand/Trinden		1					1						
Mandø inkl. Låningsvejen		58	174		234	11	474	20				55	
Koresand					2								
Rømø		12	29		9							1	
Jordsand													
2019 total	23	360	8.739	9	562	1.258	9.567	27	0	0	43	117	0
2018 total	45	406	9.060	2	569	1.219	8.241	15	0	0	37	89	154
2017 total	48	218	10.611	8	518	1.100	8.428	9	0	0	23	158	0
2016 total	13	225	16.646	5	897	1.259	8.416	15	0	0	28	105	0
2011-2015 gennemsnit	34	285	10.736	9	1.234	1.897	8.744	10	0	0	33	75	329
2006-2010 gennemsnit	5	426	7.934	5	1.783	965	5.711	6	0	0	14	39	2.468
2001-2005 gennemsnit	0	541	7.900	2	2.187	486	3.769	4	1	0	18	55	643
1996-2000 gennemsnit	0	806	9.839	0	1.679	140	2.832	3	8	4	27	149	1.210

Uden for Margrethe Kog var den største koloni på Mandø Nordvestfener, hvor der var 40 par. Dette engområde har høj grundvandstand og et vådområde, der tørrer forholdsvist sent ud, og der er sen ubinding af kreaturer. Her har Vadehavets største koloni været i 2012-2018. Foran diget på Mandø var der 11 par på

Låningsvejen og 7 par på de nordlige forlande. De gik tilsyneladende alle tabt ved højvandet 8/6 ligesom hele kolonien med 20 par på Peter Meyers Sand. På det nordlige Fanø ynglede alle 20 par derimod så højt, at de overlevede højvandet 8/6.

Tabel 3. Antal ynglepar af stor kobbersnepe i Vadehavet ved de totale tællinger i 1996, 2001, 2006, 2012 og 2018, og antallet optalt ved årlige deloptællinger i 2015-2017 og 2019.

	1996	2001	2006	2012	2015	2016	2017	2018	2019
Vilslev Enge	10	0	0	0	0	0	0	0	0
Jedsted Forland/Ribemarsken nord	8	1	0	0	1	0	0	1	1
Mandø Hølade/Ribemarsken syd	3	6	3	3	1	1	0	1	1
Mandø	22	90	72	101	45	51	66	50	58
V. Vedsted-Gl. Hviding Enge og Engsø	2	0	0	0	2	2	0	0	0
Husum Enge, kontrolområde	9	3	0	1	0	2	2	2	1
Ballum Forland	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Rømø Nørreland, kontrolområde	4	6	2	4	1	2	1	2	1
Rømø Nørreland, SV og SØ	10	23	16	26	28	10	9	11	8
Rømø Nordveststrand	0	0	0	0	0	4	2	2	0
Rømø Sønderland	27	23	2	5	1	3	3	2	1
I alt	96	153	95	140	79	75	83	71	71
Saltvandssøen/Margrethe Kog	30	42	46	27	26	32	-	33	-
Tøndermarsken, ydre koge	65	83	80	108	66	87	-	83	-
I alt Vadehavet totale optællinger	257	312	263	299	-	-	-	216	-

Tabel 4. Optalte ynglepar af engryle i 2019 i nogle områder hvor arterne specialoptælles hvert år. Desuden antal ynglepar optalt de foregående år og under de totale tællinger i 1991, 1996, 2001, 2006, 2012 og 2018. 1991-tællingen var kun en delvis tælling. Ingen angivelse markerer manglende optælling.

Engryle	1991	1996	2001	2006	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Fanø nordspidsen	10	7	6	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Rømø Nørreland	14	9	8	6	2	3	4	4	3	4	2	3	2-3	2	2
Rømø Sønderland	6	9	4	5	5	3	3	4	4	3	2	3	0	1	0
Rømø Nordveststrand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	4	3
Rømø Havsand-Vesterstrand	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Jedsted Forland	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Råhede Vade	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1
I alt årligt overvågede lokaliteter	32	26	19	11	7	6	7	9	7	8	5	9	5-6	7	7
Mandø	1	0	1	0				0							0
Stormenge-Helmodde Marsk	2	0	0	0				0							0
Måde Enge	0	1	0	0				0							0
Mandø Hølade-Indvindingen-Låningsvejen	2	1	0	0				0							1
Astrup Forland	1	0	0	0				0							0
Margrethe Kog	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			0
Nr. Farup Enge		0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0			0
Engryle i alt Vadehavet	39	28	20	12				9							8

Et lille antal ynglende engryler tilbage i Vadehavet

På de fem ynglepladser for engryle i Vadehavet, der har været de vigtigste gennem de seneste 25 år, og på to lokaliteter, der bliver benyttet mere uregelmæssigt af arten, bliver der hvert år foretaget 1-2 grundige gennemgange af engene mellem sidst i maj og midten af juni. I disse syv yngleområder fandtes der 7 par i 2019 (Tabel 4). Selvom dette antal har svinget lidt, har det været på nogenlunde samme niveau siden 2007, idet der i alle årene 2007-2019 blev fundet mellem 5 og 10 par.

I 1990'erne var der tre lokaliteter i Vadehavet, hvor der årligt hvert sted ynglede mellem 6 og 19 par engryler: Grønningen på Fanø, Rømø Nørreland og Rømø Sønderland. Efter 2001 ophørte engrylen med at yngle fast på Nordfanø; i 2019 var der 1 ynglepar i kanten af et sandfelt på Grønningen, hvor en ynglerolig fugl sås sammen med adskillige par hvidbrystede præstekraver 13/6. Det er kun tredje gang siden 2001, at der fandtes ynglende engryle på Nordfanø.

På Rømø Sønderland var der ofte mellem 5 og 12 ynglepar i årene 1996-2009. Herefter faldt antallet,

Klyder ved Rømø, 29. juli 2019. Foto: John Frikke

Tabel 5a. Antal ynglehunner ("par") af brushane på lokaliteter hvor der er foretaget mindst en gennemgang af engområderne i perioden 20/5 – 16/6. Tal angivet med fed markerer, at mindst én hun er noteret med yngleadfærd udover tilstedeværelse i perioden 20/5 – 16/6. Tal med kursiv angiver antal hanner set 20/5 – 8/6 på lokaliteter, hvor der ikke er set hanner i yngletiden. Et farvet felt markerer, at der ikke blev foretaget en gennemgang af engene dette år.

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Fanø Grønningen	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mandø Nordvestfener		2								2	2	1					1		0	0	0	2	0	3	5	1
Rømø Nørreland kontrolområde	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Rømø Nørreland sydvest og sydøst					2	2	4	3	3	4	2	1	3	1	1	1	1	0	2	0	0	0	0	0	1	1
Rømø Sønderland			0	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Jedsted Forland kontrolområde			0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nr. Farup Enge (del ved Ribe Å)									1		2		2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0			
Råhede Vade	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Margrethe Kog	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0		2	+
Tøndermarskens Ydre Koge	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I alt særligt overvågede lokaliteter	6	7	0	5	4	2	4	3	6	6	6	3	5	1	1	1	2	0	6	2	0	2	0	3	10	2

Tabel 5b. Antal ynglehunner ("par") af brushane på lokaliteter kun optalt fra veje, stier og udsigtspunkter. Tal angivet med fed markerer, at mindst én hun er noteret med yngleadfærd udover tilstedeværelse i perioden 20/5 – 16/6. Tal med kursiv angiver antal hanner set 20/5 – 8/6 på lokaliteter, hvor der ikke er set hanner i yngletiden.

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mandø Koge i alt		2	0		1			0		4	2	2	3	1	5	1	2	0	1	0	0	3	0	5	5	2
Skallingen Grønningen													2						0							
Sneum Klæggrav (Engsø)																									1	
Ribemarsken nord			3		1	1			1	1	2		2						1							
Ribemarsken syd																	1									1
Gammel Hviding Engsø																	1	3	1				4	2	1	
Husum Enge									1																	1
Magisterkogen			5																							
I alt ekstensivt overvågede lokaliteter	0	2	8	0	2	1	0	0	2	5	4	2	7	1	5	1	4	3	3	0	0	3	4	5	8	5

og i 2017 fandtes der for første gang ingen ynglefugle her. Heller ikke i 2019 lykkedes det at finde ynglende engryle på lokaliteten.

Flere af engområderne på Rømø Sønderland, hvor der tidligere ynglende engryle, er i dag så svagt græssede og tilgroede, at de må vurderes ikke længere at frembyde passende ynglehabitat for engryle, men der er dog andre af de klassiske ynglesteder på lokaliteten, hvor vegetationshøjde og -struktur stadig ser velegnet ud. Også på Grønningen på Fanø har der været en år-række, hvor de tidligere bedste yngleområder mod vest har haft for høj og tæt vegetation for ynglende engryle. Så utilstrækkelig græsning af de bedste enge kan have været en årsag til, at engrylen er gået kraftigt tilbage og er tæt på at forsvinde i de to områder.

I mange år har det vigtigste yngleområde for engryle på det nordlige Rømø været nogle lavtliggende enge i den sydøstlige del af Rømø Nørreland. Lige indenfor sandstranden på det nordvestlige Rømø er der de senere år sket en opvækst af åben, lav strand-enge, og gradvist er tyngdepunktet for de ynglende engryler flyttet ud i disse nyskabte områder. I 2019 fandtes 5 af de 6 ynglepar på Nordrømø ude i denne zone, mens 1 par var inde i det tidligere kerneområde mod sydøst.

I 2019 fandtes også 1 ynglepar af engryle på Råhede Vade. Her findes der ikke helt sjældent 1 ynglepar; sidst var i 2017, og i de 25 år 1995-2019 er der fundet 1 ynglepar i otte forskellige ynglesæsoner.

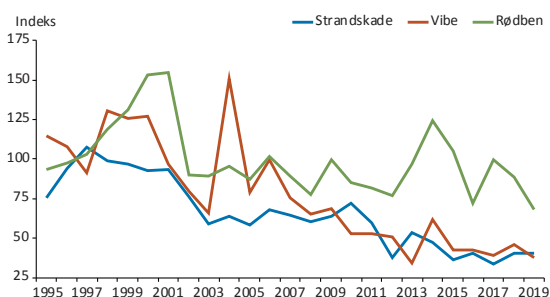
Få ynglende brushaner trods stort forårstræk

Der var rigtig mange brushøns – sandsynligvis adskillige tusind – i det vestlige Jylland under forårstrækket i slutningen af april og starten af maj. Både i Ribemarsken og på Tipperne sås der flere brushøns på dette tidspunkt, end der er set i mange år (O. Thorup upublicerede data). Stort set alle fuglene fløj dog videre nordpå, og der sås meget færre ynglende brushøns i Vadehavet i 2019, end der sås i 2018. Foråret var da også usædvanlig tørt, og i perioden 19/3 – 25/5 faldt der under 40% af normalnedbøren i Tønder Kommune (DMI 2019). Det betød, at alle enge var meget tørre allerede tidligt i maj, dvs. på det tidspunkt hvor brushønsene afgjorde, om de skulle blive og yngle eller flyve videre nordpå.

På grund af de ynglende hunners meget diskrete levevis, mens de har æg eller unger, kræver en god optælling af ynglende brushaner, at optælleren går igennem engen to gange i perioden 20/5 – 16/6, som er tidsrummet mellem at de nordlige trækgæster har forladt Danmark, og de første trækgæster returnerer på efterårstrækket (Thorup m.fl. 2018). Seks nuværende eller tidligere yngleområder blev gennemgået på denne måde, og kun i et af områderne, nemlig "Rømø Nørreland sydøst", fandtes en ynglende hun af brushane (Tabel 5a). På øvrige ynglelokaliteter i Vadehavet, hvor de ynglende brushaner udelukkende eftersøgte fra veje, stier og diger, sås i alt 5 fugle, der sandsynligvis ynglende lokalt (Tabel 5b og farvede felter i Tabel 5a). I Husum Enge sås en hun flyve til sit sandsynlige redested på

Sølvmåger over Jordsand, 7. juni 2019. Foto: John Frikke

Figur 1. Indeks for ynglende strandskade, viber og rødben optalt i 11 kontrolområder i Vadehavet i perioden 1995-2019. Indeks = 100 er middeltallet for 1996 og 1997, og det viste indeks er gennemsnittet af indeksene for hvert område. Bemærk at y-aksen ikke starter ved 0 men ved værdien 25.

en fåregræsset mark 6/5, mens en hun set i Sdr. Farup Klæggrav 20/5 sikkert også har været en lokal ynglefugl.

Endelig indikerer tilstedeværelsen af en han 25/5 i Gammel Hviding Engsø og to hanner på Mandø 28/5 – 6/6, at der også her har været ynglefugle, uden at der dog blev set ynglehunner.

Der sås både hanner og hunner i Margrethe Kog gennem hele ynglesæsonen, men de ynglende brushaner i området blev ikke optalt, da ynglefugletællinger i Tøndermarsken og Margrethe Kog ikke udføres hvert år, men hvert andet år.

De vidt udbredte vadefugle

Siden programmet startede i 1995, er de tre vidt udbredte vadefuglearter strandskade, viber og rødben optalt hvert år i 11 kontrolområder. Otte af kontrolområderne ligger på strandene, to ligger i marsken og

består af græsmarker og dyrkede arealer, og det sidste omfatter strandeng og klitter. Udviklingen i antallet af ynglearter for de tre arter inden for kontrolområderne er vist som et indeks i Figur 1.

Med nogle mindre svingninger har antallet af rødben været på samme niveau de fleste år mellem 1995 og 2019. Dog var indekset i årene 1999-2001 noget højere, mens indekset for 2019 på 68 er det laveste, der er set siden programmets start (Figur 1). I 2019 var strandene og engene allerede meget tørre på tidspunktet for optælling af rødben i anden halvdel af april og første halvdel af maj, og dette kan have haft indflydelse på det lave antal rødben, der blev set i de fleste områder. Kun i tre af kontrolområderne lå indekset for 2019 på 100 eller derover, mens det i de øvrige otte kontrolområder var på under 70. Til sammenligning var indekset på 100 eller derover i fem af de elleve kontrolområder i 2018.

Der var meget færre strandskader og viber i 2019, end der var ved optællingsprogrammets start i 1995, og indeksene har ligget på dette lave niveau siden hhv. 2012 og 2013 for de to arter. I 2019 var der mindre end halvt så mange strandskader (indeks 41) som i 1996-1997 (indeks 100). Der var også mindre end halvt så mange viber i 2019 (indeks 38), men hos denne art har svingningerne undervejs været noget større i første halvdel af programperioden (Figur 1).

Referencer

- DMI (2019). Danmarks Meteorologiske Instituts vejrarkiv. Besøgt november 2019.
- Thorup, O., Salewski, V. & Hötcker, H. (2018). Kann Phoenix aus der Asche steigen? – Kampfäufer brüten in Schleswig-Holstein in überraschend hohen Zahlen. – Berichte zum Vogelschutz 55: 61-69.

Spurvehøg, Farstrup, 9. marts 2019. Foto: Albert Steen-Hansen

Rødhals, den talrigest ringmærkede spurvefugl i 2019, Sjelborg, 8. september 2019. Foto: Martin Rheinheimer

Dansk ringmærkning 2019

Af Jesper J. Madsen, Jens M. Lausten, Jens S. Hansen, Kasper Thorup og Anders P. Tøttrup
- Statens Naturhistoriske Museums ringmærkningsaktiviteter i Danmark

Årets ringmærkninger

I 2019 blev der ringmærket i alt 86.297 fugle i Danmark og på Færøerne med Statens Naturhistoriske Museums ringe.

På Færøerne blev der ringmærket 1.619 fugle fordelt på 13 arter, hvoraf blot én var en spurvefugl (ravn). Det samlede antal var på et lavt niveau, og det samme gjaldt for antallet af arter. Dette skyldtes først og fremmest færre mærkningsaktiviteter af stormsvale i 2019. Til trods for dette blev de to talrigeste mærkede arter i 2019 lille stormsvale (1.405 fugle) og stor stormsvale (49).

I Danmark blev der ringmærket 84.678 fugle, hvoraf 12% (10.315) var mærkninger af redeunger eller ikke-flyvefærdige unger (tabel 2). Det samlede antal fugle ringmærket i 2019 var på niveau med 2018 og følger gennemsnittet for perioden 1999-2017 (84.770, med

udsving mellem 51.564 i 1999 og 121.730 i 2014).

Der blev ringmærket i alt 174 arter i Danmark (tabel 2). Et par underarter, som i dag betragtes som arter ifølge nogle systematikker, blev bibeholdt som én art (f.eks. gråsisken). For 24 arter blev der ringmærket mere end 1.000 individer, og for 61 arter blev der mærket mere end 100 individer. De tilsvarende tal for 2018 var hhv. 26 og 62 og i 2017 hhv. 26 og 63 arter.

De fem talrigeste ringmærkede arter i 2019 blev rødhals (8.496), gransanger (5.895), fuglekonge (4.876), musvit (4.590) og løvsanger (4.101). Alle fem arter lå nogenlunde på niveau med de seneste års mærkninger.

Blandt ikke-spurvefugle var de talrigeste ringmærkede arter splitterne (1.174), skarv (919), sølvmåge (853), hættemåge (830) og sildemåge (685), skarpt forfulgt af huldue (655). Antal mærkede skarver, sølvmåger

Tabel 1. Genfund i udlandet, af fugle ringmærket i Danmark og behandlet af Ringmærkningscentralen i 2019.

Art	Norge	Sverige	Finland	Rusland	Estland	Litauen	Hviderusland	Ukraine	Polen	Tyskland	Holland	Belgien	Luxembourg	Storbritannien	Irland	Frankrig	Spanien	Portugal	Schweiz	Italien	Kroatien	Nambibia	Sydafrika	Sum	
Skarv	7	4							1	52	22	3	1	5		27	7		3		1			133	
Hvid stork										7															8
Skestork										62	12					36	157	26							293
Knopsvane		1					1									1									3
Sædgås		1																							1
Grågås		1														2	1								4
Canadagås	1																								1
Bramgås				1						1	1														3
Knarand											1														1
Krikand																1									1
Gråand		5		2																					7
Ederfugl										1	1														2
Havørn										1															1
Hedehøg										1															1
Spurvehøg										1															1
Musvåge		1																							1
Tårnfalk																1									1
Vandrefalk		1																							1
Strandskade											1														1
Stor præstekrave																1									1
Islandsk ryle											1														1
Almindelig ryle									1					1											2
Skovsnepe														1											1
Hættemåge	1	3	6		1				3	7	41			17	6	2									87
Stormmåge	1	4	5	1	1				2	4	1														19
Sildemåge	2	1								1	4	1					3	3							15
Sølvmåge		2							6	64	89			2											163
Kaspisk måge								1																	1
Svartbag	1	4							1	8	6			6		3									29
Ride										1						1									2
Splitterne		3				1		1	152	73				7		1		1				5	11	255	
Fjordterne											2											1			3
Havterne																1									1
Alk									1																1
Huldue																2									2
Digesvale														1											1
Landsvale																1	2								3
Engpiber												1													1
Gærdesmutte										1															1
Jernspurv	1	3								1	1	3													9
Rødhals	1	3	3	1							2	2				3					1				16
Blåhals																1	1								2
Rødstjert											1														1
Solsort		1	1											1	1										4
Sangdrossel																4	2	1							7
Vindrossel											1														1
Sivsanger																3									3
Kærsanger		2																							2
Rørsanger		5									1	18	1			2		1							28
Gulbug	1	1																							2
Tornsanger																1									1
Munk	1									1		3				1									6
Gransanger										3	2	1		1			1	1							9
Løvsanger		4																							4
Fuglekonge			1							2	1														4
Rødtoppet fuglekonge											1														1
Broget fluesnapper											1														1
Blåmejse	2	2								2															6
Musvit		2																							2
Stær						3									1										4
Bogfinke	1		1							2	1	1			2										8
Kvækerfinke	1														1										2
Grønirisk												1													1
Grønsiken	6	1								1															8
Tornirisk												1													1
Gråsisken												1													1
Gråsisken	2	1			1																				4
Kernebidder	3																								3
Rørspurv											1	1				2									4
Sum	32	56	17	5	3	4	1	1	16	376	268	37	2	46	7	97	175	33	3	1	1	6	11	1198	

I 2019 blev ringmærket 655 hulduer, det højeste antal på et enkelt år nogensinde i Danmark. Broksø, 10. marts 2019. Foto: Bo Tureby

Skovsneppe ringmærkes, Blåvand, 3. november 2019. Foto: John Frikke

og hættemåger var det laveste i flere år. Derimod var antallet af mærkede hulduer det højeste nogensinde og skyldes alene en målrettet indsats i Nordjylland.

Ringmærkerne

Ringmærkningscentralen (RC) udstedte i alt 205 personlige licenser i 2019 gældende til Danmark og/eller Færøerne samt 11 gruppeicenser, 6 stationslicenser og 11 vildtplejestationslicenser. Det er det højeste antal personlige licenser RC har udstedt på et enkelt år i rigtig mange år. Siden 1999 er der i gennemsnitlig udstedt 186 personlige licenser årligt, varierende mellem 169-201. I 2019 var de personlige licenser fordelt på 79 A-licenser, 42 B-licenser, 33 C-licenser og 51 X-licenser. En licens er gældende for et år ad gangen, og alle der ringmærker fugle skal have en gyldig, personlig licens. Yderligere information om licenser findes på RC's hjemmeside (www.rc.ku.dk – side 22 i Retningslinjerne).

De 6 fugle- og ringmærkningsstationer stod for 43% af alle mærkninger i Danmark, mod 38% i både 2018 og 2017 og 41% i 2016. Flest fugle blev atter ringmærket på Gedser Fuglestation (12.336) efterfulgt af Blåvand (5.917), Skagen (5.861), Christiansø (5.460), Keldsnor (5.292) og Fanø (1.834).

I 2019 var der atter syv ringmærkergrupper (RG) aktive i Danmark: Nordjysk RG, Nordvestjysk RG, Østjysk RG, Anholt RG, Fyns RG, Sydvestsjælland RG og Lolland-Falster-Møn RG. Flere af de mest aktive grupper er involveret i forskellige mærkningsprojekter, f.eks. CES-projektet og/eller har en fuglestation tilknyttet.

Årets genmeldinger

Der blev behandlet 2.853 genmeldinger fordelt på 1.899 genmeldinger af fugle ringmærket i Danmark, samt 959

Tabel 2. Antal fugle ringmærket i Danmark i 2019 samt antal genmeldinger behandlet af Ringmærkningscentralen i 2019. Medtaget er ringmærkernes lokale aflæsninger (også kaldet "egen aflæsninger"). Ekskluderet fra genfundstallene er et større antal aflæsninger af farveringe på kortnæbbet gås, knopsvane og måger.

Art	Latinsk navn	Mærkninger			Genfund*		
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	lokale aflæsninger	i DK af udenlandske ringe
Rødstrubet lom	<i>Gavia stellata</i>						1
Sule	<i>Sula bassana</i>						4
Skarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	918	1	919	192		22
Sølvhejre	<i>Egretta alba</i>						2
Fiskehejre	<i>Ardea cinerea</i>						2
Hvid stork	<i>Ciconia ciconia</i>	6		6	8		27
Skestork	<i>Platalea leucorodia</i>	51		51	323		3
Knopsvane	<i>Cygnus olor</i>	70	160	230	10	8	14
Sædgås	<i>Anser fabalis</i>				1		
Kortnæbbet gås	<i>Anser brachyrhynchus</i>				4		10
Blisgås	<i>Anser albifrons</i>						4
Dværggås	<i>Anser erythropus</i>						4
Grågås	<i>Anser anser</i>		1	1	80		18
Canadagås	<i>Branta canadensis</i>				1		1
Bramgås	<i>Branta leucopsis</i>		49	49	9		7
Mandarinand	<i>Aix galericulata</i>						2
Pibeand	<i>Anas penelope</i>						6
Knarand	<i>Anas strepera</i>		1	1	1		
Krikand	<i>Anas crecca</i>				1		13
Gråand	<i>Anas platyrhynchos</i>	1	22	23	41		31
Spidsand	<i>Anas acuta</i>						1
Taffeland	<i>Aythya ferina</i>						1
Troldand	<i>Aythya fuligula</i>		6	6			
Ederfugl	<i>Somateria mollissima</i>		25	25	9	41	3
Sortand	<i>Melanitta nigra</i>		1	1			
Rød glente	<i>Milvus milvus</i>	11		11	1		
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	17	1	18	14		15
Rørhøg	<i>Circus aeruginosus</i>	10		10			
Hedehøg	<i>Circus pygargus</i>	35		35	3		
Duehøg	<i>Accipiter gentilis</i>	44		44	3		
Spurvehøg	<i>Accipiter nisus</i>		84	84	4	3	7
Musvåge	<i>Buteo buteo</i>		27	27	3		3
Kongeørn	<i>Aquila chrysaetos</i>	3		3	3		
Tårnfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	266	6	272	11		3
Dværgfalk	<i>Falco columbarius</i>		1	1			
Vandrefalk	<i>Falco peregrinus</i>	14	1	15	4		11
Vandrikse	<i>Rallus aquaticus</i>		6	6			
Grønbenet rørhøne	<i>Gallinula chloropus</i>		2	2	1		
Blishøne	<i>Fulica atra</i>		1	1	6		2
Strandskade	<i>Haematopus ostralegus</i>	8	4	12	2		2
Klyde	<i>Recurvirostra avosetta</i>	1		1			1
Lille præstekrave	<i>Charadrius dubius</i>		1	2			1
Stor præstekrave	<i>Charadrius hiaticula</i>	12	6	18	2		11
Hvidbrystet præstekrave	<i>Charadrius alexandrinus</i>						2
Hjele	<i>Pluvialis apricaria</i>						1
Vibe	<i>Vanellus vanellus</i>	11		11			
Islandsk ryle	<i>Calidris canutus</i>		50	50	1	1	
Sandløber	<i>Calidris alba</i>		2	2			1
Sortgrå ryle	<i>Calidris maritima</i>				8		6
Almindelig ryle	<i>Calidris alpina</i>	11	15	26	2		16
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>		1	1			2
Enkeltbekkasin	<i>Lymnocyptes minimus</i>		1	1			
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago gallinago</i>		5	5			
Skovsneppe	<i>Scolopax rusticola</i>		13	13	2	1	8
Stor kobbersneppe	<i>Limosa limosa</i>						2
Lille kobbersneppe	<i>Limosa lapponica</i>		9	9			3
Storspove	<i>Numenius arquata</i>		1	1			
Rødben	<i>Tringa totanus</i>	4	4	8			2
Hvidklire	<i>Tringa nebularia</i>		1	1			
Svaleklire	<i>Tringa ochropus</i>		1	1			
Tinksmed	<i>Tringa glareola</i>		6	6			
Mudderklire	<i>Actitis hypoleucos</i>		13	13			
Stenvender	<i>Arenaria interpres</i>		24	24			3
Storkjove	<i>Stercorarius skua</i>						2
Sorthovedet måge	<i>Larus melanocephalus</i>		1	1			2
Hættemåge	<i>Larus ridibundus</i>	692	138	830	110		106
Stormmåge	<i>Larus canus</i>	24	124	148	28		9

Art	Latinsk navn	Mærkninger			Genfund*		
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	lokale aflæsninger	i DK af udenlandske ringe
Sildemåge	<i>Larus fuscus</i>	322	363	685	21		19
Sølvmåge	<i>Larus argentatus</i>	450	403	853	269	1	146
Middelhavssølvmåge	<i>Larus michahellis</i>		1	1			
Kaspisk måge	<i>Larus cachinnans</i>		5	5	3		16
Gråmåge	<i>Larus hyperboreus</i>		1	1			
Svartbag	<i>Larus marinus</i>	294	41	335	64		56
Ride	<i>Rissa tridactyla</i>	12	27	39	35	11	7
Rovterne	<i>Sterna caspia</i>	1		1			2
Splitterne	<i>Sterna sandvicensis</i>	876	298	1.174	284		129
Fjordterne	<i>Sterna hirundo</i>	19	283	302	5		7
Havterne	<i>Sterna paradisaea</i>	118	5	123	1		
Dværgterne	<i>Sterna albifrons</i>	60	46	106	1	250	
Sortterne	<i>Chlidonias niger</i>		2	2			
Lomvie	<i>Uria aalge</i>						3
Alk	<i>Alca torda</i>				1		
Tejst	<i>Cepphus grylle</i>	8	1	9		1	
Lunde	<i>Fratercula arctica</i>						1
Huldue	<i>Columba oenas</i>	645	10	655	6	31	
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	1	24	25		2	
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>		9	9	1		
Gøg	<i>Cuculus canorus</i>	1	2	3		1	
Slørugle	<i>Tyto alba</i>	420	11	431	21	4	2
Stor hornugle	<i>Bubo bubo</i>	8		8			1
Kirkeugle	<i>Athene noctua</i>	18	4	22	5	25	
Natugle	<i>Strix aluco</i>	23	2	25	4		
Skovhornugle	<i>Asio otus</i>						3
Mosehornugle	<i>Asio flammeus</i>		1	1			
Perleugle	<i>Aegolius funereus</i>	7		7		2	
Natråv	<i>Caprimulgus europaeus</i>		8	8			
Mursejler	<i>Apus apus</i>	3	2	5	1		
Isfugl	<i>Alcedo atthis</i>		21	21		1	
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	82	36	118		11	
Sortspætte	<i>Dryocopus martius</i>	42	7	49	1		
Stor flagspætte	<i>Picoides major</i>		80	80		32	
Digesvale	<i>Riparia riparia</i>		196	196	1		
Landsvale	<i>Hirundo rustica</i>	1.700	660	2.360	9	302	
Bysvale	<i>Delichon urbica</i>	8	37	45		1	
Skovpiber	<i>Anthus trivialis</i>		170	170		6	
Engpiber	<i>Anthus pratensis</i>		46	46	1	1	
Skærpiber	<i>Anthus petrosus</i>		4	4			5
Gul vipstjert	<i>Motacilla flava</i>		19	19			
Bjergvipstjert	<i>Motacilla cinerea</i>		5	5			
Hvid vipstjert	<i>Motacilla alba</i>	25	79	104		13	2
Silkehale	<i>Bombicilla garrulus</i>		1	1			
Vandstær	<i>Cinclus cinclus</i>		2	2			
Gærdesmutte	<i>Troglodytes troglodytes</i>	3	2.307	2.310	1	317	2
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>		3.873	3.873	13	372	11
Rødhals	<i>Erithacus rubecula</i>	12	8.484	8.496	17	1.232	14
Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>		51	51		20	
Sydlig nattergal	<i>Luscinia megarhynchos</i>		4	4		1	
Blåhals	<i>Luscinia svecica</i>		105	105	2	13	
Blåstjert	<i>Tarsiger cyanurus</i>		1	1		1	
Husrødstjert	<i>Phoenicurus ochruros</i>	5	29	34		1	
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	47	871	918	2	74	
Bynkefugl	<i>Saxicola rubetra</i>		15	15			
Sortstrubet bynkefugl	<i>Saxicola torquata</i>		24	24		1	
Stenpikker	<i>Oenanthe oenanthe</i>		15	15		1	
Ringdrossel	<i>Turdus torquatus</i>		59	59			
Solsort	<i>Turdus merula</i>	24	1.955	1.979	30	581	9
Sjagger	<i>Turdus pilaris</i>		53	53	1		
Sangdrossel	<i>Turdus philomelos</i>		1.261	1.261	8	30	3
Vindrossel	<i>Turdus iliacus</i>		356	356	1	15	
Misteldrossel	<i>Turdus viscivorus</i>		5	5			
Græshoppesanger	<i>Locustella naevia</i>		33	33		3	
Savisanger	<i>Locustella luscinioides</i>		1	1			
Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>		464	464	3	38	1
Lille rørsanger	<i>Acrocephalus agricola</i>		2	2			
Buskrørsanger	<i>Acrocephalus dumetorum</i>		1	1			
Kærsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>		478	478	3	26	1
Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>		2.112	2.112	30	223	9
Drosselrørsanger	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>		1	1			

Art	Latinsk navn	Mærkninger			Genfund*		
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	lokale aflæsninger	i DK af udenlandske ringe
Gulbug	<i>Hippolais icterina</i>		539	539	2	151	
Høgesanger	<i>Sylvia nisoria</i>		4	4			
Gærdesanger	<i>Sylvia curruca</i>	3	2.197	2.200	3	465	3
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>		2.821	2.821	1	374	3
Havesanger	<i>Sylvia borin</i>		1.330	1.330	1	154	1
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>		3.424	3.424	7	279	11
Lundsanger	<i>Phylloscopus trochiloides</i>		3	3		1	
Fuglekongesanger	<i>Phylloscopus proregulus</i>		3	3			
Hvidbrynet løvsanger	<i>Phylloscopus inornatus</i>		20	20		6	
Skovsanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>		31	31		1	
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>		5.895	5.895	12	391	7
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>		4.101	4.101	6	207	8
Fuglekonge	<i>Regulus regulus</i>		4.876	4.876	5	641	4
Rødtoppet fuglekonge	<i>Regulus ignicapillus</i>		96	96	2	27	
Grå fluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	3	159	162		2	1
Lille fluesnapper	<i>Ficedula parva</i>		19	19		1	
Broget fluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>	106	331	437	2	15	3
Skægmejse	<i>Panurus biarmicus</i>		296	296	2	54	
Halemejse	<i>Aegithalos caudatus</i>		297	297	1	38	
Sumpmejse	<i>Parus palustris</i>	48	173	221		143	
Fyrremejse	<i>Parus montanus</i>		1	1			
Topmejse	<i>Parus cristatus</i>	1	83	84		61	
Sortmejse	<i>Parus ater</i>	105	146	251		31	1
Blåmejse	<i>Parus caeruleus</i>	631	2.775	3.406	15	805	12
Musvit	<i>Parus major</i>	1.396	3.194	4.590	13	1.594	3
Spætmejse	<i>Sitta europaea</i>	36	73	109		50	
Træløber	<i>Certhia familiaris</i>		82	82		5	
Korttået træløber	<i>Certhia brachydactyla</i>		57	57		10	
Pungmejse	<i>Remiz pendulinus</i>		5	5			5
Rødrygget tornskade	<i>Lanius collurio</i>		52	52		10	
Stor tornskade	<i>Lanius excubitor</i>		9	9			
Skovskade	<i>Garrulus glandarius</i>		28	28	2	2	
Husskade	<i>Pica pica</i>		5	5			
Allike	<i>Corvus monedula</i>	11	3	14			2
Råge	<i>Corvus frugilegus</i>		12	12	7		
Krage	<i>Corvus corone</i>		1	1			1
Ravn	<i>Corvus corax</i>	4		4			
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	456	149	605	11	27	3
Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>		610	610		19	
Skovspurv	<i>Passer montanus</i>	70	1.992	2.062	2	210	
Bogfinke	<i>Fringilla coelebs</i>		1.831	1.831	9	121	10
Kvækerfinke	<i>Fringilla montifringilla</i>		580	580	2	16	2
Gulirisk	<i>Serinus serinus</i>		1	1			
Grønirisk	<i>Carduelis chloris</i>		1.950	1.950	15	109	5
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>		288	288	2	9	1
Grønsisken	<i>Carduelis spinus</i>		1.496	1.496	13	38	5
Tørnirisk	<i>Carduelis cannabina</i>		266	266	1	25	
Bjergirisk	<i>Carduelis flavirostris</i>		4	4			
Gråsisken	<i>Carduelis flammea</i>		3.034	3.034	12	53	10
Hvidsisken	<i>Carduelis hornemanni</i>		7	7			
Lille korsnæb	<i>Loxia curvirostra</i>		3	3			
Kårmindompap	<i>Carpodacus erythrinus</i>		10	10		10	
Krognæb	<i>Pinicola enucleator</i>		4	4	1		
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>		1.033	1.033	9	165	2
Kernebider	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>		123	123	4	2	
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>		428	428		66	2
Dværgværpling	<i>Emberiza pusilla</i>		4	4			
Rørspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>		1.117	1.117	4	114	6
174 arter ringmærket, 156 arter genmeldt/aflæst		10.315	74.363	84.678	1.899	10.200	959

genmeldinger i Danmark af fugle ringmærket i udlandet (se tabel 2). Disse genmeldinger omfatter 128 arter. For Færøerne blev der desuden behandlet hhv. 125 og 28 genmeldinger. Genmeldingstallene indeholder ikke aflæsninger af farveringe fra de store og omfattende farvemærkningsprojekter, bl.a. kortnæbbet gås, knopsvane og mågerne. Aflæsninger af disse arter videregives normalt til de projektansvarlige.

Ringmærkningscentralen modtog 10.200 lokal-aflæsninger (også kaldet egen-aflæsninger) fordelt på 83 arter, hvoraf 28 arter ikke er genmeldt på anden vis (tabel 2). Det er det højeste antal lokal-aflæsninger RC har modtaget på et enkelt år. For Færøerne blev det til 186 lokale aflæsninger.

Blandt genfund af fugle ringmærket i Danmark sås 1.198 genmeldinger i udlandet af i alt 806 forskellige

Figur 1. Den geografiske fordeling af genfund i udlandet af fugle ringmærket i Danmark, som er behandlet af Ringmærkningscentralen i 2019 (n=1.198).

individuer (fig. 1 & tabel 1). De 959 genfund i Danmark af fugle ringmærket i udlandet omfattede i alt 811 forskellige individer, fordelt på 94 arter (fig. 2).

På Ringmærkningscentralens blog (<https://fuglering.sites.ku.dk/>) bringes spændende, interessante og sjove historier fra ringmærkningsverden inkl. genfund. Genmelding i Danmark af ringmærkede fugle bør ske her: www.fuglering.dk

Figur 2. Den geografiske fordeling af mærkningslokaliteter for fugle ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark, som er behandlet af Ringmærkningscentralen i 2019 (n=811 fugle af 959 genfund).

Afslutning

Ringmærkningscentralen vil gerne benytte lejligheden til at takke alle vore frivillige ringmærkere for jeres store indsats i 2019 – stort som småt – tusind tak for hjælpen! Endvidere vil Ringmærkningscentralen takke alle, der på den ene eller anden måde har bistået ringmærkningen i 2019 bl.a. ved at støtte vores ringmærkere rundt om i landet eller ved at indsende oplysninger om fund af ringmærkede fugle.

Ringmærkningscentralens blog kan findes her: https://fuglering.sites.ku.dk

Genfund eller aflæsninger af ringmærkede fugle bør indsendes via www.fuglering.dk

Mosehornugle, Flyvestation Værløse, 29. marts 2019. Foto: Finn Carlsen

Rørdrum, Lille Vildmose, 26. marts 2019. Foto Dorte Sørensen

Gråsiskan (han og 1K), Brabrand Sø, 25. august 2019. Foto: Henning Ettrup

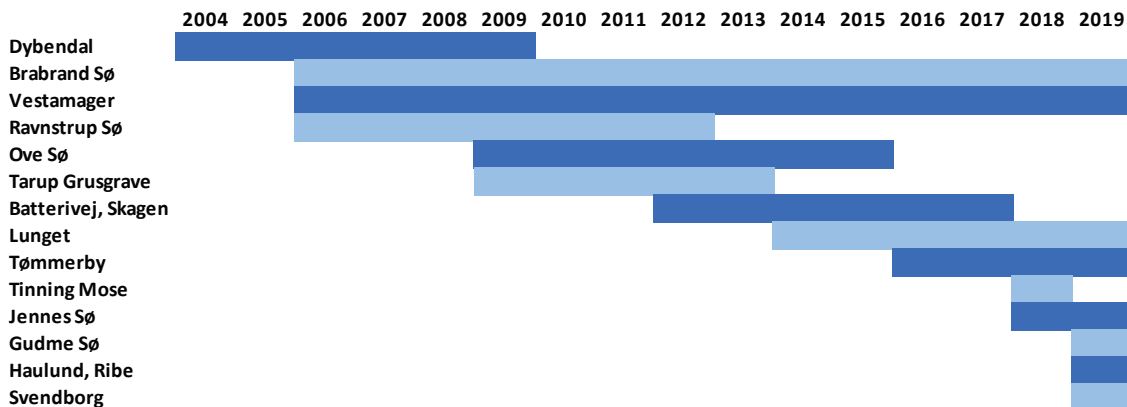
Danmarks Ringmærkerforening 2019

Af Henning Ettrup

En af Danmarks Ringmærkerforenings fornemste aktiviteter er at understøtte interessen for ringmærkning. Det er derfor glædeligt nyt, at foreningen er vokset, så der i 2019 var 56 medlemmer, primært ringmærkere med licens fra Statens Naturhistoriske Museum, hvilket er det højeste antal siden foreningens start i 2000. Det bringer

håb for fremtiden, så det ikke alene er bestyrelsens 5 medlemmer, der skal stå for planlægning og drift af al foreningsaktivitet.

Årsmødet blev afholdt på Ålökkestedet på Østfyn, så flest muligt havde rimelig afstand til mødet. Det afholdtes i samarbejde med Ringmærkningscentralen,

Aktive CES-lokaliteter gennem tiderne placeret efter opstartsæson. Lokalteter hvor der er gennemført mindst en hel sæsons fangster under CES-programmet.

og er en årlig tilbagevendende aktivitet, hvor ringmærkerne mødes og opdateres med seneste nyt fra ringmærkerfronten. Mødet krydredes med interessante indlæg om resultater og bearbejdnings af indsamlede data, ligesom foreningens generalforsamling afholdtes i forbindelse med mødet.

Til bestyrelsens faste aktiviteter hører deltagelse i bestyrelsesarbejdet på Skagen Fuglestation og arbejdet i DOF's Fuglestationsudvalg.

Samarbejdet, som er indledt med Fuglestationsudvalget, udmøntede sig i år i et kursus for nye ringmærkere på Gedser Fuglestation, hvor ringmærkere in spe fik lov til at gøre deres første erfaringer med spejlnetfangst og mærkning af småfugle.

Som noget ekstraordinært var Ringmærkerforeningen medarrangør af et inspirerende og interessant møde i Den Svenske Sømandskirke i Skagen i august måned. Primusmotor i mødet var Flemming Byskov, som ønskede at samle ringmærkere med mange års erfaring, der kunne øse af deres viden, som de mange års ringmærkning har givet dem. Et spændende og velbesøgt møde med en lang række spændende indlæg af bl.a. N.O Preuss, W. Mardal, J. Rabøl og J. Bang (foto).

Hjemmesiden (www.ringmaerkning.dk) med det nye design er stadig foreningens vigtigste kontakt til og mellem medlemmerne. Der lægges løbende nyt op på siden, men den lider stadig under, at for få deltager aktivt med nyheder. Af hjemmesiden fremgår også, at foreningens medlemmer kan søge om tilskud til projekter, som uddeles i det omfang foreningen har midler til det.

Standardiseret fangst af ynglefugle 2019

Constant Effort Site (CES) er en form for standardiseret ynglefuglefangst, hvor der foretages fangst med spejlnet 12 gange sommeren igennem. Projektet er et samarbejde mellem Danmarks Ringmærkerforening og Ringmærkningscentralen på Statens Naturhistoriske Museum (se Ettrup & Madsen 2017). Det primære formål med projektet er at registrere ændringer i overlevelse og ynglesucces samt ungeproduktion blandt de

Jørgen Rabøl fortæller om tragtforsøg ved mødet i Skagen. Foto: Henning Ettrup

almindeligt forekommende spurvefugle. I Danmark blev den første lokalitet oprettet i 2004 (Drachmann 2004), og siden er der i kortere eller længere perioder mærket på 14 lokaliteter (se figur). Hertil kommer to lokaliteter, som blev opgivet inden en hel sæson var gennemført.

CES

CES-mærkning begyndte i år på hele 9 lokaliteter. De fire gamle: Brabrand Sø (ØJ), Vestamager (KBH), Lunget (Fyn) og Tømmerby Fjord (NJ) og to fra sidste år: Jenness Sø (Skagen) og Tinning Mose (ØJ). Hertil kommer to nye på Sydfyn: Svendborg Erhvervsskole og Gudme Sø samt en i Haulund (Ribe). Selvom Tinning Mose desværre blev lukket ned inden sæsonens afslutning, fordi det viste sig ikke at kunne levere fugle nok, er der håb om, at vi når målet med 10 fungerende CES-lokaliteter i Danmark. På www.ringmaerkning.dk på bloggen, kan man løbende følge med i fangsterne på flere af lokaliteterne, ligesom man under "CES" kan se, hvad der foreligger af bearbejdede data fra de enkelte lokaliteter.

En opsummering af årets fangster kan ses i nedenstående tabel, der viser årets fangede fugle fordelt på

Simon S. Christiansen fortæller om Skagen Fuglestation ved mødet i Skagen. Foto: Henning Ettrup

lokalitet og alder. Data består af ny-mærkede fugle, aflæste fugle fra tidligere år samt fugle mærket udenfor CES. Det samlede antal fangede fugle (inkl. årets genfangster) er opgjort nederst.

Antallet af lokaliteter er som nævnt øget siden sidste år, hvorfor det totale antal fangede fugle er højere end i tidligere år. Antallet på gentagne lokalitet kan dog sammenlignes.

Sydlig blåhals, Tømmerby Fjord, 8. juli 2019. Foto: Tage Legaard

Vinteren var lun og uden sne, foråret var vådt mens sommeren igen var varm og tør, dog med indslag af skybrud. Sammenlignes de fem lokaliteter hvor der blev fanget begge år, er der ikke stor forskel i antallet af fangede fugle (2.360 i år mod 2.249 i 2018). På artsniveau for samme lokaliteter af arter, der er fanget i et antal på mere end 25 individer, skete der især ændringer for musvit, kærsanger, løvsanger og munk, der alle blev fanget i et antal, der ligger mere end 20 % lavere end i 2018, mens sivsanger, havesanger, gærdesanger, torsanger samt rørspurv blev fanget mere end 45 % flere i forhold til 2018. Løvsangeren var således den eneste art, for hvilken nedgangen fortsætter. For de øvrige arter ses en modsat tendens i forhold til sidste års registreringer.

Ungfugle

Procentandelen af juvenile (1k) fugle, af arter der blev fanget i et antal på mere end 30 fugle årligt i de seneste fire år (årene 2016-18 i gennemsnit) viser, at for især skægmejse, gransanger, gærdesanger, rødhals, rørspurv og til dels munk og torsanger er andelen af fangede juvenile (1k) fugle øget signifikant, mens der blev fanget væsentligt færre af løvsanger. For alle arter under et var andelen af juvenile lidt højere end gennemsnittet for de 3 forudgående år.

Afsluttende skal CES-mærkerne takkes, for den kæmpe indsats det er at ringmærke sommeren igennem. De tjekker vejrudsigter, koordinerer fangster, står op længe før solen, sætter spejlnet op og sidst men ikke mindst tilrettelægger ferien, så projektet kan holdes i gang. Nu mangler vi blot at få det samlede materiale bearbejdet.

Litteratur

- Drachmann, J: Standardiseret fangst af ynglefugle i Dybendal, Salten Langsø Skovdistrikt 2004 (7 sider). www.ringmaerkning.dk/CES.
- Ettrup, H. & Madsen, J.J. 2017: Standardiseret ynglefuglefangst i Danmark. Debat. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 111 (2017): 121-122.

Årets nyfangede fugle fordelt på lokalitet og alder. Data består af nymærkede fugle, aflæste fugle fra tidligere år samt fugle mærket udenfor CES, mens gentagne fangster af allerede mærkede fugle i årets CES ikke er medtaget. "Andet" omfatter foruden adulte fugle enkelte 1k+ fugle og fugle med uoplyst alder. Fanget i alt omfatter de i alt 596 fugle, der er fanget mere end én gang i årets CES.

Art	Vestamager		Lunget		Brabrand Sø		Tømmerby Fjord		Jennes Sø		Svendborg		Gudme Sø		Haulund, Ribe		I alt	% 1k	Gennemsnit % 1k	% ændring i fangsttal
	1k	andet	1k	andet	1k	andet	1k	andet	1k	andet	1k	Andet	1k	andet	% 1k	2016-2018				
Gråand									1								1			
Fjordterne							1										1			
Isfugl							3							1			4			
Gøg								1	1								2			
Spurvehøg															1		1			
Stor flagspætte	3	2	2										4				11			
Skovskade		1								2							3			
Topmejs				1	1				6	3		2					13			
Sumpmejs			5	5	1	2					7	2	1	4	4		31	58,1	-	
Blåmejs	26	10	4	8	37	9	44	6	8	0	17	7	2	4	10	3	195	75,9	70,8	108,6
Musvit	21	9	14	9	18	2	12	2	9	2	17	9	3	7	18	13	165	67,9	68,6	73,7
Skægmejs					9	9	88	35									141	68,8	55,7	93,4
Græshoppesanger	3	6				1											10			
Gulbug		1	1	1		1					5	16			2	6	33	24,2	-	
Sivsanger					15	13	56	12									96	74,0	60,5	174,5
Kærsanger			1	1	14	7		2		1	2	9			11	16	64	43,8	-	66,7
Rørsanger	1	1	1	1	65	38	133	109	1	13			1	2			366	55,2	55,7	107,7
Digesvale							1	1									2			
Landsvale						1	22	1				4					28			
Løvsanger	48	96		3	11	10	19	11	11	6	7	19		1	1	1	244	39,8	48,4	77,6
Gransanger	40	21	25	13	50	12	13	9	25	6	50	20	2	20	19	33	358	62,6	53,1	113,8
Halemejs	8		3	9								2	1		1		24			
Munk	5	3	26	30	6	6			1	15	55	33	7	17	12	13	229	48,9	41,0	77,3
Havesanger		6	2	11	2	4	3		4	2	4	16		1		8	63	23,8	29,8	147,8
Gærdesanger	14	8	1	1	14	2	13	14	9	5	1	2		1	3	88	59,1	59,1	165,3	
Tornsanger	3	6	1		9	6	34	25	24	11	36	33		1	6	5	200	56,5	49,7	145,1
Fuglekonge											4	1					5			
Træløber														3			3			
Korttæt træløber	1			2	1									4			8			
Spætmejs				1							1			2			4			
Gærdesmutte	7	3	10	10	9	3	1	3	1	2	10	2	1	8	13	6	89	58,4	59,7	81,7
Stær	6				3		2										11			
Grå fluesnapper		1							1	1							3			
Rødhals	1		11	8	3				3	5	18	3	5	2	8	4	71	69,0	55,5	119,2
Nattergal		1	1	4													6			
Blåhals, sydlig (cyanecula)					3	1	7	5									16			
Broget fluesnapper		2							1								3			
Rødstjert		1	4	3		1	2				3				3		17			
Husrødstjert											1						1			
Stenpikker								1									1			
Sangdrossel		1	8	6		1	1				3	1		1	5		27			
Solsort		4	11	20	5	6	3	6	5	4	9	13	8	26	3	10	133	33,1	30,8	97,0
Jernspurv	1	5		7							9	8	1	4	4	2	41	36,6	-	
Skovspurv				2			7				1						10			
Skovpiber	1	8							1								10			
Hvid vipstjert				2													2			
Bogfinke		1		8						6	1	1		4		1	22			
Dompap			4	7							14	11		4	3		43	51,2	-	
Grønirisk				1	1	4		1			1	1		1			10			
Tornirisk											9	9					18			
Gråsisken					3	14	1	2			1						21			
Stillits		2									4	4		2			12			
Gulspurv			1					1	4			5	11				22			
Rørsurv	1	13		3	24	24	180	65	3	3				1		1	318	65,4	56,4	168,1
Sum	190	212	136	177	304	177	647	315	114	88	295	239	32	120	122	132	3.300	55,8	52,8	104,9
Antal nyfangede		402		313		481		962		202		534		152		254	3.300	55,8	52,8	
Fanget i alt		523		383		523		1.131		231		626		170		309	3.896			
Antal arter		29		32		30		28		22		32		24		23	54			

Strandskade, Øster Hurup, 12. juli 2019. Foto: Finn Carlsen

Almindelig ryle, Raghammer, 2. august 2019. Foto: Erik Biering

Nøddekrige, Store Hjøllund Plantage, 1. marts 2019. Foto: Christian Andersen Jensen

Lille præstekrave, Egå Engsø, 13. april 2019. Foto: Carsten Gørges Laursen

Temmincksryle, Sindrup Vejle, 14. maj 2019. Foto: Allan Kjær Villesen

Hvidbrystet præstekrave, Fanø, 20. maj 2019. Foto: Karin Gustausen

Artsindex

Index henviser til omtale af arterne i afsnittene: Årsrapporten, Rovfugletrækket, SU-rapporten (dog ikke forkastede sager og ikke-færdigbehandlede sager), Nye/sjældne arter for Danmark, Projekt ørne, og Projekt hede­høg. Navne­grup­pens artsliste er benyttet som refer­ence for de latinske navne.

Aftenfalk, <i>Falco vespertinus</i>	101	Gulirisk, <i>Serinus serinus</i>	132
Aftenfalk, <i>Falco vespertinus</i>	106	Gærdesanger, <i>Curruca curruca</i>	162
Almindelig kjove, <i>Stercorarius parasiticus</i>	77	Gærdeværling, <i>Emberiza cirlus</i>	167
Almindelig ryle, Engryle, <i>Calidris alpina schinzii</i>	68	Gåsegrib, <i>Gyps fulvus</i>	156
Almindelig skråpe, <i>Puffinus puffinus</i>	54	Halsbåndstrodand, <i>Aythya collaris</i>	147
Alpejernspurv, <i>Prunella collaris</i>	165	Havørn, <i>Haliaeetus albicilla</i>	95, 265
Alpesejler, <i>Tachymartus melba</i>	148	Hede­høg, <i>Circus pygargus</i>	94, 271
Amerikansk hjejle, <i>Pluvialis dominica</i>	151	Hedelærke, <i>Lullula arborea</i>	112
Amerikansk krikand, <i>Anas carolinensis</i>	44	Himalayasanger, <i>Phylloscopus humei</i>	161
Amerikansk pipeband, <i>Mareca americana</i>	147	Hjejle, <i>Pluvialis apricaria</i>	63
Amerikansk skarveand, <i>Oxyura jamaicensis</i>	168	Hjelmskallesluger, <i>Lophodytes cucullatus</i>	168, 170
Amerikansk sortand, <i>Melanitta americana</i>	148	Hortulan, <i>Emberiza hortulana</i>	133
Atlingand, <i>Anas querquedula</i>	42	Hvid pelikan, <i>Pelecanus onocrotalus</i>	168
Bairdsryle, <i>Calidris bairdii</i>	151	Hvid stork, <i>Ciconia ciconia</i>	56
Balearskråpe, <i>Puffinus mauretanicus</i>	154	Hvid vipstjert, sortrygget, <i>Motacilla alba yarrellii</i>	127
Biæder, <i>Merops apiaster</i>	104	Hvidbrynet løvsanger, <i>Phylloscopus inornatus</i>	116
Bjerglærke, <i>Eremophila alpestris</i>	112	Hvidbrystet præstekrave, <i>Charadrius alexandrinus</i>	63
Bjergpipere, <i>Anthus spinoletta</i>	124	Hvidhalsed fluesnapper, <i>Ficedula albicollis</i>	122
Blisgås, grønlandsk, <i>Anser albifrons flavirostris</i>	37	Hvidnæbbet lom, <i>Gavia adamsii</i>	51
Blå glente, <i>Elanus caeruleus</i>	155	Hvidrygget ryle, <i>Calidris fuscicollis</i>	151
Blå kærhøg, <i>Circus cyaneus</i>	92	Hvidsirken, <i>Acanthis hornemanni</i>	130
Blåhals, nordlig (svecica), <i>Luscinia svecica svecica</i>	120	Hvidskægget terne, <i>Chlidonias hybrida</i>	152
Blåhals, sydlig (cyanecula), <i>Luscinia svecica cyanecula</i>	120	Hvidvinget korsnæb, <i>Loxia leucoptera</i>	132
Blåstjert, <i>Tarsiger cyanurus</i>	163	Hvidvinget måge, <i>Larus glaucooides</i>	83, 152
Blåvinget and, <i>Spatula discors</i>	147	Hvidvinget terne, <i>Chlidonias leucopterus</i>	88, 153
Bramgås, <i>Branta leucopsis</i>	33	Hvidøjet and, <i>Aythya nyroca</i>	147, 170
Brilleand, <i>Melanitta perspicillata</i>	147	Hærfugl, <i>Upupa epops</i>	100
Broget fluesnapper, <i>Ficedula hypoleuca</i>	122	Høgesanger, <i>Sylvia nisoria</i>	117
Brun løvsanger, <i>Phylloscopus fuscatus</i>	161	Høgeugle, <i>Surnia ulula</i>	157
Brushane, <i>Calidris pugnax</i>	65	Iberisk sanger, <i>Curruca subalpina/cantillans</i>	162
Buskrørsanger, <i>Avrocephalus dumetorum</i>	162	Indisk gås, <i>Anser indicus</i>	35
Bøffel­land, <i>Bucephala albeola</i>	168	Isfugl, <i>Alcedo atthis</i>	105
Canadagås, <i>Branta canadensis</i>	34	Islom, <i>Gavia immer</i>	51
Chukarhøne, <i>Alectoris chukar</i>	169	Jagt­falk, <i>Falco rusticolus</i>	159, 171
Citronvipstjert, <i>Motacilla citreola</i>	165	Kaneland, <i>Spatula cyanoptera</i>	170
Damklire, <i>ringa stagnatilis</i>	73, 152	Kap Verde-petrel, <i>Pterodroma feae</i>	153
Drosselrørsanger, <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	114	Karmindompap, <i>Erythrina erythrina</i>	128, 167
Dværggås, <i>Anser erythropus</i>	37	Kaspisk måge, <i>Larus cachinnans</i>	83
Dværgmåge, <i>Hydrocoleus minutus</i>	80	Kirkeugle, <i>Athene noctua</i>	97
Dværgryle, <i>Calidris minuta</i>	69	Knarand, <i>Anas strepera</i>	42
Dværgrørvagtel, <i>Zapornia pusilla</i>	150	Knortegås, lysbuget, <i>Branta bernicla hrota</i>	33
Dværgterne, <i>Sternula albifrons</i>	84	Knortegås, sortbuget, <i>Branta bernicla nigricans</i>	33
Dværgværling, <i>Schoenicia pusilla</i>	134	Kohejre, <i>Bubulcus ibis</i>	154
Eleonorafalk, <i>Falco eleonorae</i>	158	Kongeederfugl, <i>Somateria spectabilis</i>	38
Ellekrag, <i>Coracias garrulus</i>	158	Kongeørn, <i>Aquila chrysaetos</i>	91, 269
Engsnarre, <i>Crex crex</i>	49	Korttået lærke, <i>Calandrella brachydactyla</i>	161
Enkeltbekkasin, <i>Lymnocyptes minimus</i>	71	Krognæb, <i>Pinicola enucleator</i>	129, 166
Ensfarvet stær, <i>Sturnus unicolor</i>	163	Krumnæbbet ryle, <i>Calidris ferruginea</i>	66
Fiskeørn, <i>Pandion haliaetus</i>	90, 262	Kvækerfinke, <i>Fringilla montifringilla</i>	128
Flodsanger, <i>Locustella fluviatilis</i>	114	Kærløber, <i>Calidris falcinellus</i>	65
Fuglekongesanger, <i>Phylloscopus proregulus</i>	116, 161	Lapværling, <i>Calcarius lapponicus</i>	133
Fyrremejse, <i>Poecile montanus</i>	111	Lille bjergand, <i>Aythya affinis</i>	170
Gravand, <i>Tadorna tadorna</i>	171	Lille flagspætte, <i>Dendrocopos minor</i>	104
Grønspætte, <i>Picus viridis</i>	102	Lille fluesnapper, <i>Ficedula parva</i>	121
Gråmåge, <i>Larus hyperboreus</i>	84	Lille gulben, <i>Tringa flavipes</i>	151
Gråsejler, <i>Apus pallidus</i>	149	Lille kjove, <i>Stercorarius longicaudus</i>	77
Gul vipstjert, gulhovedet, <i>Motacilla flava flavissima</i>	126	Lille præstekrave, <i>Charadrius dubius</i>	63
Gul vipstjert, østlig, <i>Motacilla flava/tschutschensis</i>	165	Lille rørsanger, <i>Acrocephalus agricola</i>	161

Artsindex

Lille rørvagtel, <i>Zapornia parva</i>	150	Slangeørn, <i>Circaetus gallicus</i>	156
Lille skallesluger, <i>Mergellus albellus</i>	38	Slørugle, <i>Tyto alba</i>	97
Lille skrigeørn, <i>Clanga pomarina</i>	91	Snegås, <i>Chen caerulescens</i>	35
Lille stormsvale, <i>Hydrobates pelagicus</i>	52	Sneugle, <i>Bubo scandiacus</i>	157
Lunde, <i>Fratercula arctica</i>	75	Sodfarvet skræpe, <i>Puffinus griceus</i>	53
Lundsanger, <i>Phylloscopus trochiloides</i>	117	Sort glente, <i>Milvus migrans</i>	96
Lundsanger, østlig, <i>Phylloscopus plumbeitarsus</i>	161, 183	Sort ibis, <i>Plegadis falcinellus</i>	62, 154
Lærkefalk, <i>Falco subbuteo</i>	107	Sort stork, <i>Ciconia nigra</i>	54
Mallemuk, <i>Fulmarus glacialis</i>	53	Sortgrå ryle, <i>Calidris maritima</i>	68
Markpiber, <i>Anthus campestris</i>	126	Sorthalset lappedykker, <i>Podiceps nigricollis</i>	46
Mellemflagspætte, <i>Dendrocopos medius</i>	158	Sorthovedet måge, <i>Larus melanocephalus</i>	80
Mellemkjove, <i>Stercorarius pomarinus</i>	78	Sortspætte, <i>Dryocopus martius</i>	103
Middelhavsstenpikker, vestlig, <i>Oenanthe hispanica</i>	164	Sortstrubet bynkefugl, <i>Saxicola torquatus</i>	123
Middelhavsstenpikker, østlig, <i>Oenanthe melanoleuca</i>	164	Sorsterne, <i>Chlidonias niger</i>	88
Middelhavssølvmåge, <i>Larus michahellis</i>	81	Sortvinget braksvale, <i>Glareola nordmanni</i>	152
Mongolsk piber, <i>Anthus godlewskii</i>	166	Spansk spurv, <i>Passer hispaniolensis</i>	165, 178
Mosehornugle, <i>Asio flammeus</i>	98	Spidsand, <i>Anas acuta</i>	43
Munkegrib, <i>Aegypius monachus</i>	170	Splitterne, <i>Sterna sandvicensis</i>	89
Nathejre, <i>Nycticorax nycticorax</i>	154	Stenvender, <i>Arenaria interpres</i>	64
Natravn, <i>Caprimulgus europaeus</i>	48	Steppehøg, <i>Circus macrourus</i>	92, 157
Nilgås, <i>Alopochen aegyptiaca</i>	40	Stor hornugle, <i>Bubo bubo</i>	99
Nordisk lappedykker, <i>Podiceps auritus</i>	44	Stor kobbersneppe, islandsk, <i>Limosa limosa islandica</i>	64
Nøddekrige, <i>Nucifraga caryocatactes</i>	110	Stor korsnæg, <i>Loxia pytyopsittacus</i>	131
Odinshane, <i>Phalaropus lobatus</i>	74	Stor skallesluger, <i>Mergus merganser</i>	39
Parktræløber, <i>Certhia brachydactyla</i>	119	Stor skrigeørn, <i>Clanga clanga</i>	156
Perleugle, <i>Aegolius funereus</i>	98	Stor stormsvale, <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	52
Pibesvane, <i>Cygnus columbianus</i>	31	Stor tornskade, <i>Lanius excubitor</i>	109
Pirol, <i>Oriolus oriolus</i>	109	Storkjove, <i>Stercorarius skua</i>	78
Plettet rørvagtel, <i>Porzana porzana</i>	49	Storpiber, <i>Anthus richardi</i>	125
Polarlomvie, <i>Uria lomvia</i>	153	Stribet ryle, <i>Calidris melanotos</i>	69
Pomeransfugl, <i>Charadrius morinellus</i>	63	Stytlæløber, <i>Himantopus himantopus</i>	62
Præriemåge, <i>Leucophaeus pipixcan</i>	152	Svaleklire, <i>Tringa ochropus</i>	71
Pungmejse, <i>Remiz pendulinus</i>	111	Svanegås, <i>Anser cygnoides</i>	169
Ride, <i>Rissa tridactyla</i>	78	Sydlig nattergal, <i>Luscinia megarhynchos</i>	120
Ringdrossel, <i>Turdus torquatus</i>	124	Sædgås, tajgasædgås, <i>Anser fabalis fabalis</i>	36
Rosenstær, <i>Pastor roseus</i>	119, 163	Sædgås, tundrasædgås, <i>Anser fabalis rossicus</i>	36
Rovterne, <i>Hydroprogne caspia</i>	86	Søkonge, <i>Alle alle</i>	76
Rustand, <i>Tadorna ferruginea</i>	40	Sølvhejre, <i>Ardea alba</i>	60, 155
Rød glente, <i>Milvus milvus</i>	96	Tajgafluesnapper, <i>Ficedula albicilla</i>	163, 180
Rød ibis, <i>Eudocimus ruber</i>	170	Tajgapiber, <i>Anthus hodgsoni</i>	166
Rødhalet våge, <i>Buteo jamaicensis</i>	171	Tejst, <i>Cephus grylle</i>	75
Rødhalset gås, <i>Branta ruficollis</i>	34	Temmincksryle, <i>Calidris temminckii</i>	67
Rød hovedet and, <i>Netta rufina</i>	40	Terekklire, <i>Xenus cinereus</i>	151
Rød hovedet tornskade, <i>Lanius senator</i>	160	Thorshane, <i>Phalaropus fulicarius</i>	75
Rød rygget svale, <i>Cecropis daurica</i>	115	Tinksmed, <i>Tringa glareola</i>	72, 152
Rødstrubet piber, <i>Anthus cervinus</i>	124	Toplærke, <i>Galerida cristata</i>	113
Rødtoppet fuglekonge, <i>Regulus ignicapilla</i>	118	Topmejse, <i>Lophophanes cristatus</i>	160
Rødvinget braksvale, <i>Glareola pratincola</i>	152	Topskarv, <i>Phalacrocorax aristotelis</i>	62, 154
Rørdrum, <i>Botaurus stellaris</i>	59	Tornhalesejler, <i>Hirundapus caudacutus</i>	148
Sabinemåge, <i>Xema sabini</i>	80	Trane, <i>Grus grus</i>	50
Sandterne, <i>Gelochelidon nilotica</i>	86, 152	Tredækker, <i>Gallinago media</i>	69
Sangsvane, <i>Cygnus cygnus</i>	32	Triel, <i>Burhinus oedicnemus</i>	150
Savannah spurv, <i>Passerculus sandwichensis</i>	171	Tropeskræpe, <i>Puffinus lherminieri</i>	167
Savisanger, <i>Locustella luscinioides</i>	114	Turteldue, <i>Treptopelia turtur</i>	47
Scopolis / atlantisk skræpe, <i>Calonectes diomedea/borealis</i>	153	Turteldue, østlig, <i>Streptopelia orientalis</i>	150
Sibirisk bynkefugl, <i>Saxicola maurus/stejnegeri</i>	164	Vagtel, <i>Coturnix coturnix</i>	44
Sibirisk gransanger, <i>Phylloscopus collybita tristis</i>	116	Vandrefalk, <i>Falco peregrinus</i>	108
Silkehejre, <i>Egretta garzetta</i>	60	Vandstær, <i>Cinclus cinclus</i>	119
Skkestork, <i>Platalea leucorodia</i>	61	Vendehals, <i>Jynx torquilla</i>	101
Skægmejse, <i>Panurus biarmicus</i>	113	Vindrossel, <i>Turdus iliacus</i>	124
Skærpiber, <i>Anthus petrosus</i>	125	Ørkenstenpikker, <i>Oenanthe deserti</i>	164

Bysvale, Holte, 18. juli 2019. Foto: Helge Sørensen

Mursejler, Holte, 18. juli 2019. Foto: Helge Sørensen

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

FUGLEÅRET 2019

FUGLEÅRET 2019

ÅRGANG 14

DOF

FUGLEÅRET præsenterer den store viden om fuglenes forekomst i Danmark, som hver dag indsamles og indtastes på DOFbasen.

FUGLEÅRET indeholder årsrapporter fra DOF's faglige grupper og projekter – Rapportgruppen, Sjældenhedsudvalget, Punkttællingerne, og fuglestationerne.

FUGLEÅRET indeholder desuden årsberetninger fra en række af DOF's grupper og udvalg og Fugleværnsfondens reservater, samt forsknings- og overvågningsaktiviteter i statsligt regi – herunder ringmærkningen.

FUGLEÅRET er en del af DOF's tilbud til kernemedlemmerne og er tilgængeligt for alle kerne-, husstands- og ungdomsmedlemmer af DOF.